THEOLOGIA
MORALIS UNIVERSA.
R. P. GABRIELIS ANTOINE

A REVERENDO PATRE

PHILIPPO DE CARBONEANO

PRIDEM NOTIS ET APPENDICIBUS;

DEIN NOVIS ACCESSIONIBUS

A R. P. BONAVENTURA STAIDEL

AUCTA ET ILLUSTRATA.

ACCEDUNT.

Tria Opuscula ex aureo Melchioris Cani de Locis Theologicis libro desumpta, et Disceptatio Procemialis de Lege divina.

EDITIO ABSOLUTISSIMA

A JO: DOMINICO MANSI

ARCHIEPISCOPO LUCENSI

Medullitus inspecta, permultis aliis additionibus ex operibus

BENEDICTI XIV. ET CLEMENTIS XIII. & XIV.

Literis Apostolicis locupletata, correcta,

ET IN SEX TOMOS DISTRIBUTA.

Cui in hac nova Editione Dissertatio Theologica de praxi administrandi Sacramentum Poenitentiæ

JO: OPSTRAET ACCEDIT.

TOMUS QUINTUS.

VENETIIS,

Ex Typographia Balleoniana.

MDCCXCII.

SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIIS.

INDEX

TOMI QUINTI.

TRACTATUS

De Sacramentis in genere.

TRACTATUS

De Baptismo.

APPENDIX.

TRACTATUS

De Confirmatione.

APPENDIX.

TRACTATUS

De Eucharistia.

APPENDIX.

TRACTATUS

De Pœnitentiæ Sacramento.

TRA-

TRACTATUS
DE SACRAMENTIS IN GENERE.

CAPUT PRIMUM.

De natura Sacramentorum Novæ Legis.

Quæst. I. QUid, & quotuplex est Sacramentum?

Resp. Sacramentum generice sumptum, est, signum sensibile gratiæ sanctificantis permanenter a Deo institutum. Sacramentum vero nostræ Legis est signum sensibile, permanenter a Christo institutum ad significandam & producendam gratiam sanctificantem ex opere operato: unde in eo maxime differt a Sacramentis antiquæ Legis, quod hæc non caussarent gratiam ex opere operato, sed tantum illam significarent nobis dandam per Passionem Christi, ut docet Concilium Florentinum.

Sacramenta novæ Legis sunt septem, non plura nec pauciora, videlicet Baptismus, Confirmatio, Eucharistia, Pœnitentia, Extrema Unctio, Ordo, & Matrimonium. *Conc. Trid. sess. 7. can. 1.*

Quæst. II. *Quibusnam Sacramenta essentialiter perficiuntur?*

Resp. Omnia Sacramenta tribus perficiuntur, videlicet rebus tamquam materia, verbis tamquam forma, & persona Ministri conferentis Sacramentum, cum intentione faciendi quod facit Ecclesia; quorum si aliquid desit, non perficitur Sacramentum. Concil. Florent. in decreto de Sacram. & constat etiam ex Traditione, & perpetua praxi Ecclesiæ.

Porro materia Sacramenti dicitur id quod in Sacramento minus perfecte significat ejus effectum: unde debet determinari per aliud ad eum perfecte significandum. Duplex est materia, nempe remota, & proxima. Materia remota est res, quæ adhibetur, ut aqua in Baptismo. Proxima est ususseu applicatio talis rei, ut ablutio. Forma vero est aliquid sensibile, quod clarius effectum Sacramenti indicat & determinat, ac perficit significationem materiæ obscuram, nec satis determinatam. Verba autem stricte sumpta, seu vocalia, sunt forma essentialis in omnibus Sacramentis, saltem præter Matrimonium, quod juxta communem sententiam potest perfici sine benedictione Sacerdotis, sed sola scriptura, vel nutu exprimente mutuum consensum, quæ sunt verba virtualia, in quantum sunt expressiva consensus, & sufficiunt in contractibus; quia, cum hoc Sacramentum consistat adæquate in contractu matrimoniali, quem Christus evexit ad esse Sacramenti, nihil ad ejus valorem requiritur, nisi quod ad legitimum contractum necessarium est. Unde in decreto citato dicitur Matrimonium effici mutuo contrahentium consensu *regulariter* per verba de præsenti expresso. Aliud est de sex aliis: ut constat ex Traditione, & praxi Ecclesiæ.

Quæst. III. *Qualis unio inter materiam, & formam requiritur ad valorem Sacramenti?*

Resp. Requiritur utriusque coexistentia, seu simultas moralis, quæ secundum significationem verborum formæ, & qualitatem actionis, per quam Sacramentum fit, sufficiat tum ad veritatem formæ, tum ut verba censeantur cadere super talem materiam, & cum illa unum totale signum constituere. Sic in Baptismo requiritur talis conjunctio, ut dum minister verba profert, censeatur moraliter etiam lavare. Hæc autem unio moralis sufficit, quia Sacramentum est compositum quoddam morale, conficiendum ab homi-

hominibus, ideoque more humano: & major non est sæpe possibilis moraliter: unde si exigeretur, Sacramenta sæpe irrita forent.

Porro hæc unio diversa est pro diversitate Sacramentorum: nam requiritur major in Baptismo, ob formam exprimentem ablutionem actualem; & major in confectione Eucharistiæ, cum forma sit demonstrativa Corporis Christi sub accidentibus panis & vini, quorum substantiam destruit.

Sacramentum vero Pœnitentiæ non exigit tam strictam unionem, quia institutum est per modum judicii, in quo sententia non semper statim sequitur caussæ examen. In Matrimonio unius consensus potest alterius consensum tamdiu sequi, quamdiu hic moraliter perseverare censetur; sicut in aliis contractibus, quia fundatur in natura contractus. Tamen quoad praxim materia & forma, quantum fieri potest, simul sunt conjungendæ.

Quæst. IV. *Quænam mutatio materiæ, vel formæ irritat Sacramentum?*

Resp. Quævis mutatio substantialis in materia vel forma invalidat Sacramentum: quia tollit materiam, vel formam, quam Christus instituit. Accidentalis vero non irritat, quia cum tali mutatione manent materia & forma, quales Christus instituit. Sed circa hoc observanda sunt sequentia.

1. Mutatio materiæ est substantialis, quando materia, nomine & re, secundum communem æstimationem & usum, differt ab ea, quam Christus instituit, & Ecclesia usurpat, ita ut in ordine ad usus humanos, & prout sub tali nomine usurpatur, sit notabilis varietas: ut si in Baptismo adhibeatur vinum loco aquæ. Mutatio est accidentalis, quando materia est eadem, re, & nomine, cum ea, quam Christus instituit; sed non adhibetur eodem modo, quo Ecclesia adhibet, ut si in Baptismo adhibeatur sine necessitate aqua cœnosa, vel non benedicta.

2. Mutatio formæ est substantialis, quando vel non adhibentur verba vocalia, ubi essentialiter requiruntur, ut reipsa requiruntur in omnibus, excepto Matrimonio; vel si verba vocalia, sic mutantur, ut non maneat sensus a Christo institutus, ac determinatus tamquam necessarius. Quævis vero formæ mutatio, qua non destruitur sensus a Christo institutus, est accidentalis.

Quænam autem materia, vel quæ verba requirantur ad essentiam Sacramenti, cognoscimus ex usu & doctrina Ecclesiæ, quæ cum sit *columna ac firmamentum veritatis*, non potest errare in iis, quæ ad fidem, bonos mores, ad Sacramenta, & generalem disciplinam, ac Dei cultum pertinent.

3. Sensus verborum in æquivocatione ab intentione proferentis pendet. Hinc hæc forma, *Ego te baptizo in nomine parentis &c.* habet bonum sensum, si proferens per to *parentis*, patrem intelligat, malum, si matrem. Sed extra æquivocationem sensus verborum non pendet ab intentione proferentis. Hinc valebat baptismus Arianorum quamvis circa formam male sentirent, quia illam recte pronuntiabant. E contra ille non baptizaret valide qui uteretur verbis nihil significantibus, vel aliquid aliud, etsi per illa intenderet verum sensum; quia in actione publica, qualis est Baptismus, verba significant secundum communem & usitatam acceptionem.

4. Mutatio verborum sex modis fieri potest, nimirum per additionem, vel detractionem alicujus vocis, positionem unius vocis loco alterius, corruptionem alicujus vocis, detrahendo, vel mutando aliquam syllabam, transpositionem, & interruptionem, pronuntiando scilicet unam partem formæ, ac deinde quiescendo per aliquod tempus, vel loquendo aliquid aliud, & demum perficiendo formæ prolationem: Quoties igitur aliquo ex modis illis ita mutantur verba, ut pereat sensus a Christo intentus, mutatur substantialiter vera forma: secus, si hic sensus maneat. Hinc verba corrupte pronuntiata ex imperitia, balbutie, linguæ præcipitantia, aliove simili vitio, non tollunt sensum substantialem, si adhuc sic proferantur, ut omnibus spectatis eumdem sensum animis audientium ingenerent, quem recte prolata; secus, si fiat contrarium. Sic hæc corruptio verborum ex sola ignorantia linguæ prolatorum: *Baptizo te in nomine Patria, & Filia, & Spiritu Sancta*, non destruit verum sensum: unde Zacharias Papa, cap. 86. de consecr. dist. 4. declaravit, Baptismum sic collatum sine animo introducendi errorem, valuisse; alioqui enim censeretur non intendisse facere id quod facit vera Ecclesia. Quisque tamen tenetur diligentiam magnam adhibere, ut formam Sacramentorum recte, integre, & distincte pronunciet, tum ob reverentiam Sacramento debitam, tum etiam ob periculum corruptionis.

5. Interruptio destruit verum sensum, ideoque substantiam formæ, quoties tollit unitatem moralem formæ, ut si quis dicat: *Ego te baptizo*, nec nisi recitato uno Psalmo prosequatur, *in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*; secus, si non tollat. Hinc verborum interruptio, quæ tam brevis est, ut morali judicio verba adhuc faciant unam orationem, non adimit sensum formæ, ut si baptizans, postquam dixit, *Ego te baptizo*, tussiat, vel aliis dicat, *silete*, ac deinde, addat, *in nomine Patris &c.* Qualis autem & quanta interruptio tollat unitatem moralem orationis, hoc debet existimari secundum judicium prudens, ex circumstantiis, modo, ac duratione interruptionis: nam res moralis, qualis est illa, ex prudenti æstimatione pendet. Illicita tamen est quævis interruptio facta sine necessitate, cum sit contra usum Ecclesiæ, & reverentiam Sacramento debitam.

Quæst. V. *Quale est peccatum mutare materiam vel formam?*

Resp. 1. Mutare alterutram substantialiter, est peccatum mortale, 1. Contra religionem; nam est gravis irreverentia in Christum auctorem Sacramentorum, agendo contra ejus institutionem in re gravi, eamque pervertendo, nec ponendo omnia, quæ voluit poni ad gratiam efficiendam; estque ipso facto irrisio quædam rei maxime sacræ: 2. Contra caritatem, voluntarie privando proximum gravi bono spirituali: 3. Contra justitiam: nam hoc ipso quod quis ministrare vult, tacite promittit, & se obligat ad administrandum, sicuti res exigit, & in utilitatem suscipientis.

Resp. 2. Est etiam mortale, alterutram mutare accidentaliter, si mutatio sit notabilis & absque necessitate, ex Concil. Trident. sess. 7. cap. 13. Quia fieret contra præceptum Ecclesiæ, & usum ejus vim legis

legis habentem, in re gravi ad religionem pertinente. Unde Missale Romanum *de defect.* ait, eum gravissime peccaturum, qui aliquid formæ Eucharistiæ adderet, quod tamen significationem non mutaret. Immo quamvis mutatio sit in se levis, si fiat ex contemptu, vel ex animo inducendi usum contrarium ritui Ecclesiæ, aut ex simili intentione schismatica; nam tunc contemnitur Ecclesia, & Spiritus Sanctus, quo regitur, & cujus instinctu res illas instituit. Item si fiat cum scandalo, aut periculo errandi circa substantialia. Ita passim Doctores, qui addunt, mutationem accidentalem, his seclusis, posse esse venialem ob levitatem materiæ.

Quæst. VI. *An liceat aliquando uti materia aut forma dubia, vel probabili tantum in Sacramentis?*

Resp. 1. Extra necessitatem proximi tenemur semper sub mortali in iis, quæ pertinent ad efficaciam, vel valorem sacramenti, sequi in praxi sententiam tutiorem probabilem, relicta opposita etiam probabiliore. Ita Suarez, & alii. Quia alioquin exponeretur sine necessitate Sacramentum periculo nullitatis: nam valor & efficacia Sacramenti pendet a sola institutione Christi, & nullatenus ab opinione hominum quantumvis probabili, quæ immutare & supplere non potest id quod Christus voluit esse necessarium ad valorem & effectum Sacramenti. Nec ignorantia invincibilis, licet excuset a culpa, potest defectum rei ad valorem actus requisitæ supplere. Ergo si opinio, etsi probabilior, falsa sit, ut potest esse, & ni reipsa ponantur & adsint omnia, quæ Christus instituit ac exigit, Sacramentum erit invalidum & sine effectu.

Quare qui utitur materia, vel forma non certa, quando potest certam adhibere, peccat mortaliter. 1. Contra religionem, sine necessitate exponendo Sacramentum periculo nullitatis, & inefficaciæ: quod gravis est irreverentia in Christum ejus auctorem, ejus nomine exercendo actionem eo modo, quo probabile est, non posse habere effectum, nec rationem Sacramentalem, ideoque esse inanem. Estque per se quidam contemptus, seu irrisio rerum divinarum. 2. Contra charitatem: nam sine justa caussa exponit proximum jacturæ maximi boni, quod percipitur ex Sacramento valido, cum possit illi talem fructum certo conferre. 3. Contra justitiam, præsertim si sit Pastor: nam proximus habet jus, ut Sacramentum sibi modo, quantum fieri potest, certo & infallibili administretur, eo ipso quod se ad illud suscipiendum submittit; & Sacerdos, hoc ipso, quod ministrare vult, se obligat tacite ad dandum quod petitur, Sacramentum scilicet certo validum; alioquin alius quæreretur.

Hinc Innocentius XI. damnavit hanc propositionem: *Non est illicitum in Sacramentis conferendis, sequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiore, nisi id vetet lex, conventio, vel periculum gravis damni incurrendi. Hinc sententia probabili tantum utendum non est in collatione Baptismi, Ordinis Sacerdotalis, aut Episcopalis.*

Resp. 2. Tenetur sub mortali suscipiens sequi in praxi sententiam tutiorem probabilem, relicta opposita, etsi vere probabili, in iis quæ ex parte ipsius requiruntur ad valorem, vel effectum Sacramenti. Quia alias exponeret Sacramentum periculo nullitatis, vel inefficaciæ, ob rationem allatam, quod est grave sacrilegium; nam sicut reddere Sacramentum nullum, aut illud effectu suo privare, est gravis irreverentia in Christum, cum Sacramentum sit moraliter actio Christi; ita & se exponere periculo id faciendi, & utrumque eodem præcepto religionis prohibetur.

Resp. 3. Tenemur in necessitate extrema proximi illi administrare Sacramentum cum materia, vel dispositione probabili tantum, vel etiam dubia, dum certa haberi non potest. Nam lex charitatis præcipit, ut in extrema necessitate proximi illi opitulemur meliori modo, quo possumus: sed medium probabile, vel dubium melius est nullo. Nec tunc fit irreverentia Christo, vel Sacramento; quia cum Christus illud instituerit pro hominum salute, vult ut magis provideamus securitati salutis proximi, quam Sacramenti, dum utriusque periculum vitari nequit. Quare in tali necessitate vult, ut succurramus proximo, etiam cum periculo nullitatis Sacramenti, adhibendo tamen probabiliorem tutioremque materiam, quæ adhiberi potest; & vero lex charitatis prævalet religioni.

Porro hoc locum habet dumtaxat in Sacramentis, quæ sunt de necessitate medii, nempe Baptismo & Pœnitentia. Quia non licet Sacramentum ullum exponere periculo nullitatis, nisi cum alioqui homo exponeretur damnationis æternæ periculo. Hinc nunquam licet adhibere materiam dubiam in Eucharistia, Ordine &c.

Quæst. VII. *An liceat supra eamdem materiam repetere formam?*

Resp. Non licet, nisi sit dubium rationabile de validitate formæ jam prolatæ, vel de ejus prolatione. Quia tunc frustra adhiberetur altera formæ prolatio cum irreverentia Sacramenti. Quod si tale dubium adsit, debet forma iterari sub conditione, ne Sacramentum maneat irritum, cum illius irreverentia, ac damno proximi. Dubium autem imprudens, quale solet esse in scrupulosis, non sufficit, sed contemnendum est. Mortale quippe est ex se, formam Sacramenti sine necessitate super eadem materia repetere; quia hæc secunda forma est inutilis, nec sine virtuali & interpretativa irrisione sic frustra proferri potest.

CAPUT II.

De Ministro Sacramentorum.

HOc nomine intelligitur idoneus effector Sacramenti. Constat, solos homines ratione utentes esse ministros Sacramentorum ordinarios; nam eos solos Christus ad hoc munus designavit. Non omnes tamen homines possunt esse omnium ministri; nam laici non possunt valide efficere nisi Baptismum & Matrimonium, ut constat ea perpetua Traditione & praxi Ecclesiæ.

Quæst. I. *An requiritur intentio faciendi Sacramentum?*

Nota. Consentiunt omnes Catholici, 1. Non requiri intentionem explicitam conferendi gratiam: quia Sacramentum agit ut caussa necessaria; quæ indiget sola applicatione, non autem ut applicans cogitet de effectu,

effectu. Et alioqui nullus esset Baptismus collatus ab hæretico, negante gratiam per illum conferri.

2. Non sufficere intentionem ponendi ritum externum Sacramenti quomodocumque etiam jocose & irrisorie; nam hic error Lutheri a Leone X. & a Concil. Trid. damnatus est.

3. Certum esse teneri ministrum sub mortali habere internam volitionem vere faciendi Sacramentum, seu id quod facit Ecclesia, vel id quod instituit Christus, saltem confusam & implicitam: quia illicitum est in Sacramentis conferendis sequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiore. Sed sententia asserens, talem intentionem requiri ad valorem, est tutior, immo sola tuta, & saltem probabilior; aut tam probabilis quam negans, quæ non est tuta; nam cum possit esse falsa, eam sequens committit se periculo faciendi Sacramentum nullum.

4. Ad valorem Sacramenti non (1) requiri intentionem faciendi, quod facit Ecclesia Romana, quamvis sola sit vera Ecclesia Christi: sed sufficere intentionem faciendi, quod facit vera Ecclesia, quæcumque illa sit, immo faciendi quod facit Ecclesia aliqua particularis, v. g. Lutherana, modo putetur vera, quamvis reipsa sit falsa. Quia tunc est intentio implicita ac virtualis faciendi, quod facit vera Ecclesia; neque error speculativus circa veram Ecclesiam, ut nec circa efficaciam & effectum, aut institutionem Sacramenti, impedit hujus valorem ex parte ministri; nam hæreticus vere baptizat, & tamen non credit, Ecclesiam Romanam esse veram Christi Ecclesiam.

Resp. Ad valorem Sacramenti requiritur intentio vere & serio faciendi Sacramentum, saltem implicita & generalis, qua minister intendat facere id quod Ecclesia moraliter facit per ritum externum, vel quod Christus instituit; nec sufficit intentio ponendi exterius dumtaxat ritum externum, ut aliqui dicunt.

Prob. 1. Ex Concilio Florentino, in decreto pro Armenis, ubi dicitur: *Hæc omnia Sacramenta* (Novæ legis) *tribus perficiuntur, videlicet rebus tamquam materia, verbis tamquam forma, & persona ministri conferentis Sacramentum cum intentione faciendi quod facit Ecclesia. Quorum si aliquod desit, non perficitur Sacramentum.* Ergo ex Concil. ad efficiendum Sacramentum requiritur intentio faciendi quod facit Ecclesia, materiam scilicet & formam adhibendo per suos ministros. Sed id quod Ecclesia facit, materiam & formam adhibendo per suos ministros, est Sacramentum. Ergo ex Concilio ad efficiendum Sacramentum requiritur intentio illius faciendi. Quod etiam patet ex §. sequenti, ubi dicit, quemlibet etiam paganum & hæreticum valide baptizare, *dummodo formam servet Ecclesiæ, & facere intendat quod facit Ecclesia*, immediate scilicet. Quibus verbis præter voluntatem ponendi ritum externum requirit etiam intentionem faciendi, quod facit Ecclesia; & hæc duo inter se distinguit. Ergo intendere facere quod facit Ecclesia, non est præcise velle ponere ritum externum; sed est velle illum ponere, ut religiosum & Sacramentalem, seu ut signum institutum ad significandam & efficiendam gratiam.

Prob. 2. Conc. Trid. sess. 7. cap. 11. *Si quis dixerit in ministris, dum Sacramenta conficiunt & conferunt, non requiri intentionem saltem faciendi quod facit Ecclesia, anathema sit.* Sed Ecclesia per suos ministros facit Sacramentum, & non tantum ponit ritum externum. Ergo requiritur intentio faciendi Sacramentum, seu actionem Sacramentalem.

Item Concil. Trid. per intentionem faciendi quod facit Ecclesia, intelligit, quod facit Ecclesia immediate nomine & auctoritate Christi: ideoque intelligit quod facit Ecclesia per potestatem ministerialem acceptam a Christo. Sed Ecclesia per potestatem ministerialem acceptam a Christo facit significationem & efficaciam Sacramentalem, sicut per potentiam naturalem facit ritum externum. Ergo cum Trid. Concil. definit, requiri intentionem faciendi quod facit Ecclesia, intelligit requiri intentionem faciendi significationem & efficaciam Sacramentalem, seu ritum externum ut Sacramentum; intentionem, inquam, saltem generalem & confusam.

Præterea Conc. Trid. sess. 14. c. 6. declarat, pœnitentem non esse vere & coram Deo absolutum, *si Sacerdoti animus serio agendi, & vere absolvendi desit.* Ergo ad validam absolutionem, præter intentionem serio ponendi ritum externum, seu proferendi verba absolutionis, requirit intentionem vere absolvendi; nam hæc duo manifeste distinguit. Intentio autem vere absolvendi est intentio vere conferendi Sacramentum Pœnitentiæ. At eadem est ratio de omnibus aliis Sacramentis. Ergo in omnibus Sacramentis requiritur intentio faciendi Sacramentum. Quare Suarez tom. 3. in 3. p. S. Th. q. 64. disp. 23. sect. 2. sic ait: *Existimo contrariam sententiam non posse jam* (post definitionem Trid. Concil.) *tuto defendi, nec sine errore.*

Prob. 3. Auctoritate Summi Pontificis Alexandri VII. qui damnavit hanc propositionem: *Valet Baptismus collatus a ministro, qui omnem ritum externum, formamque baptizandi observat, intus vero in corde suo apud se resolvit: Non intendo facere, quod facit Ecclesia.* Ergo sine nullitate Sacramenti non potest excludi intentio interna faciendi, quod facit Ecclesia, quamvis ponatur omnis ritus externus. At si ad valorem Sacramenti, præter positionem omnis ritus externi, non requiritur intentio interna faciendi quod facit Ecclesia, hæc intentio potest positive excludi sine nullitate Sacramenti; nam exclusio ejus, quod non requiritur ad valorem Sacramenti, non potest illud irritare: cum valeat Sacramentum sine positione & cum exclusione eorum, quæ ad ejus valorem non requiruntur. Ergo ad valorem Sacramenti Baptismi, ideoque aliorum omnium, præter positionem omnis ritus externi, requiritur intentio faciendi quod facit Ecclesia. Atqui per intentionem faciendi quod facit Ecclesia, intelligitur intentio interna faciendi Sacramentum: nam non intelligitur intentio ponendi ritum externum, cum in propositione damnata jam supponatur hæc intentio; siquidem

(1) Absolute requiri ad valide efficiendum.

dem agitur de ministro, *qui omnem ritum externum, formamque Baptismi observat*, libere scilicet, & voluntarie, proindeque habet voluntatem observandi omnem ritum externum.

Prob. 4. Ratione. Quia Christus Sacramentorum ministros instituit, non ut meros nuncios deferentes voluntatem Domini, sed ut veros ministros, qui libere utantur potestate ministeriali sibi data. *Sic nos existimet homo, ut ministros Christi, & dispensatores mysteriorum Dei*, ait Paulus, 1. Corinth. 5. Atqui minister non utitur libere potestate ministeriali, nisi velit ea uti, & non vult ea uti, nisi cum vult per illam producere effectum sibi proprium, nempe Sacramentum, quod est sane effectus proprius potestatis ministerialis circa Sacramenta: sicut nemo vult uti potestate naturali, nisi cum vult per illam producere effectum ipsi proprium. Ergo.

Praeterea confectio Sacramenti est actio moralis Sacramentalis: nam Christus sic instituit Sacramenta, ut procedant ex potestate data ministris tamquam actiones eorum morales, ita ut dicantur vere remittere peccata, absolvere, consecrare &c. Jo. c. 20. *Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis*. Et Luc. c. 22. *Hoc facite in meam commemorationem &c.* At actio moralis Sacramentalis debet esse intenta ut talis. Ergo.

Vid. cit. opus de Synodo Dioecesana lib. VII. c. 4. in quo perspicue exponitur discrimen, quod versatur inter Novatorum haeresim, ac orthodoxas opiniones, atque concluditur, probatam ab Auct. nostro opinionem probabiliorem esse illam, quam cum Catherino plures Theologi tuentur, sequentibus verbis. *Verum, utut haec res coram Deo se habeat, nulla usque adhuc de ea emanavit expressa Apostolicae Sedis definitio. Quamvis igitur communior sit sententia exigens in Ministro intentionem, vel actualem, vel virtualem faciendi, non solum ritum externum, sed id quod Christus instituit, seu quod facit Ecclesia, & haec veluti tutior sit omnino servanda in praxi, non est tamen Episcopi, priorem opinionem reprobare, atque ad hanc posteriorem etiam theorice tuendam suos Dioecesanos adigere: caussas quippe majores, difficilioresque quaestiones, Fidem, aut disciplinam spectantes, ad Apostolicam Sedem deferendas, statuit perpetua Ecclesiae consuetudo ab Innocentio III. in cap. Majores de Baptismo confirmata. Quare, si constet, quempiam aut Baptismum contulisse, aut aliud Sacramentum ex iis, quae iterari nequeunt, administrasse omni adhibito externo ritu, sed intentione retenta, aut cum deliberata voluntate non faciendi, quod facit Ecclesia, urgente quidem necessitate, erit Sacramentum iterum sub conditione perficiendum: si autem res moram patiatur, Sedis Apostolicae oraculum erit exquirendum, quemadmodum ad Severum Scholasticum Constantinopolitanum faciendum scripsit Ferrandus Ecclesiae Carthaginensis Diaconus in difficili quaestione, qua tunc Ecclesia fatigabatur, doctis, indoctisque in varias partes scissis, inquiens:* Interroga, vir prudentissime, si quid veritatis cupis audire, principaliter Apostolicae Sedis Antistitem, cujus sana doctrina constat judicio veritatis, & fulcitur munimine auctoritatis (*tom. 4. Biblioth. PP. pag. 509.*) *quod semel monitum volumus, ut regula sit, etiam pro aliis controversiis, quas mox commemorabimus.*

Quaest. II. *Qualis debet esse intentio Ministri?*

Nota. Intentio est actus voluntatis deliberatus, quo quis aliquid intendit seu vult assequi. Sive est volitio alicujus finis. Hic per intentionem intelligitur volitio faciendi Sacramentum, ex quocumque motivo procedat. Dividitur, 1. In explicitam, seu expressam, qua aliquid in se distincte cognitum volumus; & in implicitam, seu confusam, qua aliquid solum confuse cognitum volumus, volendo scilicet aliquid sub quo, vel in quo continetur. 2. in actualem, virtualem, habitualem, & interpretativam.

Intentio actualis est ea, qua quis dum conficit Sacramentum, actu cogitat de Sacramento faciendo, & simul vult illud conficere.

Intentio virtualis est voluntas formalis faciendi Sacramentum praeterita, vi cujus fit Sacramentum mediante una, vel multiplici actione ad illud ordinata, manente a tali intentione, licet tunc mens de Sacramento non cogitet. Dicitur virtualis, quia ex virtute illius licet praeteritae fit Sacramentum. Talis est intentio in Sacerdote, qui ex voluntate actuali consecrandi induit se vestibus Sacris, Missam inchoat, sed paullo post distrahitur, prosequitur tamen Missam, & consecrat cum distractione.

Intentio mere habitualis est intentio mere praeterita, non retractata, quae jam neque in se, neque in sua virtute, vel aliquo effectu a se relicto existit. Vel juxta aliquos est habitus ex pluribus confectionibus Sacramentorum acqu situs, tribuens voluntati facilitatem & propensionem ad similes actus in posterum exercendos; sive est inclinatio ac facilitas orta ex tali habitu.

Interpretativa est illa, quae nec est, nec fuit, sed esset, si ejus objectum proponeretur voluntati: unde est tantum dispositio voluntatis ad intentionem eliciendam, si ei proponeretur.

Resp. 1. Ad valorem Sacramenti non requiritur expressa & distincta intentio faciendi Sacramentum, sed sufficit confusa & implicita, qua quis intendat facere id quod facit Ecclesia Christi, aut quod Christus instituit, aut quod vidit per parochum fieri, aut quod Christiani faciunt. Constat praxi Ecclesiae, quae non rebaptizat eos, qui baptizati fuere ab imperitis & rudibus, aut paganis cum debita materia ac forma, licet illi non noverint distincte, quid sit Baptismus, aut Sacramentum. Praeterea tunc est intentio faciendi, quod facit Ecclesia, quam solam requirunt Conc. Florent. & Trid.

Resp. 2. Ad valorem Sacramenti non sufficit intentio mere habitualis. Quia 1. Talis intentio non influit in actionem Sacramentalem, neque haec vi illius ponitur: ac proinde talis intentio se habet ad effectionem Sacramenti perinde ac si non esset. At requiritur intentio libera in se, quae sit principium actionis Sacramentalis, & qua potestas ministerialis ad usum applicetur: nam secundum institutionem Christi ad Sacramenti effectionem requiritur, ut actio Sacramentalis sit actio humana, & humano modo exerceatur potestas ministerialis. Et vero alioqui Sacramentum confici posset ab amente, dormiente, vel ebrio.

Resp. 3. Neque etiam sufficit interpretativa. Quia haec non est proprie intentio, sed solum intentionis praesumptio: non est intentio, quae sit, sed quae esset,

set, si res proponeretur. At intentio, quæ non est, nihil efficit, nec potest esse principium actionis moralis, ac humanæ, quale est Sacramentum.

Resp. 4. Quamvis minister curare debeat, ut semper habeat intentionem actualem ob reverentiam debitam Sacramento; tamen illa non est necessaria ad valorem Sacramenti, sed ad eum sufficit intentio virtualis.

Prob. 1. Ex sensu & praxi Ecclesiæ, quæ ut vera approbat Sacramenta sic collata. 2. Si intentio actualis requireretur, Sacramenta sæpissime forent irrita propter stabilitatem imaginationis, & frequentes animi evagationes, & quidem plerumque naturaliter inevitabiles. At non est credibile, Christum sic instituisse Sacramenta, ut sæpissime exponerentur nullitati, & ad illa exegisse id quod sæpe non est in potestate hominis. 3. Intentio virtualis sufficit ad faciendum valide actum moralem & humanum, ut patet in contractibus, aliisque similibus.

Quæst. III. *An ad valorem Sacramenti requiratur intentio directa, absoluta & determinata?*

Nota. Intentio directa est ea, qua aliquid immediate & secundum se volumus. Talis est intentio illius, qui vult præcise baptizare. Indirecta est, qua volumus aliquid non in se, & secundum se immediate, sed in ejus caussa, vel in alio cum eo connexo, vel ex quo sequi prævidetur. Talis est intentio illius, qui prævidens, se in ebrietate baptizaturum, vult se inebriare. Absoluta est ea, qua aliquid absolute & independenter ab ulla conditione volumus. Conditionata est, qua aliquid volumus tantum sub aliqua conditione, & dependenter ab illa.

Resp. 1. Requiritur intentio directa. Quia actio Sacramentalis debet esse actio moralis ac libera in se, & debet humano modo poni: non ponitur autem humano modo, nisi ponatur vi intentionis liberæ & directæ. Hinc non valet Baptismus collatus ab ebrio, vel dormiente, quamvis antea præviderit conferendum in tali statu.

Resp. 2. Intentio faciendi Sacramentum sub conditione non sufficit, nisi conditio posita sit, priusquam forma applicetur materiæ, ita ut jam transierit in absolutam, vel illi æquivaleat. Quia sola intentio absoluta est efficax pro præsenti: voluntas enim conditionata, quamdiu talis est, suspensa manet, & nihil efficit. Unde si dum materiæ forma applicatur, intentio ministri non sit absoluta, aut æquivaleat absolutæ, posita jam conditione, non efficit Sacramentum. Neque etiam postea efficiet; quia postea non erit amplius forma Sacramenti, neque materia: non potest autem fieri Sacramentum, nisi utraque adsit.

Hinc conditio de præsenti, vel præterito apposita intentione, irritat Sacramentum, si non sit impleta, quia destruit intentionem: nam voluntas sub conditione, non posita conditione, nulla est, cum non sit nisi dependenter ab illa. Non irritat, si conditio jam sit posita: nam tunc voluntas fit absoluta, sive æquivalet absolutæ, cum vere extet, nec suspensa maneat. Conditio vero de futuro semper irritat Sacramentum, quia suspendit præsentem intentionem, facitque ut minister non habeat absolute hic & nunc voluntatem faciendi Sacramentum; unde hic & nunc non facit. Sed nec postea faciet, cum implebitur conditio; quia tunc deerunt materia & forma. Neque enim minister potest usque ad futurum eventum suspendere significationem materiæ & formæ, nec proinde efficaciam Sacramenti, cum utraque a sola Christi institutione pendeat. Excipe Matrimonium, quod valet sub conditione de futuro, cum ipsa ponetur, sicut alii contractus: quia est verus contractus ad naturam Sacramenti a Christo evectus.

Nota. Non licet, nisi in necessitate, conferre Sacramentum sub quavis conditione etiam de præsenti & præterito, etsi posita: quia hoc est contra usum Ecclesiæ, & contra reverentiam Sacramento debitam: nam est quædam negatio. At licet in dubio prudenti de valore Baptismi, ex ca. 2. *de Bapt.*

Valet tamen Sacramentum, excepto Matrimonio, si error sit solum speculativus circa personam; v. g. si absolvas Petrum putans esse Paulum, quia ordinarie est & semper esse debet intentio conferendi Sacramentum personæ præsenti: quam proinde intentionem servare quisque censetur, nisi eam expresse excludat. Et sic tunc practice minister intentionem applicat determinate ei, qui præsens adest. Si vero intendas præcise absolvere Paulum excludendo alias personas, absolutio non valet, quia circa aliam personam non exercetur potestas ministerialis; cum ejus exercitium pendeat ab intentione ministri, qui illam non exercet, nisi circa personam, circa quam vult illam exercere.

Excipe Matrimonium, quia ejus valori obstat error circa personam, eo quod obest valori contractus, in quo Sacramentum fundatur.

Quæst. IV. *An valeat Sacramentum, quando minister habet duas intentiones contrarias, quarum una repugnat ejus valori?*

Resp. Validum est, si debita intentio prævaleat intentioni, quæ repugnat valori Sacramenti: quia tunc sola intentio prævalens est efficax, & altera est inefficax ac mera displicentia. Secus, si intentio contraria prævaleat, ob eamdem rationem. Quod si utraque sit æqualis, minister nihil efficit: quia æqualiter vult facere & non facere Sacramentum; ideoque non vult efficaciter illud facere. Porro illa intentio prævalet alteri, quæ est magis absoluta, & aliam expelleret, si rem intentam impediret.

Quæst. V. *An ad valorem Sacramenti requiritur fides & sanctitas in ministro?*

Resp. Neg. Fide constat, 1. Ex Traditione, & consuetudine perpetua Ecclesiæ, præsertim Romanæ a tempore Apostolorum, quæ neminem unquam rite ab hæretico, adeoque fide & sanctitate destituto, baptizatum rebaptizavit. Hancque praxim ab Apostolis manasse constat; cum neque alicujus Romani Pontificis decreto, neque generali alicujus Concilii canone instituta aliquando fuerit, sed ab initio viguerit in tota Ecclesia. 2. Ex Conc. Trid. sess. 7. can. 4. de Baptismo. 3. Quia virtus Sacramenti est, & agit ex meritis solius Christi, qui per ministrum tamquam instrumentum illud conficit; & potestas conficiendi Sacramenta est gratia gratis data, quæ compossibilis est cum peccato. 4. aloqui cum fides, vel probitas sæpe in multis desit, sæpe Sacramenta exponerentur nullitati cum ingenti animarum damno; & sic Christus parum Ecclesiæ suæ providisset.

Hinc error ministri circa sensum formæ, non ex-

pressus in forma, verbi gratia, quod Filius non sit æqualis Patri, non impedit valorem Baptismi ab Ariano collati. Quia non mutatur formæ significatio, quæ non ex privato cujusque arbitrio, sed ex communi usu in Ecclesia recepto petitur. Præterea ex Conc. Florent. tria solum requiruntur ad valorem Sacramenti ex parte ministri, nimirum ut adhibeat materiam & formam debitas; & habeat intentionem faciendi, quod Christus instituit, vel Ecclesia facit.

Quæst. VI. *An minister tenetur esse in statu gratiæ, dum Sacramentum conficit vel ministrat?*

Nota. Aliud est conficere, aliud administrare Eucharistiam. Sed in aliis Sacramentis ipsa confectio est simul ministratio.

Resp. 1. Qui Sacramentum in peccato mortali conficit vel ministrat, tamquam minister ad id consecratus, vel specialiter ab Ecclesia deputatus, per se loquendo, peccat mortaliter. *Ita omnes*. Quia 1. Ex tit. 1. dispensator Dei debet esse sine crimine. 2. Ex Patribus. Pro omnibus sufficiat S. Augustinus, lib. 2. contra Perman. cap. 10. *Omnia Sacramenta, cum obsint indigne tractantibus, prosunt tamen per eos digne sumentibus*. 3. Ex cap. ult. 15. q. 8. ubi Nicolaus I. ait: *Mali bona administrando, se tantummodo lædunt*. Et ex cap. ult. de cohab. cleric. ubi Gregorius IX. declarat, *constare, quemlibet pro mortali peccato, quod seipsum esse suspensum* 4. Ex Rituali Romano *impure & indigne Sacramenta ministrantes in æternæ mortis reatum incurrunt. Sacerdos ergo si fuerit peccati mortalis sibi conscius (quod absit) ad Sacramentorum administrationem non audeat accedere, nisi prius corde pœniteat. Sed si habeat copiam confessarii, & temporis locique ratio ferat, convenit confiteri*. 5. Quia talis gravem irreverentiam irrogat Christo, cujus ut ministri principalis personam gerit; & sancta indigne tractat in re gravi: ergo grave sacrilegium admittit. Item per se gravissima est indecentia, ac irreverentia, actionem sanctissimam quæ est moraliter actio Christi, & collativa gratiæ sanctificantis, qua homo consors naturæ divinæ & filius Dei adoptivus efficitur, exercere in immunditia peccati, & inimicitia Dei. Adde quod sacerdos sit publicus Ecclesiæ minister a Christo institutus, & gratia ordinationis donatus, ut Sacramenta fidelibus digne ministret: ergo ratione status & ordinis sui, ideoque ex proprio officio tenetur digne ministrare.

Idem dicunt Vasq. Delugo, & alii contra multos de Ministro non consecrato; v. g. laico baptizante in necessitate. Tum quia textus allati. & Patres generatim omnes ministrantes comprehendunt, nec distinguunt inter ordinatum, & non ordinatum, solemniter & non solemniter ministrantem; tum quia est gravis irreverentia in Christum, quod hostis ejus & mancipium diaboli agat in nomine & persona Christi, ejusque merita applicet; tum quia jure naturali & divino sancta sancte a quolibet tractanda sunt, & quidem sub gravi in re gravi. Sacramentum autem, quod laicus in necessitate ministrat, est res eximie sancta & speciali modo consecrata, & ad gratiam sanctificantem efficiendam instituta, estque moraliter actio Christi, ut ministri principalis. Ergo tractari debet specialiter sancte. At non tractat sancte, sed indigne ac irreverenter, qui illud ministrat in peccato mortali.

Hinc confessor, quamvis confessiones continenter audiat, tot peccata mortalia admittit, quot homines absolvit; nam tot Sacramenta numero distincta ministrat, & absolutio singulorum est actio externa per se sufficienter consummata. Multi tamen censent, talem tunc unicum mortale admittere, sed eo gravius, quo plures absolvit.

Dixi, *per se loquendo*: Quia minister per accidens excusari potest a mortali ob repentinam & inopinatam necessitatem ita urgentem, ut non relinquat spatium eliciendæ contritionis, ut si sit periculum, ne quis moriatur sine baptismo, vel sine absolutione, dum sacerdos occuparetur in eliciendo actu contritionis.

Resp. 2. Sacerdos vel Diaconus distribuens Corpus Christi in peccato mortali (Vid. N. 80.) peccat mortaliter. *Ita communiter*. Prob. 1. Ex textibus supra citatis. 2. Hæc dispensatio est sacrum & gravissimum ministerium, ad quod sancte administrandum minister est specialiter consecratus, & specialem gratiam accipit. 3. Talis gravem irreverentiam admittit in Christum, sanctissimum ejus Corpus dispensando, & merita communicando in statu, in quo scit se esse Christi hostem & diaboli mancipium. *Igitur mundamini qui fertis vasa Domini*, Isa. 52. immo ipsum Dominum.

Hinc talis tot mortalia committit, quot hominibus etiam continuate Eucharistiam distribuit; quia tot sunt objecta totalia, & tot sunt indignæ distributiones completæ & numero distinctæ. Multi tamen docent, hunc unius mortalis peccati reum esse, sed eo gravioris, quo pluribus Eucharistiam distribuit. Item triplicis malitiæ mortalis in confessione aperiendæ reus est sacerdos, qui in mortali celebrat, & seipsum communicat; scilicet indignæ confectionis, malæ ministrationis, & indigne susceptionis, non minus quam si alteri indigne ministraret, & ab altero indigne susciperet, ut notat Suarez.

Quæst. VII. *An Diaconus & Subdiaconus peccant mortaliter, dum in peccato mortali propria ordinis ministeria obeunt, v. g. canendo solemniter Evangelium, vel Epistolam?*

Resp. Affirmant Sylvester, Cajetanus, Toletus, & alii. *Probant* 1. Ex c. ult. *de temp. ordin.*, ubi Gregor. IX. ait, Sacerdotes & alios clericos criminosos occultos, *si non pœnituerit, monendos esse, & sub interminatione divini judicii obtestandos, ut in testimonium suæ damnationis in susceptis etiam ordinibus non ministrent*. 2. Ex S. Thom. in 4. dist. 24. quæst. 2. art. 3. quæst. 5. ubi: *Lex* (naturalis) *præcepit, ut homo juste ea, quæ sunt justa, exequatur; & ideo quicumque homo, quod sibi competit ex ordine, facit indigne, quod justum est, injuste exequitur, contra præceptum legis* (naturalis) *facit, ac per hoc mortaliter peccat. Quicumque autem peccato mortali aliquod sacrum officium pertractat, non est dubium, quin illud indigne faciat: unde patet quod mortaliter peccat*. 3. Quia eorum ministerium proxime accedit ad SS. Eucharistiam conficiendam, & ad illud specialiter deputati ac consecrati sunt. Alii tamen plures docent esse dumtaxat veniale; quia censent, materiam non esse adeo gravem, ut sit grave sacrilegium,

gium, cum illa ministeria nec sanctitatem ex opere operato conferant, nec sint moraliter actiones Christi, nec ejus nomine fiant. Irreverentia autem est major vel minor pro majore, vel minore sanctitate actionis sacræ, quæ exercetur in peccato. Ad c. cit. respondent, Gregorium nihil in specie determinasse, quam grave peccatum sit, singulos ordines exercere in mortali, ideoque ex materia subjecta æstimandum id esse, & velle solum, quod sit peccatum grave ex genere suo: vel loqui non de singulis functionibus, sed de exercitio suorum ordinum toto & integro, quod totum sine mortali esse non poterat, quia juxta antiquos canones, qui nunc etiam aliquando observantur, ministri altaris communicabant in Missa solemni de manu celebrantis.

Suarez vero docet, quod si quis haberet animum hos ordines sæpe exercendi in malo statu, aut hanc haberet consuetudinem, non esset excusandus a mortali. Quia illud propositum, vel consuetudo videretur oriri ex quodam contemptu formali vel virtuali, & quia illud objectum ita sumptum videtur satis grave.

Sed quid de exercente in malo statu functiones minorum ordinum, Acolythi, Lectoris, Ordinarii, &c.?

Resp. Ex communi sententia, non peccat mortaliter. Quia illæ functiones sunt remotæ a proprio actu sacrificandi, & censentur officia imperfecta respectu sacri ministerii, & nunc sæpissime a laicis exercentur. Peccat tamen venialiter, dum in solemni ac publico ritu eas exercet, quia proprie est actus ordinis, ad quem est consecratus.

Quæst. VIII. *An peccat mortaliter minister conficiendo in peccato mortali Sacramentalia?*

Resp. Episcopus peccat mortaliter conficiendo in tali statu chrisma & oleum infirmorum. Quia istæ consecrationes seu benedictiones fiunt a ministro ad id consecrato, & sunt gravis momenti: nam per illas fit materia Confirmationis & Extremæ Unctionis, in quibus gratia confertur partialiter intuitu materiæ sic consecratæ, cum chrisma & oleum non sint materia Sacramenti, nisi ut benedicta seu consecrata. Item illis actionibus se Christi ministrum exhibet, ejusque personam immediate sustinet, ideoque gravem injuriam infert Christo, illas actiones exercendo in statu peccati: nam ejus dignitatem ac sanctitatem graviter lædit. Conficiendo vero in mortali reliqua Sacramentalia, qualia sunt consecratio templi, benedictio Abbatis, vestium sacerdotalium, aquæ lustralis, cinerum &c. peccat saltem venialiter, quia est aliqua indecentia ac irreverentia, si absque sanctitate obeat illa munia, quæ ordinem sacrum specialiter requirunt. Non est tamen juxta multos mortale, quia hæ actiones non conferunt immediate & ex opere operato sanctitatem animæ, nec sunt moraliter actiones Christi, sicut Sacramenta.

Quæst. IX. *An tenetur minister ritus accidentales in Ecclesia usitatos in Sacramentis diligenter servare?*

Resp. Affirm. *Prob.* 1. Ex Conc. Trid. sess. 7. can. 14. *Si quis dixerit receptos & approbatos Ecclesiæ Catholicæ ritus, in solemni Sacramentorum administratione adhiberi consuetos, aut contemni, aut sine peccato a ministris pro libito ommitti, aut in novos alios per quemcumque Ecclesiarum pastorem mutari posse, anathema sit.* 2. Ob Ecclesiæ præceptum, & consuetudinem vim legis habentem: nam Ecclesia præscribens modum administrandi Sacramenta, illum servari jubet: alias nihil esset firmum & stabile in cultu divino. Et hæc obligatio ex genere suo gravis est, utpote de re ad virtutem religionis pertinente: nam illi ritus sunt actiones religiosæ ad decentem Sacramentorum administrationem, ad devotionem excitandam, ad sacram significationem ab Ecclesia institutæ. Unde si sine necessitate urgente aliquid omittitur, est mortale in re gravi, & veniale in levi. Est tamen semper mortale, vel minimam cæremoniam omittere ex contemptu, judicando illam esse vel inanem, vel ineptam, aut aliquid simile, quia gravis fit injuria Ecclesiæ, & Spiritui Sancto, a quo regitur.

Quæst. X. *An grave sacrilegium committit, qui tentat conficere Sacramentum, cujus conficiendi potestate caret?*

Resp. Affirm. Quia 1. Gravem irreverentiam Christo infert volendo gerere ejus personam, & ejus nomine aliquid valde sacrum agere, cum non sit ab eo deputatus. 2. Facto suo falsam doctrinam profitetur. 3. Proximum in re gravi decipit.

Quæst. XI. *An licet aliquando simulare Sacramentum?*

Resp. 1. Nunquam licet sub mortali simulare administrationem Sacramenti. *Prob.* 1. Ex c. 7. *de celebrat. Miss.* ubi dicitur gravius peccare, qui simulat celebrationem Missæ, quam si in statu peccati celebraret, quamvis peccaret. 2. Quia Innocent. XI. damnavit hanc propositionem: *Urgens metus gravis est justa caussa Sacramentorum administrationem simulandi.* 3. Gravis est irreverentia in Christum, ita abuti verbis ac rebus sacris ab eo institutis ad verum Sacramentum, & reipsa est illudere Christo, cujus personam simulator se agere exterius fingit. 4. Est reale mendacium in re gravissima; exercite enim & suo facto talis dicit, se nomine & persona Christi, v. gr. absolvere, baptizare, cum sciat hoc non fieri.

Resp. 2. Item semper est mortale simulare susceptionem Sacramenti. Quia defectus intentionis veræ illud suscipiendi impedit effectum cujusvis Sacramenti, etiam Eucharistiæ, immo valorem sex aliorum (1), quæ consistunt in Actione transeunte: nam ad horum valorem & Eucharistiæ effectum requiritur in adulto suscipiente vera intentio saltem habitualis suscipiendi. At est grave sacrilegium reddere irritum, vel inutile Sacramentum: est enim gravis irreverentia in Christum ejus auctorem.

Hinc ad vitandum quodvis malum, non licet sub mortali scienter ministrare etiam consentienti, vel recipere hostiam non consecratam pro consecrata. Quia per se malum est, scienter proponere alteri puram creaturam adorandam cultu divino, & pone-re

(1) Non solius Eucharistiæ valor excipitur.

re per se caussam idololatriæ etiam materiales. Tunc autem hostia non consecrata exponeretur adorationi tum adstantium, qui committent idololatriam materialem; tum illius qui cum externa reverentia illam hostiam suscipiet, sicque scienter admittet idololatriam externam; quod est intrinsece malum, sicuti est adolere thus coram idolo, quamvis interius tantum intendas te pascere ejus odore, quia nempe tunc exhibetur illi cultus externus.

Quæst. XII. *An licet conferre Sacramentum indigno, seu non rite disposito ad ejus effectum?*

Resp. Qui talia scienter, vel imprudenter confert, per se loquendo, peccat mortaliter. Quia 1. Quilibet dispensator tenetur fideliter & prudenter dispensare juxta voluntatem domini sui, ex 1. Cor. 4. *Hinc jam quæritur inter dispensatores, ut fidelis quis inveniatur.* Ergo peccat graviter, qui in re gravi dispensat infideliter, & contra voluntatem domini sui: at ministrans Sacramentum indigno, aliquid gravissimum dispensat infideliter, & contra voluntatem Christi id vetantis, Matth. 7. *Nolite dare Sanctum canibus.* 2. Sacramentum indigne, irreverenter & contra ejus exigentiam tractat, qui scienter illud ministrat indigno, nisi in casu speciali infra excipiendo, in quo Christus voluit dari. Sacramenta enim exigunt non defraudari suo effectu, ideoque non suscipi ab iis, qui non possunt consequi gratiam. 3. Talis minister cooperatur receptioni sacrilegæ suscipientis: nam nulla potest esse major cooperatio ad recipiendum, quam ipsa datio voluntaria & sine obligatione facta. Unde & agit contra obligationem proprii officii in re gravi, & juvat alium ad peccandum. Quod etiam verum est de ministro non consecrato, ut laico baptizante, quamvis minister consecratus majorem obligationem habeat. Nam qui dispensat, eo ipso tenetur fideliter ac prudenter dispensare; & alias cooperatur peccato alterius.

Hinc 1. tenetur minister providere, ut suscipiens habeat dispositiones ad Sacramentum licite & utiliter suscipiendum. Neque sufficit quod non scias esse indignum; sed debes posse prudenter saltem præsumere, quod sit dignus: alioqui non es prudens & fidelis dispensator, & committeres te periculo ministrandi indigno, & privandi Sacramentum ejus effectu saltem primario, nempe gratia sanctificante. In illa autem diligentia & cautione adhibenda attendi debet natura cujusque Sacramenti, praxis Ecclesiæ, commune judicium proborum ac prudentum. Sic in Sacramento Pœnitentiæ requiritur accuratior notitia dispositionis; quia confessor est judex in caussa Dei, qui debet examinare conscientiam pœnitentis, & ejus dignitatem, vel indignitatem, ut possit debite ferre sententiam; & quia dispositio pœnitentis requiritur ad valorem Sacramenti. Item Sacramenta, quæ statum constituunt pluribus obligationibus obnoxium, ut Baptismus, Ordo, Matrimonium, exigunt majorem probationem dispositionis.

Hinc 2. Non licet dare Eucharistiam neque peccatori publico sive occulte, sive publice petenti, nisi sufficientia dederit veræ conversionis signa, & scandalum publicum sustulerit: nam sine nova ejus infamia potest consuli reverentiæ Sacramenti. Neque peccatori occulto, sed petenti occulte, vel solum coram iis, qui ejus indignitatem norunt, cum possit sine scandalo & ejus infamia, denegari, ex Rituali Rom. Idque juxta varios, etiam si ejus indignitas ex sola confessione nota sit, modo nullus alius adsit; quia tunc nulla fit revelatio confessionis, nec ullum ei infertur gravamen, sicut si denegares ensem ei, a quo scis ex confessione esse te perimendum. Sed multi id negant, quia tunc esset quædam virtualis exprobratio & commemoratio peccati, quod jure divino graviter est illicitum.

Dixi, *per se loquendo.* Nam peccatori occulto publice petenti, Eucharistia dari debet ex praxi Ecclesiæ & Christi, qui Judæ eam dedit. Nam Christus vult, ut in tali casu detur, ne infametur proximus, & quia alioqui sequerentur gravia scandala, & incommoda ac perturbationes. Unde tunc minister non cooperatur moraliter peccato alterius, quia dispensat ex obligatione; nec exterior receptio Sacramenti, ad quam cooperatur ministrans, est per se mala, sed solum habet adjunctam malitiam per accidens, ex prava dispositione suscipientis, & posset esse bona, si recipiens vellet.

Porro crimen censetur publicum, quando quis de eo juridice convictus est; vel cum admissum est in loco publico, ita ut nulla tergiversatione celari possit; vel cum ejus fama ex sufficientibus indiciis orta jam pervenit ad multos, brevi ad alios perventura.

Quæst. XIII. *An licet petere, vel recipere Sacramentum ab indigno ministro?*

Nota. Minister indignus alius est toleratus, qui licet peccator sit, tamen neque nominatim per sententiam declaratus est excommunicatus vel suspensus, neque est notorius clerici percussor. Alius non toleratus, qui scilicet nominatim denuntiatus est excommunicatus, aut suspensus, vel est notorius clerici percussor.

Resp. 1. Non licet petere, aut accipere Sacramentum a ministro non tolerato, præter Baptismum, & juxta multos, Pœnitentiam in articulo mortis. Quia 1. Ecclesia prohibet communicationem cum non tolerato, præsertim in sacris. 2. Non licet petere ab alio id quod ipse sine peccato præstare nequit; nam hoc esset eum inducere ad peccatum. At minister non toleratus, non potest sine peccato Sacramenta ministrare, saltem extra necessitatem proximi, cum id ei graviter Ecclesia vetet. Neque etiam licet ab alio accipere id quod non potest sine peccato dare: nam alias cooperaris ejus peccato; quænam enim major potest esse cooperatio dationi illicitæ, quam acceptio, sine qua datio executione caret?

Excepi Baptismum in articulo mortis, quia minister non toleratus potest tunc illum licite ministrare in defectu aliorum, si nempe conteratur, & faciat quod in se est, ut a censuris absolvatur; & sic tunc potest ab eo licite per se accipi, ut docet S. August. lib. 6. de Bapt. c. 5.

Resp. 2. Jure divino naturali non licet petere, nec accipere Sacramentum a ministro malo tolerato, quem moraliter constat peccaturum ministrando, si adsit alius probus. Quia 1. Ex lege charitatis in Deum & proximum, quisque tenetur impedire peccatum proximi, quantum potest, saltem sine gravi suo incommodo, seu damno. Ergo nisi adsit aliqua necessi-

necessitas, tenetur non recipere Sacramentum ab eo qui peccaturus est conferendo. 2. Petens, vel accipiens Sacramentum a malo ministro in tali casu, dat ei sine justa caussa occasionem peccandi, & moraliter cooperatur ejus peccato, cum hoc facile impedire posset. Et quamvis ille paratus esset ministrare, tamen hic & nunc non peccaret, seu hanc malam voluntatem non exequeretur, nec hoc numero sacrilegium admitteret, te non petente, vel non accipiente.

Resp. 3. Per se loquendo licet petere & accipere Sacramentum a ministro tolerato, si alius probus desit, & adsit justa & gravis caussa, seu aliqua necessitas, ut si instet præceptum confitendi, aut sumendi Eucharistiam quindena Paschali; si quis sit in statu peccati mortalis, nec possit, aut saltem sine gravi incommodo, adiri alius minister. *Prob.* 1. Ex can. ult. 25. qu. 8. & cap. *Vestram* de cohab. cler. 2. Ex constit Martini V. *Ad evitandum*, in Concilio Constantiensi edita, ibi: *Indulgemus quod nemo deinde a communione alicujus in Sacramentorum administratione, vel receptione, aut aliis quibuscumque divinis vel extra prætextu cujuscumque sententiæ, aut censuræ Ecclesiasticæ, a jure, vel ab homine generaliter promulgatæ teneatur abstinere, vel aliquem vitare.* Quia res honesta licite peti & accipi potest ab eo, qui potest hic & nunc eam digne præstare, licet prævideatur peccaturus, modo adsit justa caussa non impediendi ejus peccatum, ut patet in petente mutuum ab usurario ob necessitatem. Minister autem toleratus requisitus potest conteri, & obtinere absolutionem a censura. Qui si faciat quod in se est, ut eam obtineat, nec tamen obtinere possit; tunc juxta multos non peccabit, si requisitus & contritus ministret Sacramentum habenti jus illud petendi, quia tunc tenetur illud administrare; vel ex justitia, si sit pastor; vel ex charitate, si petens sit in necessitate saltem gravi. Si vero male ministret, id ejus malitiæ, non petitioni imputandum est; nec charitas obligat ad impediendum cum gravi suo damno peccatum proximi, quod ipsemet potest facile vitare.

Dixi, *per se loquendo*: Nam extra casum extremæ, aut saltem gravissimæ necessitatis non licet petere, nec accipere Sacramentum a ministro tolerato, aperte errorem aliquem ab Ecclesia damnatum profitente, vel judicio Ecclesiæ in materia fidei renitente. Nam alioqui crearetur scandalum ac periculum perversionis fidelium, & conciliaretur auctoritas errori.

CAPUT III.

De dispositione necessaria in recipiente Sacramentum.

Quæst. I. **Q**Uænam dispositio requiritur in subjecto ad valorem Sacramenti?

Nota 1. Subjectum Sacramenti est is, qui illud recipit, & est capax ejus effectus recipiendi. Agitur hic de solis adultis; nam in infantibus & perpetuo amentibus nihil requiritur, ut patet ex perpetua Traditione, & praxi Ecclesiæ, secundum quam baptizantur infantes. Et vero si necessarius esset aliquis actus propriæ voluntatis, non possent salvari.

Nota 2. Certum est, Baptismum susceptum requiri ad valorem aliorum Sacramentorum: *tum quia est fundamentum & janua reliquorum*, cap. 2. *de cognat. spirit. in* 6. & ex Conc. Florentino: *Vitæ spiritualis janua est, per ipsum membra Christi, ac de corpore efficimur Ecclesiæ.* Tum quia Concilium Nicænum I. cap. 19. statuit, ut clerici invalidi baptizati rebaptizentur, & iterum ordinentur. Idem habetur c. 1. *de Presb. non bapt.*

Resp. 1. In adulto recipiente Sacramentum ad ejus valorem necesse est, ut non habeat voluntatem contrariam ejus receptioni, excepta Eucharistia, quæ consistit in re permanente, & subsistit extra usum. Constat, tum ex sensu & praxi Ecclesiæ; tum ex cap. *Majores de Bapt.* ubi Innocentius III. ait: *Ille vero qui nunquam consentit, sed penitus contradicit, nec rem, nec characterem suscipit Sacramenti.* Immo requiritur positiva aliqua (Vid. N. 174. 175.) voluntas recipiendi Sacramentum: *Ita communiter.* Prob. 1. Ex cap. 77. *de consecr.* dist. 4. Et ex Conc. Carth. IV. cap. 76. & Arauf. I. cap. 12. quæ ad Baptismum conferendum ægrotis voluntatem suam significare non valentibus, exigunt testimonium aliorum, quo constet, eos prius voluisse baptizari. 2. Ex praxi Ecclesiæ. 3. Ex Rituali Romano exigente ad Baptismum adulti desiderium Baptismi. Quod etiam a fortiori requiritur in aliis Sacramentis, quæ non sunt tam necessaria quam Baptismus. Ratio est institutio Christi; qui convenienter voluit, ut nullus adultus, qui rationis usum habeat, sanctitatem, vel ejus augmentum acciperet, nisi ipse consentiat in suam sanctificationem; ac proinde noluit, ut Sacramenta, quæ ad sanctitatem dandam vel augendam instituit, adulto sine suo consensu valerent. Nam ex Concil. Trident. sess. 6. c. 7. *Justificatio est sanctificatio & renovatio interioris hominis per voluntariam susceptionem gratiæ, & donorum.* Hinc S. Thom. 3. par. quæst. 68. art. 7. ait: *Si in adulto deesset intentio suscipiendi Sacramentum, non esset baptizandus.*

Resp. 2. In recipiente Sacramentum ad ejus valorem sufficit intentio habitualis, seu voluntas illud recipiendi præterita, non retractata, exceptis duobus. *Prob.* 1. Ex Conciliis & Rituali supradictis præcipientibus ut baptizetur moribundus sensibus & ratione destitutus, modo constet de præterita ejus voluntate. 2. Ex perpetua praxi Ecclesiæ, quæ non reiterat Baptismum & Ordines iis, qui illa susceperunt in mortali & in hæresi, sed cum sola voluntate recipiendi, etsi præterita.

Excipe, Pœnitentiam, quia actus pœnitentis sunt ejus materia; & Matrimonium, quia ad valorem contractus requiritur consensus saltem virtualis.

Quæst. II. *Quænam dispositio requiritur ad effectum Sacramenti?*

Nota. Effectus communis omnibus Sacramentis duplex est. Primus est gratia sanctificans, seu habitualis, major vel minor pro dispositione subjecti, & confertur eo instanti, quo Sacramentum sumitur. Secundus sunt gratiæ actuales, quæ intuitu Sacramenti suscepti opportuno tempore conferuntur ad obtinendum finem proprium cujusque Sacramenti; nisi suscipiens illis se postea indignum reddat peccatis suis, vel obicem ponat: unde vocantur Gratiæ Sacramen-

cramen-

cramentales. Præter hos effectus, tria, scilicet Baptismus, Confirmatio, & Ordo characterem imprimunt, ideoque iterari nequeunt.

Resp. 1. Ad characterem recipiendum sufficit voluntas habitualis recipiendi Sacramentum. Nam hæc sufficit ad valorem Sacramenti, respectu recipientis; & dispositio quæ sufficit ad valorem Sacramenti, sufficit quoque ad impressionem characteris.

Resp. 2. Ad gratiam sanctificantem recipiendam in quinque Sacramentis vivorum: præter intentionem habitualem requiritur status gratiæ, non autem in aliis duobus, quæ mortuorum dicuntur, nempe Baptismo & Pœnitentia, in quibus aliæ dispositiones requiruntur. Quia priora instituta sunt ad conferendum augmentum gratiæ sanctificantis, alia vero ad eam dandam: ac proinde priora per se & ex institutione sua, saltem primaria, supponunt & exigunt gratiam jam acceptam, ut illam augeant: nam augetur id quod jam adest; alia vero non.

Hinc qui sibi conscius est peccati mortalis, graviter tenetur sibi gratiæ statum comparare, antequam recipiat Sacramentum vivorum. Nam est grave sacrilegium ponere obicem gratiæ; cum enim Christus instituerit Sacramenta, ut essent efficacia gratiæ signa, qui illa recipit ponendo obicem gratiæ, quantum in se est, inanem & falsam reddit eorum significationem, & abutitur institutione Christi, cui facto suo illudit.

Sed an talis tenetur confiteri, quantumvis sibi perfecte contritus videatur.

Resp. Id certum est de Eucharistia; de aliis aliqui etiam affirmant, longe plures de jure communi negant. Quia 1. Conc. Trid. sess. 13. c. 7. docet, solum ob Eucharistiæ perceptionem præcipi confessionem, nulla facta mentione aliorum. Et sess. 24. c. 1. solum hortatur sponsos, ut ante matrimonium confiteantur. 2. Ex Pontificali Romano: *Adulti deberent prius peccata confiteri, & postea confirmari, vel saltem peccata, quæ amiserunt, doleant.* Non est autem major obligatio in aliis. 3. Rituale Romanum dicit solum de Sacerdote mortalis culpæ sibi conscio: *Ad Sacramentorum administrationem non audeat accedere, nisi prius corde pœniteat: sed si habeat copiam confessaris, & temporis locique ratio ferat, convenit confiteri.* Quia non reperitur tale præceptum divinum, vel humanum saltem commune in ordine ad alia Sacramenta suscipienda. Tamen confessio videtur ex institutione Christi præponi debere Extremæ Unctioni, cum hæc sit Pœnitentiæ completivum.

Ceterum cum Sacramentum Pœnitentiæ majorem certitudinem gratiæ, & meliorem dispositionem conferat, sufficiens est caussa semper confessionis præmittendæ; hæcque est communis fidelium praxis. *Cum Sacramenta administramus, aut percipimus, toties confessio prætermittenda non est*, ait Catech. Rom. p. 2. c. 7. num. 59.

Resp. 3. Ad gratias actuales Sacramentales, quas nempe Deus singulis Sacramentis ad finem cujusque proprium assequendum innexuit, recipiendas, duo requiruntur, 1. Ut eo tempore, quo homo ea auxilia recepturus est, sit in statu gratiæ: nam hic effectus non datur, nisi ut conjunctus gratiæ sanctificanti; & qui est in peccato, redditur indignus supernaturalibus donis: unde in illo statu nullum habet jus ad talia auxilia. Ut iis non ponatur obex per dispositionem actualem ipsi repugnantem.

Resp. 4. Præter voluntatem recipiendi Sacramentum, & statum gratiæ, reverentia Sacramento debita exigit devotionem actualem, quæ quanto major erit, tanto uberior fructus percipitur; nam Sacramenta gratiam conferunt secundum propriam cujusque dispositionem. Ex Conc. Trid. sess. 6. c. 6.

TRACTATUS
DE
BAPTISMO.

Baptismus est Sacramentum ad spiritualem regenerationem a Christo institutum, consistens in ablutione per aquam naturalem, & prolatione horum verborum, aut æquivalentium: *Ego te Baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti.*

Quæst. I. *Quænam est materia Baptismi?*

Resp. 1. Materia remota est aqua vera naturalis, seu elementaris. Fide constat, 1. Ex Joann. 3 *Nisi quis renatus fuerit ex aqua &c.* 2 Ex perpetua Traditione & praxi Ecclesiæ. 3. Ex Concil. Later. Florent. & Trid. sess. 7. can. 2.

Sed observa. 1. Sufficit aqua elementaris proprie dicta, quamvis rebus aliis sit tantulum permixta, modo usum communem & æstimationem aquæ retineat. Hinc valet Baptismus in aqua fontana, pluviali, marina, sive frigida, sive calida, quamvis sit turbida, lutulenta, sulphurata, ferruginea, modo non sit corrupta. Item aqua resoluta ex nive, grandine, aut glacie, vel ex panno madido, aut luto expressa: quia hæc sunt aqua naturalis. Immo juxta S. Thom. in lixivio. At non valet in vino lymphato, saliva, sputo, lacrymis, sudore, aliove simili humore: in cervisia, ptisana, jusculo, in liquore ex vitibus defluente, aut ex herbis floribusve expresso, vel in aqua rosacea, ex S. Thom. 3. par. qu. 65. art. 4. ad 5. Nam ista non sunt aqua proprie dicta & elementaris. Neque valet in glacie, nive, pruina, & similibus nondum resolutis; nam in hoc statu non sunt aqua naturalis, & usualis, quæ scilicet etiamnum retineat aquæ usum, & possit proxime abluere corpus: alioqui non verificaretur forma: *Ego te baptizo*, hoc est, abluo. Idem dic de aqua cujus tanta sit permixtio, ut potius censeatur corpus mixtum, quam aqua.

2. In articulo mortis quando haberi non potest materia certa, debet adhiberi qualiscumque dubia, sub hac conditione, *Si hæc materia sit sufficiens*, & ad hoc sufficit etiam tenuis probabilitas; quia in necessitate subveniendum est saluti proximi omni modo meliori quo potest. Hinc in extrema necessitate, juxta multos, baptizare teneris in aqua ex sale resoluto, in cervisia admodum tenui &c. ita tamen ut si sic baptizatus supervixerit, rebaptizari debeat sub hac conditione, *Si non es baptizatus.*

3. Extra

3. Extra necessitatem non licet sub mortali baptizare nisi in aqua benedicta, quæ in fonte Baptismali servatur, propter præceptum & usum Ecclesiæ, & reverentiam Sacramento debitam.

Resp. 2. Materia proxima est ablutio, seu applicatio aquæ immediate, & successive ad corpus baptizandi. Constat 1. ex Ephes. 5. *Mundans lavacro aquæ in verbo vitæ*. 2. ex perpetua praxi Ecclesiæ, & verbis formæ.

Nota. Ablutio non idem est, ac expurgatio, seu emundatio: nam hæc est effectus ablutionis, & potest esse sine illa.

Quæst. II. *Quæ & qualis ablutio requiritur ad valorem Baptismi?*

Resp. 1. Sufficit quælibet ablutio, sive fiat per infusionem, sive per aspersionem, sive per immersionem: nam quælibet est vera ablutio. In praxi tamen servari debet modus in unaquaque Ecclesia usitatus.

Resp. 2. Necesse est illam corporis partem ablui & tantam aquæ quantitatem adhiberi, ut ideo corpus dicatur proprie, & simpliciter ablutum. Ad quod sufficit, ut caput sit ablutum, ut constat ex praxi Ecclesiæ Latinæ; quia caput est præcipua corporis pars, & sensuum sedes, in qua proinde manifestatur principium vitæ animalis.

An etiam sufficiat ablutio alterius partis notabilis, ut brachii, pectoris &c. controvertitur: & licet communis affirmet, tamen hoc non est certum. Quare graviter peccaret, qui extra casum necessitatis non ablueret caput: nam exponeret Sacramentum periculo nullitatis. Hinc Rituale Roman. præscribit, ut si infans in necessitate baptizetur in alio membro, postea rebaptizetur sub conditione, *Si non es baptizatus*. Multo minus certum est sufficere quantulamcumque partem corporis ablui, quod tamen non pauci tenent: unde extra necessitatem hoc non licet; & baptismus sic in necessitate collatus reiterari debet sub conditione.

In lib. VII. de Synodo Diœcesana cap. 5. quæstionem hanc fusim pertractat SS. D. N. Benedictus XIV. ubi statuit. Primo, *Certum esse, Infantem in matris utero ita latitantem, ut nulla ejus pars aqua perfundi queat, baptizari non posse, nec ei quidquam prodesse, quod nonnulli hæretici olim sunt arbitrati, si ejus loco, matris corpus abluatur, quemadmodum* lib. 6. *contra Julianum* c. 14. *diserte tradit Augustinus*.

Secundo controversiam expedit: *An reserato materni uteri ostio, quod puerperii initio contingit, valide baptizetur infans, cujus corpusculum, etsi nulla parte in lucem prodierit, aqua nihilominus saltem per siphunculum tingi possit*, atque explicatis variis hac de re opinionibus, indicatisque præcipuis, quibus obnoxiæ sunt, argumentis, concludit: *Ultimum hujus controversiæ judicium a Sede Apostolica esse præstolandum: ac tutius esse ut Episcopus illud expectet; nec quidquam interim suis constitutionibus inferat, quo implexa istius quæstionis decisionem sibi arrogasse videatur. Ad Parochos vero pertinere obstetrices instruere, ut cum casus evenerint, in quo infantem nulla adhuc sui parte editum mox decessurum prudenter timeant, illum baptizent sub conditione, sub qua pariter erit iterum baptizandus, si periculum evadat, & foras prodeat*.

Tertio. De infante agit, qui aliquam sui partem ex utero emisit, ac statuit esse baptizandum; nec iterandum deinde baptismum, si caput emerserit; ad alias partes quod attinet, ita habet: *Cum itaque hæc controversia hactenus indecisa remaneat, uti scite animadvertit Cardinalis de Rohan in suo Rituali Argentinensi* ad tit. de Baptis. §. 5. *inquiens*: Utrum ratus sit Baptismus, non in capite, sed in aliqua alia corporis parte collatus, multi non immerito dubitant, *idcirco cavere debet Episcopus, ne in sua Synodo aliquid, quoad eam decernat, sed id solum curabit, ut Parochi, ceterique, quorum interest, illud exacte exequantur, quod in Romano Rituali præscribitur, sicut optime animadvertit Gibertus* in consultat. Canonic. de Sacramento Baptismi, consult. 12. *ubi Synodos affert, Rituali Romano conformes, ejusque vestigiis inhærentes*.

Resp. Necesse est, ut aqua immediate tangat corpus baptizandi, quia ad veram ablutionem requiritur contactus physicus, & immediata aquæ applicatio ad id quod abluitur. Hinc non sufficit aquam applicari panniculis, nec utero materno, in quo adhuc detinetur infans, nec secundinæ, quæ est pellicula, qua subinde involuti nascuntur infantes: nam non est pars corporis, sed ejus involucrum. Immo juxta multos nullus est Baptismus, si soli capilli abluantur; quia non sunt stricte pars corporis, & illorum ablutio non videtur sufficere, ut propter eam dici possit corpus ablutum. Igitur in praxi sub gravi curandum est, ut aqua ad cutem perveniat, & ea aquæ copia adhibenda, ut qui baptizatur, merito & secundum communem hominum æstimationem censeatur ablutus.

Item ad veram ablutionem requiritur, ut partes aquæ applicentur motu successivo partibus corporis: nam aqua contenta in vase, quamvis illud tangat, non dicitur illud abluere.

Porro si mater prægnans mortua fuerit, fœtus quamprimum caute extrahatur, ac si vivus fuerit, baptizetur, Rituale Romanum.

Quæst. III. *An ad valorem Baptismi requiritur trina infusio vel immersio?*

Resp. Unica sufficit. Constat. 1. Ex cap. *de trina*, de consecrat. distinct. 4. Et ex praxi Ecclesiæ, quæ sæpe unicam adhibuit. 2. Quia unica sufficit ad veram ablutionem. Ceterum in praxi minister tenetur servare suæ Ecclesiæ consuetudinem; & curare ut singulæ ablutiones singularum SS. Trinitatis personarum invocationi respondeant, ut Ritualia præscribunt; item ne forma totaliter proferatur, antequam perfecta sit ablutio totalis, ne scilicet aliqua pars illius ablutionis reddatur inutilis.

Quæst. IV. *An dum Baptismus fit per immersionem, requiritur emersio ad ejus valorem?*

Resp. Non pauci affirmant, sed plures alii negant. Quia ad veram ablutionem requiritur solum immediata & successiva aquæ ad corpus applicatio, orta ex motu locali, vel aquæ supra corpus, ut fit in effusione & aspersione; vel corporis super aquam, ut fit in immersione; sive postea fiat emersio, sive non. Hinc inferunt, validum esse Baptismum infantis, quem quis in flumen aut puteum projicit animo eum baptizandi, & simul submergendi; modo formam debitam proferat, antequam infans aquis suffoce-

faceretur: quia tunc adsunt materia, forma, & intentio requisita ad valorem Baptismi.

Porro certum est, non licere infantem sic projicere, etiamsi aliter baptizari nequeat, & timeatur statim moriturus: quia hoc esset directe occidere innocentem; nam hæc immersio per se directe est occisiva infantis; ablutio autem per accidens ex sola intentione mergentis dirigitur.

Nota. Item qui profert formam, debet abluere; alioqui forma esset falsa, ideoque Baptismus nullus.

Quæst. V. *Quænam est forma Baptismi?*

Resp. 1. Hæc est: *Ego te Baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti*. Ita Conc. Florentin. & Rituale Romanum addens, hæc verba uno & eodem tempore, quo fit ablutio, esse pronuntianda.

Resp. 2. Ad valorem Baptismi exprimi debent ablutio actualis, seu ablutio ut actu exercita, & persona baptizandi, ita ut hæ voces *Baptizo te*, vel æquivalentes sint de essentia formæ. Constat, 1. Ex perpetua Traditione, & praxi Ecclesiæ ita interpretantis verba Christi: *Baptizantes eos*. 2. Ex cap. 1. *de Baptismo*, ubi Alexander III. ait: *Si quis puerum ter in aqua immerserit in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, Amen, Et non dixerit: Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, Amen; non est puer baptizatus*. 3. ex Concil. Flor. in Decreto pro Armenis. Hinc Alexander VIII. damnavit hanc propositionem: *Valuit aliquando baptismus sub hac forma collatus. In nomine Patris &c. prætermissis illis, Ego te baptizo*.

Resp. 3. Necessariæ quoque sunt hæ voces, *In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti*. Constat, 1. Matth. cap. ult. *Baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti*. Quæ verba ex sensu Ecclesiæ continet formam Baptismi. 2. Ex Patribus apud Bellarm. & alios. 3. Ex cap. *Si revera*, de consecr. dist. 4. Ubi Pelagius Papa jubet, hæreticos solummodo in nomine Christi baptizatos, iterum baptizari in nomine Trinitatis. Et cap. *In Synodo*, ead. ubi Zacharias Papa asserit eum, qui sine invocatione Trinitas baptizatus est, Sacramentum regenerationis non habere. Per Trinitatem intelliguntur tres Personæ distincte invocatæ, secundum usum Ecclesiæ & præceptum Christi, ut etiam ibidem explicatur. 4 Ex Concil. Nicæno I. can. 19. jubente Paulianistis rebaptizari, qui scilicet non baptizabantur in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, ut docet Innocentius I. epist. 2. & ex Conc. Lateran. IV. cap. 1. ubi Sacramentum Baptismi sic explicat, nempe, *quod ad Dei invocationem, & individuæ Trinitatis, videlicet Patris, & Filii, & Spiritus Sancti consecratur in aqua*. Item, ex Conc. Florent. 5. Quia cum Baptismus sit *fidei Sacramentum*, c. 4. *de Baptism* debet in eo conferendo fieri expressa mentio Trinitatis; quæ est primarium objectum fidei & fundamentum salutis.

Hinc non valet Baptismus, v. gr. 1. Si dicatur *nomine Trinitatis; In nomine Dei unius & trini*; vel, *In nomine trium personarum Trinitatis*. Quia requiritur distincta expressio singularum personarum, & quidem secundum eas rationes, quibus constituuntur, & inter se distinguuntur, nempe secundum proprietates Personales, seu relationes Paternitatis, Filiationis, & Spirationis passivæ. 2. Si dicatur *In nominibus*, quia non exprimitur essentiæ unitas, cujus expressio est essentialis forma, ut semper intellexit Ecclesia. Et vero tam necessaria est ad salutem professio Unitatis Dei, quam Trinitatis personarum, quæ necessario exprimendæ sunt.

Dubiæ autem sunt hæ formæ, *In virtute* vel *auctoritate*, vel *sub invocatione Patris &c.* Item, *in nomine Patris, in nomine Filii, & in nomine Spiritus Sancti*; & in *nomine Genitoris, & Geniti, & Procedentis ab utroque*. Immo S. Thom. 3. part. q. 66. art. 5. ad 7. docet, in aliis nominibus quam Patris, & Filii, & Spiritus sancti, non perfici Sacramentum.

Resp. 4. Non est de essentia formæ, ut exprimatur minister saltem expresse. Nam Conc. Flor. approbat hanc Græcorum formam: *Baptizatur talis servus Christi, in nomine &c. vel baptizatur manibus meis talis in nomine Patris &c.*

Quæst. VI. *An Baptismi iterari potest?*

Resp. 1. Est de fide, Baptismum valide susceptum numquam posse iterari, 1. Ex Ephes. 5. 5. *Unus Dominus, una Fides, unum Baptisma*, 2. Ex Traditione & praxi Ecclesiæ, 3. Ex Symbolo *Confiteor unum Baptisma*. 4. Ex Conc. Flor. & ex Conc. Trid. sess. 7. can. 11. Unde Baptismi iteratio est grave sacrilegium, tam ex parte dantis, quam recipientis scienter, ex c. 108. & 118. de consec. dist. 4. (1) Quia est contra institutionem Christi, applicando Sacramentum subjecto incapaci; & per hoc significatur, Christum esse denuo morti ac sepulturæ obnoxium, ex Heb. 6. cum per Baptismum commoriamur, & consepeliamur Christo. Rom. 6.

Resp. 2. Iterari debet Baptismus sub conditione, dum post diligentem inquisitionem dubitatur an Baptismus fit datus. Constat ex S. Leone, in c. 111. & 113. de consec. dist. 4. & aliis canonibus, & ex c. 1. *de Bapt.* ubi Alexander III. ait; *De quibus dubium est an baptizati fuerint, baptizentur his verbis præmissis; si baptizatus es, non te baptizo, sed si nondum baptizatus es, Ego te baptizo &c.* Idque sive dubium sit positivum, quia scilicet sunt rationes in utramque partem probabiles; sive sit negativum, quia scilicet nulla sunt indicia ad judicandum hominem esse baptizatum, c. *Parvulos*, de consecr. dist. 4. Ratio est, quia alias homo probabili periculo damnationis exponeretur ob carentiam Baptismi; & aliunde talis necessitas impedit omnem irreverentiam in Sacramentum, quod propter salutem hominum institutum est (2)

Idem

(1) Baptismus cum conditione adjecta non confertur absque lethalis culpæ crimine, nisi prudens dubitandi ratio suppetat, an antea Baptismus validus collatus fit: Lambertinus *de Syn. Diœc.* l. 6. §. 3.

(2) Si de administrato Baptismate unus tantummodo testis affirmet, ut obstetrix, cum illa tunc testificetur de facto proprio, ex hoc tantummodo non est hoc Sacramentum reiterandum, siquidem illa interrogata, materiam

Idem dic, si sit probabile dubium, an Baptismus datus sit cum sufficienti materia, vel forma, vel intentione. Nam tunc æque periclitatur salus hominis; & canones qui expresse loquuntur de dubio facti, intelligendi etiam sunt de dubio juris, quod est hic æquivalenter dubium facti: qui enim dubitat an Baptismus sit datus cum legitima materia, vel forma, vel intentione, æquivalenter dubitat an sit vere datus. Unde S. Gregorius lib. 12. epist. 31. ait: *Ne talis dubitatio ruina fidelibus fiat, quoniam non monstratur iteratum, quod non certis indiciis ostenditur rite peractum*.

Hinc sic rebaptizandi sunt infantes expositi, si non habent schedulam, aut aliam notam collati Baptismi testem. Immo juxta multos, & varia Concilia, & Rituale Tullense, etiamsi habeant, a re diligenter investigata, nihil certi aliunde reperiatur. Quia illa schedula, aliave nota ab ignoto, ideoque incertæ fidei auctore apposita non sufficit ad certitudinem moralem, quam tamen requirunt canones ad non rebaptizandum. Hinc Conc. Carthag. V. cap. *Placuit*, dist. 5. de consecr. ait: *Placuit de infantibus quoties non inveniuntur certissimi testes, qui eos baptizatos esse sine dubitatione testentur, absque ullo scrupulo eos esse baptizandos*. Et vero caritas obligat ad suppeditandum proximo medium salutis necessarium, nisi constet jam adhibitum fuisse; alioqui ejus salus æterna morali periculo committeretur.

Dixi, *sub conditione*, ut vitetur periculum irreverentiæ, & reiterationis Baptismi vere suscepti.

De forma Baptismatis, alteriusve Sacramenti characterem imprimentis, ex professo agitur in laudato Opere de Synodo lib. VII. cap. 6., ubi cum plura scitu digna, & quæ in vulgaribus Theologis plerumque desiderantur, explicata sint, omnia excerpsimus ac Auctoris quæstioni addidimus. Hanc formulam, inquit, *a Scholasticis esse adinventam, & in ecclesiam invectam, plerique viri eruditi existimarunt; sed eos toto cælo aberrasse, ait Martene* de antiquis Eccl. ritib. tom. 1. lib. 1. c. 5. art. 16. n. 10. *Siquidem longe ante Scholasticos, S. Bonifacius Archiepiscopus Moguntinus in suis statutis circa ann. 745. conditis*, & tom. 9. *Spicilegii a Luca Dacherio editis*, c. 28. *hæc habet*; Si de aliquibus dubium sit, utrum sint baptizati, absque ullo scrupulo baptizentur; his tamen verbis præmissis: Non te rebaptizo, sed si nondum es baptizatus, Ego te baptizo. *Idemque, ac totidem fere verbis statutum legimus* Capitular. lib. 6. cap. 184. *apud Baluzium* tom. 1. pag. 564. *e quibus idem decretum excerpsit, ac suæ canonum collectioni* sub tit. 11. cap. 17. *inseruit Isaac Episcopus Lingonensis, apud Harduinum* Collect. Conc. tom. 5. col. 447. *Licet porro ante sæculum* VIII. *prædictæ conditionatæ formulæ expressam mentionem in Conciliis, & Patribus non inveniamus, quemadmodum, præter laudatum Martene, observarunt Juenin.* de Sacram. diss. 1. q. 3. c. 5. art. 1. *& Tourneily* prælect. tom. 5. Sacram. in genere q. 1. art. 6. edit. Venet pag. 38. & 39. *non recte tamen inde intulit Natalis Alexander* hist. Eccl. sæc. IV. c. 4. art. 12. *illam non fuisse in usu, quinimmo ex antiqua, & constanti Ecclesiæ praxi oppositum colligi putamus, quod hac ratiocinatione ostendimus. Perpetuum Catholicæ Fidei dogma fuit, unicum esse Baptisma, juxta illud Apostoli* ad Ephes. 5. 4. Unus Dominus, una Fides, unum Baptisma, *quod propterea semel rite collatum, sine gravi piaculo iterari posse, semper Ecclesia negavit, ut constat* ex can. 47. Apostolor. *juxta versionem Dionysii*, & can. 3. *Concilii Valentini an.* 734. & can. 38. *Concilii Carthaginensis* III. *anni* 397. *quibus in locis temere rebaptizantes gravibus subduntur pœnis, & Ecclesiastica communione privantur. At eadem Ecclesia, quæ ita docuit, eos nihilominus, de quibus dubitatur, an essent in Christo regenerati, incunctanter baptizandos præcepit, quod innumeris testimoniis comprobatur. Anno* 311. *disputatum fuit de Baptismo Clinicorum, num scilicet validum esset Baptisma per aspersionem datum ægrotis in lecto decumbentibus: consulitur Cyprianus; respondet Sanctus Doctor* epist. 76. ad Magnum, *validum quidem sibi illud videri; iis autem, qui dubitabant auctorem se esse, ut illud iterum conferrent*: Si aliquis existimat (*ait Cyprianus*) eos nihil consequutos, eo quod aqua salutari tantum perfusi sunt, sed inanes, & vacui sunt, non decipiantur, ut si incommodum languoris evaserint, & convaluerint, baptizentur. *Sæculo* V. *a Legatis Maurorum*

---

teriam & formam hujus Sacramenti probe scire demonstrat, idemque præstandum est in locis, ubi obstetrices antequam ad munus istud admittantur, de ratione administrandi rite Baptismum edoceri solent, Lambertinus *de Synodo Diœcef. lib. 7. cap. 6. §. 4.* Ceterum testis unicus, etiamsi mulier sit ad probandum Baptismum. Can. *Parvulos*, & can. *cum itaque*. At si testimonium sit ab homine incerto, in re adeo gravi ignoto testimonio deferre non possumus, quare tunc rebaptizandus est infans sub conditione, etiamsi schedulam, de suscepto Baptismate e collo suspensam ferat, uti pro expositis in hospitali de S. Spiritu in Saxia de Urbe, respondit Sacra Congregatio Concilii die 5. Januarii 1724. *Ibid.* §. 4.

Si vero agitur de baptizatis ab Hæreticis, qui ad fidem Romanam venire petunt, tunc oportet investigare, numquid in secta illa Hæreticorum innovatum sit aliquid circa materiam, & formam Baptismi. Quod & si ex ista investigatione nihil certi resultat, tunc ac in dubio Baptismate agendum est. Hoc dubium rationabile censendum est in Baptismate hæreticorum Hollandiæ, apud quos mos invaluerat, ut alter aquam funderet, alter formam pronuntiaret. Quare & nunc pariter, ut in re dubia cum illis agendum est, uti & cum Hæreticis Angliæ, quemadmodum ex Silvio, aliisque statuitur. *Ibid.* §. 8.

Irregularitas porro ex iteratione Baptismi contrahitur, etiamsi Baptismus absque prudenti dubio sub conditione innovetur, ut ex Catechismo Romano multo probabilius deducitur. *Institut. Eccl.* 84. §. 18. Hanc vero pœnam etiam baptizantem afficere, non baptizatum tantummodo, ferme inter omnes convenit. Sicut & ea affecti non tantum ad altiores ordines ascendere vetantur, sed & ab exercitio jam susceptorum ordinum absterrentur, quæ tanquam magis cohærens auctoritati Catechismi Romani opinio præfertur alteri neganti. *Ibid.* §. 18.

rum interrogantur Patres Concilii Carthaginensis VI. *anno* 401. *quid agendum foret de pueris, quos an baptizati essent, nemo certo sciret: ad quod responderunt Patres* can. 6. (collect. Hard. tom. 1. col. 987.) Placuit de infantibus, quoties non inveniuntur certissimi testes, qui eos baptizatos esse, sine dubitatione testentur, neque ipsi sunt idonei de traditis sibi Sacramentis respondere: absque alio scrupulo eos esse baptizandos, ne ista trepidatio eos faciat Sacramentorum purgatione privari, *eumdemque canonem renovarunt Synodus Africana anni* 401., *& alia Synodus Carthaginensis sub Bonifacio Episcopo anno* 507. *Idem ad Rusticum Narbonensem, atque iterum ad Neonam Episcopum Ravennatem rescripsit Leo Magnus; ad hæc eadem præcedentium Conciliorum, & Patrum decreta allusit* Gregorius II. *cum de eadem re interrogatus a Bonifacio Episcopo*, epist. 2. num. 9. tom. 3. collect. Hard. col. 1859. *respondit*: De parvulis, qui a parentibus subtracti sunt, & an baptizati, an non, ignorant, quia interrogati; hos ut baptizare debeas, secundum Patrum traditionem, si non fuerit, qui testificetur, ratio exposcit. *Jam vero cum ex his, aliisque similibus testimoniis a laudato Martene prolatis luculenter pateat, antiquum atque ipsi Ecclesiæ coævum usum fuisse, eos baptizare, de quibus dubitabatur, num, per regenerationis lavacrum, ab originali culpa essent expiati, ne dicamus, Ecclesiam in eumdem incidisse rebaptizantium errorem, quem toties detestata erat, & damnaverat, necesse est existimare non aliter in ea dubietate Baptismum conferri voluisse, quam sub tacita, & mente concepta conditione*, Si nondum es legitime baptizatus. *Hæc autem conditio, quæ prius mente tantum concipiebatur, cœpit sæculo* VIII. *in ipsa Baptismi forma exprimi, & pronuntiari; quam quidem disciplinam multis jam in locis receptam, Alexander III. sæculo* XII., *non solum approbavit, sed ubique servandam edixit* in c. de Baptismo, *inquiens*: De quibus dubium est, an baptizati fuerint, baptizentur, his verbis præmissis: Si baptizatus es, non te baptizo: sed si nondum baptizatus es, ego te baptizo &c. *Eamdem sanctionem confirmavit Joannes XXII. apud Odericum Rainaldum* ad an. 1335. *num.* 142.

2. *Non ideo tamen, quod per præfatam conditionem periculum evitetur rebaptizandi, qui jam semel fuerit legitime baptizatus, est illa passim, & temere adhibenda, sed tunc solum ea uti licebit, dum prudens, & probabilis subest dubitatio, an quis fuerit baptizatus, nec diligenti præmissa indagatione potuit rei veritas innotescere, quemadmodum scite perpendit Sotus* in 4. dist. 4. qu. unic. art. 9. §. Circa hanc solutionem, *ubi a sacrilegio non excusat, neque ab irregularitate absolvit Sacerdotem sub conditione rebaptizantem, quem scit domi baptizatum, & nihil est, quod collatum ei Baptisma rationabiliter suspectum reddat. Quare minime sectanda sunt exempla, quæ congesserunt Gobat* tom. 1. tr. 2. sect. 3., & *Marin.* Theol. tom. 3. tr. 19. disp. 1. sect. 8. n. 140. *ubi plures sub conditione baptizatos narrant, qui, ob merum scrupulum, non tam dubitabant, quam imprudenter suspicabantur, se non esse rite baptizatos; quam quidem conditionatam Sacramenti iterationem, ob consequutos, seu potius apprehensos effectus quietis conscientiarum, iidem Auctores videntur approbare, sed potius aures præbendæ sunt Estio* in q. dist. 4 §. 15. *hæc ad rem adnotanti*; Sciendum est non quamcumque levem in contrarium suspicionem, vel scrupulum debere sufficere ad hoc, ut sub conditione quis hoc pacto baptizetur, sed requiri dubitationem probabilem: Ea autem probabilis dubitatio est, quæ facta etiam diligenti indagine, discuti non potest, ita ut nec moralis certitudo facti haberi queat. *Immo verius obtemperandum est Catechismo Romano* par. 2. de Sacram. Baptismi num. 57. *ubi de forma conditionata ait*: Ea Baptismi forma ex Alexandri Papæ auctoritate in illis tantum permittitur, de quibus, re diligenter discussa, in dubium relinquitur, an Baptismum susceperint, aliter vero numquam fas est, etiam cum adjunctione, Baptismum alicui iterum administrare.

3. *Quæ hucusque diximus, copiosius adhuc & clarius a nobis exposita pluribusque Sacræ Congregationis Concilii responsis confirmata fuere* in nostra Notific. 84. *ubi non solum ex ejusdem sacræ Congregationis sententia ostendimus, non esse Baptismum, nec sub conditione quidem, iterandum, cum nulla occurrit prudens ratio dubitandi de prioris Baptismi validitate, sed etiam ab irregularitate iterantibus Baptisma inflicta ab Alexandro III.* in cap. Ex litterarum, de Apostatis, & iterantibus Baptisma, *non eximi probavimus, qui ob solum apprehensum prioris Baptismi vitium, nullaque præmissa veritatis indagatione, illud denuo sub conditione conferunt, quibus certo sciunt jam semel antea fuisse collatum. Etenim quamquam plures Doctores istiusmodi sub conditione rebaptizantes a gravi culpa, atque ab irregularitate absolvant, eo quod per adjectam conditionem satis consultum existiment reverentiæ debitæ Sacramento, ad quod conficiendum non aliter fertur intentio Ministri, nisi si rite confectum non fuerit aliud antea administratum, hæc tamen sententia rejicitur a Catechismo Romano* cit. loc., *ubi reprobantur asserentes*, nullum scelus admitti, si quemvis sine delectu, cum adjunctione illa (*videlicet conditionis*) baptizent, *eidemque opinioni refragatur auctoritas S. Caroli, in cujus Instructionibus inter Acta Ecclesiæ Mediolanensis* pag. 497. *hæc de forma conditionata habentur*: Qua forma utitur, cum infans, aliusque, qui Baptismo offertur, re diligenter perquisita, dubium relinquitur, aut certe non apparet, eum baptizatum esse, ut de expositis inventisque parvulis dubitari, atque ignorari sæpe numero solet. Quod si, re accurate investigata, exploratum habuerit, illum forma servata baptizatum esse, caveat omnino, ne hanc sub conditione baptizandi formam adhibeat, cum sacrilegium committat, si contra fecerit; & illud impedimentum contrahat, quod sacri Canones irregularitatem vocant.

4. *In alia itidem nostra* Notificat. 8. *hanc eamdem materiam tractantes diximus, cum Cardinali Albitio* de inconstantia in Fide c. 33. a num. 14. usque ad 16. *Improbandas esse Synodos, in quibus generatim, atque indistincte, iterum sub conditione, in Ecclesia baptizari jubentur quicumque privatim fuere ab obstetricibus domi baptizati. De hisce Synodis, ac Ritualibus idem decernentibus, agit Holzman* in sua Theologia Morali tom. 2. tract. 2. c. 2. art. 2. *qui licet eorumdem Auctores hoc nomine excuset, quod scilicet dubium illis visum fuerit Baptisma ab obstetrice*

collatum, fatetur nihilominus, minus caute, ac nimium indefinite eos locutos, cum debuerint potius rerum circumstantias distinguere, easque determinare, quæ incertam reddunt validitatem collati Baptismi, quem propterea tunc oporteat sub conditione iterari. Enim vero si obstetrices de Sacramenti materia, forma, & necessaria in Ministro intentione sint legitime edoctæ, sicut mox in cit. Notific. 8. eas per Parochos solenter edoceri jussimus, priusquam ad obstetricum officium exercendum admittantur, eæque in speciali eventu, quo Baptisma periclitanti privatim contulerint, ab eodem Parocho interrogatæ omnia rite a se adhibita testantur, quæ ad Sacramentum valide conficiendum requiruntur, nulla sane subest probabilis ratio, cur Baptismus debeat, aut licite possit sub conditione repeti. Scimus utique in aliis Synodis relatis a Giberto, cit. tom. 2. consult. Canonicar. consult. 16. cautum reperiri, ne plena fides habeatur solius obstetricis testimonio, nisi comprobatur assertione aliorum, qui Baptismo præsentes fuerint; verum quamquam ex plurium attestatione major profecto habeatur rei gestæ certitudo, attamen sacri Canones sufficienter probatam habent collationem Baptismatis per unicum testem, præcipue si is testificetur de facto proprio, hoc est si affirmet illud fuisse a se legitime administratum, nec quidquam in contrarium occurrat, quod illius testimonio fidem detrahat, uti deserte decernitur in can. 110. & 111. de consecr. dist. 4. & cap. Nuper de testibus, ubi Interpretes omnes.

5. Aliud est, cum collati Baptismi testimonium præbetur a persona incerta: etenim cum juxta rescriptum Imperatoris Hadriani ad Junium Rufinum, Proconsulem Macedoniæ, relatum a Callistrato in I. Testium 3. ff. de Testib. Testibus, non Testimoniis sit credendum, non debemus rem adeo gravem committere fidei personæ ignotæ, cujus qualitates, uti Callistratus in cit. leg. faciendum monet, explorare non possumus. Quare Sacra Congregatio Concilii interrogata, an iterum baptizandi essent infantes, vulgo expositi ad Hospitale S. Spiritus in Saxia de Urbe delati, etiam si habeant collo appensam schedulam attestantem, eos fuisse Baptismate ablutos: Die 15. Januarii 1727. respondit, esse denuo baptizandos, sub conditione, nisi certa habeatur notitia personæ, a qua schedula sit exarata, aut aliunde indubitatum desumatur indicium Baptismatis, rite eidem collati, quod nos in nostra Notific. 8. animadvertimus, & videre est in Thesaur. Resol. tom. 1. pag. 412. & tom. 3. pag. 2.

6. In eadem sententia fuerunt Patres Concilii Provincialis Tolosani habiti a Cardinali Francisco de Joyosa anno 1590. in cujus p. 1. decernitur: Cum projectis, expositisque puerulis, licet affixa reperiatur schedula, quæ eos baptizatos esse testetur, in id tamen, an vere factum sit, Parochi diligenter inquirent; si certi nihil compererint in scripto chartulæ nomine, eos sub conditione baptizabunt (tom. 10. collect. Hard. col. 1698.) Cumque minorem fidem collati Baptismatis, quam schedula incerti Auctoris faciant alia signa exposito infanti apposita, puta sal, ideo rectissime a Richardo Poor Episcopo Sarum, cautum legitur: Si vero pueros cum sale, vel sine sale expositos contingat inveniri, baptizentur, sub conditione tamen, ut statim ibidem explicatur tom. 1. Conc. Britan. Henric. Spelman pag. 145.

7. Itaque si Episcopus in sua Synodo loqui velit de Sacramentorum forma conditionata, quod profecto nedum utile, sed quandoque etiam necessarium reputamus, omnia præ oculis habeat, quæ hactenus enarravimus, atque ad eorum normam congruam formet instructionem: ad quam Parochi in illa adhibenda se debeant conformare. Quod si diœcesi præsit, in qua sæpe contingat, baptizatos ab Hæreticis, ejurata hæresi, qua erant imbuti, in Catholicæ Ecclesiæ gremium sese recipere: & dubitetur, uti alicubi dubitatum scimus, an ii iterum sint sub conditione baptizandi, antequam in re admodum sane gravi & ardua quidquam decernat, diligenter investiget, oportet, num in illa Hæreticorum secta, de qua agitur, aliquid innovatum fuerit circa Baptismi materiam, & formam a Christo Domino institutas: si enim utramque ab ejusdem sectæ Pseudo-Ministris rite adhiberi deprehenderit, non potest permittere, ut Baptismus ullo pacto iteretur, quin veniat in suspicionem erroris rebaptizantium a S. Stephano I. atque uti affirmat Augustinus (lib. 2. c. 8. de Baptismo contra Donatistas) a Concilio Plenario proscripti, sive ejusmodi Concilium fuerit Arelatense I., sive Magnum Nicænum, de quo litigant Eruditi: si autem certo compererit, aut baptizandi corpus ab illis non perfundi aqua naturali, aut formam pronuntiari sine expressa invocatione Sanctissimæ Trinitatis, sine alia ratione ab illa diversa, quam Christus instituit, Baptismum absolute renovari jubeat. Ob non adhibitam quippe legitimam formam Can. 8. Concilii Laodiceni (tom. 1. collect. Hard. col. 781.) rebaptizandos decrevit Hæreticos Montanistas; & Gregorius Magnus lib. 11. indict. 4. epist. 66. (tom. 2. oper. coll. 1167.) scribens ad Episcopos Iberos, universim statuit: Hi vero Hæretici, qui in Trinitatis nomine baptizantur .... cum ad sanctam Ecclesiam veniunt, baptizentur, quia Baptismus non fuit, quod in errore positi in Sanctæ Trinitatis nomine minime susceperunt. Hæc sapienter respexit Cardinalis de Rohan in suo Rituali Argentinensi ad tit. de Baptismo, cum ait: Baptizati ab iis Hæreticis, qui rectam baptizandi formam non retinent, denuo absolute baptizari debent; Quod si denique diligenti præmissa perquisitione, rei veritatem certo assequi nequiverit, & dubia sibi atque incerta remaneat validitas Baptismatis ab Hæretico Ministro suscepti, illud utique erit sub conditione repetendum, quod in cit. nostra Notific. 84. declaratum diximus a Sacra Congregatione Concilii, quæ interrogata: An, & in quibus casibus baptizati ab Hæreticis debeant sub conditione rebaptizari, si ad Fidem Catholicam convertantur, die 27. Martii 1683. respondit, non esse rebaptizandos, nisi adsit dubium probabile invaliditatis Baptismi.

8. Rationabiliter porro Patribus Concilii Provincialis Mechliniensis anni 1607. incertum saltem, & dubium visum est Baptisma collatum ab Hæreticis Hollandiæ, finitimarumque regionum, apud quos mos invaluerat, ut uno aquam fundente, alter Sacramenti formam pronunciaret, ac propterea juste illud iterandum decrevere, tit. 3. c. 6. Et quia frequens experientia docet, modernos Hæreticos sæpe contra receptam Ecclesiæ consuetudinem, & antiquissimam traditionem baptizare, uno aquam fundente, alio formam ipsam pronuntiante, ab Hæreticis (qui non sunt ad baptizandum admittendi, ubi aliquis Catholicus

pravi

præsto est) baptizati similiter sub conditione baptizentur (collect. Hard. tom. 10. col. 1643.) „ Cujus quidem Concilii sanctionem tuto sectari possunt, & debent aliarum Ecclesiarum Præsules, a quibus sint Ecclesiæ reconciliandi Hæretici iis in locis baptizati, ubi eumdem erroneum Baptismi ritum plerumque adhiberi non ex incerto rumore, sed ex fide dignis testimoniis acceperunt, atque ideo merito suspicentur, eodem modo fuisse etiam illos baptizatos, qui in Catholicorum numerum petunt aggregari, quod eam ob caussam cum hæreticis Angliæ faciendum, docuere Sylvius „ in 3 part. qu. 66. art. 9. *Cardinalis Delugo* in resp. moral. lib. 1. dub. 2. n. 3. *Gobat.* tr. 2. 392. *Laurentius Neessen* tr. de Baptismo dub. 5. *Ludovicus Michon* in casibus de Sacram. cas. 5. *& La Croix* lib. 6. part. 2. n. 322.

9. „ Caveat tamen Episcopus, nec incertam, & dubiam pronunciet Baptismi validitatem, hoc tantum nomine, quod hæreticus Minister, a quo fuit collatus, cum non credat per regenerationis lavacrum deleri peccata, illud non contulerit in remissionem peccatorum, atque ideo non habuerit intentionem illud conficiendi, prout a Christo Domino est institutum: siquidem cum in Galliis disputatum olim fuerit, an ob prædictam rationem rebaptizandi essent baptizati a Calvinistis, S. Pius V. ad quem controversia delata est, minimo rebaptizandos definivit: Sacramenti enim validitati non officit privatus Ministri error, cui prævalet generalis ejusdem Ministri intentio faciendi, quod Christus instituit, seu quod fit in vera Christi Ecclesia, quemadmodum testantur Acta Concilii Ebroicensis anni 1576., ubi hæc ad rem adnotantur: „ Ante decisionem Apostolicæ Sedis Romanæ, licuit fortasse cuique in suo sensu abundare. Verum quoniam post habitam de hac difficultate disputationem, felic. record. Pius V. definivit, verum esse Baptisma, quo uterentur Calvinistæ adhibentes formam, & materiam a Christo institutam, cum intentione generali faciendi, quod Christus instituit, licet errarent in particulari interpretatione, & singulari intentione, ut alii fere omnes Hæretici errarunt, vel circa intelligentiam formæ baptismalis, vel circa aliquem ejus effectum: ob id baptizatos ab ipsis Calvinistis non iterum tingendos sub conditione &c. Hinc interdicimus omnibus Curatis, & Presbyteris sub pœna suspensionis ipso facto a Divinis, ne allatos ad se pueros, jam baptizatos a Calvinistis, audeant iterum tingere sub illa conditione. *Alia similia Synodorum statuta legi possunt apud Brancolas* in antiquo Sacramentario Ecclesiæ, (par. 2. pag. 153. & seq.)

Quæst. VII. *An & quomodo Baptismus est necessarius?*

Resp. 1. Baptismus in re, vel in voto necessarius est omnibus necessitate medii ad salutem, ex Joan. 3. *Nisi quis renatus fuerit &c.* Ex Traditione, ex Conc. Trid. sess. 6. cap. 4. & sess. 7. can. 5. Infantibus vero extra martyrium necessarium est in re, cum sint incapaces voti, seu desiderii Baptismi in actu caritatis perfectæ contenti.

Porro illud est necessarium in re, quod secundum se necessario & absolute adhiberi debet, ita ut nihil sit, quod ejus vicem suppleat. Illud est necessarium saltem in voto quod necessario debet adhiberi vel secundum se, vel in ejus defectum, secundum aliquid ejus vicem tenens propter suam eminentiam, & ejus votum vel explicitum, vel implicitum continens.

Resp. 2. Adulti sufficienter instructi tenentur jure divino suscipere Baptismum, statim atque moraliter possunt cum debitis dispositionibus, ita ut non diu differant. Tum quia quisque tenetur ex caritate adhibere media ad salutem necessaria; tum quia quisque tenetur ex præcepto Christi ingredi Ecclesiam per Baptismum, qui est ejus janua, & fidem suam profiteri. Quæ præcepta per se obligant ad non diu differendam eorum observationem.

Resp. 3. Parentes tenentur graviter, Baptismum liberis suis procurare brevi post eorum nativitatem tempore, ita ut mortaliter peccent, si diutius id differant; quia consuetudo universalis Ecclesiæ baptizandi parvulos brevi post eorum nativitatem tempore habet vim legis graviter obligantis ob materiæ gravitatem, & ex decretis particularium Ecclesiarum ad id tenentur intra triduum, vel quatriduum, prout ab Ecclesia propria præscribitur. Et vero in teneris infantibus semper est aliquod subitæ mortis periculum.

Quæst. VIII. *Quinam est minister idoneus Baptismi?*

Resp. 1. Quilibet homo viator ratione utens potest in quovis casu valide baptizare. Constat ex Concilio Trid. & Gener. Later. cap. *Firmiter*, definiente, *Baptismum tam parvulis, quam adultis in forma Ecclesiæ a quocumque rite collatum proficere ad salutem*. Et ex Traditione & praxi Ecclesiæ nunquam rebaptizantis a quovis rite baptizatum. Nemo tamen potest se ipsum baptizare, cap. 4. *de Baptismo*. Nam requiritur distinctio inter generantem & genitum spiritualiter; & Christus Ministrum & subjectum baptismi aperte distinguit his verbis, Matth. ult. *Docete omnes gentes, baptizantes eos &c.*

Resp. 2. Solus Sacerdos sive sit Episcopus, sive Presbyter, est ordinarius Baptismi minister; Diaconus vero tantum extraordinarius. *Probatur* ex Conc. Florent. in Decreto Sacram. ibi: „ Minister hujus Sacramenti est Sacerdos, cui ex officio competit baptizare. In casu autem necessitatis non solum Sacerdos, vel Diaconus, sed etiam laicus, vel mulier, immo etiam paganus, & hæreticus baptizare potest, dummodo formam servet Ecclesiæ, & facere intendat quod facit Ecclesia. „

Quare extra necessitatem sub mortali baptizare non licet, nisi soli Sacerdoti, & quidem juxta omnes, pastori, vel ejus delegato; quia potestas & jus admittendi ad Ecclesiam pertinent ad pastorem, qui præest illi Ecclesiæ particulari, cui baptizatus aggregatur. Homo autem per Baptismum recipitur in Ecclesiam, & fit ejus membrum. At mortale est, jus alienum propria auctoritate usurpare in re gravi, præsertim contra debitam gubernationem, ordinem & usum Ecclesiæ.

Resp. 3. In casu necessitatis quilibet tenetur baptizare; nam quisque tenetur lege caritatis subvenire proximo necessitatem patienti, nisi alius adsit qui possit & velit subvenire. Tunc tamen si plures adsint, præferri debet Diacono Sacerdos, ille Subdiacono, hic inferioribus clericis, clericus laico, vir feminæ, fidelis infideli, non excommunicatus excommuni-

municato: nam reverentia Sacramento debita exigit, ut digniores præferantur, per se loquendo. Quare mortale est, si sine caussa justa non præferatur Sacerdos non Sacerdoti, fidelis non baptizato, non excommunicatus excommunicato, Diaconus non Diacono: nam tunc fit gravis irreverentia in Sacramentum. Inversio autem ordinis quoad alios, juxta multos, est solum venialis, quia irreverentia non censetur gravis.

Dixi, *per se loquendo*: quia per accidens potest hic ordo inverti, nam ex Rituali Romano mulier præferri debet viro, vel ratione majoris peritiæ ad baptizandum, vel ratione honestatis ac pudoris, ut si infans ob periculum vitæ imminens sit baptizandus, antequam totaliter ex utero prodierit. *Quapropter curare debet parochus, ut fideles, præsertim obstetrices, rectum baptizandi ritum probe teneant & servent*, ait Rituale Romanum. Et hæ ad id graviter tenentur ex caritate & officio, ideoque ex justitia propter pericula sæpe contingentia in partu. Porro pater & mater prohibentur propriam prolem baptizare, nisi in articulo mortis, & deficiente alio.

Nota. Mortale est extra necessitatem baptizare sine solemnitate & extra Ecclesiam, præter filium Regis aut Principis, *Clem. de Baptism.* Quia Ecclesia ob honorem Sacramenti solemnitates graviter præcipit.

Quæst. IX. *An unus minister potest simul plures baptizare?*

Resp. In casu urgentis necessitatis potest; nam hoc non repugnat institutioni Christi, neque per hoc mutatur substantialiter forma Ecclesiæ, dicendo scilicet; *Ego vos baptizo &c.* quia plurale non est nisi singulare geminatum.

Quæst. X. *An idem potest a pluribus baptizari?*

Resp. Neg. Nam hoc est contra usum Ecclesiæ, immo & contra institutionem Christi, qui sicut unus est, ita voluit, unum esse in unoquoque baptizando ministrum. Unde non valeret baptismus, si plures dicerent: *Nos te baptizamus in nomine Patris &c.* Ita S. Th. 3. p. q. 67. art. 7.

Quæst. XI. *Quid dicendum de Patrinis?*

Resp. 1. Ex perpetua Ecclesiæ consuetudine vim legis habente, & manante ex Apostolica Traditione, debet sub mortali adhiberi in Baptismo solemni susceptor, seu patrinus, vel susceptrix, seu matrina. Unus autem tantum sive vir, sive mulier, vel ad summum unus & una adhibeatur, ex decreto Conc. Trid. sess. 24. c. 2.

Resp. 2. Patrini officium est, 1. Offerre baptizandum baptizanti. 2. Respondere pro baptizando, si is per se nequeat. 3. Tenere illum dum baptizatur. 4. Levare de fonte. 5. Eum suscipere de manu baptizantis. 6. Tenetur sub mortali tam ob solemnem suam sponsionem in suscipiendo hoc officio, tam ex præcepto Ecclesiæ curare ut baptizatus in rebus fidei, & doctrina Christiana recte erudiatur, & christiane vivat, si alii id non præstent, ex cap. *Vos ante*, de consecr. dist. 4. Ex variis Conciliis, & Catechismo, & Rituali Romano. Et ab hac cura paterna, quam debet illius gerere, dicitur patrinus, quia censetur quasi spiritualis pater suscepti. Et ideo inducta est cognatio spiritualis. Hinc S. Th. 3. p. q. 67. art. 8. ait: *Unusquisque obligatur ad exequendum officium, quod accepit. Dictum est autem, quod ille, qui suscipit aliquem de sacro fonte, assumit sibi officium pedagogi; & ideo obligatur ad habendam curam de ipso, si necessitas immineret, sicut eo tempore & loco in quo baptizati inter infideles nutriuntur. Sed ubi nutriuntur inter catholicos Christianos, satis possunt ab hac cura excusari, præsumendo quod a suis parentibus diligenter instruantur. Si tamen quocumque modo sentirent contrarium, tenerentur secundum modum, salutis spiritualium filiorum curam impendere.*

Resp. 3. Ab officio patrini excluduntur carentes rationis usu, non baptizati, hæretici, publice criminosi aut infames, vel excommunicati, & ignorantes fidei rudimenta. Quia hi non sunt idonei ad curam gerendam baptizati circa fidem ac mores. Item Monachi & Abbates, c. 103, *de consecr.* dist. 4. & generatim Religiosi omnes & Sanctimoniales, ex Rituali Romano.

Graviter etiam prohibentur parentes propriam prolem suscipere, nisi in necessitate, 1. & 4. caus. 30. q. 1. Nam alius debet esse pater carnalis, alius spiritualis. Et quia baptizans contrahit spiritualem cognationem cum parentibus baptizati, quæ usum matrimonii impediret. Quæ tamen non contrahitur, si id fiat in casu necessitatis.

Quæst. XII. *An potest baptizari infans nondum natus vel monstrum?*

Resp. 1. Infans in utero materno ita conclusus, ut aqua immediate perfundi nequeat, non est capax Baptismi, quia non potest vere ablui. Nec sufficit, si corpus matris abluatur; quia infans est persona distincta a matre, ac proinde ea abluta non potest censeri vere abluta. Quod si per fistulam, aut alio artificio possit aqua ad illum pertingere, juxta varios valide baptizari potest; quia talis infans est homo viator, cui debite applicari potest materia & forma: tamen Rituale Rom. dicit generatim: *Nemo in utero matris clausus baptizari debet*. (1)

Resp. 2. Si infans nondum perfecte natus caput emiserit, & periculum mortis immineat, baptizetur in capite: nec postea si vivus evaserit, erit rebaptizandus. At si aliud membrum emiserit, quod vitalem indicet motum in illo, si periculum impendeat, baptizetur; & tunc si natus vixerit, erit sub conditione baptizandus: *Si non es baptizatus, Ego baptizo te in nomine Patris &c.* Ita Rituale Rom.

Resp. 3. Si monstrum habeat plura capita, & plura pectora, tunc totidem sunt animæ, & homines distincti: unde singuli seorsum sunt baptizandi. Si non est certum in monstro esse duas personas, ut qui duo capita, & duo pectora non habet bene distincta, tunc debet primum unus absolute baptizari, & postea

(1) Immo si mulier gravida decedat, potest Episcopus præcipere, ut per sectionem cæsaream extrahatur infans ex utero, qui forte vivus reputatur, ad hoc, ut sacrum Baptisma ei conferatur. Non enim impossibile est, ut vivus extrahatur. Lambertinus *de Synod. Dioc. lib. II. cap. 7. §. 13. nov. edit.*

& postea alter sub hac conditione. *Si non es baptizatus, Ego te baptizo &c.* Si vero dubium sit, an homo sit, an brutum, baptizetur sub conditione. Si *tu es homo, Ego te &c.* Monstrum autem, quod humanam speciem nullatenus præsefert, non debet baptizari. Rit. Rom.

Quæst. XIII. *An infidelium filii baptizari possunt invitis parentibus?*

Resp. 1. Valide baptizari posse constat, cum independenter a consensu parentum adesse possint omnia ad valorem baptismi requisita, nimirum materia, forma, & debita intentio ministri. Non enim scriptum est; *Nisi qui renatus fuerit ex parentum voluntate;* sed, *Nisi qui renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto.*

Resp. 2 Filii hæreticorum, & apostatarum possunt licite baptizari invitis parentibus, quia parentes per Baptismum fiunt Ecclesiæ subditi, ideoque cogi possunt ad servandas ejus leges, inter quas est lex deferendi in Ecclesiam liberos baptizandos. Ergo his possunt subtrahi, ut baptizentur, & rebus fidei, cum adoleverint, instruantur. Non essent tamen subtrahendi, si ideo religio periclitaretur, dum parentes subjecti sunt principibus infidelibus; nam debet permitti minus malum, ut vitetur majus.

Resp. 3. Infantes mancipiorum possunt & debent ipsis invitis baptizari, si eorum domini christiani sint. Quia tales infantes sunt illorum, sicut ipsi parentes: unde domini habent jus illos subtrahendi parentibus, & de iis tamquam de suis pro arbitrio disponendi, ac proinde possunt curare eos baptizari, & in fide erudiri, ac educari, atque ad id saltem ex caritate tenentur.

Resp. 4. Extra certum mortis periculum, non licet baptizare infantes infidelium invitis parentibus, qui principibus infidelibus subjecti sunt. Quia vel infans subtraheretur parentibus, & tunc fieret illis injuria; cum parentes habeant jus naturale retinendi apud se, & educandi liberos nondum rationis compotes, nec propriam voluntatem habentes. Vel illis relinqueretur, & tunc Baptismus manifesto periculo profanationis, & baptizatus periculo apostasiæ exponeretur; cum constet eum in infidelitate educandum.

Si tamen vel sola mater esset christiana, infans, invito patre infideli, subjecto Principi Christiano, licite baptizaretur, ex Conc. Tolet. IV. c. 63. Nam ipsa habet jus instituendæ prolis; & præferenda est voluntas justa injustæ in favorem prolis.

Idem quod supra dicunt Theologi cum S. Th. contra Scotistas, etiamsi parentes infideles subjecti sint civiliter Christiano Principi. Quia 1. Ratio allata hic etiam valet: nam hæc subjectio non adimit parentibus jus educandi, & retinendi apud se liberos suos. 2. Potestas sæcularis non se extendit ad supernaturalia, qualis est susceptio Baptismi. Ecclesia vero nullam habet jurisdictionem in non baptizatos. Quare non potest principibus ullam potestatem concedere in non baptizatos, sicut potest concedere in baptizatos. 3. Ex usu constanti Ecclesiæ, quæ nunquam egit apud Principes etiam religiosissimos, ut cogerent infideles sibi subjectos ad Baptismum suscipiendum, aut curarent omnes infantes subditos baptizari, ut notat S. Th.

Dixi *infantes*. Nam baptizandi sunt pueri rationis compotes, qui hoc petunt, cum sint sui juris in negotio salutis. Sed tunc debent egredi e domo paterna, si aliter christiane vivere nequeant.

Resp. 5. In evidenti periculo mortis, infantes infidelium baptizari debent, etiam invitis parentibus. Quia tunc nec auferuntur a parentibus, nec Baptismus profanationi exponitur, cum infans paullo post sit moriturus, & aliunde urget præceptum caritatis. Sed id fiat, si potest, insciis parentibus, ad vitandam perturbationem. Idem extendit Layman ad filios infidelium perpetuo amentes, ob eamdem rationem. (1)

Sed quid si infans reipsa baptizatus sit invitis, vel insciis parentibus, & postea adolescat?

Resp. Secluso periculo religionis christianæ & scandali, abstrahendus est a parentibus, ut erudiatur in fide Christiana. Quia per Baptismum Ecclesia acquisivit jurisdictionem in eum, ac jus ad eum christiane in-

(1) Baptizari infideles invitis parentibus vel tutoribus licite non possunt, nisi infantes fuerint in mortis extremo, vel expositi tanquam a parentibus derelicti. Si vero expositum quis baptizandum assumpserit, potest illi lavacrum salutare impertiri, etiam Synagoga, vel parentibus reclamantibus. Si vero Pater infidelis offerat infantem suum, dein facti sui pœniteat, & nolit baptizari, tunc puer ante usum rationis est baptizandus: qui vero sui compotes sunt, in domo catechumenorum explorandi sunt, si velint.

Si pueri baptizati sint etiam parentibus invitis, tunc ille, qui baptizavit, peccavit graviter, sed baptizatus restitui parentibus non debet, at penes Christianos educari. Porro in eo casu Baptismus vel unico teste idoneo probatur, etiamsi femina sit, vel etiam si sit ille, qui Baptismum contulit, in quo casu puer nec sub conditione rebaptizandus est.

Admittendum esse ad Baptismum infantulum Hebræum, postulante Avia paterna Christiana, licet reclamet mater Hebræa defuncto marito, & Tutores testamentarii, censet Bened. XIV. in Epistola ad R. P. Hieronymum Guglielmi Congreg. S. Officii Assessorem, ex eo quod Avia comprehendi possit sub appellatione Parentum, & favore Religionis facile prævalet Matri, & cæteris Tutoribus testamentariis; sicut Mater Christiana postulans Baptismum pro filio prævalet Patri infideli reclamanti, & si quid dubii superesse possit, in dubio favendum est Religioni. Hæc Epistola habetur in Bullario T. III. *n.* 54.

Hæc de pueris ante usum rationis: qui vero rationis capaces sunt, uti sunt communiter post septimum ætatis annum, si sese sponte obtulerint Baptismo, possunt baptizari, quod verum est, etiamsi non certo constet, sed dubitetur de capacitate rationis post septennium. Si vero hoc dubium præcedat septennium, tunc debet puer retineri apud Christianos, suspenso interim Baptismo, quoad usque certus usus rationis superveniat.

Quod si illi adulti Baptismi recipiendi intentione careant, adeo ut illam nec ipso actu, neque antea habuerint, tunc baptismus est invalidus. Validus autem est, si antea fuerit habita, & nunquam interim retractata.

ne instituendum, & ipse contraxit obligationem addiscendæ & servandæ legis christianæ, quod præstare nequit apud parentes.

Dixi, *secluso &c.* Quia bonum religionis, & multorum præferri debet bono privato.

Quæst. XVI. *Quinam sunt effectus Baptismi?*

Resp. Hic: 1. Tollit omnem culpam & pœnam, si non adsit obex. 2. Confert ex opere operato gratiam sanctificantem, & virtutes infusas. 3. Ejus intuitu conferuntur suo tempore gratiæ actuales fini suo accommodatæ, nimirum ad sancte & christiane vivendum, ut decet filios Dei adoptivos, Dei heredes, & coheredes Christi. 4. Imprimit characterem indelebilem. 5. Constituit membrum Ecclesiæ, ejusque potestati subjicit. 6. Tribuit capacitatem recipiendi alia Sacramenta, & jus ad illa, ceteraque Ecclesiæ bona communia. 7. Inducit obligationem servandi mandata Dei & Ecclesiæ, atque vitam christianam, seu consentaneam doctrinæ & exemplo Christi traducendi.

Quæst. XV. *Quænam dispositiones requiruntur in adultis ad recipiendam gratiam Baptismi?*

Resp. 1. Si adultus præter peccatum originale habeat alia actualia mortalia, ad ejus justificationem per Baptismum, ex Conc. Trid. sess. 6. c. 6. requiruntur hi actus, 1. Fides, qua explicite credat existentiam Dei remuneratoris, mysteria Trinitatis & Incarnationis, & generatim vera esse, quæ divinitus revelata & promissa sunt, & in primis a Deo justificari impium per merita Christi: nam horum fides explicita, est necessaria necessitate medii. 2. Spes justificationis & vitæ æternæ. 3. Dilectio, qua Deum tamquam omnis justitiæ fontem diligere incipiat. 4. Propositum efficax servandi omnia mandata, & christiane vivendi. Nam adultus non potest admitti ad Dei amicitiam, nisi in eam consentiat: nec potest in illam sincere consentire, nisi velit omnia facere, quæ ad istam amicitiam servandam, & mutuum amorem significandum necessaria sunt. 5. Voluntas recipiendi Baptismum. 6. Pœnitentia, seu dolor de peccatis commissis, cum proposito non peccandi de cetero, ex Actor. 2. *Agite pœnitentiam, & baptizetur unusquisque vestrum.* Et vero æquum est, ut qui voluntate propria Deum offendit, in ejus amicitiam non recipiatur sine peccatorum retractatione & dolore. Hæc autem pœnitentia debet esse supernaturalis, absoluta, universalis, efficax, & incompossibilis cum ullo affectu ad mortale, & appretiative summa. Non tamen requiritur perfecta contritio: nam cum Baptismus sit institutus ad remittendum peccatum originale, & alia actualia ante ipsum commissa, non prærequirit dispositionem, quæ hunc effectum pariat: alioqui semper præsupponeret ac præexigeret effectum, ad quem conferendum institutus est.

Resp. 2. Ad justificationem adulti habentis solum originale peccatum (si hoc esse potest) iidem actus requiruntur, excepta contritione, quæ solum potest esse de peccatis personalibus, voluntate scilicet physice propria commissis.

Resp. 3. Si adultus jam justificatus sit per contritionem, seu caritatem perfectam, ut recipiat augmentum gratiæ in Baptismo, requiritur voluntas Baptismum recipiendi ex motivo aliquo supernaturali; nam ad gratiam recipiendam, requiritur consensus illi accommodatus. Sed hæc voluntas sufficit, cum jam præcesserint fides, spes, contritio, & caritas.

Nota. Qui sine debitis dispositionibus, sed cum voluntate Baptismi suscipiendi baptizatur, non recipit gratiam, sed tamen Baptismus est validus, & postea reviviscit, seu efficit gratiam, sublato per contritionem perfectam, vel per Pœnitentiæ Sacramentum obice.

In epistola S. M. Benedicti XIV. ad Archiepiscopum Tarsensem, quæ est de Hebræorum Baptismate, plures casus solvuntur, quorum solutio maximam huic tractatui lucem afferre potest. Quamobrem non præcipua ejusdem capita, ut in altera editione, sed casus singulos, eorumque solutiones referre constitui. Itaque principio statuit, nefas esse Hebræorum infantes reluctante parentum arbitrio baptizare, ac tum ad casus descendit, in quibus eos baptizare liceat.

§. I.

De infantibus in extremo vitæ periculo constitutis.

Cum id eveniat, ut ab aliquo Christiano Hebræorum puer morti proximus reperiatur, rem oppido laudabilem, Deoque gratam is certe efficiet, qui salutem puero aqua lustrali præbeat immortalem. Inter cetera Congregationis Sancti Officii decreta unum extat latum postridie Kal. Novembris anno 1678. cujus verba hæc sunt; „Cum filius Hebræorum consignatus fuisset Nutrici Christianæ in deficientia Nutricum Hebræarum, dum esset proximus morti, fuit baptizatus, & S. Congreg. declaravit, prædictum puerum fuisse licite baptizatum." *Cum quo convenit alterum emanatum die 18. Februarii anno 1705. quæstioni respondens fel. mem. Præsulis Caroli Maigrot; illud autem est hujusmodi.* An filii infantes Infidelium possint baptizari invitis Parentibus? Eminentissimi, audito voto DD. Consultorum, dixerunt, non licere, nisi in articulo mortis. *Gobat* in Theologia experimentali tract. 2. cas. 11. n. 326. *Maxime commendat virum Religiosum de Societate Jesu, qui cum vi quasi coactus Mahumetani domum ingressus esset, veluti Medicus, ejus puellam morti proximam invisurus, eam caute baptizavit, quin id pater cognoverit, quæ quidem puella post menses aliquos ex hac vita emigrans ad Cælum feliciter evolavit. Conveniunt quoque in eamdem sententiam Suarez* in tertiam partem S. Th. disp. 79. qu. 24. art. 5. §. Ex his autem,

Pec-

Quod si neutra fuerit voluntas in suscipiente, tunc in eam sententiam inclinandum est, quæ invalide baptizatum pronuntiat.

Affirmans insuper neophytus post Baptismum se caruisse intentione sufficienti, neque dicti sui idoneas probationes afferat, retinendus, & denuo sub conditione tingendus est; Si vicissim illas afferat, negetque item baptizari velle, remittendus est. Hæc omnia late disputat Pontifex in Epistola ad Vicesgerentem, *Postremo mense Bull. T. II. n. 28.*

Ericenus de Sacr. Bapt. c. 10. qu. 7. num. 7. *Hurtadus* de Sacr. Bapt. disp. 3. dist. 3. *Azorius* part. 1. lib. 8. c. 25. q. 17. *Castrus Palaus* tract. 19. disp. unic. de Bapt. punct. 9. n. 20. *Paschal.* de viribus patriæ potestatis par. 1. n. 11. *Barbosa* in Canon. Judæorum 18. qu. 1. nu. 3. „ Ad hanc rem præclare facit epist. S. Francisci Xaverii *pag. 66.* Romæ typis edita, in qua confirmans Patrem Franciscum Henricum, quod quereretur, paucos a se Infideles in Indiis ad veri Numinis cultum revocari, sic scribit “: Plus itaque proficis, quam tu putas, infantes diligentissime conquisitos per Baptismum cælo parturiendo. „ Nam certum est, Xaverium hic loqui de Indorum infantibus extremum vitæ agentibus, quos Pater Franciscus Henricus rite ac licite baptizabat “. At memento, te octo mensibus, quibus isthic versaris, plures animas conservasse moribundis infantibus baptizandis.

§. II.

De infantibus expositis.

„ Si item eveniret, ut puer aliquis Hebræus projectus esset, atque a Parentibus derelictus, communius omnium sententia est, pluribus quoque confirmata judiciis, eum baptizari oportere, reclamantibus etiam, repetentibus parentibus, ut recte docent Azorius *Inst. Moral. par. 1. tit. 8. c. 25. q. 5.* Riciol. *Lucubrat. l. 2. c. 32. nu. 30.* Clericatus *de Jurisdictione, discord. 17. n. 12.* Sessa *de Judæis c. 41. n. 110. & seq.* At Hebræorum parentes Patriam se in filios habere potestatem contendunt, nec plane injuria. Compertum est patriam potestatem neque ad jus divinum pertinere, neque ad jus naturale, neque ad jus gentium pertinere, sed *juris*, ut ajunt, *humani Romani* esse. Cum autem civitate Romani Antoninus Imperator omnes Imperio Romano subjectos donaverit, juxta ea, quæ leguntur *in l. in Orbe Romano*, quæque in aliis exemplaribus incipiunt *in urbe Romæ ff. de statu hominum*, & Hebræi Imperio Romano tunc essent subditi, hoc ipsis argumentum suppeditat pro patria in filios potestate “. *Sic differit* Abbas in cap. cit. ex lit. nu. 3. convers. Infid. Judæus habet filium in potestate; & est ratio, quia Judæi contrahunt justas nuptias, & sunt sub Romano Imperio, & sic gaudent legibus Imperialibus. „ Sed itidem plane constat, prædictam patriam potestatem tunc certe amitti, cum filius derelinquitur, projiciturque; juxta responsum Gregorii IX. “ c. 1. de infantibus, & languidis expositis, *cujus hæc sunt verba:* Si a Patre, sive ab alio, sciente ipso, aut ratum habente (relegato pietatis officio,) infans expositus extitit, hoc ipso a potestate sua patria liberatus.

„ Animadvertendum tamen est, eum infantem non inter projectos expositosque adnumerandum, quem sine Patre, sine Matre, nullo comite, aut per urbem, aut extra Hebræorum vicum temere vagantem inveneris, sed quem in loco publico solum, derelictum, abjectum, atque omni cura, & spe destitutum offenderis, is absque dubio profectus, is sane expositus censendus est “.

§. III.

Declarationes circa casus præmissos.

„ Postquam casus magis obvios exposuimus, in quibus nostra hæc regula prohibet, Hebræorum infantes, invitis parentibus, baptizari, aliquas insuper declarationes addimus ad hanc regulam pertinentes, quarum hæc prima est: Si parentes desint, infantes vero alicujus Hebræi tutelæ commissi fuerint, eos sine tutoris assensu licite baptizari nullo modo posse, cum omnis parentum potestas ad tutores pervenerit. Sic Azorius *Inst. Moral. par. 1. lib. 8. c. 28. q. 9.* Thomas a Jesu *de Convers. gent. pag. 212.* Sessa de Jud. *c. 15. n. 32.* Alios præterea Doctores eadem sentire non ignoramus, a quibus recensendis brevitatis gratia supersedemus “.

„ Secunda est: Si Pater christianæ militiæ nomen daret, juberetque, infantem filium baptizari, eum quidem, vel Matre Hebræa dissentiente, baptizandum esse, quum filius non sub Matris, sed sub Patris potestate sit habendus, juxta textum “ in lege Nulla ff. de suis & legitimis hæredibus & in §. feminæ, Instit. tit. de adoptionibus, *quod quidem ad verbum statuit Gregorius IX. in sua Decretali ad Argentinæ Episcopum scripta, & relata* in c. ex litteris, de conversione Infidelium.

„ Tertia est: Quamvis Mater filios sui juris non habeat; tamen ad Christi fidem accedat, & infantem offerat baptizandum, tametsi Pater Hebræus reclamet, eum nihilominus aqua baptismatis abluendum esse. Ita cum ceteris Azorius verba facit “ in loco præfato q. 3. ubi de communi fidei bono agitur, nulla habenda est ratio patriæ potestatis, quam leges, & jura Romana sanxerunt; & propterea mater fidelis, quamvis ei jus civile patriam potestatem non tribuat, jus habet ad baptismum filium offerendi. „ Huic quidem sententiæ favet prædicta Decretalis Gregorii IX. in qua licet loquatur de patria potestate in eo casu, quem explicabat, Patris nempe Christiani filium aquis lustralibus offerentis, Matre Hebræa perperam discrepante, statuit tamen sententiæ suæ in favore fidei fundamentum “: In favorem maxime fidei Christianæ respondemus, patri eumdem puerum assignandum: *favor autem fidei in utroque casu valere plurimum jure debet.*

Quarta est; Quod si pro certo habeatur, parentum voluntatem esse infantium baptismati necessariam, quoniam sub appellatione parentum locum quoque habet paternus avus, ut observatur in leg. justa interpretatione 201. ubi Glossa in verbo avus ff. de verbor. signif. *cum eo, quod amplius cogi potest* in disceptat. 977. n. 4. Gratiani. *Hinc necessario sequitur; si paternus avus Catholicam Fidem amplexus sit, ac nepotem ferat ad sacri lavacri fontem, quamvis, mortuo jam Patre, mater Hebræa repugnet, tamen infans sit absque dubio baptizandus. Martinus Navarrus vir Sacrorum Canonum doctrina excellens, cum hic Romæ casus hujusmodi evenisset, plus valere contendebat Matris dissensum, ut videre licet in ejus* cons. 4. lib. de conversione Infidelium. *Contra eum scripsit Præsul Rutilius Benzoni; Pontifex autem Gregorius XIII. pro avo sententiam tulit, ut ipse refers in-*

protestatio fidei, nec ullo modo fingi potest. *Neque hoc loco prætermittendum est, vicesimam nonam inter propositiones ab Innoc. XI. examinatas die 2. Martii 1679. esse hujusmodi*: „Urgens metus gravis est justa causa Sacramentorum administrationem simulandi".

§. VI.

Non esse conferendum Baptismum ubi adsit periculum perversionis.

IN *Congregatione Sancti Officii habita die 31 Maji 1703.* decretum fuit, *Baptismum conferre infantibus non licere, qui filii infidelium essent, atque in eorum potestate mansuri. Hoc tamen decretum eos excepit pueros, qui gravissime ægrotantes vita periclitantur.* „Non licere, si sint filii Infidelium, & in potestate eorum relinquendi, seclusu tamen mortis imminentis periculo". *Licere autem, si filii quidem Barbarorum sint, sed jam Christi militum; dum tamen, aut a viris Apostolicis illic degentibus, aut ab ipsis parentibus, de Sanctæ Religionis præceptis, ac mysteriis edoceantur, cum adoleverint*. Licere vero, si sint filii barbarorum baptizatorum: curandum tamen per Missionarios, ac per ipsosmet eorum parentes, ut cum ad annos discretionis pervenerint, a se, vel ab aliis instruantur, præsertim in illis regionibus, si non prævideatur in promptu adfuturos *Ministros* Evangelicos, qui in hoc parentum commode supplere possint defectum. *In Servia audivimus pauperculas esse mulieres Christianas initio cum Turcis matrimonii vinculo copulatas, quæ cum filium pariunt eum Sacerdotibus offerunt, ut baptizetur. Idcirco postulatum fuit, qui debeant in casu hujusmodi se se gerere Sacerdotes? De hac re decretum habetur in nostro Bull. n. 89. §. 8. ubi apparet, conferendum esse baptismum, si constet mortem oblato puero imminere.* Istarum vero filios, quos Parochis baptizandos exhibent, ubi eorum vitæ periculum imminere videatur, sacro lavacro abluere prædicti Parochi minime dubitent, admonitis matribus, ut si convaluerint, ipsos in Christiana Religione sedulo educare curent; *Si nullum adsit vitæ periculum, certa regula generalis statuta non est, cum oporteat diligenter omnes expendere circumstantias, & præsertim*, vel eos in Evangelicæ legis, & fidei cultu perseveraturos, vel Christiana educatione ab ejusmodi matribus fraudatos, Mahumotani Patris impietatem secuturos esse. „Si Sacerdotes, postquam pie, & religiose hoc negotium Deo commendaverint, æquum bonumque existiment, prædictos Infantulos baptizari, id quidem facerent, matres tamen enixe admonerent de gravissimo quo tenentur munere filios de Christiana Religione sedulo edocendi".

§. VII.

In casibus illicitis collatum Baptismum validum esse.

HUjus rei plures Sacrarum Congregationum solutiones affert: ex iis unam proferam, ex Congr. S. Officii habita die 30. Martii 1638. circa Baptismum datum parvulæ puellæ annorum trium circiter filiæ Hebræorum a Faustina Christiana invitis parentibus: Eminentissimi Domini censuerunt parvulam puellam esse vere baptizatam, concurrente materia, forma, & intentione; Baptismum probari unico teste; & quamvis filii Hebræorum non possint invitis parentibus baptizari, si tamen de facto baptizentur, valere Baptismum, & characterem imprimi, & filiam baptizatam penes Christianos alendam, mulierem baptizantem acriter monendam, ut in posterum caveat a similibus; notificandum vero populo, non licere invitis parentibus filios Hebræorum baptizare, quia licet finis sit bonus, media non sunt licita, præsertim stante Bulla Julii III. imponent pœnam mille ducatorum, & suspensionem baptizantibus filios Hebræorum invitis parentibus.

Nota. Dum dicitur Baptismum unius testimonio comprobari, *intelligendum est, dummodo testi aut mari, aut feminæ fides adhiberi prudenter possit, aut idem si testetur qui baptizavit; hic siquidem se ipsum asserens Baptismum Hebræo infantulo ministrasse, non rem modo ab se gestam, sed etiam pœna dignissimum suo ipse testimonio confirmaret.* Sunt verba ejusdem Pontificis, qui alium quoque refert casum in Congregatione Concilii propositum, & resolutum die 27. Januarii 1724. de infantulis projectis, qui ad Xenodochium ferunt chartam collo suspensam præseferentibus, in quo scriptum legitur jam Baptismum eidem fuisse collatum. Resolutio hæc fuit: *Si non lateret, qui chartulam scripserat, eidemque fides tuta præstari posset, tunc infantem ut baptizatum habendum, ac ne baptismo quidem initiandum sub conditione.*

Altera Constitutionis pars de adultorum baptismate agit, & primo statuit puerum sui compotem, & quodammodo adultum censeri, dum septennium compleverit, regulariter loquendo, sed hac in re, *certissima regula est*, inquit, *quod si ultra illam ætatem certo constat, puerum fidei Catechismis instructum satis intelligere, quidnam sit baptizari, & quemadmodum fiat professio Christianæ legis, baptizandus est, quoniam ætas ad contrahendum matrimonium lege humana statuitur; lex autem divina baptismi neutiquam ab humana dependet.*

Secundo. Si de perfecto rationis usu dubitetur, monet, Sacramentum esse differendum, sed hoc qui postular, retinendum esse, ac sic interea informandum, ut idoneus accedat baptismati postmodum suscipiendo.

Tertio. Si quis adultus ad salutis fontem accesserit voluntate animatus accipiendi, non quodcumque lavacrum, sed unicæ Ecclesiæ proprium ac peculiare, baptismum esse validum dubitari non posse.

Quarto. Si quis baptismum accipiens præsenti voluntate careat, quam alias tamen habuerit, talis, suscipiendæ lotionis, qualis in Ecclesia frequentatur, tunc examinare oportere, utrum voluntas antecedens, numquam deinceps retractata, adhuc moraliter perseveret. Nam ubi ulla præcesserit retractatio, & moraliter perdurare intentio videatur, est certe validum Sacramentum.

Quinto. Si nulla sit dubitatio, planeque constet ac luce clarius, adulto baptismum accipiendi nullam prorsus fuisse voluntatem, aut intentionem, nil restare aliud, quam eumdem & hortari & admone-

re,

re, ut rite id faciat quod jam irrite fecit, & suscipiat absolute ac libere Sacramentum, ac si obstinate repugnet, cum nihil aliud superesse, nisi ut remittatur. Si autem res in dubio sit, nec intelligi possit, retinendum esse baptizandumque sub conditione. Qui vero ita baptizati sint, omnino Fidem Catholicam observare tenentur.

Sexto. Si denuncient, Hebræum serio petiisse Baptismum, aut duo testes singulares, aut unus tantummodo, sed fide dignus, & omnem citra dubitationem idoneus, & multis si adminiculis suffultus; tunc habito testium vel testis examine, non oportere Hebræum ad Cathecumenos ducere, sed Judex Catholicus qui Romæ est Vicesgerens pro tempore, ejus voluntatem extra vicum, vel domi suæ, vel in Templo aliquo semel atque iterum, aut etiam pluries explorabit, ut Hebræi consilio clare perspecto & cognito, eum tuto jubeat, aut ad vicum remitti, aut Catechumenis recenseri.

Septimo demum. Virum aut sponsum Hebræum Christi legem amplexum jure optimo oblationem facere suæ vel uxoris aut sponsæ, in quam jus a Legibus, & auctoritatem sibi concessam habet. Facta vero hæc oblatio, nec sane potest, nec omnino debet a Christifidelibus recusari, qui tenentur nulli parcere diligentiæ, nullique studio ut Christiana veritas jam viro, aut sponso cognita, uxori quoque, aut sponsæ lucem afferat, ac salutem: eo vel maxime, quod Romani Pontifices licet Judæis vim fieri quoad Religionem severe prohibeant; palam tamen significant, nihil sibi antiquius esse, optabilius nihil, quam ut iidem aliquando e tenebris ad lucem, ab errore ad veritatem veniant; ideo semel in singulas hebdomadas iis publice Evangelium annunciari, eosdemque jubent sacris hisce Concionibus interesse: *ut apparet* in Constit. 1. Nicolai III. & Constit. 107. Gregorii XIII.

APPENDIX

De Orientalis Ecclesiæ in Baptismo conferendo disciplina.

Licet Orientalis Ecclesia Orthodoxam fidem circa septem Sacramenta sartam tectamque servaverit; tamen in eorumdem administratione cæremonias nonnullas adhibet, quæ a Latinæ Ecclesiæ ritibus differunt. Immo Schismaticorum ignorantia ac odio, quo feruntur in Latinam Ecclesiam, cujus sententia damnati sunt, factum est, ut circa hujusmodi cæremonias in errores nonnullos abierint. Tum probatos eorumdem ritus, quos Apostolica Sedes, etsi a latinis diversos, servandos permittit, tum præcavendos errores explicandos suscipio; in iis vero recensendis ordinem in scholis receptum servabo. Primum itaque de materia, tum de forma, ac demum de Ministro, & subjecto, deque cæremoniis reliquis pertractabo.

§. I.

De materia Baptismi.

Res & verba, quibus Sacramenta constant, materiæ ac formæ nomine designantur; quæ vocabula ex Arabum philosophia in Theologiam traducta a XII. sæculo cum in Occidentali, tum in Orientali Ecclesia usurpari cœperunt. Baptismi materia est naturalis aqua, ut Orthodoxa fides docet. Circa modum, quo in Baptismo aqua hujusmodi adhibetur, Græci Orientalesque a Latinis dissident. Primo, quia Latini in solemni Baptismo aquam adhibere tenentur quæ eodem anno in Sabbato Sancto Paschatis, vel Sabbato Pentecostes benedicta sit, quæque in fonte mundo nitida, & pura diligenter conservari debet: Græci vero aquam adhibent, quæ ab eodem Sacerdote, qui baptizat dum baptizaturus sit, benedicitur; ut eorum Euchologia præscribunt. Nec molestandi sunt, inquit Benedict. XIV. Const. *Etsi Pastoralis. Si non utantur aqua baptismali, quæ a Parochis latinis juxta morem Romanæ Ecclesiæ adhibetur.*

Secundo. Quia Latini frigidam, Græci autem calidam aquam baptizando adhibent. Calidæ aquæ usus ex eo apud Græcos ortus videtur, ut opinatur Goarius, quod frigida pueri tenelli corpus nimio dolore perstringeret; sed progressu temporis, ut Sacer Baptismi ritus habitus est, ut constat Canone Synodi provincialis sub Germano Amathuntis Archiepiscopo celebratæ, quo statuitur: *In aqua frigida baptizare non oportet, sed in calida manifestante nimirum calida gratiæ Baptismi favorem; si vero necessitas urgeat, fiat & in frigida.* Neque hanc ob rem reprehendi possunt, ut ex supra citata Constitutione liquet. Cavendum vero est, ne ex ignorantia superstitiose credant, Baptismum aqua calida collatum uberiorem gratiam conferre, aut non recte frigida administrari.

Tertio. Græca a Latina Ecclesia dissidet, quia in Latina Ecclesia modus baptizandi per trinam immersionem a XIII. sæculo mutatus est; in Græca vero, immo in tota fere Orientali Ecclesia adhuc viget. Circa hujusmodi ritum Photianorum plerique errore non carent. Vitio enim vertunt Latinis, quod per aspersionem, vel infusionem baptizent, eosque ut derideant, *Aspersos* vocare solent, atque trinam immersionem vel ad Baptismi essentiam pertinere, vel ex Christi præcepto adhibendam esse arbitrantur. Hujusmodi errores, qui ex cæco illo odio, quo in Latinorum cæremonias XI. & XII. sæculo ferebantur, originem trahunt, ecclesiasticarum rerum ignorantia in iisdem fovet. Leges enim Ecclesiæ, & antiqui Canones, qui Baptismi modum præscribunt, pro divino præcepto habent, quo Baptismi essentia præscribatur. Sed facile est errores hujusmodi detegere, ac refutare; nam Christus Baptisma instituit: Baptisma autem lotionem significat, ut ex ipsis Photianis testantur Balsamon *in medit. de Sacramentis*, Aristenus *in explicat. de Sacram. c. de Baptismo*, Hieremias Patriarcha Constantinopolitanus *in* 1. *exposit. fidei ad Germanos*, & alii, quos refert Rhodinus in *Orat.* 1. *de Sacram.* Lotio autem non per solam

solam immersionem, sed etiam per infusionem, & adspersionem fit, ut constat ex vaticinio Danielis (c. 4. v. 22.) prædicentis Nabucodonosor fore, *ut rore Cæli infunderetur*, hoc est lavaretur; & ex Psal. 50. v. 9. *Asperges me hyssopo, & mundabor, lavabis me, & super nivem dealbabor.* Immo Cyprianus, aliique Patres verba hæc, quæ habentur Ezech. 36. v. 29. *Aspergam super vos aquam mundam, & mundabimini ab omnibus inIquitatibus vestris*, ad Baptisma, quod Christus instituit, spectare docuerunt. Et Ecclesia ratum semper habuit Baptisma Clinicorum, eorum scilicet, qui infirmitate præpediti in lecto per aquæ aspersionem baptizabantur: hujus rei testes sunt, præter Cyprianum aliosque Patres, Concilia Neocæsariense, Laodicenum, Antisiodorense, & alia. Præterea ex Apostolorum actis c. 2. & 4. facile colligitur Apostolos per infusionem, sive aspersionem baptizasse, ibi enim legitur; una die tria, altera quinque hominum millia baptizasse. Id vero nonnisi per aquæ infusionem, sive adspersionem fieri potuisse videtur. Sed quid opus est verbis? Photiani ipsi infusione baptizabant: Testatur id Goarius in not. ad officium Baptismi, immo Neophytus Rhodianus, & Græcus, & in Græcia diu versatus, ita Græcorum Baptisma describit *in Synopsi Doct. Christ.* ubi de Baptism. *Ter aquam super eum, qui baptizatur, infundimus, ut S. Trinitatem, in cujus nomine baptizamur, declaremus.* Vides ergo a Græcis quoque infusione Baptismum conferri, ac saniores inter eos perinde habere infusione, ac immersione baptizare. Quare citatus Rhodianus eodem loco infusiones, immersiones vocat, dum subdit, *& ut insuper tribus illis emersionibus mortem, sepulturam, resurrectionemque Christi profiteamur.* Hinc Prodromus de interpret. ad 50. can. Apost. hunc in modum Coresii stultitiam damnat: *Sunt, qui adeo necessarias immersiones existiment, ut dicant, non conferri Baptismum, non immerso illo, qui venit ad Baptisterium. Errant hi tamen, quando id aperte canon minime jubet. Is immersionem non ad constitutionem Sacramenti decernit, sed ad ejusdem perfectionem, ut triduo sepulinm Christi Corpus commemoret. Fit enim verum Baptisma per aquæ consecratæ infusionem; & quocumque modo hominem contingat unda sacra, recitans divina verba cum invocatione Triadis, eum baptizabis. Hoc autem scitu perutile, ne cui Baptismatis in necessitate desit auxilium. Et docendæ hoc ipsum obstetrices; ut in nativitate periclitantem puellum norint salutaribus undis intingere, quocumque in membro prodeunte illum tangentes aqua cum sacris verbis. Etsi quidem caput contingant, aut pectus, & sinum, non iteratur Baptismus, sed in Ecclesia, quæ defuere, supplentur ad perfectionem. Quod si tetigeris aliud aliquod membrum, superstes infans iterum baptizatur, quo sit securior: nam anceps est Sacramentum.* Refert Papadopoli *prænot. Mystag.* respons. 5. sess. 3. hanc Prodromi sententiam, immo ipsius verba approbasse publica auctoritate, sex Patriarcharum Synodica, Catholicorum Nicephori, Methodii, & Vecci; schismaticorum Nicolai Muzolanis, Georgii Xiphilini, & Philothei Palamitæ, quos refert accurate, ac laudat Canonarcha: eademque recepisse Photium; & post eum, Aristenum, Balsamonem, Leonem Numodorem, & Georgium Syncellum.

Nec trina immersio, aut infusio, vel ad Baptismi essentiam pertinet, vel ex Christi præcepto adhibenda est. Lotio enim, quam Christus instituit, etiam unica infusione, aut immersione habetur, trina autem infusio sive immersio non ad substantiam Baptismatis, seu lotionis, sed ad modum spectat. Christus Dominus Apostolis præcepit, ut baptizarent, sive abluerent gentes *in nomine Patris &c.* nec uslibi modum præscripsit; Ecclesia vero ritus instituendo, quibus Sacramenta perfici, & administrari deberent, immersionem primis temporibus adhiberi voluit ad Christi sepulturam indicandam; trinam vero, vel immersionem, aut infusionem, ut tres inesse in una divina natura Personas baptizandi demonstraret. Id satis superque est ad ostendendum ex Ecclesiæ institutione, & præcepto trinam demersionem originem trahere. Sed quo clarior res Photianis evadat, legere poterunt antiquos PP. Cyrillum Hierosolymitanum cath. mystag. Basilium in lib. de Spirit. Sanct. c. 27. & Dionysium Areopagitam de Eccles. Hierarc. cap. 2. qui trinam immersionem ex Ecclesiæ consuetudine, institutione, aut præcepto repetunt, atque alios scriptores Græcos, quos supra laudavimus.

Photianorum error ex prava interpretatione 50. can. Apost. & can. 7. II. Gener. Synodi derivatur. In priori canone deponendum esse decernitur Episcopum, vel Presbyterum semel in Christi morte demergentem, in altero vero, iterum baptizandos Eunomianos unica immersione tingentes. At quis non videt ex iis perperam deduci immersionem trinam ad Baptismi essentiam pertinere? Nota res est, eos, qui tunc una immersione in Christi morte baptizabant, invocationem Trinitatis omisisse, quæ est ad hujusmodi Sacramenti constitutionem necessaria. De Eunomianis id asserit Theodoretus l. 4. de Hæreticor. Fabulis c. 3. ubi ait, *Eunomius sancti etiam Baptismatis legem olim a Domino, & Apostolis traditam evertit, & contrariam sanxit, non oportere inquiens, ter illum mergere, qui baptizatur, nec invocare Trinitatem, sed semel baptizare in Christi mortem.* Et can. Apostolicus hanc affert caussam pœnæ in eos constitutæ, qui semel mergunt: *Non enim dixit Dominus, in morte mea baptizate; sed, Euntes docete omnes Gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.* Vides ergo, eos, qui semel demergebant ætate illa, qua citati canones conditi fuere, stabilitam a Christo Baptismatis formulam omisisse; quam ob rem nullum, irritumque erat ab ipsis collatum Baptisma; & contra Christi legem peccabant, qui baptizandum præceperat *in nomine Patris &c.* ac contra legem ab Apostolis latam, qua trina immersio statuebatur.

Nota. Ubi viget adhuc consuetudo baptizandi per immersionem trinam, quæ in Latina Ecclesia ad XIII. usque seculum perduravit, contra Ecclesiæ præceptum peccant, qui eam sine necessitate omittunt; quod propriæ Ecclesiæ ritum non servent. Ita vero trina sive immersio, sive infusio fieri debet, ut ad uniuscujusque Personæ divinæ invocationem baptizandus semel immergatur, nec sine gravi peccato ter repeti potest integra forma; tunc enim Baptisma quod sine sacrilegio reiterari nequit, iteraretur. Hinc ex Armenorum ritualibus delenda omnino sunt verba ista, quæ formulæ baptismatis præmittuntur, *dicens*

ter

ter sic, Baptizatur &c. ut optime observat Galanus.

§. II.

De Forma.

Græcorum Baptismi forma hæc est: *Baptizatur N. in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*. Hujus formulæ mentionem facit Chrysostomus, eaque reperitur in Euchologiis a mille & amplius annis exaratis. Florentina Synodus tum hanc, tum etiam aliam formam, quæ incipit *Baptizetur N. in nomine &c.* approbavit.

Igitur utraque forma Græci valide, ac licite Baptismum conficiunt. Discrimen Orientalis a Latinæ Ecclesiæ forma, ex eo nonnulli ortum esse arbitrantur, quod Orientales Patres ut Novatianis, qui in magna copia in Oriente versabantur, occasionem præriperent docendi, fidem Ministri necessariam esse ad Baptismi valorem, prudenti œconomia constituerint, ut Ministri baptizantes non amplius dicerent: *Ego te baptizo &c.* *sed baptizatur &c.* Alii vero putant, Orientales verbum illud, quo baptizandi actio designatur, ex sequentibus Christi verbis deduxisse, *baptizabimini non post multos hos dies*; Latinos vero ex istis, *euntes baptizate omnes gentes &c.*

In nonnullis Græcorum euchologiis ita Baptismi forma legitur, ut ad cujusque Personæ Trinitatis invocationem additum sit *Amen*: baptizatur N. *in nomine Patris Amen, & Filii Amen &c.* Hæc autem additio, vel ex Severi rituali deprompta est, vel ex eo ortum habuit, quod ad uniuscujusque personæ invocationem, Diaconus aut alii respondere consueverunt *Amen*. Dubitari non potest, quin hac forma valide Baptisma conficiatur: immo Supr. Inq. decreto 10. Martii 1599. ratum habitum est Baptisma a Rascianis ita collatum: *Baptizetur N. in nomine Patris Amen, in nomine Filii Amen, & in nomine Spiritus sancti Amen*. Sed ut optime advertit Goarius, verbum illud *Amen* in medio formæ positum, (idem dicendum de replicatione, quæ fit in forma Rascianorum vocabuli *in nomine*) omnino tollendum videtur. Nefas enim est in medio verborum quæ Christus stabilivit pro Baptismatis forma, dictionem aliquam interponere; *Sed solum ut ea Christus enunciavit, ita Sacerdos eloqui tenetur*; ut inquit Neophytus Rhodinus in Synopsi vernacula; *Ultimum vero Amen, subjungi nihil prohibet; quia jam Sacramenti forma completa dignoscitur*, subdit citatus Auctor (1).

Armenorum Baptismi forma ita ex eorumdem libris a Galano recensetur: *Servus Christi sponte veniens ad Baptismum baptizatur nunc per me in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti: Christi Sanguine redemptus, a peccati subjectione liberatus est, cohæres Christi factus, & templum Spiritus sancti. Hæc ter dicens immergat eum in aquam, sepeliens peccatum originis; quo significatur triduum sepulturæ Christi*. Verricellus hanc aliam refert usurpatam Armenis formam: *dicantur hujusmodi verba ter cum appositione aquæ super caput baptizandi: N. Servum Jesu Christi, qui a sua infantia venit sponte ad Baptismum, baptizet nunc manus mea: in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti: Vel baptizet nunc manus mea, in nomine Patris: baptizet nunc manus mea, in nomine Filii, & Spiritus sancti*. Quamquam prædictis formulis, quibus Ministri actio exprimitur, ac Trinitatis invocatio continetur, valide Sacramentum perficiatur, ut decrevit Congr. Sanct. Offic. Sept. 1673. tamen optandum est, ut Armeni Græcorum formula utantur, quam eorum Patres a Gregorio Illuminatore accepisse testatur Vartanus a Galano citatus tom. 3. cap. de Baptismo, Reprehendenda vero sunt in iis, quæ diximus: Primo, rubrica illa, qua præscribitur formam ter esse repetendam; tum enim Baptisma reiteraretur, ut supra diximus; Secundo, verba illa, *sponte veniens*; nam ex Schismaticorum plerique falso putant necessario exprimenda esse in forma Baptismatis, quod in ea explicari debeat baptizandi hominis intentio. Ab iis ergo præripiendam occasionem fovendi hujusmodi errorem, verba illa omnino tollenda videntur, ut optime advertit Galanus. Tertio, ob rationem, quam supra attulimus, auferenda quoque est replicatio illorum verborum; *baptizet nunc manus mea in nomine &c. verba enim Christi, ut ea Christus enunciavit, ita & Sacerdos alloqui tenetur*.

Circa Chaldæorum Baptismi formam anno 1630. magna controversia fuit, quod vox *Emad* quæ adhibetur, dum baptizatur Masculus, & vox *Emadat*, quæ usurpatur, dum baptizatur femina, significet tempus

---

(1) In Baptismate conferendo possunt Presbyteri Græci loco Latinæ formæ adhibere eam, quam habent in suo Euchologio, sicut & adhibere trinam aquæ immersionem seu aspersionem cum omnibus unctionibus erga baptizatum, ubi tamen non est contraria consuetudo. Presbyteri tamen Græcorum vetantur consignare chrismate in fronte suos baptizatos. Licet vicissim uti in baptismate aqua calida; sicut & licet Parochis Græcis suos subditos baptizare aqua per ipsos Græco more benedicta. Vetantur insuper ne baptizatis pueris communionem sub utraque specie vel sub una administrent, sicut neque eisdem pueris conferant in missa Eucharistiam.

Hic addemus filiis Patris Latini, & matris Græcæ Latino ritu baptisma conferendum esse. Si vero pater sit Græcus, & mater Latina, liberum erit patri eligere. Item baptizati ritu Græco subsunt jurisdictioni Parochi Græcorum; nec possunt Latini absque dispensatione Sedis Apostolicæ transire ad ritum Græcum. Vicissim Græcus ex concessione Episcopi Latini potest ad Latinum transire. Qui vere Clerici sunt in quocumque ordine etiam minori constituti a ritu Græco ad Latinum sine licentia transire nequeunt.

Prosequitur Benedictus XIV. in Bulla *Etsi Pastoralis*, quæ servanda sunt a Græcis in conficiendis, & recipiendis Sacramentis; sicut & in Bulla *Quam Provinciale*, Bullar. Tom. IV. n. 37. mandat servari Canonem Concilii III. Provincialis Albanensis, quo sancitur, ne Christifidelibus sub Mahumetica ditione degentibus imponantur baptizandis nomina Turcica seu Mahumetana, neve eadem nomina etiam extra Baptismum sibi imponant, quacumque tandem ratione id agant.

rpus præteritum, juxta nonnullorum interpretationem, & post quinque Congregationes, sex quæ sequuntur regulæ approbatæ fuerunt. Prima, Baptismus collatus per verbum præteriti temporis ad significandum actionem præteritam, & non eam, quæ per Ministrum exercetur tunc, quando baptizat, etiam cum invocatione Sanctissimæ Trinitatis, & aquæ naturalis ablutione, immersione, vel adspersione, non est verus Baptismus. Secunda; esset tamen verus Baptismus collatus per verbum indifferens ad præteritum Indicativi, & præsens Imperativi, si baptizans uteretur illo pro præsenti Imperativi; si cetera adsint, recta nempe intentio, in aquam naturalem immersio, ablutio vel adspersio cum Sanctissimæ Trinitatis expressa invocatione. Tertia, idem dicendum, quando Minister utens verbo indifferenti, ut supra, nihil cogitans de præterito vel de præsenti, virtualem autem intentionem haberet utendi illo verbo meliori modo, quo potest, etiamsi crederet vocem significantem, vel exprimentem actum, qui per Ministrum exercetur, esse præteriti temporis, retenta tamen intentione faciendi quod Christus instituit, vel observat Ecclesia, Christianusque populus, & non alligandi formæ significationem suæ privatæ credulitati. Quarta, si baptizans uteretur verbo præteriti temporis ad significandum actum, qui per ipsum Ministrum exercetur, quando baptizat, cæteraque requisita adessent, esset Baptismus, si apud nationem illam vel clerum esset usus accipiendi vocem illam præteriti ad significandum actionem illam præsentem. Quinta, est etiam verus Baptismus si quis ex ignorantia linguæ, infringendo verba absque animo introducendi errorem aut hæresim, proferat vocem præteriti pro præsenti, si tanta sit inter vocem præteriti, & præsentis similitudo, ut facilis sit lapsus ab una voce ad aliam, prudentesque viri judicent communiter baptizantem vocem præteriti pro præsenti corrupte prolatam supposuisse, & prolata voce concipiant actionem præsentem sufficientem significari. Sexta, ad tollendam tamen hujus tam necessarii Sacramenti omnem ambiguitatem, vel erroris occasionem, admoneantur in posterum Chaldæi dum baptizant, uti verbo præsentis Indicativi, aut saltem Imperativi: vel si velint uti verbo indifferenti ad præteritum & præsens, accipiant illud in significatione præsentis.

Hæc Congregationum decreta fuere. Et quidem recentiores Chaldæi tutius duxerunt formam antiquam in hanc aliam mutare. *Ego te baptizo, Serve Christi talis, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti*; ut constat ex Ritualibus libris a Josepho I. Patriarcha descriptis, qui extant in Bibliotheca Vaticana. Alii Syriacam, seu Græcam formam imitari cœperunt in hunc modum: in Baptismo masculorum: (*Aamed*) *baptizatur talis in nomine Patris, & Filii &c.* in Baptismo feminarum (*Aamad*) *baptizatur talis in nomine Patris, & Filii &c.* Ita Assem. Tom. 3. Biblioth. Orient. par. 2. pag. 251.

Mengrelienses Baptismi Sacramentum hoc modo conferunt. Paratur convivium in cella vinaria, in qua baptizandus est infans; ad eum locum accedit Sacerdos, & ibi ante epulas induitur sacris vestibus, deinde ex Græco Rituali, multas nimia velocitate legens percurrit preces; inter quas Baptismi formulam necessariam, perinde ac si una esset ex precibus Græco ritu pronuntiat, Iberico idiomate, sicut & ceteras preces, his verbis: *Baptizetur N. in nomine Enatelighens Gmona Gmerti N. Sacchelita Patris Amen, & Filii Amen, & Spiritus sancti Amen. Mamisatà Amin, Tzesita Amin, Tzulis Smindisita Amin.* Cum autem Sacerdos profert Baptismi formam, tunc infans nec a Sacerdote, nec ab alio abluitur; sed Sacerdos expletis precibus exuit se sacris vestibus, & discedit; post cujus discessum, infans suis vestibus exuitur; & a Parrino toto corpore inungitur sacro Chrismate, quod *Moyron* vocant, postea a circumstantibus, magno intervallo a formæ prolatione, infans totus aqua abluitur; ita rem a se millies visam refert D. Archangelus Lamberti in relatione Cholchidis cap. 22. inquit Verricellus q. 3. de Baptism. tit. 4. sect. 1.

Nota. In antedicto baptizandi modo præterquamquod non servantur cæremoniæ ab Orientali Ecclesia præscriptæ, nec ordo ille, quem Sacramenti reverentia postulat, duplici ex capite nullum, irritumque esse Baptisma deprehenditur. Scilicet, quod Ministri unitas desit, quæ ad Sacramenti Baptismatis valorem necessaria est, ut docet S. Thom. 3. *part. q. 77. art. 6. ad 3.* Scotus *in 4. dist. 6. q. 2. §. de secundo*, S. Bonavent. *in 4. dist. 5. art. 1. quæst. 3.* quos omnes ferme Theologi sequuntur, contra Cajetanum, Marsilium, & Rubeum; nam in illo Baptismo unus profert verba, alter abluit. Et quod in Baptismo illo desit moralis conjunctio inter materiam, & formam; longe enim postquam a Sacerdote prolata sint formulæ verba, baptizandus abluitur. Nemo autem negat, moralem hanc conjunctionem esse ad Baptisma necessariam. Quamvis enim communis Doctorum opinio sit, ut animadvertit Verricellus, non obesse Baptismati parvulam morulam inter materiam & formam, omnes tamen asserunt, irritum esse, si mora tempus excedat, quo pronunciaretur oratio dominica: hac vero longe major est mora illa, quæ inter materiam, & formam intercedit in Iberorum Baptismate. *Hinc Sacra Congregatio*, inquit citatus Verricellus, Iberos, sive Mengrellenses *iterum baptizandos esse decrevit, sub conditione tamen, quia plerumque contingere poterit, rite esse baptizatos, vel quia Græci Sacerdotes eos baptizaverint, qui sane rite baptizant, vel quia idem Ibericus Sacerdos potest debita prolata forma abluere nulla interjecta mora, quæ conjunctionem moralem inter materiam, & formam excludat* (1).

§. III.

(1) Ceterum nihil officit validitati Baptismi error privatus baptizantis, dummodo in materia, & forma nihil innovetur. Lambertinus *de Synod. Diœces. lib. 7 cap. 6. §. 9.*

§. III.

De Baptismatis Ministro, atque subjecto.

QUÆ ad Baptismatis Ministrum, & subjectum spectant sufficienter videntur exposita ab Auctore q. 7. & 8. in Epist. Benedicti XIV. a nobis supra relata, quæ est de Baptismate Hebræorum. Quamobrem abusus, erroresque dumtaxat, qui circa rem hanc in Orientali Ecclesia vigent, indicabimus. Photianorum nonnulli in ea versantur hæresi, inquit Arcudius, ut credant nefas omnino esse Laicis hominibus baptizare etiam in extrema hominis, aut infantis necessitate. In eodem errore sunt Armeni, ut testatur Galanus, Cophti, & Abissini, ut refert Thomas a Jesu, & etiam Syrorum Nestorianorum plerique, ut scribit Assemannus loco supra cit. pag. 266. ubi ait: „ Hunc errorem ex imperitia, scrupulo, & „ religione provenire existimo, quod Presbyterum „ credant esse solum Ministrum Baptismi; laicis vero ne in necessitate quidem licere hoc munere perfungi, ut de Græcis recentioribus notavit Cl. Arcudius de concordia utriusque Ecclesiæ in septem „ Sacramentorum administratione lib. 1. c. 11. "

Huic similem errorem habent Orientalium nonnulli circa Baptismi subjectum: credunt enim, pueros nonnisi post aliquot dies, aut nonnisi statis temporibus baptizandos esse; ex quo fit, ut complures sine Baptismo decedant. Hinc error ab eodem, quo prior fonte manavit (1). Nam ut ex imperitia non distinguentes inter ordinarium, & extraordinarium Ministrum, Laicis ne in necessitate quidem licere Baptisma conferre crediderunt, ita ante statutum per canones solemnis Baptismatis tempus nunquam conferri posse censuerunt. Sacrorum Ministrorum munus est, hunc ex Orientalium mentibus depellere errorem. Id vero facile est, si observetur; *Primo*, Verisimile non esse Christum Dominum, qui Baptisma tantæ necessitatis esse voluit, ut qui ex eo renatus non sit, intrare nequeat in Regnum Cœlorum, potestatem non fecisse hominum cuique, ut necessitate urgente illud conferat. Nisi enim hominum quisque baptizare posset, infantes plurimi necessario sine Baptismo perirent. Quo vero modo eorum saluti consultum esset ab eo, *qui vult omnes homines salvos fieri? Secundo*, Ecclesiam agnovisse semper etiam in Laicis jus baptizandi: extat hac de re Tertulliani assertio, quia circa finem 2. vel initium 3. seculi in lib. de Bapt. scripsit: *Et Laicis jus est baptizandi*. Can. 38. Concilii Illiberitani circa initium IV. sæculi coacti, quo statuitur, peregre navigantes etiam a Laicis esse baptizandos, si sacri Ministri desint: idem testatur Hier. in Dialogo contra Luciferianos, August. lib. 2. contra Julianum, Conc. Carthag. IV. cui ipsemet Augustinus interfuit; Patres denique omnes tum Græci tum Latini, atque etiam doctiores inter Græcos, Orientalesque Auctores, ut videre est in Prodromo §. 1. cit. *Tertio*. Teneri quemlibet rigoroso caritatis præcepto, proximo in extrema necessitate constituto succurrere; gravem vero, immo gravissimam esse necessitatem pueri nondum baptizati in extremo vitæ periculo positi, quippe mors ei imminet æterna, nisi sacro lavacro regeneretur. Vide Auct. nostrum quæst. sup. cit.

Nota. Qui adultos baptizant, graviter peccant, si eos antea non instruant, ea ratione, quam diximus in append. ad tractatum de legibus. Nam & Sacramentum injuriæ exponerent maxime ob periculum perversionis illius, qui nondum instructus baptizatus fuerit: & contra perpetuam Ecclesiæ consuetudinem, ac Christi præceptum agerent, quo jubemur prius docere eos, qui sint baptizandi: Matt. c. ult. Hæc autem instructio, sine necessitate committi nequit Laicis hominibus, ne stabilita in Ecclesia hierarchia subvertatur; ut censuisse refert Verricellus Theologos, quibus a Sacr. Congr. de Propag. Fide hujus dubii solutio commissa fuit.

§. IV.

De cæremoniis ad Baptismum pertinentibus.

OCcidentales, Orientalesque fatentur, Ecclesiam Apostolorum ætate statuisse, ut baptisma, seclusa necessitate, cæremoniis nonnullis ac precibus administraretur aptis tum ad conciliandam Sacramento venerationem, tum ad beneficia indicanda, quæ Deus per illud confert, tum demum ad offerendum hominum memoriæ, eorum, qui Christianæ Religioni initiantur, officia, (2) Has cæremonias ex Ecclesiæ præcepto adhibendas, vel cito supplendas esse, si gravi de caussa omittantur, utraque Ecclesia docet, atque Apostolica Sede, tum alias pluries, tum etiam Const. *Inter omnigenas* a nobis supra citata, inculcavit. Facile autem est demonstrare contra Calvinianos aliosque ætatis nostræ novatores, consecrationem aquarum & olei, unctiones, exorcismos, insufflationes, ritusque alios Baptismi ex Apostolis originem trahere. Hi enim tum in Occidente, tum etiam in Oriente vigent, etiam in iis sectis, quæ a V. sæculo ab Orthodoxa Ecclesia sejunctæ sunt, ut sunt Nestoriani; eorumque mentio occurrit, tum in Constitutionibus Apostolicis, quas Beveregius scripsisse putat Clementi Alexandrino circa finem II. sæculi, tum in Nazianzeni, Cyrilli, Tertulliani, Cypriani, Augustini, aliorumque antiquorum Patrum operibus, qui de Baptismo tractarunt; nec constat vel ab aliquo totius Orbis Concilio, aut alio modo fuisse præscriptas, ut dispersæ per universum orbem Ecclesiæ ad eos recipiendos obligari potuerit: ergo ex Apostolis sunt, a quibus disciplina pendet, quæ semper in universa Ecclesia viguit. Venio nunc ad explicandam Orientalis Ecclesiæ disciplinam.

Orien-

(1) Natis infantibus Baptismus conferri quamprimum debet; peccantque graviter, qui diu illum differunt: tempus autem indefinitum est, ideoque edicto mandatum fuit Romæ anno 1723. ut intra triduum infans lavetur. *Instit. Eccl.* Lambertini 98. §. 3.

(2) Non licet absque necessitate Baptismum conferre in privatis domibus. Lambertinus *Instit. Eccl.* 98. §. 3.

Orientalibus, ut permissum esse diximus §. 1. aquam consecrare non Latinorum more, sed juxta proprium Ritum, qui præscribit benedicendum esse a Sacerdote dum baptizaturus fit: ita quoque permissum est, ut olea, quibus Baptizandorum corpora unguntur, Presbyteri non accipiant ab Episcopis, ut Latinæ Ecclesiæ disciplina jubet; *Cum hujusmodi olea ab eis in ipsa oleorum & Sacramentorum exhibitione, ex veteri ritu conficiantur, seu benedicantur*, ut legitur in Const. *Etsi Pastoralis*; ubi hæc quoque de unctionibus habentur: *Circa unctiones, quæ in Baptismo fiunt, licet Innoc. IV. Græcis in Regno Cypri commorantibus injunxerit, sequi morem Ecclesiæ Romanæ. si tamen Presbyteri Albanenses ritus ungendi pectus, & dorsi medium, aures, pedes, atque manus in Euchologio descriptum servare voluerint, ubi non est contraria consuetudo, non sunt impediendi. Ritus autem seu consuetudo, quam habere dicuntur Græci Orientales, ungendi per totum baptizandorum corpora, si alicubi tolli, vel removeri sine scandalo non potest, cum sive fiat, sive non, quantum ad baptismi efficaciam vel effectum non multum referat, in iisdem toleretur.*

Nota. Gregorius Arbelensis Scriptor Syrus Nestorianus, ut refert Assem. to. 3. part. 2. Bibl. Orient. quæsito 42. irritum censet *baptisma, si aqua alio oleo, præter oleum unctionis, benedicta fuerit*. Timotheus quoque II. Patriarcha substantialem partem Baptismi existimat esse *oleum benedictum*. Idem Arbelensis arbitratur aquam baptismalem, oleumque benedictum pollui, iterumque consecrari debere, si Laicus vel Presbyter non jejunus ea tetigerit, vel Baptisterium intraverit, quæsito 14. Item eadem pollui censet, iterumque consecranda esse, si iis admixtum fuerit, vel ea tetigerit *oleum gratiæ*, id est *oleum infirmorum*, quæsito 44 & 45. Idem Arbelensis affirmat, inchoatum Baptismi ritum in alteram diem a Sacerdote differri debere, si advertat matrem pueri; vel puerum jejunum non esse, quæsito 34. Errores, ac vanæ hujusmodi credulitates facile deteguntur & confutantur, si ad ea, quæ tum de Baptismo, tum de sacris ritibus disputavimus, attendatur.

Exorcismi, Satanæ abrenunciationes, & insufflationes, tum a Græcis, cum ab Orientalibus reliquis adhibentur. Nestorianorum vero plerique, exorcismos & Satanæ abrenunciationem omittunt contra suorum majorum disciplinam, quia negantes cum Theodoro Mopsuesteno originariam culpam, exorcismos, abrenunciationem, & alia id generis adultis quidem, sed non pueris convenire posse putant. Atque hinc fit, ut credant, pueros sine baptismo decedentes æterna gloria donari. *Pueros vero morti proximos solo oleo consignant; si vero absque ista olei consignatione eos mori contigerit, quinquaginta dierum continentia parentibus decernitur*. Georg. Arbel. quæst. 20.

Græci saliva quoque utuntur, aliasque cæremonias nostris similes habent. Has tum ipsi, tum alii Orientales juxta propria Euchologia servare debent, nec sine Apostolicæ Sedis dispensatione possunt omittere. Ii vero, qui has cæremonias spernant, ineptasque habeant, quæ in Sacramentorum administratione usurpentur, sunt Baptismatis suscipiendi incapaces, ex declaratione Apostolicæ Sedis, ut cap. 5. §. 1. de Sac. Christ. Rit. exposuimus.

Nota. Cum quisque teneatur propriæ Ecclesiæ ritum servare, si qui sunt Orientales, qui cæremoniam aliquam, sive aliquod Sacramentale, v. g. *Salem*, juxta proprium Rituale adhibere non soleant, Constitutionibus illis, quæ sunt de ritibus Magdurensibus, quo ad hanc partem non obligantur. Nam hæ Latinorum rituum observationem præcipiunt: ad omnes vero spectant ea parte, qua debitam Ecclesiæ cæremoniis venerationem præcipiunt.

Orientalium plerique solent post Baptisma Confirmationem, ac Eucharistiam etiam parvulis administrare. Id vero Græco-Italis, & Albanensibus Const. *Etsi Pastoralis*, interdicitur: prohibentur enim presbyteri Baptizantes confirmare, § 2. nu. 1. & n. 7. hæc habentur: *Cum administratio Sacramenti Eucharistiæ, quod sub una, vel sub utramque specie infantibus in Baptismo, & pueris in Missis solent Græci exhibere, nihil contra fidem, bonosque mores contineat (dummodo iidem Græci credant, firmiterque teneant, Communionem hujusmodi non esse necessariam ad salutem, & Baptismum sine Communione valide, ac licite posse administrari) quia tamen ad decentiam, & reverentiam Sacramenti magis expedit, si illud eisdem denegetur; propterea ne Græci, vel Albanenses Græci Ritus Eucharistiæ Sacramentum sub una, vel sub utraque specie infantibus rationis usu carentibus in Baptismo, aut pueris in missa ministrent, interdicimus, ac prohibemus*; Id etiam vetitum fuit Maronitis in Synodo an. 1736. in Monte Libano coacta, atque Apostolicæ Sedis auctoritate confirmata an. 1741. Ii ergo contra Ecclesiæ præceptum agerent, si baptizando, pueris Confirmationem illico, ac Eucharistiam administrent.

At hujusmodi consuetudinem Apostolica Sedes in aliis Orientalibus tolerat, atque permittit: ut constat tum ex supra citatis verbis; tum etiam ex iis, quæ alibi ex Concil. Lateran. sub Innoc. III. celebrato attulimus; ubi probantur mores, consuetudinesque Græcorum, aliorumque Orientalium, quæ neque fidei, neque honestati adversentur: At mos confirmandi, ac Eucharistiam administrandi pueris illico post Baptisma antiquior laudato Concilio, neque fidei, neque honestati contrarius est. Immo etiam in Latina Ecclesia quandoque viguit: Nam in Sacramentario, quod Gregorio Magno adjudicatur, habetur, *non prohibentur infantes lactari ante sacram Communionem, si necesse fuerit*: Et in ordine Romano, quem eruditorum plerique paullo post Gregorii Sacramentarium scriptum existimant; Baptizatis pueris ab Episcopo Confirmationem, & Eucharistiam conferri consuevisse perhibetur. Quamobrem Tridentina Synodus sess. 21. c. 4. ait: *Parvulos ante rationis usum nulla obligari necessitate ad hoc Sacramentum suscipiendum, nec tamen damnandam esse antiquitatem; si eum morem aliquando servavit*. Hoc adnotare necessarium duxi, ne ob ejusmodi consuetudinem a Nostris erroris insimulentur, vel reprehendantur Orientales.

Curandum vero est, ut ex nonnullorum Orientalium mentibus pravæ hac de re opiniones tollantur. Neque enim dici potest Confirmationem ad Baptismi essentiam pertinere, ut Hæretici nonnulli Armeni, teste Galano, arbitrantur; neque Eucharistiam necessariam esse parvulis ad salutem, ut opinari creduntur

Syri nonnulli; neque de jure divino hæc tria Sacramenta esse conjungenda: Qui enim ita sentiunt, in manifesta hæresi versantur. Nam Orthodoxa fides docet, atque Ecclesia semper professa est, eos, qui vel a Laicis in casu necessitatis, vel a Diacono ex commissione, sive de licentia Episcopi, juxta præscriptum Canonum Ecclesiæ Græcæ, & Tertulliani doctrinam, baptizati sint, verum Sacramentum regenerationis recipere, fierique æternæ gloriæ capaces, & hæredes: Tunc vero confertur solius baptismatis Sacramentum. De Laicis patet, ut constat etiam de Diaconis; quia certum est, diaconos nunquam potuisse Confirmationem conferre, neque Eucharistiam conficere: Ergo dum ab iis baptisma conferebatur, absente & Episcopo, alia duo Sacramenta conferri non poterant. Plures vero collatum fuisse colligimus ex eo, quod Canones antiqui, & Tertullianus asserunt, Baptismi Ministrum Episcopum, vel de licentia Episcopi Presbyterum, vel Diaconum. Sed res explorata est ex historia Ecclesiastica; & ex iis, quæ Hieron. in Dialogo contra Lucifer. ait, ut infra dicemus.

Ut Latini reprehendere nequeunt Orientales, ita Orientales Latinos arguere non debent, quod antiquam disciplinam mutaverint. Nam usus conjungendi tria hæc Sacramenta ex eo ortus est, quod antiquis temporibus, in quibus statis diebus, hoc est, in Pascha, Pentecoste, ac etiam Epiphania, vel in aliis solemnitatibus, baptizabantur, qui solemni baptismo initiabantur, omnes ferme essent adulti, quibus tria Sacramenta successive conferebantur: Quo factum est, ut in officiis Sacramentorum, hæc tria conjuncta ponerentur; & cum ejusmodi officiis diu Ecclesia usa sit in Sacramentorum administratione, per plura sæcula etiam pueris solemne Baptisma suscipientibus duo alia Sacramenta tribuere consuevit. At Ecclesia Latina, dum sine Fidelium scandalo, & commotione disciplina mutari potuit, satius duxit, tria hæc Sacramenta sejungere; ac Confirmationem tunc tantum conferre, cum homines ad rationis usum pervenerint; Eucharistiam vero tunc tantum, cum homines distinguere potuerint inter spiritualem, ac materialem cibum; atque tanti Sacramenti efficaciam intelligere. Vide infra de Confirmatione, & Eucharistia.

TRACTATUS

DE

CONFIRMATIONE.

I. Confirmatio est Sacramentum a Christo institutum, quo baptizati corroborantur ad fidem firmiter tenendam, & fortiter profitendam. (1)

II. Ejus materia remota est *Chrisma confectum ex oleo & balsamo per Episcopum benedicto*. Conc. Florent. in decret. de Sacram. Materia proxima est unctio chrismatis in fronte per manum Episcopi facta in formam crucis; quæ chrismatis unctio est vera manus impositio. Forma autem ex Concil. Florent. est hæc: *Signo te signo Crucis, & confirmo te Chrismate salutis, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti*.

III. Minister ordinarius est solus Episcopus, ex Conc. Trid. sess. 7. can. 7. & Florent hæc addente: „ Legitur tamen aliquando per Apostolicæ Sedis dispensationem, ex rationabili & urgente admodum caussa simplicem sacerdotem chrismate per Episcopum confecto hoc administrasse Confirmationis Sacramentum. " Quare simplex Sacerdos ex commissione Papæ, potest valide ac licite confirmare.

IV. Hujus effectus sunt, 1. Augmentum gratiæ sanctificantis, & virtutum annexarum. 2. Auxilia quædam specialia ad fidem fortiter profitendam cum quovis periculo, & ad superandas tentationes contra illam. 3. Character.

V. Confirmationis capaces sunt omnes & soli baptizati, etiam infantes, quibus primis Ecclesiæ sæculis conferebatur. Nunc tamen in Ecclesia Latina differtur usque ad usum rationis ad majorem reverentiam hujus Sacramenti & majorem utilitatem suscipientis ob actualem devotionem. Expedit autem pueros tempestive confirmari, antequam innocentiam baptismali excidant; modo suscepti Sacramenti non iterandi meminisse possint, ejusque excellentiam & utilitatem agnoscant.

VI. Patrinus adhiberi debet, ex lege, seu consuetudine Ecclesiæ, quæ in variis canonibus exprimitur. Et quidem unus tantum sive vir, sive mulier, c. *Non plures*, de consecr. distinct. 4. circa quod nihil innovavit Conc. Trid. debetque esse confirmatus, seu confirmata, c. *In Baptismate*, eod. tit.

Quæst. I. *An quilibet adultus teneatur Confirmationem recipere data opportunitate?*

Resp. Multi negant; sed Toletus & alii affirmant, & probant, 1. Ex cura & sollicitudine Apostolor. Actor. 8. ut baptizatis conferretur. 2. Ex c. *Omnes* de consecr. dist. 5. „ Omnes fideles per manus impositionem „ Epi-

(1) Confirmationem Sacramentum esse novæ Legis constat tum ex definitione Trid. sess. 7. Can. 1. tum ex Actuum 8. illis verbis: *Imponebat manus super illos, & accipiebant Spiritum Sanctum*. Inst. Eccl. 6. §. 3.

Conficitur hoc Sacramentum impositione manuum Episcopi, & prece. Quandonam illud instituerit Christus, qui unicus auctor est Sacramentorum, incertum; nam tunc cum imposuit manus capiti puerorum, *Matth.* 19. num instituerit tantum, non ministraverit; num in ultima cœna cum dixit Apostolis, *Accipite Spiritum Sanctum*; num tandem ipsa Pentecostes die, ignoratur, *Ibid*, §. 5.

„ Episcoporum Spiritum sanctum post Baptismum accipere debent; ut plene christiani inveniantur." *Et ex S. Cypr. epist.* 72. Ungi quoque necesse est eum, qui baptizatus sit, ut accepto chrismate, idest unctione, esse unctus Dei; & habere in se Christi gratiam possit. 3. *Ex Conc. Laodic. can.* 48. Quod oporteat eos; qui baptizantur, chrisma Ecclesiæ accipere. *Ex Conc. Mediol. IV. sub S. Carolo*; Si quis neglexerit (*ejus susceptionem*) Canonicis subjaceat disciplinis. *At negligit qui data opportunitate non suscipit, ut per se & ex contextu patet. Et ex Conc. Rhemensi an.* 1583. Moneant parochi, Sacramentum Confirmationis non debere negligi, vel prætermitti a vere Christianis." 4. Ex canonibus pœnitentialibus, qui trium annorum pœnitentiam imponunt parentibus, quorum negligentia filius sine Confirmatione decesserit. 5. Quia hoc Sacramentum institutum est, ut medium per se certum & ordinarium ad dandum robur & perfectionem vitæ christianæ, & non solum ad fidem coram tyrannis fortiter profitendam, sed etiam ad vincendas tentationes contra fidem; a quibus nemo adultus immunis est. (1) Ergo Christus voluit ut ab omnibus susciperetur; & qui illud, cum potest, non suscipit, non satis consulit saluti suæ, sed illam ac auxilium divinum negligere merito censetur: ergo peccat.

Certo apud omnes constat, esse saltem culpam venialem hoc Sacramentum tunc omittere, cum talis omissio sit irrationabilis quædam prodigalitas spiritualis. Mortale vero si omittatur sive ex contemptu, ut si quis illud, aut ejus effectum parvi facit, vel vile aut puerile existimet se illi subjicere: sive cum scandalo, ut si quis ita se publice gerat, ut aliis exhibeat speciem contemptus.

Item constat, Episcopum teneri sub mortali illud non raro administrare: nam cum sit pastor animarum, tenetur illis ex officio per se subministrare media, quæ Christus instituit ad earum salutem, vel perfectionem, ac spiritualem utilitatem, per ipsum suppeditanda. (2)

APPENDIX.

De Orientalis Ecclesiæ circa Confirmationem disciplina.

Orientalis Ecclesia Confirmationem esse Sacramentum a Baptismo diversum una cum Orthodoxis adversus ætatis nostræ Novatores ultro fatetur. De Græcis nemo dubitat: quippe id manifestum fit ex eorum Euchologiis, ex testimoniis Symeonis Thessalonicensis, Georgii Protosyncelli, Hieremiæ Patriarchæ Constantinopolitani, aliorumque de re Sacramentaria Scriptorum, atque ex damnatione confessionis Cyrilli Lucar, in qua ex Sacramentorum numero confirmatio explodebatur. Quam confessionem refutavit Constantinopolitana Ecclesia an. 1635. Synodus Bœtensis 1638. Laodicensis 1668. & Hierosolymitana anno 1674. De Nestorianis quoque constat. *Quidquid enim sit de praxi, seu potius errore recentiorum; ex libris eorum ostendi potest utrumque Sacramentum* (hoc est Baptisma, & Confirmationem) *apud illos extare, vel saltem extitisse*, inquit Assem. diss. de Syris Nestorianis pag. 272. tom. 3. part. 2. Bibl. Orient. Jam in eorum Rituali Baptismi, & apud Eliam Ambarensem centuria 4. carm. 31. apud Georgium Arbelensem in lib. declarat. Off. Ecclesiasticorum tract. 5. de Bapt. cap. 3. & apud alios Scriptores rectam de Sacramento Confirmationis fidem expositam legimus. De Syris Maronitis quoque res est explorata: Cophti quoque, & Abissini illud retinuere, ut Jacobitæ Syri, aliæque Syriaci ritus gentes. Inter Armenos, quamvis Hæretici nonnulli cum Varrano Confirmationem soleant cum Baptismo confundere, tamen ex eorumdem libris palam est, Confirmationem haberi pro vero Sacramento, quo Spiritus Sancti robur, & fortitudo baptizatis confertur, ut Christianam fidem firmiter teneant, animoque invicto profiteantur, ut ex iis, quæ infra dicemus, apparebit. Immo Auctor de fidei perpetuitate refert professionem fidei Uscani Episcopi Erivanensis, Jacobi Armenorum Patriarchæ, & Onuphri Archiepiscopi Ametensis, in qua Confirmationem verum esse a Christo Domino institutum Sacramentum testantur. Igitur modum tantum explicandum suscipimus, quo rite juxta propriæ Ecclesiæ consuetudinem ab Orientalibus ministrare oporteat.

§. I.

De Materia.

Circa hujus Sacramenti materiam, missas facimus Scholasticorum lites, quæ ad eruditionem potius, quam usum spectare videntur, ea tantum explicaturi, quæ ad valide, ac licite Sacramentum hoc perficiendum desiderantur. Primo vero statuimus, reprehendi non posse Orientales, quod in hoc con-

(1) Bened. XIV. in *Inst. Eccl.* 6. §. 7. ait, quod quamquam gratiam prodigiorum, quam olim hoc Sacramentum infundebat, modo cessavit, id non amplius exigente Ecclesia, gratiæ tamen sanctificantis donum modo pariter datur, S. August. teste, *de Baptism. lib.* 3. c. 16. Quæ tamen gratia Sacramentum recipientibus amoto peccati obice confertur, ut sit potius gratiæ præcedentis augmentum. Producit etiam robur, & firmitatem quamdam spiritualium virium, quibus Diabolo resistamus.

Et ibidem, characterem imprimit indelebilem, quo datur potestas quædam spiritualis in ordine ad aliqua gerenda quæ a perfectioribus agenda sunt: ex quo fit ut reiterari non possit.

(2) Tamen tempore pestis, eo morbo affectis, non tenetur Episcopus hoc Sacramentum ministrare, cum Sacramentum hoc non sit absolutæ necessitatis. Lambertinus *de Synodo Diœces. lib.* 13. c. 19. §. 6. *nov. edit.* Ibidemque §. 77. habetur, quod in Confirmatione tempore pestis non potest fieri inunctio frontis mediante penicillo, nec sane valeret sic collata, cum ex consensu omnium Theologorum ad valorem requiratur aliqua manus impositio, quæ certa non fieret cum alio medio, quam pollice, vel manu confirmandi frons oleo liniretur.

conficiendo Sacramento manuum impositionem, ab ea, quæ fit in consignatione frontis diversam non adhibeant, quidquid nonnulli eruditi cum Sirmondo contra opinentur. Quamquam enim Apostoli manus impositione confirmarunt, ut legitur Act. 8. eaque usi sunt Episcopi eorum Successores, quemadmodum testantur Firmil. Epist. l. 75. inter Cyprianicas, Cyprian. Epist. 73. Tertul. lib. de Bapt. cap. 8 aliique Patres; tamen negari non potest manuum impositionem, quæ necessaria sit, ipsa frontis consignatione contineri. Patet id ex l. 3. Const. Apost. c. 15. ubi Confirmationis ritus ita describitur: *In manus impositione caput ipsius*, (hoc est baptizati) *unget Episcopus*: hic enim illius unice impositionis manus mentio occurrit, qua Baptizatus ungitur. Hinc Innocentius III cap. *Cum venisset*, inquit: *Per frontis Chrismationem manus impositio designatur, quæ alio modo dicitur Confirmatio*. Innocent IV. Epist. ad Othonem Cardinalem Apostolicæ Sedis in Regno Cypri legatum, *manuum impositionem*, scribit, *frontis Confirmatio repræsentat*. Et Eugenius IV. in decreto pro Armenis, ait: *Loco illius manus impositionis* (de qua Act. VIII.) *datur in Ecclesia Confirmatio*. Ergo rite Confirmatio perficitur etiamsi alia a frontis consignatione distincta manus impositio non adhibeatur.

Præter hanc manuum impositionem etiam unctio necessaria est hujus Sacramenti materia. Istius unctionis mentio occurrit in Scriptura. II. ad Cor. 1. v. 21. *Qui confirmat nos Christus, & qui unxit nos Deus, qui signavit nos, & dedit pignus Spiritus Sancti in cordibus nostris*: quæ verba Confirmationis Sacramentum designare, tradunt Cyrillus Hierosolym. Ambrosius, Theodoretus, & Primasius, atque hujusmodi unctionis, ut ex Apostolis, & Christo Domino derivatæ, mentionem faciunt Irenæus lib. 1. contra hær. c. 18. Auctor. Const. Ap. l. 3. c. 16. Dionysius Areopagita de Eccl. Hierarchia c. 2. Theophilus Antiochenus, Tertullianus, Cyprianus, Patres denique omnes tum Latini, tum Græci, atque omnes tum Occidentalis, tum Orientalis Ecclesiæ Rituales libri, sive antiqui, sive recentiores, qui unctionis modum præscribunt.

Unctio hæc, ut ex Florentino Concil. definitum habemus, ex Chrismate fieri debet, *confecto ex oleo, quod nitorem significat conscientiæ, & balsamo, quod odorem significat bonæ famæ, per Episcopum benedicto*. Oleum unanimi consensu Theologi asserunt debere esse olivarum; addendum vero esse balsamum ex præcepto negari non potest. Nam præterquam quod id exprimitur in supra citato Eugenii IV. decreto, omnia Euchologia Græcorum, omnes Rituales Patresque, omnes Græci, atque Latini, oleo cum balsamo admixto sacrum Chrisma perficiendum esse docent. Num vero balsamum oleo misceri debeat necessitate Sacramenti, dissentiunt invicem Theologi; neque controversia Ecclesiæ judicio definita est. Concilium enim Florentinum, inquit Bellar. l. 2. de Conf. *non expressit; quomodo requiratur balsamum; sed dixit materiam esse oleum cum balsamo, ut etiam dixerat, in Eucharistia materiam esse vinum cum aqua, & tamen fatentur omnes aquam non ita esse de essentia, ut sine ea sit irritum Sacramentum*. At quamquam Ecclesia non damnavit eorum opinionem, qui putant, balsamum ad hujus Sacramenti essentiam non pertinere: tamen cum supra laudatis ex decreto Armenorum verbis materia dicatur Chrisma ex oleo confectum & balsamo, cum Patres omnes, qui unctionis hujusmodi meminerint, vel balsamum expresse designaverint, vel satis illud indicaverint, appellando unctionis materiam Chrisma, Unguentum, & *Myron*; cum denique in Euchologiis omnibus, omnibusque Ritualibus etiam balsamum pro principali materiæ parte hujus Sacramenti præscribatur, quasi certo constitui posse videtur balsamum ad Sacramenti essentiam pertinere, atque adeo collatum sine balsamo Sacramentum esse irritum, & iterandum; id vero fieri debet sub conditione, quod contraria opinio ab Ecclesia non sit damnata, & a Bellarmino, Natale Alexandro, aliisque doctissimis viris propugnetur. Non est necessarium balsamum Syriacum, & Palæstinum, sed sufficit Indicum, quod accidentarie tantum ab illo differt ex peritissimorum medicorum attestatione, ut asserunt Basilius Pontius par. 1. c. 1 Vanroy q. 4. affirmavitque Paulus III. & adnotavit Sylvius in q. 72. art. 2. Lupus in Confut. IV. Calumniæ Photianæ: & Bened. XIV. not. 183. in fer. V. Maj. heb.

Latini oleo atque balsamo Chrisma conficiunt, nec eis licet quidpiam aliud addere; Græci, vero, aliique Orientales præter vinum, alias quoque fragrantium rerum species Chrismati admiscent. Græci, ut ex eorum Pontificali ab Isacio Habert notis illustrato, circa finem, & ex Goario p. 636. liquet, ultra vinum triginta tres alias fragrantium rerum species adhibent; alii vero Orientales pauciores. Id vero notatum volo, ne hanc ob rem Orientales reprehendantur, ut Galanus, vir licet doctissimus, reprehendit Armenos ob vini mixtionem. Antiquam enim esse, ac probatam hujus mixtionis consuetudinem, tum Græcorum Euchologia demonstrant, tum Græci Patres docent. Dionysius enim loco supracitato expresse vini meminit, ac tum ipse, tum Basilius, tum alii testantur oleo & Balsamo odora etiam nonnulla aromata fuisse permixta; sapienter autem ac magna cum ratione a Patribus in Synodo Zamoscie anno 1720. §. 2. *de Confirm.* animadversum fuit, quidquid herbarum Balsamo adjiciatur, cavendum esse, *ut maxima pars chrismatis* semper *sit oleum Balsamo mixtum*. Vide Epist. Bened. XIV. sæpe laudatam.

Chrisma consecratum esse debet ab Episcopo ut §. III. dicemus. Lis est inter Theologos, num consecratio hæc ad Sacramenti valorem, aut ex præcepto necessaria sit. Cum nostra non sit, controversiam dirimere, sed ea præscribere, quæ ad tuto Sacramentum perficiendum desiderantur, certo statuimus, non licere Confirmationem Chrismate non consecrato conferre, atque ita collatum, dubium esse, & ubi *conditione* iterandum Sacramentum, ob communionem sententiam, quæ nullum irritumque esse tuetur, si sine consecrato Chrismate conferatur.

Neque Chrisma tantum: sed illius applicatio, quæ materia proxima vocatur, consideranda est, ut, quæ ad rite Sacramentum hoc conficiendum requiruntur, sint explicata. Unctio hæc fit in fronte, eaque christiani homines monentur, non esse eis erubescendum nomen Christi coram omnibus confiteri juxta robur & vim, quam a Spiritu Sancto in hujus Sa-

cra-

cramenti susceptione recipiunt. Ad perficiendum Sacramentum necessaria est; tum quia hac unctione manus impositio, qua utebantur Apostoli, dum baptizatis Spiritum sanctum tribuebant, comprehenditur, aut saltem repraesentatur; ut supra innuimus; tum etiam quia Ecclesia semper frontis unctione hujusmodi Sacramentum contulit. Patet ex lib. 3. Const. Apost. c. sup. cit. ex Tertul. l. 3. contra Marcionem, ubi Confirmationem vocat *signaculum frontium*, ex Cyrillo catech. 3. ex Innocent. I. in Epistol. ad Decentium, ex Conc. II. Gen. can. 7. ex Patribus reliquis, atque ex constanti, & perpetuo omnium Ecclesiarum usu. Igitur unctio haec ad Sacramenti essentiam pertinet.

In frontis unctione signum Crucis fieri debere Graecorum Euchologia, ac Latinorum Rituales praescribunt. Hujus ritus mentio occurrit in Const. Apost. l. 3. cit. in Epist. 73. Cypriani, & apud Patres fere omnes, qui de hac unctione scripserunt; quamobrem ex Apostolis originem trahere haud immerito conjicimus. S. Th. S. Bonav. Scotus, Bellarminus, aliique ad Sacramenti essentiam spectare arbitrantur; alii vero, & quidem doctissimi viri caeremoniam esse ajunt ab Ecclesia Apostolorum aetate praescriptam, quia non ad substantiam, sed ad modum conferendi Sacramenti spectat; constat autem administrandi Sacramenti modum ab Ecclesia esse stabilitum. Sed ut res se habeat, certum est graviter peccare, qui hoc Crucis signum ungendo non adhibeant, tum quod contra Ecclesiae praeceptum agant, tum quod Sacramentum administrando tutiorem sequi teneantur opinionem; tum denique, quia suspectum redderent Sacramentum ob gravissimorum Theologorum auctoritatem, qui signum Crucis ad Confirmationis essenriam pertinere docent; & quia signum Crucis unctione perficiendum in forma a Florentina Synodo praescripta per haec verba exprimitur, *signo te signo Crucis*. Quamobrem dubium saltem esset sine eo administratum Sacramentum; ac *sub conditione* iterandum.

In Orientalium Confirmationis forma non exprimitur signum Crucis; ungendum vero esse baptizatum in fronte signo Crucis omnes Rituales praescribunt, & designat etiam Graeca vox σφραγὶς in Graecorum forma posita, quae latine *signaculum* creditur. A Graecis non solum frons, sed etiam oculi, nares, os & aures ungi solent; atque in Euchologiis nonnullis unguntur etiam aliae partes, hoc est, interior manuum vola, atque cor, sive pectus, & pedes; verum has desiderari in vetustissimis Euchologiis, tradunt Arcudius lib. 2. de Sacr. pag. 59. & Isac. Habert. in Pontific. Graecorum pag. 709. Armeni quoque ungere solent frontem, oculos, aures, os, manus in vola, pectus, scapulas, atque pedes. Consuetudo ungendi plures partes in Ecclesia Orientali antiqua est: quippe istius consuetudinis mentio fit a Cyrillo Catechesi tertia, a Basilio, & a II. Synodo can. 7. Igitur nequeunt ob hujusmodi usum Orientales reprehendi, si credant sola frontis consignatione hujus Sacramenti essentiam contineri, sed tenentur unctiones in eorum Ritualibus praescriptas eo praecepto adhibere, quo propriae Ecclesiae ritus servare obligantur.

Nota. Syri Nestoriani materiam Chrismatis solo oleo olivae componunt, balsamum, aut alias aromatum species nequaquam admittunt. Ita Abedjesus Sobensis, & Timatheus secundus cap. 3. de Bapt. sect. 22. cap. 53. & Joannes Zugbi in carm. de Bapt. & fermento, inquit, *in oleo olivae tradiderunt nobis Apostoli cornu Baptismi, non in Myro* (seu unguento) *optimo, ut in Ecclesia Occidentali*. Ii ergo Balsamum omittendo, non solum suspectum Sacramentum reddunt, ut supra monuimus, sed etiam errant, Occidentales damnando, qui Chrisma ex oleo, & balsamo confectum adhibent.

§. II.

De Forma.

FLorentina Synodus in decreto pro Armenis hanc ait esse Confirmationis formam. *signo te signo Crucis, & confirmo te chrismate salutis, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti*. Haec forma vera, propria, atque adaequata est; nam per haec verba determinatur materia ad significandum, & producendum effectum Sacramentalem; iisdemque verbis exprimitur robur, per quod ad spiritualem pugnam idonei reddimur, & in illorum prolatione signo Crucis, & Chrismate consignamur, tamquam Christianae militiae ordinati vexillo, fideique athletis adscripti. Quare Reginaldus Polus in lib. de Reform. Angliae, qui extat etiam in collect. Conc. Tom. 14. ait in decreto Eugenii doctrinam hujus Sacramenti breviter, & dilucide fuisse explicatam. Igitur audiendi non sunt, qui praeter haec verba ad Confirmationis formam spectare arbitrantur etiam preces illas, quae manuum impositioni respondent.

Quamquam ita res se habet, ac Latini omnes descriptam formulam usurpare tenentur, etiam dum Graecos vel alterius ritus homines confirment; tamen dubitari nequit, quin valida futura sit Confirmatio, licet unum, vel alterum usitatae formulae verbum omittatur, & quin Orientales juxta eorum formulas Confirmationem administrando valide, ac licite Sacramentum perficiant. Utrumque paucis ostendemus. Et ut omnis tollatur scrupulus scholasticis illis, qui irritum fore Sacramentum putant, si unum, vel alterum Eugenianae formulae verbum omittatur, licet verba adhibeantur, quibus hujus Sacramenti formae substantia contineatur, nonnullas afferemus hujus Sacramenti formas antiquitus in Latina Ecclesia usurpatas. In Pontificali, quod inscribitur Egeberto, vetente saec. 8. exarato, haec habetur formula, *Accipe signum sanctae Crucis Crismate salutis in Christo Jesu, in vitam aeternam*: & deinceps, *confirmet te Deus Pater, & Filius, & Spiritus sanctus*. Gelasius juxta Cod. Colbertinum, & Noviomensem, formulam habet istam, *signum Christi in vitam aeternam*, addita pariter deprecatione, *confirmet te Deus &c.* In MS. Pictavien. octingentorum annorum, haec describitur: *Signet te Deus sigillo fidei suae in confirmatione fidei*. In Pontificali Ecclesiae Caturicensis ejusdem antiquitatis invenitur haec alia, *Confirmo, & consigno te in signum sanctae Crucis, in nomine Patris &c.* C. Moysacensis hanc habet parum absimilem, *Confirmo te signo Crucis in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, in vitam aeternam*. Atque hinc patet, Ecclesiam semper ratum habuisse hujusmodi Sacramentum, si ver-

si verbis conferretur, quæ Sacrosanctum signaculum in Baptizato imprimi significarent, nec substantialiter differrent ab una, aut altera ex prædictis formulis. Latini vero, ut dixi, tenentur nunc præscriptam in Flor. Synodo adhibere.

Venio nunc ad Orientales, atque incipio a Græcis Confirmationis ritus ita in Euchologio a Goario edito describitur. *Baptizatos ungnento sacro sacerdos unget, faciens Crucis signum primo*, in fronte dicens: *signaculum doni Spiritus Sancti*. In oculis dicens: *Unctio Spiritus Sancti*. In naribus dicens: *Unctio pignoris Spiritus Sancti*. In auribus dicens: *Unctio participationis vitæ æternæ*. In manuum vola interiore dicens: *Unctio Sancti Christi Dei, & signaculum insidiis liberum*. In corde tandem dicens: *Complementum doni Spiritus Sancti, thorax fidei, & veritatis*. Verba illa, *signaculum Spiritus Sancti* veram exhibent Confirmationis formam. Liquet id primum ex eo, quia, si formula ista non valeat, nulla jam superest in Oriente Confirmatio: etenim Græci etiam Orthodoxi nullam aliam agnoscunt, ut observat Goarius not. 31. in ord. Baptismi. Denique nunquam Latini, nec in Florentino Concilio, hunc inter cæteros Græcorum recensuerunt errores, quod formula ista consignent. Immo non aliam adhibent Romæ in Templo S. Athanasii, id non ignorante Pontifice. Præterea Arcudius lib. 2. cap. 7. demonstrat id auctoritate Sanctorum Patrum, qui docent in Confirmatione imprimi Spiritus Sancti sigillum. Asterius Episcopus Amasseæ, qui floruit desinente sæculo 3. apud Photium cod. 277. scribit, *datur signaculum Spiritus Sancti*, Dionysius c. 2. de Eccl. Hierarch. Episcopum confirmantem appellat, *deificante unguento obsignante*, Cyrill. in fine Catech. 18. de confirmato ait *signaculum datum est illi ex communicatione Spiritus Sancti*. Similia habent alii Græci Patres. Igitur cum hæc formula descripta reperiatur in Euchologiis a mille, & amplius annis exaratis, cum similis sit formulis ab aliquibus latinis Ecclesiis usurpatis, ac supra a nobis recensitis, cumque characterem significet, quo ad pugnam insignitur Miles Christi adversus spirituales nequitias, & donum Spiritus Sancti, quo corroboratur in fide, apta hujus Sacramenti forma habenda est, atque rite a Græcis usurpatur.

Nota. Bened. XIV. Epist. 2. *de nova Euchologii editione*, hæc habet: *Forma Sacramenti Confirmationis in Græca Ecclesia, juxta communem receptamque sententiam, sequentibus verbis continetur*: signaculum Doni Spiritus Sancti; *quæ verba pronunciantur ab eo, qui Sacramentum ministrat, dum suscipientis fronti cum sacro Unguento Crucis signum imprimit, uti ex verbis Can. S. Concil. Constantinopolitani I. rite perpensis infert Bessarion. S. R. E. Cardinalis in* suo Opusculo de Eucharistia, *quod extat in Bibliotheca Patrum* edit. Lugdun. Tom. 26. pag. 795. 11. OEcumenica Synodus, verba, quæ sacrum Chrisma perficiunt, tradens in septimo canone, inquit; Obsignantes, hoc est, sacratissimo Chrismate eos chrismantes, dicimus signum doni Spiritus Sancti: Et hæc verba, secundum eos, Chrismatis Sacramentum perficiunt. *Quamvis autem hæc Cardinalis assertio oppugnata fuerit a Lupo* in notis ad Canones 95. Concilii Trullani, *vix tamen erit, ut Lupi sententia plures inveniat suffragatores, præ sententia Cardinalis Bessarionis, ut optime advertit Arcudius* lib. 2. cap. 7. *ubi post relatum Bessarionis effatum, hæc subdit*: Hactenus Bessarion, quo certe, quæ fiunt in Ecclesia Orientali circa Sacramentorum administrationem, præstantius callere poterat nemo. *Arcudio consentiunt Goarius, & Habert, omissis aliis, qui facile cumulari possent: satis hic erit asserere, quæ habentur in Synodo Zamosciæ, ubi agitur de Sacramento Confirmationis*: Forma, quam probata & Schismate ipso antiquiora laudant Euchologia, hæc est; *signaculum doni Spiritus sancti. Amen*: eaque semel dumtaxat, simul cum ipsi unctione proferri debet.

De Armenis major difficultas esse posset; quod in decreto pro his edito, forma, quam supra indicavimus, proponatur. Sed cum non constet, Apostolicam Sedem deinceps coegisse Armenos ad mutandum hac in re ritum, ac formam illam in Confirmatione usurpandam, facile conjicimus proposuisse quidem Eugenium formulam illam, qua reliquis aptius Orthodoxa de Confirmatione doctrina exprimitur, sed noluisse eos ad proprii ritus mutationem obligare; cum enim hominibus nimis durum sit, susceptas ex majoribus consuetudines, probatosque propriæ Ecclesiæ ritus deserere, nunquam Apostolica Sedes ad hos mutandos Orientales cogere voluit, ut patet ex iis, quæ caput 1x. de Sacr. Christ. ritibus disputavimus. In Armenorum Ritualibus ita Confirmationem administrandam esse præscribitur: *consignet Chrismate, primum frontem dicens*: unguentum suave in nomine J. C. effusum est super te, signaculum donorum cælestium, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. *Sciendum est autem in unctione hujus tantum primi membri invocandam esse Divinam Trinitatem. Deinde oculos, dicens*: Unctio Sanctificationis, quæ in nomine J. C. illuminet oculos tuos, ne unquam obdormias in morte. *Nares dicens*: Unctio sanctificationis, quæ in nomine Jesu Christi fiat tibi odor suavitatis in vitam. *Os dicens*, Unctio Sanctificationis, quæ in nomine Jesu Christi sit tibi oris custodia, & ostium munitum labiorum tuorum. *Manus in vola dicens*: Unctio sanctificationis, quæ in nomine Jesu Christi sit tibi caussa bonorum operum. *Pectus, dicens*: Unctio divina, quæ in nomine Jesu Christi cor mundum confirmet in te, & spiritum rectum innovet in visceribus tuis. *Scapulas, dicens*: Unctio divina, quæ in nomine Jesu Christi sit tibi scutum munitionis, in quo possis tela nequissimi extinguere. *Pedes dicens*: Unctio divina, quæ in nomine Jesu Christi dirigat gressus tuos in vitam æternam. Dubitari nequit, quin verbis illis, quæ frontis consignationi respondent, vera Confirmationis formula contineatur. Nam præterquam quod *signaculum donorum cælestium* formulæ substantiam exprimit, quam adhibent Græci, effusio quoque unguenti designatur super Baptizatum, quæ verba Confirmationis actionem significant; quo fit ut hæc formula Græcorum formæ sit Latinæ similior.

In Rituali Severi Alexandrini, hanc Confirmationis formulam legimus: *Chrismate sancto, suavitate odoris Christi Dei, sigillo veræ fidei, complemento pignoris Spiritus sancti, obsignatur N. in nomine Patris, Amen: & Filii, Amen: & Spiritus sancti, ad vitam sæculorum, Amen*. Ex iis, quæ dicta sunt, facile quisque intelliget, etiam illis verbis veram

Con-

Confirmationis formam contineri, adeoque vero perfici Sacramentum.

Habent quoque Syri Nestoriani propriam Confirmationis formulam. In ordine absolutionis apostatarum & receptionis Hæreticorum, quem Jesujabus Catholicus composuit, Sacramenti Chrismatis, seu Confirmationis luculentum habemus testimonium; his verbis, inquit Assemanus tom. sup. cit. pag. 276. *Si autem suam voluntate fidem deseruit: indiget consignatione Baptismi; atque trina consignatione illam perficit, prima quidem, quæ in prædicta laudatione fit: altera vero, quæ in fine orationis manus impositione peragitur: tertia demum cum illo sancto Oleo in fronte pollice consignat, dicens: Consignatur talis in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, qua in re,* inquit Vir Cl. *Nestoriani præscriptam a Concilio II. OEcumenico Chrismatis Confirmationis formam observant.* Ita confirmando, non dubito quin debitam formam adhibeant, cum verba illa apta sint ad materiam determinandam, atque spiritualem Sacramenti effectum designandum. Sed ex supra relatis verbis apparet, Nestorianos ex prava 7. Canonis secundæ Synodi intelligentia duplicem hausisse errorem, alterum ipsis peculiarem, alterum vero Photianis quoque communem. Nam censent contra totius Ecclesiæ fidem, omnes Apostatas, Hæreticosque omnes ad Ecclesiam redeuntes iterum baptizandos esse; cum tamen Synodus solos Eunomianos, Montanistas, & Sabellianos iterum baptizandos decrevit; quod stabilitam a Christo formam baptizando non usurparent. De Eunomianis jam dixi in append. ad tract. de Baptism. De Montanistis id asserit Basil. Epist. can. I. cap. 1. per hæc verba: *Quamnam habent rationem, verum eorum baptisma judicari, qui in Patrem, & Filium, & Montanum Priscilliamve baptizant? non enim sunt baptizati, qui non in ea, quæ in nobis sunt tradita, baptizati sunt.* Eadem asserit Theophilact. in Lucam. De Sabellianis quoque jure meritoque conjicimus Baptismi formam variasse, aptamque ad exprimendam eorum errorem circa Trinitatem adhibuisse, cum canon, iis nominatis, subdat, *qui idem esse Patrem & Filium docent, & alia quædam perniciosa faciunt.* Igitur Canone illo eos tantum iterum baptizandos esse decernitur, qui debita verborum formula baptizati non fuerint. Item si Confirmationem in recipiendis Hæreticis adhibeant, ut Sacramentum conferre velint, nefariæ hæreseos labe carere non possunt, inquit Goarius pag. 699. Nam Orthodoxa fides docet, Confirmationem, ut Baptisma, & Ordo, characterem imprimere, ac iterari non posse. Ii ergo duo errores a Syris sunt præcavendi. Goarius vero non improbat morem recipiendi hæreticos ad Ecclesiam redeuntes, juxta præscriptum illius canonis, quem ex Epistola Methodii Patriarchæ de suscipiendis hæreticis, cum aliis viris doctis depromptum existimat, si eo animo adhibeatur unctio, ac verba illa proferantur, ut non ad Sacramentum perficiendum, sed ad puram Ecclesiæ cæremoniam referantur, & restringantur: *nimirum ut hac signorum exteriori repetitione, aut amissæ gratiæ, quam receperunt in Confirmatione, aut nunquam acceptæ propter hæresim memores fierent.* Hinc eruditi quamplurimi, ac etiam ipse Bened. XIV. in tractatu de Synodo Diœcesana infra laudando; censent in antea dicto Canone non agi de Confirmatione, sed cæremoniam indicatam designari; in Epistola vero I. pro nova Euchologii editione, tollenda docet ab illa cæremonia verba illa *signaculum &c.* ut infra dicemus §. III. *Not.* 2. Vide Goar. loc. cit. ubi plura de hac cæremonia, de ipsius origine, & usu in Ecclesia Græca, disserit.

Itaque immerito ex supra citatis Syrorum verbis usurpatam ab ipsis Confirmationis formam colligimus; cum nil simile legere fit in iis locis, in quibus de ungendis, & confirmandis baptizatis agitur. Renaudotius, tom. 3. Liturg. Orient. pag. 645. de forma Chrismatis apud Nestorianos hæc habet: *Ut apud Græcos confertur Chrisma, dicendo* signaculum doni Spiritus sancti, *ita Nestoriano ritu per hæc verba* Pignus Spiritus sancti, *ut discimus ex ordine Baptismatis Syriaco Mar Jesujab Catholici, quem habemus descriptum ex Codice Eliæ Sacerdotis.* Non nego in illis verbis Confirmationi formam constitui posse, cum similibus verbis passim Sancti Patres Confirmationis effectum significaverint: at falsum est, a Nestorianis haberi pro Confirmationis formula; primum, quia non in frontis consignatione, sed ad manuum impositionem recitantur: deinde quia recitantur tantum, dum unus fuerit baptizatus, non vero dum fuerint plures; tum enim loco precum quæ incipiunt: *Pignus Spiritus sancti, quod accepisti*, in Rituali a Renaudotio citato aliæ præscribuntur, quarum initium est: *magna sunt Domine:* denique quia preces istæ a Nestorianis referuntur ad susceptam per Baptismum gratiam, non vero ad manuum impositionis, sive frontis consignationis effectum, ut optime notat Assem. & ut easdem legenti fit illico manifestum. Igitur non in illis verbis, sed potius in iis, quæ frontis consignationi post Baptisma factæ respondent, Confirmationis forma inquirenda est, ait Timothæus II. Patriarcha cap. 3. de Sacramentis sect. 19. *in Baptismate tres consignationes fieri*; primam, dum Sacerdos dicit, *signatur talis in nomine Patris &c.* alteram, dum dicit, *ungitur talis in nomine Patris &c.* tertiam vero post Baptismum, dum dicit, *baptizatus est, & perfectus est talis in nomine Patris &c.* De hac postrema consignatione hæc subjungit. *Tertia, eademque postrema consignatio, perfectio est in Spiritu sancto, quæ in Baptismo Domini nostri contingit, atque est consummata perfectio.* Igitur si penes Nestorianos esset Confirmationis forma, potius in verbis illis, *baptizatus est & perfectus &c.* quam in iis, quæ Renaudotius d. signavit, collocanda esset: cum per tertiam illam consignationem, perfectionem illam Spiritus sancti designare velle videatur, qua Sacro Chrismate signati donantur. Sed licet hæc satis sint ad ostendendum Nestorianos habuisse aliquando verum Confirmationis Sacramentum; videtur tamen ex ignorantia Sacramentum in cæremoniam esse mutatum, quæ proclamatio quædam in Baptizatum dici possit. *Mihi videtur*, inquit Assem. supr. cit. *non tam formam Confirmationis, quam ad eam proclamationem accedere, quæ apud Syros fieri solet supra ordinatos in Diaconos, vel Presbyteros:* Ordinatus est in Ecclesia Sancta talis Diaconus, vel Presbyter &c. in nomine Patris &c. *Velut Nestoriani Pontifices dicunt supra ordinatis in Diaconos, Presbyteros & Episcopos*; Separatus est, Sanctificatus est, Consecratus est talis &c.

Quod edictum seu publicatio peractæ ordinationis potius est, quam forma. Ita & Græci quum octavo post Baptisma die puerum abluissent, dicunt; Baptizatus es, illuminatus es, unguento unctus es, sanctificatus, & ablutus es in nomine Patris &c.

§. III.

De Ministro.

ORdinarius Confirmationis Minister est solus Episcopus. Res definita est in Concilio Constantiensi contra Wicleffum, in Florentino decreto pro Armenis, atque in Tridentino sess. 7. can. 7. per hæc verba: *Si quis dixerit sanctæ Confirmationis Ordinarium ministrum non esse solum Episcopum, sed quemvis simplicem Sacerdotem: anathema sit.* Sed ut appareat tum Novatores, tum etiam Photianos, aliosque Orientis Hæreticos in manifesto errore versari, id muneris simplici Sacerdoti committentes, pauci demonstrabo, ita semper credidisse Ecclesiam. Nota res est ex Actis Apostolorum c. 8. Petrum, & Joannem missos fuisse in Samariam, ut baptizatos a Philippo Diacono per manus impositionem confirmarent: id vero ea de caussa factum fuisse, quod confirmandi munus solis Apostolis, atque Episcopis eorumdem successoribus a Christo Domino creditum fuerit, ex Græcis Patribus testantur Chrysost. hom. 18. in Acta Apost. OEcumenius in Acta pag. 77. & Isidorus Pelusiota Epist. 450. ad Antiochum. Apostolica Sedes semper id docuit: constat id ex Epist. Cornelii Papæ ad Fabium Antiochenum relata ab Eusebio l. 6. Histor. Eccl. circa medium III. sæculi scripta: & ut mittam Epistolam Leonis I. ad Episcopos Germaniæ, & Galliæ, atque Gregorii Magni ad Januarium, sat erit referre verba Innocentii I. in Epist. ad Decentium Eugubinum Episcopum, in qua c. 3. n. 6. legitur. „ De „ consignandis vero infantibus manifestum est, non ab „ alio, quam ab Episcopo fieri licere. Nam Presbyteri „ licet secundi sint Sacerdotes, Pontificatus tamen apicem non habent. Hoc autem Pontificium solis debere Episcopis, vel consignent, vel Paraclerum Spiritum tradant, non solum consuetudo Ecclesiastica „ demonstrat, verum & illa lectio Actuum Apostolorum, quæ asserit, Petrum, & Joannem esse directos, „ qui jam baptizatis traderent Spiritum sanctum; Nam „ Presbyteris, sive extra Episcopum, sive præsente „ Episcopo, cum baptizant, Chrismate baptizatos „ ungere licet, (*hic sermo est de unctione, quæ fit ante Baptismum, de qua supra diximus*) sed quod ab „ Episcopo fuerit consecratum; non tamen frontem „ ex eodem oleo signare, quod solis debetur Episcopis cum tradunt Paraclerum. *Adest etiam testimonium Hieron. in Dial. contra Luciferianos c. 4.* Non „ abnuo, *inquiens*, hanc esse Ecclesiarum consuetudinem, ut ad eos, qui longe in minoribus urbibus „ per presbyteros, & Diaconos baptizati sunt, Episcopus ad invocationem sancti Spiritus manum impositurus excurrat; " Aug. eadem habet l. xv. de Trin. c. 26. Atque hic palam fit, Romanam Ecclesiam, quæ reliquarum est mater & magistra, semper docuisse, Ordinarium hujus Sacramenti ministrum esse Episcopum, atque eamdem fidem primis sæculis habuisse Ecclesias Africæ, in quibus erat Augustinus, Palæstinæ, ubi scripsit Hieron. aliasque Orientis Ecclesias, ut constat ex Auctore Const. Apostolicarum, Chrysostomo, Isidoro Pelusiota, aliisque supra citatis. Quamobrem contra majorum fidem Photiani Armenorumque nonnulli censent, simplices Presbyteros Ordinarios esse hujus Sacramenti Ministros.

Nota. 1. Præter manuum impositionem, qua baptizati confirmabantur, fuisse primis Ecclesiæ sæculis aliam manuum impositionem, quæ non *confirmatoria*, sed *curatoria* esset. Hujusmodi fuit impositio illa manuum, qua per Ananiam Apostolorum discipulum Paulo, antequam baptizatus esset, visus restitutus est; *Act.* ix. v. 18. eamdem adhibitam fuisse etiam ætate Innoc. I. ad curandos Energumenos, docet ipse Pontifex in supra laudata Epist. c. 6. n. 9. ubi eam ex Episcopi delegatione fieri permisit etiam Diacono, inquiens, *de his vero baptizatis, qui postea a dæmonio, vitio aliquo, vel peccato interveniente, arripiuntur, est sollicita dilectio tua, si a Presbytero vel Diacono possint, aut debeant designari. Quod hoc nisi Episcopus præceperit, non licet. Nam manus eis imponenda non est, nisi Episcopus auctoritatem dederit id efficiendi.* Hic sermo non est de Confirmationis Sacramento, quod ætate illa statim post baptisma conferebatur, sed de ritu, quo eis succurrebatur, qui a dæmone post susceptum Baptisma essent arrepti, ut post Morinum, & Petrum Constant, advertit Benedictus XIV. de Synodo Diœces. lib. VIII. c 3. num. 3.

Nota 2. Consignationem illam frontis, de qua Can. VII. secundæ Synodi, sive potius Methodius Patriarcha Constantinopolitanus, ex cujus Epistola fuit ille formatus, ut Beveregius, Goarius, aliique putant, non fuisse Confirmationis Sacramentum, sed meram Ecclesiasticam cæremoniam, in reconciliandis hæreticis a V. saltem sæculo in Ecclesia Orientali usurpatam; ut constat ex verbis Epaonensis Concilii sub Symmacho celebrati an. 509. *Presbytero propter salutem animarum, quam in cunctis optamus desperatis in lecto recumbentibus Hæreticis, si conversionem subitam petant, Chrismate subvenire permittimus: quod etiam omnes conversi, si sani sunt, ab Episcopo noverint expetendum. Cum fidei desertor,* inquit Goarius p. 699. *per lapsum in hæresim, aut in nefariam sectam consensum, fidem quam in Confirmatione prædicandam propugnandamque modis omnibus pollicitus fuerat, donatumque sibi Spiritum sanctum abjiciat, conculcet, extinguat: ut & illam removet, & Dei Spiritum in se revocet, quasi Confirmationem (quæ tamen denuo repeti nequit) exposceret, ejus signa cæremoniasque suscipit, & hoc pacto Confirmationis gratiam, & effectum, prius deperditam in suorum animis reparare, Orientalis Ecclesia adinvenit. Non ita tamen ut assertum velim, ritum hunc ex se propriaque virtute posse opus tam sublime & arduum (quale est in anima reparatio gratiæ pro solita Sacramentorum virtutis connexa) producere: quid namque ad gratiam restituendam imbecillius, cæremonia humanitus adinventa, & instituta? Sed quod vel Ecclesiæ precibus, vel Sacerdotis meritis, vel conversi humilitate, vel tandem, ut satius dicam, pœnitentiæ simul semper adjunctæ vi & potentia, infidelitatis defectus omnis resarciatur, sanctitasque cuncta per Confirmationem adveniens, rursum per iteratum ejus ritum concedatur, quia qui Confirmationem imitatur, & ad Confirmatio-*

nis

nis effectum reparandum tendit, ad eam pertinere ex sanctis Patribus potest asseri: quia vero pœnitentiæ demissionem, & infidelitatis Confessionem adjunctam habet & ad eam a mente obliterandam operatur, mere reconciliativum esse profiteor. Igitur damnandi non sunt Græci quod hanc cæremoniam in Hæreticis reconciliandis adhibeant; & quod eadem cæremonia a simplici quoque Sacerdote in casibus, in quibus reconciliandi hæreticos facultatem habet, usurpetur; sed potius monendi, hanc simplicem esse Ecclesiæ ritum, non Sacramentum.

Hic vero notare oportet Benedictum XIV. in supr. cit. Epist. 1. de nova Euchologii editione, admonere in illa cæremonia, qua per unctionem Chrismatis Hæretici reconciliantur, non esse usurpanda verba illa: *signaculum doni Spiritus sancti*, quæ formulam Confirmationis constituunt. Atque verba illa Methodii decreto, atque Euchologiis addita fuisse a Schismaticis, ex eo demonstrat, quia decretum illud relatum habemus a Baronio ad ann. Christi 842. quia præ se verba illa ferat *signaculum &c.* & quia eadem verba desiderantur in celeberrimo Euchologio Cryptæ Ferratæ, & in aliis quamplurimis, quæ inspexit & recognovit Vir summa fide dignus Matthæus Cariophylus Cydonius, quemadmodum refert Arcudius lib. II. de Confir. cap. 18. Nec conjectura deest, quæ verba illa a Schismaticis Euchologiis nonnullis addita demonstret; Nam iis a Theodoro Balsamone persuasum fuit, ut si quis Latinus ad Græcos commigraret, huic Sacramentum Confirmationis denuo conferendum esset, ut Gregorius testatur Protosyncellus in apologia adversus Marcum Ephesinum. Horum itaque fraude post impium consilium in aliqua Euchologia verba illa irrepserunt *signaculum doni Spiritus sancti*, quæ in oratione pro reconciliandis pœnitentibus habebantur: *sed in Congregationibus super correctione Euchologii habitis tam sub Urbano VIII. quam nostris hisce temporibus*, inquit SS. Pontifex, *nobis annuentibus, decretum fuit, ut in Euchologio, quod correctum typis edendum erat, Ritus reconciliationis pœnitentium ad eam plane formam exigerentur, quia descriptum legitur in Euchologio Cryptæ Ferratæ: id quod est factum, in Cong. habita 7. Januarii 1748. in qua actum est* de corrigendo ritu reconciliandi Apostatas ad formam in decreto Methodii traditam, per unctionem scilicet qua ii unguntur qui suscipiunt Baptismum, ac decretum fuit tollenda verba *signaculum &c.*, quæ in paucis solummodo, iisque recentibus Euchologiis reperiuntur. Quod confirmatum fuit in Congr. habita 18. Februarii ejusdem anni, decretumque pontificia auctoritate roboratum fuit.

Gravis olim exarsit inter doctores controversia, an, ex speciali delegatione Romani Pontificis, possit simplex Sacerdos, saltem Chrismate jam consecrato, Sacramentum Confirmationis administrare. Sed cum innumera ex Ecclesiastica historia hujus delegationis exempla suppetant; cumque hanc facultatem Bened. ipse XIV. fecerit Patri Custodi & Guardiano Sancti Sepulcri Ordinis Minorum de Observantia, Patri Jacobo Cremensi Ordinis Minorum strictioris Observantiæ Præfecto Missionum in Ægypto, atque aliis, *non videtur hodie fas esse potestatem, de qua olim disceptabatur, Summo Pontifici abjudicare.*

Dubitari etiam solet, an Chrismatis consecratio, quæ munus Episcopi est, ut definitum fuit in II. & III. Carthaginensi Synodo, per delegationem Romani Pontificis a simplici Sacerdote fieri possit. Licet id eadem ratione fieri posse videatur, qua simplici presbytero confirmare permittitur; & licet hujus quoque commissionis nonnulla habeantur exempla; tamen hæc paucissima sunt, atque ut plurimum non aliter a Summis Pontificibus permissum est simplicibus Sacerdotibus Sacramentum Confirmationis administrare, nisi sub expressa condirione adhibendi Chrisma non a se, sed ab Episcopo consecratum; *quare insuetum foret, hac etiam prærogativa Episcopalis Ordinis propria, inferiorem Presbyterum exornare*, inquit citatus Pontifex cap. 8. ubi subdit etiam: *accedit nullam esse necessitatem, hanc potestatem faciendi simplici Presbytero, is quippe quocumque se conferat, potest secum deferre Chrisma ab Episcopo acceptum: & siquidem a sacris Canonibus, præcipue can. Litteris*, de Consecrat. dist. 3. *& can. si quis de aliis*, de Consecrat. dist. 4., *vetitus est usus Chrismatis ante annum benedicti, satis erit ut ab hoc positivo Ecclesiæ præcepto, Summi Pontificis auctoritate, eximatur, sicuti Nos*, in cit. nostra Constit. 16. *ab eodem absolvimus prædictum Custodem Sancti Sepulcri, si in loco degat, ubi novi Chrismatis non suppetat copia.*

Major controversia est, num potestas, quam Summo Pontifici asseruimus, cuilibet Episcopo competat. Sed quidquid sit de hac difficili, & valde implexa controversia, inquit idem Pontifex laudato cap. 8. num. 7. *omnino in confesso est, irritam nunc fore Confirmationem a simplici Presbytero Latino ex sola Episcopi delegatione collatam; quia Sedes Apostolica id juris sibi unice reservavit; quam quidem reservationem non tantum a consuetudine in tota Ecclesia Latina jamdiu recepta, tacite inductam arbitramur, sicuti opinatur Juvenin. cit. loc. & Tournelly* de Sacram. Confirm. quæst. 3. art. 2. *sed jam ante IX. sæculum expresse factum colligimus ex Flodoardo* lib. 3. hist. Eccl. Remensis cap. 17. *ubi narrat Nicolaum I. ad Hincmarum, & cæteros Archiepiscopos, atque Episcopos, in Regno Caroli constitutos scripsisse*, Græcorum Imperatores & Orientales Episcopos calumniari Sanctam Romanam Ecclesiam, immo omnem Ecclesiam, quæ latina utitur lingua .... quia Presbyteros sortiri conjuges prohibemus, quoniam eosdem Presbyteros Chrismate linire baptizatorum fontes inhibemus; *Posita autem reservatione facultatis, de qua est sermo, a Summo Pontifice sibi facta, nec licite, nec valide potest Episcopus Latinus illa uti: nam quamvis confirmare sit actus Ordinis Episcopalis, cujus firmitas, & validitas a Pontificis nutu non pendet: delegare tamen simplici Presbytero potestatem exercendi ejusmodi actum, potius ad jurisdictionem, quam ad Ordinem pertinet; Episcopi vero jurisdictio, sive sit immediate a Christo Domino, sive a Summo Pontifice, ita semper huic subest, ut consentientibus omnibus Catholicis ejusdem auctoritate & imperio limitari, atque ex legitima caussa omnino auferri possit. Illud etiam ad rem facit, quod modo audivimus a D. Thoma, nempe delegationem, de qua est sermo, esse actum potestatis, & jurisdictionis supremæ a Christo Domino soli suo in terris Vicario commissæ. Quamobrem Clemens VI. priusquam ad Catholicam Communionem reciperet Consolatorem Armenorum Patriarcham, certior fieri*

voluit,

§. III.

De Baptismatis Ministro, atque subjecto.

QUÆ ad Baptismatis Ministrum, & subjectum spectant sufficienter videntur exposita ab Auctore q. 7. & 8. in Epist. Benedicti XIV. a nobis supra relata, quæ est de Baptismate Hebræorum. Quamobrem abusus, erroresque dumtaxat, qui circa rem hanc in Orientali Ecclesia vigent, indicabimus. Photianorum nonnulli in ea versantur hæresi, inquit Arcudius, ut credant nefas omnino esse Laicis hominibus baptizare etiam in extrema hominis, aut infantis necessitate. In eodem errore sunt Armeni, ut testatur Galanus, Cophti, & Abissini, ut refert Thomas a Jesu, & etiam Syrorum Nestorianorum plerique, ut scribit Assemannus loco supra cit. pag. 266. ubi ait: „ Hunc errorem ex imperitia, scrupulo, & „ religione provenire existimo, quod Presbyterum „ credant esse solum Ministrum Baptismi; laicis vero „ ne in necessitate quidem licere hoc munere perfungi, ut de Græcis recentioribus notavit Cl. Arcudius de concordia utriusque Ecclesiæ in septem „ Sacramentorum administratione lib. 1. c. 11. “

Huic similem errorem habent Orientalium nonnulli circa Baptismi subjectum: credunt enim, pueros nonnisi post aliquot dies, aut nonnisi statis temporibus baptizandos esse; ex quo fit, ut complures sine Baptismo decedant. Hinc error ab eodem, quo prior fonte manavit (1). Nam ut ex imperitia non distinguentes inter ordinarium, & extraordinarium Ministrum, Laicis ne in necessitate quidem licere Baptisma conferre crediderunt, ita ante statutum per canones solemnis Baptismatis tempus nunquam conferri posse censuerunt. Sacrorum Ministrorum munus est, hunc ex Orientalium mentibus depellere errorem. Id vero facile est, si observetur; *Primo*, Verisimile non esse Christum Dominum, qui Baptisma tantæ necessitatis esse voluit, ut qui ex eo renatus non sit, intrare nequeat in Regnum Cœlorum, potestatem non fecisse hominum cuique, ut necessitate urgente illud conferat. Nisi enim hominum quisque baptizare posset, infantes plurimi necessario sine Baptismo perirent. Quo vero modo eorum saluti consultum esset ab eo, *qui vult omnes homines salvos fieri? Secundo*, Ecclesiam agnovisse semper etiam in Laicis jus baptizandi: extat hac de re Tertulliani assertio, quia circa finem 2. vel initium 3. seculi in lib. de Bapt. scripsit: *Et Laicis jus est baptizandi*. Can. 38. Concilii Illiberitani circa initium IV. sæculi coacti, quo statuitur, peregre navigantes etiam a Laicis esse baptizandos, si sacri Ministri desint; idem testatur Hier. in Dialogo contra Luciferianos, August. lib. 2. contra Julianum, Conc. Carthag. IV. cui ipsemet Augustinus interfuit; Patres denique omnes tum Græci tum Latini, atque etiam doctiores inter Græcos, Orientalesque Auctores, ut videre est in Prodromo §. 1. cit. *Tertio*. Teneri quemlibet rigoroso caritatis præcepto, proximo in extrema necessitate constituto succurrere; gravem vero, immo gravissimam esse necessitatem pueri nondum baptizati in extremo vitæ periculo positi, quippe mors ei imminet æterna, nisi sacro lavacro regeneretur. Vide Auct. nostrum quæst. sup. cit.

Nota. Qui adultos baptizant, graviter peccant, si eos antea non instruant, ea ratione, quam diximus in append. ad tractatum de legibus. Nam & Sacramentum injuriæ exponerent maxime ob periculum perversionis illius, qui nondum instructus baptizatus fuerit: & contra perpetuam Ecclesiæ consuetudinem, ac Christi præceptum agerent, quo jubemur prius docere eos, qui sint baptizandi: Matt. c. ult. Hæc autem instructio, sine necessitate committi nequit Laicis hominibus, ne stabilita in Ecclesia hierarchia subvertatur; ut censuisse refert Verricellus Theologos, quibus a Sacr. Congr. de Propag. Fide hujus dubii solutio commissa fuit.

§. IV.

De cæremoniis ad Baptismum pertinentibus.

OCcidentales, Orientalesque fatentur, Ecclesiam Apostolorum ætate statuisse, ut baptisma, seclusa necessitate, cæremoniis nonnullis ac precibus administraretur aptis tum ad conciliandam Sacramento venerationem, tum ad beneficia indicanda, quæ Deus per illud confert, tum demum ad offerendum hominum memoriæ, eorum, qui Christianæ Religioni initiantur, officia, (2) Has cæremonias ex Ecclesiæ præcepto adhibendas, vel cito supplendas esse, si gravi de caussa omittantur, utraque Ecclesia docet, atque Apostolica Sede, tum alias pluries, tum etiam Const. *Inter omnigenas* a nobis supra citata, inculcavit. Facile autem est demonstrare contra Calvinianos aliosque ætatis nostræ novatores, consecrationem aquarum & olei, unctiones, exorcismos, insufflationes, ritusque alios Baptismi ex Apostolis originem trahere. Hi enim tum in Occidente, tum etiam in Oriente vigent, etiam in iis sectis, quæ a V. sæculo ab Orthodoxa Ecclesia sejunctæ sunt, ut sunt Nestoriani; eorumque mentio occurrit, tum in Constitutionibus Apostolicis, quas Beveregius scripsisse putat Clementi Alexandrino circa finem II. sæculi, tum in Nazianzeni, Cyrilli, Tertulliani, Cypriani, Augustini, aliorumque antiquorum Patrum operibus, qui de Baptismo tractarunt; nec constat vel ab aliquo totius Orbis Concilio, aut alio modo fuisse præscriptas, ut dispersæ per universum orbem Ecclesiæ ad eos recipiendos obligari potuerit: ergo ex Apostolis sunt, a quibus disciplina pendet, quæ semper in universa Ecclesia viguit. Venio nunc ad explicandam Orientalis Ecclesiæ disciplinam.

Orien-

(1) Natis infantibus Baptismus conferri quamprimum debet; peccantque graviter, qui diu illum differunt; tempus autem indefinitum est, latoque edicto mandatum fuit Romæ anno 1723., ut intra triduum infans lavetur. *Instit. Eccl.* Lambertini 98. §. 3.

(2) Non licet absque necessitate Baptismum conferre in privatis domibus. Lambertinus *Instit. Eccl.* 98. §. 3.

Orientalibus, ut permissum esse diximus §. 1. aquam consecrare non Latinorum more, sed juxta proprium Ritum, qui præscribit benedicendum esse a Sacerdote dum baptizaturus sit: ita quoque permissum est, ut olea, quibus Baptizandorum corpora unguntur, Presbyteri non accipiant ab Episcopis, ut Latinæ Ecclesiæ disciplina jubet; *Cum hujusmodi olea ab eis in ipsa oleorum & Sacramentorum exhibitione, ex veteri ritu conficiantur, seu benedicantur*, ut legitur in Const. *Etsi Pastoralis*; ubi hæc quoque de unctionibus habentur: *Circa unctiones, quæ in Baptismo fiunt, licet Innoc. IV. Græcis in Regno Cypri commorantibus injunxerit, sequi morem Ecclesiæ Romanæ, si tamen Presbyteri Albanenses ritus ungendi pectus, & dorsi medium, aures, pedes, atque manus in Euchologio descriptum servare voluerint, ubi non est contraria consuetudo, non sunt impediendi. Ritus autem seu consuetudo, quam habere dicuntur Græci Orientales, ungendi per totum baptizandorum corpora, si alicubi tolli, vel removeri sine scandalo non potest, cum sive fiat, sive non, quantum ad baptismi efficaciam vel effectum non multum referat, in iisdem toleretur.*

Nota. Gregorius Arbelensis Scriptor Syrus Nestorianus, ut refert Assem. to. 3. part. 2. Bibl. Orient. quæsito 42. irritum censet *baptisma, si aqua alio oleo, præter oleum unctionis, benedicta fuerit*. Timotheus quoque II. Patriarcha substantialem partem Baptismi existimat esse *oleum benedictum*. Idem Arbelensis arbitratur aquam baptismalem, oleumque benedictum pollui, iterumque consecrari debere, si Laicus vel Presbyter non jejunus ea tetigerit, vel Baptisterium intraverit, quæsito 14. Item eadem pollui censet, iterumque consecranda esse, si iis admixtum fuerit, vel ea tetigerit *oleum gratiæ*, id est *oleum infirmorum*, quæsito 44 & 45. Idem Arbelensis affirmat, inchoatum Baptismi ritum in alteram diem a Sacerdote differri debere, si advertat matrem pueri; vel puerum jejunum non esse, quæsito 34. Errores, ac vanæ hujusmodi credulitates facile deteguntur & confutantur, si ad ea, quæ tum de Baptismo, tum de sacris ritibus disputavimus, attendatur.

Exorcismi, Satanæ abrenunciationes, & insufflationes, tum a Græcis, cum ab Orientalibus reliquis adhibentur. Nestorianorum vero plerique, exorcismos & Satanæ abrenunciationem omittunt contra suorum majorum disciplinam, quia negantes cum Theodoro Mopsuesteno originariam culpam, exorcismos, abrenunciationem, & alia id generis adultis quidem, sed non pueris convenire posse putant. Atque hinc fit, ut credant, pueros sine baptismo decedentes æterna gloria donari. *Pueros vero morti proximos solo oleo consignant; si vero absque ista olei consignatione eos mori contigerit, quinquaginta dierum continentia parentibus decernitur*. Georg. Arbel. quæst. 20.

Græci saliva quoque utuntur, aliasque cæremonias nostris similes habent. Has tum ipsi, tum alii Orientales juxta propria Euchologia servare debent, nec sine Apostolicæ Sedis dispensatione possunt omittere. Ii vero, qui has cæremonias spernant, inepiasque habeant, quæ in Sacramentorum administratione usurpentur, sunt Baptismatis suscipiendi incapaces, ex declaratione Apostolicæ Sedis, ut cap. 5. §. 1. de Sac. Christ. Rit. exposuimus.

Nota. Cum quisque teneatur propriæ Ecclesiæ ritum servare, si qui sunt Orientales, qui cæremoniam aliquam, sive aliquod Sacramentale, v. g. *Salem*, juxta proprium Rituale adhibere non soleant, Constitutionibus illis, quæ sunt de ritibus Magdurensibus, quo ad hanc partem non obligantur. Nam hæ Latinorum rituum observationem præcipiunt: ad omnes vero spectant ea parte, qua debitam Ecclesiæ cæremoniis venerationem præcipiunt.

Orientalium plerique solent post Baptisma Confirmationem, ac Eucharistiam etiam parvulis administrare. Id vero Græco-Italis, & Albanensibus Const. *Etsi Pastoralis*, interdicitur: prohibentur enim presbyteri Baptizantes confirmare, § 2. nu. 1. & n. 7. hæc habentur: *Cum administratio Sacramenti Eucharistiæ, quod sub una, vel sub utraque specie infantibus in Baptismo, & pueris in Missis solent Græci exhibere, nihil contra fidem, bonosque mores contineat (dummodo iidem Græci credant, firmiterque teneant, Communionem hujusmodi non esse necessariam ad salutem, & Baptismum sine Communione valide, ac licite posse administrari) quia tamen ad decentiam, & reverentiam Sacramenti magis expedit, si illud eisdem denegetur; propterea ne Græci, vel Albanenses Græci Ritus Eucharistiæ Sacramentum sub una, vel sub utraque specie infantibus rationis usu carentibus in Baptismo, aut pueris in missa ministrent, interdicimus, ac prohibemus*; Id etiam vetitum fuit Maronitis in Synodo an. 1736. in Monte Libano coacta, atque Apostolicæ Sedis auctoritate confirmata an. 1741. Ii ergo contra Ecclesiæ præceptum agerent, si baptizando, pueris Confirmationem illico, ac Eucharistiam administrent.

At hujusmodi consuetudinem Apostolica Sedes in aliis Orientalibus tolerat, atque permittit: ut constat tum ex supra citatis verbis; tum etiam ex iis, quæ alibi ex Concil. Lateran. sub Innoc. III. celebrato attulimus; ubi probantur mores, consuetudinesque Græcorum, aliorumque Orientalium, quæ neque fidei, neque honestati adversentur: At mos confirmandi, ac Eucharistiam administrandi pueris illico post Baptisma antiquior laudato Concilio, neque fidei, neque honestati contrarius est. Immo etiam in Latina Ecclesia quandoque viguit: Nam in Sacramentario, quod Gregorio Magno adjudicatur, habetur, *non prohibentur infantes lactari ante sacram Communionem, si necesse fuerit*: Et in ordine Romano, quem eruditorum plerique paullo post Gregorii Sacramentarium scriptum existimant; Baptizatis pueris ab Episcopo Confirmationem, & Eucharistiam conferri consuevisse perhibetur. Quamobrem Tridentina Synodus sess. 21. c. 4. ait: *Parvulos ante rationis usum nulla obligari necessitate ad hoc Sacramentum suscipiendum, nec tamen damnandam esse antiquitatem; si eum morem aliquando servavit*. Hoc adnotare necessarium duxi, ne ob ejusmodi consuetudinem a Nostris erroris insimulentur, vel reprehendantur Orientales.

Curandum vero est, ut ex nonnullorum Orientalium mentibus pravæ hac de re opiniones tollantur. Neque enim dici potest Confirmationem ad Baptismi essentiam pertinere, ut Hæretici nonnulli Armeni, teste Galano, arbitrantur; neque Eucharistiam necessariam esse parvulis ad salutem, ut opinari creduntur Syri

„ Episcoporum Spiritum sanctum post Baptismum accipere debent; ut plene christiani inveniantur. *Et ex S. Cypr. epist. 22.* Ungi quoque necesse est eum, qui baptizatus sit, ut accepto chrismate, idest unctione, esse unctus Dei, & habere in se Christi gratiam possit. 3. *Ex Conc. Laodic. can.* 48. Quod oporteat eos, qui baptizantur, chrisma Ecclesiæ accipere. *Ex Conc. Mediol. IV. sub S. Carolo*; Si quis neglexerit (*ejus susceptionem*) Canonicis subjaceat disciplinis. *At negligit qui data opportunitate non suscipit, ut per se & ex contextu patet. Et ex Conc. Rhemensi an.* 1583. Moneant parochi, Sacramentum Confirmationis non debere negligi, vel prætermitti a vere Christianis."

4. Ex canonibus pœnitentialibus, qui trium annorum pœnitentiam imponunt parentibus, quorum negligentia filius sine Confirmatione decesserit. 5. Quia hoc Sacramentum institutum est, ut medium per se certum & ordinarium ad dandum robur & perfectionem vitæ christianæ, & non solum ad fidem coram tyrannis fortiter profitendam, sed etiam ad vincendas tentationes contra fidem; a quibus nemo adultus immunis est. (1) Ergo Christus voluit ut ab omnibus susciperetur; & qui illud, cum potest, non suscipit, non satis consulit saluti suæ, sed illam ac auxilium divinum negligere merito censetur: ergo peccat.

Certo apud omnes constat, esse saltem culpam venialem hoc Sacramentum tunc omittere, cum talis omissio sit irrationabilis quædam prodigalitas spiritualis. Mortale vero si omittatur sive ex contemptu, ut si quis illud, aut ejus effectum parvi facit, vel vile aut puerile existimet se illi subjicere: sive cum scandalo, ut si quis ita se publice gerat, ut aliis exhibeat speciem contemptus.

Item constat, Episcopum teneri sub mortali illud non raro administrare: nam cum sit pastor animarum, tenetur illis ex officio per se subministrare media, quæ Christus instituit ad earum salutem, vel perfectionem, ac spiritualem utilitatem, per ipsum suppeditanda. (2)

APPENDIX.

De Orientalis Ecclesiæ circa Confirmationem disciplina.

ORientalis Ecclesia Confirmationem esse Sacramentum a Baptismo diversum una cum Orthodoxis adversus ætatis nostræ Novatores ultro fatetur. De Græcis nemo dubitat: quippe id manifestum fit ex eorum Euchologiis, ex testimoniis Symeonis Thessalonicensis, Georgii Protosyncelli, Hieremiæ Patriarchæ Constantinopolitani, aliorumque de re Sacramentaria Scriptorum, atque ex damnatione confessionis Cyrilli Lucar, in qua ex Sacramentorum numero confirmatio explodebatur. Quam confessionem refutavit Constantinopolitana Ecclesia an. 1635. Synodus Betlensis 1638. Laodicensis 1668. & Hierosolymitana anno 1674. De Nestorianis quoque constat. *Quidquid enim sit de praxi, seu potius errore recentiorum, ex libris eorum ostendi potest utrumque Sacramentum* (hoc est Baptisma, & Confirmationem) *apud illos extare, vel saltem extitisse*, inquit Assem. diss. de Syris Nestorianis pag. 272. tom. 3. part. 2. Bibl. Orient. Iam in eorum Rituali Baptismi, & apud Eliam Ambarensem centuria 4. carm. 31. apud Georgium Arbelensem in lib. declarat. Off. Ecclesiasticorum tract. 5. de Bapt. cap. 3. & apud alios Scriptores rectam de Sacramento Confirmationis fidem expositam legimus. De Syris Maronitis quoque res est explorata: Cophti quoque, & Abissini illud retinuere, ut Jacobitæ Syri, aliæque Syriaci ritus gentes. Inter Armenos, quamvis Hæretici nonnulli cum Varrano Confirmationem soleant cum Baptismo confundere, tamen ex eorumdem libris palam est, Confirmationem haberi pro vero Sacramento, quo Spiritus Sancti robur, & fortitudo baptizatis confertur, ut Christianam fidem firmiter teneant, animoque invicto profiteantur, ut ex iis, quæ infra dicemus, apparebit. Immo Auctor de fidei perpetuitate refert professionem fidei Uscani Episcopi Erivanensis, Jacobi Armenorum Patriarchæ, & Onuphri Archiepiscopi Ametensis, in qua Confirmationem verum esse a Christo Domino institutum Sacramentum testantur. Igitur modum tantum explicandum suscipimus, quo rite juxta propriæ Ecclesiæ consuetudinem ab Orientalibus ministrare oporteat.

§. I.

De Materia.

CIrca hujus Sacramenti materiam, missas facimus Scholasticorum lites, quæ ad eruditionem potius, quam usum spectare videntur, ea tantum explicaturi, quæ ad valide, ac licite Sacramentum hoc perficiendum desiderantur. Primo vero statuimus, reprehendi non posse Orientales, quod in hoc con-

(1) Bened. XIV. in *Inst. Eccl.* 6. §. 7. ait, quod quamquam gratiam prodigiorum, quam olim hoc Sacramentum infundebat, modo cessavit, id non amplius exigente Ecclesia, gratiæ tamen sanctificantis donum modo pariter datur, S. August. teste, *de Baptism. lib.* 3. *c.* 16. Quæ tamen gratia Sacramentum recipientibus amoto peccati obice confertur, ut sit potius gratiæ præcedentis augmentum. Producit etiam robur, & firmitatem quamdam spiritualium virium, quibus Diabolo resistamus.

Et ibidem: characterem imprimit indelebilem, quo datur potestas quædam spiritualis in ordine ad aliqua gerenda quæ a perfectioribus agenda sunt: ex quo fit ut reiterari non possit.

(2) Tamen tempore pestis, eo morbo affectis, non tenetur Episcopus hoc Sacramentum ministrare, cum Sacramentum hoc non sit absolutæ necessitatis. Lambertinus *de Synodo Diœcs. lib.* 13. *c.* 19. §. 6. *nov. edit.* Ibidemque §. 77. habetur, quod in Confirmatione tempore pestis non potest fieri inunctio frontis mediante penicillo, nec sane valeret. sic collata, cum ex consensu omnium Theologorum ad valorem requiratur aliqua manus impositio, quæ certa non fieret cum alio medio, quam pollice, vel manu confirmandi frons oleo liniretur.

conficiendo Sacramento manuum impositionem, ab ea, quæ fit in consignatione frontis diversam non adhibeant, quidquid nonnulli eruditi cum Sirmondo contra opinentur. Quamquam enim Apostoli manus impositione confirmarunt, ut legitur Act. 8. eaque usi sunt Episcopi eorum Successores, quemadmodum testantur Firmil. Epist. l. 75. inter Cyprianicas, Cyprian. Epist. 73. Tertul. lib. de Bapt. cap. 8 aliique Patres; tamen negari non potest manuum impositionem, quæ necessaria sit, ipsa frontis consignatione contineri. Patet id. ex l. 3. Const. Apost. c. 15. ubi Confirmationis ritus ita describitur: *In manus impositione caput ipsius*, (hoc est baptizati) *unget Episcopus*: hic enim illius unice impositionis manus mentio occurrit, qua Baptizatus ungitur. Hinc innocentius III cap. *Cum venisset*, inquit: *Per frontis Chrismationem manus impositio designatur, quæ alio modo dicitur Confirmatio*. Innocent IV. Epist. ad Othonem Cardinalem Apostolicæ Sedis in Regno Cypri legatum, *manuum impositione n*, scribit, *frontis Confirmatio repræsentat*. Et Eugenius IV. in decreto pro Armenis, ait: *Loco illius manus impositionis* (de qua Act. VIII.) *datur in Ecclesia Confirmatio*. Ergo rite Confirmatio perficitur etiamsi alia a frontis consignatione distincta manus impositio non adhibeatur.

Præter hanc manuum impositionem etiam unctio necessaria est hujus Sacramenti materia. Istius unctionis mentio occurrit in Scriptura. II. ad Cor. 1. v. 21. *Qui confirmat nos Christus, & qui unxit nos Deus, qui signifcavit nos, & dedit pignus Spiritus Sancti in cordibus nostris*: quæ verba Confirmationis Sacramentum designare, tradunt Cyrillus Hierosolym. Ambrosius, Theodoretus, & Primasius, atque hujusmodi unctionis, ut ex Apostolis, & Christo Domino derivatæ, mentionem faciunt Irenæus lib. 1. contra hær. c. 18. Auctor. Const. Ap. l. 3. c. 16. Dionysius Areopagita de Eccl. Hierarchia c. 2. Theophilus Antiochenus, Tertullianus, Cyprianus, Patres denique omnes tum Latini, tum Græci, atque omnes tum Occidentalis, tum Orientalis Ecclesiæ Rituales libri, sive antiqui, sive recentiores, qui unctionis modum præscribunt.

Unctio hæc, ut ex Florentino Concil. definitum habemus, ex Chrismate fieri debet, *confecto ex oleo, quod nitorem significat conscientiæ, & balsamo, quod odorem significat bonæ famæ, per Episcopum benedicto*. Oleum unanimi consensu Theologi asserunt debere esse olivarum; addendum vero esse balsamum ex præcepto negari non potest. Nam præterquam quod id exprimitur in supra citato Eugenii IV. decreto, omnia Euchologia Græcorum, omnes Rituales Patresque, omnes Græci, atque Latini, oleo cum balsamo admixto sacrum Chrisma perficiendum esse docent. Num vero balsamum oleo misceri debeat necessitate Sacramenti, dissentiunt invicem Theologi; neque controversia Ecclesiæ judicio definita est. Concilium enim Florentinum, inquit Bellar. l. 2. de Conf. *non expressit; quomodo requiratur balsamum; sed dixit materiam esse oleum cum balsamo, ut etiam dixerat, in Eucharistia materiam esse vinum cum aqua, & tamen fatentur omnes aquam non ita esse de essentia, ut sine ea sit irritum Sacramentum*. At quamquam Ecclesia non damnavit eorum opinionem, qui putant, balsamum ad hujus Sacramenti essentiam non pertinere: tamen cum supra laudatis ex decreto Armenorum verbis materia dicatur Chrisma ex oleo confectum & balsamo, cum Patres omnes, qui unctionis hujusmodi meminerint, vel balsamum expresse designaverint, vel satis illud indicaverint, appellando unctionis materiam Chrisma, Unguentum, & *Myron*; cum denique in Euchologiis omnibus, omnibusque Ritualibus etiam balsamum pro principali materiæ parte hujus Sacramenti præscribatur, quasi certo constitui posse videtur balsamum ad Sacramenti essentiam pertinere, atque adeo collatum sine balsamo Sacramentum esse irritum, & iterandum; id vero fieri debet sub conditione, quod contraria opinio ab Ecclesia non sit damnata, & a Bellarmino, Natale Alexandro, aliisque doctissimis viris propugnetur. Non est necessarium balsamum Syriacum, & Palæstinum, sed sufficit Indicum, quod accidentarie tantum ab illo differt ex peritissimorum medicorum attestatione, ut asserunt Basilius Pontius par. 1. c. 1 Vanroy q. 4. affirmavitque Paulus III. & adnotavit Sylvius in q. 72. art. 2. Lupus in Consur. IV. Calumniæ Photianæ: & Bened. XIV. not. 183. in fer. v. Maj. heb.

Latini oleo atque balsamo Chrisma conficiunt, nec eis licet quidpiam aliud addere; Græci, vero, aliique Orientales præter vinum, alias quoque fragrantium rerum species Chrismati admiscent. Græci, ut ex eorum Pontificali ab Isacio Habert notis illustrato, circa finem, & ex Goario p. 636. liquet, ultra vinum triginta tres alias fragrantium rerum species adhibent; alii vero Orientales pauciores. Id vero notatum volo, ne hanc ob rem Orientales reprehendantur, ut Galanus, vir licet doctissimus, reprehendit Armenos ob vini mixtionem. Antiquam enim esse, ac probatam hujus mixtionis consuetudinem, tum Græcorum Euchologia demonstrant, tum Græci Patres docent. Dionysius enim loco supracitato expresse vini meminit, ac tum ipse, tum Basilius, tum alii testantur oleo & Balsamo odora etiam nonnulla aromata fuisse permixta; sapienter autem ac magna cum ratione a Patribus in Synodo Zamoscie anno 1720. §. 2. *de Confirm.* animadversum fuit, quidquid herbarum Balsamo adjiciatur, cavendum esse, *ut maxima pars chrismatis semper sit oleum Balsamo mixtum*. Vide Epist. Bened. XIV. sæpe laudatam.

Chrisma consecratum esse debet ab Episcopo ut §. III. dicemus. Lis est inter Theologos, num consecratio hæc ad Sacramenti valorem, aut ex præcepto necessaria sit. Cum nostra non sit, controversiam dirimere, sed ea præscribere, quæ ad tuto Sacramentum perficiendum desiderantur, certo statuimus, non licere Confirmationem Chrismate non consecrato conferre, atque ita collatum, dubium esse, & ubi *conditione* iterandum Sacramentum, ob communionem sententiam, quæ nullum irritumque esse tuetur, si sine consecrato Chrismate conferatur.

Neque Chrisma tantum, sed illius applicatio, quæ materia proxima vocatur, consideranda est, ut, quæ ad rite Sacramentum hoc conficiendum requiruntur, sint explicata. Unctio hæc fit in fronte, eaque christiani homines monentur, non esse eis erubescendum nomen Christi coram omnibus confiteri juxta robur & vim, quam a Spiritu Sancto in hujus Sa-

cra-

cramenti susceptione recipiunt. Ad perficiendum Sacramentum necessaria est; tum quia hac unctione manus impositio, qua utebantur Apostoli, dum baptizatis Spiritum sanctum tribuebant, comprehenditur, aut saltem repræsentatur, ut supra innuimus; tum etiam quia Ecclesia semper frontis unctione hujusmodi Sacramentum contulit. Patet ex lib. 3. Const. Apost. c. sup. cit. ex Tertul. l. 3. contra Marcionem, ubi Confirmationem vocat *signaculum frontium*, ex Cyrillo catech. 3. ex Innocent. I. in Epistol. ad Decentium, ex Conc. II. Gen. can. 7. ex Patribus reliquis, atque ex constanti, & perpetuo omnium Ecclesiarum usu. Igitur unctio hæc ad Sacramenti essentiam pertinet.

In frontis unctione signum Crucis fieri debere Græcorum Euchologia, ac Latinorum Rituales præscribunt. Hujus ritus mentio occurrit in Const. Apost. l. 3. cit. in Epist. 73. Cypriani, & apud Patres fere omnes, qui de hac unctione scripserunt; quamobrem ex Apostolis originem trahere haud immerito conjicimus. S. Th. S. Bonav. Scotus, Bellarminus, aliique ad Sacramenti essentiam spectare arbitrantur; alii vero, & quidem doctissimi viri cæremoniam esse ajunt ab Ecclesia Apostolorum ætate præscriptam, quia non ad substantiam, sed ad modum conferendi Sacramenti spectat; constat autem administrandi Sacramenti modum ab Ecclesia esse stabilitum. Sed ut res se habeat, certum est graviter peccare, qui hoc Crucis signum ungendo non adhibeant, tum quod contra Ecclesiæ præceptum agant, tum quod Sacramentum administrando tutiorem sequi teneantur opinionem, tum denique, quia suspectum redderent Sacramentum ob gravissimorum Theologorum auctoritatem, qui signum Crucis ad Confirmationis essentiam pertinere docent; & quia signum Crucis unctione perficiendum in forma a Florentina Synodo præscripta per hæc verba exprimitur, *signo te signo Crucis*. Quamobrem dubium saltem esset sine eo administratum Sacramentum: ac *sub conditione* iterandum.

In Orientalium Confirmationis forma non exprimitur signum Crucis; ungendum vero esse baptizatum in fronte signo Crucis omnes Rituales præscribunt, & designat etiam Græca vox σφραγὶς in Græcorum forma posita, quæ latine *signaculum* creditur. A Græcis non solum frons, sed etiam oculi, nares, os & aures ungi solent; atque in Euchologiis nonnullis unguntur etiam aliæ partes, hoc est, interior manuum vola, atque cor, sive pectus, & pedes; verum has desiderari in vetustissimis Euchologiis, tradunt Arcudius lib. 2. de Sacr. pag. 59. & Isac. Habert. in Pontific. Græcorum pag. 709. Armeni quoque ungere solent frontem, oculos, aures, os, manus in vola, pectus, scapulas, atque pedes. Consuetudo ungendi plures partes in Ecclesia Orientali antiqua est: quippe istius consuetudinis mentio fit a Cyrillo Catechesi tertia, a Basilio, & a II. Synodo can. 7. Igitur nequeunt ob hujusmodi usum Orientales reprehendi, si credant sola frontis consignatione hujus Sacramenti essentiam contineri, sed tenentur unctiones in eorum Ritualibus præscriptas eo præcepto adhibere, quo propriæ Ecclesiæ ritus servare obligantur.

Nota. Syri Nestoriani materiam Chrismatis solo oleo olivæ componunt, balsamum, aut alias aromatum species nequaquam admittunt. Ita Abedejesus Sobensis, & Timatheus secundus cap. 3. de Bapt. sect. 22. cap. 53. & Joannes Zugbi in carm. de Bapt. & fermento, inquit, *in oleo olivæ tradiderunt nobis Apostoli cornu Baptismi, non in Myro* (seu unguento) *optimo, ut in Ecclesia Occidentali*. Ii ergo Balsamum omittendo, non solum suspectum Sacramentum reddunt, ut supra monuimus, sed etiam errant, Occidentales damnando, qui Chrisma ex oleo, & balsamo confectum adhibent.

§. II.

De Forma.

Florentina Synodus in decreto pro Armenis hanc ait esse Confirmationis formam. *signo te signo Crucis, & confirmo te chrismate salutis, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti*. Hæc forma vera, propria, atque adæquata est; nam per hæc verba determinatur materia ad significandum, & producendum effectum Sacramentalem; iisdemque verbis exprimitur robur, per quod ad spiritualem pugnam idonei reddimur, & in illorum prolatione signo Crucis, & Chrismate consignamur, tamquam Christianæ militiæ ordinati vexillo, fideique athletis adscripti. Quare Reginaldus Polus in lib. de Reform. Angliæ, qui extat etiam in collect. Conc. Tom. 14. ait in decreto Eugenii doctrinam hujus Sacramenti breviter, & dilucide fuisse explicatam. Igitur audiendi non sunt, qui præter hæc verba ad Confirmationis formam spectare arbitrantur etiam preces illas, quæ manuum impositioni respondent.

Quamquam ita res se habet, ac Latini omnes descriptam formulam usurpare tenentur, etiam dum Græcos vel alterius ritus homines confirment; tamen dubitari nequit, quin valida futura sit Confirmatio, licet unum, vel alterum usitatæ formulæ verbum omittatur, & quin Orientales juxta eorum formulas Confirmationem administrando valide, ac licite Sacramentum perficiant. Utrumque paucis ostendemus. Et ut omnis tollatur scrupulus scholasticis illis, qui irritum fore Sacramentum putant, si unum, vel alterum Eugenianæ formulæ verbum omittatur, licet verba adhibeantur, quibus hujus Sacramenti formæ substantia contineatur, nonnullas afferemus hujus Sacramenti formas antiquitus in Latina Ecclesia usurpatas. In Pontificali, quod inscribitur Egeberto, vertente sæc. 8. exarato, hæc habetur formula, *Accipe signum sanctæ Crucis Crismate salutis in Christo Jesu, in vitam æternam*: & deinceps, *confirmet te Deus Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus*. Gelasius juxta Cod. Colbertinum, & Noviomensem, formulam habet istam, *signum Christi in vitam æternam*, addita pariter deprecatione, *confirmet te Deus &c.* In MS. Pictavien. octingentorum annorum, hæc describitur: *Signet te Deus sigillo fidei suæ in confirmatione fidei*. In Pontificali Ecclesiæ Caturicensis ejusdem antiquitatis invenitur hæc alia, *Confirmo, & consigno te in signum sanctæ Crucis, in nomine Patris &c.* C. Moysacensis hanc habet parum absimilem, *Confirmo te signo Crucis in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, in vitam æternam*. Atque hinc patet, Ecclesiam semper ratum habuisse hujusmodi Sacramentum, si ver-

si verbis conferretur, quæ Sacrosanctum signaculum in Baptizato imprimi significarent, nec substantialiter differrent ab una, aut altera ex prædictis formulis. Latini vero, ut dixi, tenentur nunc præscriptam in Flor. Synodo adhibere.

Venio nunc ad Orientales, atque incipio a Græcis Confirmationis ritus ita in Euchologio a Goario edito describitur. *Baptizatos unguento sacro sacerdos unget, faciens Crucis signum primo*, in fronte dicens: *signaculum doni Spiritus Sancti*. In oculis dicens: *Unctio Spiritus Sancti*. In naribus dicens: *Unctio pignoris Spiritus Sancti*. In auribus dicens: *Unctio participationis vitæ æternæ*. In manuum vola interiore dicens: *Unctio Sancti Christi Dei, & signaculum insidiis liberum*. In corde tandem dicens: *Complementum doni Spiritus Sancti, thorax fidei, & veritatis*. Verba illa, *signaculum Spiritus Sancti* veram exhibent Confirmationis formam. Liquet id primum ex eo, quia, si formula ista non valeat, nulla jam superest in Oriente Confirmatio: etenim Græci etiam Orthodoxi nullam aliam agnoscunt, ut observat Goarius not. 31. in ord. Baptismi. Denique nunquam Latini, nec in Florentino Concilio, hunc inter cæteros Græcorum recensuerunt errores, quod formula ista consignent. Immo non aliam adhibent Romæ in Templo S. Athanasii, id non ignorante Pontifice. Præterea Arcudius lib. 2. cap. 7. demonstrat id auctoritate Sanctorum Patrum, qui docent in Confirmatione imprimi Spiritus Sancti sigillum. Asterius Episcopus Amasеæ, qui floruit desinente sæculo 3. apud Photium cod. 277. scribit, *datur signaculum Spiritus Sancti*, Dionysius c. 2. de Eccl. Hierarch. Episcopum confirmantem appellat, *deificante unguento obsignante*, Cyrill. in fine Catech. 18. de confirmato ait: *signaculum datum est illi ex communicatione Spiritus Sancti*. Similia habent alii Græci Patres. Igitur cum hæc formula descripta reperiatur in Euchologiis a mille, & amplius annis exaratis, cum similis sit formulis ab aliquibus latinis Ecclesiis usurpatis, ac supra a nobis recensitis, cumque characterem significet, quo ad pugnam insignitur Miles Christi adversus spirituales nequitias, & donum Spiritus Sancti, quo corroboratur in fide, apta hujus Sacramenti forma habenda est, atque rite a Græcis usurpatur.

Nota. Bened. XIV. Epist. 2. *de nova Euchologii editione*, hæc habet: *Forma Sacramenti Confirmationis in Græca Ecclesia, juxta communem receptamque sententiam, sequentibus verbis continetur*: signaculum Doni Spiritus Sancti; *quæ verba pronunciantur ab eo, qui Sacramentum ministrat, dum suscipientis fronti cum sacro Unguento Crucis signum imprimit, uti ex verbis Can. S. Concil. Constantinopolitani I. rite perpensis infert Bessarion. S. R. E. Cardinalis in* suo Opusculo de Eucharistia, *quod extat in Bibliotheca Patrum* edit. Lugdun. Tom. 26. pag. 795. II. OEcumenica Synodus, verba, quæ sacrum Chrisma perficiunt, tradens in septimo canone, inquit; Obsignantes, hoc est, sacratissimo Chrismate eos chrismantes, dicimus signum doni Spiritus Sancti: Et hæc verba, secundum eos, Chrismatis Sacramentum perficiunt. *Quamvis autem hæc Cardinalis assertio oppugnata fuerit a Lupo* in notis ad Canones 95. Concilii Trullani, *vix tamen erit, ut Lupi sententia plures invenias suffragatores, præ sententia Cardinalis Bessarionis, ut optime advertit Arcudius* lib. 2. cap. 7. *ubi post relatum Bessarionis effatum, hæc subdit*: Hactenus Bessarion, quo certe, quæ fiunt in Ecclesia Orientali circa Sacramentorum administrationem, præstantius callere poterat nemo. *Arcudio consentiunt Goarius, & Habert, omissis aliis, qui facile cumulari possent: satis hic erit asserere, quæ habentur in Synodo Zamosciæ, ubi agitur de Sacramento Confirmationis*: Forma, quam probata & Schismate ipso antiquiora laudant Euchologia, hæc est; *signaculum doni Spiritus sancti. Amen*: eaque semel dumtaxat, simul cum ipsa unctione proferri debet.

De Armenis major difficultas esse posset; quod in decreto pro his edito, forma, quam supra indicavimus, proponatur. Sed cum non constet, Apostolicam Sedem deinceps coegisse Armenos ad mutandum hac in re ritum, ac formam illam in Confirmatione usurpandam, facile conjicimus proposuisse quidem Eugenium formulam illam, qua reliquis aptius Orthodoxa de Confirmatione doctrina exprimitur, sed noluisse eos ad proprii ritus mutationem obligare; cum enim hominibus nimis durum sit, susceptas ex majoribus consuetudines, probatosque propriæ Ecclesiæ ritus deserere, nunquam Apostolica Sedes ad hos mutandos Orientales cogere voluit, ut patet ex iis, quæ caput IX. de Sacr. Christ. ritibus disputavimus. In Armenorum Ritualibus ita Confirmationem administrandam esse præscribitur: *consignet Chrismate, primum frontem dicens*: unguentum suave in nomine J. C. effusum est super te, signaculum donorum cælestium, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. *Sciendum est autem in unctione hujus tantum primi membri invocandam esse Divinam Trinitatem. Deinde oculos, dicens*: Unctio Sanctificationis, quæ in nomine J. C. illuminet oculos tuos, ne unquam obdormias in morte. *Nares dicens*: Unctio sanctificationis, quæ in nomine Jesu Christi fiat tibi odor suavitatis in vitam. *Os dicens*, Unctio Sanctificationis, quæ in nomine Jesu Christi sit tibi oris custodia, & ostium munitum labiorum tuorum. *Manus in vola dicens*; Unctio sanctificationis, quæ in nomine Jesu Christi sit tibi caussa bonorum operum. *Pectus, dicens*: Unctio divina, quæ in nomine Jesu Christi cor mundum confirmet in te, & spiritum rectum innovet in visceribus tuis. *Scapulas, dicens*: Unctio divina, quæ in nomine Jesu Christi sit tibi scutum munitionis, in quo possis tela nequissimi extinguere. *Pedes dicens*: Unctio divina, quæ in nomine Jesu Christi dirigat gressus tuos in vitam æternam. Dubitari nequit, quin verbis illis, quæ frontis consignationi respondent, vera Confirmationis formula contineatur. Nam præterquam quod *signaculum donorum cælestium* formulæ substantiam exprimit, quam adhibent Græci, effusio quoque unguenti designatur super Baptizatum, quæ verba Confirmationis actionem significant; quo fit ut hæc formula Græcorum formæ sit Latinæ similior.

In Rituali Severi Alexandrini, hanc Confirmationis formulam legimus: *Chrismate sancto, suavitate odoris Christi Dei, sigillo veræ fidei, complemento pignoris Spiritus sancti, obsignatur N. in nomine Patris, Amen: & Filii, Amen: & Spiritus sancti, ad vitam sæculorum, Amen*. Ex iis, quæ dicta sunt, facile quisque intelliget, etiam illis verbis veram

Con-

Confirmationis formam contineri, adeoque vero perfici Sacramentum.

Habent quoque Syri Nestoriani propriam Confirmationis formulam. In ordine absolutionis apostatarum & receptionis Hæreticorum, quem Jesujabus Catholicus composuit, Sacramenti Chrismatis, seu Confirmationis luculentum habemus testimonium; his verbis, inquit Assemanus tom. sup. cit. pag. 276. *Si autem suam voluntate fidem deseruit: indiget consignatione Baptismi, atque trina consignatione illam perficit, prima quidem, quæ in prædicta laudatione fit: altera vero, quæ in fine orationis manus impositione peragitur: tertia demum cum illo sancto Oleo in fronte pollice consignat, dicens: Consignatur talis in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti*; qua in re, inquit Vir Cl. *Nestoriani præscriptam a Concilio II. OEcumenico Chrismatis Confirmationis formam observant*. Ita confirmando, non dubito quin debitam formam adhibeant, cum verba illa apta sint ad materiam determinandam, atque spiritualem Sacramenti effectum designandum. Sed ex supra relatis verbis apparet. Nestorianos ex prava 7. Canonis secundæ Synodi intelligentia duplicem hausisse errorem, alterum ipsis peculiarem, alterum vero Photianis quoque communem. Nam censent contra totius Ecclesiæ fidem, omnes Apostatas, Hæreticosque omnes ad Ecclesiam redeuntes iterum baptizandos esse; cum tamen Synodus solos Eunomianos, Montanistas, & Sabellianos iterum baptizandos decrevit, quod stabilitam a Christo formam baptizando non usurparent. De Eunomianis jam dixi in append. ad tract. de Baptism. De Montanistis id asserit Basil. Epist. can. I. cap. 1. per hæc verba: *Quamnam habent rationem, verum eorum baptisma judicari, qui in Patrem, & Filium, & Montanum Priscilliamve baptizant? non enim sunt baptizati, qui non in ea, quæ in nobis sunt tradita, baptizati sunt*. Eadem asserit Theophilact. in Lucam. De Sabellianis quoque jure meritoque conjicimus Baptismi formam variasse, aptamque ad exprimendam eorum errorem circa Trinitatem adhibuisse, cum canon, iis nominatis, subdat, *qui idem esse Patrem & Filium docent, & alia quædam perniciosa faciunt*. Igitur Canone illo eos tantum iterum baptizandos esse decernitur, qui debita verborum formula baptizati non fuerint. Item si Confirmationem in recipiendis Hæreticis adhibeant, ut Sacramentum conferre velint, nefariæ hæreseos labe carere non possunt, inquit Goarius pag. 699. Nam Orthodoxa fides docet, Confirmationem, ut Baptisma, & Ordo, characterem imprimere, ac iterari non posse. Ii ergo duo errores a Syris sunt præcavendi. Goarius vero non improbat morem recipiendi hæreticos ad Ecclesiam redeuntes, juxta præscriptum illius canonis, quem ex Epistola Methodii Patriarchæ de suscipiendis hæreticis, cum aliis viris doctis depromptum existimat, si eo animo adhibeatur unctio, ac verba illa proferantur, ut non ad Sacramentum perficiendum, sed ad puram Ecclesiæ cæremoniam referantur, & restringantur: *nimirum ut hac signorum exteriori repetitione, aut amissæ gratiæ, quam receperunt in Confirmatione, aut nunquam acceptæ propter hæresim memores fierent*. Hinc eruditi quamplurimi, ac etiam ipse Bened. XIV. in tractatu de Synodo Diœcesana infra laudando; censent in antea dicto Canone non agi de Confirmatione, sed cæremoniam indicatam designari; in Epistola vero I. pro nova Euchologii editione, tollenda docet ab illa cæremonia verba illa *signaculum &c.* ut infra dicemus §. III. *Not.* 2. Vide Goar. loc. cit. ubi plura de hac cæremonia, de ipsius origine, & usu in Ecclesia Græca; disserit.

Itaque immerito ex supra citatis Syrorum verbis usurpatam ab ipsis Confirmationis formam colligimus; cum nil simile legere sit in iis locis; in quibus de ungendis, & confirmandis baptizatis agitur. Renaudotius, tom. 3. Liturg. Orient. pag. 645. de forma Chrismatis apud Nestorianos hæc habet: *Ut apud Græcos confertur Chrisma, dicendo* signaculum doni Spiritus sancti, *ita Nestoriano ritu per hæc verba* Pignus Spiritus sancti, *ut discimus ex ordine Baptismatis Syriaco Mar Jesujab Catholici, quem habemus descriptum ex Codice Eliæ Sacerdotis*. Non nego in illis verbis Confirmationi formam constitui posse, cum similibus verbis passim Sancti Patres Confirmationis effectum significaverint: at falsum est, a Nestorianis haberi pro Confirmationis formula; primum, quia non in frontis consignatione, sed ad manuum impositionem recitantur: deinde quia recitantur tantum, dum unus fuerit baptizatus, non vero dum fuerint plures; tum enim loco precum quæ incipiunt: *Pignus Spiritus sancti, quod accepisti*, in Rituali a Renaudotio citato aliæ præscribuntur, quarum initium est: *magna sunt Domine*: denique quia preces istæ a Nestorianis referuntur ad susceptam per Baptismum gratiam, non vero ad manuum impositionis, sive frontis consignationis effectum, ut optime norat Assem. & ut easdem legenti fit illico manifestum. Igitur non in illis verbis, sed potius in iis, quæ frontis consignationi post Baptisma factæ respondent, Confirmationis forma inquirenda est, ait Timothæus II. Patriarcha cap. 3. de Sacramentis sect. 19. *in Baptismate tres consignationes fieri*; primam, dum Sacerdos dicit, *signatur talis in nomine Patris &c.* alteram, dum dicit, *ungitur talis in nomine Patris &c.* tertiam vero post Baptismum, dum dicit, *baptizatus est, & perfectus est talis in nomine Patris &c.* De hac postrema consignatione hæc subjungit. *Tertia, eademque postrema consignatio, perfectio est in Spiritu sancto, quæ in Baptismo Domini nostri contingit, atque est consummata perfectio*. Igitur si penes Nestorianos esset Confirmationis forma, potius in verbis illis, *baptizatus est & perfectus &c.* quam in iis, quæ Renaudotius d. signavit, collocanda esset: cum per tertiam illam consignationem, perfectionem illam Spiritus sancti designare velle videatur, qua Sacro Chrismate signati donantur. Sed licet hæc satis sint ad ostendendum Nestorianos habuisse aliquando verum Confirmationis Sacramentum; videtur tamen ex ignorantia Sacramentum in cæremoniam esse mutatum, quæ proclamatio quædam in Baptizatum dici possit. *Mihi videtur*, inquit Assem. supr. cit. *non tam formam Confirmationis, quam ad eam proclamationem accedere, quæ apud Syros fieri solet supra ordinatos in Diaconos, vel Presbyteros*: Ordinatus est in Ecclesia Sancta talis Diaconus, vel Presbyter &c. in nomine Patris &c. *Velut Nestoriani Pontifices dicunt supra ordinatis in Diaconos, Presbyteros & Episcopos*; Separatus est, Sanctificatus est, Consecratus est talis &c.

Quod edictum seu publicatio peractæ ordinationis potius est, quam forma. Ita & Græci quum octavo post Baptisma die puerum abluissent, dicunt; Baptizatus es, illuminatus es, unguento unctus es, sanctificatus, & ablutus es in nomine Patris &c.

§. III.

De Ministro.

ORdinarius Confirmationis Minister est solus Episcopus. Res definita est in Concilio Constantiensi contra Wicleffum, in Florentino decreto pro Armenis, atque in Tridentino sess. 7. can. 7. per hæc verba: *Si quis dixerit sanctæ Confirmationis Ordinarium ministrum non esse solum Episcopum, sed quemvis simplicem Sacerdotem: anathema sit.* Sed ut appareat cum Novatores, tum etiam Photianos, aliosque Orientis Hæreticos in manifesto errore versari, id muneris simplici Sacerdoti committentes, pauci demonstrabo, ita semper credidisse Ecclesiam. Nota res est ex Actis Apostolorum c. 8. Petrum, & Joannem missos fuisse in Samariam, ut baptizatos a Philippo Diacono per manus impositionem confirmarent: id vero ea de caussa factum fuisse, quod confirmandi munus solis Apostolis, atque Episcopis eorumdem successoribus a Christo Domino creditum fuerit, ex Græcis Patribus testantur Chrysost. hom. 18. in Acta Apost. OEcumenius in Acta pag. 77. & Isidorus Pelusiota Epist. 450. ad Antiochum. Apostolica Sedes semper id docuit: constat id ex Epist. Cornelii Papæ ad Fabium Antiochenum relata ab Eusebio l. 6. Histor. Eccl. circa medium III. sæculi scripta: & ut mittam Epistolam Leonis I. ad Episcopos Germaniæ, & Galliæ, atque Gregorii Magni ad Januarium, sat erit referre verba Innocentii I. in Epist. ad Decentium Eugubinum Episcopum, in qua c. 3. n. 6. legitur. „ De „ consignandis vero infantibus manifestum est, non ab „ alio, quam ab Episcopo fieri licere. Nam Presbyteri „ licet secundi sint Sacerdotes, Pontificatus tamen api„ cem non habent. Hoc autem Pontificium solis de„ beri Episcopis, vel consignent, vel Paraclitum Spi„ ritum tradant, non solum consuetudo Ecclesiastica „ demonstrat, verum & illa lectio Actuum Apostolo„ rum, quæ asserit, Petrum, & Joannem esse directos, „ qui jam baptizatis traderent Spiritum sanctum; Nam „ Presbyteris, sive extra Episcopum, sive præsente „ Episcopo, cum baptizant, Chrismate baptizatos „ ungere licet, (*hic sermo est de unctione, quæ fit „ ante Baptismum, de qua supra diximus*) sed quod ab „ Episcopo fuerit consecratum; non tamen frontem „ ex eodem oleo signare, quod solis debetur Episco„ pis cum tradunt Paraclitum. *Adest etiam testimo„ nium Hieron. in Dial. contra Luciferianos c. 4.* Non „ abnuo, *inquiens*, hanc esse Ecclesiarum consue„ tudinem, ut ad eos, qui longe in minoribus urbibus „ per presbyteros, & Diaconos baptizati sunt, Episco„ pus ad invocationem sancti Spiritus manum impositu„ rus excurrat; " Aug. eadem habet l. xv. de Trin. c 26. Atque hic palam fit, Romanam Ecclesiam, quæ reliquarum est mater & magistra, semper docuisse, Ordinarium hujus Sacramenti ministrum esse Episcopum, atque eamdem fidem primis sæculis habuisse Ecclesias Africæ, in quibus erat Augustinus, Palæstinæ, ubi scripsit Hieron. aliasque Orientis Ecclesias, ut constat ex Auctore Const. Apostolicarum, Chrysostomo, Isidoro Pelusiota, aliisque supra citatis. Quamobrem contra majorum fidem Photiani Armenorumque nonnulli censent, simplices Presbyteros Ordinarios esse hujus Sacramenti Ministros.

Nota. 1. Præter manuum impositionem, qua baptizati confirmabantur, fuisse primis Ecclesiæ sæculis aliam manuum impositionem, quæ non *confirmatoria*, sed *curatoria* esset. Hujusmodi fuit impositio illa manuum, qua per Ananiam Apostolorum discipulum Paulo, antequam baptizatus esset, visus restitutus est; *Act.* ix. v. 18. eamdem adhibitam fuisse etiam ætate Innoc. I. ad curandos Energumenos, docet ipse Pontifex in supra laudata Epist. c. 6. n. 9. ubi eam ex Episcopi delegatione fieri permisit etiam Diacono, inquiens, *de his vero baptizatis, qui postea a dæmonio, vitio aliquo, vel peccato interveniente, arripiuntur, est sollicita dilectio tua, si a Presbytero vel Diacono possint, aut debeant designari. Quod hoc nisi Episcopus præceperit, non licet. Nam manus eis imponenda non est, nisi Episcopus auctoritatem dederit id efficiendi.* Hic ferme non est de Confirmationis Sacramento, quod ætate illa statim post baptisma conferebatur, sed de ritu, quo eis succurrebatur, qui a dæmone post susceptum Baptisma essent arrepti, ut post Morinum, & Petrum Constant, advertit Benedictus XIV. de Synodo Diœces. lib. VIII. c 3. num. 3.

Nota 2. Consignationem illam frontis, de qua Can. VII. secundæ Synodi, sive potius Methodius Patriarcha Constantinopolitanus, ex cujus Epistola fuit ille formatus, ut Beveregius, Goarius, aliique putant, non fuisse Confirmationis Sacramentum, sed meram Ecclesiasticam cæremoniam, in reconciliandis hæreticis a V. saltem sæculo in Ecclesia Orientali usurpatam; ut constat ex verbis Epaonensis Concilii sub Symmacho celebrati an. 509. *Presbytero propter salutem animarum, quam in cunctis optamus desperatis in lecto recumbentibus Hæreticis, si conversionem subitam petant, Chrismate subvenire permittimus: quod etiam omnes conversi, si sani sunt, ab Episcopo noverint expetendum. Cum fidei desertor,* inquit Goarius p 699. *per lapsum in hæresim, aut in nefariam sectam consensum, fidem quam in Confirmatione prædicandam propugnandamque modis omnibus pollicitus fuerat, donatumque sibi Spiritum sanctum abjiciat, conculcet, extinguat: ut & illam removet, & Dei Spiritum in se revocet, quasi Confirmationem (quæ tamen denuo repeti nequit) exposceret, ejus signa cæremoniasque suscipit, & hoc pacto Confirmationis gratiam, & effectum, prius deperditam in suorum animis reparare, Orientalis Ecclesia adinvenit. Non ita tamen ut assertum velim, ritum hunc ex se propriaque virtute posse opus tam sublime & arduum (quale est in anima reparatio gratiæ pro solito Sacramentorum virtutis connexa) producere: quid namque ad gratiam restituendam imbecillius, cæremonia humanitus adinventa, & instituta? Sed quod vel Ecclesiæ precibus, vel Sacerdotis meritis, vel conversi humilitate, vel tandem, ut satius dicam, pænitentiæ simul semper adjunctæ vi & potentia, infidelitatis defectus omnis resarciatur, sanctitasque cuncta per Confirmationem adveniens, rursum per iteratum ejus ritum concedatur, quia qui Confirmationem imitatur, & ad Confirmatio-*

nis

nis effectum reparandum tendit, ad eam pertinere ex sanctis Patribus potest asseri: quia vero pœnitentiæ demissionem, & infidelitatis Confessionem adjunctam habet & ad eam a mente oblitterandam operatur, mere reconciliativum esse profiteor. Igitur damnandi non sunt Græci quod hanc cæremoniam in Hæreticis reconciliandis adhibeant; & quod eadem cæremonia a simplici quoque Sacerdote in casibus, in quibus reconciliandi hæreticos facultatem habet, usurpetur; sed potius monendi, hanc simplicem esse Ecclesiæ ritum, non Sacramentum.

Hic vero notare oportet Benedictum XIV. in supr. cit. Epist. 1. de nova Euchologii editione, admonere in illa cæremonia, qua per unctionem Chrismatis Hæretici reconciliantur, non esse usurpanda verba illa: *signaculum doni Spiritus sancti*, quæ formulam Confirmationis constituunt. Atque verba illa Methodii decreto, atque Euchologiis addita fuisse a Schismaticis, ex eo demonstrat, quia decretum illud relatum habemus a Baronio ad ann. Christi 842. quia præ se verba illa ferat *signaculum &c.* & quia eadem verba desiderantur in celeberrimo Euchologio Cryptæ Ferratæ, & in aliis quamplurimis, quæ inspexit & recognovit Vir summa fide dignus Matthæus Catiophylus Cydonius, quemadmodum refert Arcudius lib. II. de Confir. cap. 18. Nec conjectura deest, quæ verba illa a Schismaticis Euchologiis nonnullis addita demonstret; Nam iis a Theodoro Balsamone persuasum fuit, ut si quis Latinus ad Græcos commigraret, huic Sacramentum Confirmationis denuo conferendum esset, ut Gregorius testatur Protosyncellus in apologia adversus Marcum Ephesinum. Horum itaque fraude post impium consilium in aliqua Euchologia verba illa irrepserunt *signaculum doni Spiritus sancti*, quæ in oratione pro reconciliandis pœnitentibus habebantur: *sed in Congregationibus super correctione Euchologii habitis tam sub Urbano VIII. quam nostris hisce temporibus*, inquit SS. Pontifex, *nobis annuentibus, decretum fuit, ut in Euchologio, quod correctum typis edendum erat, Ritus reconciliationis pœnitentium ad eam plane formam exigerentur, quia descriptum legitur in Euchologio Cryptæ Ferratæ: id quod est factum, in Cong. habita 7. Januarii 1748. in qua actum est* de corrigendo ritu reconciliandi Apostatas ad formam in decreto Methodii traditam, per unctionem scilicet qua ii unguntur qui suscipiunt Baptismum, ac decretum fuit tollenda verba *signaculum &c.*, quæ in paucis solummodo, iisque recentibus Euchologiis reperiuntur. Quod confirmatum fuit in Congr. habita 18. Februarii ejusdem anni, decretumque pontificia auctoritate roboratum fuit.

Gravis olim exarsit inter doctores controversia, an, ex speciali delegatione Romani Pontificis, possit simplex Sacerdos, saltem Chrismate jam consecrato, Sacramentum Confirmationis administrare. Sed cum innumera ex Ecclesiastica historia hujus delegationis exempla suppetant; cumque hanc facultatem Bened. ipse XIV. fecerit Patri Custodi & Guardiano Sancti Sepulcri Ordinis Minorum de Observantia, Patri Jacobo Cremesis Ordinis Minorum strictioris Observantiæ Præfecto Missionum in Ægypto, atque aliis, *non videtur hodie fas esse potestatem, de qua olim disceptabatur, Summo Pontifici abjudicare.*

Dubitari etiam solet, an Chrismatis consecratio, quæ munus Episcopi est, ut definitum fuit in II. & III. Carthaginensi Synodo, per delegationem Romani Pontificis a simplici Sacerdote fieri possit. Licet id eadem ratione fieri posse videatur, qua simplici presbytero confirmare permittitur; & licet hujus quoque commissionis nonnulla habeantur exempla; tamen hæc paucissima sunt, atque ut plurimum non aliter a Summis Pontificibus permissum est simplicibus Sacerdotibus Sacramentum Confirmationis administrare, nisi sub expressa conditione adhibendi Chrisma non a se, sed ab Episcopo consecratum; *quare insuetum foret, hac etiam prærogativa Episcopalis Ordinis propria, inferiorem Presbyterum exornare*, inquit citatus Pontifex cap. 8. ubi subdit etiam: *accedit nullam esse necessitatem, hanc potestatem faciendi simplici Presbytero, is quippe, quocumque se conferat, potest secum deferre Chrisma ab Episcopo acceptum: & siquidem a sacris Canonibus, præcipue can. Litteris,* de Consecrat. dist. 3. *& can. si quis de aliis*, de Consecrat. dist. 4. *vetitus est usus Chrismatis ante annum benedicti, satis erit ut ab hoc positivo Ecclesiæ præcepto, Summi Pontificis auctoritate, eximatur, sicuti Nos,* in cit. nostra Constit. 16. *ab eodem absolvimus prædictum Custodem Sancti Sepulcri, si in loco degat, ubi novi Chrismatis non suppetat copia.*

Major controversia est, num potestas, quam Summo Pontifici asseruimus, cuilibet Episcopo competat. Sed quidquid sit de hac difficili, & valde implexa controversia, inquit idem Pontifex laudato cap. 8. num. 7. *omnino in confesso est, irritam nunc fore Confirmationem a simplici Presbytero Latino ex sola Episcopi delegatione collatam; quia Sedes Apostolica id juris sibi unice reservavit; quam quidem reservationem non tantum a consuetudine in tota Ecclesia Latina jamdiu recepta, tacite inductam arbitramur, sicuti opinatur Juvenin. cit. loc. & Tournelly* de Sacram. Confirm. quæst. 3. art. 2. *sed jam ante IX. sæculum expresse factum colligimus ex Flodoardo* lib. 3. hist. Eccl. Remensis cap. 17. *ubi narrat Nicolaum I. ad Hincmarum, & cæteros Archiepiscopos, atque Episcopos, in Regno Caroli constitutos scripsisse*, Græcorum Imperatores & Orientales Episcopos calumniari Sanctam Romanam Ecclesiam, immo omnem Ecclesiam, quæ latina utitur lingua .... quia Presbyteros sortiri conjuges prohibemus, quoniam eosdem Presbyteros Chrismate linire baptizatorum frontes inhibemus; *Posita autem reservatione facultatis, de qua est sermo, a Summo Pontifice sibi facta, nec licite, nec valide potest Episcopus Latinus illa uti: nam quamvit confirmare sit actus Ordinis Episcopalis, cujus firmitas, & validitas a Pontificis nutu non pendet: delegare tamen simplici Presbytero potestatem exercendi ejusmodi actum, potius ad jurisdictionem, quam ad Ordinem pertinet; Episcopi vero jurisdictio, sive sit immediate a Christo Domino, sive a Summo Pontifice, ita semper huic subest, ut consentientibus omnibus Catholicis ejusdem auctoritate & imperio limitari, atque ex legitima caussa omnino auferri possit. Illud etiam ad rem facit, quod modo audivimus a D. Thoma, nempe delegationem, de qua est sermo, esse actum potestatis, & jurisdictionis supremæ a Christo Domino soli suo in terris Vicario commissæ. Quamobrem Clemens VI. priusquam ad Catholicam Communionem reciperet Consolatorem Armenorum Patriarcham, certior fieri*

voluit,

valuit, *an cum Ecclesia Romana sentiret, etiam in hisce articulis expressis in Apostolicis litteris ad eumdem Patriarcham datis, quæ habentur apud Raynaldum* an. 1351. num. 12. nimirum: Primo de consecratione Chrismatis, si credis, quod per nullum Sacerdotem, qui non est Episcopus, potest Chrisma rite, & debite consecrari. Secundo, si credis, quod Sacramentum Confirmationis, per alium, quam per Episcopum non potest ex officio ordinarie ministrari. Tertio, si credis quod solum per Romanum Pontificem plenitudinem potestatis habentem possit dispensatio Sacramenti Confirmationis Presbyteris, qui non sunt Episcopi, committi. Quarto, si credis, quod Chrismati per quoscumque Sacerdotes, qui non sunt Episcopi, neque a Romano Pontifice super hoc commissionem, seu concessionem aliquam receperunt, iterum per Episcopum, vel Episcopos sint chrismandi. *Quæ verba perpendant oportet, qui potestatem, de qua disserimus, Episcopis attribuunt.*

Dicendum nunc superest de Orientalibus, quorum Presbyteri pueris post baptisma Confirmationem conferunt. Negari non potest, hanc consuetudinem in Orientali Ecclesia antiquam esse, ac longe Photiano Schismate vetustiorem. De Græcis id luculenter ostendunt Morinus dissert. 2. de Sacram. Confirmat, & Lucas Holstenius dissert. 1. de Ministro Confirmat. apud Græcos: Eumdemque usum invaluisse apud alias Orientales Ecclesias, testantur Ambrosiaster in Comment. in Epist. Pauli ad cap. 4. Epist. ad Ephesios v. 12., inquiens: *Apud Ægyptum Presbyteri consignant, si præsens non sit Episcopus*, & Auctor qq. vet. & nov. testam. quæst. 10. in append. ad 1. part. tom. 3. oper. S. Augustini: *In Alexandria & per totam Ægyptum, si desit Episcopus, consignat Presbyter*, quibus in locis verbum *consignat* non merum ritum, sed veram Confirmationem denotare, tamquam indubitatum ponit Christianus Lupus tom. 2. p. 1424. Nos hic, missis quæ in scholis a Theologis disputari solent, Orientales in duas classes distribuemus, scilicet in eos, quorum Presbyteri ex tacita & præsumpta Sedis Apostolicæ dispensatione valide ac licite hujusmodi Sacramentum administrant, & in eos, quibus sit hæc facultas sublata.

Cum ex iis, quæ supra ostendimus, abunde constet, fas esse Romani Pontificis delegationem, ut Presbyteri rite Sacramentum hoc administrent, facile quisque conjiciet Presbyteros, qui ex tolerantia, atque ex Romanorum Pontificum indulgentia & permissione confirment, quæ satis fit ad tacitam delegationem indicandam, valide ac licite confirmare. Hanc ob rem in Florentina Synodo, in qua hujusmodi controversia cum Græcis agitata fuit, a Latinis Patribus Græcorum Presbyterorum Confirmatio rata existimata fuit, ut ait Gregorius Petronsycellus, qui eidem Synodo interfuit, tamquam Legatus Patriarchæ Alexandrini, & postea creatus fuit Patriarcha Constantinopolitanus, scribens contra Epistolam Marci Ephesini: *Deinde patientia quadam & facilitate Sedis Apostolicæ factum est*, inquit Bened. XIV. Const. *Inter sollicitas* tom. 1. Bull. pag. 513., *ut unum & alterum Sacramentum*, Baptisma scil. & Confirmatio, *ab eodem Sacerdote in Oriente Græcis conferretur. Nec defuere idcirco Theologi, qui hujusmodi tolerantiæ vestem & imaginem tacitæ dispensationis obducerent.* Eodem ibi modo loquitur de Cophtis. Eadem Apostolica Sedes probavit Synodum Ruthenorum celebratam Zamosciæ ann. 1720., in qua hæc leguntur: *Sacramentum Confirmationis a Christo Domino institutum, quod Parochi in Orientali Ecclesia extraordinario jure, & delegata ab Episcopo facultate, ex Apostolicæ Sedis dispensatione, statim post baptismum administrare solent in genere visibilium signaculorum, sacrosanctum est, ut ipse Baptismus, illudque nefas est iterare, propterea quod indelebilem characterem imprimit.* Atque eamdem consuetudinem tolerat & permittit in Armenis, Syris, Chaldæisque. Ii ergo reprehendi nequeunt, quod per simplices Presbyteros Confirmationem administrent. Nec Missionarii, atque privati Theologi sine gravi injuria possunt collatum ab iis Sacramentum irritum declarare. Permissum tamen est Guardiano Terræ Sanctæ, ut legitur Const. *Demandatam &c. in Civitate Hierosolymitana, & in locis, ubi Episcopus Græcus Catholicus jure suo, & in propria Diœcesi non residet, conferre* sua conditione *Sacramentum Confirmationis Græcis a simplici Sacerdote confirmatis, ac sponte ab eodem confirmari petentibus.* Ex quo deducere est etiam alios, qui jus confirmandi habeant, posse confirmatos a simplicibus Presbyteris Orientalibus, *sub conditione* iterum confirmare, dum id sponte petant. Hæc autem permissio conferendi *sub conditione* Confirmationem confirmatis a simplicibus Presbyteris, dum eam petant, ideo ab Apostolica Sede fieri videtur, quia delegatio Apostolicæ Sedis expresse Presbyteris illis facta non est, & quia nondum proscripta est illorum opinio, qui de horum Confirmationis valore dubitant.

Ubi vero hæc tolerantia, ac delegationis præsumptio deest, ibi certum est nullum esse a simplici Presbytero collatum Confirmationis Sacramentum; deest autem hæc præsumptio in iis, quibus id Sedes Apostolica interdixit.

Certum est, vetitum esse Latinis etiam inter Orientales degentibus, 1. tum quia expresse jubentur servare ubique proprios mores, & ritus; tum etiam quia Innoc. III. in sua Decretali, quæ ad Baluzium extat tom. 2. Epist. pag. 480. Latinorum Sacerdotum abusum, qui Constantinopoleos Græcorum more Confirmationem conferre audebant, compescuit, prohibuitque, *ne talia de cetero sua temeritate præsumerent.* 2. Est etiam notum, Nicolaum voluisse, ut Bulgari, qui Confirmationem susceperant a Sacerdotibus illuc a Photio missis, iterum consignarentur: sive id fecerit, quod Sacerdotes illi jure ordinario eam conferre præsumpserint; sive quod a Photio *Mœcho*, & invasore missi fuerint, ut loquebantur Apostolici Legati; sive demum quia Bulgaria pertinebat ad Patriarchatum Occidentalem, quod pluribus ostendit Lupus tom. 2. pag. 1404. & seq. Certum est in iis cessare præsumptionem illam, quæ ex tolerantia Sedis Apostolicæ consurgit. 3. Constat Innoc. IV. in Epist. ad Cardinalem Legatum in Regno Cypri prohibuisse Græcis Sacerdotibus ibidem degentibus Sacramentum Confirmationis administrare. 4. In Synodo Nationali Maronitarum coacta in Monte Libano 1636. & a Benedicto XIV. confirmata anno 1741. hæc ad rem edita sunt decreta, videlicet cap. 2. de Sacramento Baptismi can. 15. *Majores nostri, sicut & ceteri Orientalium Ecclesiarum filii statim post Baptismum tam in-*

fan-

fantes, quam adultos consueverunt Sacro Chrismate perungere, atque adeo Sacramentum Confirmationis illis conferre, idque per simplices Sacerdotes etiam, quibus Patriarchæ, & Episcopi hanc facultatem concesserunt, quemadmodum ex Ritualibus apparet. Quia vero Patriarchæ nostri eo, quo par est, obsequio Romanis Pontificibus, qui frequentes ad illos hac de re litteras dederunt, morem gererent, Latino ritui consentientes, decreverunt, ut deinceps nemo, nisi Episcopali dignitate præditus, Sacramentum Confirmationis administret, ideo mandamus, ac præcipimus omnibus Parochis, Archipresbyteris, Chorepiscopis, ceterisque dignitate Episcopali carentibus, ne audeant imposterum Baptizati frontem sacro Chrismate perungere, & verba illa, quæ ad Confirmationis Sacramentum, adeoque ad Episcopum tamquam ordinarium illius Ministrum spectant, recitare; sed illis omissis, intingat pollicem in sacro Chrismate & ungant Baptizatum in summitate capitis in modum Crucis, dicentes Orationem ex Rituali Romano desumptam, quæ sequitur: Deus omnipotens Pater Domini nostri Jesu Christi &c. Si vero adfuerit Episcopus, & ipse, vel simplex Presbiter, adultum quempiam baptizaverit; poterit idem Episcopus post Baptismum, si velit (ac præcipue, si contigerit, ab illo baptizari adultum, sive infantem in mortis periculo constitutum) prosequi cetera, quæ ad collationem Sacramenti Confirmationis in Rituali pertinent, ita tamen, ut Patrinus, vel Matrina adhibeantur, & nomen Confirmatis in libro ad id destinato a Parocho vel Episcopo adnotetur. Hinc in Rituali, quod auctoritate Reverendissimi Domini Patriarchæ propediem est edendum, ante illa verba, quibus juxta ritum nostrum, Confirmationis Sacramentum confertur, apponenda est admonitio ad simplices Sacerdotes, cum supradicta Oratione, Deus omnipotens &c. & altera admonitio ad Episcopos cum ritu conferendi Sacramentum Confirmationis, quem omnino a ritu Baptismi distingui, & separari præcipimus. Et cap. 4. de Sacram. Confirm. can. 1. *Quia vero tam in nostra, quam in reliquis Orientalibus Ecclesiis, antiquus mos obtinuerat, ut statim post Baptismum etiam Sacramentum Confirmationis conferretur, quemadmodum & in Ritualibus continetur, & a Concilio Laodiceno his verbis præscribitur; quod oportet eos, qui illuminantur, post Baptismum inungi super cælesti Chrismate, & esse regni Christi participes; Hac tamen in re servandum præcipimus, ac mandamus, quod dudum a Reverendissimis Dominis Patriarchis injunctum est, nosque supra de Baptismo monuimus, ne simplices Sacerdotes de cetero præsumant hoc Sacramentum administrare: sed illud Episcopi dumtaxat conferant, illum Sacrosanctæ Synodi canonem præ oculis habentes. Si quis dixerit sanctæ Confirmationis ordinarium Ministrum non esse solum Episcopum, sed quemvis simplicem Sacerdotem, anathema sit:* 5. Clemens VIII. anno 1595. & Benedictus XIV. Const. *Etsi Pastoralis*, Presbyteris Italo Græcis expresse interdixerunt, ne baptizatos Chrismate consignent. Atque in citata Const. ad rem hanc statuitur. I. „Episcopus sub conditione, & cum cautela eos confirmare debet, de quibus verosimilius dubitari potest, utrum ab Episcopis Græcis ordinem Baptismi juxta eorum Euchologium servantibus, fuerint baptizati. II. Idem dicendum si Episcopus Latinus ex dispensatione Apostolica Græcum aliquem ordinaverit, qui a Presbytero Græco in Italia, vel adjacentibus Insulis fuerit baptizatus, nec constet, illum ab aliquo Episcopo, sive Latino, sive Græco, Chrismate in fronte fuisse consignatum; debet nimirum illum antea absolute confirmare; sub conditione autem, si verisimiliter dubium esse possit, aut ab Episcopo Græco fuerit baptizatus. III. Quamvis confirmati a simplici Sacerdote cogendi non sunt ejusmodi Confirmationis Sacramentum ab Episcopo suscipere, si ex tali coactione scandala oriri possent: cum Sacramentum Confirmationis ejusmodi necessitatem non habeat, ut sine eo salvus quis esse non possit: monendi tamen sunt ab Ordinariis locorum eos gravis peccati reatu teneri, si cum possunt ad Confirmationem accedere, illam renuunt, ac negligunt. IV. Ubi Græcus Catholicus haberi potest, prout habetur constitutus in Collegio Corsino Italo Græcorum in Calabria, curent omnino Latini Ordinarii, ut ab illo potius Græcis cæremoniis juxta Græcum Euchologium, quam a se latino ritu, Sacramentum Confirmationis subditis suis Græco ritu viventibus Chrismate a Latinis Episcopis accepto ministretur, ne scilicet Ecclesiarum ritus, quoad fieri potest, misceantur."

§. IV.

De Confirmationis subjecto.

OMnes Orthodoxi fatentur, Confirmationis subjectum esse hominem baptizatum. Orientales vero a Latinis dissident, quod illico post baptismo etiam parvulis Confirmationem administrant. Contemporanea hæc utriusque Sacramenti collatio iis permissa est, in quibus Apostolica Sedes tolerat, ut etiam per simplices Sacerdotes Sacrum Chrisma conferatur; neque hac de caussa reprehendi possunt. Hæc enim consuetudo, ut supra diximus, etiam in Latina Ecclesia aliquando viguit. At Latina ac Romana Ecclesia aliarum Mater atque Magistra, mutata hac consuetudine, consultius duxit, *ut renatis fonte Baptismatis conferretur Sacramentum Confirmationis in ea solum ætate, in qua fideles, evacuatis quæ erant parvuli, intelligerent tantum inter se differre Baptismum & Confirmationem, quantum in naturali vita distat generatio ab incremento; seque per Baptismum fuisse quidem ad militiam receptos, per Confirmationem vero ad pugnam roboratos, & ad perferendos agones per gratiam instructos. Ex quo fit, ut rigide animadverti in eos oporteat, si qui forte sanctioris hujus disciplinæ instituta refugerent aut contemnerent.* Ita Benedictus XIV. Const. *Et quamvis tempore* tom. 1. Bull. pag. 515. Hanc Latinæ Ecclesiæ disciplinam ii omnes servare debent, quibus supra prohibitum esse diximus per simplices Sacerdotes Confirmationem administrare, ut colligitur, tum ex antea citata Const. tum ex ea quæ incipit. *Etsi Pastoralis* §. 2. n. 1.

Nota. 1. Ferri nullo modo posse, ut ii, qui contemporanee Baptismum & Confirmationem juxta propriæ Ecclesiæ morem, administrare & recipere solent, Baptisma ritu Latino, & seorsim a Confirmatione collatum, acerbo alienoque animo perhorrescant; ac multo minus, ut credant, duo hæc Sacramenta invicem sejungi non posse. Ii enim in duplici

plici versarentur errore, quorum alter in contemptu Latini Ritus, alter vero in opinione illa consisteret, qua crederent, duo hæc Sacramenta invicem separari non posse. Iis ostendendum esset, Ecclesiam semper licitum existimavisse Confirmationem a Baptismate separare, ut supra ostendimus: atque Romanam Ecclesiam utilius censuisse, confirmationem differre, quoadusque pueri rationis usum assequantur.

Nota. Quamquam eos, qui confirmationem a Baptismo sejungere debent, non decent pueris administrare ante usum rationis, ut Cath. præscribit Concilii Tridentini jussu S. Pii V. editus; tamen dum pueri sint morti proximi, eis conferri poterit etiam ante septennium, *ut confirmati decedentes, majorem gloriam consequantur, sicut & hic majorem obtinent gratiam*, juxta S. Thom. doctrinam 3. par. qu. 73. art. 8. ad 4. Etsi Episcopus, vel propter sui ingravescentem ætatem, vel propter locorum distantiam a civitate, aut propter itineris difficultatem expediens judicaverit pueros etiam ante septennium consignare, poterit id licite facere, ut ait Bened. XIV. de Synod. Diœces. lib. VII. c. 10. ubi advertit, id fieri debere sine ulla acceptione personarum. (1)

TRACTATUS

DE

EUCHARISTIA.

Eucharistia est Sacramentum Corporis & Sanguinis Christi sub speciebus panis & vini ad spiritualem animæ refectionem a Christo institutum.

CAPUT PRIMUM.

De Materia, & Forma Eucharistiæ.

Quæst. I. *Quænam est materia necessaria, ex qua conficitur Eucharistia?*

Resp. 1. Est panis triticeus, & vinum de vite. *Prob.* 1. Ex perpetua Ecclesiæ Traditione & praxi. 2. Ex Conciliis præsertim Lateran. IV. c. *Firmiter*. Trid. sess. 13. c. 4. can. 3. & Florentino, ibi: *Tertium est Eucharistiæ Sacramentum, cujus materia est panis triticeus, & vinum de vite, cui ante consecrationem aqua modicissima admisceri debet*. 3. Quia Christus instituens Eucharistiam, non aliam materiam adhibuit, Matt. 26. eamque ut necessariam præcepit his verbis, *Hoc facite &c.* Luc. 42. & I. Cor. 11. Propterea panis triticeus solus est, qui dicatur simpliciter panis, alii non vocantur panes nisi cum addito: nec adhibentur nisi in ejus defectum. Item vinum simpliciter est vinum de vite usuale. At ex Scriptura & Conciliis materia Eucharistiæ est panis & vinum simpliciter.

Hinc 1. Non potest valide consecrari panis confectus ex oriza, evena, hordeo, milio &c. vel ex leguminibus, radicibus herbarum, aut fructibus arborum; item ex tritico non puro, sed mixto. v. gr. hordeo, vel avena, si quantitas tritici non sit notabiliter major: nam alias panis non esset simpliciter triticeus. Quare Missale Rom. *de defectibus*, ait: *Si panis non sit triticeus, vel si triticeus admixtus sit granis alterius generis in tanta quantitate, ut non maneat panis triticeus, vel sit alioqui corruptus, non conficitur Sacramentum*. Secus si farina alterius materiæ sit in tam parva quantitate, ut panis morali æstimatione censeatur adhuc triticeus. Reverentia tamen Sacramento debita exigit, ut panis sit ex puro tritico, & valde albus.

Licite vero consecrari non potest panis confectus ex grano, de quo dubitatur an sit verum triticum. Nam in Sacramentis, quæ non sunt de necessitate medii, numquam licet adhibere materiam non certam: alioqui sine necessitate urgente exponerentur nullitati. Species autem grani, de quibus præsertim aliqui dubitant an sit triticum, sunt siligo, seu segate & spelta. Nam quamvis S. Thomas senserit, siliginem esse triticum, quia quandoque ex tritico in malis terris generatur; multi tamen id negant, quia quandoque etiam ex tritico nascitur avena: potestque res unius speciei propter diversas dispositiones, & caussas degenerare in rem alterius speciei.

Hinc 2. Non potest valide consecrari, 1. Liquor expressus ex pomis, piris, cerasis &c. 2. Omphacium (apud Italos, *Agresta*) *du verjus*, quia necdum habet naturam vini. 3. Acetum, quia non est amplius vinum, & fit ex corruptione substantiali vini. 4. Succus intra uvas maturas adhuc contentus, aut vinum in pane, vel alia simili materia contentum; quia in tali statu non habet rationem vini usualis. 5. Vinum aromatibus ita conditum, ut morali æstimatione speciem vini amiserit. Secus, si alteratio sit exigua, quamvis illicite, consecratur.

E con-

(1) Quoad ætatem confirmandorum, ex regula ordinaria conferendum est hoc Sacramentum pueris post septennium; sed in aliquo extraordinario casu justa urgente caussa non vetatur, quin possit etiam ante eam ætatem ministrari. Justam caussam adesse constat, si facilis ad pueros in posterum non sit futurus Episcopi accessus &c. Ita in Bulla pro Cophtis *Anno vertente*; & de Synod. Diœces. lib. 7. cap. 10.

Necessitatem, quam vocant absolutam hujus Sacramenti recipiendi, nemo utique esse affirmaverit, sed vel in re vel in voto plane necessarium est necessitate præcepti, & quidem divini, tempore persecutionis. Neque Parochi, neque Parentes, neque qui sunt loco parentum, sunt eximendi a lethali culpa si non instent, ut subjecti sibi Parochiani, & quos habent subjectos, Confirmationem ab Episcopo parato recipiant. *Ibid.* §. 9. & 10.

Animi dispositiones ad digne recipiendum hoc Sacramentum sunt status gratiæ, quæ in adultis lethali crimine infectis comparatur plerumque per Sacramentum pœnitentiæ. *Inst. Eccl.* 6, n. 11.

Corporis dispositiones non tamen necessario præmittendæ, sunt plerumque confirmandi, & confirmantis jejunium, quod consulit Pontificale Romanum *Ibid.* §. 12.

Mares seorsim a fœminis accedere par esset, ut honestius res peragatur, ut ex Concilio Mediolanensi. Ibid. §. 13. Porro Patrinus manum suam dexteram dextero humero Chrismandi imponat. *Ibid.* §.

E contra valide consecratur, 1. Mustum, seu vinum ex uvis maturis recens expressum, cum jam habeat naturam vini, quamvis hoc sit prohibitum, quia est impurum ob admixtas fæces, ac proinde indecens. In necessitate tamen, juxta S. Tho. 3. par. qu. 74. art. 5. ad 3. licite consecratur. 2. Vinum congelatum, sed postea resolutum, modo per gelu non fuerit corruptum. Vinum autem actu congelatum, & non resolutum est materia incerta; quare si forte in hyeme vinum in Calice congeletur, debet per ignem resolvi priusquam consecretur; sed ejus congelatio, quantum potest, impediri debet.

Resp. 2 Ad valorem Sacramenti requiritur, ut panis sit confectus ex farina triticea aqua naturali diluta, & igne cocta. Nam sic conficitur panis simpliciter dictus & usualis, aliorumque ciborum comes, qualem Christus instituit.

Hinc non possunt valide consecrari. 1. Liba, placentæ, & similia confecta ex farina triticea mixta lacte, butyro, ovis, melle, saccharo, aliisque liquoribus ab aqua naturali specie differentibus; nisi forte liquores isti admixti aquæ naturali essent in exigua quantitate, ita ut aqua plurimum prædominaretur. Illicitum tamen est consecrare panem triticeum mixtum quacumque re, grano, vel liquore, etsi parva quantitate; quia est contra usum Ecclesiæ, & reverentiam Sacramenti postulantis materiam omnino puram. 2. Massa cruda, seu pasta; quia non est panis usualis, nec cibus hominum. Si autem farina sit diluta aqua rosacea, dubium est, an sit valida materia, ut habet Missale Rom.

Porro ex præcepto & usu Ecclesiæ panis consecrandus apud Latinos debet esse figura orbiculari & integra.

Nota. Nulla videtur posse occurrere caussa moraliter sufficiens ad conficiendam Eucharistiam, nisi in materia certa, inquit Suarez, quia huic Sacramento summa reverentia debetur, & aliunde non est necessarium necessitate medii in re ad salutem.

Quæst. II. *An panis tam azymus quam fermentatus est materia valida?*

Resp. Affirm. Ex Concil. Florent. in decreto unionis; ibi: *Definitum in azymo, sive fermentato pane triticeo Corpus Christi veraciter confici: Sacerdotesque in alterutro ipsum Domini Corpus conficere debere, unumquemque scilicet juxta suæ Ecclesiæ sive Occidentalis, sive Orientalis consuetudinem*. Ratio est, quia uterque est panis verus, & simpliciter dictus, & sic in Scriptura; nam uterque fit ex farina triticea, aqua naturali subacta, ac puro igne coquitur, habetque proprium usum panis.

Latini tamen tenentur sub mortali consecrare azymum, Græci vero fermentatum, singuli juxta Ecclesiæ suæ ritum: nam ita præcepit Concil. Florent. cit. & utriusque Ecclesiæ consuetudo antiquissima, obtinens vim legis graviter obligantis, utpote de re gravi. Hinc c. ult. *de celebrat.* Sacerdos quidam Latinus jubetur privari in perpetuum officio & beneficio, quod in fermentato consecrasset in defectum azymi. Quare in hoc nulla dispensat necessitas, ne Viatici quidem pro infirmo consecrandi: nam ad tanti Mysterii majorem reverentiam interest, modo ac ritu convenienti semper confici. Præceptum quippe divinum circa Viaticum non obligat, nisi quando id fieri potest modo convenienti, & cum debitis circumstantiis.

Nota. Quamvis multi dicant, Sacerdotem Latinum iter agentem per Græciam licite uti fermentato, & Græcum azymo in Occidente, in iis scilicet locis, ubi non sunt Ecclesiæ sui ritus; quia ex S. August. Epist. ad Januar. licet cuique facere, quod in ea Ecclesia, in quam venit, invenerit, modo non adversetur divino mandato; si tamen inter Latinos sint aliquæ Ecclesiæ Græcorum, & inter Græcos aliquæ Latinorum, in his tenetur unusquisque suæ Ecclesiæ ritum servare; quia hoc ipso quod ibi templum habent, perinde est quoad sacrificium, ac si essent in sua patria. Nec licet Latino in Ecclesia Græcorum inter Latinos sita celebrare in fermentato; quia hoc est speciale privilegium Græcis in Ecclesia concessum.

Quæst. III. *An & quanta aqua admisceri debet?*

Resp. 1. Ex præcepto Ecclesiæ aqua elementaris ante consecrationem vino admisceri debet; constat ex Conc. Florent. supra cit. & Trident. sess. 22. cap. 7. ibi; *Monet S. Synodus præceptum esse ab Ecclesia Sacerdotibus, ut aquam vini in calice offerendo misceant, tum quod Christum Dominum ita fecisse credatur; tum etiam quia e latere ejus aqua simul cum sanguine exierit, quod Sacramentum hac mixtione recolitur; & cum aquæ in Apocalypsi Beati Joannis populi dicantur, ipsius populi fidelis cum capite Christo unio repræsentatur*. Hoc præceptum sub mortali obligat, quia licet materia sit in se levis, est tamen gravis ratione finis & significationis; nam apponitur aqua ad repræsentandam unionem populi fidelis cum suo capite Christo, atque etiam unionem humanitatis cum Verbo. Hæc tamen admixtio aquæ non est de necessitate Sacramenti: ita Missale Rom. Et Conc. Trid. solum dicit, hanc esse præceptam ab Ecclesia.

Resp. 2. Aqua vino miscenda debet esse modicissima. Quia 1. ita Conc. Florent. statuit, & fert usus Ecclesiæ. 2. Ut ait Conc. Tribur. Can. 19. sic melius significatur majestas Christi per vinum designata, & populi fragilitas per aquam repræsentata. 3. Hoc est tutius: nam (ut ait S. Tho.) vinum aliquando ita debile est, ut per aquam in magna quantitate, licet minore, facile corrumpatur. Sufficit autem una aquæ gutta sensibilis; cum ad signum sensibile, & significationem convenientem sufficiat. Ad validam vero consecrationem necesse est, ut major sit quantitas vini quam aquæ, quia materia calicis est solum vinum usuale. At tale non esset si vinum aquæ non prædominaretur; & res mixta non esset potius vinum quam aqua, Quare c. 13. *de celebr. Miss.* dicitur perniciosus abusus, quod plus aquæ quam vini in calicem infunditur.

Resp. 3. Hæc mixtio necessario fieri debet, 1. Tempore Missæ, & in ipso sacro calice: nam alioqui non esset cæremonia sacra, nec sacram significationem haberet. 2. Ante calicis oblationem ob Ecclesiæ usum; unde graviter peccaret, qui eam tunc omitteret. Quod si illa mixtio ante calicis oblationem facta non fuisset, fieri debet ante calicis consecrationem; nam usque ad illam subsistit ratio & tempus præcepti ac significationis; non post, quia tunc prohibetur, & cessat tempus, ex Missal. Rom. tit. *de defectu* ibi: *Si celebrans ante consecrationem calicis advertat, non fuisse appositam aquam, statim ponat eam . . . si id advertat post consecrationem*

cali-

calicis, nullo modo apponat, quia non est de necessitate Sacramenti.

Quæst. IV. *An ut utraque hæc materia valide consecretur, debeat esse moraliter præsens consecranti?*

Resp. Affirm. Quia 1. ita fert Traditio & praxis Ecclesiæ in facto Christi fundata; Christus enim consecravit materiam præsentem, & non dedit potestatem Apostolis faciendi, nisi quod ipse fecerat. 2. Id exigit veritas formæ, quæ continet pronomen demonstrativum, *Hoc*, *Hic*: nihil enim demonstrari potest ad sensum, nisi sit moraliter præsens. 3. Alioqui Sacerdos posset totum panem, qui nunc in hac urbe, vel tota regione existit, consecrare.

At sufficit moralis præsentia; nam hæc sufficit ad veritatem formæ. Ad moralem autem præsentiam materiæ, ex communi hæc requiruntur. 1. Ut consecrans sciat materiam ibi esse. 2. Ut materia sensu aliquo percipi possit, non tamen necesse est, ut in se videatur, vel tangatur a Sacerdote; sed sufficit ut in eo loco sita sit, in quo a consecrante possit sensu percipi, sive in se, sive in alio, ut in suo toto, vel proximo continente, aut vase ad illam continendam destinato. Sic hostiæ, quæ latent sub aliis multis in cumulo, censentur Sacerdoti præsentes: nam id censetur moraliter præsens, quod potest demonstrari humano modo ad sensum, per pronomen, *Hic*, *Hoc*, independenter ab omni alio signo. 3. Ut sit propinqua; qualis debet esse res, quæ velut in usum humanum assumenda, demonstrari potest pronomine, *hic* vel *hoc*: alioqui non esset præsens more humano. Sed cum definiri nequeat quænam absolute requiratur propinquitas, in re incerta servari debet praxis Ecclesiæ non consecrantis nisi materiam valde propinquam. Item materia debet esse coram Sacerdote, alioqui non posset demonstrari per ly *hoc*, stricte sumptum, per quod debet significari res præsens independenter a circumstantiis, & ab omni alio nutu & signo. *Requiritur ut materia consecranda, in actu consecrationis sit coram Sacerdote*, ait Missale Rom. *de defect.*

Hinc non potest valide consecrari materia licet vicina, si sit a tergo, vel sub mappa, vel post parietem, aut aliud corpus opacum, quod non habet rationem thecæ, seu vasis proxime illam continentis; nam tunc non est moraliter præsens consecranti, nec ullo sensu demonstrabilis. Et contra hostiæ in pyxide, seu ciborio clauso contentæ consecrantur, si ad eas dirigatur intentio; quia ad moralem præsentiam rei sufficit, quod proximum ejus continens ad illam continendam destinatum, sit præsens: quemadmodum vinum in lagena clausum censetur moraliter præsens, & demonstrabile ei, cui lagena est præsens; quia ratione continentis proximi contentum præsens est & demonstratur.

Quædam circa hoc dubia sic resolvit recentior Theologus. 1. Si hostiæ non sint in ipso altari, sed alicubi prope illud, v. gr. si in Credentia ex oblivione sint relictæ, probabiliter non consecrantur, quamvis Sacerdos ante habuerit intentionem eas consecrandi. Tum quia non videntur connaturaliter designari per ly *hoc*: tum quia præsumi non debet Sacerdos voluisse intentionem suam extendere ad eas contra praxim & præceptum Ecclesiæ consecrandas, in eo loco, in quo non possunt sine gravi culpa consecrari.

3. Si sint positæ quidem in altari, sed alicubi extra corporale ad latus, res est dubia, & maxime pendet ab intentione Sacerdotis. At si positæ sint, non quidem supra corporale, sed prope illud v. gr. a parte Evangelii inter librum & corporale, videntur consecratæ; quamvis Rubricæ præscribant, ut ponantur supra corporale: sicut vere consecrantur in ciborio clausæ super corporali posito, licet Rubrica præcipiat tunc aperiri in ipsa consecratione, sicut in prima oblatione: nam possunt sufficienter demonstrari per ly *hoc*.

3. Guttæ vini, quæ calici separatim a toto adhærent extrinsecus, non consecrantur: cum enim consecrari licite non possint; præsumi non debet Sacerdotem intendere earum consecrationem. De iis vero quæ intra cuppam sunt separatæ a toto, variant sententiæ: unde pro praxi expedit, ut Sacerdos semel pro semper intendat non consecrare nisi id quod est præcise continuum.

4. Sacerdos de vera hostiarum consecratione rationabiliter incertus, vel dubius, debet eas sumere post Sanguinem: vel si nimis multæ sint, rogare alium Sacerdotem, ut in suo sacro, dum unam aut alteram hostiam absolute consecrat, simul eas intendat consecrare sub conditione; si non sint consecratæ; vel id ipse die sequenti in suo sacro faciat. Quod si dubium sit de valore consecrationis alterutrius materiæ pro sacrificio constitutæ, debent iterum verba consecrationis super illam materiam proferri sub conditione; & si dubium sit de valore materiæ, v. g quia præsumitur vinum esse acetum, vel aqua plurima vino mixta, debet certam aliam consecrare, ne sacrificium imperfectum relinquat, &, post Communionem sumere materiam dubiam.

Quæst. V. *An ad validam consecrationem necesse est, ut materia consecranda determinetur in particulari per intentionem Sacerdotis?*

Resp. Affirm. Quia 1. Missal Rom. *de defectibus*, sic habet: „ Si quis habet coram se undecim hostias & intendat consecrare solum decem, non determinans quas „ decem intendit, non consecrat, quia requiritur intentio. Secus, si putans quidem esse decem, tamen omnes „ voluit consecrare, quas coram se habebat; nam tunc „ omnes erunt consecratæ, atque ideo quilibet Sacerdos „ talem intentionem habere debet, scilicet consecrandi „ omnes, quas ante se ad consecrandum positas habet.“ 2. Quia actiones sunt circa singularia determinata: ergo intentio Ministri, quæ est caussa practica consecrationis, ferri debet circa materiam determinatam. 3. Cum forma Eucharistiæ sit demonstrativa, exigit determinationem rei demonstrandæ; res enim indeterminata demonstrari nequit. Non est tamen necesse, singulas hostias designari quoad numerum, sed sufficit eas designari in toto objecto quod proponitur: v. g. ut Sacerdos intendat consecrare omnes hostias præsentes, etsi ignoret illarum numerum, vel circa illum erret, ut patet ex Rubrica cit. Immo si plures hostias habet quam sumere statuerat, omnes consecrantur; quia omnes sunt ei moraliter præsentes, & intendit consecrare id quod præsens est. Nec error speculativus tollit intentionem absolutam consecrandi materiam præsentem; quam ut debitam censetur habere implicite, nisi eam expresse excludat. *Hinc si putans se tenere unam hostiam, post consecrationem inve-*

vene-

voluerit fuisse duas simul junctas, in sumptione sumat utramque. Missal. Rom.

Quæst. VI. *An quævis minutissima materia potest valide consecrari?*

Resp. Affirm. modo sit sensu perceptibilis: nam talis materia potest esse signum sensibile, & per verba consecrationis ad sensum demonstrari. At si particulæ panis, vel vini, ita sint exiguæ, ut nequeant naturaliter sensu percipi, non possunt valide consecrari, quia non possunt demonstrari præsentes in ordine ad sensus, prout exigunt voces *Hic* & *Hoc*, & quia Sacramentum debet esse signum sensibile. Non potest autem fieri consecratio, quin conficiatur Sacramentum.

Quæst. VII. *An potest valide consecrari materia in maxima quantitate?*

Resp. Affirm. modo sit secundum se totam moraliter præsens consecranti. *Ita communiter*. Quia 1. Christus nullam certam quantitatem definivit, & absolute dedit Sacerdotibus potestatem consecrandi panem & vinum absque limitatione ad certam aliquam quantitatem. 2. Quantacumque sit materiæ quantitas præsens, designari potest per pronomen *Hoc*, & verificatur forma. Non licet tamen majorem quantitatem consecrare, quam tempore opportuno possit absumi: quia periculum esset ne species putrescerent. Quod si consecretur nimis magna quantitas cum injuria Sacramenti, erit abusus potestatis à Christo concessæ, qui non impedit substantiam Sacramenti.

Quæst. VIII. *An panis sine vino, vel vinum sine pane consecrari potest?*

Resp. 1. Non potest licite. Quia, 1. Christus præcepit, ut utraque materia consecraretur, per hæc verba: *Hoc facite in meam commemorationem*, 1. Cor. 11. Sic enim Conc. Trid. sess. 22. cap. 1. interpretatur. 2. Eucharistiæ institutio exigit utriusque consecrationem. Nam Eucharistia, ut est Sacramentum, instituta est ad modum & signum integri convivii, quod cibo & potu perficitur; & ut est Sacrificium, est incruenta ac mystica immolatio Christi constituti modo quodam mortuo sub speciebus per consecrationem, & expressa repræsentatio Sacrificii cruenti, quod per realem separationem Sanguinis a Corpore in cruce peractum est. Sed ad hoc necesse est, ut ambæ materiæ consecrentur, & sub illarum speciebus Corpus & Sanguis mystice separentur, & expresse repræsententur, ut separatæ fuerunt in Cruce: unde ex institutione divina consecratio utriusque speciei est de Sacrificii substantia & integritate. Hoc autem Sacramentum non conficitur nisi in Sacrificio: Igitur institutio Eucharistiæ, quæ est juris divini, ac proinde jus divinum, exigit utriusque materiæ consecrationem. 2. Ecclesia id prohibet, ut patet ex ejus usu, & Missali Rom. *de defect.*

Resp. 2. Valide tamen una materia sine alia consecratur. Quia 1. Christus prius tempore per verba de præsenti consecravit unam materiam, quam alteram: sic etiam Sacerdos consecrat, & hostiam adorandam populo proponit ante vini consecrationem. Quare si sacerdos per impotentiam, vel malitiam non consecraret vinum, non ideo efficeret, ut species panis consecrata, non esset vere consecrata. 2. Veritas & consecratio formæ, per quam consecratur una species, est absoluta, & independens ab altera forma consecratoria alterius speciei, ac proinde exigit, ut Christus sit statim sub tali specie consecrata independenter ab altera: alioqui forma esset falsa.

Quæst. IX. *Quænam est forma Eucharistiæ?*

Resp. Quisque graviter tenetur proferre totam formam, quæ in canone legitur, ob usum & præceptum Ecclesiæ in re tam gravi. Formam pro consecratione panis, hæc est: *Hoc est enim Corpus meum*: pro vino ista: *Hic est enim Calix Sanguinis mei, novi & æterni Testamenti, Mysterium fidei, qui pro vobis & pro multis effundetur in remissionem peccatorum*. Verba autem essentialia formæ debent proferri assertive, seu cum intentione affirmandi id quod significant: nam ex Patribus & Conc. Flor. Sacerdos ea profert ex persona Christi, seu ut gerens personam Christi; & debet per illam intendere consecrare ac efficere quod significant.

Resp. 2. Ad validam consecrationem certum est requiri hæc verba: *Hoc est Corpus meum, Hic est calix Sanguinis mei*: aut illi æquivalentia, quæ significent clare ac distincte conversionem panis in Corpus Christi, & vini in Sanguinem: verba enim non efficiunt nisi id quod significant. Horum autem sensus est: Hoc contentum sub his speciebus, est Corpus meum, & Sanguis meus.

Hinc valida est consecratio, 1. Si pro ly *hoc*, diceretur *illud*, quia ly *illud* non demonstrat rem præsentem. 2. Si dicatur *ibi* vel *hic* adverbialiter, quia voces illæ significant tantum Corpus esse in pane, vel Sanguinem in vino; non autem veram conversionem panis in Corpus, aut vini in Sanguinem. 3. Si pro ly *Corpus* dicatur *Caro*, quia corpus plus significat quam caro: corpus enim est totum integrale constans non solum ex carne, sed etiam ex ossibus, nervis &c. 4. Si dicatur, *Hoc Corpus est meum*: nam transpositio illa mutat sensum verborum Christi 5. Si dicatur. *Hoc est Corpus Christi*: quia hic modus loquendi longe diversus est, & hæc verba non proferuntur ex Christi persona.

Resp. 3. Hæc verba, *Hoc est Corpus meum, Hic est Calix Sanguinis mei*, aut alia æquivalentia, ad validam consecrationem secundum communem Doctorum sententiam non sufficiunt; & probant, 1. Ex Patribus, qui nulla alia verba pro forma assignant. 2. Quia ista verba perfecte significant præsentiam Corporis & Sanguinis Christi sub speciebus panis & vini: verba autem formæ, utpote practica, efficiunt id, quod perfecte significant.

Nota. Ambrosius Caterinus, Christophorus a Capite Fontium, Doctissimus Touteus Monachus Benedictinus editor Operum Cyrilli Hierosolymitani, P. Brunus in explicatione Liturgiæ Armenorum, ac alii pauci Catholici viri ad perficiendam Eucharistiam necessariam quoque existimant invocationem Spiritus Sancti. Hi vero confutantur in appendice. Vide §. *de forma*.

CAPUT II.

De præcepto Eucharistiæ, ejus effectu, & dispositione.

Quæst. I. *An extet præceptum sumendi Eucharistiam?*

Resp.

Resp. 1. Extat præceptum divinum aliquando eam sumendi. Patet ex Joann. 6. *Nisi manducaveritis carnem Filii hominis &c. non habebitis vitam in vobis.* Et ex Concil. Trid. sess. 13. cap. 2. *Sumi autem voluit Sacramentum hoc, tamquam spiritualem animarum cibum &c.* quod ad omnes spectat. Hoc præceptum ex communi sententia adultos obligat, 1. Pluries in vita: nam ex Conc. Trid. loc. cit. Eucharistia instituta est per modum cibi spiritualis, quo anima nutriatur & confortetur, & est necessaria ex præcepto ut cibus: ergo non raro ex præcepto sumenda est. Christus tamen non determinavit frequentiam sumptionum, sed reliquit determinandam ab Ecclesia, quando fidelium necessitas id exigeret. 2. Obligat in quovis probabili mortis periculo; ut in gravi morbo, instante conflictu, difficili partu, periculosa navigatione, incisione &c. Constat tum ex consuetudine totius Ecclesiæ ministrandi Eucharistiam omnibus in periculo mortis versantibus, & eam in hunc finem sollicite asservandi, semper & ubique observata, quæ ostendit id ex Traditione Apostolorum a Christo edoctorum manasse. Tum quia nunquam potest esse major necessitas hujus cibi instituti ad conservandam & roborandam vitam spiritualem contra tentationes ac difficultates, quam in periculo mortis, in quo solent esse graviores, & ex qua pendet ultimo æternitas, imminet ultima lucta cum hoste ad decidendum de salute æterna.

Pluries autem in eodem morbo Viaticum dari potest, modo dies decem ab altera viatici sumptione intercesserint. Ita Rituale Parisiense.

Resp. 2. Omnes & singuli fideles utriusque sexus cum ad annos discretionis pervenerint, tenentur singulis annis, saltem in Paschate, ad communicandum juxta præceptum sanctæ Matris Ecclesiæ. Ita Concil. Trid. sess. 14. can. 9. ubi hoc negantes anathemarizat. Et ex Conc. gener. Later. IV. c. *Omnis*, de Pœnit. & rem. ibi: *Omnis utriusque sexus fidelis, postquam ad annos discretionis pervenerit, omnia sua peccata saltem semel in anno fideliter confiteatur proprio Sacerdoti, & injunctam sibi pœnitentiam propriis viribus studeat adimplere, suscipiens reverenter ad minus in Pascha Eucharistiæ Sacramentum: nisi forte de proprii Sacerdotis consilio ob aliquam rationabilem caussam ad tempus ab hujusmodi perceptione duxerit abstinendum; alioquin & vivens ab ingressu Ecclesiæ arceatur, & moriens christiana careat sepultura.* Circa quod observanda sunt sequentia.

1. Pueri tenentur ad Communionem, quando habent sufficientem usum rationis, ad discernendum Corpus Christi ab aliis cibis, & reverenter ac devote sumendum sunt idonei: quod aliis citius, nempe circa ann. 14. contingit; licet pueri prius censeantur obligari ad confessionem, quia ad Communionem plus requiritur discretionis, & devotionis ac reverentiæ. Nam ita Ecclesiæ consuetudo interpretatur præcepta Confessionis, & Communionis pro materia subjecta, & Eucharistiæ dignitas singulari exigit maturiorem ætatem, & majorem discretionem, ut possit convenienti devotione ac reverentia sumi. Quare ætas, qua urget obligatio communionis, est intra ann. 10. vel 11. & 14. ita ut nemo ultra differat, si sit sufficienter instructus, & recte dispositus: quia saltem communiter neque ante 10. incipit, neque ultra 14. differtur plenior usus rationis requisitus. In periculo tamen mortis, puero capaci confessionis, & sufficienter instructo, dandum est Eucharistiæ Viaticum: nam in eo periculo versatur, in quo expectare non potest tempus commodius ad Eucharistiam cum meliori dispositione recipiendam, ut præcepto divino satisfaciat, & aliunde potest reverenter sumere, & probare se sufficienter per confessionem, ne indigne sumat (1).

2. Per Pascha, ex Eugenio IV. Bulla *Fide digna*, & usu Ecclesiæ, intelligitur tota quindena a Dominica Palmarum ad Dominicam in Albis inclusive. Tamen in variis locis sive ex consuetudine, sive ex privilegio, sive ex necessitate, plus temporis conceditur.

3. Communio Paschalis fieri debet in propria Parochia, & sumenda de manu proprii Sacerdotis, vel ejus delegati. Constat ex Ritualibus & variis Synodis, & ex consuetudine vim legis habente, & ita interpretante canonem Concilii Later. Unde Sacra Congreg. Card. declaravit ann. 1682. sæculares non satisfacere præcepto Ecclesiastico per Communionem factam in Ecclesiis Regularium (2). Sacerdotes tamen sæculares ex consuetudine satisfaciunt celebrando in Ecclesia, cui addicti sunt per suas functiones. (3)

5. Vagabundi tenentur Eucharistiam suscipere in ea Parochia, in qua eo tempore versantur; nam ibi sunt vere subditi, & non habent alium certum Parochum, vel pastorem: unde ibi censentur habere domicilium eo mo-

(1) Lambertinus *de Synodo Diœcs. cap.* 12. §. 3. quoad pueros in mortis articulo constitutos administrandam Eucharistiam ait, quod in iis non desideratur eadem ætas, ac in recte valentibus. In iis morituris judicio Parochi permittendum est, qui diligenti examine investiget, num tanta polleat perspicacia, ut Christum sub speciebus Sacramentalibus firmiter credant, & adorent.

Dixerat jam anteriori §. quod recte valentes potiri debent majori judicii firmitate, ut debita religione, & reverentia ad Sacramentum accedant, quæ plerumque firmitas advenire solet annum decimum inter, & decimum quartum ætatis.

(2) Vetitum est Regularibus in suis Ecclesiis distribuere una tantum die Paschatis Resurrectionis Eucharistiam sæcularibus; cæteris vero diebus id possunt circa ullam prohibitionem. Non satisfit tamen præcepto Communionis Paschalis a sæcularibus. Lambertinus *de Syn. Diœc. lib.* 3. *c.* 42. §. 3. Nec satisfit recipiendo communionem extra Parochialem Ecclesiam, adeundo Metropolitanam. *Item Inst. Eccl.* 18. §. 12. Famuli quoque & Famulæ sæculares utriusque sexus, etiamsi habitent in atriis Monasteriorum muro circumvallatis, tenentur communionem Paschalem in Ecclesia Parochiali, intra cujus fines est Monasterium, recipere; uti ex Decr. Sac. Congreg. sæpius decisum est; neque enim habitationes illæ intra septa & domos Monasteriorum sunt, quod requiritur a Tridentino, ut famuli eximantur a Parœcia. *Inst. Eccles.* 55. §. 7. & 8.

(3) Sacerdotes Missam celebrantes non tenentur Præcepto Paschali satisfacere in sua Parœcia; si tamen raro intra annum celebrant, nec volunt, seu possunt celebra-

eo modo, quo illius sunt capaces. Ita Suarez l. 9. Instit. Sac. c. 3. ubi idem ut verius censet de peregrinis, quia reputantur tamquam incolæ illius loci, in quo tempore Paschali inveniuntur, ut declaravit Eugenius IV. & Parochus illius loci est proprius eorum Sacerdos: nisi tamen ipsius Parochi interveniat licentia saltem tacita, quæ ex consuetudine innotescit.

5. Confessor potest ex justa caussa Communionem Paschalem pœnitentis ultra quidenam differre, ex Conc. Later. cap. *Omnis* cit. immo tenetur, si judicet differendam esse absolutionem: enim vero cum Communio pendeat ab absolutione, qui potest ac debet hanc differre, potest quoque ac debet illam.

6. Huic præcepto communicandi non satisfit per Communionem sacrilegam. Nam 1. Innoc. XI. oppositum damnavit. 2. Ecclesia expressit in præcepto modum excludentem Communionem sacrilegam: nam, cap. *Omnis*, præcepit, ut omnes suscipiant *reverenter*, ideoque non sacrilege. Præceptum autem non servatur, nisi servetur modus in præcepto expressus: cum ipse præcipiatur. 3. Præceptum Ecclesiæ est determinatio præcepti divini de sumptione Eucharistiæ pia ac fructuosa, qua anima alatur, & ejus vita confortetur ac augeatur, ex 1. Cor. 11. *Probet autem seipsum homo, & sic de pane illo edat*: Et ex Conc. Trident. sess. 13. cap. 2. *Sumi voluit Sacramentum hoc tamquam spiritualem animarum cibum, quo alantur & confortentur viventes vita illius qui dixit: Qui manducat me, & ipse vivet propter me &c.*

7. Qui ante quindenam in sua parochia Eucharistiam sumpsit, tenetur iterum sub mortali eam ibi sumere intra quindenam. Nam quando per præceptum determinatur tempus, non impletur saltem integre, nisi eo tempore: sicut qui die Sabbati audivit Missam, non est immunis ab obligatione eam audiendi die sequenti. Præterea non satisfecit præcepto Eucharistiam *in Paschate* suscipiendi. *Hinc ægrotis parochialibus, etiamsi Communionem extra præscriptos Paschales dies sumpserint, in Paschalibus diebus illam deferet, ac ministrabit* Parochus (ait Rituale Rom.)

8. Qui intra quindenam non communicavit, tenetur adhuc postea intra eumdem annum quamprimum communicare. Quia hoc præceptum non est sicut præceptum jejunandi, vel audiendi Missam tali die, sed continet virtualiter duo præcepta, alterum communicandi semel saltem in anno, saltem in Paschate; ita ut Communio annua primario propter se præcipiatur ad implendum præceptum divinum sæpe in vita communicandi, nec alligetur Paschæ, sicuti Sacri auditio affixa est die festo. Quod satis indicant hæc verba legis Conc. Later. *ad minus in Pascha*, & ista Conc. Trid. *singulis annis saltem in Paschate*. Et vero Ecclesia debuit, exigente fidelium negligentia, determinare tempus observandi præceptum divinum communicandi pluries in vita, ideoque & obligare ad Communionem post Pascha eos, qui in Paschate omisissent. Ergo cum adhuc servari possit præceptum Ecclesiæ quantum ad id quod est magis principale, durat obligatio toto anno, donec impleatur.

Immo juxta Suar. Azor Reginald. & alios, est obligatio continua communicandi quamprimum moraliter fieri potest post Pascha, ita ut semper nova culpa admittatur, quoties data opportunitate non impletur. Quia tempus Paschæ non est tantum determinatum propter solemnitatem, & majorem congruentiam hujus temporis, sed etiam ne diutius differatur communio; unde præceptum est affirmativum, quatenus præcipit Communionem; & simul implicite negativum, quatenus prohibet ejus dilationem ultra Pascha: & probant etiam ex usu Ecclesiæ: nam qui Communionem omisit, censuris & minis compellitur ut quamprimum communicet. Aliud est de auditione Sacri, quæ præcipue præcipitur ob diem sacrum, & in illius honorem, tamquam onus affixum diei, sicque eo transacto non obligat; ut constat ex sensu & praxi Ecclesiæ. Sicut ergo cum tributum exigitur in certum diem, eo transacto, statim semper solvi debet, ita &c. Hinc qui toto anno non communicavit, tenetur in confessione dicere, quoties id per annum omisit, cum posset commode communicare, nam toties peccavit.

Sed Delugo docet, tunc remanere obligationem communicandi, non quidem statim post Pascha, sed solum ante finem anni, quia, inquit, cum præceptum communicandi in Paschate nequeat jam observari, nec proinde obliget, solum manet obligatio alterius præcepti, communicandi saltem semel in anno: hoc tamen non obligat ad communicandum hoc mense potius quam illo, sed ad communicandum semel hoc anno. Addit, censuram infligi solum propter transgressionem præteritam præcepti, quod obligabat sub censura infligenda a Prælato, qui non vult eam exequi nisi in eos, qui statim non communicaverint. (1)

9. Qui prævidet se non habiturum opportunitatem communicandi in Paschate, nec postea hoc anno, tenetur prævenire. Quia tenetur singulis annis communicare; obligatio autem quæ cadit in totum tempus, impleri debet initio, si in decursu, vel in fine impleri nequeat: nam urget in ea temporis parte, qua potest impleri; ut patet in Præcepto audiendi Missam, quam tenetur primo mane audire, qui postea non poterit: quia præceptum obligat pro illo die, prout impleri potuerit. Qui vero tempus prævenit, tenetur communicare, si postea possit, in Paschate, quia non satisfecit huic alteri obligationi communicandi in ipso Paschate, & jam potest ei satisfacere.

10. Ad veram Communionem necesse est, ut Eucha-

lebrare Missam in Paschate, tenentur nunc communicare in Ecclesia. Lambertinus *Instit. Ecclesiast.* 55. §. 7. & 8.

Item *Inst. Eccl.* 38. §. 10. ait, omnes sacerdotes cujuscumque sint Collegiatæ teneri Feria V. in Cœna Domini Sacramentum SS. Eucharistiæ recipere, & manibus Celebrantis, ut edicunt Decreta Sacr. Congr. apud Bissum V. *Communio* n. 383.

(1) Qui Præcepto Paschali de Eucharistia sumenda non satisfecit tempore apto, etiam post illud tenetur, & cogi potest pœnis ad Eucharistiam sumendam Lambertinus. *Inst. Eccl.* 45. §. 15.

Euchariſtia per os in ſtomachum trajiciatur, & in eo recipiatur: nam hoc requiritur ad veram manducationem & ſumptionem alimenti. Unde ſi quis tamdiu teneret hoſtiam in ore ut in eo diſſolverentur ſpecies, aut ſi moreretur antequam in ſtomachum deſcendiſſet, reipſa non communicaſſet, nec reciperet gratiam.

Nota. Non licet pluſquam ſemel eodem die communicare, ut conſtat ex omnium conſenſu, ex conſuetudine vim legis habente, & ex c. 3. de celebr. & cap. *Sufficit*, de conſecr. diſt. 1. Qui canones licet loquantur de ſolo Sacerdote, tamen ab omnibus extenduntur ad laicalem Communionem, & merito: nam facilius Sacerdoti ob utilitatem totius Eccleſiæ permitti poteſt bis celebrare. Ratio prohibitionis eſt reverentia tanto Sacramento debita, & ut aptius repræſentaretur unica Chriſti mors, quæ ſemel contigit. Hinc ſi quis eo die, quo communicavit, incidat in periculum imminens mortis, juxta Doctores omnes, aut fere omnes, inquit Delugo, non ei licet iterum eadem die communicare: quia nunquam licet bis communicare eadem die extra Miſſam, niſi quando propter reverentiam Euchariſtiæ neceſſe eſt, ut ab aliquo conſummatur. Neque tunc eſt neceſſitas ſecundæ Communionis: talis enim ſatisfecit præcepto divino communicandi in fine vitæ; nam communicavit tempore proximo mortis, ac proinde moraliter cenſetur communicaſſe in periculo mortis, licet id ignoraret. Rituale tamen Metenſe contrarium docet. (1)

Ad Euchariſtiæ adminiſtrationem quod attinet, duo capita occurrunt in citato Opere de Synod. l. VIII. quorum in priori, quod ordine eſt IX. de Viatico agitur, exhibendo, vel non exhibendo ei, qui poſt perceptam mane Sanctiſſimam Euchariſtiam eadem die prudenter timetur moriturus, atque recenſitis hinc inde opinionibus, ſtatuitur, *in tanta opinionum varietate, auctorumque diſcrepantia, integrum eſſe Parocho, eam ſententiam amplecti, quæ ſibi magis arriſerit, quin fiat reus violati Statuti Synodalis, quod certe non potuit caſum iſtum extraordinarium reſpicere. Neque fas eſſe Epiſcopo, aut in Parochum animadvertere, qui præfato ægrotanti Viaticum denegarit; aut quidquam de ejuſmodi controverſia in ſua Synodo decernere, ne videatur ſibi arrogare partes judicis inter graviſſimos, hac ſuper re, ſecum contendentes Theologos*.

In altero vero capite, quod eſt duodecimum, Primo: *Haud leviter delinquere*, ait, *qui pueros etiam duodennos, & perſpicacis ingenii, ſinunt ex hac vita migrare ſine Viatico, hanc unam ob cauſſam, quia ſcilicet nunquam ante, Parochorum certi incuria, & oſcitantia, Euchariſticum panem deguſtarint*, atque probare quodammodo videtur Suareſii ſententiam, qui docet; *omnibus, qui ſunt doli capaces, poſitis in vitæ diſcrimine, illud eſſe ex divino præcepto porrigendum*. Secundo. *Poſſe*, ait, *& interdum debere Epiſcopum conſtituere, ne Parochi renuant Sanctiſſimam Euchariſtiam iterato deferre ad ægrotos, quia etiamſi perſeverante eodem morbi periculo, idem ſæpius, per modum Viatici, cum naturale jejunium ſervare nequeant, percipere cupiunt*. Tertio, *De frequenti communione* monet, *ut caveat Epiſcopus, ne aut univerſim improbet, aut omnibus indiſcriminatim ſuadeat, quotidianum ad ſacram Menſam acceſſum*. Deinde ex Decreto ad litem de frequenti Communione præcidendam, jubente, ac approbante Innocentio XI. *die* 12. *Febr.* 1679. promulgato hæc verba tranſcribit. *In hoc igitur Paſtorum diligentia potiſſimum invigilabit; non ut a frequenti, aut quotidiana ſacræ Communionis ſumptione, unica præcepti formula aliqui deterreantur, aut ſumendi dies generaliter conſtituantur, ſed magis quid ſingulis permittendum, per ſe, aut Parochos, ſeu Confeſſarios ſibi decernendum putet, illudque omnino provideat, ut nemo a ſacro Convivio, ſeu frequenter, ſeu quotidie acceſſerit, repellatur, & nihilominus det operam, ut unuſquiſque digne pro devotionis, & præparationis modo, rarius, aut crebrius Dominici Corporis ſuavitatem deguſtet... Proderit etiam præter Parochorum, & Confeſſariorum diligentiam, opera quoque Concionatorum uti, & cum iis Conſtitutum haberi, ut cum Fideles ad Sanctiſſimi Sacramenti frequentiam (quod facere debent) acceſſerint, ſtatim de magna ad illum ſumendum præparatione orationem habeant; generatimque oſtendant, eos, qui ad frequentiorem, aut quotidianam ſaluſiferi cibi ſumptionem devoto ſtudio excitantur, debere, ſive laici negotiatores ſint, ſive conjugati, ſive quicumque alii, ſuam agnoſcere infirmitatem, ut dignitate Sacramenti, ac Divini judicii formidine diſcant cæleſtem Menſam, in qua Chriſtus eſt, revereri; & ſi quando ſe minus paratos ſenſerint, ab ea abſtinere, ſeque ad majorem præparationem accingere*. Denique concludit: *Si itaque in Synodo inſtituatur ſermo de frequenti, aut etiam quotidiano ſanctiſſimæ Euchariſtiæ uſu, non eſt deviandum ab hujus decreti ſemita, ſed ſi qua Parochis tradenda ſit inſtructio, curandum eſt, ut hæc illi adamuſſim reſpondeat; præcipue vero monendi ſunt Confeſſarii, ne frequentem ad Euchariſtiam acceſſum iis aut ſuadeant, aut permittant, qui in gravia peccata ſæpe labuntur, nec de pœnitentia peragenda ſuaque vita emendanda ſunt ſolliciti; ſicuti nec illis, qui etſi gravia evitent crimina, voluntatem tamen habent venialibus inhærentem; qua de re legendi ſunt* S. *Franciſcus Saleſius* Philoteæ part. 2. cap. 20. *& Joannes Taulerus* ſerm. 4. in feſto Ven. Sacramenti.

Quæſt. II. *Quinam ſunt Euchariſtiæ effectus?*

Reſp. Hi. Primus & principalis eſt nutritio & con-

(1) In Opere *de Syn. Diæc. c.* 11. ait Lambertinus, quod ſi quis mane ſumpſerit Euchariſtiam, veſperi vero decidat in lethalem morbum, liberum erit Parocho, ſi vel illum denuo communicet eadem die, ſive abſtineat; nec poteſt ab Epiſcopo ad utrumlibet adigi.

Cæterum extreme ægrotantibus, eodem periculo mortis diutius perſeverante, poteſt & debet ſemel, iterum, tertio Viaticum conferri petente ægroto; ſed quoties, & quantum temporis intercedere neceſſe ſit inter unam, & alteram communionem, nihil definiendum Pontifex cenſet. *Ibid. lib.* 7. *c.* 13. §. 4.

confortatio animæ, ac augmentatio in vita spirituali nimirum gratia sanctificante & caritate, ex Joan. 6. *Caro mea vere est cibus &c.* Et Conc. Flor. in decreto de Sacram. ibi: *Hujus Sacramenti effectus, quem in anima operatur digne sumentis, est adjunctio hominis ad Christum. Et quia per gratiam homo Christo incorporatur, & membris ejus unitur, consequens est quod per hoc Sacramentum in sumentibus digne gratia augeatur, omnemque effectum, quem materialis cibus & potus quoad vitam agunt corporalem, sustentando, augendo, reparando, & delectando, Sacramentum hoc quoad vitam operetur spiritualem: in quo gratam Salvatoris nostri recensemus memoriam, a malo retrahimur, confortamur in bono, & ad virtutum & gratiarum proficimus incrementum.* Et ex Conc. Trid. 13. cap. 2. *Sumi autem voluit* (Christus) *Sacramentum hoc tamquam spiritualem animarum cibum, quo alantur & confortentur viventes vita illius qui dixit: qui manducat me & ipse vivet propter me, & tamquam antidotum, quo liberemur a culpis quotidianis, & a peccatis mortalibus præservemur.*

Hæc autem nutritio & confortatio spiritualis consistit partim in augmento gratiæ habitualis, partim in gratiis actualibus uberioribus, quæ suo tempore intuitu Eucharistiæ perceptæ dantur, ad caritatem conservandam & augendam per opera meritoria, nisi tamen gratiis illis per peccata etiam venialia deliberate vel frequenter commissa obex postea apponatur.

Secundus liberat a peccatis venialibus, Conc. Trid.

Tertius præservat a mortalibus. Conc. Trid. c. 2. cit. per gratias scil. actuales, quæ illius intuitu dantur ad superandas tentationes, & servanda mandata, cum urgent; & mediante illa præservatione operatur perseverantiam in gratia, & per eam gloriæ consecutionem, juxta Joan. 6. *Qui manducat hunc panem, vivet in æternum*; si tamen homo gratiis illis non resistat.

Quartus est delectatio spiritualis, ex Conc. Flor. supra cit. & ex Conc. Vien. Clem. *de reliquiis &c.* ibi: *In quo habetur omne delectamentum, & omnis saporis suavitas, ipsaque dulcedo Domini degustatur.* Sed hæc delectatio spiritualis sæpe non est sensibilis, & impeditur per negligentiam, teporem, distractionem communicantis, vel affectum ad delectationes terrenas.

Quintus imminuit concupiscentiæ fomitem, tum augendo caritatem, nam ex S. August. augmentum caritatis est diminutio cupiditatis; tum per gratias actuales, quibus excitantur pii motus contrarii motibus concupiscentiæ.

Denique Eucharistia influit in gloriosam resurrectionem corporum, in quantum Deus ad vivificanda ista corpora movetur per conjunctionem, quam habuerunt cum vivificatrice Christi carne, ex Joan. 7. *Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, habet vitam æternam, & ego resuscitabo eum in novissimo die.*

Ex quibus patet, quam utilis & expetenda sit frequens Eucharistiæ sumptio, modo fiat cum debitis dispositionibus. (1)

Quæst. III. *Quænam dispositiones ex parte animæ requiruntur ad Eucharistiam?*

Resp. 1. Sub mortali requiritur status gratiæ. *Prob.* 1. Ex Cor. 11. *Quicumque manducaverit indigne, reus erit Corporis, & Sanguinis Domini... Judicium sibi manducat non dijudicans Corpus Domini.* Sed qui est in peccato mortali, manducat indigne. Ergo. 2. Ex Conc. Trident. sess. 13. c. 7. ibi: *S. non decet ad sacras ullas functiones quempiam accedere, nisi sancte; certe, quo magis sanctitas & divinitas cælestis hujus Sacramenti viro christiano comperta est, eo diligentius cavere ille debet, ne absque magna reverentia & sanctitate ad id participandum accedat, præsertim cum illa plena formidinis verba apud Apostolum legamus; qui manducat & bibit indigne, judicium sibi manducat, &c.* 3. Quia peccator gravem injuriam ac irreverentiam admittit in Christum, eum suscipiendo in statu inimicitiæ & peccati, quod ei infinite displicet; & quantum in se est, falsam reddit significationem tanti Sacramenti, illudque effectu suo privat. Nam cum sit institutum per modum cibi & potus, ad augendam, roborandam & conservandam spiritualem vitam animæ, quæ est gratia sanctificans & caritas, illam præsupponit; nec enim cibus datur, aut prodest mortuo. Hoc vero sacrilegium gravissimum est: & eo gravius est sacrilegium, quo persona, vel res sacra, quæ indigne tractatur, sanctior est.

Porro S. Franciscus Salesius, in sua Introduct. tum immunitatem ab omni peccato mortali & ab omni affectu ad quodvis veniale, tum magnum desiderium communicandi exigit ad communicandum octavo quoque die.

Resp. 2. Qui sibi conscius est peccati mortalis, per se loquendo, ante Communionem tenetur jure divino confiteri. Constat ex Concil. Trid. sess. 13. c. 7. in hunc sensum explicante hæc verba Apost. I. Cor. 11. *Probet seipsum homo.* Et can. 11. ubi ait: *Declarat Sancta Synodus illis, quos conscientia peccati mortalis gravat, quantumcumque etiam se contritos existiment habita copia confessoris, necessario præmittendam esse confessionem Sacramentalem.*

Dixi *per se loquendo*: nam si urget necessitas communicandi, & desit copia confessoris, sufficit & requiritur contritio perfecta, ex eodem cap. 7. & praxi fidelium. Quia cum finis intentus, nempe status gratiæ requisitus ad Eucharistiam, possit etiam absque confessione obtineri per contritionem perfectam, non debuit præceptum tunc confitendi ita stricte obligare, ut nulla prorsus necessitas excusaret. Hæc necessitas urgere ex communi sententia censetur. 1. Quan-

(1) De frequentia SS. Communionis, quibus concedenda sit quotidiana, quibus aliquando rarius, nihil innovandum supra Decretum Innocentii XI. die 12. Februarii 1679. Omnia scilicet referenda esse docti, & prudentis Confessarii judicio. Inferri tamen ex eodem Decreto licet frequentem accessum denegandum esse iis, qui in gravia peccata sæpe labuntur, nec de emendatione sunt solliciti; sicut nec tam sæpe iis, quorum cum voluntas sit a gravibus aversa, venialibus tamen tenacius inhæret. Lambertinus de Syn. Diœc. lib. 7. cap. 12. §. 9.

Quando moriture viaticum dari debet, & deest hostia consecrata. 2. Si Sacrificium, vel Communio sine gravi infamia, aut scandalo omitti nequit, ex Missali Romano *re defectib.* 3. Cum post consecrationem Sacerdos meminit peccati mortalis, ex Missali Romano. 4. Juxta multos, quando parochus die festo debet celebrare, nec potest alium substituere.

Porro Sacerdos qui in tali necessitate celebravit non confessus, tenetur postea quamprimum confiteri. Ita præcipit Conc. Trid. cap. 7. sic: *Quod si necessitate urgente Sacerdos absque prævia confessione celebraverit, quamprimum confiteatur.* Id est, ut explicat Missale Romanum, *cum primum poterit, debet confiteri.* Circa quod Alexander VII. damnavit has duas Propositiones 38. *Mandatum Concil. Trid. Sacerdoti sacrificanti ex necessitate cum peccato mortali, confiteri quamprimum, est consilium, non præceptum.* 39. *Illa particula (quamprimum) intelligitur, cum Sacerdos suo tempore confitebitur.* Quare confiteri tenetur statim, atque habuerit copiam confessoris, etiam in ipso die celebrationis, si sine magno incommodo possit. Dilatio autem licet parva quoad tempus, est magna relate ad finem præcepti, proinde mortalis ob periculum celebrandi iterum sine confessione. Copia autem confessoris censetur deesse, cum absque gravi incommodo, seu damno adiri nequit.

Nota. Qui jam confessus est, sed inculpate omisit mortale, tenetur illud confiteri ante Communionem, si absque gravi scandalo, & infamiæ periculo possit, (quale dicitur esse plerumque, si jam sacræ mensæ adstaret) & hæc est praxis fidelium; nam est præceptum divinum confitendi ante communionem omnia mortalia, quæ quis recordatur, ex Conc. Trid. sess. 13. cap. 7. & cap. 11. unde oppositum fuit expunctum in S. Fidei Tribunali Hispano.

Resp. 3. Requiritur, ut cum magna devotione & reverentia sumatur Eucharistia. Ita S. Th. 3. part. q. 80. art. 10. & per se patet: nam id summa Christi majestas tanto cum amore se totum creaturæ communicantis omnino exigit. Præterea devotio actualis requiritur ad aliquos effectus secundarios recipiendos; quamvis enim, secundum S. Thomam & communem sententiam, ad recipiendum augmentum gratiæ sanctificantis sufficiat status gratiæ, eo quod solum peccatum mortale sit obex gratiæ sanctificantis, quippe quæ cum veniali consistere potest, & Sacramenta ex opere operato gratiam conferant non ponenti obicem; tamen devotio actualis necessaria est ad recipiendam dulcedinem spiritualem, fervorem, majus augmentum gratiæ habitualis, multasque gratias actuales speciales: nam Sacramenta ad modum caussæ necessariæ efficiunt plus aut minus pro perfectiore ante imperfectiore dispositione subjecti, ex Conc. Trid. sess. 6. c. 7. unde solus defectus devotionis actualis, secluso contemptu & scandalo est grave veniale. Item ad remissionem venialium prærequiritur depositio omnis affectus ad illa, & displicentia aliqua saltem virtualis illorum. Hinc Filucius hæc ait: Qui ex consuetudine multa venialia committit, & sentit se gravatum eorum conscientia, & hic si sine dolore eorum accedat, videtur peccare venialiter: quia ponit obicem aliquibus effectibus, ut eorum remissioni & fervori caritatis: & quia est aliqua irreverentia.

Resp. 4. Devotio actualis, quam exigit Eucharistia, postulat, ut cum fide viva, spe firma, caritate ardenti, & magna humilitate suscipiatur; atque etiam ut conjuges ab actu conjugali se abstineant saltem die Communionis: quia hic actus propter delectationem carnalem, mentem deprimit, distrahit, & a spiritualibus avocat, & raro ob corruptionem naturæ sine culpa veniali exercetur, præsertim ab exigente. Si tamen actus ille fiat solum prolis gignenda vel reddendi debiti caussa, non impedit Communionem, ex S. Greg. in cap. *Vir.* 33. q. 4. Nam licet in copula intercedat voluptas & corporalis immunditia, tamen cum hæc accidant ob bonum finem, nec voluptas intenta sit, honestas finis hanc judecentiam compensat, & impedit, ne mens tantum deprimatur ac distrahatur. Qui vero ob voluptatem copulam exigit, regulariter venialem culpam admittit contra religionem, si eo die communicet, quia voluptas in eo actu quæsita mentem absorbet, & multum deprimit ac distrahit, ineptamque orationi reddit, & sic impedit devotionem actualem. Ita communiter, ut constat ex Sanchez.

Dixi *regulariter*. Quia possunt subesse aliquæ justæ causæ, ob quas Communio tunc licita sit post elicitam de culpa contritionem, ut Jubilæus, scandalum vitandum &c.

A fortiori qui pollutionem voluntariam, vel aliud grave peccatum admisit, non debet statim, etsi contritus & absolutus, Eucharistiam sumere, nisi augeat aliqua necessitas, & aliud confessario videatur, ut ait Missale Rom. tum ob indecentiam, tum quia talis non potest statim devotionem actualem debitam habere, propter distractionem, cogitationem turpium, recordationem delectationis obscœnæ, & infirmitatem ex peccato relictam. Immo ex quadam decentia ab Eucharistia abstinendum est ob pollutionem nocturnam involuntariam, dum mentem perturbat ac distrahit, nisi videatur a dæmone ad Communionem impediendam procurata, vel nisi adsit aliqua necessitas, vel singularis utilitas, aut scandalum ex omissione timeatur. S. Thom. 3. p. 80. art. 7.

Nota. Devotio, reverentia, & gratitudo Christo debitæ exigunt, aliquod tempus poni post communionem in gratiarum actione, pia occupatione animæ cum Christo, per actus fidei, spei, caritatis. & teste S. Theresia illud tempus est pretiosissimum ac saluberrimum, proinde non ita contrahendum. Non licet autem statim post Communionem expuere ob periculum & irreverentiam. Præterea S. Carolus, Act. p. 4. in instruct. Euchar. monet eos, qui Eucharistiam susceperunt, *ut animi cogitationes, sensus omnes, & linguam cohibeant, abstineantque præcipue eo die a verbis otiosis, cogitationibus inanibus; sed in sanctis meditationibus, precibus divinorum officiorum frequentandis, aliisque pietatis officiis atque operibus versentur....... & curent a sui intima custodia non alienari*

Quæst. IV. *Quænam ex parte corporis necessaria est dispositio?*

Resp. 1. Jure naturali requiritur exterior habitus & corporis compositio, quæ internam animi reverentiam, & devotionem exhibeat; nam debetur huic Sa-

Sacramento non solum interna, sed etiam externa veneratio summa, & adoratio, cum Christus mediis speciebus sensibili quodam modo in eo existat, & tractetur. Non licet autem communicare, si sit periculum evomendi, ob gravem irreverentiam.

Porro quoad sordes corporeas, id docet Delugo, etsi secundum se non impediant a Communione, saltem in occulto, cum Eucharistia sit solum cibus animæ, cujus munditiès exigitur; decentia tamen & reverentia tanto Sacramento debita exigit, ut si sordes ejusmodi facile possint auferri, auferantur. Item si brevi cessabunt, & potest commode differri Communio, aliquando semel aut iterum differatur. Quando tamen longius durant, vel mere occultæ sunt, ut contingit in menstruo, non est cur aliquis alimonia cælesti privetur.

Resp. 2. Ex lege Ecclesiastica, & consuetudine constanti vim legis habente, requiritur sub mortali jejunium naturale, consistens in eo quod nihil omnino per modum cibi vel potus vel medicinæ a media nocte præcedente, ab ore in stomachum trajiciatur. Constat 1. ex sensu & praxi Ecclesiæ. 2. Ex S. Augustino epist. 118. *Placuit Spiritui Sancto, ut in honorem tanti Sacramenti in os Christiani prius Dominicum Corpus intraret, quam exteri cibi. Nam ideo per universum orbem mos iste servatur.* Hancque consuetudinem docet ab Apostolis manasse. Enimvero semper servata fuit, nec ab ullo Concilio, vel Papa instituta fuit; at (ut ait S. August. ibid.) *Si quid tota per orbem frequentat Ecclesia, cur ita faciendum sit, disputare, insolentissimæ insaniæ est.* 3. Ex c. 5. de celebr. & ex Conc. Carth. III. can. 29. Tolet. VIII. can. 2. & Constantiensi, sess. 13. ibi: *Sacrorum Canonum auctoritas, & Ecclesiæ approbatæ consuetudo servavit & servat, quod hujusmodi Sacramentum non debet confici post cœnam, neque a fidelibus recipi non jejunis, nisi in casu infirmitatis, aut alterius necessitatis, a jure, vel Ecclesia concesso, vel admisso.*

In hoc non datur levitas materiæ, ut constat ex Ecclesiæ sensu, & consuetudine, quæ est optima legum interpres, & ex Concil. Tolet. VII. c. 2. & Missali Romano *de defect.* ubi ait: *Si quis non est jejunus post mediam noctem, etiam post sumptionem solius aquæ, vel alterius potus, aut cibi, per modum etiam medicinæ, & quantacumque parva quantitate, non potest communicare, nec celebrare.* Idque cum ob reverentiam & honorem Eucharistiæ, ut cælestis ille cibus præponatur cuilibet cibo & potui terreno, ut fideles assuescant discernere inter hunc divinum cibum, & alios communes; tum ob spiritualem significationem, quod Christus debeat esse primus ac primarius eorum cibus, & in cordibus primo fundari. Et vero quælibet sumptio est contra principale prohibitum; nam prohibetur Communio post sumptionem cujuslibet rei per modum cibi, vel potus, vel medicinæ.

Observa 1. Cum hoc præceptum sit mere positivum, non obligat his casibus ab Ecclesia expresse vel tacite exceptis, in quibus vel necessitas hominis, vel reverentia Sacramenti aliud exigit, 1. Cum in probabili articulo mortis Viaticum sumendum est ei, qui jejunus sine gravi incommodo communicare nequit. Nec tunc differendum est post mediam noctem, ut statim æger illud jejunus recipiat: nam id non fert usus Ecclesiæ ob nimiam difficultatem, & ob Sacramenti reverentiam; eo quippe tempore non potest sæpe cum debito decore, comitatu, & securitate deferri. Non licet tamen Sacerdoti non jejuno celebrare ad dandum Viaticum moribundo, sicut nec consecrare in fermentato, vel sine vestibus sacris, aut omisso ritu sacrificii: nam consuetudo ita interpretatur præceptum divinum Viatici sumendi, scilicet ut non debeat dari, nisi quando dari potest secundum ritum & ordinem ab Ecclesia præscriptum in Eucharistia conficienda & ministranda, & modo convenienti ac in debitis circumstantiis. Et vero cum Eucharistia non sit absolute necessaria ad salutem, major habenda est ratio reverentiæ rei debitæ, & uniformitatis servandæ in ritu sacrificii, quam utilitatis privatæ proximi; nam communi necessitati Ecclesia satis providit præcipiendo, Eucharistiam in Sacrario asservari ad Viaticum. Ob casum autem rarum lex generalis, & uniformitas in ritu omitti non debet. 2. Quando perficiendum est sacrificium, ut cum, Sacerdote post consecrationem deficiente, non adest nisi Sacerdos non jejunus, qui illud absolvat. Item cum Sacerdos advertit in calice non fuisse nisi aquam, cujus jam partem assumpsit: tunc enim debet consecrare vinum, & consecratum sumere; vel cum post consecrationem recordatur se non esse jejunum: nam lex divina faciendi sacrificium perfectum ac integrum prævalet legi Ecclesiasticæ de jejunio. Quod si Sacerdos ante consecrationem advertit se non esse jejunum, tenetur recedere, si potest sine gravi scandalo. 3. Quando post ablutionem relictæ sunt reliquiæ aliquæ in hac Missa consecratæ, etsi magnæ sint, dum facile recondi nequeunt in pixide & Sacrario: nam ad idem sacrificium spectant, & sumuntur per modum unius refectionis. Non licet tamen tunc sumere particulas alterius sacrificii, quæ sunt in ciborio ad illud expurgandum. 4. Si periculum sit, ne alioqui Eucharistia ab infidelibus profanetur: nam lex divina obligat ad impedienda sacrilegia, cum impediri possunt: & quod in reverentiam Eucharistiæ statutum est, non debet obligare ad non impediendam ejus profanationem & irreverentiam.

Observa 2. Jejunio naturali, ideoque Communioni, nunquam obstant ea, quæ per modum salivæ, vel respirationis in stomachum decidunt, ut reliquiæ minimæ vini aut aquæ, quibus os abluitur, mixtæ condensiori salivæ; & reliquiæ ciborum dentibus adhærentes, ac postea casu trajectæ. *Si reliquiæ cibi remanentes in ore transglutiantur, non impediunt Communionem, cum non transglutiantur per modum cibi, sed per modum salivæ. Idem dicendum, si lavando, deglutiatur stilla aquæ præter intentionem*, ait Missale Rom. Ita sanguis, vel humor a capite defluens, & juxta varios culex, aut floccus nivis per respirationem attractus, non obstant jejunio naturali, nec proinde Communioni: nam ista non sumuntur per modum cibi, vel potus, vel medicinæ. Secus, si saccarum, glycirriza, vel quid simile, quod sensim in ore liquescit, simul cum saliva in stomachum decidat, licet ante mediam noctem sumptum fuerit; quia quod sic liquescit, non deglutitur per modum salivæ, sed censetur esse id quod principalius trajicitur. Et tunc est continuata comestio cibi,

cibi, quæ fit per continuam liquefactionem & trajectionem. Idem dic de reliquis cibis, quæ data opera trajiciuntur, nam tunc non possunt dici per modum salivæ deglutiri, sed vere comeduntur. S. Thom. 3. p. q. 80. ad 4. S. Antonin. & Paludan. Ita etiam Vasquez, Delugo &c. & Suarez dicit ut securiorem eligendam.

An autem quæ a stomacho nec alterari, nec digeri possunt secundum ullam sui partem, ut lapillus, globulus plumbeus, fructum ligni &c. impediant Communionem, si deglutiantur? Alii affirmant; quia sumptio cujuslibet rei prohibetur, ut fideles intelligant, cuilibet rei creatæ hunc cibum esse præponendum. Alii probabilius negant: eo quod non habent rationem cibi, vel potus, vel medicinæ. *De his vero, quæ sumuntur per modum gustationis, sicuti aliqui faciunt, qui cibum & potum supra linguam ponunt solum ad probandum, & statim projiciunt, videtur quod non impediat* (Communionem:) *sicut si quis velit probare num sit aqua, vel vinum album, quod sibi ministratur. Quia non est cibus, nec potus, ex quo non deglutitur*, ait S. Anton. 3. part. tit. 13. c. 9. §. 8. Addit, neque impediri, si aliquæ horum particulæ mixtæ salivæ præter intentionem descenderent, ut dictum est de reliquiis aquæ, cum os abluitur. (1)

Obs. 3. Post cibum paullo ante mediam noctem sumptum non requiritur somnus, aut cibi digestio ad communicandum. Missal. Rom.

Quæst. V. *Quinam licite possunt Eucharistiam dispensare?*

Resp. 1. Soli Sacerdoti competit potestas ordinaria dispensandi Eucharistiam, ex Conc. Trid. sess. 13. c. 8. Nam hæc commissa est iis solis, qui possunt illam conficere, & ad quos spectant illa Christi Verba: *Hoc facite in meam commemorationem*. Tamen ex ejus commissione potest Diaconus illam ministrare, ut constat ex praxi veteris Ecclesiæ: non autem Subdiaconus, ut constat ex communi Doctorum consensu, & universali consuetudine Ecclesiæ. Et vero Diaconus habet ex sua ordinatione in ordine ad hanc functionem aliquid plus, quam alii clerici inferiores, non quod habeat ex sua ordinatione potestatem distribuendi, sed quia consecratur peculiariter in ministerium immediatum Sacerdotis, & supremum inter ministros, atque adeo ad ministrandum & serviendum Sacerdoti in rebus superioribus & dignioribus, quarum præcipua est distributio Eucharistiæ. Verum ex usu præsenti Diaconi id non possunt sine licentia Episcopi ob justam caussam, nisi in necessitate dandi Viaticum.

Resp. 2. Sacerdoti non licet Eucharistiam ministrare sine jurisdictione ordinaria, vel delegata, aut privilegiis; quia pastorum munus proprium est pascere, quod fit per Sacramenta. Unde mortale est id facere sine jurisdictione vel facultate saltem generali & interpretativa; nam est propria auctoritate usurpare jus alienum in re gravi contra debitam gubernationem, & ordinem Ecclesiæ. Idem dic de aliis Sacramentis. Si tamen pastor absit, vel præsens non possit dare Viaticum ægro, tunc quilibet Sacerdos, & eo deficiente Diaconus potest ac debet ministrare. Nam tunc præsumitur voluntas Episcopi, vel Papæ cum Eucharistia sit tunc Jure divino præcepta, & maxime utilis sit, immo aliquo modo necessaria ad vires spirituales in illo pernicioso agone comparandas; neque enim jurisdictio requiritur ad ministrandam Eucharistiam, tamquam aliquid pertinens ad substantiam ministrationis Pœnitentiæ, sed solum ad debitum ordinem, & modum servandum in gubernatione populi Christiani. Unde ad illud, non ad hoc sufficit voluntas præsumpta. Nunc ex consuetudine & consensu tacito Episcoporum quivis Sacerdos etiam sæcularis sine ulla parochi expressa licentia, quibusvis petentibus Eucharistiam extra tempus paschale in Ecclesiis administrat.

Nota. Est mortale Eucharistiam sub utraque specie panis & vini dare, ex Concilio Constantiensi, & ex recepta consuetudine vim legis habente, & approbata a Concil. Trid. sess. 21. cap. 2. Item eam distribuere sine stola, superpelliceo, vel alba, quia est contra reverentiam ei debitam, & præceptum Ecclesiæ.

Porro a sacra Communione *arcendi sunt publice indigni, quales sunt excommunicati, interdicti, manifesteque infames, ut meretrices, concubinarii, feneratores, magi, sortilegi, blasphemi, & alii ejus generis publici peccatores: nisi de eorum pœnitentia & emendatione constet, & publico scandalo prius satisfecerint. Occultos vero peccatores, si occulte petant, & non eos emendatos agnoverint, repellant: non autem si publice petant, & sine scandalo ipsos præterire nequeant*. Ita Rituale Rom. (2)

C A-

(1) Quod jejunium naturale requisitum ad Eucharistiam sumendam hæc habemus *ex lib. III. toto cap. 12. de Sacrificio Missæ* Lambertini; nimirum, quod Eucharistiæ sumptionem præcedere debet jejunium naturale a media nocte præcedenti cœptum. Nec refert si post cibum sumptum ante mediam noctem nullus somnus captus sit, nec cibus concoctus ante sacram communionem. Porro jejunium istud frangitur etiam parvitate materiæ; quare nec ablutio sumpta post celebratam Missam admittenda ab eo est, qui eo die alias Missas celebrare permittitur, uti die Nativitatis Domini, quo in casu nec licet celebrare & ad dandum ægroto viaticum, nam præceptum viatici obligat, quando conferri potest juxta ritum Ecclesiæ. Reliquiæ tamen cibi in ore remanentes si deglutiantur, non frangunt jejunium naturale; ut ex Rubrica Missalis constat. Vicissim si quis antequam se somno dederit, parum sacchari in os induxerit, quod paulatim liquescens in stomachum delabatur, id utique jejunium frangit. Tandem si quis ore gustaret vinum, vel condimentum ad saporem explorandum, & statim expueret, hæc non esset fractio jejunii.

Porro in dubio num quis fregerit jejunium, disputant Theologi; apud quos varii casus distinguuntur; præstaret tamen a percipienda communione abstinere. *Ibid.* §. 7.

(2) Ex opere *de Synodo Diœces.* Lambertini l. 7. c. 12. §. 4. nov. *Edit.* habetur quod peccatori occulto publice

CAPUT III.

De Missæ Sacrificio.

Quæst. I. AN *Eucharistia est verum Sacrificium?* *Resp.* Affirm. Est de fide, ex Conc. Trid. sess. 22. can. 1. 2. & 3. Ratio est quia Sacrificium proprie dictum est oblatio externa substantiæ sensibilis, per ejus realem immutationem facta Deo in testificationem supremi dominii Dei in omnes creaturas, & harum ad eum subjectionis. At hæc omnia conveniunt Eucharistiæ: nam per eam offertur Deo Corpus & Sanguis Christi, quæ sunt sufficienter sensibilia per species consecratas, & per actionem sacrificantis immutantur, quatenus per eam ponuntur Corpus & Sanguis sub speciebus corruptibilibus in statu realiter diverso, & inepto ad usus naturales ac humanos corporis & sanguinis, atque tendente ad destructionem seu desitionem, quatenus speciebus corruptis necessario ibi desinunt esse Corpus & Sanguis Christi. Quæ quidem mutatio realis est destructio quædam moralis sufficiens ad rationem Sacrificii, & æquivalens physicæ destructioni. Atque hæc oblatio fit ex institutione Christi ad agnitionem supremi Dei in res omnes dominii, quod nempe sit ipse auctor supremus rerum omnium, dominus vitæ & necis, ad cujus gloriam omnia referri debeant. Et vero cum Sacrificium sit actus religionis perfectissimus, quo Deo cultus ipsi soli proprius ac debitus exhibetur, non debuit eo carere vera ac perfectissima religio.

Nota. Sacrificium Missa est simul, 1. Latreuticum seu honorarium, in quantum offertur Deo in agnitionem supremi ejus dominii. 2. Eucharisticum, in quantum fit in gratiarum actionem pro acceptis beneficiis. 3. Propitiatorium, quatenus offertur, & valet ad remissionem peccatorum, & pœnæ eis debitæ. 4. Imperatorium quatenus fit & valet ad impetranda a Deo beneficia.

Quæst. II. *Quinam sunt sacrificii Missæ effectus?* *Resp.* 1. Ut propitiatorium, confert iis, pro quibus offertur, remissionem peccatorum mortalium & venialium quoad culpam, & pœnam temporalem peccatis condonatis debitam, ex Conc. Trid. sess. 21. c. docente, *Sacrificium istud esse vere propitiatorium... Hujus quippe oblatione placatus Dominus gratiam & donum pœnitentiæ concedens, crimina & peccata etiam ingentia dimittit.* Et, can. 3. *Si quis dixerit, Missæ Sacrificium soli prodesse sumenti; neque pro vivis & defunctis, pro peccatis, pœnis, satisfactionibus, & aliis necessitatibus offerri debere, anathema sit.* Producit autem immediate remissionem pœnæ temporalis, peccatis quoad culpam remissis, debitæ; idque plus aut minus pro voluntate Dei, & devotione subjecti. Remissionem vero peccatorum quoad culpam producit solum mediate, quatenus ejus intuitu conferuntur gratiæ actuales, quibus peccator, pro quo oblatum est, excitatur & perducitur ad pœnitentiam sufficientem cum Sacramento in re vel in voto suscepto ad justificationem. Quia tamen sæpe homo iis gratiis resistit, ideo non semper hic effectus obtinetur.

Resp. 2. Ut impetratorium est, habet vim impetrandi omnia genera beneficiorum etiam temporalium, quatenus ad salutem conducunt, sed secundum dispositionem divinæ providentiæ: nam hoc sacrificium continet Christum, & ejus merita hanc vim habentia.

Obj. 1. Hos effectus parit sacrificium Missæ ex opere operato; quia non conferuntur ex opere operantis, & quia Christus est non solum victima, sed etiam offerens principalis. 2. Ut Missa specialiter prosit uni potius quam alteri, requiritur applicatio a Sacerdote facta. Sufficit, si ante Missam adfuerit intentio eam applicandi tali, nec fuerit retractata. Ut autem is, pro quo offertur, accipiat gratias actuales, sufficit si non habeat voluntatem contrariam. At ut recipiat remissionem pœnæ temporalis, requiritur status gratiæ, & ut peccata, quorum pœna remittitur, sint ante remissa quoad culpam. 3. Ex communi sententia offerri potest pro conversione infidelium & hæreticorum, & excommunicatorum; modo non nominentur in orationibus.

Qu. III. *An Sacerdotes teneantur aliquando celebrare?* *Resp.* Omnes tenentur jure divino sub mortali. *Prob.* 1. Ex Luc. 22. *Hoc facite in meam commemorationem.* Quibus verbis, ut Conc. Trid. sess. 22. c. 1. testantur, Christus Apostolis eorumque in sacerdotio successoribus, ut offerrent, præcepit. 2. Quia Sacerdotes omnes in sua ordinatione accipiunt non solum potestatem, sed etiam munus & officium sacrificandi per se illi adnexum, ex illo, Hebr. 5. *Omnis namque Pontifex ex hominibus assumptus pro hominibus constituitur in iis, quæ sunt ad Deum, ut offerat sacrificia.* At quisque munus susceptum exequi tenetur graviter in re gravi, ut in hac, & uti potestate sibi concessa in honorem Dei & utilitatem proximi, ut patet ex damnatione servi inutilis ob talentum absconditum, Matth. 25. Quare S. Th. 3. p. q. 82. art. 10. ait, quod Sacerdos etiamsi curam animarum non habeat, *celebrare teneatur in præcipuis festis* (1)

Tenen-

blice Eucharistiam petenti, non est deneganda, cum jus naturale ad famam id expostulet. At in *Inst. Eccles.* 89. §. 2. dicitur, quod occulte petenti, & noto Sacerdoti aliunde quam ex Confessione tuto negatur. Si vero pariter aliunde, & simul etiam ex confessione sciat, Sacerdos exprimere debet se habere ejus peccati scientiam ex certo loco, non tamen nominato eo, a quo scit, si sub arcani naturalis sigillo id acceperit. Si vero noverit rem tantum ex Confessione, perinde se gerat, ac si nescivisset, cum exigat arctissimum Confessionis sigillum.

Quoad vero publicos peccatores, qui publice Eucharistiam petunt, repellendos esse ait *ibid.* §. 8. & *de Sacrificio Missæ lib.* 3. *cap.* 20. §. 4. Publicus vero dicitur non ille tantummodo, qui talis declaratus est a Judice, sed etiam qui per evidentiam facti, quæ nulla possit tergiversatione celari, talis habetur.

(1) Bened. XIV. (*de Sacrif. Missæ*, lib. 3. c. 1. n. 5. & seq.) varias elevavit opiniones a quibusdam Scriptoribus propugnatas circa necessitatem celebrandi; uti N. 79. & 80.) jam innuimus.

Tenentur etiam jure Ecclesiastico; nam Conc. Later. IV. c. *Dolentes*, de celebrat. inter peccata Sacerdotum recenset, quod vix quater in anno celebrent, & addit: *Hæc igitur & similia, sub pœna suspensionis inhibemus*. Et Conc. Trid. sess. 23. c. 14. sic statuit circa quoslibet Sacerdotes: *Curet Episcopus, ut ii saltem diebus dominicis, & festis solemnibus; si autem curam habuerint animarum, tam frequenter, ut suo muneri satisfaciant, Missas celebrent*. In Ecclesiis vero Cathedralibus, Collegialibus & Conventualibus quotidie celebrari Missa debet sub mortali saltem ab aliquo, præsertim ex usu Ecclesiæ vim legis habente, vel etiam ex fundatione.

Quæst. IV. *Quando, quoties, ubi, & qua hora celebrare licet?*

Resp. 1. Quolibet die celebrare licet, excepta feria sexta majoris hebdomadæ; feria vero quinta & sabbato ejusdem Missa privata vulgo dici non potest, sed unica publica seu solemnis in singulis Ecclesiis. Ita praxis Ecclesiæ decretis Pontificum firmata. In Diœcesi tamen Tullensi plures celebrantur Missæ privatæ feria quinta, ut populus satisfaciat obligationi audiendi Sacrum eo die impositæ.

Resp. 2. Non licet nunc plures Missas eodem die dicere, præterquam in Natali Domini, & in casu necessitatis cum licentia Episcopi, dum idem Sacerdos duas habeat Parochias, ex c. 3. *de celebr.* & ex consuetudine vim legis habente.

Resp. 3. Secluso privilegio non licet sub mortali, ob materiæ gravitatem, celebrare nisi in loco consecrato, vel auctoritate Episcopi benedicto, vel in oratorio ad divinum tantum cultum dedicato, & per Episcopum designato. Ex Conc. Trid. sess. 22. & c. 22. *de consecrat.* dist. 1. idque confert ad reverentiam tanto mysterio debitam, & ad fidelium devotionem augendam. Excipitur casus necessitatis publicæ, dum Ecclesia est diruta, ne populus Sacro careat; vel deest, ut in castris, & in litore maris, cap. 30. ead. Immo nunc in mari celebratur ex licentia Papæ.

Resp. 4. Jure communi, Missa non debet ante auroram absolvi, nec post meridiem inchoari, ex Missali Romano, & consuetudine generali. Excipitur 1. Missa Nativitatis Domini. 2. Casus necessitatis conficiendi Eucharistiam pro Viatico. 3. Ex consuetudine, vel tacita licentia in pluribus locis hora antevertitur, vel differtur; & in hieme in gratiam opificum vel similium pluribus horis ante solis ortum celebratur. Porro per auroram intelligitur prima lucis irradiatio, quæ excepto tempore utriusque æquinoctii durat per horam cum dimidia, & aliquando per duas horas pro diversis mensibus. Unde una hora & dimidia ante solis ortum sacrificare licet. Dicunt multi, licere uno & altero quadrante post meridiem inchoare Missam, ex caussa rationabili, v. g. ob supplicationem, vel concionem publicam protractam ultra meridiem.

Quæst. V. *Quænam requiruntur ad celebrandum?*

Resp. Sub mortali requiritur, 1. Lapideum altare ab Episcopo consecratum, fixum, aut portatile, tam amplum, ut hostiam & majorem partem calicis capiat, ut docet Missale Rom. Portatile amittit suam consecrationem, cum nulla pars confracti lapidis calicem cum patena capere potest. Fixum suam perdit, cum per fractionem illam notabilem, tum etiam per separationem e loco suo, sive basi. c. 3. *de consecr.* Disputant, an reliquiæ Sanctorum sint necessariæ ad consecrationem altaris, & an si loculus, seu sigillum continens reliquias frangatur, aut auferantur reliquiæ, altare consecrationem amittat.

2. In altari tres mappæ ab Episcopo, vel alio habente potestatem benedictæ; superiori saltem oblonga, quæ usque ad terram pertingat, duabus aliis brevioribus, vel una duplicata, quæ pro duabus habetur, ex Rubr. Miss. & ex c. 17. dist. 2. de consecr.

3. Calix & patena consecrata ab Episcopo, vel alio ex privilegio Papæ, debent esse ex auro, aut argento, vel cogente paupertate, ex stamno, c. 44. & 45. de. consecrat. dist. 1. & Missale Romanum ait: *Debet esse vel aureus, vel argenteus, aut saltem habere cuppam argenteam intus inauratam, & simul cum patena item inaurata*. Calix amittit suam consecrationem, ideoque non licet eo uti, 1. Dum cuppa calicis fixi separatur a pede per fractionem; quia consecratio cadit in totum calicem per modum unius indivisibiliter: secus, si pes sit tornatilis, nam tunc consecratio cadit in solam cuppam. Si interior cuppæ superficies denuo inauretur, quia aliam habet superficiem non consecratam; quæ tamen debet esse consecrata ob contactum immediatum Eucharistiæ, idem dic de patena. Neutrum tamen amittit consecrationem, etsi perdat paullatim aurum, quo inauratum est, quia id quod remanet erat consecratum, neque si quis ea sacrilege adhibuisset in usus prophanos, vel si ab aurifice resarciatur, modo nulla fiat fractio notabilis, aut mutatio superficiei interioris cuppæ, vel patenæ: nam id nullibi jus statuit.

4. Corporale lineum mundum, benedictum ab Episcopo, vel alio potestatem habente, sufficiens ad commode continendum calicem & hostiam, c. 47. *de consecrat.* dist. 1. Item palla similiter benedicta & linea, saltem quia parte calicem tangit, & purificatorium lineum.

5. Lumen, ex cap. ult. *de celebrat.* Ex Missali Romano, & consuetudine requiruntur duo luminaria cerea; tamen in casu necessitatis unum, immo juxta aliquos aliud lumen ex alia materia.

6. Crucifixus exsculptus, nisi expositum sit SS. Sacramentum.

Benedictus XIV. in Epistola ad omnes Episcopos ditionis Ecclesiasticæ Tom. 1. Bullar. pag. 225. ait: Primo, *Illud permittere nullatenus possumus, quod Missæ Sacrificium in iis Altaribus celebretur, quæ carent imagine Crucifixi, vel ipsa incommode statuatur ante Presbyterum celebrantem, vel ita tenuis & exigua sit, ut ipsius Sacerdotis, & Populi assistentis oculos pene effugiat*. Atque subdit, *certissimum esse, violari leges Ecclesiæ, si exigua solum imago Crucifixi præfigatur minori Tabulæ, vel statuæ Sancti, qui super additur*. Secundo, *sine imagine Crucifixi, quæ pendeat a Cruce, rem divinam fieri non posse, nisi necessitas intervenerit*. Tertio non esse necessarium Crucifixum, *dummodo Crucifixus in majori Tabula Altaris, vel pictus, vel calatus, primum locum obtineat, præ cæteris omnibus, quæ in eadem Tabula exprimuntur*. Quarto non sufficere parvam Crucem, quæ Tabernaculo præfigitur, juxta Decretum Cong. Sac.

Rit.

Rit. ann. 1663. *Crux parva cum Imagine Crucifixi posita super Tabernaculum, in quo asservatur inclusum SS. Sacramentum in Altari, non est sufficiens in Missa, sed poni debet alia Crux in medio candelabrorum.* Quinto, circa obligationem ponendi Crucem in Altari, in quo sit SS. Sacramentum expositum, dum in eo celebretur, ait, servanda esse Decreta prudenter, sapienterque edita a Sac. Rit. Congr. nempe, „ ut „ quælibet Ecclesia vel Diœcesis suam retineat con„ suetudinem; ita ut nihil immutetur in ea Diœcesi „ ubi Crux in Altari constitui soleat, dum Missa cele„ bratur, etiamsi sacra Eucharistia publice prostet: ne„ que nova disciplina excitetur in ea Diœcesi, ubi con„ traria hujusce rei consuetudo jampridem invaluerit.)

7. Missale, nam est instrumentum necessarium; memoria enim labilis est, & non licet in actione tam sacra se exponere periculo errandi, vel omittendi aliquid.

8. Vestes benedictæ ab Episcopo, vel alio habente hoc privilegium, nempe amictus, alba, cingulum, manipulus, stola, & casula: ita ut si quid horum desit, omittenda sit Missa: quia actio, quæ debito modo fieri nequit, potius omittenda est, quam indecenter exercenda (1). Ista amittunt suam benedictionem per lacerationem seu fractionem, & imminutionem notabilem, per quam desinunt esse aptæ ad usum suum: ut si albæ manica separetur, si cingulum ita rumpatur, ut nulla pars ad cingendum sufficiat; nam hæc manet benedicta ob retentam aptitudinem ad usum proprium. Item totum cingulum manet benedictum & aptum, si antequam frangatur, remedium adhibeatur connexione fortiori partium, etiamsi per nodum. Secundum S. Antoninum & alios licet uti stola pro manipulo vel cingulo, & manipulo pro stola, si satis longus, quando aliter fieri nequit; quia hæc omnia sunt benedicta, & apta ad talem usum. Si priusquam figura vestis destruatur, ad eam reficiendam assuantur paullatim aliqua, etsi ea non sint benedicta, eadem vestis moraliter benedicta manet, nam accessorium non tollit principale, sed ejus naturam sequitur; nisi tanta huic accessio fiat, ut possit pene novum censeri.

9. Minister, isque masculus, non fœmina ex Missali Rom. & c. 1. de cohab. cler. ibi: *Nulla femina ad Altare præsumat accedere, aut presbytero ministrare.*

Hæc autem omnia requiruntur sub mortali, ob Ecclesiæ præceptum, & universalem consuetudinem vim legis habentem in re gravi, utpote pertinente ad reverentiam Eucharistiæ, & debitum modum sacrificandi, saltem si haberi possunt.

Quæst. VI. *Quænam circa Missæ celebrationem observanda sunt?*

Resp. Sequentia 1. Nihil licet addere vel detrahere iis, quæ in Missali præscripta sunt, ut vetat Concil. Trid. sess. 22. & S. Pius V. in virtute sanctæ obedientiæ præcipit, ut Missa juxta ritum, modum ac normam Missalis Romani legatur, & ne quis in celebratione Missæ alias cæremonias vel preces, quam quæ hoc Missali continentur, addere vel recitare præsumat. Quod intellige, *salvis Ecclesiarum usibus*: nam quædam diœceses habent Missale proprium, & in aliquibus diversum a Romano. Item Urb. VIII. mandavit in omnibus & per omnia servari ab omnibus ubique rubricas Missalis Romani, ut videre est initio ejusdem Missalis. Quæ obligatio ex genere suo gravis est, cum sit imposita in virtute sanctæ obedientiæ, & de re ad cultum divinum pertinente. Unde illam violare est mortale, vel veniale, pro quantitate, vel quantitate rei aut actionis omissæ vel mutatæ; gravis vero in Canone. Sic mortalis est omissio elevationis hostiæ consecratæ, immissionis particulæ hostiæ in calicem, oblationis panis vel vini, Epistolæ vel Evangelii &c. In additione vero levitas materiæ raro locum habere potest, ob injuriam quæ infertur Ecclesiæ usurpando potestatem ei propriam, statuendi ea, quæ ad ritum celebrandi pertinent, qui in Ecclesia uniformis esse debet, & ob periculum superstitionis ac erroris. Immo quæ de se venialia essent, ut v. g. ex negligentia omittere *Gloria in excelsis*, vel *Credo*, vel unum aut alterum *Sanctum* in Canone, vel aliquam cervicis inclinationem aut genuflexionem &c. Hæc, inquam, & similia evadunt mortalia, si adsit contemptus, vel inde grave scandalum sequatur; vel si fiant ex consuetudine, aut habituali ac voluntaria indevotione seu negligentia, nam nunc adest contemptus saltem interpretativus. Item mortale est, aliquid vel leve omittere aut mutare, ex intentione errorem vel novum ritum introducendi: ut faciunt hujus ætatis novatores. Missæ secreta alta voce proferentes, & hoc suo facto damnantes Ecclesiæ Romanæ Ritum, contra Conc. Trid. sess. 22. can. 9. ubi ait: *Si quis dixerit, Ecclesiæ Romanæ ritum, quo submissa voce pars Canonis, & verba consecrationis proferuntur, damnandum esse, anathema sit.* Sacerdos vero qui tanta celeritate Missam celebrat, præsertim ex consuetudine, ut vix interum horæ quadrantem in ejus celebratione impendat,

(1) Benedictio sacrarum Vestium utrum ab Episcopo simplici Sacerdoti committi possit, quæstio est anceps inter scriptores. Insignes tamen Episcopi facultatem hanc plerumque a Sac. Congr. petunt. Lambertinus. *Inst. Eccl.* 21. §. 9. & 10.

An benedicendum sit Cingulum, Pluviale, & sacra Pixis, quæstio est anceps inter Doctores. Probabilior tamen censetur opinio, quæ benedictionem exigit, cum pro Pixide sit peculiaris benedictio in Rituali. *Ibid.* §. 12.

Si ex veteri sacro vestimento novus alius diversæ formæ conficiatur, ut si ex stola manipulus &c. benedictio iteranda est *Ibid.*

Porro Episcopi titulares jus nullum habent consecrandi sacro Chrismate vasa sacra, quia cum in his adhibendus sit usus Pontificalium, non datur illis hisce uti in aliena Diœcesi *Ibid.* §. 15.

Item Abbates Regulares benedicere Calices, & campanas pro usu alienarum Ecclesiarum (possunt enim pro suis) negavit, Alexander VII. *Decr.* 27. Sept 1659. Consulta Sacr. Congr. num potuerint indumenta sacra benedicere pro alienis Ecclesiis, eo quia obtinuerint Indultum Apostolicum, responsum fuit, exhiberi illud Indultum authenticum ex Archivio Apostolico desumptum, ac interim abstinerent. *Ibid.* §. 19.

dat, mortaliter peccat, tum propter gravem irreverentiam tanto Sacrificio illatam, tum propter populi scandalum, tum etiam propter contemptum saltem interpretativum, quasi esset actio levissimi momenti, a qua ad alias graviores properandum sit.

Hæc autem omnia ut diligenter vitentur meminerit Sacerdos horum Concil. Trid. verborum sess. 22. in Decr. de observ. & evit. in celebr. Missæ: „Quanta cura adhibenda sit, ut Sacrosanctum Missæ Sacrificium omni religionis cultu ac veneratione celebretur, quivis existimare poterit, qui cogitarit, maledictum in sacris litteris eum vocari, qui facit opus Dei negligenter. Quod si necessario fatemur, nullum aliud opus adeo sanctum ac divinum a Christifidelibus tractari posse, quam hoc ipsum tremendum mysterium, quo vivifica illa hostia, qua Deo Patri reconciliati sumus, in altari per Sacerdotes quotidie immolatur; satis etiam apparet, omnem operam & diligentiam in eo ponendam esse, ut quanta maxima fieri potest interiori cordis munditia & puritate, atque exteriori devotionis ac pietatis specie peragatur.... Edicto & pœnis propositis caveant (*Episcopi*) ne Sacerdotes aliis quam debitis horis celebrent, ne vel ritus alios, aut alias cæremonias & preces in Missarum celebratione adhibeant, præter eas, quæ ab Ecclesia probatæ, ac frequenti & laudabili usu receptæ fuerint “.

2. Preces pro singulis vestibus in Missali præscriptæ nequeunt sine peccato omitti, ex communi sensu & praxi piorum, eamque omissionem esse culpam venialem, docet communis sententia: secus de precibus, quæ dicuntur *Præparatio ad Missam*, nam in Missali proponuntur pro opportunitate Sacerdotis recitandæ, quod præceptum non sonat.

3. Non licet celebrare tecto capite, c. 57. *de consecr.* dist. 1. vel cum pileolo sine licentia, eaque Papæ, ex Decr. Urbani VIII. in Missali; item sine veste talari & calceis, ex Missali Rom.

4. Tenentur Sacerdotes perfecte ac integre tantum ministerium exequi: proinde diligenter præcavere omnes defectus etiam accidentales. Si tamen aliquid omissum est non ita grave, ordinarie non est supplendum iterando aliquid, vel præpostero ordine dicendo, aut faciendo. Quia id ordinarie perturbationem & scandalum populi affert, & ista accidentalia ad decorem, & reverentiam non juvant, dum non fiunt suo tempore, debitoque ordine. Si vero aliquis defectus substantialis circa materiam, vel formam, vel integritatem Sacrificii commissus sit, debet suppleri; quia facere Sacrificium mutilum, & imperfectum est contra præceptum Christi. *Quod si valde probabiliter dubitat, se aliquid essentiale formæ omisisse, iteret formam, saltem sub tacita conditione.* Missale Romanum.

5. Numquam licet directe intendere mutilationem Sacrificii, ita ut non liceat ob metum mortis intentatæ consecrare solum panem ad communicandum infirmum, prævidendo vinum defecturum: quia talis intentio, cum repugnet præcepto divino negativo, est intrinsece mala. At excusat Sacerdotem, qui post consecratam hostiam, ob evidens ac inopinatum & urgens mortis periculum eam consumeret, & consecratione calicis omissa fugeret; quia tunc non intendit, sed solum permittit imperfectionem Sacrificii ob extremam necessitatem. Si tamen inde scandalum, vel contemptus religionis sequeretur, teneretur sacrificium perficere cum quovis periculo.

6. Missam inchoatam abrumpere non licet sine justa caussa, qualis est administratio Baptismi vel Pœnitentiæ in necessitate, Concio vel promulgatio edictorum Ecclesiæ ante oblationem &c. ut fert usus. Qui autem Missam inchoavit, tenetur sub mortali illam absolvere, c. *Nihil* 7. q. 1. & c. *de consecr.* dist. 1. nisi excusetur ob impotentiam subito evenientem ex mentis deliquio, gravi infirmitate &c. Sed tunc si redire & prosequi nequeat, & consecratio facta sit, alius Sacerdos debet Sacrum perficere, c. *Illud* 7. q. 1. nam sacrificium non debet relinqui imperfectum. Immo tenetur Sacerdos cessare, si ante consecrationem se culpæ mortalis reum, vel censura ligatum, vel non jejunum esse recordetur, & nullum timeatur scandalum. Quod si absque gravi scandalo cessare nequeat, elicita perfecta contritione Sacrum perficiat. Item cessare tenetur, si ante cœptum Canonem Ecclesia violetur, vel excommunicatus non toleratus ex ea egredi nolit. „quod si timeatur incursus hostium, vel alluvionis, vel ruina loci, ubi celebratur, ante consecrationem dimittatur Missa: post consecrationem vero Sacerdos accelerare poterit sumptionem Sacramenti omissis omnibus aliis. *Missale Rom.* de defect. “

7. In requisitis ad Sacrificium, indecentia & immunditia notabilis est mortalis ob gravem irreverentiam contra præceptum tum naturale divinum, quo res sacræ decenter ac reverenter tractari debent, tum Ecclesiasticum, cap. ult. *de custod. Euchar.* Ex Concil. Gener. Later. IV. ibi: *Præcipimus ut oratoria, vasa, corporalia, & vestimenta munda & nitida conserventur. Nimis enim videtur absurdum in Sacris sordes negligere, quæ dedecent etiam in profanis*: Unde ex Missali Romano vestimenta Sacra *non debent esse lacera, aut scissa, sed integra, & decenter munda ac pulchra*. Contra quod graviter peccant ii, quibus incumbit horum custodia, vel obligatio ea suppeditandi; & superiores qui ista non curant.

8. Linteamina & vestimenta sacra & vela detrita, & jam ad proprium usum inepta, debent igne consumi, & eorum cineres in piscinam projici: nec licet ea in usus profanos convertere, vel vendere, c. *Altaris*, de consecr. 1. Sicut nec ligna & lapides Ecclesiæ dirutæ, vel altaris; nam lex generalis est: *Semel Deo dicatum, non est ad usus humanos ulterius transferendum*. Reg. 51. jur. in 6. Vasa tamen sacra igne transmutata possunt ob necessitatem pauperum vendi, & sic usibus profanis deservire. Quæ vero usibus profanis deservierunt, possunt in usus sacros, forma eorum mutata, converti: sic Paganorum delubra in templa conversa sunt.

9. Vas, in quo Eucharistia asservatur, debet esse consecratum, ex Missali Rom. præscribente, ut hostiæ consecrandæ ponantur vel supra corporale, vel in vase aliquo benedicto: & ideo extat ejus benedictio specialis in Rit. Rom. cum aliis. Nam (ut ait S. Thom. 3. p. q. 83. art. 3.) reverentia hujus Sacramenti exigit, ut a nulla re contingatur, nisi consecrata. Idem dic de lunula, quæ debet esse ex auro, aut argento.

10. Sacra vasa etsi vacua, quæ Corpus & Sangui-

nem Christi contingunt, vel Chrismate uncta sunt, tangere non licet laicis, nec feminis etiam religiosis, sed solis ministris sacratis, c. 41. *de consec.* dist. 1. c. *Sacratos*, dist. 23. Quod si tangant sine contemptu, ex communi sententia erit solum culpa venialis: immo nulla, si subest aliqua necessitas, vel caussa honesta. Quamdiu vero vasa continent Corpus, vel Sanguinem Christi, nemo sine mortali, praeter Sacerdotem & Diaconum, potest ea contingere, sine absoluta necessitate, ex c. 26. dist. 23. quia res est gravissima. Iisdem non licet corporalia & purificatoria tangere, antequam a Sacerdote, vel Diacono laventur, ex cap. 40. *de consec.* dist. 1. quia Corpus, vel Sanguinem Christi contingunt. Omnibus autem laicis licet alias vestes & pallas benedictas tangere cum debita reverentia; quia Eucharistiam immediate non contingunt, nec sacro Chrismate unctae sunt.

Quaest. VII. *Quaenam observanda sunt circa stipendium Missarum?*

Resp. Sequentia, 1. Licet stipendium justum pro Missa accipere, non quidem ut pretium, quod esset simoniacum, sed in sustentationem: nam aequum est, ut qui in commodum alterius occupatus est, ab eo sustentetur, habita ratione temporis, quo sic occupatur, & status occupati. Stipendium autem justum est illud, quod lege, vel consuetudine approbata constitutum est: nam licet stipendium illud non sit vere pretium, tamen servat proportionem pretii, quatenus in ea servanda est ratio justitiae: Sicut ergo illud est justum pretium, quod est lege taxatum, vel communiter consuetudine receptum, ita etiam stipendium. Quare qui amplius exigit, vel accipit, tenetur restituere; cum ille excessus non sit debitus, nec sponte ac liberaliter dari censeatur. Hinc si quis amplius ultro offerat ex ignorantia justi stipendii, monendus est: si vero taxationem noverit, censetur excessum liberaliter dare.

2. Cum datur stipendium, ut celebrentur Missae in tali numero, in tali loco, vel tempore, pro tali caussa &c. Haec omnia ex justitia servari debent: nam dans non vult transferre dominium stipendii, nisi sub hac conditione: & alter recipiens, hoc ipso se obligat ad id omne, quod petitur. Hinc peccat graviter Sacerdos, si diu differat: nam interea magno spirituali fructu injuste privat eos, quorum debitor est. Immo tenetur ad restitutionem, si ideo Missa non profuerit ad specialem intentionem ejus qui stipendium dedit, v. g. ad aliquem successum, cujus occasio ante celebrationem perierit, nam defraudavit intentionem, ob quam stipendium datum est. Idcirco non ei licet plura stipendia accipere pro totidem Missis, quas praevidet non posse celebrare, nisi post longum tempus, si offerens expresse in id non consentiat; nam alioqui saepe contingeret, illas non posse amplius dici propter caussam ab offerente intentam, v. g. pro infirmo, qui ante morietur, pro vincenda tentatione, pro felici exitu negotii, pro aliquo alio beneficio, quod postea obtineri non poterit.

3. Non licet anticipate dicere Missam pro iis, qui sibi primum offerent stipendium. Nam 1. idest contra usum Ecclesiae, & prohibitum a Sac. Cong. Cardin. auctoritate Pauli V. 2. Dans stipendium intendit, ut post datum Missa sibi applicetur: tum quia saepe alias non potest obtineri finis intentus: ut cum petitur in remissionem peccatorum postea commissorum; tum ut melius se disponat ad effectum sacrificii accipiendum. 3. Deus sicut neque remunerat anticipate ex his, quae praevidet futura, ita nec confert anticipate effectum Sacramenti, aut sacrificii.

4. Qui stipendium majus solito pro Missis accepit, tenetur integrum dare iis, quibus Missas celebrandas committit, nec potest partem sibi retinere. Nam 1. Sine justo titulo partem illam retineret; nam non ei gratis ac liberaliter donata est, sed intentio dantis est, ut celebrans totum stipendium recipiat, cui proinde totum debetur. Nec accipiens comparavit illius stipendii dominium, nisi cum obligatione, ut vel ipsemet sacrificet, vel alteri sacrificanti pro sustentatione stipendium largiatur. 2. Hoc sapit turpe lucrum. 3. Urbanus VIII. id expresse vetuit decreto *Cum saepe*; & Alexand. VII. damnavit hanc propositionem: „ Post decretum Urbani potest Sacerdos, cui Missae celebrandae traduntur, per alium satisfacere collato minori stipendio, alia parte stipendii sibi retenta “.

5. Non licet pro una Missa accipere plura stipendia, nec pluribus acceptis licet una Missa satisfacere: nam qui dant stipendia, intendunt tot pro se fieri, & specialia sibi applicari sacrificia, & solum sub hac tacita conditione dant. Ideo Alexand. VIII. damnavit hanc propositionem: „ Non est contra justitiam pro pluribus sacrificiis stipendium accipere, & sacrificium unum offerre, neque etiam contra fidelitatem, etiamsi promittam, promissione etiam juramento firmata danti stipendium, quod pro nullo alio offeram “. Quamvis enim unius Missae valor sit infinitus secundum rem quam continet, nempe Christum & ejus merita, est tamen limitatus secundum applicationem. Christi enim merita, quamvis infinita, non applicantur secundum sui infinitatem, sed finito modo, quem Deus definivit.

Immo qui stipendia diversa singula justo minora, sive ab uno, sive a pluribus accepit pro pluribus Missis, non potest illa ad justum pretium reducere, & per pauciora sacra satisfacere: nam hoc ipso quod acceptat stipendia minora, censetur juri suo cedere, & reliquum condonare: taciteque promittit se totidem Sacra dicturum. Sed gravis est obligatio servandi pacta, alias rueret fides in societate humana. Unde Sac. Congr. auctoritate Urbani VIII. sibi specialiter attributa praecepit Sacerdotibus, ut tot Missas pro pluribus stipendiis incongruis celebrent, quot pro illis praescriptae sunt, *ita ut alioquin suae obligationi non satisfaciant, quin immo graviter peccent, & ad restitutionem teneantur*, in Bullario tom. 4. pag. 88. quia nempe stipendium sub conditione ac onere datum & acceptum est.

6. Qui ab aliquo stipendium accepit, non ei licet ab altero quidquam accipere, ut ei applicet in eadem Missa eam fructus partem, quae ipsi Sacerdoti contingit. Nam 1. Hoc repugnat praxi Ecclesiae, & sensui ac intentioni fidelium. 2. Hoc ipso quod Sacri applicatio alteri debita est ex justitia, ex debito sunt omnes fructus, quorum est capax. 3 Fructus ille nequit alteri applicari. 4. Alexander VII. damna-

mnavit hanc propositionem: *Duplicatum stipendium potest Sacerdos pro eadem Missa licite accipere, applicando petenti partem etiam specialissimam fructus ipsimet celebranti correspondentem: idque post Decretum* Urbani VIII.

7. Sac. Congr. confirmante Urbano VIII. declaravit, *Sacerdotes, quibus diebus tenentur Missas celebrare, ratione beneficii, seu cappellæ, legati, aut salarii, si eleemosynas pro aliis etiam Missis celebrandis susceperint, non posse eadem Missa utrique obligationi satisfacere*, in Bullario tom. 4. p. 61. Et vero alias acciperetur duplicatum stipendium pro una & eadem Missa; nam fructus beneficii habent rationem stipendii. Hinc Canonici & Cappellani tenentur applicari fundatori soli Missas, quas ex fundatione tenentur celebrare, talis quippe fuit intentio fundatoris, etiamsi eam non expresserit. Nam hæc est praxis communis, quæ est optima fundationum sicut legum interpres; & ubi aliud non constat, præsumptio est pro fundatore: in dubio enim quisque præsumitur sibi optime consulere voluisse.

His quæ de Sacrificio Missæ ab auctore sunt exposita, addenda nonnulla sunt, quæ a S. M. Benedicto XIV. vel definita sunt, vel clarius explicata.

Const. 22. inc. *Quanta cura* tom. 1. Bullarii *p.* 56. sub pœna censurarum, quarum absolutio Romano Pontifici reservatur, prohibentur mercimonia super eleemosynas Missarum, hoc est, qui eleemosynas colligunt in iis locis, in quibus stipendia, sive eleemosynæ pro Missis sunt pretii majoris; Missas vero celebrare curant in locis, in quibus pro minori pretio celebrari soleant; si Laici sint, excommunicationem; si vero Clerici, vel Sacerdotes, suspensionem a solo Romano Pontifice absolvendam incurrant.

In lib. v. de Synodo Diœc. cap. VIII. *n.* 6. legitur, quod Patres Concilii Toletani, ad coercendam Sacerdotum avaritiam, an. 1324. vetuerunt, ne ullus Sacerdos quidquam, vel minimum, pro Missa, ex pacto exigeret, sed eleemosyna contentus esset, quæ ei sponte offerretur. Et *n.* 10. quod Episcopi, ut Trid. Conc. obtemperent, atque importunas, & immoderatas eleemosynarum exactiones impediant, debet in sua quisque diœcesi Missarum stipem taxare, ultra quam nemo quidquam exigere valeat.

Cap. autem IX. *n.* 2. Porro si ultra eleemosynam ab Episcopo taxatam, plus Sacerdos celebraturus exigat, non solum peccat contra legem Ecclesiæ, verum etiam Justitiam commutativam lædit: quibus additur, quod ex decr. Sac. Cong. Conc. etiam Regulares taxæ stare debent ab Episcopo constitutæ. Vide duo citata capita, & c. x. in quibus plura tractantur erudite.

Vide item lib. VII. cap. 60. 64. & 70. in quibus inter alia docetur. Primo. Non esse permittendum, ut quisquam Missam celebret capite cooperto, nec coma quidem ficititia c. 60. *n.* 1. Secundo Missæ Parochiali diebus festis interesse olim fideles debuisse; nunc vero cuique integrum esse, Missam audire quocumque die in quacumque Ecclesia, atque ita satisfieri præcepto, dummodo non in Cappella, aut Oratorio privato audiatur c. 64. *n.* 3. *ad* 12. Tertio, Missas, pro quibus celebrandis in determinata Ecclesia oblatæ sint eleemosynæ, posse ex indulto Episcopi in alia Ecclesia celebrari, si nequeant in illa c. 70. *n.* 4.

8. Sacr. Congrat. apud Fagnanum declaravit, eum, qui accepit stipendium ad celebrandam Missam pro mortuo, & aliud stipendium ad celebrandum pro alio, v. gr. infirmo, non satisfacere unica Missa utrique obligationi, applicando fructum satisfactorium mortuo, & impetratorium infirmo. Et vero cum Missa pro aliquo celebrari debet, ei totus fructus cujus est capax, applicari debet. Fructus autem impetratorius prodest mortuis: nam pœnæ peccatis debitæ remitti possunt, non solum per modum, seu viam satisfactionis, sed etiam per modum impetrationis.

9 Obligatus ad celebrandum in tali Ecclesia, vel altari (1), peccat mortaliter, si sine justa & gravi caussa alibi celebret; quia in re gravi defraudat fundatorem, vel dantem stipendium. *Necesse est ut defuncti dispositio modis omnibus conservetur*, ait S. Greg. epist. 20. l. 9. Quod si Cappellanus impediretur a celebrando per paucos dies, juxta multos non tenetur supplere per alium, vel compensare; quia non præsumitur hanc fuisse mentem fundatoris, cum nequidem famulis ob eam caussam stipendium minui soleat. Secus, si pluribus diebus sit impeditus.

10. Beneficiatus non potest propria auctoritate imminuere numerum Missarum olim constitutum, etiamsi ob imminutionem redditutum, vel valoris pecuniæ non accipiatur stipendium sufficiens. Sed recurrendum est ad Episcopum, ex Conc. Trid. sess. 25. cap. 4. immo ad Papam, ex decreto Urbani VIII. ubi illud viget.

Quæst. VIII. *Quænam observanda sunt circa Ecclesiæ pollutionem, reconciliationem, & exsecrationem?*

Resp. 1. Est mortale celebrare Missam, vel officia divina, vel mortuum sepelire in Ecclesia polluta nec reconciliata, vel interdicta, vel exsecrata, quia est contra prohibitionem Ecclesiæ in re gravi ad religionem pertinente. Nulla tamen ideo contrahitur censura, vel irregularitas, cum nulla sit in jure expressa. Hinc si Sacerdote celebrante Ecclesia notorie pol-

(1) Quoad Altaria privilegiata, definiri solet in Brevibus numerus Missarum quotidie in Ecclesia celebrandarum si forte accidat, aut aliquibus diebus numerus iste Missarum desit, dummodo sæpius in hebdomada tot Missæ celebrentur, quot privilegium illud exigit, id non sufficere declaravit S. cr. Congr. die XI. Septembris 1694. Decretumque illud approbavit Innoc. XII. ex quo resultat necessarium esse singulis diebus numerum Missarum definitum. *Lambertini* Inst. Eccl. 56. §. 16.

Ibidem etiam habemus, quod Indulgentiæ Altaris cum definito numero Missarum, si forte accidat tempore Adventus, & Quadragesimæ, ut in Regularium Ecclesiis impleri non possit numerus, remanent suspensæ. Reliquis anni diebus, si forte id raro contingat, non remanent suspensæ, sicut nec remanent, si ob infirmitatem Sacerdotum tam sæcularium, quam Regularium, raro tamen id contingat. Ita Sac. Congregat. die 30. Julii 1706.

polluatur, tenetur intermittere Missam, si nondum Canonem inchoavit: nam hoc inchoato debet perfici Missa. Ita Missale Rom. Jam enim posita est proxima præparatio ad consecrationem.

Resp. 2. Ecclesia polluitur, seu violatur, ita ut indigeat reconciliatione. 1. Per injuriosam humani sanguinis effusionem, quæ vox copiam sanguinis indicat, cap. ult. *de consec. Eccles.* & cap. un. eod. tit. in 6.

2. Per homicidium voluntarium & injuriosum, licet factum sine effuso sanguine, ut per venenum, strangulationem &c. c. 4. *de consec.* & can. 29. de consecr. dist. 1. Unde non polluitur Ecclesia ob inculpabilem occisionem, ut si fiat ab homine mente capto. Requiritur autem ut vulnus sit receptum in Ecclesia: unde si quis extra percussus, ad eam confugiat, ibique moriatur, vel sanguinem plurimum effundat, non polluitur. At polluitur si vulnere ibi accepto saucius foras exeat, & extra Ecclesiam moriatur, vel sanguinem effundat, vel si vulneretur in Ecclesia ab existente extra eam jactu lapidis, vel explosione catapultæ.

3. Per qualemcumque humani seminis effusionem voluntariam, cap. ult. *de consecr. Eccl.* & c. 20. *de consec.* dist. 1. Etiam secundum omnes per actum conjugalem: nam verba legis generalia sunt; *& ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus.*

4. Per sepulturam excommunicati non tolerati, art. 7. *de consec. Eccl.* Secundum multos non polluitur ob sepulturam hæretici notorii, in locis scilicet, ubi hæretici Catholicis permixti tolerantur, si non sit nominatim denuntiatus; quamvis illicita sit, ex c. 2. *de hæret. in 6.*

5. Per sepulturam infidelis non baptizati, c. 27. & 28. *de consec.* dist. 1. & proinde infantis non baptizati, contra aliquos hoc de infante negantes: quamvis omnes fateantur esse mortale illos ibi sepellire, & inde cadavera illa, si possint, extrahenda esse; nam est vere infidelis non baptizatus.

Obs. 1. Nomine Ecclesiæ quoad hunc effectum non intelligi Oratoria in domibus privatis etsi ab Episcopo designata ad celebrandum: nam jura loquuntur solum de Ecclesiis. At secundum varios intelliguntur loca publica, ut eremitoria aliqua, hospitalia, & similia, quæ nec consecrata, nec benedicta sunt, sed deputata ab Episcopo ad hoc ut in iis publice celebretur; in quibus nequeunt corpora infidelium sepeliri; quia hæc loca comprehenduntur nomine Ecclesiæ, cum ita communiter appellantur. At quælibet Ecclesia, etsi nec consecrata, nec benedicta, secundum illos polluitur, ex c. ult. *de consec. Eccl.* 10. *de immunit. &c.* 2. Cœmeterium benedictum polluitur iisdem modis, quibus Ecclesia, ita ut mortale sit in eo sepelire: & eodem modo reconciliatur.

4. Uterque locus non indiget reconciliatione, quæ est actus publicus, nisi factum publice constet; & notorium sit, ita ut nulla tergiversatione celari possit; nec sufficit quod per duos, vel tres testes probari queat.

4. Etsi isti actus sint occulti, sunt tamen vera sacrilegia, utpote ab Ecclesia prohibiti ob reverentiam loco sacro debitam. Et vero si illi actus postea fiant notorii, Ecclesia eget reconciliatione, ergo ante notorietatem jam erant sacrilegi & contra prohibitionem Ecclesiæ; non enim tales incipiunt esse, dum publici fiunt. *Ita communiter.*

5. Ecclesia non censetur polluta, si aliquid ex dictis contigerit supra Ecclesiæ fornicem vel tectum, vel in cameris adhærentibus, in turri, vel subterraneo specu, qui non sit ad sepulturam, vel secundum multos in Sacristia. Quia hæc non pertinent ad Ecclesiæ corpus, nec cultui divino deputantur: ac proinde tunc non committitur sacrilegium. Secus de capellis, quia sunt partes Ecclesiæ, & ad sacrificium destinatæ sunt.

6. Polluta Ecclesia polluuntur simul altaria, immo & cœmeterium, si sit ei contiguum. Quia accessorium sequitur conditionem principalis, ex reg. 42. jur. in 6. Secus, si ab ea remotum fuerit. At polluto cœmeterio, non ideo polluitur Ecclesia: nam minus non trahit ad se majus, nec accessorium principale, c. ult. *de consec. Eccl. vel Alt. in 6.*

Resp. 3. Ecclesiæ pollutio tollitur ejusdem reconciliatione. Si fuerit tantum benedicta, potest reconciliari cum aqua benedicta communi per simplicem Sacerdotem ex licentia Episcopi. Si consecrata sit, reconciliari potest a solo Episcopo, *c. 9. de consecr. Eccl.* idque ritu in Pontificali præscripto. (1)

Porro non reconciliatur præcise per celebrationem Missæ, etiam bona fide factam: *ita Delugo, Azorius, Layman, & alii.* Tum quia per illam Ecclesia non consecratur. Tum quia consecratio & reconciliatio, cum sint jure canonico institutæ, debent fieri per ritus a canonibus præscriptos: at nullus canon ista per celebrationem Missæ perfici statuit.

Resp. 4. Ecclesia exsecratur, seu amittit suam consecrationem, ita ut denuo consecrari debeat, si partes Ecclesiæ secundum majorem partem destruantur, aut corruant, vel omnis eorum crusta, aut major saltem pars simul auferatur, & ex can. 20. *de consecr.* dist. 1. juncto cap. *Ligneis*, de consec. Secus, si parietes paullatim & successive destruantur ac reficiantur; quia semper manere censetur idem numero templum: modo tamen pars, quæ additur, non sit major, quia id quod majus est, censetur ad se trahere quod minus est. Neque si tectum solum corruat, quia consecratio est potissimum in parietibus, & exterioribus crustis, ubi linitio & cruces fiunt, ex cit. *Juribus.* Porro exsecrata Ecclesia, non ideo exsecrantur altaria, nec vicissim.

A P-

(1) Consecratas Ecclesias atque pollutas nemo præter Episcopum Diœcesanum reconciliare potest, nec fas est id muneris demandare Presbytero, quamquam cum aqua ab Episcopo benedicta. Si tamen Ecclesia non fuerit consecrata, sed tantum benedicta, facultas dari potest, ut per simplicem sacerdotem, adhibita tantum aqua lustrali, Ecclesia polluta reconcilietur. Lambertinus *de Syn. Diœc. lib.* 13. *c.* 15. §. 2. *nov. edit.*

APPENDIX

De Orientalis Ecclesiæ circa Eucharistiam disciplina.

§. I.

De Materia.

MAteriam Eucharistiæ Orientales omnes fatentur esse panem triticeum (Artorytæ enim sive caseum, vel lac cum pane adhibentes jam fuere ab universa Ecclesia damnati Conc. Carth. III. & Const. an. 680.) ac vinum de vite: dissident vero tum a Latinis, tum invicem circa panis qualitatem. Nam eorum plerique solo fermentato, nonnulli vero cum Latinis azymo pane utuntur. Primum dicemus de iis, qui azymum adhibent, tum de aliis. Azymo pane utuntur Æthyopes sive Abissini feria quinta in cœna Domini, ut Christum imitentur, qui in Azymis Eucharistiam confecit. Ita rem narrat Ludolf. in comment. hist. Æthyopiæ, ac quidam Presbyter e Provincia Zeva Regni Æthyopiæ, & Monachus Ordinis S. Antonii, in declaratione coram amplissimis Cardinalibus facta an. 1594. interrogatus, „ an Æthyopes celebrent in pane fermentato, vel in azymo: & quid sentiant de „ celebrante in azymo? Respondit, Æthyopes in fermentato celebrant, & illi, qui in azymo celebrant, conficiunt etiam. Et nos in tota Æthyopia „ feria quinta in cœna Domini singulis annis in hujus rei memoriam in azymis celebramus".

Chaldæi, qui in Malabaria sunt, ex quo Latini in illas regiones penetrarunt, azymum adhibere solent. In Concilio Diamperiensi an. 1599. statutum fuit, ut in azymo tantum consecrarent, ac etiam antea, teste Josepho Indo *navig. novi orbis c.* 144. dum id consequi possent, azymo utebantur, hoc est, dum in Latinorum Ecclesiis celebrarent, ut scribit Assem. tom. 3. Bibl. Orient. p. 2. pag. 290. Ex Græcis Monachi Cryptæ Ferratæ, & Presbyteri Collegiatæ S. Mariæ *de Grasco* nuncupatæ ex pontificia dispensatione azymum panem adhibent.

Apud Armenos, & Maronitas azymorum usus vetustissimus est. Non desunt Auctores, qui censeant per plura sæcula, tum in Occidente, tum in Oriente promiscuum fuisse azymi ac fermentati usum, ac Armenos, & Maronitas ex iis esse, quibus ab antiquo placuit azymum potius ad Christi imitationem, quam fermentatum adhibere. Sed, ut ut se res habeat, certum est, Armenos, & Maronitas a mille & amplius annis azymum adhibere. Galanus tom. I. Conc. Eccl. Armen. de Joanne Armenorum Patriarcha scribit: *Hic jussu Homaris Saracenorum Ducis & auxilio Caliphæ Babylonis Synodum congregavit in urbe Monascherti in confinibus Halicaniæ Provinciæ; ubi convenientibus cum Armenis sex Assiriis Episcopis definita fuit in Christo una natura, una voluntas, & una operatio, fueruntque a sacris ablata mysteriis fermentum & aqua.* Constat vero Homarum Saracenorum ducem regnare cœpisse an. 634. atque occupata Arabia, Damasco, Hierosolyma, ac tota Assiria, obiisse an. 644. quamobrem jure atque merito conjicimus, circa an. 640. antedictam Synodum fuisse coactam. Igitur plusquam quinquaginta ante annos Trullanum Conc. an. 692. celebratum, decretum de usurpandis azymis ab Armenis editum fuit. Brunus vero opinatur sex illos Assirios Episcopos, qui Synodo supranominatæ interfuere, usum consecrandi in azymo apud Maronitas statuisse. Quamquam in Trullana Synodo can. 32. damnati sunt Armeni, quod aquam cum vino in sacro calice non miscerent; tamen ob azymi usum non fuere reprehensi, vel quia Patribus illis exploratum erat plures alias Ecclesias azymum tunc consuevisse usurpare, vel quod norint facile respondere potuisse Armenos; id se statuisse, ut Christum, qui in azymo Eucharistiam instituit, imitarentur, ut ait Brunus diss. de Liturgia Armenorum. Neque id mirum videri iis poterit, qui animadvertant Photium, qui multo leviora Latinis objecerat, nullam circa azyma movisse litem. Nam ex Rabano Mauro qui ante Photianum schisma, quod cœpit an. 866. e vivis excessit, scilicet an. 656. & ex Alcuino, qui eodem sæculo vixit, exploratum est, Latinam Ecclesiam Photii ætate azymo pane uti consuevisse. Photius vero id in Latinis non reprehendit, quod ea, qua pollebat antiquitatum Ecclesiasticarum eruditione, apprime cognosceret, antiquam hanc Latinorum consuetudinem gravissimis fuisse rationibus obnoxiam, ac totius Ecclesiæ judicio & Christi exemplo comprobatam.

Sed post duo circiter sæcula Græci rerum Ecclesiasticarum imperiti odio illo, quod in dies in eisdem erga Latinos crescebat, incitati, azymorum usum damnare cœperunt. Michael Cærularius Patriarcha Constantinopolitanus omnium primus Latinorum azyma damnavit, ineptamque esse Eucharistiæ materiam constituit; atque eodem fere tempore duo illa adversus Armenos prodiere scripta, quæ refert Cotelerus in notis ad Constit. Apostol. lib. II. c. 14. & lib. 5. cap. 13. quorum alterum, quod sancto Niconi tribui solet, inscribitur, *de impia pessimorum Armenorum Religione:* alterum vero *Renunciatio Hæreticorum Armenorum, quomodo debeant anathematizari, cum ad fidem Orthodoxam redeunt*, in quibus operibus Armeni ob azymorum usum damnantur. Si conjecturis uti velimus, haud difficile nobis erit, hujusmodi Græcorum erroris originem detegere, atque explicare. Cum can. 70. ex iis qui Apostolorum nomine circumferuntur, can. II. Trullanæ Synodi, aliisque Orientalis Ecclesiæ canonibus, Orthodoxi azyma a Judæis accipere, ac Judæorum azyma comedere prohibeantur, ab hujusmodi prohibitione Græci rerum Ecclesiasticarum imperiti, dum immoderato quodam studio reprehendendi ac damnandi Latinos ferrentur, occasionem nacti sunt damnandi azymorum usum, ac statuendi, azyma ineptam esse Eucharistiæ materiam. Liquet id ex nota, quam XI. Trullanæ Synodi canoni adjecit Matth. Blast. Quamquam ea quæ exposita sunt, satis superque ostendere videantur, utramque Ecclesiam censuisse semper aptam esse Eucharistiæ materiam triticeum panem, sive is azymus sit, sive fermentatus: tamen ut clarior sit orthodoxa hac de re fides in Florent. Synodo inculcata, per hæc verba, *definimus in azymo, sive fermentato pane triticeo Corpus Christi veraciter confici: Sacerdotesque in alterutro ipsum Domini Corpus conficere debere; unumquemque scilicet juxta suæ Ecclesiæ* sive

sive Occidentalis, *sive Orientalis consuetudinem*, paucis demonstrabimus adversus Photianos ac Syros Nestorianos nonnullos, etiam panem azymum aptissimam esse hujus Sacramenti materiam.

Primum, quia panis ille, quem universa Ecclesia semper habuit pro apta Eucharistiæ materia, aptissima est hujus Sacramenti materia. At ita se habet azymus panis: ipsius enim usus antiquus est in nonnullis Orientalibus Ecclesiis, ut supra ostendimus, antiquior vero in Ecclesia Latina; non solum enim constat ex Rabano Mauro, & Alcuino supra citatis ante 8. sæculum omnium Latinorum Ecclesias in Azymo celebrasse; sed Leo Papa IX. in Epistola ad Michaelem Constantinopolitanum Archiepiscopum scripta an. 1054. cap. 5. scribit: *Ecce jam post mille ac ferme viginti a Passione Salvatoris Nostri anno incipit per vos discere Romana Ecclesia, qualiter memoria passionis sit recolenda*: & Cardinalis Humbertus, *Vestra duplicitas suo fermento contenta Romanæ, & Latinæ simplicitati azymum extorquere nequit*: & infra *a prima scilicet Ecclesia ad hæc moderna tempora, sicut ab Apostolis accepit, fideliter retinuit*. Similia habent Greg. VII. & Innoc. III. de Myst. Missæ cap. 3. ubi ait, *ab ipsis ergo Beatis Apostolis Petro & Paulo, quos & vivos habuit, & defunctos custodit, hunc Sacrificii ritum accepit Romana Ecclesia, quem hactenus inviolabili cultu servavit*. Nec ante Michaelem Cærularium, qui furore potius incitatus quam ratione ductus, azyma damnavit. Scriptorem invenire est aut Latinum, aut Græcum, qui azymorum usum improbavit: quod quidem argumentum esse videtur luculentissimum, ante Michaelem utramque Ecclesiam azymi ac fermentati usum juxta Ecclesiarum consuetudinem approbasse.

Deinde quis neget, panem, quo usus est Christus, dum Eucharistiam instituit, aptissimam esse hujus Sacramenti materiam? Constat vero Christum in azymo consecrasse ex ipsa circumstantia, in qua Sacramentum instituit: ad vesperam enim primi mensis diei 14. dum Judæi Pascha celebrant, nefas erat fermentatum panem usurpare. Nam Exodi 12. v. 15. hæc habentur: *Septem diebus azyma comedetis; in die primo non erit fermentatum in domibus vestris: quicumque comederis fermentatum, peribit anima illius de Israel, a prima die usque ad diem septimum*: atque aliunde ex Evangelio liquet Christum Pascha celebrasse ut Legem adimpleret. Negari autem nequit, Christum instituisse Eucharistiam in cœna illa, quam habuit cum discipulis prima die azymorum ad vesperam: nam Marci 14. v. 12. *Primo die azymorum, quando Pascha immolabant*; sive ut legit Syriaca versio, *quando sacrificabant Judæi Pascha, dicunt ei discipuli: quo vis eamus & paremus tibi, ut manduces Pascha?* Et v. 24. *manducantibus illis, accepit Jesus panem, & benedixit, & dedit eis*, & ait, *sumite: Hoc est Corpus meum*. Lucas vero c. 22. v. 7. ait: *Venit autem dies azymorum, in qua necesse erat occidi Pascha*, & postea subdit, *cum facta esset hora*, hoc est juxta Legis præscriptum, *discubuit, & duodecim Apostoli cum eo*, ac deinde, *& accepto pane gratias egit, & fregit &c.* Igitur Christus panem accepit, voluitque esse corpus suum, quem Judæi adhibebant, dum die prima azymorum Pascha celebrarent; panis autem hujusmodi erat azymus, ut est ex Scriptura manifestum.

Denique Christus Dominus Eucharistiæ materiam voluit esse panem; panis autem nomine venit tum azymus, tum fermentatus. Nam ut omittam quod pluribus probatum est ex Cornelio Celso, Plinio, Galeno, aliisque antiquis profanis Scriptoribus, illis temporibus communem & vulgarem panem fuisse sive azymum, sive fermentatum: Ex ipsa Scriptura patet, nomine panis tum azymum, tum fermentatum venire: sic Geneseos 18. vers. 6. & 19. v. 3. panes, quos apud Abraham & Loth dicuntur Angeli comedisse, quique infermentati erant, appellatos legimus, *panes subcinericios* ἄρτους ἀζύμους. Ac passim eadem Scriptura panes propositionis commemorat, eosque græca voce [illegible] designat, quod ex Levitici 11. v. 5. constat fuisse absque fermento: ita Exodi 25. v. 30. & Matth. 12. v. 4. Hinc Theodoretus jam suo tempore ad v. 4. c. 10. Danielis, inscitiæ eos arguit, qui panem azymum, panis nomen mereri negant, & subjicit: *panis enim vocatur & fermentatus, & infermentatus*. Ergo si Christus panem esse voluit Eucharistiæ materiam, sive azymus sit, sive fermentatus, apta erit ad Eucharistiam perficiendam materia.

Opponunt Photiani nonnulla sophismata. Primum ex Græco vocabulo ἄρτος, quod azymum panem exprimere nequit: nam *artos*, inquit Cærularius, *interpretatur elevatus, & sursum portatus a fermento, ex sale calorem & elevationem habens*. Deinde, quod azyma, cum insipida sint, vivificum Eucharistiæ effectum significare non possint, & cum symbola sint tristitiæ, & doloris, quæ Judæis semel in anno usurpanda erant in memoriam miseriarum, quas in deserto passi fuerant, in Eucharistia adhiberi nequeunt, quæ est lætitiæ signum. Præterea, quod Melchisedech, cujus Sacrificium Eucharistiæ figura erat, non azymum, sed fermentatum panem obtulerit. Demum, quod Ecclesia, ut ex supra citatis canonibus liquet, semper Judæorum azyma prohibuerit, quodque Evangelio promulgato Judæorum cæremoniæ, inter quas usus azymorum recensetur, prorsus abolitæ sint. Hæc sunt Photianorum sophismata, quibus probare contendunt azymum esse ineptam Eucharistiæ materiam.

Sed videmus, quam inepta & imbecilla sint. Ad primum quod spectat, in hunc modum Card. Humbertus respondit: *Illud quoque, quod azymum negantes panem esse, per etymologiam ejus nominis, quod est artos, conamini nos vincere, sciatis omnino vanum, & puerile, quia & a linguarum peritis diversæ etymologiæ dantur ex uno nomine secundum humanum placitum magis, quam secundum naturam rerum*. Accedit etiam, quod aliam hujus nominis explicationem tradant Eustatius, Hallandius in Bibliotheca Photii, Svicerus, & alii, nec unum reperire est eruditum virum, qui Cærularii etymon probet. Præterea jam supra ostendimus vocabulum ἄρτος in Scriptura adhiberi ad significandum quoque azymum panem, idque confirmari potest ex iis, quæ habentur Lucæ 24. v. 40. ubi panis, quem fregit Christus coram discipulis euntibus in Emmaus, qui erat procul dubio azymus, ἄρτος appellatur.

Ad alterum dicimus, inter materiam, ex qua Sacra-

cramenta constant, & effectum quem producunt, debere utique analogiam aliquam intercedere, sed necesse non esse ut in singulis materiæ qualitatibus analogia hæc reperiatur. Panis autem sive azymus sit, sive fermentatus, corpus alit, ac vires auget; quod & Eucharistia in anima efficit.

Deinde azyma fuere Judæis doloris signum, sed etiam gaudium indicabant: ut etiam dolores significabant, quos fuerant in deserto perpessi, ita & gaudium, quo afficiebantur ex memoria suæ e manibus Ægyptiorum liberationis. Non absimili ratione Eucharistia cum ob fidelium oculos ponat Christi mortem, quidpiam triste pretium significat, lætitiæ vero est symbolum, ut gratiam indicat, quæ per ipsam donatur, & ut est certum futuræ gloriæ pignus.

Ad tertium non negamus convenire Christi sacrificium cum eo, quod Melchisedech obtulit, quod in utroque, substantiæ panis & vini materiæ loco fuerint. At ut necessaria non fuit convenientia accidentaria in vino, quod Melchisedech obtulit cum eo, quod usus est Christus, sicut Photiani fatentur; ita necessarium non fuit, ut in pane accidentaria convenientia esset; panis vero azymus accidentarie tantum a fermentato differt.

Quod ultimo loco opponunt, cum id sit unde Photianus error oriri videtur, paullo diligentius expendemus. Canon. 70. Apostolorum hæc habet: *Si quis Episcopus, vel Presbyter, vel Diaconus, vel omnino ex Clericorum catalogo, jejunat cum Judæis, vel cum ipsis festos dies agit, vel ab ipsis xenia accipit (ut v. g. azyma, aut quid tale) deponatur. Si vero sit Laicus, segregetur.* Canon. 9. vero Concilii Trullani hic est. *Nemo eorum, qui in sacerdotali ordine enumerantur, vel Laicus Judæorum azyma comedat, vel ullam cum eis familiaritatem ineat, vel in morbis accersat, vel ab eis medicinas accipiat, vel una cum eis in balneis omnino lavetur. Si quis autem hoc facere aggressus fuerit, si sit quidem Clericus, deponatur: si autem Laicus, segregetur.* Et Canon. 38. Concilii Laodiceni habet: *quoniam non oportet a Judæis azyma accipere, aut communicare impietatibus eorum.* En Canones, ex quibus Photiani azymorum prohibitionem deducunt.

Quis vero est, qui non videat ibi non azyma omnino, sed Judæorum tantum azyma prohiberi? Nota res est Judæis azyma conficere eaque Religionis caussa adhibere. In iis conficiendi non raro lac, & ova adhibent, addito quoque saccaro, ex quo dilicatulos panes *Nazach baschira*, azyma dicta, pro ægris, & amicis etiam Christianis efformant. Hæc sunt azyma, quæ canones prohibent; hæc vero a Judæis accipere atque comedere non modo Græcis, sed etiam Latinis ac Romanis ipsis vetitum est; refert Papadopoli ex Riciullo de jure Person. lib. 11. c. 39. n. 20. & seq. *vetitum esse Romæ ne vel sub benevolentiæ quidem specie Judæi Christianis azyma largiantur sua.* Nec opus est pluribus verbis ad id ostendendum. Nam canones de iis aperte loquuntur; vetantque tantum eam azymorum comestionem, per quam cum Judæorum impietatibus communicemus. At azyma quibus Eucharistia a Latinis perficitur, non sunt Judæorum azyma: neque enim vi Mosaicæ legis, sed ad indicandam factam per Christum Eucharistiæ institutionem, & non ut Judeorum cæremonia, sed ut Ritus a Christo Domino usurpatus adhibentur.

Præterea Canones supra relati omnem cum Judæis familiaritatem, & communionem prohibent, ut ex Trullano canone liquet: prohibent ergo Judæorum azyma accipere, atque comedere, non solum, ut sunt Hebrææ gentis cæremonia, sed etiam ut ab iis dantur in amicitiæ contestationem. At Azyma, quæ a Christianis fiunt, nec accipere, nec comedere vetant. Quis enim dicat nefas esse *Christiano placentam sibi parare, offulis diem frangere, jentare crustulis?* ut inquit Papadopoli resp. XVI. sess. 5. Quis damnabit Apostolum dicentem, *epulemur non in fermento veteri, nec in fermento malitiæ, sed in azymis sinceritatis, & veritatis:* quæ verba ad litteram usum azymorum citra Judaicam superstitionem commendant. Ergo azymorum usus nonnisi ut Judaica cæremonia est, interdicitur.

Quæres, quænam sit mystica significatio azymi, & fermentati, ut in Missæ sacrificio adhibetur?

Resp. Plura sunt, quæ Ecclesia Azymorum usu fidelium memoriæ offert. 1. Christi exemplum, qui in azymo consecravit. 2. Azymis indicat tum corporis, tum animæ puritatem, quæ ad digne suscipiendum Christi Corpus desideratur juxta Apostoli verba 1. ad Cor. 5. supra relata, *Epulemur &c.* 3. Azymis, quibus nihil est corruptionis admixtum, eximiam repræsentat carnis Christi, quæ offertur, sanctitatem, cum azyma ex grano, hoc est ipsius farina, aqua, & igne fiant, granum Christi Corpus, aqua Animam, & ignis Verbum divinum denotat, quod humanitatem ex anima, & corpore coalescentem assumpsit. Cardinalis Humbertus caussam quoque affert, ob quam Latina Ecclesia azyma fermentato pani anteposuerit, quia in sacris litteris azyma nunquam in malam partem sumuntur, immo commendantur potius, tum e Paulo loco supra citato, tum alibi; secus vero fermentatum. Christus enim ait, *cavete a fermento* Pharisæorum; & Paulus *expurgate vetus fermentum &c.*

Nec deest in fermentato, quod Orientalis usurpat Ecclesia, significatio, quæ ad Dei cultum fovendum augendumque conferat. 1. Fermenti usu significatur, illius qui celebret, mentem ad Cælum attolli oportere, ut spiritualia, & cœlestia contempletur. 2. Incarnatio sive unio hypostatica Verbi cum humanitate, quod Verbum hac unitione ita sese naturæ immisceat humanæ, quemadmodum farinæ fermentum, quod totam acrimonia sua pervadit. 3. Fermentati usu Græci sese detestari profitentur Ebionæos, Nazaræos, aliosque Hæreticos, qui primis Ecclesiæ sæculis in Oriente præsertim fuere, ac legalia una cum Evangelio servanda esse contendebant. Atque hinc factum esse arbitror, ut Orientalis Ecclesia ab antiquis temporibus fermentatum azymis præposuerit.

Nota. Fermenti nomen apud antiquos Ecclesiæ Patres non significant panem fermentatum, sed Eucharistiam, quæ ab Episcopo consecrata ad Presbyteros mittebatur, ut ii illius participatione se ab Episcopi communione neutiquam separatos demonstrarent, ut scribit Innoc. I. in Epist. ad Decentium c. 9. Ita enim Eucharistia appellabatur, tum ut hoc obscuriori vocabulo mysterium occultaretur; tum

etiam

etiam quia Eucharistia Ecclesiis ad quas mittebatur ex quocumque pane confecta esset, fermenti vicem præstabat, eisque unionis inter se vinculum esset, sicut fermentum massæ, cui commiscetur, ut inquit P. Syrmundus c. v. disser. de azymo.

Quæres, utrum Latinis fermentatum, & Græcis azymum indifferenter consecrare liceat?

Lutherani, & Calviniani, cum Ecclesiæ præcipiendi, sive ferendi leges auctoritatem adimant, liberum cuique esse docent, azymo aut fermentato uti, ac fermentatum azymo præferunt, quod antiquitus usurpatum arbitrentur: vera autem hujus prælationis caussa est, quia Latina ac Romana Ecclesia, cujus judicio damnati sunt, azymum adhibet, ac præcipit unicuique Ecclesiæ ut suum morem sequatur.

Horum errorem funditus evertimus iis argumentis, quibus in Ecclesia inesse ferendarum legum potestatem demonstravimus. Hinc ergo Ecclesiæ præceptum unice proferemus. In Florentinæ Synodi definitione hæc habentur: *Sacerdotes in altari ipsum Domini Corpus conficere debere, unumquemque scilicet juxta suæ Ecclesiæ consuetudinem*. Igitur adest Ecclesiæ præceptum, quo Latini in azymo, Græci vero in fermentato consecrare jubentur. Nec ulla est hac de re inter Catholicos controversia; sed cum Latinus spectari possit prout versatur in Orientalium partibus, & Græcus ut moram facit in Latinorum locis, ubi non sint proprii Ritus Ecclesiæ.

Quæri ulterius solet, num Sacerdos Latinus in locis Græcorum, ac Græcus in Latinorum Urbe possit Eucharistiam juxta Ritum consecrare?

Responsio ex iis, quæ de obligatione manendi in semel suscepto ritu disputavimus, facile patet. Nam si Latinus etiam in Oriente, qua ratione potest, tenetur proprium ritum servare; & si Græcus in Latinorum locis eamdem obligationem retinet, quin ritum inconsulta Apostolica Sede mutare possit; palam est, Græcum in Latinorum locis, ac Latinum in locis Græcorum teneri ad proprium Ritum servandum, dum Eucharistiam perficit. Neque enim, ut ibi ostendimus, a loco pendet lex illa Ecclesiæ, quæ proprium cuique Ritum servare jubet. Sed circa obligationem servandi proprium ritum in celebratione Eucharistiæ, peculiares quoque adsunt Ecclesiæ leges. Præter ea, quæ ex Florent. Synodo attulimus, adest S. Pii V. Constit. incip. *Romani Pontificis* 13. Kal. Sept. 1566. in qua hæc leguntur verba: *Quibusvis Presbyteris tam Græcis, quam Latinis in virtute sanctæ obedientiæ inhibemus, ne deinceps Presbyteri Græci, præcipue uxorati, Latino more, & Latini Græco ritu, sub hujusmodi licentiarum, aut facultatum, aut quovis alio prætextu Missas, & alia divina officia celebrare, aut celebrari facere præsumant*. Et Bened. XIV. Const. *Etsi Pastoralis*, §. VI. n. 12. Prædecessorum, ac Florentinæ Synodi legem inculcans, *districtius*, inquit, *inhibemus, etiam sub pænis perpetuæ suspensionis a divinis, ne Presbyteri Græci Latino more, & Latini Græco ritu, sub quovis licentiarum, & facultatum Missas, & alia divina officia, Græci Latino more, & Latini Græco ritu celebrandi, ab Apostolica Sede, vel ejus Legatis, ac etiam majori Pænitentiario pro tempore existente obtentarum prætextu, Missas, & alia divina officia celebrare, vel celebrari facere præsumant*. Denique prohibet ne Latinus Parochus Pyxidem in Ciborio cum Particulis sub specie fermentati pro communione Græcorum, aut Parochus Græcus sub specie azymi pro communione Latinorum *in quocumque Ecclesiæ suæ Altari retineat*, jubetque *ut unusquisque Sacerdos nonnisi in suo sive Græco sive Latino ritu Eucharistiam fidelibus porrigat*. Præterea ne Laici Latini Communionem sub specie fermentati a Presbyteris Græcis recipiant, omnino interdicit; Græcis tamen Laicis permittit, *ut ubi propriam Parochiam non habent, possint, si velint, in Ecclesia Latina Eucharistiam sub specie azymi a Sacerdotibus Latinis sumere*. Hæc pro Græcis in Italia degentibus statuta sunt.

Atque hinc patet, *Primo* errare *Ledesmam* a Verricello citatum, qui censet teneri Latinum per Græcorum regionem transeuntem Græco more celebrare, ac Græcum Latino ritu in locis Latinorum: Nam antedictæ Constitutiones sunt pro Græcis, qui sub Latinis Episcopis degunt, atque adeo in Latinorum locis. *Secundo* errare *Suaresium*, *Vasquesium*, aliosque, apud Verricellum Tit. VIII. q. 188. qui asserunt Sacerdotem Græcum, qui perpetuum inter Latinos domicilium stabilierit, teneri ad celebrandum Latino ritu; nam Ecclesia præcipit, proprium ritum sine Apostolicæ Sedis dispensatione mutare non posse, jubetque etiam eos, qui in Italia sub Latinis Episcopis fixum domicilium habent, proprio more Missas aliaque divina officia celebrare debere. *Tertio*, errare quoque *Verricellum* ipsum, dum loco citato ait, posse Latinum Græco more, Græcum vero Latino ritu celebrare in locis, in quibus proprii Ritus Ecclesiæ non adsint, quod possint sese loci consuetudini accommodare. Nam Ecclesia præcipit cuique proprium ritum ubique servare, ut diximus cap. IV. ac districtius jubet, Sacerdotem quemque juxta propriæ Ecclesiæ consuetudinem ubique terrarum Missas celebrare debere. Neque Augustini consilium, quod habetur Epist. 128. ad Januar. quoque mores eorum quibuscum vivimus sequi monemur, ad rem facit. Nam si quisque morem sequi posset Ecclesiæ in quam deveniat, posset pro libitu ritum semel susceptum deserere, illumque amplecti, quem Ecclesia teneat, in quam venit: Id vero Apostolicæ Sedis auctoritate prohibitum est. Deinde Augustini regula ad consuetudines legesque illas spectat, quæ a loco pendeant, quibus subjici debet quicumque in loco ubi vigeant, versetur. At obligatio in suscepto ritu, illumque servandi qua ratione possit, & celebrandi Missas, & officia juxta propriæ Ecclesiæ morem, personas afficit, quæ suscipiendo Baptisma, vel Ordines, ex Ecclesiæ lege adstricti sunt ad perseverandum in suscepto ritu, ac more propriæ Ecclesiæ celebrandum. Vide in c. IV. quæ diximus de obligatione, quam quisque habet manendi in semel suscepto ritu.

Ex iis optime concludit Verricellus, non licere Sacerdoti Latino uti fermentato in Ecclesia Græca, nec Græco in Ecclesia Latina azymo, etsi Populus diu deberet Sacrificio privari, & proximus absque Viatico decedere. Quia utilitas communis privatorum commodis præferenda est; ad communem vero utilitatem pertinet Ecclesiæ servare præscriptos ritus: &, quia præceptum sumendæ Eucharistiæ in articulo mortis, & audiendi Sacri in diebus festis non

non obligat nisi dum Sacrum celebrari possit, servatis legibus, ac ritibus ab Ecclesia stabilitis. Igitur, ut Sacerdos non jejunus celebrare nequit pro communicando moribundo, vel ut populus audiat Sacrum die festo; ita Sacerdos Latinus nequit in fermentato consecrare contra Ecclesiæ præceptum, ut populus Sacrum audiat, vel ut morti proximus Eucharistiam sumat.

In parando fermentato pane ad altaris Sacrificium destinato magna est Orientalium cura & diligentia. De Græcis scribens Christophorus Angelus homo ritus Græcanici peritus libello, quem Græce vulgavit, de præsenti Ecclesiæ suæ statu, *panem*, inquit, *accipiet Sacerdos, quem vir, vel mulier aliqua, modo purus idem, mundaque eadem fuerit, die antecedente paravit.... antequam vero panis ille excoquatur, signaculum illis prius ligno aliquo cui litteræ hæ inscriptæ, Jesus Christus vincit, imprimunt*. Nec minor est apud Ruthenos diligentia, ut testatur Guagninus, Æthyopes etiam mirabili quadam arte, & cura panem hunc præparant, teste Francisco Alvarez, Peregrinationum Æthyopiæ c. 12. Jacobitæ denique, & Nestoriani non secus ac Græci, Syrique Melchitæ magno studio oblatitios fermentatos panes parare solent; fabulantur vero Nestoriani vetus fermentum, quod ad panem hunc præparandum utuntur, se ex majorum traditione ab Apostolis accepisse. Ad figuram quod spectat, Græci ut plurimum non rotundam, sed in quatuor ramos ad modum Crucis extendunt, inquit Allatius; Orientales reliqui peculiari solent ac mystica hunc panem figura donare.

Plerique solent oleum cum sale fermentato pani admiscere; qua quidem mixtione si oleum panis naturam non mutet, inepta materia non fit. Consuetudo hæc apud Nestorianos, & Jacobitas ex eo orta videtur, quod oleo uti cœperint, ut facilius massæ sigillum imprimerent, eamque coctam felicius e frixorio extraherent; sed progressu temporis ab imperita gente, fortasse etiam ut ritus sacer hæc olei admixtio habita est. Extat hac de re decretum Cong. particularis de P. F. quod sequitur: *Relata instantia Adeodati Archiepiscopi Damasci, & ejusdem nationis Jacobitarum, pro facultate celebrandi Missam Ritu Chaldaico cum Missali Maronitarum: & una ex Liturgiis, quæ in eodem Missali fuerunt a Sede Apostolica approbatæ, introductoque in Congregationem prædicto Archiepiscopo, & mediante interprete de pluribus circa materiam Sanctissimæ Eucharistiæ interrogato: Congregatio censuit, si Sanctissimo placuerit, facultatem petitam esse Oratori concedendam, injuncto illi præcepto, ne oleum adhibeat, cum durior fieri possit massa, in eaque sine oleo, ut Græci faciunt, formam, seu sigillum cum crucibus, punctis duodecim Apostolorum, & lxxii. discipulorum significantibus imprimi, & in clibano coqui in loco frixorii, in quo Jacobitæ suas solent hostias oleo litas coquere. Præterea Congr. jussit, ut dictus Archiepiscopus præsentibus Magistro Sacri Palatii, & Segretario Ingolo cum massa fermentata & oleo more suæ nationis, hostiam conficeret, ut posset experimento comprehendi, an oleum dictam massam ingrediatur, quod sequenti die idem Archiepiscopus fecit. Nam uelata massa fermentata, oleo sinistram manum unxit, ut posset ab ea libere separari, & formam ligneam similiter unxit, in qua erant prædictæ cruces & puncta pro sigillo imprimendo, ex quibus actionibus idem Magister Sac. Palatii manifeste cognovit, oleum non ingredi massam, & a Jacobitis adhiberi ob solas duas rationes, ut scilicet imprimi possit sigillum, & massa in frixorio coqui; censuit tamen idem Magister standum esse in decretis, ut sine oleo massa durior effecta, fiat ab Archiepiscopo hostia: nam sigillum facile imprimi poterit, si massa modica aspergatur farina, & proinde in clibano coquatur.* Sac. Cong. de P. F. 22. Junii 1633. Atque hinc patet merito doctissimum P. Berti de Theolog. disc. lib. 33. c. 5. Thesi 2. reprehendere Jacobitas ob olei in oblatione mixtionem, non vero eos, qui parum salis pani admisceant, tum ad conciliandum eidem saporem, tum alias ob mysticam aliquam significationem; nam mixtio salis, panis naturam non mutat, nec quidpiam Sacramenti venerationi contrarium secum fert; quamobrem tolerari debet, ubi ex antiquo tempore usurpari soleat: dummodo hanc mixtionem necessariam non habeant.

Altera materiæ Eucharistiæ pars est vinum de vite: sive album, sive rubrum, sive alterius coloris sit, apta materia est, cum non color, sed substantia liquoris ex uvis vitis expressi a Christo Domino stabilita sit hujus Sacramenti materia. Quod quidem notandum duxi, ut quisque intelligat Moscovitas in manifesto versari errore, si credant, ut Auctores nonnulli referunt, solum vinum rubrum aptam esse Eucharistiæ materiam. De vino duo discutienda offert dubia Orientalis Ecclesia, alterum scil. consuetudo, quæ in Æthyopia, & apud Syros nonnullos viget, de adhibendo, ob vini penuriam, liquore ex uvis passis expresso; alterum vero Armenorum error, qui censent nefas esse vino modicum aquæ miscere; quibus & tertium addemus, de aqua fervente, quam Græcis peracta jam consecratione in calicem mittunt.

Quæres 1. Utrum liquor ex uvis passis, & zebibo expressus licite, ac valide in Eucharistiæ perficienda usurpetur.

Nota 1. Fagundez præcept. 3. lib. 2. c. 3. ita scribit: *Scio in Æthyopia ex defectu vini assumere Catholicos, & Patres nostræ Societatis uvas passas, & eas superinfundere, quousque lentescant, & postea exprimunt, ex quibus fit vinum, in quo consecrant: satis generosum, & primus Auctor hujus rei fuit sanctissimus Vir Andreas de Oviedo Patriarcha ejusdem Æthyopiæ.*

Nota. 2. Ann. 1703. die 14 Februarii propositum fuit dubium a P. Josepho de Hierusalem Ord. Min. Strict. Obs. ac Missionibus Æthyopiæ Præfecto, an liceat Missionariis celebrare cum vino ex zebibo, vel uvis passis expresso, ut in Regionibus illis fieri solet: *Sanctissimus auditis votis Eminentissimorum mandavit exquiri prius per R. P. D. Assessorem a dicto P. Josepho, quo præcise modo conficiatur vinum ex uvis passis, vel zebibo, (in Æthyopia) & postea iterum formari, & proponi idem quæsitum cum dicta expressione vel declaratione ante DD. Consultores, & successive in Congregatione coram Sanctitate sua habenda.* Responsum deinde fuit a supra dicto P. vinum hujusmodi in hunc fieri modum: sumuntur e. gr. 4. lib. zebibi, franguntur, atque in apto vase tunduntur, ac deinde totidem frigidæ aquæ libræ in idem vas infunduntur, eaque in infusione servantur per

sex

sex, octo, vel ad summum decem horas; extrahitur postea zebibi vel uvæ passæ materia, eaque ab exteriori aqua purgata, aut panno stringitur, vel torculari premitur. Liquor inde expressus vinum est, quo sine ulteriori diligentia utuntur, dum celebranti Hac præmissa explicatione fuit iterum propositum dubium, *ac lectis quoque relationibus, & rationibus P. Joannis Damasceni Consultoris, nec non variis experimentis factis pro eruendo dicto vino, Sanctissimus auditis votis Eminentissimorum* dixit, *licere, dummodo liquor extrahendus a zebibo, vel uvis passis ex colore, odore & gustu dignoscatur esse verum vinum*. S. C. S. Off. 22. Julii 1706.

Resp. Iis præmissis, ubi vinum deest, ut revera deest in Regionibus illis, in quibus hoc utuntur liquore, valide, ac licite usurpatur, si tamen ex colore, odore, atque sapore censeri possit verum vinum. Nam liquor ex uvis de vite extractus esset, atque iis qualitatibus deprehenderetur, uvas illas passas, vel zebibum ex decoctione non mutavisse uvæ naturam. Quamobrem probare non possum Verricelli responsionem, qui negative respondendum censet, *quia zebibum est adeo decoctum ab igne, non possit ex eo confici simpliciter vinum, sed vinum secundum quid, cum addito, nempe vinum coctum, seu sapa*: nam zebibum uva est; ignis vero, vel solis calore exsiccata, si post infusionem in aqua liquorem exprimat, qui colorem, odorem, saporemque servet vini: non video, cur verum vinum censeri nequeat, quod accidentario tantum ab alio differat.

Quæres 2. An loco vini in utraque purificatione, ubi magna sit vini penuria, licite adhiberi possit tantum aqua.

Resp. Sac. Congreg. S. Off. 14. Julii 1707. ad hujusmodi quæsitum propositum ab Episcopo Quebecensi, respondit, *citra maximam vini penuriam servandas esse pro viribus Rubricas Missalis Romani, præsertim in purificatione, seu prima ablutione*. Dum vero tanta sit vini penuria, ut nisi Sacerdotes aqua tantum uterentur in purificatione, coacti essent pluries ad non celebrandum, adhiberi posse solam aquam, declaravit Congr. de P. F. in responsione ad dubia proposita a Missionariis Sinensibus die 23. Januarii 1665.

Vino parum aquæ miscet, tum Occidentis, tum Orientis Ecclesia. In Occidente id omittunt Lutherani, Calvinianique; quod consuetudo sit non a Christo, sed ab hominibus orta, quodque præceptum, quod orthodoxa inculcat Ecclesia, Evangelicæ puritati, ac libertati adversetur. In Oriente vero aquæ mixtionem rejiciunt Armeni. Ii in Conciliabulo supracitato Monophysitas illos imitati sunt, quos Brunus appellatos fuisse censet Julianitas, & Gajanitas, qui ut Anastasius Sinaita renunciatus Antiochiæ Patriarcha an. 561. scribit, *vinum merum sine aqua offerunt, ut exinde deprehendantur confiteri Christum nuda, & simplici Deitate constare*. Facile autem est demonstrare Ecclesiam ad Christi imitationem Apostolorum ætate statuisse, ut vino parum aquæ misceretur, idque habitum semper fuisse, ut Ecclesiæ præceptum. Christum Dominum vino parum aquæ miscuisse ex eo liquet, quod dum Pascha celebraret more Judæorum, Eucharistiam instituerit; ut etiam Armeni, ac alii Hæretici fatentur. At Judæi calicem paschalem aqua temperare solebant, ut constat ex Misna jod benedictione 7. ex Rabi Maimonide, aliisque, & ex vulgari eorumdem antiquo more Proverbiorum c. 9. & Apocalypseos c. 18. Deinde Christum Dominum aqua calicem temperasse, testatus est Irenæus circa medium II. sæculi lib. IV. adv. hæres. c. 57. inquiens, *Accipiens Dominus panem, suum esse corpus confitebatur, & temperamentum calicis suum sanguinem confirmavit*; lib. autem 5. c. 2. *temperamentum calicis mixtum calicem vocat*, inquit Massuetus; & Cyprianus Epist. 63. ad Cælium III. sæculo scripsit, *invenimus calicem mixtum fuisse, quem Dominus obtulit*, hoc est in calice vino aquam fuisse mixtam, ut ipse ibidem explicat. Ergo primis sæculis Ecclesia credebat, Christum aqua vinum temperasse. Morem autem hunc fuisse imitatum, testatur Justinus Apologia 2. 2. *Deinde*, inquiens, *ei qui Fratribus præest, offertur panis; & poculum aquæ, & vini*, testatur quoque Auctor Constitutionum Apostolicarum l. 8. c. 12. de Christo dicens: *similiter calicem miscuit ex vino, & aqua, sanctificavit &c.* Et ut mittam alios PP. omnes antiquæ Liturgiæ, Jacobi, Chrysostomi &c. hujus mixtionis ritum præscribunt, illumque servandum præcepere Concilia, Carthaginense II. anno 397. celebratum, Trullanum supra citatum, Florentinum, & Tridentinum, quod sess. 22. cap. 7. ait: *Monet deinde sancta Synodus, præceptum esse ab Ecclesia Sacerdotibus, ut aquam vino in calice offerendo miscerent, tum quod Christum Dominum ita fecisse credatur, tum etiam quia e latere ejus aqua simul cum sanguine exierit, quod Sacramentum hac mixtione recolitur; & cum aqua in Apocalypsi B. Joannis Populi dicantur, ipsius populi fidelis cum capite Christo unio repræsentatur*. Cum res ita se habeat, palam est, Ecclesiam consuevisse semper & ubique vino modicum aquæ miscere, idque non pro re indifferenti, sed præcepta habuisse.

Græci præter frigidam aquam, quam ante consecrationem solent vino miscere, ante Eucharistiæ sumptionem ferventem aquam infundunt in calicem, *ut scilicet sanguis, & aqua quæ fluxerunt a sancto latere Domini, & Dei, & Salvatoris nostri Jesu Christi tempore salutaris passionis ejus, vivifica esse constet, veluti ex vivifico deificato corpore vivificata*, ait Balsamon in Resp. ad quæsita Marci Patriarchæ Alexandrini. Mixtio hæc damnari non potest; tum quod antiqua sit, ac a Sanctis Patribus commendata: Nam præscribitur in Liturgiis Basilii, & Chrysostomi, ac laudatur a Nysseno orat. catech. c. 37. a Theodoreto dialogo primo inscripto, *Immutabilis*, a Damasceno lib. IV. c. 14. atque ab aliis Patribus; tum etiam, quia Const. *Etsi Pastoralis* §. VI. n. 2. Græco-Italis *permittitur, facta jam consecratione, antequam Sacerdos communicet, juxta ritum in Liturgia præscriptum, aquam ferventem seu tepidam in sacrum calicem infundere*. Quamquam id Græcis permissum est, tamen errore non carent Photiani, qui Latinos, ac Orientales mixtionem hanc omittentes erroris accusant; Nam ritum omittendo, particulari Ecclesiæ præscriptum, non negant, nec improbant id quod Ecclesia per illum ritum significare contendit, ut illi perperam arbitrantur.

§. II.

De Forma.

De forma Eucharistiæ ex Orientalium Liturgiis Missionariorum gratia disputaturus, plura, quæ sunt a nostro Auctore prætermissa, quæ in vulgaribus Theologis desiderantur, proponere, atque explicare cogor. Primum enim Christi verba quibus unice Eucharistia conficitur; & quorum ne unum quidem sine gravi culpa omittere fas est, aliter in illis Liturgiis se habent, ac in nostra latina, & in plerisque verba nonnulla desunt ex iis, quæ nos in Calicis consecratione usurpamus. Deinde in illis post Evangelica, & Christi verba, invocatio habetur Spiritus Sancti, quæ preces in omnibus Liturgiis connexas habet, quibus Sacerdos Deum rogat, ut super oblata dona mittat Spiritum Sanctum, qui super illa descendens, panem in Corpus, vinum in Christi Sanguinem transmutet. Denique tres apud Syros Jacobitas Liturgiæ reperiuntur, in quibus Christi verba desiderantur, quarum prima est, quæ Petro Apostolorum Principi tribui solet, altera Xisti Papæ, ac tertia Dionysii Metropolitæ Adimeni, dicitur. Atque hinc tria oriuntur dubia, 1. Num Orientales omnes Christi verba ad consecrandam Eucharistiam necessaria existiment? 2. Num necessariam saltem putent una cum Christi verbis invocationem, ut Eucharistia perficiatur? 3. Num Orientales Christi verba teneantur recitare, ac in Liturgiis ponere, ea ratione, qua in canone Latinorum reperiuntur? Hujus autem quæstionis necessitas ex eo pendet, quia communis apud Theologos nostros opinio est, non posse sine gravi culpa ex verbis illis vel unum omitti: & quia nonnulli Thomistæ putant, omnia quæ in Calicis consecratione nos adhibemus verba, esse ad consecrandum necessaria. Accedit etiam, fuisse nonnullos, qui hac de caussa non solum Orientales reprehendere, sed earum Liturgias sua corrigere auctoritate ausi sint.

Inter Orientales circa hujusmodi controversiam, minora fuere, ac inter Latinos dissidia. Nam omnes semper fassi sunt ac etiam nunc fatentur, Christi verba: *Hoc est corpus meum: Hic est sanguis meus &c.* esse ad Eucharistiam consecrandam necessaria; & sine ipsis perfici non posse. Item unanimi semper consensu docuerunt, præter Christi verba preces quoque nonnullas in Eucharistia conficienda semper adhibitas fuisse, ac sine precibus fieri non posse; quæ quidem sententia ab omnibus Patribus, ac Theologis omnibus probata est; cum nec unquam hujusmodi sacrificium sine precibus fieri consueverit, nec fieri licite in ullo casu possit. At Nicolaus Cabasilas, & post ipsum Marcus Ephesinus, aliique pauci non solis Christi verbis, sed etiam invocatione Spiritus Sancti, sive precibus ea comprehensis, Eucharistiæ Sacramentum confici tradiderunt: En Marci Ephesini verba: *Divina munera*, inquit, *non solum recitatione verborum Dominicorum sanctificantur, sed & Sacerdotis quæ sequitur precatione & benedictione per virtutem Spiritus sancti.* Scilicet verba Christi ut ipse exponit *per modum narrationis sunt, nosque ad memoriam rei quæ tunc gesta fuit, revocant, & vim quasi immittunt in dona proposita, ut transformentur; precatio vero quæ postea consequitur, & benedictio Sacerdotis revera transmutat, quæ jam erunt dona in ipsum prototypum Corpus & Sanguinem Domini.* Huic opinioni occasionem dedit invocatio, quam in Orientalium Liturgiis Evangelica, & Christi verba consequi asseruimus, & nonnullæ haud bene intellectæ Patrum sententiæ, quæ per Christi verba & orationem hujusmodi Sacramentum fieri pronunciant.

Duo quoque apud Latinos fuere xvi. sæculo viri eruditione, & doctrina celebres, qui in Cabasilæ abiere opinionem, alter e Dominicanorum, e Franciscanorum familia alter. Scilicet, Ambrosius Catharinus Ord. Præd. & Christophorus a Capite fontium Ordin. Min. Generalis Magister ac postea Archiepiscopus Cæsariensis. Ii enim ut Novatorum circa verba Christi cavillationes & argutias devitarent ac penitus everterent, planioremque facerent Catholici dogmatis de Eucharistiæ consecratione explicationem, & intelligentiam, rati sunt, Eucharistiam Christum benedictione prius consecrasse, ac benedictione illa, pane in corpus suum transmutato, accepisse illud in manibus, ac dedisse discipulis, dicendo *Hoc est Corpus meum*: atque eadem ratione calicem consecrasse. Sacerdos vero deinceps Eucharistiam confecisse docuere per orationem evangelicis verbis præmissam in Latinorum Liturgiis, quæ incipit, *quam oblationem, tu Deus &c.* evangelica vero, & Christi verba, narrative tantum proferre, non significative & effective, licet ex Christi mandato necessario sine pronuncianda. *Fit ergo*, inquit Catharinus, *Christi Corpus, propter orationem præmissam, & ex vi pacti, & sic defenditur mos Græcorum.* Pactum vero in eo situm arbitrabatur, quod Christus promiserit toties se præsentem in Eucharistia adfuturum, quoties Sacerdos verba sua: *Hoc est Corpus meum &c.* ea ratione, ac ordine, & modo pronunciaverit, quo ipse pronuncianda constituerit. Itaque ut Christus benedictione consecravit, ita oratione consecrat Sacerdos, qua rogat, ut panis fiat Corpus Christi, & vinum Sanguis; & ut Christus dicendo: *Hoc est Corpus meum*, corpus suum id esse demonstravit, illudque discipulis præbere ostendit; ita Sacerdos faciat. Hoc autem discriminis Christophorum inter ac Catharinum intercessit, quod hic interna tantum, ille vero externa quoque benedictione ac ministerio sacerdotali, Christum consecrasse asseruerit.

Horum opiniones, damnatis ab Apostolica Sede Opusculis, quibus tradebantur, veluti sepultæ jacuere, sed hoc eodem sæculo a Gallis nonnullis excitatæ, magno argumentorum apparatu expositæ, ac propugnatæ fuere a Petro *Le Brun* in expositione Liturgiæ Armenorum, & ab Antonio Augustino *Toutèe* diss. 3. præmissa operibus Sancti Cyrilli. Ii vero in hanc se abiisse opinionem testati sunt, ne dogma Catholicorum de *Transubstantiatione*, validissimo illo argumento privaretur, quod ex invocatione desumitur, quæ in Orientalium Liturgiis reperitur. Fuere ii ex professo confutati a P. Bougantio Jesuita, ab Ursio, Meratio, Georgio Assemano juniore, aliisque. Hæc quantum ad opinionem a Cabasila excogitatam.

Inter Latinos vero aliæ quoque occurrunt hac de re

re opiniones, quas recensere, ac refutare necesse est, ut systema hac de re absolutum exhibeamus. Innoc. III. in opere de Mysteriis Missæ, quod ante Pontificatum ediderat, lib. 4. c. 6. ait: *Dici potest, quod Christus divina virtute confecit, & postea formam expressit, sub qua posteri benedicerent. Ipse namque per se virtute propria benedixit, nos autem ex illa virtute, quam indidit verbis*. In eamdem sententiam abiere Durandus Mimatensis lib. 4. de divinis officiis, aliique, quos Catharinus, & a Capite Fontium laudant ac veluti propriæ opinionis assertores proponunt.

Ajunt nonnulli Scotum in 4. dist. 8. q. 2. ad 2. docuisse, hæc verba, *Hoc est Corpus meum; Hic est Sanguis meus* ad consecrationem non sufficere, sed præcedentia necessarie addenda esse, alioqui verba illa ad personam loquentis, non ad Christum cujus nomine proferuntur, referrentur; sed Mastrius, Frassenius, Hennius aliique celebriores Scotistæ, Scotum a communi sententia non recessisse, demonstraverunt.

Rursus quamplures Theologi sunt qui contendant, S. Thom. omnia verba, quæ a Latinis in Calicis consecratione recitantur, necessaria existimasse ad conficiendum hoc Sacramentum, pro qua opinione pugnant Gonetus, Capisuccius, Natalis Alexander, aliique Thomistæ.

Armacanus ait lib. 9. q. Armenorum cap. 3. hæc esse in consecratione Calicis necessaria: *Hic est Calix sanguinis mei, novi, & æterni testamenti*, non vero reliqua. Alii, Marsilio teste, addendum putant, *mysterium fidei*. Hæc quantum ad opinionum historiam. Antequam ad rem definiendam descendamus, operæ pretium esse arbitror, Evangelica, & Christi verba referre, qua ratione in probatis Liturgiis recitantur, ut inde facilius intelligamus, quæ fuerit ac de re Ecclesiæ a primis temporibus sententia. Mitto vero tres illas Liturgias, quas supradixi, in quibus Christi verba desunt. Cum enim omnium sit, ac fuerit semper Orientalium sententia, hæc esse omnino saltem ex Christi præcepto ad consecrandum necessaria, omissio illa, vel emanuensium incuriæ tribuenda est, vel ea de caussa fuere in iis illa prætermissa verba, quod ea Sacerdotes memoria tenerent, ac recitarent.

En itaque verba juxta formulas a Martenio collectas. In Liturgia Jacobi ita forma hæc exprimitur: *Hoc est Corpus meum; quod pro vobis frangitur & datur in remissionem peccatorum. Hic est Sanguis meus novi testamenti, qui pro multis effunditur in remissionem peccatorum*. Addit Liturgia S. Marci post pronomen *Hoc*, & *Hic* particulam *enim*. In Constit. Apost. l. VIII. c. 17. hæc forma reperitur: *Hoc est Corpus meum, quod pro multis frangitur in remissionem peccatorum: Hic est Sanguis meus, qui pro multis effunditur in remissionem peccatorum*. In Liturgiis SS. Basilii, & Chrysostomi post *sanguis meus*, additur; *novi testamenti*; ac similis est Liturgia Cyrilli. Æthiopes utrique formulæ addunt, *Amen*. Mozarabes hac utuntur, *Hoc est Corpus meum, quod pro vobis tradetur. Hic est Calix novi testamenti in meo Sanguine, qui pro vobis, & pro multis effundetur in remissionem peccatorum*. In Libris Sacramentorum, qui præ se Ambrosii nomen ferunt, ita legitur: *Hoc est enim Corpus meum quod pro multis confringetur. Hic est enim Sanguis meus*. Sacramentarium denique Gregorii Magni, Missale Romanum, Ambrosianum, & Indorum (hic addendum erat post correctionem) hanc habent formam: *Hoc est enim Corpus meum. Hic est enim calix Sanguinis mei, novi & æterni testamenti, mysterium fidei; qui pro vobis, & pro multis effundetur in remissionem peccatorum*. In Liturgia communi, sive canone universali Æthyopum habetur. *Hic panis est Corpus meum, quod pro vobis frangitur in remissionem peccatorum, Amen. Hic est calix Sanguinis mei; qui pro vobis effundetur pro redemptione multorum, Amen*. Iisdem fere verbis aliæ Orientalium Liturgiæ eamdem exhibent formam. Facile vero patet undenam eorum sit orta varietas, si ea observentur, quomodo ab Evangelistis recensentur. Apud Matth. legitur, *Hoc est enim Corpus meum. Hic est enim Sanguis meus, qui pro multis effundetur, in remissionem peccatorum*. Apud Marcum utroque in loco omittitur particula *enim*. Apud Lucam: *Hoc est Corpus meum, quod pro vobis datur; Hic calix novum testamentum in Sanguine meo, qui pro vobis fundetur*. Paulus autem I. Corinth. 11. ita illa refert: *Hoc est Corpus meum; Hic Calix novum testamentum est in meo Sanguine*.

Has ego formas recensui, easque cum Christi verbis comparavi, quæ apud Evangelistas leguntur, ut inde clare appareat, non posse Orientales reprehendi, quod in forma eorum desit particula *enim*, & quod in consecratione calicis non omnia adhibent verba, quæ apud nos usurpantur. Atque inde duo quoque alia certo inferenda videntur: Primum Christi verba, quæ in Orientalium Liturgiis leguntur, esse ab Evangelistis deprompta, quod sane satis superque esse potest ad illorum Theologorum detegendam imperitiam, & temeritatem, qui corrigere, & ea augere propria ac privata auctoritate sua conati sunt. Quis enim sine temeritate verba ex Evangelio deprompta, Patrum auctoritate commendata, & Liturgiarum usu a primis sæculis comprobata, emendare, ac mutare audeat? Deinde rite ac licite Orientales per illa verba consecrare, nec cogi posse ad alia, quæ in liturgia nostra reperiuntur addenda. Quibus accedit etiam ex iis nos posse tuto concludere, non aliis esse inditam vim consecrandi verbis, quam istis, *Hoc est Corpus meum: Hic est Sanguis meus*, vel *Hic est Calix Sanguinis mei*, non solum ob communem Theologorum sententiam Trid. Conc. auctoritate comprobatam, quod verba Sacramentorum formam constituentia efficere docet, quid significant, ut est etiam a nostro Auctore probatum; sed præterea, quia hæc unice sunt verba, quæ a Patribus omnibus commendantur, ac in omnibus reperiuntur liturgiis; quod argumentum est, fuisse hæc semper, & ubique veluti necessaria ad consacrandum reputata; alia vero historice, & ex præcepto tantum Ecclesiæ adhibita. Hic tamen moneo præceptum hujusmodi, cum de re gravissima sit, gravem obligationem inducere, quo fit, ut graviter peccet, qui vel unum ex iis, quæ in jam probatis Liturgiis habentur, libere prætermittat. Venio nunc ad nostrum hac de re systema per propositiones explicandum.

PROPOSITIO I.

Christus verbis usus est, non interna tantum benedictione dum Eucharistiam consecravit. Primum hæc assertio inde probari potest quod Sacerdotes ea ratione consecrent, qua Christus hujusmodi Sacramentum in institutione perfecit; is enim, quod prior ipse fecisset, deinceps facere præcepit, cum dixit. *Hoc facite in meam commemorationem.* Sacerdotes vero per verba consecrant; & quidem ita consecrant ut verba Christi, Christi nomine, ac veluti illius personam gerentes, pronuncient, dicendo, non *Hoc est Corpus Christi*, sed *Hoc est Corpus meum.* Hinc quid nostra consecratio est, inquiebat Chrysostom. hom. 83. in Matth. nisi illius repetitio, quam Christus peregit?

Deinde Christus Sacramentum instituens, qua Deus; & conficiens, qua homo erat, sacramentalem ritum instituere, ac adhibere debuit, scilicet materiam, & formam adhibere junctis scilicet pani verbis; *accedens* enim *verbum ad elementum fit Sacramentum*, inquit Aug. tract. 80. in Joan. Accedunt præterea auctoritates Sanctorum Patrum, quas infra recensebimus. Hinc Trid. Syn. sect. 13. c. 1. ita de Eucharistia loquitur: *Hoc admirabile Sacramentum in ultima cœna instituit, cum post panis vinique benedictionem, se suum corpus præbere, ac suum sanguinem disertis verbis testatus est, quæ verba a sanctis Evangelistis commemorata, a Divo Paulo postea repetita sunt.* Satis indicant Tridentini Patres post benedictionem panis vinique, verba proferendo instituisse, ac perfecisse Eucharistiam.

At inquiunt, benedictio idem ac consecratio est, quam ob rem Paulus I. ad Cor. 10. v. 14. *Calicem benedictionis*, vinum consecratum appellavit: & dum Christus dixit, *Hoc est corpus meum*, jam antea panem in suum fuisse Corpus transmutatum significavit, ergo per præmissam benedictionem ab Evangelistis commemoratam, dum dixere: *accepit panem, benedixit &c.*

Sed levis est momenti hæc conjectura. Cum enim Christus Sacramentum instituerit, & confecerit, illudque nobis ad sui intentionem perficiendum mandaverit, & verba adhibuisse, ut Sacramenti natura exposcit, & verba talia, quæ rem significatam efficerent, præsumendum est. Quæ sola præsumptio plus quam illa conjectura valet. At præterea verba ipsa ab Evangelistis commemorata habemus, quæ id significant, quod in Eucharistia fit, quæ semper fuere a Sacerdotibus usurpata, quæque adhibuisse Christum, testantur veteres Patres, ac omnium Ecclesiarum traditio comprobat. Itaque benedictio, & gratiarum actio ritus fuere a Christo institutioni Eucharisticæ præmissi, non consecratio: id ostendit vox aoristica in Evangelica historia usurpata εὐχαριστήσας, id est, *cum benedixisset*, & εὐλογήσας, scilicet, *cum gratias egisset*, quæ præteritum tempus significant; liquet etiam ex eo, quia Christus in ultima cœna ritus servavit Judæorum, qui cœnæ benedictionem præmittebant, & panem cum gratiarum actione frangebant. Hinc Estius, aliique viri gravissimi improbabilem omnino putant opinionem, quæ benedictione Christum consecrasse autumat, & in I. ad Cor. c. I. post Jansenium observat, Jesum magna aggressurum miracula in Cælum oculos elevare; ac Patri gratias agere consuevisse, ut præstitit suscitaturus Lazarum, & panes multiplicaturus. Rursus non desunt, qui eisdem verbis benedictionem & consecrationem a Christo peractam putent, quod passim Patres consecrationem, & *mysticam benedictionem* indiscriminatim accipiunt: ut S. Th. 3. p. q. 78. art. 1. ac alii post ipsum; & revera, quod consecratur, cælesti benedictione repletur. Si autem iis opponas fuisse benedictionem consecrationi præmissam, respondent, non semper Evangelistas res narrare, quo gestæ sunt ordine, ut pluries observavit August. l. *de consecr. Evang.* Ad tollendam vero æquivocationem necesse est duplicem distinguere benedictionem, alteram pro oratione usurpatam sacris muneribus consecrandis facta, quam Christum more Judæorum Pascha celebrando præmisisse puto, & quam a consecratione diversam habeo; alteram vero, quæ mystica dona immutat, redditque sancta, benedicta, vivifica, quæ ipsa consecratio est, quam innuit Paulus loco supra laudato.

Nota. Etsi vera est hæc nostra sententia, ut ego arbitror, præsertim ob Tridentini supra relata verba, ac Conc. Florent. decretum, quo verba, quibus *Christus hoc Sacramentum confecit*, hujus Sacramenti forma declarantur; tamen nulla Ecclesiæ aperta definitio adest, quæ oppositam opinionem proscripserit. Id testantur Ambrosius Catharinus in fine opusculi 2. Alphonsus Salmeron, circa finem tract. 13. Juvenin, Tournely, Du-Hamelius, Berti, aliique. Nec est verisimile Ecclesiam voluisse damnare opinionem, ad facilius refutandos Hæreticos excogitatam, & quam Innoc. III. supra citatus probabilem asseruerat, ac propugnant Guido Bononiensis, Durandus, aliique a Catharino, & a Capite-fontium recensiti.

PROPOSITIO II.

Eucharistiæ forma Christi verbis continetur, Hoc est &c. Hic est calix &c.

Hæc propositio, quæ paucos ex Orientalibus, ex Latinis vero minores adversarios habet, potest primum ex eo demonstrari, quod verba, quibus Sacramenta fiunt, a Deo qui vim ipsis indidit, sunt instituta: At præter verba illa *Hoc est &c.* ubi sunt verba, quæ Deus pro Eucharistia conficienda determinaverit? Hoc solum sacri Scriptores commemorant, hæc unice Christi ac divina verba esse tradidere Patres, ac ea tantum ex iis, quæ consecrationi necessaria habentur sacræ Liturgiæ a Christo determinata asserunt. Quis enim est, qui Spiritus sancti invocationem, precesque, a Christo adhibitas, institutas, commendatas scripserit? Eccur potius preces illas ab Ecclesia humana institutas auctoritate non dicimus? Discurre per officia Sacramentorum omnium cum Orientalis, tum Occidentalis Ecclesiæ, in omnibus reperies invocationes precesque, quibus Ministri rogant ut Deus per Spiritum sanctum suum, gratiam illam conferat, quam per illa se collaturum promisit Sacramenta. In iis preces illæ ab Ecclesia institutæ generatim creduntur, ac a forma Sacramentorum omnino diversæ habentur, immo &

vere

vere perfici Sacramentum sine illis firmissime creditur. Cur ergo uni Eucharistiæ hæ preces necessariæ putantur? Verum est Eucharistiam, quæ necessitatis Sacramentum non est, non posse, ut Baptisma, & Pœnitentia, in ullo casu licite sine illis confici; quo sensu est a Patribus nonnullis assertum sine precibus non fieri. At inde nefas est concludere formam constituere. Sed videmus, quid utriusque Ecclesiæ Patres, quid traditio Ecclesiarum, quidve Liturgiæ ipsæ nos doceant.

Incipio a Latinis. Tertul. lib. IV. contra Marcionem c. 40. ait: *Accepit panem, & distributum discipulis Corpus illum suum fecit dicendo: Hoc est Corpus meum.* Apud Cyprianum Auct. serm. de cœna Dom. ait; *Ex quo a Domino dictum est: hoc facite in meam commemorationem; Hæc est Caro mea: Hic est Sanguis meus; quotiescumque his verbis, & hac fide actum est, panis ille substantialis, & Calix solemni benedictione sacratus, ad totius hominis vitam salutemque proficit.* Ambrosius l. de Myst. c. 9. n. 52. *Quod si tantum*, inquit, *valuit humana benedictio, ut naturam converteret; quid discimus de ipsa consecratione divina, ubi verba ipsa Domini Salvatoris operantur?* & n. 54. sequitur: *ipse clamabat Dominus Jesus; Hoc est Corpus meum: Ante benedictionem verborum cælestium alia species nominatur, post consecrationem Corpus significatur.* Eadem vel ipse, aut quisquis est Auctor Libror. de Sacram. qui Ambrosii nomine circumferuntur; lib. 4. cap. 4. n. 14. ait, scribens, *sermo Christi hoc conficit Sacramentum*, & n. 19. *fit Sanguis consecratione verbi cælestis*, tom. 5. n. 23. *antequam consecretur, panis est, ubi autem verba Christi accesserint, Corpus est Christi.* Ne autem putent orationem ab Ambrosio verba Christi nuncupari, audi ipsum loc. cit. de Myst. ita loquentem. *Ipse clamat Dominus Jesus, Hoc est Corpus meum*; & IV. de Sacr. cap. 5. n. 22. *Illa verba Evangelistæ sunt usque Ad Accipite. Inde verba Christi.* N. vero 14. *Consecratio autem, quibus verbis est, & cujus sermonibus? Domini Jesu. Nam reliqua omnia, quæ dicuntur in superioribus, a Sacerdote dicuntur, laudes Deo deferuntur, oratio petitur pro populo, pro regibus, pro ceteris: Ubi venitur, ut conficiatur Venerabile Sacramentum, jam non suis sermonibus utitur Sacerdos, sed utitur sermonibus Christi.* S. Augustinus serm. de divers. 227. alias 83. inquit, *Panis ille quem videtis in Altari, sanctificatus per verbum Dei, Corpus est Christi: Calix ille, immo quod habet Calix sanctificatum per verbum Dei, Sanguis est Christi*; Verbum autem Dei est sermo ille Christi, *Hoc est &c.* ut ex Ambrosio, aliisque Patribus aperte constat. Hic notare juvat Ambr. loc. cit. de Myster. c. 6. dicere, per benedictionem panem consecrari, sive illius *naturam mutari*; & Aug. l. 3. de Trin. c. 4. asserere, *Eucharistiam prece mystica consecratam*, ubi uterque verbis Christi precum, vel benedictionis nomen tribuit. Eusebius Emissenus Homil. in Ramis palmarum, *dixit*, inquit, *Christus; tunc per se & modo per suos Ministros, Hoc est Corpus meum: & tanta est ejus verbi virtus & efficacia, ut statim fiat, quod dicitur.* Ita Auctor quoque loquitur sermonis 28. *de verbis Domini*, qui Augustino tribuitur, & serm. 5. de Paschate, qui nomine Eusebii Emisseni circumfertur. Quibus addimus Paschasium l. *de Corpore & Sanguine Domini*, c. 12. & c. 15. Remigium Antissiodorensem, Stephanum Eduensem, aliosque a Martenio citatos; ex quibus sufficienter probamus universalem Patrum Latinorum cujusque ætatis sententiam; satis etiam significatam, & explicatam in Conciliis Florent. & Trid. occasionem dedisse Rubricæ jussu Pii V. Missali Romano præmissæ, quæ tit. *de defectu panis*, hæc habet: *Si celebrans ante consecrationem, advertit hostiam esse corruptam, aut non esse triticeam, remota illa hostia, aliam ponat, & facta oblatione, saltem mente concepta, prosequatur ab eo loco ubi desivit. Si advertit post consecrationem, etiam post illius hostiæ sumptionem, posita alia, faciat oblationem ut supra, & a consecratione incipiat; scilicet illis verbis; Qui pridie &c. Quod si hoc contingat post sumptionem sanguinis, apponi debet rursus novus panis, & vini cum aqua, & facta prius oblatione ut supra, Sacerdos consecret, incipiendo ab illis verbis: Qui pridie &c.* Quæ sane innuunt sine precibus, & invocatione, Latinæ Ecclesiæ judicio Eucharistiam consecrari. Venio nunc ad Græcos Patres: Primo loco afferemus Justinum Martyrem. En verba ex Apol. 2. circa finem deprompta, ubi Eucharistiam consecrari ait: *δι' εὐχῆς λόγου* per orationem Verbi; nomine autem εὐχῆς non effusam deprecationem, sed expressam a Christo Dei Verbo, animi sententiam; verbis designat, cum paullo post, Verbi orationem sive deprecationem illam fuisse asserat, quæ in Evangelio reperitur, nempe, *Hoc est Corpus meum, Hic est Sanguis meus.* Atque hic notent velim Adversarii; τὴν εὐχὴν seu *precationem*, vel orationem Græcos Patres illam Christi orationem vocare, qua dixit, *Hoc est Corpus meum*, sive quod vox illa quamlibet animi sententiam verbis expressam significare quoque valeat, ut nonnulli censent; sive quod eo animo verba illa prolata quo Christus eamdem pronunciavit, eam præ se mentis humiliationem, ac desiderium, voluntatemque ferant, quæ proferentem vere precantem constituat. Irenæus, qui paullo post Justinum sæculo II. scripsit. lib. 14. adv. Hæres. c. 30. in edit. vero Massuet. 27. n. 3. aperte ait, Dominum vertisse in Corpus suum creaturam panis, dum dixit: *Hoc est Corpus meum.* Et lib. v. c. 2. n. 3. de pane, & vino, inquit, *& percipientia Dei verbum Eucharistia fiunt.* Vides ergo Irenæum Verbum Dei appellare verba Christi supra relata, quæ verba lib. IV. cap. 33. antiquæ Edit. *Invocationem Dei ... est Eucharistia.* Sed audiamus Gregorium Nyssenum, qui clarius exponit, quid hic *verbi* nomine veniat apud antiquos Patres Græcos: Orat. Catech. cap 37. de pane ita loquitur, *statim per Verbum in Corpus mutatur, ut dictum est, a Verbo, Hoc est Corpus meum.* Origenes quoque in Matth. ad hæc verba, *quod intrat in os &c* Eucharistiam vocat *Cibum per verbum Dei & precationem sanctificatum seu consecratum*, ubi sane totam Liturgiam designat, quæ preces complectitur, & verbum Dei seu Christi verba, quæ hoc nomine designant. Nazianz. Orat. 2. de Pasch. ait; prolatis verbis a Sacerdote, *Hoc est Corpus meum, qui non credit esse Corpus Christi, certe fidem derogat.* Epiph. in Ancorato, *voluit*, inquit, *Christus per gratiam dicere, Hoc est Corpus meum, & nemo non habet fidem sermoni.* Ne vero nimis in longum orationem protraham, tres tantum addam ex Græcis

Patribus. Chrysostomus magni apud Orientales nominis, hom. 2. in epist. ad Tim. demonstrat, eamdem esse oblationem Christi, ac Sacerdotum, quia iisdem ii utuntur verbis, ac Christus est usus: *Quemadmodum*, inquit, *verba quæ protulit Christus, eadem sunt, quæ Sacerdos nunc quoque pronuntiat, ita & oblatio eadem est*. Et l. de Proditione Judæ, habet, *Hoc meum est Corpus, inquit Sacerdos; Hoc verbum proposita in aliam formam convertit*; accedit etiam pluries Chrysostomum dixisse, Sacerdotes Eucharistiam conficientes ita se gerere, *tamquam Christi personam induti, & quasi ipse esset, qui diceret, & faceret*. Quare? Quia nomine Christi dicunt, *Hoc est Corpus meum*, & Christi virtute semel verbis illis concessa Eucharistiam perficiunt. Similia habet Damascenus lib. 4. de Fide Orth. c. 13. ait enim, *In principio dixit Deus, producat terram herbam virentem, & ad hanc usque diem accedente imbre, divino præcepto impulsa, & roborata, fœtus suos profert. Dixit perinde Deus, Hoc est Corpus meum, &c. Hic est Sanguis meus, & hoc facite in meam commemorationem: idque omnipotenti ejus præcepto, donec veniat, efficitur*. Ubi explicat fieri hæc per invisibilem Spiritus Sancti operationem, quam per invocationem Ecclesia significat, ut nos infra ostendemus. Joannes Phurnes apud Allatium de Conf. Occ. & Orient. Eccl. cap. XV. in Epist. de Ritibus in communione immutatis, ait, *Panem benedictionis videmus ab Apostolis sanctificatum illis tantummodo verbis, Hoc est &c.* Et Græcos Patres.

Discurramus nunc per universas Orientis Ecclesias, quarum unanimis hac de re consensus rem potest extra controversiam omnem collocare. Ad Syros, quod spectat, sive Nestorianos, sive Jacobitas, sive Orthodoxos, supervacaneum duco, eorum in medium proferre testimonia, quorum longam seriem videre est apud Assemannum in Biblioth. Orientali, ejusque Nepotem, qui eruditam de hoc argumento dissertationem edidit, ac doctissimum P. Societatis Jesu in dissertatione præfixa secundo Operum S. Efrem Tomo. Ii enim ostendunt penes hujusmodi gentem inauditam esse Cabasilianam opinionem; ac Auctores omnes, dum verba designant, quibus hoc fit Sacramentum, Christi verba recensere, licet plures ex iis sint, qui dum velint in *Missa* Eucharistiam confici significare, soleant quandoque asserere, per Christi verba, & Sacerdotum preces, aut invocationem perfici: quod nemo negat. Quo ad Armenos attinet, quos tanto studio Brunus in suam trahere conatur sententiam, adest Concilium ab iis coactum an. 1342. in quo palam omnes professi sunt, hujus Sacramenti formam esse Christi verba, ut legere est apud Martene Tom. VII. Collect. Anecdot. Adsunt præterea Fidei confessiones quæ tom. 3. de perpetuitate fidei circa Euchar. recensentur, in quibus solis Christi verbis vim consecrandi tribuitur. Harum altera ab eorum Patriarcha, quatuor Episcopis, & nonnullis Presbyteris Aleppi edita fuit an. 1688. altera vero Romæ a Patriarcha Hariadour. Similia exponunt aliæ fidei Professiones in eodem recensitæ opere, nempe professio fidei Ecclesiæ Damascenæ, & Matthæi Patriarchæ Alexandrini Cophtorum, in cujus fidei confessione Ægyptiorum, atque Æthyopum omnium sententia declaratur de consecratione solis Christi verbis perficienda. Græcorum quoque in eodem insunt opere fidei professiones, idem declarantes, scilicet, Metropolitæ Gazæ, nonnullorum Moscovitæ Ecclesiæ Presbyterorum, Nicolai Spadarii, aliorumque qui in toto Moscoviæ imperio istam consecrandæ Eucharistiæ rationem explicari declararunt. Mitto Georgium Coresium, Gabrielem Philadelphiæ formam hujus Sacramenti Christi verba statuentem, & Photianos quamplurimos, quos Papadopoli recensuit. Unum sufficiat Palamiticum Concilium, cujus acta Jassis in Moldavia recusa fuere an. 1698. In eo novitatis accusatur atque damnatur Cabasiliana opinio, per hæc verba: *Damnatur novitas opinionum, quas invexit in Ecclesiam Nicolaus Cabasilas, qui tribuit consecrationem sacrorum donorum precibus, quod nec dictum fuit ab aliquo SS. PP. nec ab ullo canone ordinatum, nec consentit cum placitis Ecclesiæ, quæ implorat adventum Spiritus Sancti precibus, non ad panem Corpus, & vinum Sanguinem omnino efficiendum, sed ut redundet in utilitatem nostram*. Sed ut appareat ante Nicolaum Cabasilam inauditam fuisse, in medium proferamus Græcos Patres, qui Florentino interfuere Concilio. Archiepiscopus Nicænus suo, & aliorum Ecclesiam Orientalem repræsentantium Patrum nomine, coram Eugenio P. M. ac tota Synodo: *volumus*, inquit, *adhærere sententiis Sanctorum Patrum, & rationibus, spretis humanis inventis*. Cabasiliana scilicet opinione, de qua disputatur. Et Julianus Cardinalis S. Sabinæ referens Patribus, quæ post disceptationem Græcos inter atque Latinos a sex deputatis pro expositione illorum, quæ definienda essent, stabilita fuerant, de Consecrationis Eucharistiæ forma dixit: *Græci confessi sunt auditis nostris rationibus, quod semper tenuerunt, quod solis verbis Dominicis consecretur, & quod putarent anathema, qui aliud crederet*. Fuit institutum ut hoc poneretur in definitione, *dixerunt, quod non erat necessarium, immo si hoc poneretur, Ecclesia ipsorum reciperet ignominiam, ac si hactenus tenuisset aliud. Unde cum semper fuerimus concordes in hoc, definitio non debet fieri, nisi dubiis, & sumus parati confiteri, quod tenemus sicuti vos quod in verbis solis Dominicis conficitur*. Si hæc, quæ Græci in Florentina Synodo exposuerunt, cum iis conferantur, quæ supra indicavimus, satis notum esse arbitror, non minus in Occidente, quam in Oriente veluti Novatores habitos esse Cabasilianæ opinionis propugnatores. Ex Orientalibus allata jam monumenta probant; quod vero ad Latinos attinet, addere quoque possumus Catharini, & a Capite fontium opera, fuisse statim Sedis Apostolicæ auctoritate proscripta; Toutæum vero atque Brunum novitate opinionis plures commovisse in Gallia, & in Italia, qui ex professo eorum opinionem, ut novam, ac etiam temerariam, ut Assemannus junior publice Romæ asseruit, & propugnavit, refutaverunt. Hæc sane rem maxime suspectam faciunt. Quod vero, si Patrum addantur supra relatæ auctoritates?

Sed, inquit Brunus, Antiqui Patres uno fatentur ore, per verba Christi ac per preces Eucharistiam consecrari; & Liturgiæ omnes Spiritus Sancti invocationem habent, qua Deus rogatur ut panem vinumque transmutet, quæ apud Orientales sequitur verba Christi, apud Latinos vero præmittitur, haberturque in

in oratione illa, quæ incipit, *Quam oblationem tu Deus &c.* Opinio ergo illa, inquit, de solis dominicis verbis Eucharistiam conficientibus recens est, & post undecimum sæculum scholasticorum cerebro conficta, qui traducto ex Arabum philosophia in Theologiam materiæ, ac formæ vocabulo, ac juxta a se excogitatum systema res metientes formæ nomen ad sola Christi verba restrinxerunt. Sed quis hominem tam inepte philosophantem ferat? Nam credibile non est in re tanti momenti, & quæ Presbyteris omnibus ignota esse non poterat, quamque Episcopis omnibus statuere debemus omnino exploratam, potuisse scholasticos novam opinionem excogitare, quæ partem tollendo necessariæ formulæ, potuisset eo tendere ut nullum conficeretur Sacramentum, nemine prorsus reclamante. Ac multo minus credibile est tam brevi tempore hanc fuisse per Occidentem, & Orientem ita sparsam, ut eam apertis ulnis amplexi sint omnes. Itane Græcos erga Latinos affectos fingamus, ut in ipso Schismatis fervore, statim ac a Latinis nova, ac eorum majoribus contraria de Eucharistiæ confessione, sententia excogitata fuit, eam omnes amplexi sint, nullo penitus contradicente? Tam bardi erant Sacerdotes, tam stupidi Episcopi, ut passi sint omnes sine contradictione, in scholis tradi, ac palam doceri opinionem, quæ opposita esset sententiæ; quam illi didicere dum sacrum susceperere Presbyteratum, & quam isti docere debuerant eos, qui ad ordinem hunc promoverentur? Neque enim præsumi potest Presbyteros, ac multo minus Episcopos, id ignorasse. Immo cum per plura sæcula circa Sacramentorum formulas disciplina viguerit arcani, ut Schelstratius, aliique viri docti demonstraverunt, potius ex tradita ore ab Episcopis, Presbyterisque doctrina, forma Sacramentorum, & præsertim Eucharistiæ, quod quotidie ab ipsis conficiendum erat, quam ex scripto traditis monumentis, colligenda videtur. Quamobrem, cum postquam propriis vocabulis hujus, & cujusque Sacramenti forma designare cœpit, verba tantum Christi hoc nomine appellata ubique fuerit, præsumendum est, hanc traditam a Majoribus sententiam.

Sed expendemus sophismata. Primum vero statuo, Eucharistiam in Missa confici, quæ verbis Christi, & precibus constat, quam ob rem; ut dici solet in Missa, consecratur Eucharistia, ita potest asseri per Orationem fieri, & verba Christi, quia verba Christi sine reliquis Orationibus nunquam in Eucharistia perficienda adhibentur. Deinde, Formæ Sacramentorum, invocationis, orationis, & precum nomine a Patribus designantur: Tertullianus, Cyprianus; & Ambrosius invocationis nomine donarunt verba quibus conficitur Baptisma: Irænæus, & Firmilianus invocationem dixerunt verba Christi quibus fit Eucharistia, eademque Origenes appellavit preces, ut Huetius in Origenianis observat. Immo quæ Latini verba Sacramenti vocant, Græci passim nominant orationem & invocationem: Hinc Gabriel Philadelph. inquit: *Forma Baptismi est invocatio SS. Trinitatis.* Atque hinc liquet, Patres aliquando invocationis precumque nomine ipsa Christi verba designasse; quandoque vero innuere voluisse ea quæ Christi verba, quibus unice vim transmutandi inesse docuerunt, in sacra Liturgia vel præcedunt, vel subsequuntur.

Quoniam vero ad invocationem nos provocat, quæ in Liturgiis reperitur; Principio, ajo, non constare invocationem fuisse a Christo Domino institutam: atque præceptam. Nam cum constet, invocationes, quæ in aliorum Sacramentorum administratione adhibentur, fuisse omnes Ecclesiæ auctoritate institutas, id quoque de hac invocatione præsumendum est. Et jure atque merito; missa enim Gregorii magni auctoritate, ex qua colligunt nonnulli Apostolos sola Evangelica historia, cum Christi verbis, & Dominica oratione consecrasse, doctissimus Maffejus ex Irænei fragmento probat secundo Ecclesiæ sæculo non fuisse invocationem hanc in omnibus Ecclesiis receptam, atque in Missalibus Gallicanis a Mabillonio editis desiderari, ac in antiquis nonnullis liturgiis deesse. Quid ergo præsidii habet in illa invocatione Cabasiliana opinio? Expendamus vero Liturgias ipsas Orientalium. In iis præscribitur, ut Sacerdos, cum ad evangelica verba pervenerit, recitata submissa voce & cursim institutionis historia, Christi verba distincte, & clara voce proferat, ut populus magnum opus effici moneatur; immo in ea, quæ Marci dicitur, Diaconus populum hortatur, ut enixe oret; ac refert Maffejus ex viris fide dignis, Orientales, dum ea proferuntur, caput demittere, & venerari, atque eos, qui rem magis cognoscunt, secum ipsis Christum præsentem fieri profiteri. Quod quidem vel in ipsis Cophtorum Liturgiis præscriptum videtur, quæ populo acclamandum præcipiunt; *Amen*. Hanc autem acclamationem institutam ab Ecclesia fuisse, ut Fideles Eucharistiam suscipiendo, eam Christi corpus esse profiterentur, docuere Cornelius Papa in Epist. ad Fabium Antiochenum, Cyrillus Catech. 23. Hieronym. Epist. ad Pamach. & Ambrosius, qui refert a Fidelibus adhiberi quoque consuevisse ad significandum jam fuisse consecrationem peractam; sed quid illa apud Ægyptios acclamatio significet, non opus est ex antiquis monumentis argumentari; Æthyopes enim qui ex Ægyptiis disciplinam, ac Liturgias accepere; quippe simpliciorem antiquam servare fidem ita solent acclamationem exprimere. Postquam populus acclamaverit: *Amen*. Post Christi verbi prolationem, subdit, *credimus, certo scimus, laudamus te Domine Deus noster, Hoc est vere, & ita credimus, Corpus tuum*.

Ut vero appareat, nil ex illa nos posse invocatione argumentari, hic observare juvabit, nullum reperiri nequidem apud Orientales Sacramentorum officium, in quo præter formam, qua Sacramentum fit, preces non occurrant, etiam post Sacramenti confectionem recitandæ, in quibus Deus rogatur pro gratia, quam per illud Sacramentum confert. In Baptismo Deum orant, qui Severi Antioch. ordine utuntur, ut sanctificet hominem, etiam postquam baptizatus, & sanctificatus est. In Confirmatione oratur, ut Confirmatum Deus confirmet, & perficiat; idem occurrit in Ordinato, in quo rogatur Deus, ut illi auctoritatem & potestatem conferat; & in administratione Sacramenti pœnitentiæ postquam per absolutionem peccata remissa creduntur pœnitenti, Sacerdos orat, *ut passio Christi &c. prosit illi in remissionem peccatorum &c.* Item in oratione pro defunctis Ecclesia rogat, ne absorbeat eorum animas Tartarus. Sicut ergo hæ invocationes, precesque ex institutione

Ec-

Ecclesiæ ad momentum referuntur, vel in quo confertur Sacramentum, aut transitus hominis ex hac vita: cur invocatio illa, quæ post consecrationem in Liturgiis Orientalium recitatur, ad illud instans referri non poterit, quo per Christi verba sacra dona transmutantur? Accipe verba Episcopi Ostunensis in Scholiis in Constit. Apostolicas. *Constans & perpetua fuit omnium Patrum sententia verbis Domini tantum mysterium administrari, quod vero hoc loco dicitur* (loquitur de invocatione) *ad superiora verba respectum habet, & ad illa referri debet. Ut enim quæ ante Consecrationem dicuntur, ad oblationem Corporis, & Sanguinis Christi dirigenda sunt; sic quæ post consecrationem mystice precatur, & facit Sacerdos, ad unum peractæ consecrationis actum tribuuntur. Sacerdos ante consecrationem tenens manu Patenam & Calicem dicit se efferre Hostiam immaculatam pro peccatis, & Calicem salutaris. Quæ actio respondet oblationi Corporis & Sanguinis faciendæ: tunc anticipatione quadam Sacerdotis mente, atque proposito conceptæ. Ita post consecratam Eucharistiam, invocatur Spiritus Sanctus illorum munerum Sanctificator, & peracti operis una cum Patre, & Filio effector. Quæ invocatio non est separanda a prima actione: qua Sacerdos verba Domini proferens, panem & vinum consecravit; sed ad eumdem actum revocari debet. Immo ad idem temporis momentum, quo illa admirabilis conversio facta est: Nam cum omnia simul, atque uno tempore fieri non possint, ordine ac temporis intervallo disponuntur. Quæ vero sermone, & tempore dividuntur, cogitatione, & intelligentia sunt in unum conjungenda.* Dici quoque potest, per invocationem illam, quam Græci Patres Conc. Florent. respondere dixerunt Latinæ preci incipienti *jube hæc perferri per manus &c.* Deum rogari, *ut sit Christi Corpus communicantibus in purgationem animæ*; ut Græci illi Patres fassi sunt, & ut etiam in Liturgiis nonnullis indicatur; in quibus dicitur ut panis *Christi Corpus suscipientibus fiat*, hoc est, prosit tamquam verus spiritualis, ac divinus cibus.

Quod spectat ad argumentum ex voce *Antytipæ* desumptum, ajo, in Liturgia Basilii post Christi verba, sed ante invocationem Spiritus Sancti, oblata dona appellari *Antytipa* Corporis & Sanguinis Christi, hoc est, figuram Corporis & Sanguinis Christi. Sed inde Cabasiliani non recte deducunt non esse per Christi verba in Corpus & Sanguinem Christi transmutata. Nam certo constat a Patribus species panis, & vini post consecrationem appellari *Antytipa Corporis & Sanguinis Christi*, quod species illæ sint symbola Corporis Christi, non absentis, sed præsentis, & sub iisdem latentis, & quod figura sint Corporis Christi, ut fuit in Cruce. Ita Cyrillus Catech. 5. Nazianzenus orat. 11. Macarius, aliique ab Arcudio & Allario relati. Deinde in Basiliana Liturgia dum Sacra dona *Antytipa* vocantur, ad tempus illud referuntur in quo ante Christi verborum prolationem oblata fuere: Ita enim latine reddita sunt a græcæ linguæ peritis Basilii verba: *Et nos qui proposuimus Antytipa Corporis, & Sanguinis tui*, hoc est, qui obtulimus panem & vinum, quæ figura sunt Corporis & Sanguinis tui.

Huic solutioni favent etiam Damascenus Joannes & Epiphanius, qui, ut ait Tournellius de Sacr. Euchar. art. 8. nobis significant, vocem illam *Antytipa*, referenda esse ad tempus antecedens prolationem verborum Sacramentalium, licet post illam ordine collocetur in Liturgia.

Nota. Orientales nonnulli Scriptores præsertim Syri caussam quoque afferunt, ob quam invocatio Spiritus Sancti in Orientalium Liturgiis post Eucharistiæ institutionis historiam, & Christi verba, collata sit; licet per eam postuletur, ut id fiat, quod divina virtute per Christi verba fieri debet: censent enim ibi esse posita, ut in sacra Liturgia divinas personas invocando, ordo habeatur, quem invicem servant. Hinc primum Æterni Patris ut Creatoris, & rerum omnium Conservatoris, deinde Æterni Filii, qui homo factus Eucharistiam instituit, cujusque verbis a Sacerdote ejus gerente personam prolatis, Eucharistiam consecratur; ac postremo loco Spiritus Sancti mentio, & invocatio occurrit, cui secreta actio, in qua prolatione Christi verborum transmutantur oblata, & Sacramenti effectus tribuuntur.

Nota. Quamquam erroris notam vitare nequeunt, qui Christi verba nullo modo ad Eucharistiæ consecrationem pertinere arbitrantur; & sine ipsis quoque Eucharistiam fieri posse docent: tamen nostrum non est damnare opinionem illorum, qui præter illa verba, etiam invocationem necessariam esse censent; ut Sacramentum fiat. Nam horum opinionem, quam Brunus, Toutæus, ac nonnulli alii Catholici tuentur, Ecclesiam nondum proscripsit.

PROPOSITIO III.

HÆc tantum verba sunt consecrationi necessaria, & essentialia: *Hoc est corpus meum, Hic est Sanguis meus*; vel *Hic Calix Sanguinis mei*.

Hujus propositionis demonstratione clarius fiet, nil in Orientalium deesse Liturgiis, quod sit ad Eucharistiam conficiendam necessarium, ac non posse Missionarios, Theologos, atque etiam Episcopos ea propria auctoritate Liturgiis addere, quæ in nostra Latina in Calicis consecratione recitantur. Neque nova sunt afferenda monumenta, ut demonstratio pateat; nam relatæ superius Patrum auctoritates rem extra controversiam ponunt. Omnes enim vim consecrandi Christi verbis inditam a Deo fuisse asserunt, quæ verba a Sacerdote in ipsius Christi persona prolata, id efficiunt, quod significant. Ita Justinus, Irenæus, Chrysostomus, Epiphanius, Damascenus, & ex Latinis Tertullianus, Ambrosius, Augustinus, aliique. Significant vero Christi Corpus, & Sanguinem verba, quæ nos exposuimus, dum nomine Christi, ac veluti in persona ipsius a Sacerdote proferuntur, ut est exploratum. Accedit etiam, Patres, quos nominavimus, aperte asserere per illa tantum verba consecrari, cum illa tantum recenseant, dum ea referunt quæ Eucharistiam perficiunt: Idemque Florentinum Concil. indicasse, cum dixit, fieri Eucharistiam Christi verbis, & Tridentinum, dum docuit, vi verborum in Hostia Corpus Christi reperiri, Sanguinem vero concomitanter, in Calice vero *Sanguinem*, & concomitanter *Corpus* &c. Quæ sane verba perspicue ostendunt, Christi verba *assertive* pronunciata id efficere, quod significant. Rursus illa verba, *Qui pridie &c. Accipiens Calicem &c.* non

Chri-

Christi, sed Evangelistarum sunt; & particula *enim* nexum tantum orationis designat, illa vero alia *accipite & comedite* usum Sacramenti commemorant, sicut alia *quod pro vobis frangetur*, vel *effundetur* Sacramenti effectum repræsentant, & Christi passionem; alia denique *novi & æterni &c.* in plerisque Liturgiis desunt.

Quis ergo dicat, Evangelistarum verba, ac alia, quorum nulla apud Patres mentio est, & quæ in plerisque Liturgiis desunt, ad essentiam consecrationis pertinere? Nemo enim non videt Evangelistarum verba ad historiam rei gestæ spectare; quæ ex gravi præcepto sunt adhibenda, quia ostendunt, Sacerdotem Christi personam gerere, ejusque nomine consecratoria verba proferre, sed ad rem perficiendam, quæ verbis significetur, neutiquam pertinere.

Neque vero dicant Scotistarum nonnulli esse illa Evangelistarum verba omnino necessaria, quia hac unica ratione ostendi potest, Christi personam gerere Consecrantem; & quia alioquin non Christi, sed suum Corpus designaret; dum ait, *Hoc est Corpus meum*. Nam si Sacerdos eo animi proposito ac voluntate verba a Christo, pro hoc conficiendo Sacramento, stabilita proferat, ut velit id efficere, quod Christus perfecit, fierique a Sacerdote ejus nomine agente, mandavit, si in Christi persona cujus ministerium gerit, dicere contendat, *Hoc est Corpus meum*, quid aliud necessarium est ad determinandum ut non de proprio, sed de Christi Corpore loquatur, dum ait, *Hoc est Corpus meum*? Verba enim a Christo Sacramentorum formulæ constituta dum a Ministro eo animo applicentur, ut facere velit, quod Christus instituit, & quod facit Ecclesia, satis sunt ad Sacramenta conficienda juxta decretum Synodi Florentinæ. Quare ergo verba Christi ratione prolata non sufficiunt ad consecrandum? Patres enim eamdem istis verbis, ac formæ aliorum Sacramentorum vim perficiendi Sacramentum tribuerunt. Itaque sicut in aliis Sacramentis, ita & in hoc *intentio* Ministri, qua consecrare vult, quaque nomine Christi *assertive*, & *significative* illa verba profert, satis superque est ad Sacramentum perficiendum, & ad significandum non propriam, sed Christi personam gerere, dum dicit, *Hoc est corpus meum*. Non negamus in Rubrica *de defectibus Missæ* supra a nobis relata præscribi, ut defectus materiæ panis, qui peracta jam consecratione cognoscatur, ita suppleatur, ut adhibita apta materia, Sacerdos consecrationem a verbis, *Qui pridie*, exordiatur. Jubet id Ecclesia fortasse ea quoque de caussa, ut etiam per verba Evangelica exprimatur Sacerdotem Christi personam gerere. At nunquam docuit, verba illa, vel ad formæ essentiam pertinere, aut ex Christi mandato, necessario esse pronuncianda, ut consecratio fiat, sed semper docuit, solis verbis Christi, hujus Sacramenti formam contineri.

Superest modo, ut difficultatem explicemus, quam Thomistarum opinio suggerit de Calicis consecratione; neque enim hæc tantum verba, *Hic est Sanguis meus*, aut similia, ad consecrandum sufficere autumant, sed omnia necessaria esse, quæ in canone nostro leguntur. Quia S. Thom. lect. 6. in c. 11. Epist. 1. ad Corinth. ait, per illa tantum verba probabilius esse non fieri consecrationem. Et quia S. Pius V. e Cajetanus operibus assertionem huic Thomisticæ opinioni contrariam jussit expungi.

At hæc tanti momenti non sunt, ut dubiam ac suspectam reddant assertionem nostram; Primum, quia opinio hæc necessaria quoque putant verba illa *Mysterium fidei*, quæ ab Evangelistis, & plerisque Liturgiis maximæ auctoritatis omittuntur. Deinde, quia Patres, dum verba recensent consecrationis Calicis, hæc tantum commemorant: *Hic est Sanguis meus*, vel *Hic est Calix Sanguinis mei*: demum, quia Tridentini Patres dum decrevere in Calice vi verborum inesse Sanguinem Christi, communem sequi visi sunt Theologorum assertionem, quæ statuit verba Sacramenti *significativa* esse, ac efficere, quod significant. Ex quo jure meritoque conjicimus sola illa verba, quæ perfectam & completam Sanguinis Christi præsentis significationem exhibent, non secus ac illa alia, *Hoc est Corpus meum* Christi Corporis, ad Calicis consecrationem sufficere.

Dicimus vero S. Pium V. jussisse a Cajetani operibus assertionem expungi, quæ S. Th. injuriam irrogabat, cum assereret opinionem illam S. Th. contrariam esse, de hoc vero *nihil curandum*, ut ex Gotti refert P. Berti. Ad S. vero Doctorem quod attinet, quem plures in nostram trahunt sententiam, ajo, vel de formæ esse integritate loquutum, ut loquitur etiam Catechismus Romanus; vel asserere voluisse, verba illa *Novi & æterni testamenti &c.* esse de *essentia formæ*, non ut subjecta materia consecraretur, sed ad exprimendam Sanguinis effusionem, atque passionem Christi, ut doctissimus P. Berti observavit.

Nota. Diximus sæpe in superioribus propositionibus verba Christi *significative*, & *assertive*, non historice tantum esse proferenda, secus ac Novatores arbitrantur. Hinc autem animadvertere necesse est, antiquam Patrum, ac Orientalis Ecclesiæ consuetudinem verba illa alta voce pronunciandi, assertioni nostræ neutiquam adversari. Nam alta voce antiquitus proferebantur, ac nunc etiam apud Orientales, ut populus respondendo, *Amen*, fidei confessionem de Corporis Christi præsentia exprimat, ut Ambrosius exponit lib. de Myst. c. 9. Addo Orientalem Ecclesiam Evangelica verba submissa, clara vero Christi verba voce pronunciare, ut hac separatione doceat, se consecrationis verba, ut *efficientia* id quod significant, proferre. Verba itaque Christi *narrative* seu historice Sacerdos profert, quatenus historiam commemorat institutionis; *significative* vero, prout Christi induens personam, ipsius Christi nomine atque vice eadem proferendo suprema virtute præsentieri Corpus Christi demonstrat.

§. III.

De Eucharistia, ejusque Ministro, & subjecto.

EUcharistia Sacramentum est Corporis, & Sanguinis Christi sub speciebus panis & vini. Hoc est, panis & vinum per verba a Sacerdote, Christi personam agente, prolata, in Christi Corpus & Sanguinem transmutantur, nihilque remanet substantiæ panis, & vini. Quæ nostris sensibus panem & vinum exhibent, a Lateranensi, Florentina, & Trid. Syno-

Synodo appellantur species panis & vini, a Constantiensi Synodo, ac Theologorum plerisque accidentia panis & vini; a Patribus apparentiæ, umbræ, figuræ, & velamina panis & vini: immo Theodoretus, & Gelasius panis naturam appellavere, quod instar principii sit, ex quo motus oriuntur, qui in nostris sensibus fiunt. Hæ appellationes sunt Latinis, Orientalibusque communes. Quid vero sint species & apparentiæ, sive accidentia hujusmodi, quæstio est, quæ ad Philosophos potius, quam ad Theologos spectat. Nobis sat est indicare, Deo, qui omnipotenti virtute sua per verba Christi panem in Corpus & vinum in Sanguinem transmutat, non deesse modum vel conservandi species panis & vini, aut eorumdem accidentia, vel efficiendi in nobis alio modo sensationem panis & vini.

Quum fides Orthodoxa doceat, sub hujusmodi speciebus divinum esse Christi Corpus & sanguinem, manifestum est, Sacramentum illud maximam a nobis exigere venerationem; atque adeo decenter esse asservandum, custodiendum, deferendum ad infirmos, ac suscipiendum. Hinc Apostolica Sedes etiam Orientalibus inculcat, quæ ad istius Sacramenti venerationem spectat Conciliorum decreta. Et cum acceperit vigere nonnullos apud Græcos abusus, præcepit, 1. ut Sacerdotes frequenter ad pœnitentiæ Sacramentum accedant, cum præsertim divinum sacrificium sint peracturi; nec communicandos esse pueros rationis usu pollentes, ac altari servientes, nisi præmissa Sacramentali confessione: 2. tollendum esse abusum tundendi, vel exsiccandi species Eucharisticas, ut Sacramentum asservetur: 3. Eucharistiam, quæ asservatur pro infirmis, octo, vel saltem singulis quindecim diebus esse renovandam: 4. Non asservandam toto anno, & quæ asservata fuerit, sumendam. 5. Ne Monachi iter agentes Eucharistiam secum ferant, neque eam vitandi periculi caussa in privatis domibus asservent: 6. Ut unusquisque Sacerdos in aureo, vel argenteo solum, aut saltem stanneo Calice sacrificet, habens Thronos, seu corporale de lino, candidum, & nitidum, & Altare mundis vestimentis opertum, vel decenti paratu ornatum: idem dicito de sacris Sacerdotis vestibus: 7. Ne mulieres Altari servire permittantur. Constit. *Et Pastoralis*. Ut ii, quos dixi, abusus tollendi omnino sunt, ex Apostolicæ Sedis decreto; ita & mores, sive consuetudines aliæ, si quæ sint in Orientali Ecclesia, quæ cum debita Eucharistiæ, sive Corporis, & Sanguinis Domini veneratione minime cohæreant, sunt omnino removendæ, ut v. gr. mos, qui in Iberia sive Mengrellia viget tundendi Eucharistiam, eamque oleo Baptismatis miscendi, quo deinceps a Patrino totum Baptizati Corpus ungitur, & iis similes, illis Ecclesiæ legibus, quibus prohibentur consuetudines debitæ Sacramenti venerationi contrariæ, ac præcipitur, Sancta sancte, ac decenter tractanda esse, censeri debent proscripti. Cavendum vero Missionariis, aliisque sacris Ministris omnino erit, ne temere mores damnent, qui sint Latinis contrarii, quique apud Latinos pro indecentibus haberentur. Cujus quidem rei nonnulla afferemus exempla.

Primo, Græci, Rutheni, Æthyopes, aliique Orientales sacrum facturi sacra dona parant, eaque Græci præsertim & Rutheni, in minori Altari, quod ab iis *Prothesis* dicitur, præparant; ex hoc, Græci dum hymnus Cherubicus canitur, alii vero juxta propriæ Ecclesiæ ritum statuto tempore, ad Altare majus deferunt accensis cereis, cum thuribulo, ac veneratione magna totius populi, qui pronus oblata adorare videtur. Non defuere ex nostris, qui hanc cæremoniam superstitionis, ac idololatriæ insimulaverint; quod crederent gentem illam veluti Sacramentum oblatum panem, vinumque venerari. At injuria; nam ii fatentur non alium se cultum exhibere, quam eum, qui debetur materiæ Deo oblatæ, pro sacrificio præparatæ, sanctæ, mensæ addictæ, a Sacerdote benedictæ, & quæ necessario converti debeat in Christi Corpus remanentibus ipsius speciebus; monentque dandum ei non esse latriæ cultum. Hæc autem est cæremonia & usu comprobata, & cultum relativum tantum præsefert, qui donis debetur, quæ *Antytipa* sunt Corporis, & Sanguinis Christi. Nil ergo in hoc reprehendi potest; sed Gens rudis est instruenda, ne dona illa, ut Christi Corpus, & Sanguinem, veneretur.

Secundo: Græci, ut auctor est Gabriel Philadelphiensis, ex traditione majorum particulas in sacro disco reponunt: easque non consecrant, sed consecratam hostiam tangere curant, atque offerunt in honorem B. M. V. S. Joan. Bapt. &c. Hac etiam de caussa superstitionis damnati fuere a Latinorum nonnullis. Injuria tamen: Etenim has nec consecrari credunt, nec ut Dominicum Corpus distribuunt, sed quod Deo fuerint in Sanctorum honorem oblatæ, quodque sacram tetigerint Eucharistiam, per participationem quamdam sanctitatem accipere, ac devoto animi affectu suscipiendas esse, docent: Neque id adeo facile privatus ante Ecclesiæ judicium damnare potest, cum nullam præ se superstitionem ferat.

Sed ut omnia quæ ad rem hanc pertinent ex Orientali disciplina exponamus, ea hic addimus, quæ a S. M. Bened. XIV. in explicatione tertii moniti Græcorum Euchologio præmissis exposita sunt. Duos, inquit, habet Græcorum Liturgia ingressus, alterum majorem, minorem alterum nuncupatum. Minor est ille, quo sacri Evangelii codex infertur; major autem ille est, quo sacra dona, nimirum panis & vinum, non adhuc consecrata a parvo Altari seu mensa, quæ *Prothesis* dicitur, super quam præparata fuerant, supplicationis ordine instructo, ad sacrum Altare deferuntur. In majori ingressu ritus hujusmodi observatur, ut panis in patena obtectus velo supra caput deferatur, vel a Diacono, vel a Sacerdote: a Diacono scilicet, quando solemne officium Missæ celebratur, cum assistentia & ministerio Diaconi: tunc enim hic sinistra manu patenam cum pane supra caput sustinet, dextra vero Sacerdotem thurificat, qui Calicem cum vino utraque manu gestat; si vero Sacerdos sine Diacono celebret, tunc a Lectore thus adoletur, Sacerdos autem supra caput suum sinistra manu sustinet, dextera autem sacrum Calicem ad pectus defert. Ad hunc igitur majorem ingressum contingit, ut populus inclinetur, seu, pro vario regionum more, in terram procumbat, ac fronte humum feriat, perinde ac si sub speciebus panis, & vini, licet nondum consecrati, Corpus, & Sanguis Christi Domini contineretur. *Populus passim, in Græcia quidem valde demisse se inclinat, neque enim genua*

flecte-

flectere vult, *ne imitari videatur Latinos, quamvis extra diem Dominicum: in Russia vero prosternit se, terram fronte percutit, ac veluti præsentem in ea oblatione Cælorum Regem alloquitur, & adorat*. Ait Arcud. lib. 3. c. 19. Christianus Lupus p. 3. suorum operum sup. Conc. ritum describit majoris ingressus, quando Patriarcha, aut Metropolita celebrant. Magri in vocabulario Eccl. verbo, *Prothesis*, sigillatim describit quæcumque fiebant ab Imperatore sacræ Synaxi adstante, eo die, quo imperii coronam assumebat. Goarius in not. ad Liturg. Christ. num. 100. totam actionem ingressus majoris accuratissime exponit. Idemque fit a Bona. Quæcumque vero ea occasione a Græcis fiunt, eadem similiter aguntur ab Armenis, Cophtis, Æthyopibus, ac Syris Jacobitis, ut Brunus, Renaud. aliique referunt. Quin etiam in hac Romana urbe in festo S. Athanasii, videre est Græcos in sua Ecclesia, ea omnia facientes, quæ supra recensuimus.

Perspectum est Græcos ad normam can. 52. Trullani, *in omnibus sanctæ quadragesimæ jejunii diebus, præter quam Sabbato, & Dominica, & Sancto Annunciationis die, sacrum facere Præsanctificatorum Mysterium*: Dum Missam itaque Sacerdos in quadragesimæ celebrat diebus, quibus celebrare liceat, unam quidem hostiam consecrat, & sumit: alteram vero consecratam reponit, quam quidem in tot particulas dividit, quot numerantur subsequentes dies, quibus præsanctificatorum Missa celebranda est, in qua seipsum, & alios, si qui sint communicantes, Eucharistico pane antea consecrato Sacerdos communicat: ut rem describit Allatius in proleg. ad Gabriel. Naudæum *de Missa Præsanct.* Hac etiam occasione per Ecclesiam solemni ritu proceditur, Diacono sacram Pyxidem, in qua Sacramentum sub specie panis continetur, supra caput deferente, Sacerdote autem manibus gestante Calicem, cum vino aqua mixto, non quidem consecrato, sed tantum benedicto. Et quoniam non semper a Sacerdote Missa cum assistentia Diaconi celebratur, si solus Sacerdos celebret, ipse sinistra manu defert Pyxidem capiti impositam, dextera autem Calicem sustinet; atque ita a parvo Altari ad Aram majorem progreditur, uti testatur Arcud. l. 3. c. 39. Tunc vero non omittit Populus genua flectere, pectus tundere, aliisque idoneis actibus consecratum panem delatum, ut supra dictum est, adorare. Ab hoc ritu nonnulli ortam putant ex ignorantia quadam adorationem, quæ fit in majori ingressu, quam ob rem eam damnavere Nicolaus Cabasilas in exp. Liturg. Arcudius deinceps lib. 3. c. 19. aliique. Immo Patres Concilii Zamosciæ an. 1720. de Celeb. Missæ §. 4. non dubitavere interdicere, *ne fiant genuflexiones, seu capitis inclinationes dum transfertur panis oblationis a minori ad majus Altare, pro consecratione tempore offertorii*, & voluerunt ut Parochi *Populum hac de re moneant, ne periculo idololatriæ exponatur*. Horum Patrum decretum Pontifex non improbat, recenset vero, quid ea de caussa in Congregationibus Romæ de Orientalibus cæremoniis habitis, determinatum sit, ac statuit exclusum fuisse eorum temperamentum, qui ritum hunc tollendum existimaverunt: quum in Congr. super correctione Euchologii habita die 5. Sept. 1745. quæstione proposita, *an abolendus, seu emendandus foret Ritus ingressus majoris, omnibus mature discussis, constitutum fuerit, nihil esse innovandum. Idque subinde auctoritate nostra firmatum extitit. Placuit tamen*, sequitur Summus Pontifex, *consilium prudenter adhibitum, ut monerentur Episcopi aliique curam animarum gerentes, ut rudem populum docere non prætermittant, quod dum sacra dona a Prothesi ad Aram majorem transferuntur solemni ritu, cum ea nondum sint consecrata, sub eorum speciebus nequaquam existit Corpus, & Sanguis Domini nostri Jesu Christi, prout futurum erit post consecrationem; ideoque exteriores illi venerationis actus, qui erga præfata dona nondum consecrata adhibentur, non ea ratione peragantur, ut cultus Latriæ soli Deo debitus iisdem præstetur, sed ut inferioris speciei cultus exerceatur, cujus objectum est futura transubstantiatio eorumdem donorum in Corp. & Sang. D. N. J. C.* Id quod a nobis supra expositum, & inculcatum fuerat, quod vel ipse Pontifex paullo infra laudare non dedignatur.

Agit deinceps Pontifex Max. de panis divisione, quam in minori mensa, seu Prothesi Orientales faciunt, cujus pars major, ut Deo Omnipotenti debitus adhibeatur cultus, offertur, reliquæ vero *minores* quæ *Merides* vocantur, Omnipotenti itidem offeruntur, sed eorum una in honorem B. M. V. altera in honorem S. Joannis Bapt., SS. Apostolorum, aliorumque Sanctorum, quorum etiam nomina a Sacerdote recensentur: alia pro vivis, quorum etiam nomina recitantur, alia pro defunctis, qui pariter nominatim commemorantur; alia in honorem illius Sancti cujus festus dies celebratur; relicta cæteroquin Sacerdoti facultate offerendi specialiter sacrificium pro illa, aut illis, quos ipse maluerit. Hujusmodi Ritum jam diu viguisse probatur ex Dyptico Iræncs Augustæ, edito a Patre Montfaucon Tom. I. Analect. Græc. c. 34. Si vero Episcopus, aut Presbyter primam celebrantis personam sustinens cum aliis Sacerdotibus concelebret, & Diaconi quoque in officio ministrantes assistant, non modo quilibet Sacerdos, sed unusquisque etiam ex Diaconis, Hostiam unam majorem offert, simulque minores particulas, seu *Merides*; ex quibus si quæ demum supersunt a celebrante seu celebrantibus non consummatæ, eæ distribuuntur adstantibus, qui Eucharisticæ communionis participes fieri petunt. De hoc ritu quæstio in Florent. Synodo instituta fuit, sed cum Archiepiscopus Mitylinensis, propositis interrogationibus apte satis fecisset, nil fuit innovatum. Simeon Thessalonicensis in suo Tractatu de Sacramentis visus est dubitare de particularum consecratione: sed cum super omnes eadem a Sacerdote proferatur verborum forma, dubitatio irrationabilis fuit.

Dubitatum inter catholicos fuit de Diaconali, quam diximus, oblatione: Atque Arcudius, aliique putavere eam tollendam omnino esse; quia Diaconis offerre ad Altare oblationem sacri canones interdicunt. Sed etsi canones sacram oblationem fieri prohibeant a Diaconis, quæ in sacro Altari a solo Sacerdote fit; nunquam vero damnant oblationem, quæ in mensa, sive *Prothesi* fieri ab antiquis temporibus etiam ab ipsis consuevit. Hinc in Congr. pro Orient. ritibus habita 3. Januarii 1745. proposita

posita quæstione, *Utrum tollenda esset oblatio, quæ a Diaconis fit ad Prothesim*, rescriptum fuit, *nihil esse innovandum*: ac rescriptum Pontificia auctoritate comprobatum fuit.

Tertio, Latina Ecclesia, ac Orientales pleræque venerationis caussa prohibent, ne Eucharistia cooperto capite celebretur. At cum in Sinensi, eique finitimis regnis *detecto capite manere, vel operari non sit reverentia, & scandalum generet, non devotionem*, Romani Pontifices permisere Missionariis, cooperto decenti pileo capite celebrare, ac Neophytis Eucharistiam recipere; quoadusque Gens illa ita edocta fuerit, ut ritus Romanæ Ecclesiæ non abhorreat. Ex Brevi Clem. X. 23. Dec. 1673. & aliis. Quamobrem non adeo facile damnandi erunt, si qui sint in Oriente Patriarchæ, vel alii, qui operto capite sacram Eucharistiam celebrent, vel distribuant. Nam in iis deesse potest irreverentia, cum sit res indifferens. Hinc Assem. infert, injuria a Josepho II. damnatos esse Patriarchas Nestorianorum, quod cooperto capite Eucharistiam vel celebrent, vel recipiant, vel administrent. Nam scribit Balsamon l. 7. juris Orient. *Alexandrinum Patriarcham rem divinam facere mitra caput advolutum*, alios vero Orientales aperto capite. Et monachi omnes S. Antonii abbatis, sive Cophti, sive Abissini, sive Syri Maronitæ *cucullam monasticam in Liturgiæ celebratione, & in ipsa Eucharistiæ consecratione, vel perceptione retinent*; idque ex præscripto S. Pachomii Abbatis, Regula 91. eamque regulam refert Cl. Assem. diss. de Syr. Nest. p. 306. par. 2. Bibl. Orient. Itaque, ubi viget usus celebrandi, ac recipiendi Eucharistiam detecto capite, ex Ecclesiæ præcepto id est servandum; a quo præcepto sola Apostolica Sedes dispensare valet; ubi vero contraria vigeat ex majorum traditione consuetudo, nihil est, nisi ex Apostolicæ Sedis decreto, immutandum.

Quarto, Thomas a Jesu lib. VII. de Conversione omnium Gentium cap. 2. inter errores, quorum Nestorianos accusat, hunc refert: *Clerici omnes apud Chaldeos, & etiam illi Laici, qui alios devotione excedunt, sacram Dominici Corporis communionem in manibus propriis recipientes, sub utraque specie communicantur; ceteri vero Laici Corpus Domini Sanguine intinctum assumunt*. At in iis nil est, quod reprehendere possit morem sacram Eucharistiam recipiendi in manibus: nam consuetudo hæc in Ecclesia antiqua est, atque in aliis quoque Ecclesiis diu viguit. Dionysius Alexandrinus in Epistola ad Xistum Papam apud Eusebium l. VII. hist. Eccl. c. 9. ait, *qui ad sacram mensam adstiterit, & manus ad suscipiendum sacrum cibum porrexerit*. Basil. in Epistol. ad Cæsariam Patriciam, *in Ecclesia* inquit, *Sacerdos particulam tradit, detinet autem eam cum omni libertate is, qui suscipit, ac ita admovet manu propria*. Cyrill. Catech. 5. Damasc. l. 4. de Fide Orth. c. 24. aliique Græci Scriptores tradidere, communem fuisse Ecclesiæ Græcæ morem tradendi Dominicum Corpus in communicantium manibus usque ad octavum sæculum, a quo tempore adhiberi cœpit cochlear, quo communicantibus vivificum alimentum elargiuntur. Apud Nestorianos vero antiquus usus viget porrigendi in manu Eucharistiam, & calicem ori admovendi; *rarus vero & a recentioribus quibusdam Presbyteris, Missionariorum hortatu, usurpatus mos est, communionem Corporis in os communicantium tradendi*, inquit Assem. loco cit. Quamobrem injuria hac de caussa damnantur.

At multo minus damnari debent ob Communionem sub utraque specie, quæ Latinæ quoque Ecclesiæ per plura sæcula communis fuit, quæque in universo Oriente viget. Immo & iis, qui in Italia sunt, Græcis, in illis locis, in quibus ejusmodi ritus introductus est, & ad præsentem usque diem servatur ac viget, permittitur: *ita tamen, ut sub altera tantum specie totum, atque integrum Christum, verumque Sacramentum sumi firmiter credant, ac propterea, quoad fructum attinet, nulla gratia ad salutem necessaria eos fraudari, qui unam speciem solam accipiunt; ubi vero præfatus ritus consuetudine hactenus receptus non est, Episcopis, quorum jurisdictioni* Græci subjiciuntur, *curæ sit, ne in posterum admittatur*, inquit S. M. Bened. Const. *Etsi Pastoralis*.

Nota. Circa Communionem sub utraque specie cavendum est, ne Orientales errent, aut credendo sub una tantum specie integrum Christum non suscipi, aut damnando Latinæ Ecclesiæ morem, aut tenendo divinum adesse præceptum de communicando sub utraque specie.

Quinto, Orientales etiam pueris ante rationis usum, immo statim post Baptisma distribuunt. Consuetudo hæc, ut supra notavi, viguit olim & in Latina Ecclesia; atque Apostolica Sedes in iisdem Orientalibus, iis exceptis, qui sub Latinis Episcopis degunt, permittit, ac tolerat. Cavendum vero quam maxime, ne in puerorum communione quidquam occurrat, quo Sacramento injuria fiat, eaque hæresis e nonnullorum Orientalium mentibus eliminanda est, qua credunt, sine Eucharistiæ susceptione baptizatos pueros æternam assequi non posse beatitudinem.

Hinc ex Encyclica sæpe laudata, hæc addimus. quibusdam Ecclesiæ sæculis usus obtinuit, ut post Baptismum illico pueris Sacramentum Eucharistiæ administraretur; non quod id necessarium crederetur, sed mero ritu, ac vigente consuetudine, ut ex Trident. Conc. eruitur Sess. 21. c. 4. & magis etiam comprobatur ex eo, quod damnatum Armenorum errorem a Bened. XII. etiam Raynaldus recenseat, quo putabant ad æternam puerorum salutem, & Baptismi iis collati validitatem, post Confirmationis Sacramentum, Eucharistiam etiam iisdem esse administrandam. In Occidentali Ecclesia a quadringentis & amplius ab hinc annis hæc consuetudo cessavit. Apud Orientales vero Melchitas, Syros Armenos, & Cophtos viget adhuc; atque etiam apud Græcos hæc disciplina servatur, inquit Arcudius lib. 5. de Sacr. Euchar. cap. 11. sed aliqui ex ipsis paulatim eam deseruerunt, propter incommoda, quæ in præbenda pueris post Baptismum Eucharistia sequebantur. In Synodo etiam habita in monte Libano 18. Sept. anno 1596. a Patriarcha Maronitarum Sergio, can. 7. decretum fuit, ut caverent deinceps Sacerdotes universi, *ne quemquam ante rationis usum ad communionem Eucharisticam admitterent*. Idemque statuere PP. Concilii Zamosciæ, ann. 1720. §. de Eucharistia, & Concilii Maronitarum in Monte Libano celebrati an. 1736. Quod etiam inculcatur Italo Græcis Constit. *Etsi Pastoralis &c.*

De

De Communione quoque sub utraque specie, nonnulla habet, quæ eruditionis caussa addimus. In Collegio Græcorum Romæ a Gregorio XII. erecto, in quo Græcus ritus servatur juxta Collegii Const. ab Urbano VIII. confirmatas, Alumni debent quintadecima quoque die, necnon festis diebus solemnibus, & singulis Adventus, & Quadragesimæ Dominicis, Latino ritu servato: in festis vero solemnioribus, videlicet Paschatis, Pentecostes, & nativitatis Domini, jubentur Eucharistiam Græco ritu suscipere, hoc est in fermentato, Sanguine intincto, ad quam rem perficiendam Sacerdos utitur parvo cochleari, quod infert in os suscipientis Eucharistiam: qui Ritus servatur etiam cum Græcis reliquis, qui prædictis diebus ad solemne missæ sacrificium conveniunt, aut qui aliis per annum diebus in Ecclesia Græci Collegii sibi Eucharistiam ritu græco administrari deposcunt. Italo vero Græcis in sæpe cit. Const. *Etsi Pastoralis*, solum in illis locis Communio sub utraque specie permittitur, in quibus Ritus adhuc viget, in reliquis vero prohibetur. Gregor. XII. Maronitarum Patriarchæ rescripsit, *Laici a Communione sub utraque specie pedetentem arcendi sunt, totus enim Christus sub una specie continetur, & in usu Calicis magnum est periculum effusionis*, ut refert Th. a Jesu *de Conv. Omn. Gen.* 486. Hinc in Libanen. Conc. an. 1736. part. 2. n. 21. hujusmodi consilio inhærentes decrevere: *Ne Laico, vel Clerico in minoribus Ordinibus constituto communio sub utraque specie tradatur, sed sub una tantum, panis nimirum. At Diaconis: ut Hostiam Sanguine intinctam a Sacerdotibus, in solemni præsertim Missa accipere possint, & valeant*, permiserunt, *modo absit cochlearis usus, quem omnino abrogandum statuerunt*.

Sexto, cum in Trid. Synodo sess. XIII. c. 8. statutum sit, *ut Laici a Sacerdotibus communionem accipiant, Sacerdotes autem celebrantes seipsos communicent*, id servari debet in utraque Ecclesia, ubi hæc consuetudo jam viget; ucubi vero antiquo more a Diaconis, jubente Episcopo vel Presbytero, aut Eucharistia, vel Calix fidelibus tribui soleat, ut ab Orientalibus nonnullis fieri solere fertur, ii damnandi non sunt, cum hæc consuetudo ab antiquis Patribus trahat originem.

§. IV.

De Sacra Liturgia, sive Missa.

HAbes ex Auctore, quid Missæ nomine veniat, & ex iis, quæ nos de Orientalium rituum varietate disputavimus, facile intelliges, idem esse apud Orientales Liturgiam, ac penes Latinos Missam. Plura ibi de Orientalium circa Missam disciplina exposuimus; sed hic in gratiam præsertim Missionariorum nonnulla addimus, quæ scitu necessaria videntur, quæque per varia quæsita exponemus.

Quæres 1. Utrum Sacerdos carens Missali lingua sui ritus exarato, alterius linguæ Missali uti possit, proprio tamen ritu servato?

Resp. 1. Id neutiquam licere; obligatione enim illa, qua quisque propriæ Ecclesiæ ritum sequi tenetur, adstringitur etiam ad servandam in sacris faciendis linguam, quæ propria sit ritus, quem tenet. Hinc Sac. Congr. de P. F. die 30. April. 1631. potentibus Missionariis Georgiæ facultatem celebrandi Missam ritu latino in Idiomate Georgiano vel Armeno, respondit, *illam pro nunc concedendam non esse, nisi esset medium ad convertendos Georgianos potissimum*. Ex quo manifestum fit, sine Apostolicæ Sedis dispensatione nefas esse aliena lingua sacrum celebrare; prudenter vero se gerere Missionarios, si facultatem hanc petant, dum ex ea plurimum prodesse posse sperent animarum saluti, vel Hæreticorum conversioni. Quamobrem, *Petentibus Fratribus Carmelitis discalceatis, ut Sacerdotibus sui Ordinis, qui in Regno Persiæ existunt, & in futurum existent, liceat Missam in lingua Arabica celebrare: Sanctissimus in Christo Pater & Dominus Noster divina Providentia Urbanus Papa VIII. auditis Fratrum suorum S. R. E. Card. Congreg. de P. F. sententiis, ad consolationem populorum, qui in eo regno Catholicam Fidem nuper susceperunt, Sacerdotibus prædictis licentiam petitam concessit cum infrascriptis conditionibus, videlicet: ut Ritus Latinus in celebratione Missarum retineatur: ut Missale Romanum in lingua Arabica litterali translatum in Urbe prius approbetur; & denique ut semel tantum singulis diebus in unaquaque illius Regni Ecclesia, in prædicta lingua celebrare liceat, non obstantibus, &c.* Sac. Cong. de P. F. die 17. Aprilis 1624.

Resp. 2. Contra Carolum Franciscum a Breno ne quidem necessitate urgente, scilicet ne infirmus sine Viatico decedat, aut populus die festo Missa careat, licere vulgari aut alieno idiomate sacrum facere. Ecclesia enim vulgaris linguæ usum in sacris faciendis prohibet, ac unumquemque proprio ritu sacra celebrare jubet. Publicum autem Ecclesiæ bonum exigit, ut ipsius leges, quibus præsertim modus sacrificandi præscribitur, a sacris Ministris religiose serventur. At privati commodum est, vel sacrum Viaticum suscipere, aut sacrum die festo audire, ut 2. §. ex Verricello diximus, ubi addidimus etiam, præceptum audiendi Sacri, aut recipiendi Viatici non obligare Fideles, nisi dum Sacrificium juxta præscriptos ab Ecclesia ritus perfici possit. Ecquis dicat, posse publicam Ecclesiæ legem contemni, quæ scilicet ad publicum ministerium spectet, ut privati eorum obligationi satisfacere possint?

Quæres. 2. Utrum Missionariis liceat in Hæreticorum & Schismaticorum Ecclesiis celebrare?

Resp. 1. *Negative; quia datur Missionariis usus altaris portatili, & facultas benedicendi paramenta, ideo non est necesse ut ipsi in præfatis Ecclesiis celebrent, vel Schismaticorum vestibus utantur*; ita censuerunt Theologi cujusdam particularis Congregat. habitæ Romæ 7. Maji 1631. super dubiis Missionariorum Cappucinorum Orientis in Palati Em. Pamphilii. Vide append. *de Commun. in divinis cum Hæreticis*.

Resp. 2. In Ecclesiis Catholicorum ab Hæreticis occupatis, id licere constat ex decreto Cong. Sup. Inquisit. die 13. Junii 1534 quo *affirmative* responsum fuit ad dubium, quod sequitur: *An in Ecclesiis Catholicorum Rethiæ ab Hæreticis occupatis, Missionarii possint sua exercitia continuare?* At certis conditionibus licet etiam cum dispensatione in aliis Hæreticorum Ecclesiis, ut liquet ex sequenti decreto:

San-

Santissimus Dominus Noster D. Clem. divina Providentia Papa XI. in particulari audientia mihi Commissario S. Officii data dixit., quod ad facilius promovendam Schismaticorum, & Infidelium conversionem, illosque alliciendos ad Fidem Catholicam amplectendam sacrarum Cæremoniarum intuitu, benigne indulsit Patri Præfecto, seu Vicepræfecto Missionariorum pro tempore in Æthyopia existentibus, ut pro eorum arbitrio, & conscientia dispensare possint cum iisdem Missionariis, eisque facultatem concedere celebrandi Sacrosanctum Missæ Sacrificium Catholico Romano ritu super Altari in Templis Hæreticorum, seu Schismaticorum in Æthyopia; ita ut eadem Altaria non inserviant, nisi pro nudis tabulis, & more Catholicorum disponantur cum sacrato Lapide, Mappis, Sanctissimi Missæ Sacrificii Ritu prædicto: nunquam tamen generaliter, sed in casibus particularibus, in quibus alia loca commodiora non suppetant, ut urgens sit necessitas ad facilius dictam conversionem promovendam, & insuper ad Catholicorum consolationem, aliisque justis, & urgentissimis de caussis, indicandis ab eisdem Patre præfecto, seu Vicepræfecto Missionariorum, super quibus eorum conscientiam oneravit. Die 12. Aprilis 1704.

Quæres 3. An Missionariis, quibus concessus est altaris portatilis usus, licitum sit in privatis domibus celebrare?

Resp. Ex decreto Sac. Cong. de P. F. super rebus Sinarum, & Indiarum Orientalium die 14. Decemb. 1668. non licere celebrare in domo infirmi, si Viaticum saltem occulte ad infirmum deferri valeat; licere vero si nec publice, nec occulte deferri possit, vel in domo infirmi, vel saltem in viciniori domo sacrum peragere, *si locus decens sit, ne infirmus Viatico privetur.* Dum autem Ecclesia careat, vel in propria domo oratorio sive capella, licere iis sentio in privatorum domibus sacrum peragere, dum locus decens sit, & cum eorum facultas limitata non sit, sive respectu particularis loci sublata, quod ex facultatibus quas habent, metiri debent.

Quæres 4. An vigore solius facultatis celebrandi Missam in quocumque loco decenti, Missionariis concessæ, possit licite sacrosanctum Missæ Sacrificium ab ipsis celebrari, sicut a quibusdam ipsorum, singulis diebus Dominicis, & festis celebratur super Mare in navibus prope litus appulsis, absque præsentia alterius Sacerdotis, qui Calicem post Consecrationem firmum custodiat ad penitus evitandum effusionis periculum, ut Doctores opinantes requirunt?

Resp. Nullo modo licere Cappucinis, nec Minoribus Observantiæ, neve quibuscumque aliis celebrare, vel mandare, & permittere celebrari Missam in navibus, quia omnino est prohibitum. Sac. C. particularis de P. F. die 29. Januarii 1667.

Nota, Orientales, ut diximus c. 111. pag. 477. antiquam consuetudinem servant, hoc est, unicum in Ecclesia Altare habent, unicumque in eo sacrum in die celebrant. Ex iis, quæ ibi diximus, exploratum est ab hac consuetudine, sive ab orta inde obligatione nonnisi ex Romani Pontificis dispensatione liberari posse; quam dispensationem, ut ibi ostendimus, Græco-Melchitæ ex parte obtinuerunt, ampliorem vero Græco-Itali.

Orientales omnes vel Altaria consecrata, vel quæ saltem superimpositum habent sacrum lapidem servant, cujus defectu Græci uti solent *Antimensio*. Super *Antimension* nefas est Latinis ac alterius quoque ritus gentibus, qui hunc morem non habeant, sine dispensatione Sedis Apostolicæ, celebrare. Nulli autem vetitum esse arbitror super sacrata Orientalium Altaria celebrare, dummodo tamen lex servetur de uno super unico Altari celebrando sacro, ac etiam si fieri possit, juxta celebrantis ritum ornetur, ut in Const. pro Italo-Græcis exprimitur. At sicubi paramentorum mutatio scandalo esse possit, vel habeatur pro Orientalis ritus contemptu, non dubito, quin valide celebretur a Latino quoque in Altari, Orientalium more parato.

Habent etiam Orientales circa tempus celebrandi peculiarem disciplinam. Maronitæ jejunii tempore in quadragesima Missam ad tres horas post meridiem celebrare solent, moremque ipsorum imitari permisit Missionariis Cappucinis ibidem degentibus Sac. Cong. 22. Aprilis 1682. Nestoriani feria v. in Cœna Domini post solis occasum celebrant, & Sabbatis, ac Dominicis quadragesimalibus post horas vespertinas. Modo universæ Ecclesiæ legem de præmittendo sacræ communioni jejunio servent, reprehendi nequeunt, sicut nec Armeni, & si qui sint alii Orientales, qui celebrent in sabbato sancto, vel aliis diebus post solis occasum, cum antiquam consuetudinem sequantur. Sicut quisque rite sequitur propriam circa horam celebrandi consuetudinem, quæ probata sit, ita contra consuetudinem, ac Ecclesiæ legem celebrationis tempus immutando ac pervertendo, Sacerdotes peccant. Neque circa hoc dispensare potest, nisi summus Pontifex, qui justis de caussis facultatem concessit Missionariis Sinensibus celebrandis tribus ante auroram horis contra Latinæ Ecclesiæ disciplinam, 25. Novemb. 1665. Scilicet, ut Fideles, quos Magistratus Gentiles Religionem exercere prohibebant, possent confiteri, Eucharistiam sumere, ac deinceps antequam dies elucesceret, ad proprias domos tuto redire.

Quæres 5. An licet Sacerdoti Catholico eleemosynam a Schismaticis, vel Hæreticis accipere pro Missa juxta eorum intentionem celebranda?

Resp. Non licere. Primum, quia nefas est cum iis in divinis communicare, ut alibi a nobis est demonstratum, & ut decernitur a Conc. Later. V. sess. xi. §. *Statuimus insuper*. Sacerdos vero cum iis communicat, pro quibus Missæ sacrificium applicat, quos sacrificii participes esse vult, atque ii qui eleemosynam dant, sacrificium sibi communicari cupiunt, eo modo quo fieret, si sacrum faciendum committerent Sacerdotibus propriæ sectæ, cum quibus communicare contendunt. Deinde Sacerdos dum juxta offerentis eleemosynam voluntatem sacrificium celebrat, ut publicus Ecclesiæ Minister se gerit, ac Ecclesiæ nomine pro iis orat, qui eleemosynam sint elargiti, ejusque illis suffragia impertitur: Ecclesia vero hanc suffragiorum communionem Schismaticis Hæreticis, & excommunicatis omnino prohibet, cap. *A nobis* de sent. excom.

Quæres 6. An Presbyteri Orientales conjugati dum celebraturi sint, abstinere debeant ab uxoribus, & quamdiu?

Nota. Esse omnino abstinendum non solum nocte ante-

antecedente sacri celebrationem, sed insuper aliquot dies juxta cujusque Ecclesiæ Canones & disciplinam, cujus trangressio nunquam gravi culpa caret. Circa dierum numerum quisque propriæ Ecclesiæ ritum servare tenetur. Quod spectat ad Armenos, en dubium Sac. Congr. propositum a Carmelitis Discalceatis Missionariis in Persia, ejusque responsio. *An Presbyteris Armenis conjugatis moderandum sit tempus abstinentiæ ab uxoribus; quadraginta scilicet dierum ante, & totidem post Missæ celebrationem ab eorum Ritu præfixum & determinatum? Resp. Nihil esse innovandum, & Episcopus curet pro sui Pastoralis Officii munere, ut Presbyteri conjugati catholici Armeni ritum suum observent*, S. C. Off. die 14. Maji 1705. Pro Græco-Italis Clemens VIII. ac deinceps Bened. XIV. Ecclesiæ Græcæ Canones inculcando, habent: *Presbyter Græcus conjugatus antequam ad sacrum sacrificium, seu sanctam Missam celebrandam accedat, vel per hebdomadam, vel per triduum ab uxore cures abstinere*. Si spectentur canones Ecclesiæ Orientalis nihil in iis frequentius inculcatur, quam continentia iis, qui Eucharistiam suscipere, vel sacra tractare debeant, ac etiam quadragesimalis jejunii tempore; sed quot dies ab uxore abstinere debeat Presbyter, qui sit celebraturus, in iis expressum non legimus. Balcamon vero refert *a sanctissimo Patriarcha Luca de hoc interrogato Synodaliter fuisse pronunciatum, tribus ante diebus a corporali congressu abstinere debere conjuges, qui sunt divinorum Sacramentorum futuri participes. Quin & sponsos, qui ipso nuptiarum die, post sanctam communionem congrediuntur, pœnæ subjecit*. Vid. expos. can. 4. Conc. Carthag. juxt. Ordinem, quem habent can. in collectione Eccl. Orient. Ex hoc perspicuum fit, juxta Orientalis Ecclesiæ disciplinam, Presbyterum ad minus tribus diebus ante celebrationem a conjugali congressu abstinere debere, ut licite celebret, quam abstinentiam illius Ecclesiæ canones etiam in Laicis olim exigebant. Hinc Balsamon ipse notat in expositione alterius canonis, compati non posse uxoris usum cum quotidiana Sacri celebratione secundum Orientalis Ecclesiæ Canones.

TRACTATUS
DE
PŒNITENTIÆ
SACRAMETO.

POEnitentia sumitur vel pro virtute, vel pro Sacramento. Sumpta pro virtute, est virtus inclinans peccatorem ad dolorem ac detestationem de peccato commisso, quatenus est offensa Dei, & ad efficax propositum vitandi peccatum, & satisfaciendi justitiæ divinæ. Est aliqua justitiæ commutativæ species: nam qui per suum peccatum injuriam Deo intulit, debet eam per satisfactionem compensare, si non ad æqualitatem, cujus est incapax, saltem quantum potest, & Deus exigit. Actus virtutis Pœnitentiæ sunt contritio, & satisfactio, de quibus infra.

Pœnitentia sumpta pro Sacramento, ut hic sumitur, est Sacramentum a Christo institutum ad peccata post Baptismum commissa remittenda per actus pœnitentis, & absolutionem Sacerdotis. Esse necessariam necessitate medii in re, vel in voto, constat ex Joan. 20. *Quorum remiseritis peccata &c.* & ex Concil. Trid. sess. 14. cap. 2. 2. ibi: *Est autem hoc Sacramentum pænitentiæ lapsis post Baptismum ad salutem necessarium, ut nondum regeneratis ipse Baptismus.*

CAPUT PRIMUM.

De Materia Sacramenti Pænitentiæ.

DUplex est, remota, & proxima. Materia remota, & circa quam destruendam versatur, sunt omnia peccata post Baptismum admissa. Materia proxima, & ex qua componitur, sunt actus pœnitentis, nempe contritio perfecta vel imperfecta, confessio, & satisfactio; quæ partes materiales dicuntur, ex Concil. Trident. sess. 14. can. 4. *Si quis negaverit ad integram & perfectam peccatorum remissionem requiri tres actus in pænitente, quasi materiam Sacramenti Pænitentiæ, videlicet contritionem, confessionem, & satisfactionem, quæ tres pænitentiæ partes dicuntur, anathema sit*. Differt tamen satisfactio actualis ab aliis, quod sit tantum pars integralis. Nam datur absolutio, & hoc Sacramentum conficitur, & confert gratiam justificantem ante satisfactionem impletam: at nulla res potest esse sine tota sua essentia. Contritio vero, & confessio sunt partes essentiales. Satisfaciendi tamen propositum necessario requiritur in contritione.

ARTICULUS I.

De Contritione. (1)

Quæst. I. QUid est Contritio, & quotuplex?

Resp. 1. Contritio generice sumpta est animi dolor ac detestatio de peccato commisso, cum proposito non peccandi de cetero. Conc. Trid. sess. 14. c. 4. Ut autem valeat ad remissionem mortalium, sive intra, sive extra Sacramentum, necessario debet esse interna, supernaturalis, universalis, efficax, & appretiative summa.

Resp. 2. Dividitur in perfectam, & imperfectam. Con-

(1) Quoniam Auctor sententiam suam circa gravissimam controversiam *de dolore perfecto, & imperfecto*, variis explicat assertionibus sparsim jactis in præsenti Articulo, qui septem Quæstiones complectitur, ideirco, ut universa ipsius doctrinæ commode apprehendatur unico velut intuitu, juvat hic eam summatim exhibere contextam sequentibus ex membris.

1. *Quilibet actus charitatis perfectæ, quem contritio perfecta*

Contritio perfecta est ea, quæ concipitur ex actu, seu motivo charitatis perfectæ; unde est dolor ac detestatio de peccato commisso cum proposito non peccandi de cetero propter Deum super omnia dilectum propter se, hoc est, propter infinitam amabilitatem suam. Imperfecta, quæ attritio dicitur, est ea, quæ ex alio motivo supernaturali, quam charitatis concipitur, ut ex peccati turpitudine, vel ex gehennæ & pœnarum metu. Concilium Tridentinum *supra*. Quare differunt specie, cum habeant diversa motiva; differant etiam ex parte effectus, nam perfecta Deo reconciliat extra Sacramentum cum ejus voto; non imperfecta: quoad cetera conveniunt.

Quæst. II. *An contritio perfecta semper justificet extra Sacramentum, per modum scilicet dispositionis ultimæ, licet non sine voto Sacramenti?*

Resp. Affirm. (1) *Prob.* 1. ex Ezech. 18. *Si impius egerit pœnitentiam &c. vita vivet.* 2. Conc. Trid.

---

cta includit, absolute sufficit extra Sacramentum ad justificationem (q. 2.) Charitatem perfectam intelligere in *genere* amorum, quibus diligi potest Deus, hoc est, quæ involvit amorem purum propter Deum, atque creatis omnibus Deum anteponit. Charitas enim, qua Deus super omnia diligitur, quia in se bonus, *perfectissimus est amor* juxta Rom. Catechismum (par. 2. tit. de Pœnit. n. 28.) & ideo contritionem constituit, quæ *vehementissimum animi dolorem conjunctum habet:* Id olim perspicue docuere S. Th. & Richardus de Mediavilla. Primus enim in Scripto ad Hannibaldem Cardinalem tit. SS. XII. Apost. (in 4. sent. dist. 17. qu. 2. art. 2.) sic ait: „ Dicendum, quod in contritione duplex est dolor. Unus in voluntate, qui non est aliud, quam displicentia peccati, & in hoc consistit essentia contritionis, alius in sensualitate, qui caussatur ex primo dolore. Primus dolor secundum intensionem debet esse maximus in genere, scilicet comparatione aliorum dolorum; quia quanto aliquid debet magis placere, tanto ejus oppositum debet magis displicere. Non tamen oportet, quod sit maximus in specie hujus doloris: sicut quilibet amor charitatis est maximus in genere, sed non in sua specie. Secundum durationem vero oportet, quod sit maximus, quia per totum tempus præsentis vitæ durare debet in habitu, sed non in actu . . . Secundus dolor non oportet, quod sit maximus intensive, quia non requiritur ad contritionem de necessitate, sed de perfectione; nec extensive, ut si nimis duret, homo in desperationem labatur. *Secundus vero hæc habet (in 4. sent. dist. 27. art. 1. q. 6.)* Cum contritio dicat actum pœnitendi charitate formatum, & quantumcumque modica charitas sufficiat ad remissionem quantorumcumque & quorumcumque peccatorum mortalium; quantumcumque parva contritio sufficit pro quantocumque magno peccato. Quid clarius? “

2. Proinde *ad justificationem in Sacramento Pœnitentiæ impetrandam non requiritur contritio charitate perfecta* (Resp. 4. qu. 6.) seu contritio, quæ sit informata actu charitatis mox explicatæ. Siquidem apud DD. in confesso nunc est, minus requiri intra, quam extra Sacramentum.

3. Hinc autem fit, ut *contritio perfecta, & imperfecta differant specie, cum habeant diversa motiva* (Resp. 2. q. 1.) adeoque utriusque discrimen non sit repetendum a vario dumtaxat perfectionis gradu unius ejusdemque charitatis, remissæ ac intensæ, uti S. Thom. de Villan. (serm. in Dom. de Pass.) expresse notavit. „ Solus dolor ille contritio est, qui est propter Deum. Unde attritio, & contritio non tam differunt, quia contritio est dolor intensus, & attritio est dolor remissus; sed magis quia contritio est dolor perfectus propter Deum, & attritio dolor imperfectus, & mixtus cum aliis respectibus. “

„ 4. Ad justificationem in Sacramento Pœnitentiæ obtinendam requiritur, ut contritio imperfecta includat aliquem Dei amorem, non tamen qui extra Sacramentum justificet; *seu* qui non sit charitas perfecta “ (Resp. 2. q. 6.) Ex quo sequitur, purum putumque gehennæ metum minime sufficere.

5. Ejusmodi amor, qui Sacramentalem attritionem informare debet, „ est amor spei, seu concupiscentiæ, quo peccator adultus non solum avertitur a creatura, sed etiam convertitur ad Deum, ipsum super omnia amando, ut suum summum bonum, & suam beatitudinem (Resp. 2. qu. 6.) Dicitur amor *spei*, non quia solius spei actus sit, sed quia *caussatur ex spe* juxta Doct. Angelicum (1. 2. q. 40. art. 7.) Appellatur etiam *concupiscentiæ*, non qualiscumque, sed *in finem recte ordinatæ* juxta D. Seraphicum (in 3. sent. dist. 27. art. 2. q. 2.) quæ nimirum tendit non in solam *formalem* beatitudinem, sed principaliter in *objectivam*: hoc est, in ipsum Deum beantem. Unde amor iste vocari potest *mercenarius simpliciter*, non *mercenarius serviliter*. S. Franciscus Salesius (lib. 3. de *Charit.* par. 1. c. 17.) eum perbelle describit. „ Hic amor, qui dicitur spei, amor est concupiscentiæ, per quem non Deum ad nos trahimus, sed ipsi unimur tamquam nostræ finali felicitati. Per hujusmodi amorem nos cum Deo amamus, sed ipsi non præferimur, nec ipsi æquamur. Amor nostri miscetur cum illo, sed amor Dei vincit. Amor nostri partes obtinet suas; sed tamquam motivum dumtaxat, non tamquam finis. Amor nostri aliquem obtinet locum, sed Deus principalem obtinet sedem. “ Alia plura ibidem profert S. Præsul perquam apta convellendo crasso illorum errori, qui *concupiscentiæ* amorem ante repudiant, quam rite intellexerint; utpote non distinguentes (quemadmodum ceteroquin par est, atque ex prælaudato D. Bonavent. facile addisci potest) amorem concupiscentiæ *mercenarium simpliciter*, & *mercenarium serviliter*, juxta tritam apud Ethnicos omnes distinctionem beatitudinis *objectivæ*, & *formalis*.

6. *Ceterum quoad praxim, Pœnitentes semper adducendi sunt ad eliciendam contritionem perfectam* (in fin. q. 6.) quia nempe varias ob caussas id utilius, tutiusque. Hæc sunt genuina Auctoris sensa, cui nunc assentiuntur & numero & sapientia præstantes Theologi, quibus placet via media incedere inter extremas aliorum opiniones.

(1.) Hæc thesis est contra Guillelmum Estium, qui sic statuit (in 4. Sent. dist. 17. §. 2.) *Neque ordinarie, neque frequenter, ac multo minus semper, sed raro fit, ut ante actualem Sacerdotis absolutionem peccator fit absolutus coram Deo*, supple, prævia cordis contritione perfecta. Qui ejusdem Theologica Commentaria notis Critico-Theologicis illustravit, verissime advertit, *sententiam istam nostris temporibus singularem esse appellandam, cum ab ea fere omnes recesserint.*

Trid. sess. 14. c. 4. docet, *etsi contritionem hanc aliquando charitatem perfectam esse contingat, hominemque Deo reconciliare prius, quam hoc Sacramentum actu suscipiatur, ipsam nihilominus reconciliationem ipsi contritioni, sine Sacramenti voto, quod in illa includitur, non esse adscribendam*. 3. Quia S. Pius V. & Gregorius XII. damnavit hanc Baji propositionem: *Per contritionem etiam cum charitate perfecta, & cum vero voto percipiendi Sacramentum, non remittitur crimen extra casum necessitatis, aut martyrii, sine actuali susceptione Sacramenti*.

Immo quilibet actus charitatis perfectæ, quem contritio perfecta includit, & qui dicitur contritio virtualis, absolute sufficit extra Sacramentum ad justificationem sine dolore & proposito formali, ut constat. 1. Ex Script. Prov. 8. *Ego diligentes me diligo*. Joann. 14. *Qui diligit me, diligetur a Patre meo; & ego diligam eum &c.*

2. Ex Patribus id passim asserentibus.

3. Quia damnatæ sunt hæ Baji propositiones.

32. *Charitas illa, quæ est plenitudo legis, non est semper conjuncta cum remissione peccatorum*. 70. *Homo existens in peccato mortali, potest habere veram charitatem.*

4. Quia perfecta Dei dilectio est perfecta conversio ad Deum. Tamen actus charitatis perfectæ non reconciliat hominem Deo sine voto contritionis & Sacramenti, quod in illo virtualiter & implicite includitur; nec sine obligatione eliciendi postea contritionem formalem de iisdem mortalibus jam remissis, & eadem confitendi.

Quæst. III. *An contritio est necessaria?*

Resp. 1. Contritio formalis, vel virtualis sufficiens ad remissionem peccati mortalis est necessaria necessitate medii ad salutem. *Prob.* 1. Ex Luc. 13. *Nisi pœnitentiam habueritis, omnes similiter peribitis*. Et Act. 3. *Pœnitemini, & convertimini, ut deleantur peccata vestra*. 2. Ex Conc. Trid. sess. 14. c. 1. & c. 4. Ratio est, quia sine illa, etiam inculpate omissa, obtineri nequit remissio peccati mortalis; nec proinde salus. Contritio autem sufficiens ad remissionem mortalium est contritio perfecta, vel attritio ex amore Dei inchoato, seu imperfecto cum Sacramento, ut infra dicam.

Dixi, *vel virtualis*. Quia actus charitatis perfectæ sufficit ad justificationem, etiam sine dolore formali; & esse potest in eo qui non cogitat de peccatis; estque pœnitentia virtualis, quia efficaciter ad contritionem movet eum, qui de peccatis cogitat, & habet vim reconciliandi cum Deo extra Sacramenta.

Resp. 2. Contritio formalis est etiam necessaria necessitate præcepti. Nam 1. extat præceptum speciale divinum eliciendi contritionem formalem: ut constat ex Matth. 4. & Act. 2. *Pœnitentiam agite*. 2. Omnia media ad salutem necessaria, directe & ratione sui a Deo præcipiuntur; sed contritio formalis est medium a Deo constitutum, ut necessarium ad reconciliationem cum eo, ut docet Conc. Trid. sess. 14. c. 4. *Fuit quovis tempore ad impetrandam veniam peccatorum hic contritionis motus necessarius*. 3. Ratione sui præcepta est lege cujusdam justitiæ ad Deum, ex qua tenemur, quantum in nobis est, resarcire injuriam Deo illatam, modo ex natura rei convenienti, & a Deo instituto; qualis est dolor & propositum efficax. Hinc peccator, qui elicuit actum charitatis perfectæ, tenetur adhuc contritionem formalem elicere; & omissio contritionis præceptæ est speciale peccatum contra virtutem Pœnitentiæ.

Observa. Contritio, quæ necessaria est necessitate tum medii, tum præcepti, debet reconciliare peccatorem cum Deo: ac proinde est Contritio perfecta extra Sacramentum, & saltem attritio conjuncta cum amore Dei imperfecto seu amore spei, in Sacramento. Nam contritio non exigitur, nisi ad placandum Deum, ad divinam injuriam, quantum fieri potest, compensandam, & ad reconciliandum hominem cum Deo.

Quæst. IV. *Quandonam præceptum contritionis obliget?*

Resp. Tenemur jure divino & naturali ad non differendam saltem notabiliter contritionem sufficientem ad justificationem post mortale admissum; ita ut notabilis ejus dilatio sit novum peccatum mortale. *Prob.* 1. ex Eccl. 5. *Non tardes converti ad Dominum, & ne differas de die in diem, subito enim veniet ira illius, & in tempore vindictæ disperdet te*. Item Christus, Matth. 24. & 25. Marc. 13. Luc. 18. jubet nos semper vigilare & paratos esse ad mortem. Sed hoc præceptum violat qui notabili tempore manet in statu peccati: nam non vigilat, nec paratus est. 2. Ex Patribus, qui passim longam Pœnitentiæ dilationem graviter increpant. 3. Notabilis dilatio contritionis, quæ a Deo statuta est ad satisfaciendum ejus offensæ, ejusque amicitiam recipiendam, est graviter injuriosa Deo: nam est violatio juris divini exigentis reparationem injuriæ Deo illatæ, sine notabili mora. Idem quippe jus obligans ad compensationem injuriæ, simul obligat ad illam non differendam saltem notabiliter, ut patet in injuriis humanis. Præterea tempore notabili non curare de reconciliatione cum Deo incunda, & permanere voluntarie in inimicitia Dei, dum ab eo sollicitaris ad redeundum in gratiam, est secundum æstimationem prudentum, virtualiter amicitiam divinam contemnere. 4. Gravis est inordinatio voluntarie notabili tempore sejungi, & habitualiter averti a fine ultimo, ut rem magis ex morali quodam judicio, quam ex subtili disquisitione expendenti facile patebit. 5. Per talem dilationem peccator exponit se periculo labendi in novum peccatum; nam ex communi Patrum & Doctorum doctrina, homo non potest diu in peccato mortali versari, quin iterum in novum mortale incidat. *Peccatum quod pœnitentia non diluit, ipso suo pondere mox ad aliud trahit*, ait S. Greg. lib. 23. mor. c. 9. Hinc illud Eccl. 3. *peccator adjiciet ad peccandum*. Et vero (ut ait Delugo) hæc est voluntatis natura, ut quisque operetur juxta id quod amat & intendit, nec diu eligere possit media difficilia ad finem alium, quem minus amat.

Quare (1) notabilis dilatio contritionis est peccatum

(1) Gravis obligatio non differendi diuturno, seu notabili tempore conversionem ad Deum, emanat potissimum ex alia gravi obligatione diligendi Deum frequenter, sicuti (N. 373.) indicamus. Ad dignoscendam autem notabilem

tum mortale contra virtutem Pœnitentiæ, & contra charitatem, vetantem contemptum quemlibet divinæ amicitiæ. Quænam autem dilatio notabilis censeatur, ut sufficiat ad mortale, ex morali judicio æstimandum est, opportunitate, periculis, tentationibus, & aliis circumstantiis spectatis.

Ceterum secundum omnes contritionis præceptum obligat per se in quovis probabili periculo mortis; quia cum post mortem observari nequeat, homo se committeret periculo illud non observandi. Per accidens vero obligat quoties qui Sacramentum aliquod vult ministrare, vel suscipere, quia ex virtute religionis tenetur sancta sancte tractare, & proinde sibi comparare statum gratiæ. Item quando necessaria judicatur ad superandam tentationem, vel avertendam calamitatem publicam.

Resp. 2. Quisque tenetur lege naturali divina elicere contritionem perfectam in articulo mortis. Ita communius. Quia recta ratio dictat in negotio salutis æternæ, eo tempore, quo exacto, defunctus fit irreparabilis, adhibendam esse viam tutiorem, & omnem securitatem moraliter possibilem, qualis est omni adulto contritio perfecta. Nam nemo certo scit se immunem esse ab omni mortali, nec se liberandum esse per contritionem imperfectam cum Sacramento; quia potest tibi deesse Baptismus, sine quo nemo est capax alterius Sacramenti; posset Confessarius non esse rite ordinatus, caruisse intentione necessaria &c. Nec satis est elicere amorem Dei perfectum, dum occurrunt animo peccata; nam tunc ex præcepto elici debet contritio formalis, ut dixi.

Quæst. V. *An ad remissionem venialium, etiam in justo, requiratur aliqua pœnitentia seu displicentia, ac retractatio vel formalis, vel saltem virtualis?*

Resp. Affirm. Ita communiter cum S. Tho. 3. par. q. 86. art. 6. *Prob.* 1. ex Script. quæ asserit indistincte & generaliter contritionem esse necessariam ad remissionem peccatorum. 2. Ex S. August. ep. 48. *Nec quemquam putes a quocumque seu magno seu parvo peccato ad correctionem sine pœnitentia posse transire.* Et serm. 1. in Psal. 18. *Iniquitas omnis, parva magnave sit, puniatur necesse est aut ab ipso homine pœnitente, aut a Deo vindicante; nam & quem pœnitet, punit seipsum... Non potest impunitum relinqui peccatum.* 3. Sapientiæ & justitiæ divinæ plane convenit, ut omnis Dei offensa, propria voluntate admissa, sine retractatione ac displicentia saltem virtuali non remittatur. Ergo recte creditur Deus, qui connaturalem rerum exigentiam ac convenientiam semper servat statuisse, ut peccata etiam venialia non condonarentur sine aliqua eorum Pœnitentia saltem virtuali; quæ consistit in actu supernaturalis virtutis alicujus, vi cujus displiceret illud peccatum, si memoriæ occurreret.

Quæst. VI. *Quænam contritio requiritur & sufficit ad justificationem in Sacramento Pœnitentiæ?*

Resp. 1. Ad valorem & effectum Sacramenti requiritur contritio formalis, interna, supernaturalis, universalis respectu mortalium, efficax, & appretiative summa. Itaque debet esse, 1. Formalis, qualis generatim descripta est, nempe quæ sit animi dolor ac detestatio formalis de peccatis commissis, cum proposito non peccandi de cetero, ex Concil. Trid. sess. 14. c. 4. Nam contritio est pars necessaria Sacramenti, ex can. 4. Item saltem in praxi requiritur, præter dolorem, etiam propositum formale & expressum; nam non est certum sufficere virtuale: immo Conc. Florent. explicando contritionem requisitam, expresse commemorat dolorem & propositum, & illa tamquam duo requirit. Et a Conc. Trid. contritio definitur: *Animi dolor ac detestatio de peccato commisso, cum proposito non peccandi de cetero.* At definitur per partes essentiales, alioqui dolor & detestatio non essent etiam partes essentiales; nam a Conc. non requiritur simpliciter propositum; & particula *cum* significat conjunctionem &c. Hinc non sufficit perfecta dilectio, quia non est contritio formalis, sed solum virtualis.

2. Interna, ex Joel. 2. *Scindite corda vestra*: nam est animi dolor; alioqui non esset contritio, sed merum simulacrum contritionis, quo Deus, qui intuetur cor, decipi non potest. At non necesse est, ut contritio sit sensibilis: nam ex Concil. Trid. est, animi dolor. Animus autem mentem & voluntatem, non appetitum sensitivum significat. Sæpe tamen sensibilis est, quia sæpe ex ea oritur motus appetitus sensitivi.

3. Supernaturalis, hoc est, facta ex motivo supernaturali per auxilium gratiæ. Ex Concil. Trid. sess. 6. can. 3. *Si quis dixerit, sine præveniente Spiritus Sancti inspiratione, atque ejus adjutorio, hominem credere, sperare, diligere, aut pœnitere posse, sicut oportet, ut ei justificationis gratia conferatur, anathema sit.* Et vero dispositio debet esse proportionata formæ, & ejusdem ordinis cum illa: forma autem, nempe gratia sanctificans, est supernaturalis; ergo contritio, quæ est dispositio ad illam, debet quoque esse supernaturalis. Quare peccator humilibus ac crebris precibus contritionis gratiam a Deo per Christi merita petat his verbis, Jer. 31. *Converte me, & convertar; quia tu Domine Deus meus.*

4. Universalis, ita ut dolor se extendat ad omnia mortalia admissa, & adsit propositum omnia omnino mortalia imposterum vitandi, propter motivum omnibus

---

bilem dilationem in utroque & charitatis, & pœnitentiæ negotio, præ oculis habeantur, quæ hanc ipsam ad rem scribit eximius Suarezius (Disp. sect. 5. Comment. in 3. par. Div. Thom.) „ Illud tempus, si non sit positiva lege præscriptum, prudenti arbitrio ipsius hominis, vel alterius, qui ejus cognita conscientia possit auxilium præstare, committendum est, ut pensatis circumstantiis omnibus judicet, an incipiat nimia esse dilatio. Neque aliquam regulam certiorem, aut magis particularem assignare possum tam in hoc præcepto, quam in aliis affirmativis, præsertim circa actus, qui ad Deum ordinantur, sola ac nuda naturali ratione perspecta: « quales nimirum sunt actus credendi, sperandi, amandi, orandi &c. qui satis crebro sub præceptum venire intelliguntur, vel eo ipso, quod illorum eliciendorum tempus noluerit Deus in Scripturis Sacris expresse patefacere.

tibus etiam oblitis commune, ex Ezec. 18. *Si impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis suis, quæ operatus est, & custodierit omnia præcepta mea, vita vivet*. Nam unum mortale non potest remitti fine omnibus aliis, cum per quodlibet avertamur a Deo, & nullum remittatur fine infusione gratiæ sanctificantis, quæ est incompossibilis cum omni mortali. Ergo ut contritio valeat ad remissionem mortalium, debet valere ad remissionem omnium. Non potest autem valere ad remissionem omnium mortalium, nisi virtualiter saltem & implicite ad omnia se extendat, per rationem omnibus communem, ut patet. Hinc Conc. gener. Lat. II. c. 27. ait: *Falsam pœnitentiam esse constat, cum spretis pluribus, de uno solo pœnitentia agitur ... Unde scriptum est: Qui totam legem observaverit, offendat autem in uno, factus est omnium reus, scilicet quantum ad vitam æternam; sicut enim si peccatis esset omnibus involutus, ita si in uno tantum maneat, æternæ vitæ januam non intrabit &c.*

5. Efficax & absoluta, ita ut excludat omnem affectum ad quodvis mortale, & contineat propositum firmum servandi omnia mandata, & ad mandatorum observationem necessaria, cujusmodi sunt destructio caussarum peccati, fuga occasionis proximæ, cupiditatum ac sensuum mortificatio, oratio crebra, &c. Nam Conc. Trid. sess. 12. c. 4. requirit propositum non peccandi de cetero, hoc est, nunquam peccandi; ideoque semper servandi omnia mandata saltem graviter obligantia. Præterea vera Pœnitentia, seu contritio est vera conversio cordis ad Deum, quæ non potest esse fine odio efficaci peccati, & amore efficaci justitiæ, ex Concil. Trid. sess. 14. c. 4. *Declarat S. Synodus hanc contritionem* (necessariam quovis tempore ad impetrandam veniam peccatorum) *non solum cessationem a peccato, & vitæ novæ propositum, & inchoationem, sed veteris etiam odium continere, juxta illud* Ezech. 18. *Projicite a vobis omnes iniquitates vestras, in quibus prævaricati estis, & facite vobis cor novum & spiritum novum*. Certe contritio, quæ cor novum & spiritum novum facere debet, est maxime efficax.

Ad efficaciam contritionis pertinet etiam voluntas faciendi quidquid Deus requirit ad destructionem peccati, nempe confitendi, satisfaciendi &c.

6. Appretiative summa, ita ut homo oderit ac detestetur peccatum supra omnia alia mala, sitque paratus omni bono carere, & quodvis malum pati, potius quam peccare mortaliter, & Dei amicitiam rebus omnibus præferat. Nam contritio necessaria ad justificationem est conversio ad Deum ex toto corde, totalitate (1) appretiationis, juxta illud Joel. 2. *Convertimini ad me in toto corde vestro*. Et Deut. 4. *Cum quæsieris Dominum Deum tuum, invenies eum; si tamen toto corde quæsieris, & tota tribulatione animæ*. Enim vero sicut Deus est summum bonum, ideoque supra omnia diligendus; ita peccatum, quod est Dei offensa, & ejus amicitia privat hominem, est summum malum, ideoque summe detestandum ac vitandum.

7. Ut sit cum spe veniæ conjuncta. *Vide* Concil. Trident.

Porro contritio debet esse talis reipsa & non solum opinione. Nam ex Conc. Trid. sess. 14. cap. 3. & can. 4. est pars Sacramenti Pœnitentiæ. Sed pars Sacramenti realis & veri, debet esse vera & realis, & non tantum existimata; nostra enim existimatio nihil ponit in re. Cum ergo res esse nequeat sine omnibus suis partibus essentialibus veris, nec etiam Pœnitentiæ Sacramentum potest esse sine aliqua contritione vera, qualis a Deo requiritur.

Resp. 2. Ad justificationem in Sacramento Pœnitentiæ obtinendam requiritur insuper, ut talis contritio includat (2) aliquem Dei amorem, non tamen qui extra Sacramentum justificet. Prob. 1. Ex Concil. Trid. sess. 6. cap. 6. ubi agens de dispositionibus ad justificationem in Baptismo requisitis, sic ait: *Illumque tamquam omnis justitiæ fontem diligere incipiunt; ac propterea moventur adversus peccata per odium aliquod & detestationem, hoc est per eam pœnitentiam, quam ante Baptismum agi oportet*; Quanto magis talis amor requiritur in Sacramento Pœnitentiæ, quæ ex Conc. Trid. est laboriosus Baptismus? 2. Ex auctoritate Cleri Gallicani, an. 1700. ita docentis: *Et quidem de dilectione Dei sicut ad Sacra-*

(1) Totalitas ejusmodi, ad dolorem, amoremque perfectum necessaria, a Seraphico D. (n. 131.) explicatur.

(2) Vid. N. 184. & seq. ubi produximus ratiocinium gravium DD. contendentium, dolorem cujusvis omnino amoris expertem non excludere, uti par est, *voluntatem peccandi*. Hic adde, nec esse proprie dolorem de peccato, quatenus est *offensa Dei*, quod ex doctrina Angelici (in Nota ad fin. art. 1. c. 3. Tract. *de Act. Human.*) elicere pronum est. Recte propterea ex Gamatio scribit Sylvius (Concl. 3. q. 3. ad Supplem. 3. p. qu. 1. art. 1.) *Constat, attritionem non esse ex solo metu, sed aliquid etiam divini amoris necessarie includere; alioqui si nullus omnino Dei amor neque explicite actu, aut virtute includatur, non est tunc vera attritio, nec attritionis nomen promeretur*. Inde est, ut cum in Tridentino decreto Sess. 6. primitus delineato nulla occurreret mentio dilectionis, Claudius Jajus Soc. Jesu, aliique Concilii Patres postularint, ut adderetur, teste Card. Pallavicino (lib. 8. Hist. cap. 13.) Quod & factum est unanimi omnium consensu, ut liquet ex verbis, quæ in eodem decreto nunc leguntur. Hinc porro prudens quisque intelligit, præstructæ necessitati inchoati cujuspiam amoris nihil obesse, quod laudati Patres illum postea in Decreto Sess. XIV. expresse non memorarint, dum differentes de *attritione, quæ peccatorem ad Dei gratiam in Sacramento Pœnitentiæ impetrandam disponit*, eam dixere *ex turpitudinis peccati consideratione, vel ex gehennæ & pœnarum metu communiter concipi*. Hoc namque decretum alio superiore collatum non nisi alterutrum ex istis duobus sensibus præferre potest. Nimirum attritio concepta est metu pœnarum disponit ad Sacramentalem gratiam, non *proxime*, sed *remote*: vel, si proxime disponit, solum prout adjunctum habet initialem aliquem *amorem* erga Deum. Idque satis colligitur ex pristina forma hujusce posterioris decreti, in quo juxta citatum Historicum dicebatur attritionem conceptam ex pœnarum metu *sufficere ad Sacramenti constitutionem, cum sine aliquo dilectionis in Deum motu esse vix queat*,

Sacramentum Baptismi in adultis, ita ad Sacramentum Pœnitentiæ, quæ est laboriosus Baptismus, requisita, ne necessariam doctrinam amittamus, hæc duo in primis ex S. Synodo Tridentina monenda, & docenda esse duximus: Primum, ne quis putet in utroque Sacramento requiri ut præviam contritionem eam, quæ sit charitate perfecta, & quæ cum voto Sacramenti, antequam actu suscipiatur, hominem Deo reconciliet. Alterum, ne quis putet, in utroque Sacramento securam se esse, si præter fidei & spei actus, non incipit diligere Deum tamquam omnis justitiæ fontem. Neque vero satis adimpleri potest utrique Sacramento necessarium vitæ novæ inchoandæ ac servandi mandata divina propositum, si pœnitens primi & maximi mandati, quo Deus toto corde diligitur, nullam curam gerat; nec sit saltem animo ita præparato, ut ad illud exequendum, divina opitulante gratia, se se excitet ac provocet. 3. Quia ex Scriptur. Patribus, & Conc. Trid. ad justificationem omnem adulti requiritur vera conversio ad Deum: vera autem conversio ad Deum includit aliquem Dei amorem. 4. Homo per peccatum mortale avertitur a Deo, & convertitur ad creaturam, ponendo in ea suam beatitudinem seu suum finem ultimum. Ergo ut se ad Deum vere convertat, & peccati remissionem obtineat, debet non solum averti a creatura, sed etiam converti ad Deum, ipsum super omnia amando, saltem ut suum summum bonum, & suam beatitudinem. Præterea homo non potest esse ita dispositus, ut nullum bonum appetat & amet, in quo ultimo conquiescat & suam beatitudinem ponat. Ergo si jam non amat, nec expetit bonum creatum, in quo ultimo conquiescat & beatitudinem suam ponat, ut exigit vera conversio secundum omnes, necesse est ut in Deo tamquam fine ultimo suam beatitudinem ponat, ideoque Deum ut suum summum bonum super omnia amet. 5. Dispositio ad reconciliationem in Sacramento requisita, debet esse medium huic obtinendæ accomodatum, quod non præsupponat necessario effectum Sacramenti. Sed talis est attritio cum aliquo Dei amore appretiative summo, qui non sit charitas perfecta, cum hæc sola reconciliet extra Sacramentum. 6. Ubi agitur de valore Sacramenti, non licet sequi opinionem probabilem tantum, relicta tutiore. At sententia asserens necessitatem amoris Dei non per se justificativi, est saltem tutior, ut patet; & negans non est certa, ut constat tum ex dictis, tum quia Alexander VII. æque vetuit utramque censura notari, impugnaturque a multis. Ergo in praxi non licet opinionem sequi.

Porro amor ille spei, seu concupiscentiæ necessitate quadam naturali conjunctus est cum aliquo benevolentiæ affectu, & amore erga Deum propter se, quamvis non appretiative summo ex motivo charitatis: nam Deus amari super omnia non potest ut summum nostrum bonum, seu ut nobis summe bonus, quin etiam aliquatenus ametur propter se, seu ut est in se bonus, licet non super omnia ex hoc motivo, sed præcise ex motivo spei, seu concupiscentiæ.

Circa controversiam de Attritione, vel Contritione Confessioni præmittenda, lege c. 15. lib. 7. laudati Operis de Synodo Diœcesana, ubi hujusce quæstionis historia luculenter describitur, eaque præmissa, concluditur. *Cum itaque versemur in quæstione ab Ecclesia hactenus non definita, jure ac merito Alexander VII. die 9. Maji 1667. sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, Sedi Apostolicæ reservata præcipit* „ Cunctis, & singulis Fidelibus . . . ut si deinceps de materia Attritionis scribent, vel libros, aut scripturas edent, vel docebunt, vel prædicabunt, vel alio quovis modo Pœnitentes, aut Scholares, cæterosque erudient, non audeant alicujus Theologicæ censuræ, alteriusque injuriæ, aut contumeliæ nota taxare alterutram sententiam, sive negantem necessitatem aliqualis dilectionis Dei, in præfata Attritione, ex metu gehennæ concepta, quæ hodie inter Scholasticos communior videtur, sive asserentem dictæ dilectionis necessitatem, donec a Sancta Sede fuerit aliquid hac in re definitum ". *Caveant proinde Episcopi, ne in sua Synodo, aut in Instructione Sacerdotum, quam Synodis quandoque annexunt, aliquid decernant, aut de Attritione mere servili ad Sacramentum Pœnitentiæ sufficienti, aut de amoris saltem initialis necessitate. Adhuc quippe sub Judice lis est: adhuc impune pro una, & altera sententia dimicatur. Paucis ante annis Cardinalis Gottus* Theol. tom. 3. in 3. part. Divi Thomæ, quæst. 4. de Contritione, dub. 4. §. 1. *sententiam propugnavit non requirentem in Pœnitente amorem Dei, nec initialem quidem, ad justificationis gratiam in Sacramento Pœnitentiæ assequendum. Hac ipsa in Urbe opera & Cura P. Caroli Jacobi Romilii Ord. Min. Convent. Generalis Magistri, typis recusum est opus Claudii Frassen inscriptum:* Scotus Academicus, *cujus Auctor* tom. 10. pag. 563. *strenue defendit Attritionem ex solo metu pœnarum, & gehennæ, atque ex amore concupiscentiæ, seu affectu spei, conceptam, modo supernaturalis sit, omnemque excludat voluntatem peccandi, esse sufficientem dispositionem ad Sacramenti Pœnitentiæ fructum in se derivandum. Contra vero Cardinalis Denhoff Episcopus Cesenatensis,* in sua instructione Pastorali, Pœnit. Sacram. pag. 33. *aliqualem amorem in Attritione requirit, ut sit sufficiens Sacramenti Pœnitentiæ materiæ; Franciscus Maria Campioni anno* 1698. *doctam elucubravit dissertationem Theologico-Scholasticam, in qua totis viribus conatus est demonstrare necessitatem aliqualis amoris Dei, saltem imperfecti, & initialis, ad impetrandam gratiam in Sacramentis, quæ dicuntur* Mortuorum; *& laudatus Petrus Lambertus le Drou, Episcopus Porphyriensis, Apostolici Sacrarii Præfectus, cum per Urbem evulgatam vidisset dissertationem a Bartholomeo Rivio, ejusdem sui Augustiniani Instituti Theologo, exaratam, in qua Auctor decernat pro sufficientia Attritionis, omnis Charitatis expertis, ad valide, & cum fructu recipiendum Sacramenta Baptismi, & Pœnitentiæ, eidem statim contradictorem se præbuit, aliisque editis dissertationibus, san. mem. Clementis VI. nuncupatis, nullum non adhibuit argumentum, quod aptum putaverit ad prædictam opinionem refellendam; contendens Attritionem mere servilem, ne a Sacramento quidem vires sortiri, quibus valeat hominem proxime disponere ad Dei gratiam, vel primo obtinendam, vel amissam recuperandam. Hinc recte intulit Berti* Theolog. tom. 7. lib. 34. c. 3. *nihil hactenus a Sede Apostolica de hac quæstione decisum, sed libertatem cuique da-*

datam, *ex præfatis opinionibus eam eligendi*, *&* *docendi*, *quam maluerit*.

Sed non ideo prohibentur Episcopi Confessarios monere, *ut Pœnitentes ad veram*, *& perfectam Contritionem hortentur & excitent*; *id siquidem faciendum suadent*, *etiam præcipui Auctores*, *qui pro sufficientia doloris*, *ex solo metu gehennæ*, *steterunt*, *uti Suarez*, *Gamachæus*, *Comitolus*, *quorum testimonia supra retulimus*. *Et quod magis est*, *ita fieri præcipit Rituale Romanum*, *jussu Pauli V. editum*, *Confessario injungens*, *ut audita Pœnitentis Sacramentali Confessione*, *ejusque peccatis diligenter expensis* „ opportunas correptiones, ac monitiones, prout opus esse viderit, paterna charitate adhibeat, & ad dolorem, & contritionem efficacibus verbis adducere conetur „. *Cui consonat Rituale Argentinense*, *editum a Cardinali de Rohan* tit. de Pœnitent. §. 1. *ubi hæc habentur*: „ Cæterum Pœnitentes suos admonere non cessent Confessarii, ne se putent securos in Sacramenti Pœnitentiæ perceptione, si præter Fidei, & Spei actus, non incipiant diligere Deum, tamquam omnis justitiæ fontem, ut loquitur sacrosancta Tridentina Synodus.

Resp. 3. Contritio necessario debet elici ante absolutionem: alioqui absolutio, quæ forma est, non applicaretur materiæ essentiali, quæ sunt contritio & confessio; & sic Sacramentum nullum esset, & absolutio inanis: nam sine pœnitentia non remittuntur peccata. Immo monendi sunt pœnitentes, ut contritionem confessioni semper præmittant: tum quia alioqui periculum esset, ne ante absolutionem non eliceretur: tum quia secundum aliquos confessio manare debet ex contritione, ut sit accusatio dolorosa, alias futura mera peccatorum historica narratio; & ut reddat contritionem sensibilem. Unde monent pœnitentem, qui sine contritione confessus fuisset, debere post contritionem elicitam dicere: Ego me accuso peccatis declaratis; vel confessario quærenti, anne se iterum accuset de peccatis illis, respondere: *Ita*. Nam ubi agitur de Sacramentorum valore, tenemur sequi partem tutiorem, quamvis esset minus probabilis. Ob hanc rationem in praxi elici debet contritio ex intentione confessionis, vel absolutionis; & qui nihil cogitans de confessione contritionem elicuit, debet aliam denuo elicere. Quia est tutius, & probabile est id requiri, ut aliqui docent: tum quia pars debet referri ad compartem, & illi moraliter uniri, ut totum cum illa constituat: tum quia contritio sine relatione ad Sacramentum non esset actio Sacramentalis. Et quamvis forte contrarium, quod docet Delugo, esset probabilius, tamen non est omnino certum.

Nota; In praxi requiritur nova contritio, quoties datur nova absolutio; quia oppositum non est omnino certum; & nova forma exigit novam materiam proximam: Quare si quis statim post absolutionem recordans mortale, illud addat, debet ante novam absolutionem renovare contritionem.

Resp. 4. Attritio concepta ex metu gehennæ includens amorem Dei appretiative summum, etsi non perfectum, cum spe veniæ; sufficit absolute ad justificationem in Sacramento impetrandam, si habeat alias conditiones supra requisitas.

Prob. Quia non requiritur contritio charitate perfecta, quæ semper justificat extra Sacramentum; nam si requireretur, Sacramentum Pœnitentiæ in re susceptum nunquam peccatores reconciliaret; immo nec reconciliare posset, sed semper reconciliatos exigeret; cum contritio perfecta semper reconciliet. At absurdum est, quod Sacramentum in re *pro fidelibus Deo reconciliandis a Christo institutum*, qualis est Pœnitentia, ex Conc. Trid. sess. 15. can. 1. nunquam reconciliare possit, sed semper exigat & supponat jam reconciliatos. Nam absurdum est, instituere medium ad aliquem finem obtinendum, quod semper necessario præsupponat jam consecutionem finis. Præterea Sacramentum Pœnitentiæ non esset Sacramentum nisi vivorum. (1) (2)

Ceterum quoad praxim, pœnitentes semper adducendi

(1) Hoc postremo loco Auctor quæstionem obiter attigit, quam probe exploratam esse oportet iis, qui se comparant ad discutiendam alteram quæstionem, nunc valde celebrem, de essentia seu motivo formali attritionis Sacramentalis. Quod enim præsenti ætate DD. priorem quæstionem expedientes statuunt consensu fere unanimi, assumi debet loco principii quasi certi in definienda posteriori: ita scilicet, ut si ex doctrinis Concilii Trid. (sess. 14. cap. 4.) Rom. Catechismi (par. 2. tit. de Pœnit. n. 46.) Romanæ Synodi Bened. XIII. (in Append. Instruct. 29. par. 3.) nec non Cleri Gallicani (in Comit. general. an. 1700.) plana, legitimaque consecutione deducitur, ad obtinendam in Sacramento justificationem opus non esse eo ipso dolore perfecto ac vivificante, qui justificationi extra Sacramentum comparandæ inservit (quemadmodum olim sustinebant Sentent. Magister, aliique multi, obtendentes Lazari exemplum, quem Christi Domini voce vivificatum solverunt Discipuli) jam fatendum sit, attritionem Sacramentalem minime concipiendam ex motivo illius virtutis, cujus actio ubi dolorem informat, ipsum *vehementissimum* reddit ex Catechismo Rom. (vid. Notam 1. ad istum Tract.) adeoque justificantem. Porro autem prædictam illam veterum Magistrorum opinionem, pro necessitate perfecti doloris Sacramentalis decertantium, jamdiu Scotus, utpote acutum cernens, mascule aggressus est, atque argumentis impugnavit, quæ hic ab Auctore producuntur. Sic enim ait (in 4. sent. dist. 14. q. 4. §. *Quantum ad tertium*). *Sed istud videtur nimis derogare Sacramento Pœnitentiæ. Nam secundum hoc nunquam deleretur peccatum per Sacramentum Pœnitentiæ: sed necesse esse prius deleri per contritionem, ad hoc ut digne susciperetur Sacramentum; quia nullus digne ostenditur mundus a peccato nisi prius sit immunis ab eo. Sequeretur ulterius aliud inconveniens, quod nunquam Sacramentum Pœnitentiæ esset secunda post naufragium tabula; quia nunquam per ipsum, ut Sacramentum est, posset recuperari secunda gratia amissa, sed tantum per contritionem tamquam per dispositionem completivam.*

(2) Benedictus XIV. *de Synodo Diœces. Lib. 7. Cap. 15. per totum* ait, attritionem de peccatis sufficere quidem ex mente Tridentini ad disponendum pœnitentem, ut Dei gratiam in Sacramento Pœnitentiæ obtineat; sed quænam sit ista attritio non satis liquet; potest esse cum aliquo Dei amore conjuncta, sed debili, tenui, & remisso.

cendi sunt ad eliciendum contritionem perfectam: tum quia est actus Deo gratior & pœnitenti utilior, & qui supplebit defectus, qui possent esse ex parte ministri, vel sui, ut si non esset vere baptizatus; tum quia actus charitatis sæpissime in vita ex præcepto eliciendus est.

Quæst. VII. *An est mortale confiteri sola venialia sine contritione formali & efficaci saltem de aliquo?*

Resp. Affirm. *Ita communiter.* Quia tunc redditur formula nulla, & Sacramentum nullum ac sine effectu, defectu materiæ essentialis: Contritio enim vera & efficax est pars materialis & essentialis Sacramenti. Est autem grave sacrilegium, reddere voluntarie Sacramentum nullum & sine effectu: & gravis irreverentia, facere ut verba Christi ab eo instituta, & ejus nomine debite prolata, qualia sunt verba formæ, applicentur frustra, & quasi irrisorie. Non est tamen mortale; non habere contritionem de omnibus venialibus, quæ in confessione dicuntur, modo habeatur de aliquo; quia id non est necesse ad valorem & effectum Sacramenti, cum unum veniale possit remitti sine alio, & gratia sanctificans possit subsistere cum venialibus. Nec tum gravis irreverentia infertur Sacramento, cum aliunde ponatur materia valida; quamvis sit aliqua irreverentia & mendacium, confiteri aliquod veniale, de quo non doleas; nam ut ait Suarez, confitens peccatum, hoc ipso exercitæ dicit, se dolere de eo, & velle ab eo absolvi.

ARTICULUS II.

De Confessione.

NOta. Confessio Sacramentalis est propriorum peccatorum accusatio, facta Sacerdoti legitimo judici, ad eorum remissionem virtute clavium Ecclesiæ obtinendam. Cujus dotes sexdecim recensentur his versibus.

> *Sit simplex, humilis Confessio, pura, fidelis,*
> *Atque frequens, nuda & discreta, lubens, verecunda,*
> *Integra, secreta, & lacrymabilis, accelerata,*
> *Fortis, & accusans, & sit parere parata.*

Quæst. I. *An jure divino præcepta sit confessio Sacramentalis omnium & singulorum mortalium post Baptismum commissorum?*

Resp. Affirm. Fide constat, 1. Ex Joan. 20: *Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis; & quorum retinueritis, retenta sunt.* Quibus verbis Christus confert Apostolis, & eorum in Sacerdotio successoribus judiciariam potestatem remittendi peccata, & illa retinendi, exercendam recte, & prudenter. At hæc potestas non potest recte, & prudenter exerceri, nisi audita prius caussa per confessionem; nec possent peccata retineri absolute, si fideles non tenerentur comparere in eorum judicio. Unde præceptum divinum confessionis includitur in ipsa Sacramenti institutione. 2. Ex perpetua traditione. 3. Ex Conc. Trid. sess 14. c. 5. *Universa Ecclesia semper intellexit institutam etiam esse a Domino integram peccatorum confessionem, & omnibus post Baptismum lapsis jure divino necessariam existere &c.* Immo confessio illa est necessaria necessitate medii in re vel in voto, quatenus est pars Sacramenti sic necessarii. (1)

Quæst. II. *Quandonam hoc præceptum obligat?*

Resp. Obligat per se, 1. In quovis mortis periculo, ut gravi morbo, difficili partu, navigatione periculosa, instante conflictu &c. Concil. Mediol. V. sub S. Carolo. Nam alioqui homo se committeret periculo nunquam servandi tale præceptum. Præterea in mortis periculo adhiberi debent media omnia ad salutem necessaria, qualis est confessio post lapsum in mortalem culpam. 2. Etiam sæpe per vitam extra mortis periculum, tum quia peccator per se, & independenter a mortis periculo tenetur ad Pœnitentiam secundum leges a Deo institutas; tum quia Sacramentum Pœnitentiæ a Deo institutum est non solum ad remittendum peccata commissa, sed etiam ad præcavenda & impedienda futura. Ergo Christus voluit, ut peccatores illud sæpius in vita reciperent. Præterea qui præcipit aliquid, nec determinat tempus, vult illud non differri nimis diu, nec expectari tempus extremum.

Obligat vero per accidens, seu ratione alterius præcepti, 1. Quoties Eucharistia sumenda est. 2. Quando est medium necessarium moraliter ad superandam tentationem aliquam, vel ad vitanda peccata.

Sed an obligat statim post mortale admissum, data videlicet prima opportunitate?

Resp. Plurimi negant; quia Ecclesia, quæ determinavit præceptum divinum confitendi, obligat tantum ad confessionem annuam, & alias obligando tantum ad semel per annum confitendum, dedisset occasionem transgrediendi præceptum divinum. Quare vo-

Potest etiam esse dolor propter Deum, non quatenus est summe bonus; sed quatenus est bonus nobis; potest insuper esse dolor de peccatis unice conceptus propter eorum turpitudinem, aut solum metum pœnarum, & gehennæ absque ulla Dei dilectione. Hæc tamen postrema attritio potest etiam excitari ex metu gehennæ, ut conjungatur cum aliquo Dei amore initiali, quatenus ita peccata odio habeantur propter supplicia, ut simul animus feratur in Deum, ut objectum diligibile. Quæstio est anceps inter Theologos, num sufficiat attritio servilis, quæ elicitur ex unico metu gehennæ, & pœnarum, nullo vel initiali Dei amore adjuncto? vel requiratur saltem conjunctus amor Dei initialis. In hac quæstione nihil decidendum ab Episcopo in Synodo suæ monet Pontifex; suadet tamen ut doceantur Confessarii æquum esse hortari pœnitens ad veram, & perfectam contritionem, quod & in Rituali jussu Pauli V. edito monetur.

(1) Acrem Catholicorum DD. controversiam, quam sæculo XII. exarsisse constat ex Gratiano (par. 2. Decr. can. 23. dist. 1. *de Pœnit.*) ad necessitatem Sacramentalis Confessionis refert Dallæus Calvinianus Minister: at vel supina ignorantia, vel sublesta fide. Siquidem ex integra serie cit. Distinct. pronum est colligere, dissidium illud dumtaxat fuisse de *dispositione* præmittenda ipsi Confessioni; num scilicet perfecta contritio requireretur in Pœnitente, aut sufficeret etiam imperfecta.

volunt posse expectari tempus Communionis paschalis. *Differre confessionem usque ad hoc tempus* (Paschæ) *per se loquendo licitum est: sed per accidens potest fieri illicitum, puta si immineat aliquis articulus, in quo confessio requiratur*, ait S. Thom. quodl. 1. art. 11. & Sylvius id confirmat: quia, inquit, Catechumeni non tenentur ad statim suscipiendum baptismum. Immo Ecclesia olim vetuit, ne unquam adulti extra casum necessitatis urgentis baptizarentur, nisi in vigilia Paschæ, vel Pentecostes.

Alii cum S. Bonavent. in 4. dist. 17. q. 2. docent, hoc præceptum obligare, quando opportune potest impleri, moraliter loquendo, & major opportunitas temporis, loci, & Sacerdotis ad confitendum expectari prudenter non potest. 1. Quia præcepta affirmativa, quæ per se sæpe obligant in vita, obligant saltem pro temporibus ex prudenti judicio determinandis. At obligatio præcepti confitendi determinatur prudenter ad tempus, quo opportune impleri potest, & major opportunitas expectari nequit. 2. Pœnitentiæ Sacramentum est remedium ad peccata tollenda, & præcavenda, a Christo institutum ac præceptum. Prudentia autem dictat remedia, quæ aliquando necessaria sunt, adhibenda esse tum, cum adhiberi opportunius nequeunt. Dicunt autem Ecclesiam non intendisse determinare adæquate omne tempus, quo præceptum divinum obligat per se, nec dare licentiam differendi, sed solum prohibere negligentiam & dilationem ultra annum, & ideo addidisse in suo præcepto, *saltem semel in anno*: sicut etiam cum prohibet, ne quis ultra annum in excommunicatione maneat, non dat licentiam in illa toto anno permanendi. (1)

Quæst. III. *An ex præcepto divino teneamur confiteri mortalium numerum, species, & circumstantias?*

Nota. Circumstantia (2) mortalis est affectio, seu conditio actus humani, ad ejus bonitatem vel malitiam conducens. Circumstantiæ septem recensentur hoc versu:

Quis, quid, ubi, quibus auxiliis, cur, quomodo, quando.

Aliæ mutant speciem, hoc est, dant actui novam speciem peccati: uti si percutiatur Clericus, circumstantia personæ addit injustitiæ peccato malitiam sacrilegii, ob oppositionem cum religione. Huc etiam pertinent circumstantiæ, quæ efficiunt peccatum mortale, quod alioqui fieret veniale, ut circumstantia patris in contumelia, quæ in alium illata censeretur levis culpa: item quantitas materiæ. Nam mortale & veniale sunt diversæ speciei Theologicæ, etiamsi sint ejusdem speciei moralis, ut grave & leve furtum. Aliæ vero non mutant speciem, sed peccatum infra eamdem speciem notabiliter aggravant, vel minuunt, ut major, vel minor quantitas moralis, duratio, intensio &c. Aliæ demum multiplicant peccatum infra eamdem speciem, ut numerus personarum, quas læseris &c.

Porro circumstantia mutat speciem, cum propter illam actus habeat disconvenientiam cum natura rationali & lege divina notabiliter diversam, vel oppositionem cum diversis specie præceptis, aut virtutibus, vel modum oppositionis cum eadem virtute notabiliter diversum.

Resp. 1. Pœnitens jure divino tenetur confiteri distincte omnia & singula mortalia, quoad numerum, species, & circumstantias peccati speciem mutantes, prout sunt in conscientia. Fide constat; ex Conc. Trid. sess. 14. c. 7. *Si quis dixerit, in Sacramento Pœnitentiæ ad remissionem peccatorum necessarium non esse jure divino confiteri omnia & singula peccata mortalia, quorum memoria cum debita & diligenti præmeditatione habeatur, etiam occulta, & circumstantias, quæ peccati speciem mutant . . . anathema sit.*

Dixi *species*. Nam ex loco cit. omnia & singula mortalia exprimi debent. Tò *omnia* indicat species, & tò *singula* numerum. Item circumstantiæ speciem

(1) In hac quæstione probe attendatur duplex respectus, sub quo considerari solet Pœnitentia, nempe quatenus & *virtus moralis*, & *Sacramentum novæ legis est*. Probatiores TT. modo unanimiter statuunt, præceptum Pœnitentiæ (prout ea *virtus* est, & alio nomine *contritio* dicitur) non obligare *statim* post admissum peccatum grave; etiamsi opportunitas occurrat ejusdem facile concipiendæ: obligare tamen ad illam non *diu* differendam, ita ut omnis dilatio, quæ prudenti judicio *diuturna* censetur, non vacet lethali culpa omissionis, quemadmodum superius (q. 4. art. 1. fuit abunde demonstratum. Exinde vero inferunt, a peccato saltem veniali eum minime excusari, quem præcedentis flagitii non pœnitent, quoties in memoriam illud venit. Nam dum ejusdem seria cogitatio obversatur animo, vel ipse delectatur, vel angitur, vel nec angitur, nec delectatur. In primo casu novo reatu gravi procul dubio implicatur; in secundo jam convincitur pœnitentiam agere; in tertio peccare videtur saltem hoc nomine, quod reluctetur divinæ gratiæ ingerenti patrati sceleris agnitionem, & ad pœnitentiam vocanti. Quod si Pœnitentia spectetur secundum notionem *Sacramenti*, adeoque quatenus contritio jungitur exteriori confessioni, tunc præsens Auctoris quæstio locum habet, in eaque duæ vigent oppositæ DD. opiniones ab ipso descriptæ. Olim D. Bonaventuram (in 4. sent. dist. 17. art. 2. q. 2.) magis propendisse in secundam, palam est legenti. Non tamen indubitanter, ac præfracte illam tutatus est; quippe ambabus commemoratis subdit: *Quæ autem istarum opinionum verior sit; dubium est, & difficile judicare*. Priori opinioni, quæ nunc apud TT. magis recepta videtur, adhæsit inter alios veteres Scholasticos Richardus de Mediav. ita scribens (in 4. sent. dist. 17. art. 3. q. 6.) „Ille, qui commisit peccatum mortale, non statim tenetur de necessitate confiteri, habita Confessoris opportunitate; sed sufficit, quod semel in anno, sicut statuit Concilium generale; nisi in quatuor casibus. Unus est ratione Sacramenti, alius ratione periculi, tertius ratione conscientiæ, quartus ratione dubii . . . Quod autem peccator non tenetur regulariter statim confiteri, patet. Quia ad hoc non obligatur ex jure naturæ, nec divina lege, nec jure positivo, sed tantum ad semel in anno, ut dictum est. “

(2) Vid. N. 228. usque ad 299. item textum Auctoris, art. 2. c. 3. Tract. de Act. Human.

ciem mutantes declarandæ sunt; ergo a fortiori ipsæ species, propter quas illæ declarari debent. Ratio est, quia peccatum aperiendum est ob malitiam; ergo distinctæ specie malitiæ, etiam distincte declarari debent.

Nota. Qui non potest determinare præcise numerum suorum peccatorum, tenetur exprimere eorum numerum cum aliqua latitudine verosimiliore, dicendo, *v. gr.* Commisi hoc peccatum decies, plus minus. Quod si propter lapsuum multitudinem nequidem possit sic numerum exprimere, interrogandus est ex quo tempore talem consuetudinem habuerit, & quoties circiter per diem, vel hebdomadam, vel mensem consueverit talem culpam admittere, ut sic, quantum fieri potest, numerus peccatorum confessario innotescat; an non etiam aliquo tempore frequentius, alio rarius illa commiserit. Qui vero aliquandiu in aliqua mala voluntate, *v. gr.* hominem occidendi remansit, tenetur exprimere quantum moraliter fieri potest, numerum actuum intra illud tempus iteratorum; nec satisfaciat dicendo, habitualiter perseverasse per mensem in voluntate occidendi, fornicandi: Quare confessor ab eo quærere debet, an & quoties singulis diebus, hebdomadis malam illam voluntatem iterarit, & quæsierit modum illam exequendi?

Resp. 2. Numerus personarum, quæ sunt objectum peccati, & quantitas materiæ, debet in confessione exprimi. Quia sunt aliquid se tenens ex parte objecti peccati, & ad illud pertinens, & constituens actum in suo esse individuali: ideoque aperiri debet, ut cognoscatur substantia actus individua: nec peccatum potest sufficienter exprimi, non expresso toto objecto. Immo numerus personarum multiplicat numerum peccatorum. Hinc declarandus est numerus personarum, quas uno actu oderis, uno actu læseris, aut dicto scandalum præbueris, vel de quibus uno sermione detraxeris &c.

Resp. 3. Pœnitens tenetur etiam declarare circumstantias, quæ intra eamdem speciem aggravant notabiliter (Vid. N. 296. & 297.) peccatum, seu malitiam moralem illi addunt; Suarez, Sanchez, & alii communius. *Prob.* 1. Ex cap. *Consideret*, de pœnit. dist. 1. & ex Catechismo Romano, & ex S. Carolo, in Instruct. Confess. 2. Ex praxi Ecclesiæ, quæ aliquando reservat peccata propter circumstantiam aggravantem, ut constat ex multis Pœnitentialibus, & Ritualibus tum antiquis, tum recentioribus. Non reservantur autem, nisi ea, quæ sunt de necessitate confessionis. 3. Quia rationes, quas affert Concil. Trid. sess. 14. c. 5. pro obligatione confitendi circumstantias speciem mutantes, nimirum, *quod sine illis peccata ipsa, neque a pœnitentibus integre exponantur, nec judicibus innotescant; & fieri nequeat, ut de gravitate criminum recte censere possint, & pœnam quam oportet pro illis pœnitentibus imponere*: valent etiam pro circumstantiis aggravantibus; unde Conc. Trid. implicite & virtualiter docet, illas aperiri debere. Nam sine his neque peccatum integre exponit, nec innotescit Sacerdoti, cum supprimatur malitia mortalis, quam illæ addunt, & per quam peccatum fit virtualiter ac æquivalenter duplex numero, vel triplex. Neque etiam Sacerdos potest sine illis recte censere de peccatorum gravitate, nec pœnam proportionatam imponere; cum non cognoscat gravitatem malitiæ moralem, quam peccatum habet ex circumstantia, ob quam est multo majori pœna dignum, & quæ notabiliter variat judicium Confessoris. Igitur rectitudo & æquitas judicii illius a Christo requisita, circumstantiæ aggravantis confessionem exigit. 4. Ex Conc. Trid. can. 6. omnia & singula mortalia etiam intra eamdem speciem declaranda sunt. At circumstantiæ mortaliter aggravantes sunt multa peccata virtualiter & æquivalenter, sive actus cum sua circumstantia moraliter aggravante est multiplex virtualiter peccatum intra eamdem speciem: nam circumstantia mortaliter aggravans, addit actui gradum malitiæ mortalis. In moribus autem multiplicitas virtualis & physica perinde se habent.

Ratio autem horum a priori est voluntas Christi instituentis hoc peccatorum remedium per modum judicii primario reconciliativi ac sanativi, & secundario punitivi, cujus rectum exercitium ejusmodi confessionem exigit.

Dices. Si hoc ita esset, Conc. Trid. id definisset expresse. *Resp.* Nego. Quia Concilium voluit solum damnare expresse errores hæreticorum, contra quos doctrina est accurata. Sed in illorum damnatione multa docuit, ex quibus colligitur quid sit sentiendum circa quæstiones inter Catholicos controversas, licet eas expresse definire noluerit.

Nota. Pœnitens debet etiam declarare circumstantias necessarias ad cognoscendum suum statum, suam dispositionem & necessitatem spiritualem, ut si sit implicatus consuetudine peccandi, vel in occasione peccati versetur. Nam hæc cognitio necessaria est Confessario, medico ejus spirituali, ut remedia apta suggerat.

Resp. 4. Pœnitens tenetur etiam declarare circumstantias notabiliter minuentes gravitatem peccati, sive efficiant ne peccatum sit mortale, sive ne mortale habeat novam malitiam mortalem: quia alioqui Confessor deciperetur in re gravi, & non posset recte judicare de gravitate peccati, & pœnæ imponendæ.

Nota. Peccata debent sic aperiri, ut Confessor ea intelligat: nam ex Conc. Trid. Deus jubet peccata declarari eo modo, quo Sacerdos possit de iis recte judicare, & satisfactionem convenientem, ac remedia opportuna præscribere. Et sic præcipitur confessio, quæ a Sacerdote distincte intelligatur, alias inanis esset. Quare si intelligas Confessorem ob distractionem, vel surditatem, vel quamlibet aliam caussam, non percepisse aliqua peccata prout illa nosti, teneris illa repetere. Quod si nescias, quænam sint illa, debes confessionem totam repetere, cum de singulis prudenter possis dubitare.

Quæst. IV. *An actus externus exprimi debeat?*

Resp. Affirm. (Vid. N. 398.) *Prob.* 1. Ex communi sensu Doctorum, & praxi fidelium. 2. Actus externus facit moraliter cum actu interno unum actum completum, & unum peccatum totale, & reipsa prohibetur per legem. Christus autem voluit explicari totum peccatum, completum in genere moris. 3. Sine confessione actus externi, non satis declaratur actus interni efficacia, intensio, extensio, duratio, nec proinde tota ejus gravitas innotescit. 4. Nisi declaretur actus externus, Sacerdos non potest,

test, ut par est, fungi officio suo. Nam non satis cognosceret statum pœnitentis, remedia danda, quæ satisfactiones, vel obligationes imponendæ essent: actus enim externus obnoxius est censuris, irregularitati, & variis obligationibus, quibus immunis est actus mere internus. Actus externus scandalum parit, non internus. 6. Alexander VII. damnavit hanc propositionem: *Qui habuit copulam cum soluta, satisfacit confessionis præcepto, dicens: commisi cum soluta grave peccatum contra castitatem, non explicando copulam.*

Quæst. V. *An exprimi debeat effectus malus, qui ex actu externo secutus est?*

Resp. Affirm. Quia talis effectus sequitur ex actu externo libere posito, & merito imputatur ad culpam ei, qui caussam libere posuit, & in qua fuit prævisus, vel prævideri potuit. Præterea pertinet quodammodo ad objectum peccati, estque liber & malus a libertate & malitia voluntatis, a qua procedit. Adde quod ejus declaratio sæpe necessaria est, ut Confessor cognoscat statum pœnitentis, & an contraxerit aliquam censuram, vel irregularitatem, vel obligationem restituendi &c. Hinc qui propinavit alteri venenum, ex quo mors secuta, tenetur declarare mortem inde secutam esse.

Quæst. VI. *An pœnitens aliquando tenetur detegere in confessione complicem?*

Nota. Constat id non licere, si pœnitens possit aliter peccatum suum sufficienter exprimere; vel sine gravi incommodo possit adire confessarium, cui complex sit ignotus; vel peccatum alias sit rite confessus, & tum faciat confessionem generalem; quia in his casibus sine justa caussa proximum infamaret, quod numquam licet. Quare confessor tenetur prohibere pœnitentem, quem animadvertit ad id paratum esse, & arguere, cum revelat peccatum alterius sine justa caussa. Item pœnitens debet per aliquod tempus, si commode potest, differre confessionem, ut habeat alium confessarium, cui complex sit ignotus, nisi urgeat præceptum confitendi, vel communicandi. Non tenetur differre per longum tempus, præsertim si sit in peccato mortali, vel si ommissio cum aliqua nota, (1) foret; vel interruptio communionis ei gravis esset: quæ dilatio ex prudenti judicio definienda est.

Resp. Pœnitens tenetur manifestare complicem, seu socium criminis, dum aliter non potest peccati proprii speciem, vel gravitatem moralem aperire, nec potest differre commode confessionem, nec adire confessarium, cui complex ignotus sit. Ita S. Bern. de forma honestæ vitæ, SS. Tho. Bonav. & Antonin., Suar., Vasquez, & alii. Quia 1. Ex Conc. Trid. sess. 14. c. 1. Christus integram peccatorum confessionem secundum suas species, & totam suam gravitatem moralem universalem præcipit. Ergo ad eam tenetur pœnitens, non obstante infamia sive propria, sive alterius, quæ per se apud eumdem confessorem sequitur ex confessione necessaria: nam qui vult aliquid, illud vult etiam non obstante incommodo, quod per se ex eo sequitur, vel ei conjunctum est. Et vero pœnitens, ad integritatem illam tenetur cum propria infamia; ergo & cum infamia alterius, cum ejus peccati declaratio necessaria est ad integre proprium confitendum; nam ex natura rei plus requiritur ad obligandum aliquem ut seipsum infamet, quam ad obligandum ut alterius crimen aperiat; aliquando enim possum patefacere crimen alienum ad vitandum aliquod malum meum temporale injustum, licet ideo non obligaret ad crimen meum detegendum.

Ratio propter quam ex Conc. Trid. cit. Christus præcepit integram peccatorum confessionem, scilicet ut Sacerdos possit prudenter judicare, punire, curare &c. non minus probat integritatem confessionis fieri debere cum notitia complicis ad hos fines necessaria, quam cum propria infamia pœnitentis. Præterea inter Christianos complex suo facto tacite renunciat juri, quod habet ad servandam famam, sciens necessitatem confitendi peccata.

Hinc pœnitens, qui cum unica sorore sua nota confessario commisit incestum, tenetur confiteri incestum in tali gradu.

In eadem hypothesi pœnitens tenetur detegere personam, quæ fuit objectum peccati, licet inculpabiliter, ex quo tamen in illam redundat aliqua infamia apud confessarium, ut si quis sorori, quamvis omnino invitæ & reluctanti, stuprum intulisset. Nam hic eadem ratio valet; præceptum enim integritatis confessionis obligat pœnitentem ad detegendum defectum aliquem occultum proprium infamem, licet inculpabilem, si id necessarium sit ad exprimendum sufficienter suum peccatum, ut si occulto illegitimus sit, & sine dispensatione susceperit Ordines.

Observa. Licet etiam patefacere complicem, quando hoc necesse est, ut media idonea suggerantur pœnitenti, quibus a proxima occasione peccati liberetur, vel ut pœnitens doceatur, qua ratione satisfacere possit obligationi justitiæ, aut charitatis, qua tenetur avertere grave malum imminens communitati, vel complici, vel alicui tertio. Quia tunc subest rationabilis caussa detegendi; & quia alteri aperire peccatum occultum proximi extra confessionem notum, non est malum, nisi dum fit sine justa ac rationabili caussa, vel ex intentione illud infamandi.

De Sacramento Pœnitentiæ, quod est ad Complices in peccatis, duæ occurrunt SS. D. N. Benedicti XIV. Constitutiones. Prior, quæ incipit *Suprema omnium Ecclesiarum*, extat in Vol. 1. Bullarii p. 535. Altera cujus initium est, *Ubi primum*, habetur in Vol. II. pag. 54. Utramque exposuit, & commentariis illustravit vir Cl. Ludovicus Antonius Muratori. Ex quo & regulas Confessariis præscriptas, & nonnulla, quæ clare Pontificias Constitutiones declarant, excerpsimus, atque Auctori, qui hac in re ob nimiam brevitatem est obscurus, addidimus.

I. Inquirere nomen Pœnitentis non licet, neque ejus habitationem, aliasve ejus qualitates, & circumstantias, quæ personam illius detegant sine ulla rationabili caussa. Recte respondit quædam mulier de suo nomine interrogata: nomen meum peccatum

non

(1) Nota ex qua scandalum timeatur.

non est. Ob hujusmodi curiositatem proculdubio peccaret Sacerdos.

II. Non licet pœnitentibus nomen complicis revelare; ejus enim est peccata sua, non aliena, accusare. Peccato non caret, eoque interdum gravi, qui famæ proximi sine ulla necessitate detrahit. Nam tu æquo animo ferres, si quis infamiam tuam alteri proderet? Tu ergo præsta erga alios id quod ab aliis erga te præstitum cupis.

III. Si quis sponte, ex simplicitate tamen, & ignorantia, complicis nomen in confessione detegit, ut rudibus e vulgo hominibus interdum evenit, non peccat. Monendus tamen est, ut in posterum abstineat.

IV. Quicumque justo aliquo titulo sponte complicem in confessione revelat, nullum incurrit peccatum. Justus exempli caussa titulus est, ut petatur consilium ad disrumpendam pravam aliquam consuetudinem, ad consulendum famæ propriæ, cui minatur insultum complex, si a peccando desistatur, atque aliæ hujusmodi caussæ. Prior est enim tutela conscientiæ & famæ nostræ, quam alterius.

V. Nomen complicis sibi sive per ignorantiam, sive justo titulo revelatum, sub sigillo confessionis Sacerdos retinere debet.

VI. Inter Theologos anceps disputatio est, an oblata sponte a pœnitente licentia revelandi complicis ea uti Confessarius possit ad correctionem ejusdem complicis, atque ad alia officia in utilitatem illius, aut Pœnitentis derivanda. Et quidem tot hic diversi casus occurrere possunt, in quibus tam prudenter, quam imprudenter ejusmodi licentia uti Confessarius potest, ut certa statui hic regula nequeat. Sed infra hac de re sermo recurret.

VII. Ad integritatem confessionis licite potest, ac debet Sacerdos pœnitentem interrogare de complice, quum videlicet occurrere possit circumstantia aggravans, & speciem peccati mutans. Neque enim exempli caussa sufficit confiteri commissum carnale peccatum, sed simul aperiendum est, an adulterium, aut sacrilegium, aut incestus intercesserit.

VIII. Confessarius in hoc casu interrogans, si nomen quoque, aut domum, aut alia signa exquireret a pœnitente, per quæ sibi persona complicis revelaretur, graviter peccaret. Suo enim debito satis pœnitens fecit, aperiendo circumstantiam peccati; & dum cetera rite concurrant, absolvendus est. Ulterior Confessarii interrogatio ad peccaminosam curiositatem est referenda, neque ad eam respondere pœnitens tenetur; immo ex complurium Theologorum sententia peccaret, si revelaret, ob præceptum non infamandi proximum.

IX. Ubi ex necessitate integritatis confessionis pœnitens animadvertit, fieri non posse, quin Confessarius complicem cogniturus sit, puta si res fuit cum sorore, aut uxore fratris; tunc ex sententia quorumdam gravium Theologorum obligatur ad quærendum, & adeundum alium Confessarium, cui ignotus sit complex. Verum graves alii Theologi sentiunt, consilium hoc esse, non vero præceptum.

X. Accidere interdum potest, ut adigendus sit pœnitens ad revelandum complicem, quum nempe agitur de gravibus malis vitandis, quæ in perniciem Reipublicæ vergere possunt, sicuti accideret, si Principis vita periclitaretur, si aqua mortifera populo propinaretur, aut ex farina, cui gypsum mixtum foret, panis publicus conficeretur. Ut impediatur, si fieri potest, hoc malum, obligatur pœnitens ad exquirendum consilium Confessarii, qui pro sua prudentia aut per se, aut per ipsum pœnitentem remedia conquirat. Nisi revelare velit pœnitens, minime est absolvendus; nam ex lege non minus justitiæ, quam caritatis, tenetur ille pro virili curare, ut in tuto sit publica salus. De damno vitando, quod privatæ alicui personæ imminere potest, non loquor; nam fere semper suppressis Complicum nominibus, consilium præbere potest Sacerdos.

XI. Graviter peccat Confessarius, qui aut blandis artibus, aut minis haurire, aut extorquere a pœnitentibus nomina complicum absque justa necessitate velit. Gravius etiam delinquit, si ob negatam revelationem absolvere pœnitentem recuset. Non enim licet infamiam proximi ex legibus detractionis investigare; neque ad eam prodendam obligatione ulla constringitur pœnitens; immo, si, præcisa necessitate, revelaret, ex multorum sententia reum se peccati facere.

XII. Neque gravis peccati reatum effugeret Sacerdos, si revelationem complicis exigeret, ut per operam suam correptio, & correctio illius præstaretur. Nam Confessarii munus tantummodo est curare vulnera pœnitentis, non vero aliena; exquirere peccata pœnitentis, non aliena. Neque is tenetur ad eos corripiendos, qui crimina sua sibi revelare nolunt; immo cavere debet a corripiendo ob scandala, quæ inde facile consequerentur.

Quod attinet ad primam Constitutionem; in primis, *inquit*, animadvertendum est, quod hic damnatur omnis Confessariorum curiositas, quæ necessaria, aut utilis non sit pœnitentibus. Hoc est, eis interdicitur quacumque arte exquirere nomen & habitationem complicis, & præcipue puniendus dicitur, qui minis, & negata absolutione notitiam hanc exculpere conetur. Itaque perversa, & perniciosa decernitur Confessariorum illorum praxis, *qui a Pœnitentibus, socii hujusmodi, seu complicis nomen exquiruntur, atque ad illud sibi revelandum non inducere modo suadendo conantur, sed quod destabilius est, denuntiata quoque, nisi revelent, absolutionis Sacramentalis negatione, prorsus adigunt, atque compellunt; immo etiam complicis ejusdem nedum nomen, sed habitationis insuper locum sibi exigunt designari.* Quibus verbis praxis eorum proscribitur, qui nullum justum titulum habentes Complicum nomina scrutantur, & indebitæ curiositatis reos se statuunt. Neque enim Sapientissimus Pontifex damnationem ad eos casus extendit, in quibus aut integritas confessionis, aut publica necessitas, aut pœnitentis ipsius conscientia exigit, ut Pœnitens complicem revelet. Quod quum accidit, ipsum pœnitentem hortari, interdum etiam adigere potest ad revelandum, omisso tamen nomine, & loco habitationis, si fieri potest. At quandoquidem nonnulli caussam hanc interrogandi de complice præferebant, videlicet ut ipsum postea corriperent, atque in ejus utilitatem hujusmodi revelatione uterentur: casum hunc præcipue disertis verbis se damnare Pontifex profitetur; ita ut in posterum, quamvis etiam non palliata, sed in bonum

finem

finem excogitata ea caussa adhiberetur, nulli Confessario liceat inquirere nomina complicum. Sunt verba Decreti: *Quam illi quidem intolerandam imprudentiam, tum procurandæ complicis correptionis, aliorumque bonorum colligendorum specioso prætextu colorare, tum emendicatis quibusdam Doctorum opinionibus defendere non dubitant*. Quod sane decretum, quam justum sit, & disciplinæ Ecclesiasticæ conforme, nemo non intelligit. Ecquando enim sine necessitate infamiam alterius occultam prodere fas est? Immo aut incaute, aut malitiose detectam resarcire, si per nos commode licet, jubemur. Deinde quum Sacerdotes teneantur monere pœnitentes, ut sua quidem, non vero aliena crimina confiteantur; quid est quod ipsi postea sibi potestatem usurpent extorquendi a pœnitentibus aliorum peccata? At hoc, inquiunt, recta intentione exquiritur, atque ut complicem quoque ad meliorem frugem deducamus. Sed nulla tibi est obligatio corripiendi, nisi quos confessio reos in sacro Tribunali statuit. Contra tibi obligatio est servandi sub sigillo, quæ tibi in confessione revelantur, sive pœnitentis sint, sive aliorum. Præterea indebitis hisce interrogationibus pœnitentes a Sacramento deterres, dum eos prodere cogis id quod ipsi a detegendo abhorrent, neque ulla obligatione detegendi tenentur. Gravioris etiam peccati reum te facis, quotiescumque ob negatam Complicis revelationem pœnitenti absolutionem negas. Dum suo munere functus fuerit pœnitens, & peccata sua detestatus, eadem plene fuerit confessus cum proposito non peccandi, neque agitur de recidivis, de occasione proxima, aut de pœnitentibus diu in cœno gravium peccatorum voluntatis, id juris ad absolutionem pœnitens acquisivit, ut sine gravi injuria, & contemptu, atque abusu Sacramenti Confessarius denegare eamdem non possit. Ad hæc, quisquis ex notitia complicis in confessione habita, quamquam licentia pœnitentis confisus complicem corrigendum suscipit, scandalis non paucis obnoxius est. Indignatur enim quicumque secreta sua crimina detecta videt, suæque famæ vulnus illatum apud Confessarium. In querelas igitur is facile erumpet, & sigillum Sacramentale fractum suspicabitur, & sacerdotem veluti proditorem tanti Sacramenti habebit, quæ certe in perniciem Religionis vergere possunt. At quanto graviores tragœdias excitabit complex, ubi resciverit, non sponte factam, sed extortam fuisse in confessione revelationem sui nominis, atque licentiam revelatione illa utendi? Nam sine hac licentia fracti sigilli reus foret Sacerdos. Igitur intolerandæ imprudentiæ, & zeli sine scientia facinus hic habes. Deinde tametsi sine dolo malo, & in bonum tantummodo finem complicis nomen Confessarius detegendum curaret, fieri non posset, quin hominum malitia id tentatum arbitraretur in pravum aliquem finem, ex quo non levis invidia, atque odium adversus ipsum Sacramentum conciperetur. Et sane quum inter tot probos Ecclesiæ Ministros vix fieri possit, quin aliquis interdum a concupiscentia in transversum agatur, & in venenum convertere possit, quæ Christus Dominus in medicinam nostram instituit; satis ejusmodi periculum foret, ut omnino præcluderetur in posterum aditus ejusmodi interrogationibus minime ad Sacramentum necessariis, & tam facile scandala, & perniciem animarum parituris. Propterea sapientissime Summus Pontifex in Decretali addidit: *Nec fieri potuit, quin ea de caussa & oblocutiones, & scandala, & non Ministrorum tantum, sed sacri etiam ipsius Ministerii odium, & animarum ingens perturbatio in populo fideli exorta sint*.

In alterius vero Constit. Comment. iterum, ait, conficitur quæcumque perversa Confessariorum curiositas, ac præcipue negantium absolutionem renuentibus revelare complicem, eosque a Sacra Inquisitione puniendos S. Sedes decernit: *Dummodo tamen hujusmodi interrogandi, ac denegandi actus talibus circumstantiis conjunctus sit ac investitus; quæ sic agentem Confessarium de adhæsione ad prædictam reprobatam praxim, tamquam ad licitam, vel alio quovis modo de prava credulitate suspectum reddant*. Si ejusmodi circumstantiæ desint, deferendus non erit ille ad Inquisitionis Tribunal. Non desunt sane Confessarii simplicitate laborantes, qui melius conscientiæ pœnitentis se prospicere posse aliquando putent, si nomen complicis audiant. Fieri potest, ut nulla malitiæ suspicio in ipsos cadat; quod non difficile prospici potest. Quum exempli caussa de furtis, de fraudibus, de periclitante alicujus honore agitur: tum bonus Confessarius (imprudenter fortasse) exquirit complicis nomen, consilium, ut sibi videtur, opportunum daturus. Hic tamen illius error ad cognitionem Inquisitorum non pertinet. Idem infra aliis disertis verbis inculcat Pontifex inquiens: *Quod si Confessarii de complicis nomine perperam interrogantis, absolutionemque, ni sibi detegatur, actum denegantis contingat ejusmodi esse, ut quamvis imprudens, & malus, simplex tamen quidam, & nudus actus fuerit, idest iis circumstantiis destitutus, quæ de prava credulitate, vel de mala adhæsione ad praxim in sæpe dicto nostro Brevi reprobatam tamquam illicitam, eumdem Confessarium suspectum reddant: tunc istiusmodi delictum, neque denuntiationis oneri, neque Sancti Officii prædicti cognitioni subjectum erit, sed de illo cognoscere, atque in delinquentem Confessarium per suspensionem ab audiendis confessionibus, vel alias canonicas, & legitimas pœnas pro delicti modo animadvertere ad locorum Ordinarios in sua cujuscumque diœcesi omnino spectabit*. Rectissime hæc: nam ea, quæ errorem, aut suspicionem erroris contra dogmata Fidei, aut opiniones scandalosas, & perniciosas, a Sede Apostolica damnatas, minime continent, ab Inquisitionis jurisdictione semota sunt. Æquissimus vero Pontifex nihil voluit imminutum de ordinaria jurisdictione Episcoporum, quam tamen læsam ab Inquisitore Generali iidem, ut supra vidimus, expostulabant.

Itaque si quis cognoverit, quemquam e Confessariis deliquisse modis in Pontificio Brevi expressis, obligatur ad illum denuntiandum Sancto Officio intra terminum triginta dierum, tunc solum quum circumstantiæ occurrunt, quæ indicent, aut justæ suspicioni locum præbeant, Confessarium credere licitam hujusmodi interrogationem quæ intrinsece illicita sit, nisi forte legitima aliqua caussa interrogandi, de qua supra egimus, intercedat. Ad hoc etiam, ut denuntiatio facienda sit Sancto Officio, exigit Pontifex, ut Confessarius Sacramentalem absolutionem pœnitenti denegarit. Exceptionem alteram nunc accipe. *Verum tamen*, subdit Pontifex, *ab hujusmodi*

onere

anere justis de caussis eximi volumus, & eximimus personam ipsam Pœnitentem dumtaxat in caussa propria, idest in casu, quo suum peccatum confitens, a Confessario adigatur ad sibi manifestandum nomen complicis in eodem peccato; tunc enim pœnitentem hujusmodi ab obligatione eumdem Confessarium denuntiandi liberamus. Sed quando aliunde, quam ex propria, ut dictum est, confessione, noveris, Confessarium aliquo ex superius enumeratis, & Sancto Officio denuntiandis modis deliquisse; tunc eum & ipse denuntiare ex ista aliunde habita notitia teneatur.

Quæst. VII. *An peccata dubia debeant aperiri in confessione?*

Resp. Affirm. Si dubium sit cum fundamento, sive dubites an mortaliter peccaveris, sive an confessus fueris peccatum, quod certo scis esse mortale. Ita Suat., Sanch., De-lugo, Valent. &c. Et videtur communis sententia. *Prob.* 1. Ex sensu & praxi fidelium, cujus initium dignosci nequit: quare ab ipsis Apostolis a Christo, vel Spiritu Sancto edoctis manavit: 2. Ex ipsa natura Sacramenti per modum Tribunalis instituti, in quo cum Christus instituerit Sacerdotes tamquam Vicarios Dei pro remissione peccatorum obtinenda, voluit ut ea omnia peccata ad eos deferrentur, pro quibus præcepta erat contritio perfecta, qualia sunt non solum mortalia certa, sed etiam dubia. 3. Non confitendo illa, exponis te periculo non confitendi omnia mortalia contra præceptum divinum. 4. Possessio stat pro lege confitendi, a qua Conc. Trid. sola venialia excipit. 5. Ex Conc. Trid. peccata, quæ sunt in conscientia debent declarari: at dubia, ut dubia, sunt in conscientia, & remitti debent saltem ut dubia: & proinde cognosci ut talia. Confirmatur ex S. Thom. q. 6. Supplementi art. 4. ad 3. ubi ait: *Quando aliquis dubitat de aliquo peccato, an sit mortale, tenetur illud confiteri dubitatione manente. Quia qui aliquid committit, vel omittit, in quo dubitat esse peccatum mortale, peccat mortaliter, discrimini se committens. Et similiter periculo se committit, qui de hoc quod dubitat esse mortale, negligit confiteri: non tamen debet asserere illud mortale esse, sed dubitative loqui, & judicium Sacerdotis expectare, cujus est discernere lepram & lepram.*

Porro lex confessionis non est odiosa, sed favorabilis: cum sit a Christo instituta ad salutem animarum, & ad peccata commissa delenda, ac futura præcavenda.

Hinc 1. Qui certo judicat se peccasse mortaliter, sed dubitat an peccatum illud confessus fuerit, tenetur illud confiteri: quia non potest prudenter judicare se certæ obligationi confitendi integre satisfecisse.

Hinc 2. Qui scit se commisisse peccatum aliquod, sed dubitat sit ne mortale, an veniale, tenetur hoc peccatum confiteri. Nam non potest prudenter judicare, se non peccasse mortaliter: ac proinde omittens confessionem illius peccati, exponeret se periculo non faciendi confessionem integram.

Hinc 3. Qui post diligens examen dubitat an aliquod peccatum, quod scit esse mortale, admiserit, tenetur illud confiteri. Nam is non potest judicare prudenter, se non admisisse tale peccatum, ac proinde si illud non confiteatur, exponit se imprudenter periculo non faciendi confessionem integram. Item is non vult sufficienter, & quantum est in se, satisfacere obligationi confitendi omnia mortalia.

Observa. 1. Peccata dubia declaranda sunt ut dubia, sicut certa ut certa. Qui mortale ut dubium confessus est, si postea certo norit illud a se commissum esse, tenetur iterum illud confiteri ut certum; quia ex institutione Christi pœnitens tenetur omnia mortalia confiteri prout sunt in ejus conscientia; & eo modo, quo Sacerdos recte censere possit de eorum gravitate, & pœna convenienti imponenda. Et contra qui peccatum ut dubium confessus est, quod postea cognoscit se non commisisse, non tenetur in sequenti confessione id aperire: quia carentia peccati non est materia confessionis. Qui non habet peccata nisi dubia, tenetur confiteri peccatum aliquod certum; saltem veniale, licet antea remissum, ne exponatur Sacramentum periculo nullitatis.

Quæst. VIII. *An peccata mortalia ex oblivione, vel ob justam aliam caussam omissa, debeant declarari in sequenti confessione?*

Resp. Affirm. Quia 1. Ita est generalis fidelium persuasio, & praxis. 2. Ex Conc. Trid. sess. 14. c. 7. necessarium est jure divino, confiteri omnia & singula mortalia post baptismum commissa, quorum memoria habeatur. 3. Ex S. Th. in 4. dist. 21. qu. 2. art. 2. ad 1. quodlibet mortale debet subjici sententiæ Sacerdotis, ut pro eo imponat satisfactionem convenientem. 4. Alexander VII. damnavit hanc propositionem. *Peccata in confessione omissa, seu oblita ob instans vitæ periculum, aut ob aliam caussam, non tenemur in sequenti confessione exprimere.*

Item qui tantum confuse, & generice mortalia peccata confessus est, eo quod distinctum eorum numerum & speciem non recordaretur, tenetur postea in sequenti confessione, si recordetur, eorum numerum distinctum & speciem confiteri. Quia est præceptum divinum confitendi distincte omnia, & singula mortalia quoad numerum & speciem, quod is nondum observavit.

Quæst. IX. *An qui aliquam circumstantiam in confessione aperiendam oblitus est, teneatur postea confiteri iterum peccatum, ad quod illa circumstantia pertinet?*

Resp. Affirm. Si tota malitia hujus circumstantiæ nequeat exprimi sine declaratione peccati; quia tunc hujus declaratio per se necessaria est ad circumstantiam aperiendam.

Quæst. X. *Quænam integritas ad valorem, & effectum Sacramenti requiratur?*

Nota. Duplex distinguitur confessionis integritas, materialis, & formalis. Confessio materialiter integra, est accusatio omnium mortalium commissorum quoad numerum, species, & circumstantias declarandas. Confessio formaliter integra est accusatio eorum dumtaxat mortalium, quæ pœnitens potest & debet declarare in iis circumstantiis, in quibus versatur.

Resp. 1. Per se loquendo integritas confessionis ad valorem Sacramenti requisita exigit, ut quantum moraliter fieri potest, declarentur. 1. Omnia peccata mortalia tam occulta, & interna, quam externa & publica, etiamsi aliunde essent nota Confessario, neque enim notitia Confessarii, sed confessio pœnitentis est pars Sacramenti. 2. Eorum numerus. 3. Omnes species morales. 4. Omnes circumstantiæ, cum

quæ

quæ speciem mutant, tum quæ solum addunt malitiam mortalem ejusdem speciei. 5. Ipsi actus externi, & affectus mali ac damna inde secuta. 6. Peccatum complicis, & persona quæ fuit objectum peccati, dum aliter proprium peccatum sufficienter exponi nequit. 7. Omnia mortalia dubia. *Prob.* Quia ut probavi, horum omnium declaratio præcepta est a Christo, qui instituit Sacramentum Pœnitentiæ per modum judicii reconciliativi & punitivi; in quo videlicet non solum reus absolvatur, sed etiam convenienter puniatur, & contra relapsum præmuniatur. Talis autem judicii rectitudo & æquitas exigit cognitionem adæquatam caussæ, quantum moraliter haberi potest.

Hinc qui sine justa caussa aliquod mortale, vel circumstantiam necessariam scienter celat, facit confessionem nullam & sacrilegam, ex Conc. Trid. c. 5. ibi; *Qui scienter aliqua reticent, nihil divinæ bonitati per Sacerdotem remittendum proponunt*. Quare non solum illud mortale sacrilegium, sed etiam omnia alia mortalia, quæ confessus est, tenetur iterum singillatim confiteri: (nam ex præcepto Christi omnia peccata subjici debent validæ absolutioni.

Resp. 2. Integritas materialis non requiritur absolute; quia sæpe est impossibilis cognitio omnium omnino mortalium, etiam post diligens examen. At ex Concil. Trid. c. 5. *Impium est, confessionem, quæ præcipitur, impossibilem dicere, aut carnificinam conscientiarum appellare*.

Resp. 3. Absolute sufficit integritas formalis. Quia confessio formaliter tantum integra, est ea, in qua ex gravi justa caussa, vel oblivione inculpabili omittuntur aliqua peccata. At talis confessio sufficit; nam secundum Doctores omnes, variæ sunt caussæ excusantes a confessione omnium mortalium, quæ generatim ad impotentiam physicam & moralem revocantur, quia Christus noluit, ut Sacramentum Pœnitentiæ institutum in gratiam Fidelium lapsorum, & ut medium ad justificationem necessarium, foret illis non solum absolute, sed etiam moraliter impossibile, ob damnum aliquod valde grave confessioni extrinsecum.

Hinc a confessione integra materialiter excusantur, 1. Qui ex oblivione inculpabili, vel ignorantia invincibili, aliquod mortale omittunt. 2. Muti, si per gestus, scriptum, vel alia signa nequeant omnia declarare. 3. Qui versantur in periculo moriendi ante absolutionem, nisi mox detur; tunc enim auditis aliquot, absolvendi sunt. 4. Cum in naufragii periculo imminenti, vel instante pugna, nequeunt omnes integre confiteri; tunc sufficit confessio confusa, quia omnes simul significant se peccasse, dolere de peccatis, & velle absolvi. Immo tunc poterunt simul absolvi, si necesse sit, per hanc formulam: *Ego vos absolvo ab omnibus censuris & peccatis*. Si tamen unusquisque potest saltem aliquod peccatum in particulari confiteri privatim, ad id tenetur. 5. Ii, quorum idioma non nisi ex parte intelligi potest a confessario, si nequeant alteri confiteri, sitque necessitas confitendi, vel juxta aliquos urgeat præceptum annuæ confessionis. 6. Sacerdos, dum peccatum suum confiteri nequit absque fractione sigilli confessionis. 7. Quicumque confiteri nequit aliquod peccatum sine gravi damno confessioni extrinseco, temporali, vel spirituali, sive proprio, sive etiam alieno; nam lex charitatis obligat ad diligendum proximum sicut nos ipsos, & proinde ad vitandum ejus damnum; ut si prudenter timeas, ne confessarius, qui solus haberi potest, frangat sigillum, vel ex tua confessione sumat occasionem peccandi, vel graviter nocendi proximo. Sed tunc requiritur justa caussa confitendi hic & nunc tali confessario, ut præceptum confitendi, vel necessitas celebrandi ad vitandum grave scandalum, aut infamiam; alioqui adeundus est alius confessor, vel differenda confessio, si commode differri queat. Item si infirmi vires periclitentur in accuratiori peccatorum declaratione, vel si integra confessio laborantis morbo valde contagioso a longe audiri nequit, nec prope sine periculo maximo mortis confessoris, tunc audito uno, aut altero peccato, potest absolvi. At magnus populi concursus, dies Indulgentiæ, vel festivitatis magnæ, ut Paschatis, per se præcise non excusat ab integritate confessionis, quia tunc non adest sufficiens necessitas dimidiandæ confessionis: & maxime inde abusus ac magna incommoda orientur. Hinc Innocentius XI. damnavit hanc propositionem: *Licet sacramentaliter absolvere dimidiate confessos, ratione magni concursus pœnitentium, qualis, ver. gr. potest contingere in die alicujus magnæ festivitatis, aut indulgentiæ*.

Porro semper remanet obligatio confitendi peccata omissa, sublato impedimento.

Dixi. *Confessioni extrinseco*: Nam incommodum confessioni velut intrinsecum, seu natum sequi ex ipsa confessione, ut confusio pœnitentis, vel jactura bonæ opinionis apud confessarium, non excusat: alias nullum esset præceptum confessionis, nec per se obligaret.

Resp. 4. Ad valorem Sacramenti requiritur confessionis integritas respectu ejusdem Sacerdotis & ejusdem absolutionis: ita ut omnia mortalia, quæ sunt in conscientia, necessario declaranda sint eidem Sacerdoti, & in ordine ad eamdem absolutionem. Est de fide, & constat. *Prob.* I. Ex perpetua Ecclesiæ praxi, quæ nunc cernitur, & cujus initium cum ignoretur, nec ostendi possit, ab ipsius Christi præcepto repetendum est. 2. Ex Conc. Later. IV. c. *Omnis* 3. Ex Conc. Floren. in Decreto, docentibus omnia peccata eidem Sacerdoti declaranda esse; & in hoc jus divinum dumtaxat explicant. 4. Ex Concil. Trid. sess. 14. c. 5. declarante confessionem, in qua pœnitens aliquod peccatum Sacerdoti reticet, esse nullam: *Qui scienter*, inquit, *aliqua reticent, nihil divinæ bonitati per Sacerdotem remittendum proponunt*. Non dicit *Sacerdotes*. Ratio est voluntas Christi, qui omnia peccata subjecit judiciali sententiæ Sacerdotis. Sententiæ autem æquitas ac rectitudo exigit cognitionem adæquatam caussæ, in quam fertur. Unde cum sententia absolutionis feratur in omnia peccata mortalia (nam unum sine alio remitti nequit) prærequirit, quantum fieri potest, cognitionem omnium mortalium.

Quæst. XI. *An pœnitens tenetur diligens examen præmittere confessioni?*

Resp. Affirm. *Prob.* 1. Ex Concil. Trid. sess. 14 c. 5. dicente, præcipi confessionem omnium mortalium: *Quorum post diligentem sui discussionem conscientiam habent . . . & a pœnitentibus exigi, ut post-*

postquam quisque diligentius se excusserit, & conscientiæ suæ sinus omnes, & latebras exploraverit, ea peccata confiteatur, quibus se Dominum mortaliter offendisse meminerit. 2. Qui præcipit actum, simul præcipit etiam media ad illum necessaria. At diligens examen est necessarium ad confitenda omnia peccata. Ea autem diligentia adhiberi debet, *quam in rebus gravissimis ponere solemus*, ait Catech. Roman. & quæ moraliter sufficiat ad cognoscenda peccata commissa, consideratis capacitate, & memoria pœnitentis, diuturnitate temporis ab ultima valida confessione transacti, multitudine & qualitate negotiorum, occasionum, & consuetudine peccandi, aliisque circumstantiis. Quare non æquale in omnibus requiritur examen, sed in aliis brevius, in aliis longius.

Quæst. XII. *Quandonam iterari debet Confessio?*

Resp. Quoties fuit nulla, sive culpabiliter, sive inculpabiliter; sive ex parte pœnitentis defectu doloris, vel propositi sufficientis, & integritatis formalis, vel ob notabilem negligentiam in excutienda conscientia, nisi confessor eam suppleverit; sive ex parte confessarii defectu potestatis aut intentionis requisitæ. Quia in his casibus Sacramentum fuit nullum, & sic peccata non fuerunt per illud remissa. Omnia autem peccata mortalia debent subjici potestati clavium, & remitti per Sacramentum Pœnitentiæ, ideoque per confessionem & contritionem debitam, & absolutionem validam. Idem dic, si dubium sit, an confessio irrita fuerit: nam præcepto certo non satisfit per dubiam excutionem, & in dubio pars tutior eligi debet.

Sed an is, qui fecit confessionem aliquam invalidam, tenetur cum illa omnes subsequentes iterare?

Resp. Tenetur, si eas fecit cum conscientia confessionis invalidæ, quia revera sunt omnes invalidæ, ob defectum essentialem. At si post unam confessionem invalidam, postea fecit alias cum debita dispositione, & bona fide procedens, præcedentis defectus nullam habens memoriam; non tenetur, inquit Sylvius, has repetere, sed solum illam, vel illas, quas fecit cum conscientiæ defectu: quia illæ aliæ fuerunt validæ, cum habuerint omnia necessaria ad bonam confessionem.

Quæst. XIII. *An est mortale mentiri in confessione?*

Resp. 1. Mortale sacrilegium est omne mendacium in materia confessionis necessaria, ut si pœnitens falso neget, se commisisse mortale nondum legitime confessum, vel circumstantiam necessariam, vel si neget aliquid aliud grave, quod interrogatus a confessario tenetur aperire, qualis est peccandi consuetudo, dispositio præsens &c. Nam tunc in re gravi ad Sacramentum, vel ejus rectam administrationem pertinente, decipit judicem suum, & medicum a Christo institutum, ut secundum cognitionem per confessionem partam, & pœnas peccatis proportionatas imponat, & remedia opportuna præscribat. Idem dic, si contra conscientiam falso asserat se commisisse mortale, quia judicem suum in re gravi ad judicium Sacramentale pertinente & necessaria decipit, & per illam additionem in re gravi ejus judicium pervertit. Secus, si verum putat.

Item mortaliter peccat, qui in confessione generali falso asserit, se jam peccata aliqua mortalia confessum fuisse. Quia in re gravi & necessaria decipit Confessarium, qui putat mortalia illa jam declarata & remissa fuisse, nec jam esse materiam necessariam Sacramenti, unde non potest prudenter pœnam convenientem pro illis statuere: nam non eadem pœna pro peccatis mortalibus nondum sacramentaliter remissis, quæ pro peccatis sic jam remissis, imponi debet.

Resp. 2. Mendacium in materia non necessaria, hoc est, quæ non sit sub mortali declaranda; ut sunt peccata venialia, vel mortalia jam legitime confessa & remissa, quorum cognitio non est necessaria ad recte administrandum Sacramentum, est ex communi sententia solum veniale. Quia tunc non decipitur graviter judex in ordine ad debitum judicium, cum materia non sit necessaria, nec spectet ad substantiam judicii necessarii; est tamen veniale gravius ob irreverentiam Sacramenti. Esset autem mortale, si aliunde non daretur materia valida Sacramenti; nam tunc irrita redderetur absolutio.

Quæst. XIV. *An peccata venialia sunt materia sufficiens confessionis, licet non necessaria?*

Resp. Affirm. Ita Concil. Trid. sess. 14. c. 5. *Venialia quamquam recte & utiliter, citraque omnem præsumptionem in confessione dicantur, quod piorum hominum usus demonstrat; taceri tamen citra culpam, multisque aliis remediis expiari possunt*. Nam Christus dedit sacerdotibus potestatem remittendi generatim omnia peccata, quæ remitti possunt, Joan. 10. *Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis*. Porro extra casum necessitatis non sunt confitenda venialia tantum in genere, sed debet alioquin addi in specie, ut v. g. aliquando mendacium, tum quia est contra praxim fidelium, tum quia accusatio & judicium per se loquendo fieri debent circa materiam in specie determinatam. Ita Suarez, & alii communius.

Quæst. XV. *An quævis peccata jam remissa per absolutionem, sunt semper materia sufficiens novæ confessionis?*

Resp. Affirm. *Communis & certa sententia est*, inquit Suarez. *Prob.* 1. Ex extravag. Bened. XI. de privil. ubi ait, eadem peccata iterato confiteri salubre esse. 2. Quia peccata jam remissa possunt esse materiam contritionis & confessionis, atque possunt adhuc remitti remissione priorem confirmante per novam gratiam; & Christus remittendi potestatem non restrinxit ad unum actum remissionis, propter majorem utilitatem animarum. 3. Ex piorum ac doctorum hominum usu Ecclesiæ noto, nec reprehenso, quæ probatio valet: nam hunc adhibet Conc. Trid. supr. cit. ad probandum valorem confessionis venialium.

Nota. Confessor dubitans, an ea, quæ pœnitens confitetur, sint peccata etiam venialia, non potest eum absolvere. Quia non licet applicare formam materiæ dubiæ, alioqui exponeretur Sacramentum periculo nullitatis; sola autem peccata sunt materia remota pœnitentiæ. Quare ut detur materia certa, curare debet, ut pœnitens confiteatur peccatum certum jam alias remissum, & illud in contritione includat.

Quæst. XIV. *An confessio necessario fieri debeat voce?*

Resp. 1. Id non est de essentia Sacramenti; sed confessio potest valide fieri nutibus, gestibus, vel scripto, si desit facultas loquendi. Constat, 1. ex pra-

praxi Ecclesiæ, quæ mutos, & moribundos vocis usu destitutos, per nutus vel alia signa confitentes absolvit. Et ex Rituali Romano docente moribundum vocis usu destitutum absolvendum esse. 2. Quia Christus solum præcipit confessionem, qua peccata declarentur Sacerdoti ut judici; quod sufficienter fieri potest per nutus, vel scripturam.

Resp. 2. Non licet absque necessitate aliter quam voce confiteri. Constat, 1. Ex communi Theologorum consensu. 2. Ex consuetudine Ecclesiæ vim legis obtinente, & obligante graviter, utpote de re spectante ad convenientem modum perficiendi Sacramentum; nam verba sunt aliis signis longe aptiora ad significandum, & ex S. August. tenent in significando principatum. 3. Ex Conc. Florent. requirente confessionem oris, & ex Bened. XI. in Extrav. *Inter cunctas*, de privil. ibi. *Nisi articulus necessitatis occurrat, Sacerdoti facienda oris confessio exigitur*. Et vero alia signa non sunt inducta, nisi in supplementum verborum vocalium. *Ex institutione Ecclesiæ tenetur homo, qui potest, ut verbo confiteatur; non solum propter hoc, ut ore confitens magis erubescat, & qui ore peccavit, ore purgetur; sed etiam quia semper in omnibus Sacramentis accipitur id cujus est communior usus. Unde & in manifestatione peccatorum convenit uti verbis, quibus homines communius & expressius suos conceptus significare consueverunt*. Ita S. Thom. Quodl. 1. qu. 6. art. 1.

Resp. 3. Qui voce non potest, tenetur aliis signis, etiam scripto confiteri, etiam extra mortis periculum. Quia præceptum confitendi obligat saltem, cum sine gravi damno confessioni extrinseco observari potest. Sed hic modus confitendi nullum damnum, saltem grave, affert. Neque scriptura est per se instrumentum publicationi obnoxium, & potest statim comburi, vel lacerari.

Quæst. XVIII. *An excusetur a confessione, qui confiteri nequit, nisi per interpretem?*

Nota. Ex Concil. Trid. sess. 14. cap. 5. neque est necessarium jure divino, ut confessio publice fiat, sed valet confessio secreta & auricularis, neque a Christo prohibitus est modus publice confitendi. Unde ex communi sententia valet confessio, sive secreto, sive publice fiat; nam ad valorem Sacramenti solum requiritur accusatio peccatorum facta Sacerdoti ut judici; hæc autem potest esse utroque hoc modo.

Resp. Multi docent, neminem ex vi præcepti confessionis obligari ad confitendum per interpretem, licet recte possit, eo quod Christus nos non obligarit ad declaranda peccata, nisi soli Sacerdoti absolutionis ministro: nec ex Conc. Trid. sess. 14. cap. 5. Christus præcepit, ut peccata declararentur publice, id est, coram aliis. Præterea Conc. Later. IV. præcipit solum, ut pœnitens omnia sua solus peccata confiteatur Sacerdoti.

Tamen S. Th. in dist. 17. q. 3. art. 4. q 3, postquam dixit: "In eo, qui usum linguæ non habet, sicut „ mutus, vel qui est alterius linguæ, sufficit quod per „ scriptum, aut nutum, aut interpretem confiteatur, „ quia non exigitur ab homine plus quam possit: *ait* „ *generatim*. Quando non possumus uno modo, de„ bemus secundum quod possumus confiteri.„ Certe ad id tenemur saltem ex præcepto caritatis propriæ, si alioqui diu abstinendum esset a confessione. Quia tunc periculum esset diu permanendi in peccato, cum difficile sit, nec ita frequens, habere contritionem perfectam; hæcque obligatio maxime urget in periculo mortis, ubi tenemur omnia media tutiora adhibere ad salutem consequendam. Non pauci autem dicunt, sufficere tunc confiteri per interpretem aliquod dumtaxat peccatum, accusando se de ceteris in generali: nam integra peccatorum confessio præcepta est, dum moraliter fieri potest soli Sacerdoti. Sed Delugo docet, præceptum divinum obligare ad confitendum in articulo mortis omnia mortalia per interpretem, eo quod manifestatio peccati apud duos sigillo obstrictos non sit detrimentum ita grave, ut propter illud præceptum divinum confitendi omnia mortalia prorsus omittatur, & non tantum differatur. Neque talis confessio potest censeri publica, sicut neque est publica confessio, qua idem peccatum reservatum manifestatur superiori & inferiori. Additque ob eamdem rationem nos teneri in articulo mortis confiteri omnia mortalia, etiamsi sciremus Sacerdotem aliquod revelaturum alteri, si nullum aliud malum timeatur, nisi mera notitia peccati manens in uno alio, qui tali notitia in nullius præjudicium possit uti. Et hoc puto servandum in praxi.

Quæst. XVIII. *An confessio Sacerdoti præsenti necessario fieri debeat?*

Resp. Affirm. *Prob.* 1. Ex usu totius Ecclesiæ. 2. Ex Concil. Trid. sess. 14. c. 2. Christus eos, qui se post baptismum crimine aliquo contaminarunt, *ante hoc Tribunal*, Sacramenti Pœnitentiæ, *tamquam reos sisti voluit*. Ergo ex institutione Christi ad validam absolutionem requiritur, ut pœnitens coram Sacerdote judice sistatur, & personaliter compareat. 3. Ex Decreto Clem. VIII. dato an. 1602. quo hanc propositionem, scilicet *licere per litteras, seu internuntium confessario absenti peccata sacramentaliter confiteri, & ab eodem absente absolutionem obtinere*, ad minus uti falsam, temerariam, & scandalosam damnavit, ac prohibuit. Quod intelligendum est non solum conjunctim, nempe quoad confessionem & absolutionem simul, sed etiam divisim, nempe quoad alterutram, ut postea declaravit ipse Clemens, & Paulus V. 4. Quia debita hujus Sacramenti administratio per se loquendo id exigit. Nam ut Sacerdos pœnitentem absolvat per se loquendo, debet habere moralem certitudinem de integritate confessionis, & debita dispositione ac contritione pœnitentis. Hanc autem certitudinem habere non potest, nisi pœnitentem confitentem audiat. Dico *per se loquendo*, quia per accidens, nempe in articulo mortis confessio facta Sacerdoti absenti est licita & valida, quando aliter fieri non potest. Nam Sacerdos potest & debet absolvere moribundum sensibus destitutum, qui ipso absente absolutionem petiit.

Quæst. XIX. *Quænam observanda sunt circa præceptum Ecclesiasticum Confessionis?*

Resp. Sequentia. 1. Hoc præceptum obligat omnes fideles adultos ad confitendum saltem semel in anno, ex Conc. gener. Later. IV. c. 21. ibi: *Omnis utriusque sexus fidelis postquam ad annos discretionis pervenerit, omnia sua solus peccata saltem semel in anno fideliter confiteatur proprio Sacerdoti*. Idque sub mortali, ut patet, tum ex gravitate ma-

teriæ,

teriæ, tum ex pœna adjuncta: *Alioquin & vivens ab ingressu Ecclesiæ arceatur, & moriens christiana careat sepultura*. Nomine proprii Sacerdotis intelligitur quidem Parochus, sed sine exclusione Episcoporum, & Sacerdotum ab iis delegatorum. Nam Episcopi eamdem & longe majorem jurisdictionem habent in parochianos, suntque pastores ipsorum parochorum: quare hic canon intelligitur salvo jure Episcoporum.

2. Præcipitur confessio valida, sacramentalis, & apta ad reconciliationem cum Deo, ideoque per absolutionem validam terminata. Nam ex Conc. Trid. cap. 5. Ecclesia id præcipit, ut præceptum divinum confessionis saltem semel in anno impleatur; ac proinde non aliam confessionem præcipit, quam Deus; at Deus præcipit confessionem validam, ac dolorosam, quam sequatur absolutio. Hinc Alexand. VII. damnavit hanc propositionem: *Qui facit confessionem voluntarie nullam, satisfacit præcepto Ecclesiæ*.

3. Qui toto anno confessionem omisit, tenetur confiteri prima die anni sequentis, si potest; aut prima data opportunitate, & continue, donec impleverit: alioqui peccat deinceps, & toties quidem, quoties potest commode confiteri, & omittit. Nam Ecclesia absolute præcipit confessionem annuam primario propter se, prohibetque ejus dilationem ultra annum; ita ut annus designetur non ad finiendam, sed ad sollicitandam obligationem jure divino impositam, & ut terminus ultra quem remaneat obligatio, ut patet his verbis Concil. Trid. *Saltem semel in anno*: lex enim Ecclesiæ lata fuit, ut fideles non nimium differrent observationem præcepti divini. Ergo qui elapso anno statim non confitetur, violat præceptum, & continuo tenetur confiteri; perinde ac qui non solvit censum annuum, solvere continuo tenetur, transacto anno.

Item ex vi hujus præcepti tenentur fideles anticipare confessionem in quavis parte anni, si prævident, fore ut, omissa illa occasione, nequeant postea toto illo anno confiteri, v. gr. ex longa navigatione, vel peregrinatione per terras infidelium. Quia hoc præceptum non terminatur ad finem anni, sed obligat ad confitendum saltem semel in anno: quæ obligatio currit toto anno, ideoque in illo complenda. At si homo positus in illa occasione non confiteatur statim, non implebit præceptum in anno, seu obligationem annuam.

4. Quamvis hoc præcepto certum anni tempus confitendi non statuatur, tamen consuetudo invaluit confitendi intra Quadragesimam, vel quindenam paschalem, approbata a Concil. Trid. Quare juxta multos annus pro servando hoc præcepto computatur ab una quindena Paschali ad aliam; & ita fert fidelium praxis, & reipsa solum eo tempore pastores confessionem a fidelibus exigere solent.

5. Pœna interdicti a Conc. Later. statuta in omittente annuam confessionem, vel paschalem communionem, est solum sententiæ ferendæ, uti verba indicant. Quare ad eam imponendam requiritur auctoritas Ordinarii, cum Parochi careant jurisdictione in foro externo.

Sed an teneantur hoc præcepto, qui solius culpæ venialis sibi conscii sunt?

Resp. Multi negant, quia 1. Conc. Later. & Trid. præcipiunt confessionem omnium peccatorum: ergo non loquuntur de venialibus. 2. Ex Conc. Trid. sess. 15. c. 5. Ecclesia solum statuit, ut divinum præceptum confessionis saltem semel in anno ab omnibus observaretur; at præceptum divinum non obligat ad confitendum venialia, ex eod. cap.

Affirmant Richard. Alensis, & S. Bonav. Sylvest. Fagnan. & aliqui recentiores: quia alioqui minæ interdicti per canonem intentatæ inutiles forent, nam fideles censerentur se sibi non esse conscios mortalium: unde ut præceptum divinum ab omnibus religiose servaretur, Ecclesia præcepit, ut omnes & singuli, licet sibi solorum venialium conscii, semel in anno confiterentur.

S. Thomas hanc opinionem ita amplectitur, ut oppositam non rejiciat: nam, in 4. dist. 17. qu. 3. art. 1. q. 3. ad 3. Sic ait: *Dicendum, quod ex vi Sacramenti non tenetur aliquis venialia confiteri, sed ex institutione Ecclesiæ, quando non habet alia, quæ confiteatur. Vel potest dici secundum quosdam, quod ex decretali prædicta non obligantur nisi illi, qui habent peccata mortalia: quod patet ex hoc quod dicit, quia debet omnia peccata confiteri, quod de venialibus intelligi non potest... ex hoc etiam ille, qui non habet mortalia, non tenetur ad confessionem venialium; sed sufficit ad præceptum Ecclesiæ implendum, ut se Sacerdoti repræsentet, & se ostendat absque conscientia mortalis esse, & hoc ei pro confessione reputatur*. (1)

ARTICULUS III.

De satisfactione.

Quæst. I. AN, & qualem satisfactionem imponere tenetur Confessarius?

Nota 1. Satisfactio hic sumitur pro voluntaria sui ipsius punitione, ad compensandam injuriam Deo per peccatum illatam. Duplex est, nempe Sacramentalis, de qua hic agitur; & non Sacramentalis, quæ fit non solum piis ac laboriosis operibus sponte susceptis, sed etiam malis ac ærumnis hujus vitæ a Deo inflictis, & patienter toleratis, ut docet Conc. Trid. sess. 14. c. 9.

Nota 2. Satisfactio Sacramentalis est, pœnitentia, seu actio una, vel multiplex, bona & pœnalis, a Sacerdote judice legitimo imposita, ad puniendam ac reparandam injuriam Deo illatam, vel etiam ad præcavendam futuram. Cum autem homini carnali & ad malum propenso opus quodlibet bonum sit pœnale, utpote ejus naturæ corruptæ contrarium; ideo omnis actus virtutis etiam mere internus, in satisfactionem imponi potest. Satisfactio Sacramentalis alia est vindicativa, quæ datur præcise ad præterita peccata

(1) Etiam non commissa gravi caussa præceptum annuæ confessionis obligat, ut quis se peccatorem saltem semel quotannis recognoscat. *Inst. Eccl.* 18. §. 4.

cata vindicanda, & alia medicinalis, quæ datur præcipue ad præcavendam futuram in posterum. Sæpe autem actio utrumque præstare potest.

Porro cum satisfactio a confessario imposita sit pars integralis Sacramenti, & in ea operetur vi clavium, *amplius valet ad expiandum peccatum, quam si proprio arbitrio bono faceret idem opus*. S. Thom. Quodlib. 3. q. 14. ob uberiorem meritorum Christi applicationem. Item plus, aut minus pœnæ temporalis ex opere operato remittit, prout gravior, vel levior est, & majore, vel minore devotione peragitur.

Resp. 1. Confessarius tenetur satisfactionem imponere pœnitenti valenti illam exequi. Constat 1. Ex Conc. Trid. sess. 14. cap. 8. &c. ex Traditione ac perpetua praxi Ecclesiæ. 2. Quia satisfactio est pars integralis Sacramenti, ex Conc. Trid. can. 4. At minister quantum potest tenetur procurare integritatem Sacramenti. 3. Ut Judex æquitatem servare debet; unde cum judicet inter Deum & hominem, sicut debet absolvere hominem recte dispositum; ita curare debet, ut homo satisfaciat Deo; & ut medicus tenetur curare vulnera pœnitentis: Quare gravis est obligatio satisfactionem aliquam imponendi pro mortali: immo etiam juxta multos pro solis venialibus, aut mortalibus jam alias confessis; quia gravis videtur irreverentia, Sacramentum voluntarie privare sua integritate, seu parte integrali.

Dixi *valenti &c.* Nam absolutio sine impositione pœnitentiæ danda est moribundo; qui inter confitendum sensuum usu & cognitione privatur, ut constat ex praxi Ecclesiæ.

Resp. 2. Confessarius tenetur imponere satisfactiones convenientes & salutares, tum vindicativas, tum medicinales, proportionatas numero ac gravitati peccatorum, & pœnitentis facultati ac dispositioni. Constat ex Patribus, & multis Conciliis; & præsertim ex Conc. Trid. sess. 14. c. 8. ibi: *Debent Sacerdotes quantum spiritus & prudentia suggesserit, pro qualitate criminum, & pœnitentium facultate, salutares, & convenientes satisfactiones injungere, ne si forte peccatis conniveant, & indulgentius cum pœnitentibus agant, levissima quædam opera pro gravissimis delictis injungendo, alienorum peccatorum participes efficiantur. Habeant autem præ oculis, ut satisfactio, quam imponunt, non sit tantum ad novæ vitæ custodiam, & infirmitatis medicamentum, sed etiam ad præteritorum peccatorum vindictam & castigationem: nam claves Sacerdotum non ad solvendum dumtaxat, sed & ad ligandum concessas, etiam antiqui Patres & credunt & docent*. Ratio est, quia confessarius a Christo institutus est, tum ut judex non solum solvens, sed etiam ligans seu vindicans, servata æquitate, ut ibi docet Conc. Trid. ac proinde debet servare æquitatem in pœnis præscribendis: tum ut medicus, qui pœnitentis morbo ac vulnera curet, & morborum caussas tollat, ut constat ex Patribus, Conciliis variis, ac præsertim ex Concil. gener. Later. IV. cap. *Omnis*, ubi ait: *Sacerdos sit discretus & cautus, ut more periti medici superinfundat vinum, & oleum vulneribus sauciati, diligenter inquirens peccatoris circumstantias, & peccati, quibus prudenter intelligat, quale illi debeat præbere consilium, & cujusmodi remedium adhibere, diversis experimentis utendo ad sanandum ægrotum*. Hinc patet, hanc obligationem esse ex genere suo gravem, cum ad integritatem Sacramenti, officium confessarii, & pœnitentis emendationem ac profectum; ac divinæ offensæ reparationem pertineat.

Observa 2. Salutares & convenientes satisfactiones, quas justitia divina exigit, generatim sunt, ex Concil. Trid. sess. 14. c. 8. illæ, quæ *magnopere a peccato revocant, & quasi fræno quodam coercent, cautioresque ac vigilantiores in futurum pœnitentes efficiunt: medentur quoque peccatorum reliquiis, & vitiosos habitus male vivendo comparatos contrariis virtutum actionibus tollunt . . . & quibus Christo Jesu, qui pro peccatis nostris satisfecit, conformes efficimur, certissimam inde arrham habentes, quod si compatimur, & conglorificabimur*.

2. Satisfactiones medicinales convenientes sunt eæ, quæ peccatorum caussas ac radices resecant, malos habitus tollunt, pravas cupiditates coercent, occasiones peccandi removent, vitia curant, & pœnitentis emendationem ac profectum pariunt: Tales sunt actus virtutum interni, & externi vitiis pœnitentis oppositi: contraria enim contrariis curantur. Quare Rituale Rom. ait: *Contrarias peccatis pœnitentias injungat, velut avaris eleemosynas; libidinosis jejunia vel alias carnis afflictiones; superbis humilitatis officia, desidiosis devotionis studia &c.* Item crebra oratio, sed præsertim matutina & serotina quotidiana, examen quotidianum conscientiæ, auditio quotidiana Missæ, meditationes, præsertim passionis Christi, & extremorum; lectiones librorum spiritualium, auditio concionum: frequens confessio; cura singularis vitium capitalem emendandi, fuga otii, occasionum peccandi, voluptatum, & delectationum inutilium: utilis collocatio temporis suo statui congruens, & ordo actionum cujusque diei suis obligationibus accommodatus; sensuum & cupiditatum mortificatio, crebri actus fidei, spei, caritatis, contritionis; & aliarum virtutum, vitiis & pravis cupiditatibus contrariarum; cogitatio præsentiæ Dei, omnia ubique & semper inspicientis; devotio singularis erga B. Virginem, quæ consistat tum in ejus invocatione, tum in imitatione mirabilium ejus virtutum: confessio generalis annua: secessus per aliquot dies ad vacandum exercitiis spiritualibus secundum rationem a S. Ignatio traditam &c. Mensura autem satisfactionum medicinalium est necessitas & infirmitas pœnitentis, nec unquam imminui debent, cum satisfactiones illæ sint remedia ad peccatorum fugam, pœnitentis emendationem ac profectum necessaria: unde in his integritatem, & severitatem adhibere debet confessarius, ait Suarez: Quare confessarius naturam & caussam, seu radicem ac motivum peccatorum pœnitentis prius investiget, & inquirat, ut remedia eorum emendationi apta apponat.

3. Satisfactiones vindicativæ seu pœnales, ut sint salutares & convenientes, debent esse proportionatæ non solum multitudini, & gravitati peccatorum, sed etiam facultati, conditionibus & dispositionibus pœnitentis; ita ut in iis imponendis habeatur ratio ejus infirmitatis, valetudinis, laboris, status, officiorum, paupertatis, & prout prudentia, & caritas suggerent. Neque enim salutares sunt pœnitentiæ tam graves ac diuturnæ, ut spectata pœnitentis fragilitate, pericu-

 lum

lum sit, ne eas omittat; nam tunc in ejus exitium verterentur: in hoc autem Sacramento magis intenditur emendatio & salus pœnitentis, quam satisfactio pro pœna. Si ergo expediat ad bonum spirituale pœnitentis, potest imponi levior pœna, quam mereatur, idque tandem cedit in majorem Dei gloriam, qui vult præcipue curationem pœnitentis. Quare S. Antonin. 3. par. tit. 16. c. 21. ait: *Debet confessarius dare talem pænitentiam, quam credat verisimiliter illum implere, ne ipsam violando, deterius ei contingat*. Et S. Carolus in Instruct. confess. monet, non debere imponi tam gravem ac diuturnam satisfactionem, ut pœnitens ei obsequi recuset, aut acceptatam integre non impleat, nec ordinarie injungenda esse jejunia iis, qui vitæ subsidia labore manuum parant. Confessarius igitur pœnitentem interroget, *an possit pænitentiam sibi injunctam peragere: alioquin eam pro sua prudentia immutet, aut minuat*, ait Rituale Parisiense. Tunc autem monendus est, leviorem pœnitentiam imponi quam mereantur ejus peccata, ut ipse moveatur vel ad majorem petendam, vel ad alias ultro sumendas, cum melius dispositus erit.

Porro mensuram pœnæ ex judicio Ecclesiæ peccatis debitæ indicant canones Pœnitentiales, quos proinde scire debet Sacerdos. Nam licet pœnæ per illos statutæ, spectata facultate & infirmitate pœnitentis, minuendæ sint; tamen sæpe pœnitentibus proponendæ sunt, quo magis criminum gravitatem cognoscant, indeque fiant ad pœnitentiam acceptandam promptiores. Ita S. Carolus in Instruct. confess.

4. Satisfactio ante absolutionem imponenda est, tum ut exploretur debita pœnitentis dispositio, & voluntas faciendi fructus dignos pœnitentiæ, tum quia ordo judicii & justitiæ vindicativæ postulat, ut prius pœnitens satisfactionem spondeat & acceptet, quam absolvatur. Si tamen forte Sacerdos ante absolutionem prætermisisset, tenetur eam postea injungere.

Sed an Confessarius debeat habere distinctam singulorum peccatorum memoriam, dum imponit satisfactionem?

Respondet Sylvius, satis esse sic audire, & intelligere omnia, quando dicuntur, ut in satisfactione injungenda sufficienter meminerit status pœnitentis, ad eam competenter injungendam. Et vero sæpe impossibile est saltem moraliter, ut confessarius distincte singula tunc meminerit.

Quæst. II. *Quænam opera in pænitentiali imponenda sunt?*

Resp. Ex Patribus, ex Concil. Florent. & Trid. sess. 6. c. 14. tria sunt præcipua, ad quæ cetera revocantur, nempe jejunia, eleemosynæ, orationes: nam hæc sunt satisfactiones pœnales simul & medicinales. Per jejunium intelligitur omnis corporis afflictatio, & voluptatum sensuum etiam licitarum privatio; nam species ibi ponitur pro genere; per eleemosynam omne opus misericordiæ tum spiritualis, tum corporalis; per orationem omnis actus religionis, & pietatis in Deum, ut Dei laudes, piæ meditationes ac lectiones, auditio Missæ & concionum, susceptio Sacramentorum, examen conscientiæ, oblatio actionum suarum Deo facta ad ejus gloriam, actus fidei, spei, caritatis, contritionis &c.

Quæst. III. *An imponi possunt opera aliunde præcepta?*

Resp. Non possunt sola licite imponi, si pœnitens possit alia præstare. *Prob.* Ex Conc. Trid. sess. 14. cap. 8. *Satisfactione, quam imponunt, non fit tantum ad novæ vitæ custodiam, & infirmitatis medicamentum, sed etiam ad præteritorum peccatorum vindictam castigationem.*

At opera jam aliunde præcepta nequeunt esse ad vindictam & castigationem peccatorum præteritorum: nam etiamsi nulla peccata commisisset pœnitens, teneretur illa præstare, nec illis iterum impositis puniri censetur. Idcirco restitutio injuriæ, & damni compensatio, fuga occasionis peccandi, non sunt satisfactiones vindicativæ.

Porro confessarius censendus est imposuisse opus non aliunde præceptum, nisi aliud exprimat, vel ex circumstantia colligi queat; nam hæc est rationabilis ejus intentio. Quare si simpliciter imponat jejunium, pœnitens non satisfacit jejunando uno die, in quo ex præcepto Ecclesiæ, vel ex voto tenetur.

Quæst. IV. *An imponi debet pænitentia publica?*

Resp. 1. *Pro peccatis occultis quantumvis gravibus manifestam pænitentiam non imponat*, ait Rit. Rom. Nam esset improportionata, & contra usum Ecclesiæ, & quodammodo infamativa pœnitentis.

Resp. 2. Imponenda est pœnitentia publica pro peccatis publicis. Ita Concil. Trid. sess. 24. cap. 8. *Apostolus monet publice peccantes palam esse corripiendos. Quando igitur ab aliquo publice & in multorum conspectu crimen commissum fuerit, unde alios scandalo offensos, commotosque fuisse non dubitandum: huic dignam pro modo culpæ pænitentiam publice injungi oportet, ut quos exemplo suo ad malos mores provocavit, suæ emendationis testimonio ad rectam revocet vitam. Episcopus tamen publicæ hoc pænitentiæ genus in aliud secretum poterit commutare, quando ita magis judicaverit expedire.* Nec tunc, inquit S. Thom. confessarius, sed pœnitens ipse satisfactionem implendo, manifestat suum peccatum, jam alias notum, & inducitur tantum ad id, quod ex se facere debet ad scandalum tollendum.

Sine tamen Episcopi consilio & auctoritate imponi non debet pœnitentia publica cum certa solemnitate peragenda, ut standi ad fores Ecclesiæ cum cereo accenso &c. Sed quivis confessarius potest & debet injungere satisfactiones, quæ sine solemnitate peraguntur coram iis qui scandalum passim sunt, dum aliter tolli nequit, & jubere ut retractent sermones contra fidem, & bonos mores, religionem, vel calumnias coram iis, qui audierunt &c. Nam scandalum necessario tolli debet.

Quæst. V. *An confessarius potest in pænitentiam medicinalem imponere pænitenti aliquid, ex quo oriatur suspicio vel etiam notitia peccati pænitentis?*

Resp. Suarez, disp. 33. sect. 7. si medium illud sit necessarium ad vitandum relapsum, posse sacerdotem illud præcipere pœnitenti, v. gr. ut dimittat tale officium, vel hanc domum, aut aliquid simile; & ipsum pœnitentem teneri obedire; quod si noluerit, dimittendum sine absolutione. Quo in casu nulla est sigilli fractio; quia si aliquid fit, totum est ex consensu & voluntate pœnitentis. Neque est gravamen aut onus contra sigillum, quod ille consensus per præceptum vel per comminationem negandi absolutionem extorqueatur; quia supposita vera necessitate, illud

illud præceptum non tam imponitur a confessario, quam declaratur pœnitenti obligatio, quam in se ipso habet; & ideo comminatio illa justa est; immo & necessaria, quia non potest aliter confessarius debito modo fungi suo munere. Ita Suarez. Neque tunc est revelatio confessionis, sed ipsemet pœnitens, ut suæ obligationi satisfaciat, seipsum voluntarie prodit.

Quæst. VI. *An potest injungi satisfactio applicanda aliis, v. gr. defunctis?*

Resp. Affirm. Quia tunc non applicatur aliis satisfactio secundum valorem quem habet ex opere operato, sed secundum eum quem habet ex opere operantis. Præterea actus ipse caritatis, quo quis applicat aliis satisfactionem sui operis, habet vim satisfactivam: hanc enim habet omne opus meritorium.

Quæst. VII. *An pœnitens tenetur acceptare & implere pœnitentiam rationabilem injunctam?*

Resp. Affirm. 1. Quia Sacerdos habet potestatem judicialem non solum solvendi, sed etiam ligandi seu obligandi per impositionem pœnitentiæ, ex Concil. Trid. cap. 8. cit. Immo habet obligationem imponendi convenientem satisfactionem, ut ostendi. At talis potestas & obligatio non potest esse in Sacerdote sine obligatione in reo talem satisfactionem injunctam acceptandi & exequendi; hæc enim sunt correlativa, & alioqui Sacerdotis potestas vindicativa esset inefficax. 2. Ex Conc. Later. cap. *Omnis*, ibi: *Omnia sua peccata confiteatur fideliter, & injunctam sibi pœnitentiam studeat pro viribus adimplere*. 3. Quilibet subditus tenetur obedire judici & superiori justam sententiam ferenti. At Sacerdos, cui pœnitens per confessionem se subjecit, imponit pœnitentiam, ut superior & judex; & tunc fungitur vice Christi, ejusque nomine ac auctoritate ligat, sicut absolvit. 4 Ex Concil. Trid. sess. 14. can. 4. Satisfactio est pars Sacramenti, nempe integralis, & a Deo requiritur ad plenam ac perfectam peccatorum remissionem. Pœnitens autem tenetur servare integritatem Sacramenti, præsertim cum ad illud concurrat. Quare hæc obligatio ex genere suo gravis est, cum ejus materia pertineat ad religionem & justitiam divinam.

Nec excusatur pœnitens, eo quod velit alium adire: nam non licet pœnitenti sine justa caussa Sacramentum inchoatum relinquere, & effugere Sacerdotis justum judicium, cui se jam subjecit. Pœnitens quidem ante confessionem poterat alteri confiteri, sed facta confessione tali Sacerdoti, hic jam fungitur vice Christi, ejusque auctoritate ligat: *Nam claves Sacerdotum non ad solvendum dumtaxat, sed & ad ligandum concessas etiam antiqui Patres & credunt, & docent*, ait Conc. Trid. sess. 14. c. 8.

Hinc mortaliter peccat, qui pœnitentiam pro mortali impositam, vel notabilem ejus partem culpabiliter omittit; nam qui tenetur aliquid præstare, ad id obligatur per se sub mortali, si res gravis sit. Quod si sit levis, & imposita pro solis venialibus, vel mortalibus jam alias confessis, secundum multos est dumtaxat veniale illam omittere, secluso contemptu & scandalo; quia completio integralis partis, per materiam levem non obligat nisi leviter pro ratione materiæ. Aliqui tamen putant esse mortale: quia gravis irreverentia Sacramento infertur, illud privando tota sua integritate & complemento non accidentali. Et quamvis hæc materia secundum se sit levis, tamen gravis censetur respectu Sacramenti, cum sit ejus tota pars integralis. Delugo fatetur, esse mortale omittere satisfactionem pro solis venialibus impositam, si hæc gravis sit, verbi gratia, jejunium, quia obligatio eam implendi oritur a potestate judicis, & res præcepta est gravis, & capax præcepti gravis.

Immo si confessarius leviorem pœnitentiam imposuisset, pœnitens tenetur supplere: nam lege divina tenemur satisfacere Deo in hac vita etiam pro pœna temporali peccatis quoad culpam remissis debita, ut constat, 1. ex Joel. 2. *Convertimini ad me in toto corde vestro, in jejunio, in fletu, & in planctu*. Per jejunium intelligitur omne opus pœnale. Item ex Matth. 3. *Pœnitentiam agite*. Et Luc. 3. *Facite fructus dignos pœnitentiæ*. Quæ duo ex Conc. Trident. sess. 6. c. 14. non solum contritionem & vitæ emendationem significant, sed etiam, *satisfactionem per jejunia, eleemosynas, orationes, aliaque piæ spiritualia vitæ exercitia pro pœna temporali, quæ non tota semper, uti in Baptismo dimittitur*. 2. Ex Patribus. Pro omnibus sit S. Hieron. in cap. 2. Jerem. *Peccata gravia gravioribus tormentis indigent*. 3. Ex Præcepto naturali & divino virtutis pœnitentiæ tenemur, quantum possumus, Deo plene satisfacere in hac vita pro injuriis ipsi illatis. Nam ipsa ratio dictat, Deo non minus, quam hominibus plene satisfaciendum esse, quam primum fieri potest moraliter. Hæcque obligatio gravis est pro mortalibus.

Porro ex Conc. Trid. sess. 14. cap. 9. satisfacimus Deo non solum piis ac laboriosis operibus a Sacerdote injunctis, vel sponte susceptis; sed etiam malis ac ærumnis hujus vitæ patienter propter Deum toleratis.

Dixi *rationabilem*. Nam si clavis erret, ut ajunt, hoc est, si imponatur satisfactio irrationabilis ob nimiam gravitatem & diuturnitatem, potest pœnitens, illam recusare, & alium confessarium adire.

Quæst. VIII. *Quandonam pœnitens tenetur implere pœnitentiam?*

Resp. Tenetur tempore a confessario præscripto: nam circumstantia temporis in præcepto includitur. Dilatio tamen satisfactionis ad paucos dies, etsi sine necessitate, potest esse tantum venialis, nisi ad finem injunctæ pœnitentiæ magis referat, illam impletam esse tempore præfinito, v. gr ad superandas tentationes urgentes. Quod si confessarius nullum tempus determinavit, tenetur pœnitens satisfactionem implere, quam primum commode potest; itaut peccet mortaliter, si illam ex gravi negligentia diu differat. Nam integritas Sacramenti, & ratio debitæ justæ satisfactionis ac medicinæ, & rationabilis intentio confessarii executionem celerem exigunt.

Qui autem pœnitentiam quocumque modo distulit, tenetur eam postea quam primum potest persolvere. Nam dilatio solutionis debiti ultra terminum non liberat debitorem onere illud solvendi, & intentio confessarii est, ut satisfactio absolute fiat; tempus vero præfinitur solum ad non differendam solutionem.

Quæst. IX. *Quomodo, & in quo statu impleri debet satisfactio?*

Resp. 1. Satisfactio impleri debet ex motivo pio ac su-

ac supernaturali, & sine affectu ad mortale. Quia satisfactio Sacramentalis est pars integralis Sacramenti, & actus virtutis pœnitentiæ præceptus ad compensationem quamdam injuriæ divinæ, ergo debet esse actio moraliter bona, supernaturalis, elicita saltem ex motivo placandi Deum, ejusque injuriam compensandi. Quæ voluntas est incompossibilis cum affectu ad mortale.

Resp. 2. Qui pœnitentiam in peccato mortali exequitur, peccat saltem venialiter. Quia Sacramenti partem indigne suscipit, & ponit obicem effectui, nempe remissioni pœnæ temporalis, quæ est effectus secundarius, pendens a primario, nempe gratia sanctificante. Tamen ex communiori sententia talis non tenetur postea satisfactionem repetere, eo quod substantiam præcepti impleverit; & quia in Ecclesia veteri sæpe exigebatur saltem magna ex parte executio satisfactionis ante absolutionem, ac proinde ante remissionem peccatorum saltem ordinarie: nam perfecta contritio satis est infrequens. Immo juxta multos, sicut pœnitentiæ ante absolutionem implendæ jussu confessarii reatum pœnæ temporalis tollunt, cum peccatum postea per absolutionem remissum fuerit; ita pœnæ post absolutionem peragendæ, etiamsi in peccato postea superveniente impletæ fuerint, tamen sublato per justificationem obice suum effectum assequentur.

Quæst. X. *An pœnitentia a confessore imposita potest in aliam mutari?*

Resp. 1. Non potest a pœnitente propria auctoritate mutari, etiam in aliud opus melius; tum quia nulla satisfactio potest esse Sacramentalis, nisi imponatur a ministro Sacramenti: tum quia reus non potest mutare sententiam judicis, nec subditus opus præscriptum a superiore. Item ab alio Sacerdote mutari nequit, si fuerit conveniens, nec nimis acerba: cum imposita sit, clave non errante, per actum potestatis ligandi.

Resp. 2. Ob justam caussam mutari potest in aliam convenientem, 1. Ab ipso confessario, qui illam imposuit: nam hoc sæpe potest expedire ad bonum animarum, ad quod hoc judicium ordinatur: & tunc non erit necesse repetere priorem confessionem, si tempus, a quo facta est, sit adeo breve, ut moraliter censeatur idem judicium, & Sacerdos adhuc recordetur status pœnitentis; sed hoc fieri debet in alia confessione, quia est actus judicialis, & usus clavium, qui nonnisi in Sacramento exercetur. Quod si confessarius non recordetur amplius peccatorum, pro quibus priorem pœnitentiam imposuit, requiritur nova eorum confessio: quia impositio alterius pœnitentiæ est actus jurisdictionis, qui fit a judice ut Judex est: ergo debet procedere cum notitia caussæ.

2. Id etiam potest quivis alius confessarius, si satisfactiones impositæ sint irrationabiles, & contra prudentiæ regulas, & minime convenientes. Quia Sacerdos non habet potestatem tales injungendi, proinde ad eas obligandi pœnitentem; ideoque mutari possunt ab alio, qui in eodem tribunali idem potest ac prior judex, qui succedit. Sed tunc necesse est, ut apud ipsum fiat nova confessio peccatorum, pro quibus imposita est pœnitentia: quia pœnitentiæ commutatio est impositio pœnitentiæ loco prioris, ideoque actus judicii Sacramentalis; alioqui pœnitentia mutata non esset Sacramentalis. At ex Conc. Trid. sess. 14. c. 3. tale judicium non potest nisi caussa distincte cognita, & in sacro tribunali recte exerceri; neque enim Sacerdos habet potestatem ligandi, seu imponendi satisfactionem Sacramentalem, nisi prout exercet judicium & potestatem clavium, præcedente legitima accusatione sibi facta. Hinc confessarius pœnitentiam ab alio impositam commutare nequit sine nova peccatorum absolutione: nam non potest exercere judicium Sacramentale, quin totum Sacramentum conficiat; unde etiam ex parte pœnitentis requiritur nova contritio. Ceterum ne prius Sacramentum sua integritate privetur, relinquendum est aliquid ex priore pœnitentia præstandum.

Quæst. XI. *An pœnitentia potest per alium persolvi?*

Resp. Neg. Quia 1. Satisfactio imponitur pœnitenti per ipsum, non per alium persolvenda. Nam ipsemet reus debet pœnam debitam subire, & cum culpa sit personalis, personalis quoque debetur pro ea satisfactio. 2. Ex Conc. Trid. materia & partes Sacramenti sunt tres actus pœnitentis; nempe contritio, confessio, & satisfactio: ergo satisfactio, quæ est pars materialis Sacramenti, debet esse actus ipsius pœnitentis, non alterius; sicut nec contritio, vel confessio alterius potest esse materia in hoc Sacramento. Hinc Alexander VIII. damnavit hanc propositionem: *Pœnitens propria auctoritate substituere sibi alium potest, qui loco ipsius pœnitentiam adimpleat.*

Quæst. XII. *An necesse est ex præcepto, seu institutione Christi, ut satisfactio ante absolutionem semper impleatur?*

Resp. Nego. *Prob.* 1. Ex usu nunc in Ecclesia a pluribus sæculis recepto. Ecclesia autem præsens, non minus quam antiqua a Spiritu Sancto regitur, nec unquam errare potest in rebus ad fidem, mores, disciplinam generalem, & administrationem Sacramentorum pertinentibus, juxta illud Matth. 28. *Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem sæculi.* 2. Ex usu antiquæ Ecclesiæ, in qua pœnitentes ante pœnitentiam impletam absolvebantur, ut quando imminebat persecutio, aut aliud mortis periculum. 3. Ex Sixto IV. qui ut falsam & erroneam damnavit hanc Petri de Osma propositionem: *Non peracta pœnitentia confitentes absolvi non debere.* Et ex Alexandro VIII. qui tres has propositiones damnavit: 16. *Ordinem præmittendi satisfactionem absolutioni, induxit non politia, aut institutio Ecclesiæ, sed ipsa Christi lex & præscriptio, natura rei id quodammodo dictante.* 17. *Per illam praxim mox absolvendi, ordo pœnitentiæ est inversus.* 18. *Consuetudo moderna quoad administrationem Sacramenti Pœnitentiæ, etiamsi eam plurimorum hominum sustentet auctoritas, & multi temporis diuturnitas confirmet, nihilominus ab Ecclesia non habetur pro usu, sed abusu.* Ratio est, quia satisfactio est tantum pars integralis, & complementum Sacramenti Pœnitentiæ. Pars autem integralis non debet necessario præmitti essentiali ejusdem rei; & sine illa stat tota essentia compositi, ut patet in physicis: sic dentes non nascuntur infantibus, nisi aliquot post ortum mensibus; a fortiori in rebus moralibus.

Sed num aliquando potest confessor obligare pœnitentem ad implendam pœnitentiam sive ex parte, sive ex toto ante absolutionem?

Resp.

Resp. Affirm. Nam nec Christus, nec Ecclesia id prohibuerunt, quando prudentia dictat id expedire. Immo ad id obligari debet pœnitens, quando est periculum, ne absolutione accepta pœnitentiam omittat: vel si hoc necessarium sit, aut valde expediat curationi penitentis, vel si Sacerdos nequeat aliter judicare de dispositione pœnitentis. Ita Suar. & Delugo, qui disp. 14. sect. 10. sic ait: *Ex communi doctrina Theologorum potest aliquando obligare pœnitentem ad implendam pœnitentiam ante absolutionem, per modum medicinæ, quando judicat id necessarium, vel utile pœnitenti, ex eo quod soleat facile promittere pœnitentias, vel ut confessarius certus sit de pœnitentia impleta, vel ob alios fines.*

APPENDIX

Referuntur præcipui Canones Pœnitentiales secundum ordinem Decalogi, ex variis Conciliis, & libris pœnitentiariis collecti in Instruct. S. Caroli.

Circa I. Decalogi Præceptum.

Qui a fide desciverit, pœnitentiam aget annis decem.

Qui auguriis & divinationibus servierit, quive cantationes diabolicas fecerit, pœnitens erit annis septem.

Respiciens furta in astrolabio, pœnitens erit annis septem.

Si quis ligaturas, aut fascinationes fecerit, pœnitens erit duos annos.

Qui magos consuluerit, in pœnitentia erit annis quinque.

Circa II. Præceptum.

Quicumque sciens perjuraverit, 40. dies in pane & aqua jejunet, & septem sequentes annos pœniteat, & nunquam sit sine pœnitentia; & nunquam in testimonium recipiatur; & post hæc communionem percipiat.

Qui perjurium in Ecclesia fecerit, pœnitentiam aget annos decem.

Si quis Deum, vel B. Virginem, vel aliquem Sanctum publice blasphemaverit, præ foribus Ecclesiæ diebus Dominicis septem, in manifesto, dum Missarum solemnia aguntur, stet; ultimoque ex illis die, sine pallio & calceamentis, ligatus corrigia circa collum; septemque præcedentibus feriis sextis in pane & aqua jejunet, Ecclesiam nullo modo tunc ingressurus: singulis item illis septem diebus Dominicis tres, aut duos, aut unum pauperem pascat, si potest; alioquin alia pœnitentia afficiatur. Recusans Ecclesiæ ingressu interdicatur, in obitu Ecclesiastica careat sepultura.

Qui votum simplex violaverit, pœniteat tribus annis.

Circa III. Præceptum.

Qui opus aliquod servile die dominico, festove fecerit, pœnitentiam aget tres dies in pane & aqua.

Si quis jejunia a sancta Ecclesia indicta violaverit, pœnitentiam aget dies viginti in pane & aqua.

Qui in Quadragesima jejunium violaverit, pro uno die pœnitentiam aget dies septem.

In Quadragesima carne sine inevitabili necessitate vescens, in Pascha non communicet, ac præterea a carne abstineat.

Circa IV. Præceptum.

Qui parentibus maledixerit, 40. dies pœnitens sit in pane & aqua.

Qui parentes injuria affecerit, tres annos.

Qui percusserit, annos septem.

Si quis contra Episcopum, Pastorem, & Patrem suum insurrexerit, in Monasterio omnibus diebus vitæ suæ pœnitentiam aget.

Si quis Episcopi, aut ministrorum ejus, vel Parochi sui præcepta contempserit, vel irriserit, pœnitentiam aget dies 40. in pane & aqua.

Circa V. Præceptum.

Qui presbyterum occiderit, pœniteat 12. annis.

Si quis patrem, aut matrem, fratrem, aut sororem occiderit, toto vitæ suæ tempore non suscipiat Corpus Domini, nisi in obitu, abstineat a carne & vino, dum vixerit, jejunet secunda, & quarta, & sexta feria.

Si quis hominem occiderit, ad januam Ecclesiæ semper erit, & in obitu communionem recipiet.

Qui homicidii auctor fuit, ob consilium quod dedit, pœnitentiam aget 40. dies in pane & aqua, cum septem sequentibus annis.

Si qua mulier sponte abortum fecerit, pœnitentiam aget annos tres, si nolens, quadragesimas tres.

Qui nolens filium oppresserit, pœnitentiam aget dies 40. in pane & aqua, oleribus ac leguminibus: abstinebit ab uxore dies totidem. Deinde pœnitens erit tres annos per legitimas ferias: tres præterea quadragesimas in anno observabit.

Qui sceleris occultandi caussa filium necaverit, pœnitentiam aget annos decem.

Si quis per iram subitam, aut per rixam hominem necarit, pœnitentiam aget annos tres.

Si quis aliquem vulneraverit, vel ei aliquod membrum præciderit, pœnitentiam aget uno anno per legitimas ferias.

Si quis ictum proximo dederit nec nocuerit, triduo pœnitentiam aget in pane & aqua.

Circa VI. Præceptum.

Si laicus solutus cum femina soluta concubuerit, pœnitens erit tres annos.

Qui turpiloquio, aspectuque polluitur negligens, pœnitentiam aget 20. dies.

Qui cum uxore sua turpiter concubuerit, pœnitens erit 40. dies.

Qui cum duabus sororibus fornicatus fuerit, aut filiam spiritualem violaverit, perpetuam pœnitentiam aget.

Qui incestum fecerit (non ita enormem) *pœnitens erit 12. annis.*

Qui moniales violaverit, pœnitens sit annis decem.

Si qua mulier cerussa, aliove pigmento se oblinit, ut aliis viris placeat, pœnitentiam aget annos tres.

Si presbyter cognovit filiam suam spiritualem, quam scilicet baptizavit, vel quæ sibi confessa fuit, debet

pœnitentiam agere duodecim annis. Et si crimen sit manifestum, debes deponi, & peregrinando 12. annis pœniteas, & postea Monasterium intret tota vita sua moraturus ibidem.

Pro adulterio; septennii & decennii pœnitentia imponitur. Pro osculo, seu amplexu impudico triginta dierum pœnitentia statuitur.

Circa VII Præceptum.

Si quis furtum de re minori fecerit, pœnitentiam aget annum unum.

Qui furatus est aliquid de Ecclesiæ supellectili, thesauro, vel pecuniam Ecclesiasticam, oblationesve Ecclesiæ factas, pœnitens erit annos septem.

Qui decimam sibi retinuerit, aut dare neglexerit; quadruplum restituet, & pœnitentiam aget dies 20. in pane & aqua.

Qui usuras accipit, rapinam facit, pœnitentiam aget annis tribus, uno in pane & aqua.

Circa VIII. Præceptum.

Qui falso testimonio consenserit, pœnitens erit annos quinque.

Falsarius in pane & aqua pœnitentiam agat quamdiu vivit.

Si quis de proximo detraxerit, pœnitens erit dies septem in pane & aqua.

Circa IX. & X. Præceptum.

Rem alienam nefariæ concupiscens, avarusque, pœnitens erit tribus annis.

Si quis concupiscit fornicari, si Episcopus, pœnitens erit annos septem; si Presbyter, quinque; si Diaconus vel monachus, tres; si clericus aut laicus, annos duos.

Nota. 1. De origine & usu canonum Pœnitentialium S. M. Bened. XIV. lib. tertio de Synodo Diœcesana cap. 62. hæc docet. „ Tanta diligentia Majoris nostri disquirebant quæ unicuique peccato esset imponenda pœnitentia, ut si enorme aliquod audirent perpetratum crimen, quod vel ratione adjectæ circumstantiæ quamdam peculiarem, & graviorem redoleret nequitiam, & turpitudinem, simul statim convenirent Episcopi ad deliberandum, quo pœnitentiæ genere esset illud expiandum; reque mature discussa, ac tandem deliberata, singulis parœciis suis, quod communi consensu statutum fuerat, significabant; hujus vetustissimæ Ecclesiæ praxis locupletissimus testis est Cyprianus multis in epistolis, præcipue *epist.* 14. 18. 35. & 62. eamque pluribus monumentis comprobat doctissimus Morinus *de Pœnitentia l.* IV. *cap.* 17. & *l.* VI. *c.* 14. & 15. Tanti præterea momenti negotium æstimabatur, ut peccatores dignam, suoque reatui æquam subirent pœnitentiam, ut interdum etiam Romani Pontificis ea de re exquireretur sententia: & quandoque ad eumdem ipse reus remittereretur dijudicandus, qua, & quanta pœnitentia a Deo, atque ab Ecclesia reconciliationem consequi mereretur. Theodobertus Francorum Rex Vigilium Papam interrogavit, qua pœnitentia plectendus esset, qui fratris sui uxorem duxerat, cui interrogationi Vigilius satisfecit epistola ad Cæsarium Arelatensem, Episcopum, quam habemus *Tom.* 1. *Conc. Galliæ pag.* 249. In Conc. Lemovicensi anni 1031. (*collect. Harduin. Tom.* 6. *pag.* 1. *col.* 891. decretum est: *Si Episcopus Parochianum suum cum testibus, vel litteris Apostolicis ad pœnitentiam accipiendam direxerit, ut multoties pro gravissimis fieri solet reatibus, in quibus Episcopi ad dignam hæsitant pœnitentiam exponendam, hic talis libenter a Papa remedium sumere potest.* Ibidemque circa finem, factum narratur cujusdam Militis Vasconis, qui, jubente Vasconum Duce Sancio, seniorem suum occiderat, sed postea pœnitentia ductus Episcopum adiit, a quo hoc accepit responsum; *Nescio tibi consilium ferre pœnitentiæ, sed vade quantocius ad Papam Romanum. Si tibi ille pœnitentiam concedit, & ego gaudeo, & confirmo: si te ille abjecerit, nec a me, nec ab aliquo invenies pœnitentiam.*

2. Quum autem, aut Episcopi, aut Pontifices Maximi certo crimini semel imponendam statuerant pœnitentiam, in codicem referebatur, qui *Liber Pœnitentialis* est nuncupatus, ut deinceps regula esset ad quam inferiores Sacerdotes se conformarent, & ne quisquam ab ea recederet. Episcopus in sua Synodo, atque in Diœcesis visitatione id potissimum investigabat, an quilibet Presbyter librum haberet Pœnitentialem, suæ Diœcesis proprium, & an secundum quod ibi præscriptum erat, pro eo modo culpa pœnitentiam injungeret. Discimus id ex Burchardo, apud quem *lib.* 1. *post c.* 94. inter ea, quæ Episcopi Diœcesanis Synodis quærere debent, hoc *interrogat.* XVIII. continetur: *Est aliquis, qui modum pœnitentiæ sibi injunctum non custodierit?* Atque ex Reginone suam canonum collectionem a modo exordiente visitandi Ecclesias, ubi c. 89. hæc singulis Presbyteris ab Episcopo, aut Archidiacono facienda proponitur interrogatio: *Si habent Pœnitentiale Romanum, vel a Theodoro Episcopo, vel a Ven. Presbytero Beda editum, ut secundum quod ibi scriptum est, interroget confitentes, ut Confessor modum pœnitentiæ imponat.*

3. Multi ex hisce libris Pœnitentialibus ab Episcopis exarati perierunt, atque utinam ille extaret, quem accuratissime conscripserat Cyprianus, ut ipsemet *ep.* 52. *Ad Antonianum* testatur; inde enim exactissimæ priscorum Patrum in puniendis peccatis diligentiæ luculentum haberemus testimonium: sed licet plures ex illis desiderentur, plures tamen, sapientissimo Dei consilio, ad nos pervenerunt, ut ex illis discamus, quinam fuerit in Ecclesia Catholica veræ pœnitentiæ spiritus. Antonius Augustinus ad suam juris canonici epitomen antiquum attexuit Pœnitentiale Romanum, in novem titulos distributum, in quibus varia recensentur criminum genera; atque ex Conciliis, Summorum Pontificum epistolis, ac Patrum sententiis, pœnitentiæ describuntur pro singulis imponendæ, & fortasse hic liber ille idem est, quem Nicol. I. se misisse scribit ad Bulgaros in responsione ad eorum quæsita c. 75. *Judicium Pœnitentiæ, quod postulatis, Episcopi nostri, quos in patriam vestram misimus, scriptum secum utique deferent aut certe Episcopus, qui in vobis ordinabitur, hoc, cum opportuerit, exhibebit* (*Tom.* V. *collect. Hard col.* 378) Post Gratiani Decretum, in editione Romana habentur

tur canones pœnitentiales, desumpti ex Summa Astensi, eosdemque canones a mendis purgatos, qui Librariorum incuria in eos irrepserant, laudatus Antonius Augustinus adjecit Pœnitentialibus, Romano, Bedæ, & Rabani, opportunis & eruditis notis a se exornatis. Alios antiquos libros Pœnitentiales in lucem protulit Morinus *in append. ad tract. de pænit.* Alios evulgavit Martene *Tom. II. de antiquis Ecclesiæ ritibus*. Liber *de remedio peccatorum* Ven. Bedæ, & *Capitulare* Theodulphi Archiepiscopi Aurelianensis, publici juris fecit Baluzius *Tom. VII. Miscellaneorum p. 11.* Muratorius binos Pœnitentiales ex Italicis deprompsit bibliothecis, alterum scilicet ex codice Miss. Capituli Canonicorum Veronensium, alterum ex codicibus Miss. monasterii Bobiensis, atque ambos edidit *Tom. V. antiquit. Ital. med. ævi, dissert. 68.* S. Carolus Borromæus non solum vulgatos canones Pœnitentiales, sed innumeros alios ex antiquis Conciliis, aliisque libris Pœnitentialibus in unum collegit, per decem distribuit Decalogi præcepta, eorumque lectionem summopere Sacerdotibus commendavit; eamdemque vero S. Caroli collectionem ad Sacerdotum Pœnitentiæ Sacramentum administrantium instructionem, denuo typis Romanis imprimi jussit Gaspar Cardinalis Carpineus, tempore Pontificatus Innocentii XII. cujus erat in Urbe Vicarius.

4. Jam vero si Episcopus in sua Synodo antiquos canones Pœnitentiales renovaret, suisque Constitutionibus annecteret, animo inducendi Confessarios ad Pœnitentias imponendas, quæ pro unoquoque crimine sunt in illis præscriptæ, non solum rigidissimæ Ethices sectatorem se ostenderet, sed rem plane impossibilem attentaret: etenim hac nostra luculenta ætate, qua fideles a pristino morum nitore, & sanctitate defecerunt, tot interdum gravissimis onerati criminibus ad Sacramentale forum quidem accedunt ut si iisdem, secundum antiquos canones Pœnitentiales, foret injungenda pœnitentia, hæc ad tot annos esset protrahenda, qui integrum eorumdem vitæ cursum non exæquarent modo, sed excederent, quod *in cit. dissert.* bene ponderavit Muratorius.

5. At si Episcopus suis Synodalibus Constitutionibus canones inserat Pœnitentiales, vel eorumdem studium, & cognitionem Sacerdotibus suadeat, aut etiam præcipiat, non ut illos, jam a multis sæculis obsoletos, ad usum revocet, sed duntaxat, ut eorumdem notitia Confessariis prodesse queat ad aliqualem proportionem servandam inter diversas peccatorum species, & pœnitentiam pro singulis imponendam; ac præterea, ut iidem Confessarii inde argumentum desumant ad aperiendam Pœnitentibus admissorum scelerum gravitatem, quæ tam longa, tam aspera, tamque formidanda vindicta etiam in hac vita ab Ecclesia coercebantur; si inquam, hoc tantum consilio, id ab Episcopo fiat, statim Constitutiones Sinodales inclamare, turbas ciere, Clerum, & populum adversum eas concitare, quod aliquando factum scimus, res plane intolerabilis est, atque a nullo cordato viro ferenda. Enimvero quam reprehensionem meretur Episcopus, qui plurium & sanctitate, & doctrina præstantium Præsulum vestigia premit? Quid a S. Carolo hac in re gestum fuerit, jam audivimus; quid alii fecerint Antistites, mox subnectemus.

6. In famigeratis Constitutionibus Matthæi Giberti Episcopi Veronensis, Ecclesiasticæ disciplinæ ante Tridentinam Synodum Instauratoris solertissimi *c. 18. tit. 6.* statuitur: *Confessarii canones Pænitentiales quasi quasdam regulas ediscant ... ut sciant illos postea sapienter, & discrete moderari, secundum peccati circumstantias, & contritionis qualitatem*. Joannes Franciscus Bonhomius Verceliarum Episcopus, qui floruit post Trident. in suis generalibus decretis Ecclesiasticæ reformationis *pag. 213.* loquens de Confessario, ait: *Canonesque item Pænitentiales memoriæ teneat, ut singulis criminibus congruam satisfactionem injungere valeat, simulque ipsis Pænitentibus, ut promptius, ac libentius, quod jussi erunt, ipsi præstent, diligenter exponat; quam benigne hodie Ecclesia sancta gravissimas antiquorum canonum pœnas in mitiores commutandas esse censuerit*. Hoc ipsum a Catechismo Romano ad titulum *de Pænit.* his verbis insinuatur. *Ut Pænitentes suorum scelerum gravitatem magis agnoscant, operæ pretium erit eis interdum significare, quæ pœnæ quibusdam delictis, ex veterum canonum præscripto, qui Pænitentiales vocantur, constitutæ sint*. Conc. Provinciali Florent. habito an. 1518. atque a Leone X. confirmato *p. 120. & seq.* integri referuntur antiqui canones Pœnitentiales, quibus hæc præfiguntur verba: *Hi sunt Pænitentiales canones, quos hic in fine subnectendos duximus ad sublevandam simplicium Clericorum imperitiam, ut cum viderint, certam a jure pænitentiam imponi, ipsi melius arbitrium suum informare possint, quomodo attentis confessione, fletu, lacrymis, & dolore, & dispositione, & facultate consitentium, pænitentias salubriter moderari possint; nam qualitas temporum nostrorum, in quibus non solum merita, sed & corpora defecerunt, non patitur rigorem antiquorum canonum permanere, sed necesse est illum a discreto Sacerdotis judicio temperari*. In Synodo Amerina habita an. 1595. ab Episcopo Antonio Maria Gratiano *c. 146.* legitur: *Pænitentialium canonum jure impositas singulis sceleribus pœnas, pænitentiasque nosse confessoribus perutile fuerit, cum id ex iis ipsi melius, certiusque statuere valeant, quæ cuique peccato definienda pænitentia sit, tum ut Pænitentes ipsi a Confessoribus de prisci moris severitate edocti, quanto nunc benignius cum illis sancta mater Ecclesia agat, intelligentes, hanc saltem ei gratiam referant, ut a peccatorum consuetudine ob id diligentius abstineant*. In Syn. Pragensi celebrata an. 1605. & jussu Cardinalis Episcopi de Harrac recusa anno 1650. *tit. de Pænit.* dicitur. *Confessarii Canones Pænitentiales memoriæ mandent, ut singulis criminibus congruam satisfactionem injungant*. In Synodo Osnabrugensi anni 1628. *cap. 17.* habetur: *Requiritur in Sacerdote scientia canonum pænitentialium*. Similes Episcoporum Italiæ Synodales Constitutiones recensentur a Genetto *Tom. IV. Theol. Moral. tr. 6. c. 7.* videlicet Cosmæ de Torres Episcopi Perusini, Cardinalis Jacobi Sabelli Archiepiscopi Beneventani, Cardinalis Joannis Baptistæ Leonii Episcopi Ferrariensis, Ven. Servi Dei Cardinalis Pauli de Aretio Episcopi Placentini, Cardinalis Bonifacii, Cajetani Archiepiscopi Tarentini, Cardinalis Cybo, sacri Collegii Decani Episcopi Veliterni, Cardinalis Jacobi Boncompagni Archiepiscopi Bononiensis Decessoris nostri.

7. Quæ

7. Quæ autem hucusque dicta sunt de Pœnitentialium canonum utilitate, pluribus argumentis confirmat Cardinalis da Aguirre *ad can.* 11. *&* 12. Concilii Toletani III. *Tom.* 11. *collect. maxim. Concilior. Hisp.* eaque nituntur etiam auctoritate D. Thomæ, qui *Quodl.* 3. *q.* 13. *art.* 1. docet quidem, non esse nunc pœnitentiam præscribendam ad exactam normam antiquorum canonum, sed simul expedire ait, ut Confessarius pœnitenti significet, quanta pœnitentia pro singulis ab ipso perpetratis flagitiis expiandis, esset olim ab Ecclesia definita: *Videtur satis conveniens, quod Sacerdos non oneret Pœnitentem gravi pondere satisfactionis: quia sicut parvus ignis a multis lignis superpositis de facile extinguitur, ita posset contingere, quod parvus affectus Contritionis in Pœnitente nuper excitatus propter grave onus satisfactionis extingueretur, peccatore totaliter desperante. Unde melius est, quod Sacerdos Pœnitenti indicet, quanta pœnitentia esset sibi pro peccatis injungenda, & injungat sibi nihilominus aliquid, quod Pœnitens tolerabiliter ferat, ex cujus impletione assuefiat, ut majora impleat, quæ etiam Sacerdos sibi conjungere non attentasset; & hæc, quæ præter injunctionem facit, accipiunt majorem vim expiationis culpæ præteritæ, ex illa generali injunctione, qua Sacerdos dicit; Quidquid boni feceris, sit tibi in remissionem peccatorum.*

CAPUT II.

De forma Sacramenti Pœnitentiæ, seu Absolutione.

I. Circa modum absolvendi sic habet Rituale Romanum auctoritate Pauli V. editum: *Cum pœnitentem absolvere voluerit, injuncta ei prius & ab eo accepta pœnitentia salutari, primo dicit.*

Misereatur tui omnipotens Deus, & dimissis peccatis tuis perducat te ad vitam æternam. Amen.

Deinde dextra versus pœnitentem elevata, dicit:

Indulgentiam, absolutionem, & remissionem peccatorum tuorum tribuat tibi omnipotens & misericors Dominus. Amen.

Dominus noster Jesus Christus te absolvat; & ego auctoritate ipsius te absolvo ab omni vinculo excommunicationis, suspensionis, & interdicti, in quantum possum, & tu indiges. *Deinde*: Ego te absolvo a peccatis tuis, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.

Passio Domini nostri Jesu Christi, merita Beatæ Mariæ Virginis, & omnium Sanctorum, & quidquid boni feceris, & mali sustinueris, sit tibi in remissionem peccatorum, augmentum gratiæ, & præmium vitæ æternæ. Amen.

Monet omittendum esse vocem *suspensionis*, si pœnitens sit laicus; & addit in confessionibus frequentioribus, & brevioribus omitti posse *Misereatur &c.* & satis esse dicere, *Dominus noster Jesus Christus &c.* ut supra usque ad illud *Passio Domini &c.* Urgente vero gravi aliqua necessitate, ut in periculo mortis, breviter dici posse: *Ego te absolvo ab omnibus censuris & peccatis, in nomine Patris &c.*

II. Forma absolutionis consistit in his verbis. *Ego te absolvo a peccatis tuis, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. Amen.*

Quare preces & verba, quæ hanc formam antecedunt & subsequuntur, non sunt de illius essentia, ut constat ex Conc. Trid. sess. 14. c. 13. Item quamvis omnia verba illa ex præcepto exprimi debeant, tamen aliqua non sunt de essentia formæ, ut ista *Ego, tuis, Amen*. Sed circa alia dissentiunt Theologi, nam alii ad totam essentiam assignant hæc duo: *Absolvo te*, quæ saltem secundum omnes requiruntur: quia necessaria sunt ad significandum effectum primarium Sacramenti, nempe absolutionem. Absolutio autem est sententia judicialis, quæ necessario ad reum dirigitur; & sic pronomen *Te* exprimi debet. Alii insuper exigunt voces, *a peccatis*. Immo aliqui, pauci illi quidem, addunt etiam: *In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti*, sed falso principio nixi, nempe quia putant formam Sacramenti esse deprecativam.

III. Absolutio data sub conditione de præsenti, vel de præterito valet, si illa sit præsens, vel impleta: quia tunc Sacramentum, & effectus non suspenditur: Sed sic collata sine necessitate, graviter est illicita; est enim contra reverentiam Sacramenti, & usum Ecclesiæ. Item illicite apponitur conditio, quæ necessario præsupponi debet, ut si dicas; *Ego te absolvo, si habens veram contritionem*, vel *voluntatem restituendi; si habeo potestatem absolvi &c.* Quia conditio, quæ semper necessaria est, & ex natura Sacramenti præsupponi debet, inutiliter ac otiose, ideoque contra reverentiam Sacramento debitam apponitur. Si autem dubitetur, utrum pœnitens adhuc vivat, vel an Sacerdos verba absolutionis protulerit, secundum multos danda est absolutio sub hac conditione: *Si tu es capax*, vel, *si non es absolutus, Ego te absolvo &c.* ut fit in Baptismo.

Absolutio autem data sub conditione de futuro est nulla. Quia tunc intentio absolvendi, & absolutio non existit absolute, sed suspenditur, ac proinde nihil efficit; nam non est in potestate Sacerdotis suspendere Sacramentum & ejus effectum, cum sacramenta producant id quod significant: & significant gratiam præsentem dari. Hinc non valet absolutio sic data; *Si restitueris, si pœnitentiam impleveris, absolvo te.*

IV. Invalida est absolutio data absenti, ut constat. 1. Ex praxi Ecclesiæ, in qua nunquam moribundis absentibus datur, etsi sine ea morituris. 2. Ex forma absolutionis, quæ subjectum per ly *te*, designat præsens, ideoque falsa esset, si foret absens; & quia forma necessario verbis vocalibus constat; nemo autem ad absentem utitur verbis vocalibus.

V. Mortale est, absolvere aliquem a peccatis, antequam sit absolutus ab excommunicatione contracta: nam Ecclesia graviter prohibet, ne excommunicatus ullum Sacramentum recipiat. Quare is non est vere absolutus ob carentiam contritionis, & sacrilegium mortale, quod admittit recipiendo Sacramentum contra prohibitionem Ecclesiæ.

VI. Ad repetendam absolutionem requiritur nova confessio: nam super eadem confessione non potest absque sacrilegio repeti absolutio, quia caderet super materiam nullam; ideoque irrita esset. Potest tamen repeti super diversa confessione etiam eorumdem peccatorum: quia confessio est materia proxima, pec-

peccata autem, remota; unde absolutio cadet super novam materiam proximam.

ARTICULUS I.

De Ministro Sacramenti Pœnitentiæ.

CAPUT III.

De potestate requisita in Ministro Pœnitentiæ.

Quæst. I. AN *requiritur jurisdictio ad absolvendum?*

Nota 1. Jurisdictio generatim est potestas regendi, seu ferendi sententiam in subditos. Duplex est, nempe in foro interno & externo. Jurisdictio in foro interno seu pœnitentiæ, de qua hic agitur, est potestas absolvendi, ligandi, & obligandi subditos confessos in tribunali pœnitentiæ sacramentalis. Jurisdictio in foro externo est potestas ferendi leges ac censuras, imponendi pœnas Ecclesiasticas etiam publicas, vel ab iis dispensandi ac liberandi, & regendi subditos per hæc omnia, & quoad politiam externam. Utraque jurisdictio subdividitur in ordinariam, & delegatam. Jurisdictio in foro interno ordinaria est ea, quæ alicui competit ratione officii habentis annexam curam animarum, qualem habet Papa in omnes fideles, Episcopi in suos diœcesanos, parochi in suos parochianos, superiores religiosorum in suos subditos.

Delegata est ea, quæ committitur Sacerdoti ab eo, qui habet ordinariam. Et acquiritur per expressam, vel tacitam concessionem: nam delegatio est unus ex actibus jurisdictionis ordinariæ. Ad consensum autem tacitum requiritur scientia ejus quod agitur: unde non est tacita concessio sine notitia prælati.

Nota. 2. Jurisdictio delegata non expirat per delegantis mortem, aut dimissionem, si sine ulla temporis limitatione ab illo data fuit, nec revocata ab eo, vel illius successore, aut superiore. Nam delegatio est gratia facta confessario, cui statim acquiritur: at gratia facta non exspirat per mortem concedentis; nam gratia seu beneficium superioris debet esse mansurum. *Reg. jur. 16. en 6.*

Nota. 3. Qui habet potestatem delegatam, non potest eam subdelegare, nisi hoc ei specialiter concessum sit: quo casu, non suo, sed delegantis nomine censetur subdelegare. Quia delegatus eam solam potestatem habet, quæ ei conceditur: at conceditur ei solum quoad suam personam potestas exercendi jurisdictionem, non item alteri committendi, nisi aliud exprimatur; nam hæ duæ facultates diversæ sunt & distinctæ.

Resp. Ad absolvendum, præter potestatem sacerdotalem requiritur jurisdictio. Constat ex Conc. Trid. sess. 14. cap. 7 *Quoniam igitur natura & ratio judicii illud exposcit, ut sententia in subditos dumtaxat feratur, persuasum semper in Ecclesia Dei fuit, & verissimum esse synodus hæc confirmat, nullius momenti absolutionem eam esse debere, quam Sacerdos in eum profert, in quam ordinariam aut subdelegatam non habet jurisdictionem.* Ratio est, quia absolutio est sententia judiciaria, ad cujus valorem requiritur jurisdictio in eo, qui judicat, & subjectio in eo, qui judicatur.

Quæst. II. *An aliquando Ecclesia supplet defectum jurisdictionis in Sacerdote?*

Resp. Affirm. Modo hæc duo simul adsit. 1. Titulus coloratus, hoc est, titulus habens speciem veri tituli, cum tamen reipsa nullus sit: qualis est collatio beneficii parochialis, sed invalida propter occultum aliquem defectum; v. gr. propter occultam simoniam. 2. Error communis, itaut communiter ac publice quis existimetur verum habere titulum & jurisdictionem; si enim ex errore unius aut alterius tantum putaretur Sacerdos habere jurisdictionem, quam non habet, invalida esset absolutio, quia tunc non est sufficiens ratio, ob quam Ecclesia censeatur conferre jurisdictionem: cum hoc non sit necessarium ob bonum commune, quod non exigit, ut Ecclesia prospiciat quibusvis casibus privatæ singulorum ignorantiæ.

Ecclesia autem supplet illum occultum defectum, concedendo extraordinarie Sacerdoti jurisdictionem transeunter pro singulis actibus: eo quod bonum commune id exigat ad impedienda multa gravia damna ac scandala, quæ ex invaliditate actuum orirentur, argumento ex *l. Barbarius*, §. *de offic. prætor.* Talis tamen minister peccat graviter, quia usurpat jurisdictionem, quam scit se antecedenter non habere, & hoc est ei graviter prohibitum.

Quæst. III. *An præter potestatem ordinis & jurisdictionis requiritur approbatio in confessario tam regulari, quam sæculari, non habente beneficium, cui animarum cura sit annexa?*

Resp. Affirm. Nam ita statuit Conc. Trid. sess. 23. c. 5. *Quamvis presbyteri in sua ordinatione a peccatis absolvendi potestatem accipiat; decernit tamen S. Synodus nullum etiam Regularem posse confessiones sæcularium, etiam sacerdotum audire, nec ad id idoneum reputari, nisi aut parochiale beneficium, aut ab Episcopis per examen, si illis videbitur esse necessarium aut alias idoneus judicetur; & approbationem, quæ gratis detur, obtineat: privilegio & consuetudine quacumque etiam immemorabili non obstantibus.*

Circa quod decretum observanda sunt sequentia.

1. Approbatio est consensus & facultas Episcopi, ut confessarii munus exerceat, quem ad id idoneum judicat. Sensus autem decreti Conc. Trid. est, quod sine illa approbatione nullus possit non solum licite, sed etiam valide audire confessiones, ut expresse declaravit Sacra Congr. Cardinalium, & constat ex sensu ac praxi Ecclesiæ atque ex scopo Concilii, & ex iis ejus verbis: *Nullum posse confessione audire, nec ad id idoneum reputari.* Nam tò *posse* simpliciter & absolute ibi dictum, intelligitur tum valide tum licite: & qui non reputatur idoneus simpliciter ad administrandum Sacramentum, is sane non potest illud valide administrare. Porro Ecclesia id potuit statuere: quia cum jurisdictio ad valorem absolutionis necessaria tribuatur ab Ecclesia, potuit illa hanc conditionem apponere, ut necessariam ad jurisdictionem accipiendam, & valide exercendam: ita ut sine approbatione Sacerdos non curatus sit incapax

pax jurisdictionis recipiendæ vel exercendæ, adeoque absolvendi valide. (1)

2. Hoc habet vim etiam in Gallia: nam hoc statutum in Gallia receptum & promulgatum fuit, ut constat ex multis Conciliis particularibus, & ex Comitiis generalibus Clerici Gallicani ann. 1625. 1635. 1645. Præterea hæc propositio: *Concilium Tridentinum non obligat Regulares in Gallia ad obtinendas approbationes ab Episcopis, ut sæcularium confessiones audire possint, neque ex illius Concilii auctoritate privilegia Regularium restringi possunt, cum in Gallia receptum non sit, præter quam in decisionibus fidei:* ab Alexandro VII. anno 1659. damnata fuit ut falsa, temeraria, scandalosa; in hæresim & schisma inducens, Conc. Trid. & Sedi Apostolicæ injuriosa. Idem declaravit Clemens X. Const. *Superna*.

3. Non sufficit approbatio petita, & injuste denegata: quia Conc. Trid. requirit, ut obtineatur: & injusta recusatio approbationis non est approbatio. Nec jam amplius valent privilegia in contrarium allegata, cum Conc. Trid. & Summi Pontifices derogaverint privilegiis quibuscumque huic decreto contrariis: Hinc Alex. VII. damnavit hanc propositionem: *Satisfacit præcepto confessionis annuæ, qui confitetur regulari Episcopo præsentato, sed ab eo injuste reprobato*. Et istam: *Qui beneficium curatum habent, possunt sibi eligere confessarium simplicem Sacerdotem non approbatum ab Ordinario*.

4. Decretum Concilii Tridentini restringitur ad confessiones sæcularium, etiam sacerdotum, non religiosorum. Quare ad audiendas confessiones religiosorum non requiritur Episcopi approbatio; sed illi possunt confiteri iisdem, quibus ante Concil. Trid. per sua statuta, vel jus commune poterant; cum Conc. circa illos nihil innovet. Nunc tamen ad audiendas confessiones Monialium, etiam Regularibus subjectarum, requiritur Episcopi diœcesani approbatio, ex Const. Greg. XV. *Inscrutabili*, & Const. 7. Clementis X.

Porro Religiosi unius ordinis non possunt audire confessiones religiosorum alterius ordinis sine facultate superiorum ipsius pœnitentis; quia Papa concessione sua generali jurisdictionis in omnes fideles non intendit derogare statutis religionum, ex quibus varii religiosi non possunt confiteri, nisi confessariis a suis superioribus designatis. Quare religiosi a domo sua absentes intelligant ex superioribus suis, vel ex statutis religionis suæ, vel ex recepta consuetudine, quibusnam confiteri possunt. Quod si circa hoc nec superior, nec religio aliquid statuerint, censetur permittere, ut confiteantur cuilibet Sacerdoti approbato, si non habeant socium sui ordinis Sacerdotem.

5. Requiritur approbatio Episcopi loci, in quo audiuntur confessiones, ita ut approbatus in una diœcesi, non possit in alia audire confessiones sine approbatione Episcopi diœcesani. Constat ex Ecclesiæ praxi, quæ est optima legum interpres: ex numero plurali, quo utitur Conc. Trid. ut significet in diversis diœcesibus diversas requiri Episcoporum approbationes; ex Clemente X. Const. *Superna*, & ex Alexandro VII. qui oppositum damnavit anno 1659. Enimvero approbatio est actus jurisdictionis: at actus auctoritatis, & jurisdictionis non excedit sphæram auctoritatis, nec proinde limites diœcesis.

6. Hoc decretum non spectat habentes beneficium annexam habens curam animarum: nam censentur approbari hoc ipso, quod tale beneficium eis confertur; sed parochus resignato suo beneficio jam neminem valide absolvere potest sine approbatione, quia jam non habet parochiale beneficium.

Quæst. IV. *An sufficit jurisdictio, vel approbatio sub ratihabitione futura, vel præsumpta, seu interpretativa, cum nempe judicatur concedenda, si peteretur?*

Resp. Neg. Quia ex Conc. Trid. ad valorem absolutionis requiritur jurisdictio & approbatio actu & absolute existens, & jam obtenta, ad quam requiritur consensus actualis signo externo declaratus. Et vero jurisdictio & approbatio requiritur ad substantiam ac valorem absolutionis: at nulla res existit, nisi actu existant omnia, quæ ad ejus substantiam pertinent. Neque hic valet ista regula juris in 6. *Ratihabitionem retrotrahi, & mandato non est dubium comparari*. Nam hæc regula solum habet locum in actibus, quorum valor in futurum suspendi potest; at valor absolutionis præsentis suspendi nequit: valor enim Sacramentorum pendere nequit ab actione de futuro.

Quæst. V. *An sufficit jurisdictio & approbatio probabilis tantum?*

Resp. Non sufficit ad licite absolvendum, sed requiritur certa. Quia extra casum necessitatis non licet administrare Sacramentum cum opinione tantum probabili eorum, quæ ad ejus valorem requiruntur: alioqui Sacramentum periculo nullitatis sine necessitate exponeretur, quod est grave sacrilegium. Immo neque sufficit ad valide absolvendum, si jurisdictio, vel approbatio reipsa non existat: nam tunc deest aliquid ad valorem absolutionis requisitum. Nec tunc Ecclesia supplet hunc defectum, sed solum dum titulus est coloratus, & error communis.

Quæst. VI. *An confessor regularis approbatus in una diœcesi, potest absolvere in ea subditos alterius diœcesis, pro qua non est approbatus?*

Resp. Potest, etiam a casibus ibi reservatis, sed non reservatis in diœcesi, in qua est approbatus, nisi eos noverit in fraudem reservationis ad alienam diœcesim migrasse. Ita declaravit Clemens X. Constit. *Superna*, his verbis: *Posse autem regularem confessorem in ea diœcesi, in qua est approbatus, confluentes ex alia diœcesi a peccatis in ipsa reservatis, non autem in illa, ubi idem confessor est approbatus, absolvere, nisi eosdem pœnitentes noverit in fraudem reservationis ad alienam diœcesim pro absolutione obtinenda migrasse*. Idem dicunt de Sacerdote sæculari appro-

(1) Nemo unquam quodcumque privilegium obtinens audire potest confessiones secularium absque approbatione Ordinarii, idque valet etiam pro Confessionibus venialium, & mortalium, quæ alias clavibus subjecta sunt. Id etiam comprehendit eos, qui privilegium Bullæ Cruciatæ obtinuerunt, ut ex Bulla Benedicti XIII. *Inst. Eccles.* 86. §. 8.

approbato ob tacitum Episcoporum consensum communi consuetudine confirmatum.

Hinc mercatores, litigantes, milites, peregrinantes &c. possunt absolvi a confessariis loci, ubi confitentur; nam hi jure communi, vel ex consuetudine tacite a superioribus approbata, sunt veluti subditi Episcopi loci, in quo versantur, quantum ad sacramenta, excepto Ordine. Quod si casus non sit reservatus in diœcesi pœnitentis, sed solum in diœcesi confessarii, hic non potest illum absolvere; nam per reservationem ei sublata est potestas absolvendi a tali peccato. Præterea reus debet judicari secundum leges & consuetudines loci, in quo judicatur. Idque totum constat etiam ex recepta consuetudine.

Quæst. VII. *An parochus potest subditos audire, & absolvere in aliqua diœcesi, in qua non est approbatus?*

Resp. Ex communi sententia, potest etiam licite, modo id fiat absque scandalo. Quia habet ordinariam in proprium subditum jurisdictionem ab approbatione non pendentem: jurisdictio autem in foro pœnitentiæ, cum sit voluntaria, non contentiosa, nec requirat strepitum fori, exerceri potest extra proprium territorium.

Quæst. VIII. *An sæcularis vel regularis approbatus generaliter in una diœcesi, potest valide absolvere in alia diœcesi subditum diœcesis, in qua est approbatus?*

Resp. Neg. Ita Clemens X. Const. *Superna*, ubi decernit: *Religiosos ab Episcopo ad confessiones sæcularium in sua diœcesi audiendas approbatos, non posse in alia diœcesi eas absque Episcopi diœcesani approbatione audire, quamvis pœnitentes subditi sint ejus Episcopi, a quo ipsi religiosi jam fuerant approbati.* Nam jurisdictio delegata pendet in sui exercitio ab approbatione Episcopi loci, in quo audiuntur confessiones.

Quæst. IX. *An parochus extra parochiam suam potest valide absolvere subditos alterius parochiæ, cum facultas proprii talium parochi?*

Resp. Non potest sine licentia Episcopi expressa, vel tacita. Nam parochus unius parœciæ non fit parochus subditorum alterius parœciæ per delegationem proprii illorum parochi; & parochorum jurisdictio pendet ab Episcopo, qui potest iis auferre potestatem delegandi eos, quos judicat minus aptos audiendis quorumlibet confessionibus. Licentia autem expressa est, cum scripto, vel verbis conceditur: tacita vero cum Episcopus non contradicit consuetudini, quam scit vigere circa auditionem ejusmodi confessionum.

Quæst. X. *An generaliter approbatus ad audiendas confessiones sæcularium; censetur approbatus pro audiendis confessionibus Monialium, sive Ordinario, sive Regularibus subjectarum, si non fuerint nominatim exceptæ?*

Resp. Neg. Nam ita fert usus, & ita declaravit Clemens X Const. *Superna*, his verbis: „ Et generaliter approbatos ab Episcopo ad audiendas personarum sæcularium confessiones, nequaquam censeri approbatos ad audiendas confessiones Monialium sibi subjectarum, sed egere quoad hoc speciali Episcopi approbatione; atque approbatos pro audiendis confessionibus monialium unius monasterii, minime audire posse confessiones monialium alterius monasterii. Itidem confessores extraordinarios semel deputatos, atque approbatos ab Episcopo ad monialium confessiones pro una vice audiendas, haud posse expleta deputatione in vim approbationis hujusmodi illarum confessiones audire, sed toties ab Episcopo esse approbandos, quoties casus deputationis contigerit".

Quæst. XI. *An regulares egent approbatione Ordinarii ad audiendas confessiones suorum famulorum sæcularium?*

Resp. Clemens X. const. cit. declaravit: „ In monasteriis ac etiam collegiis, ubi juxta instituta regularia vivitur, posse tam Prælatos regulares quam confessores regularium eorumdem monasteriorum seu collegiorum, audire confessiones illorum sæcularium, qui inibi sunt de familia, & continui commensales: non autem illorum, qui tantum ipsis deserviunt".

Quæst. XII. *An Episcopus potest valide limitare approbationem quoad tempus, locum & personas?*

Resp. Affirm. Constat 1. Ex praxi quotidiana. 2. Alexander VII. an. 1659. in caussa Andegavensis Episcopi, & Regularium, ut falsam & erroneam damnavit hanc propositionem: *Non possunt Episcopi limitare seu restringere approbationes, quas regularibus concedunt ad confessiones audiendas, neque ulla ex parte revocare.* 3. Quia habens approbationem etsi injuste restrictam ad tempus, locum, vel personas, revera caret approbatione pro alio tempore, loco, & pro aliis personis; unde non potest valide absolvere in tali loco, tempore, & tales personas, pro quibus non est approbatus. At sine approbatione actu existente invalida est absolutio.

Quando autem ad tempus limitatum data fuit approbatio, cessat statim per se exacto termino: nam approbatio durare nequit ultra tempus præscriptum ab eo, a cujus voluntate pendet. Hinc nova opus est.

Nota. Clerus Gallicanus ann. 1700. damnavit hanc propositionem. *In ministro pœnitentiæ requiritur etiam approbatio Ordinarii, quæ potest limitari, sed non revocari sine caussa.* (1)

Quæst. XIII.

(1) Apud Bened. XIV. (*Instit. Eccl.* 86.) multa occurrunt spectantia ad facultatem excipiendarum Confessionum, relate ad Sacerdotes tum Sæculares, tum Regulares: Idem Sum. Pontif. (*l. 13. de Syn. c. 9. num. 22.*) postquam juxta doctrinam memoratæ Inst. Eccl. vindicavit Episcopis facultatem „ subjiciendi iterato examini Sacerdotes sive Regulares, quibus facultas excipiendi Sacramentales Fidelium confessiones ad certum determinatum tempus data fuit; *mox hanc exceptionem pro Regularibus apponit*. Excipiendus est tamen casus, quo potestas audiendi sæcularium confessiones aliquibus Regularibus prævio examine per eosdem Episcopos concessa fuerit sine ulla temporis limitatione. Tunc enim illis sic approbatis concessam potestatem adimere, aut suspendere nequeunt; nisi forte contraria aliqua supervenerit caussa, & quidem ad ipsas Sacramentales Confessiones pertinens, juxta Innocent. X. Constitutionem, quæ incipit, *Cum sicut accepimus*: de qua Nos ipsi mentionem fecimus in nostra Constitutione super Anglicanis Missionibus edita, cujus initium est „ Apostolicum Ministerium, *data die* 30. *Maij* 1753. Porro Episcopi, quamvis interveniente gravi, legitimaque caussa suspendere, aut revocare possint semel concessam Regularibus facultatem audiendi confessiones Sæcularium, maxime tamen contrairent Ecclesiasticis Sanctionibus, si inconsulta Sac. Congr.

Roma-

Quæst. XIII. *An Sacerdos non approbatus potest absolvere a venialibus?*

Resp. Non potest saltem licite, ex decreto Innocentii XI. edito ann. 1679. *Non permittant* (Episcopi.) *ut venialium confessio fiat simplici Sacerdoti non approbato ab Episcopo, aut Ordinario. Si confessarii etiam regulares, aut quicumque alii secus egerint, sciant, Deo Opt. Max. rationem reddituros esse; neque defuturam Episcoporum & Ordinariorum justam & rigorosam animadversionem in contra facientes, etiam Regulares, etiam Societatis Jesu.* Immo neque etiam valide posse videtur, quia Sacerdos vi ordinationis non habet jurisdictionem, neque subditos etiam solorum venialium reos. Nemo autem potest absolvere a peccatis sine jurisdictione ordinaria, vel delegata, ex Conc. Trid. sess. 14. cap. 7. cum absolutio sit actus judicialis, qui non potest exerceri, nisi in subditos; & jurisdictio delegata valide exerceri nequit sine approbatione.

Nota. In fine hujus articuli indicandæ essent duæ Constit. quarum altera, quæ tom. 1. Bullarii est ordine 10. edita fuit Kalendis Junii, 1741. altera vero, quæ in eod. vol. est 120. data fuit 6. Idus Februar. 1745. quibus Confessarii absolvere prohibentur socios proprii criminis in iis, quæ sunt contra sextum Decalogi præceptum. At quod hujusmodi quæstio in Auctore desideretur, & luculenter tractata sit in c. 14. lib. VII. de Synodo Diœcesana, integram transcripsimus, atque huic articulo adjecimus.

1. *Ut jam, post dispositionem requisitam in pœnitense, aliquid de Confessarii jurisdictione, quod ad propositum pertineat, dicamus, unum animadversione dignum censemus. Quamvis Sacramentum Pœnitentiæ sit a Christo Domino institutum per modum judicii, & nemo esse queat Judex in caussa propria; nihilominus communiter existimant Theologi, duce D. Th. sola spectata natura Sacramenti, posse Confessarium sui criminis socium, a secum perpetrato peccato, cujuscumque speciei illud sit, in foro Sacramentali absolvere: Siquidem tunc, non de propria, sed aliena culpa judicium profert; neque, seclusa legum prohibitione, repugnat, ut quis Judicis personam assumens, de commisso ab altero delicto sententiam dicat; licet ejusdem delicti ipse, tamquam privatus, particeps fuerit. Ita D. Thom. in* supplem. par. 3. q. 20. art. 1. ad 1. Ad primum ergo dicendum, quod in tali casu nec Sacerdos debet audire confessionem mulieris, cum qua peccavit, de illo peccato, sed debet ad alium mittere; nec illa debet ei confiteri, sed debet petere licentiam ad alium eundi, vel ad Superiorem recurrere, si ille licentiam denegaret, tum propter periculum, tum quia est minor verecundia; si tamen absolveret, absoluta esset. Quod enim Augustinus dicit, quod non debet esse in eodem crimine, intelligendum est, secundum congruitatem; non secundum necessitatem Sacramenti. *Anvero non solum valide, sed etiam licite id fiat; non consentiunt Auctores. Aliquam certe labem in ea confessione D. Th. agnovisse, ex citatis ejusdem verbis palam est: & S. Petrus Damiani* Opusc. VII. c. 7. *adeo vehementer in eamdem confessionem invehitur, ut certe videa-*

Romana eam facultatem adimere tentarent *omnibus & singulis* Confessariis Regularibus unius Monasterii seu Conventus. Ita passim cordati omnes Auctores, præsertimque Generalis olim Vicarius Patavinæ Ecclesiæ Joan. Clericatus (*de Pœnit.* decis. 39. n. 31.) ac Bononiensis Ecclesiæ Pœnitentiarius Franc. Rotarius, qui (Tom. 3. *Theol. Mor. Regul.* l. 1. *de Pœnit.* c. 1. punct. 8. num. 8.) proposito hoc dubio: „ An „ Episcopus possit simul suspendere omnes Confessarios Re„ gulares ejusdem Monasterii aut Conventus? *respondit nega„ tive additque*: Satius clare fuisse decisum a Sac. Congr. „ an. 1615. die 20. Novemb. cujus Decretum refertur a „ Sielbaldo. Quod etiam habetur in Constitutione Clem. X. „ *Superna*. Ex quibus juribus patet, non posse Episcopum „ simul omnes Confessarios Regulares ejusdem Monasterii „ suspendere, inconsulta Sac. Congregatione “. Verba Constitutionis Apostolicæ Clem. X. apud Clericatum (loc. cit. n. 31.) legi possunt. Cur autem id Episcopo non liceat, rationem dat idem Rotarius. „ Nam videtur in hoc casu, „ quod dubitari possit de injustitia; & ideo judicium sibi „ reservat Sancta Sedes, absque cujus judicio non licet E„ piscopo ad hanc universalem revocationem devenire “.

Prosp. Fagnanus (N. 62. Com. in c. 11. *Sane*, tit. 29. de Offic. & Potest. Judicis deleg. l. 1. Decr.) unicum indigitat casum, in quo Episcopus id præstare valet, scilicet ubi ob nimiam locorum distantiam commode consuli nequit Apostolica Sedes. En ipsius verba. „ Pro parte Religio„ sorum Societatis Jesu propositum fuit dubium Sac. Con„ gregationi. An Episcopi in partibus Indiarum possint ex „ integro totum unum Monasterium, vel Collegium ab „ audiendis Confessionibus suspendere “? Resp. Episcopos Indiarum „ posse quidem omnibus simul unius Monasterii, „ vel Collegii Confessariis adimere facultatem audiendi „ Confessiones personarum, etiam inconsulta Sac. Congre„ gatione Episcoporum, & Regularium negotiis præposita, „ cum Decretum ab ea editum sub die 20. Nov. 1615. ex „ intentionis defectu, & convenientia morali non exten„ datur ad regiones illas tam longe ab Urbe dissitas. Ve„ rum ab hac generali suspensione, quæ vix sine scanda„ lo, & animarum pernicie contingere potest, abstinendum „ esse Episcopis, nisi gravissima subsistente causa: super quo „ Sac. Congreg. illorum conscientias graviter voluit esse „ oneratas “.

Sed quidnam agendum Regularibus, si de facto Episcopus non in Indiis, sed in Europa simul suspendat omnes Confessarios ejusdem Monasterii, nullam habens rationem Sac. Congregationis? Poterunt ne illi confessiones audire, non obstante hujusmodi suspensione? *Resp.* Casum fingis, uti videtur, plane metaphysicum. Nihilominus, si contingeret, reponunt Peyrinus, Lezana, aliique citati a Donato, posse, quia Episcopus in sua illa suspensione excessit limites suæ auctoritatis, adeoque ejus suspensio habenda est tamquam invalida. At quoniam, si Regulares neglecta Episcopi suspensione audirent Confessiones accedentium, scandala fierent majora, & majora orirentur animarum pericula, idcirco laudatus Rotarius (N. 9.) arbitratur „ sanius consilium in hoc casu obedire, & recurre„ re ad Sac. Congreg. quæ inspecta etiam recurrentium mo„ destia & prudentia ad amputanda scandala, erit magis fa„ vorabilis. *Et allegat Donatum, ac Tassarinum*, „ qui ambo „ cum fuerint in Romana Curia Procuratores Generales „ Ord. S. Dominici, optime nedum de juribus, sed etiam „ de praxi Romanæ Curiæ notitiam habuerunt “.

videatur, *illam non solum illicitam reputare*, *sed tamquam irritam rejicere*; *ait enim*: Legis præceptum est, ut cum quis lepra perfunditur, Sacerdotibus ostendatur; tunc autem non Sacerdotibus, sed leproso potius ostenditur, cum immundus immundo peractam communem nequitiam confitetur. Sed cum confessio utique manifestatio sit, quid, obsecro, manifestat, qui audienti cognitum narrat? Aut quo pacto confessio illa dicenda est, cui nihil a confitente manifestatur, nisi quod jampridem ab audiente cognoscitur? Et qui sociali vinculo peractæ iniquitatis adstringitur, qua lege, quo jure, alterum poterit ligare, vel solvere? Frustra enim alium quis solvere nititur, qui & ipse vinculis irretitur. „ His ex Theologis Moralibus assentitur Stephanus Fagundez *in secundum præceptum Ecclesiæ l. 4. c. 4. nu. 3. 34.* ubi gravis culpæ reum facit Sacerdotem excipientem confessionem suæ concubinæ. At ex adverso Sylvester *in Sum. p. 1. V. Confessio 1. n. 17.* Joannes Sanchez *tom 16. in opere, cui titulus* Heteroclita spiritualia, *pag.* 128 La Croix *tom. 2. pag.* 277. aliique affirmant: confessionem factam Complici, tam ex parte pœnitentis, quam ex parte Confessarii, culpa vacare, modo uterque a perpetrato crimine abhorreat, & longe absit periculum novi consensus in illud “.

„ 2. Et tamen in multis Synodis decretum est, nedum illicitam, sed inanem pariter, nullam, atque irritam fore absolutionem datam a Sacerdote socio sui criminis, adversus sextum Decalogi præceptum: ita quippe statutum legimus in Synodo Leodiensi *an.* 1622. *pag.* 74 in Veliterna sub Cardinali Cibo *an.* 1698 *pag* 36. In Synodo Fulginatensi, sub Episcopo Baptistello *an.* 1722. *pag.* 76. in Bononiensi sub Cardinali Jacobo Boncompagno *lib.* 2. *cap.* 6. in Anconitana sub Cardinali Maffejo *an.* 1738. *pag.* 11. atque in Synodo Lucana, quam refert Roncaglia *in sua morali Theologia tom.* 2. *tr.* 19. *cap* 3. Numquid igitur prædicti Episcopi peccarunt contra regulam quam hucusque inculcavimus, & elucidavimus, nihil in Synodo decernendi de rebus dubiis, atque inter Theologos controversis, materiam præcipue Sacramentorum respicientibus “?

„ 3. Nihil illos peccasse ex eorumdem statutis deprehendimus: illi siquidem non deciderunt quæstionem, an Confessarius, generali ceteroquin jurisdictione instructus, valide & licite pœnitentem absolvat a crimine secum perpetrato; sed eumdem privarunt jurisdictione seu facultate absolvendi sui socium, seu complicem in peccato impudicitiæ. Quam vero sapienter & sancte id præstiterint, ex iis fas est judicare, quæ Doctores de hac re agentes mature ponderarunt. Atque ut ea prætermittamus, quæ a S. Petro Damiani, & D. Th. nuper audivimus, Basilius Pontius *de matrim. lib.* VII: *c.* 37. *n.* 3. Illata mentione confessionis, de qua agimus, gravia mala describit, atque exaggerat, quæ ex ea proveniunt, præcipue cum Confessarius in Sacramentali foro feminam audit, cum qua non semel tantum, & diu antea peccavit, sed in turpi contubernio perseverat. Verjuuys *tom.* 9. *art.* 5. affirmat, longe experientia compertum, ejusmodi confessiones plerumque sacrilegas esse, novisque peccatis fœdatas. Theophilus Raynaudus, quamvis *cit. loc.* eamdem confessionem in se licitam dixerit, periculosam tamen fatetur! & Natalis Alexander *Theol. Dogm. & moral. tom. 4. c. 5. art. 9. reg. 67.* hæc ad rem notavit “: Vix contingit, ut peccatores, qui apud ipsos hujusmodi crimen deponunt, sinceram illius pœnitentiam agant; Vix contingit, ut criminosi illi Sacerdotes salutaria dent consilia, & convenientem satisfactionis modum præscribant; & si peccata sint impudicitiæ, periculum est, ne nova cum pœnitenti, tum Sacerdoti in ipsa confessione, peccati nascatur occasio. *Quare S. Carolus Borromæus, ne sordidis hisce maculis illud fœdaretur Sacramentum, quo Christi sanguine perfundimur, ut a peccatorum lepra mundemur, in sua Synodo Diœcesana* XI. (Act. Eccles. Mediol par. 2. p. 409.) *Confessariis generatim, atque universim facultatem interdixit, sui cujuscumque criminis socium, seu quomodo participem, absolvendi*: Confessario (*inquit*) qui cujuscumque criminis etiam minimi socius, particeps ullo modo fuit, munus interdictum sit confessionis eorum audiendæ, quo illius socios habuerit. Nec vero absolutio, si quam impertierit, ullius roboris sit, sed irrita plane, ac rescissa, nullaque omnino, tamquam ab eo impetita, qui jurisdictionis & facultatis expers est. Et vero si quis Confessarius culpæ socius, particepsve aliquid contra ausus fuerit, excommunicationis sententiam statim subeat, cujus vinculo irretitur ab alio Sacerdote, nisi a Nobis, absolvi non possit.

„ 4 Quamquam autem hæc sanctissimi Præsulis statuta, etiam generatim, uti sonant, sint summopere commendanda, & quilibet Antistitum sancte queat eorumdem vestigiis insistere, negari tamen haud potest, majorem quamdam & graviorem inhonestatem in eo adesse, ut Sacerdos illius personæ confessionem excipiat, cum qua impudicitiæ scelus admisit, ac proinde statim ac Nos ad Petri Cathedram evecti totius Dominici gregis curam suscepimus, universali lege ediximus, ne ullus Confessarius “, extra casum extremæ necessitatis, nimirum in ipsius mortis articulo, & deficiente tunc quocumque alio Sacerdote, qui Confessarii munus obire possit, confessionem sacramentalem personæ complicis in peccato turpi, atque inhonesto, contra sextum Decalogi præceptum commisso, excipere audeat, sublata propterea illi, ipso jure, quacumque auctoritate, & jurisdictione ad qualemcumque personam ab hujusmodi culpa absolvendum, „ ut legi potest in nostris Apostolicis litteris datis Kalendis Junii 1741. quæ extant in nostrarum Constitutionum *volum.* 1. *Const.* 10. Ut porro conscientiarum tranquillitati consuleremus, aliis similibus litteris datis die 8. Febr. 1714. quæ habentur *in eod. volum. Const.* 120. declaravimus, ad rem, de qua agimus perinde esse, nullum adesse Sacerdotem, præter illum, cum quo pœnitens inhoneste peccavit, aut eum tantum adesse, quem idem pœnitens, constitutus in mortis articulo, eligere nequit, sine periculo se ipsum infamandi, aliisque malam sui suspicionem ingerendi: atque ideo, in eo rerum statu, non prohiberi diximus, Sacerdotem suæ impudicitiæ complicem absolvere; eumdem tamen simul monuimus, ne prædictæ infamiæ, aut scandali pericula sibi confingat, quæ revera absint, quinimmo voluimus, ut ea, cum potest, anteveniat, & removeat; secus enim pœnas non effugiet, in nostra prima Constitutione inobedientibus inflictas “

Quæ-

Quænam vero sint hujusmodi pœnæ, vide Const. incipit, Sacramentum Pœnitentiæ, *ad calcem hujus Tractatus appositam*.

Articulus II.

De casibus reservatis.

Casuum seu peccatorum (Vid. H. 225.) reservatio, est subtractio potestatis absolvendi a certis peccatis, salva potestate absolvendi ab aliis. Ex Conc. Trid. sess. 14. c. 7. & can. 21. constat a Papa pro tota Ecclesia, & ab Episcopis pro sua diœcesi reservari posse peccata, a quibus alii non possint valide absolvere sine potestate ab illis delegata. Ratio est, quia ad valide absolvendum requiritur jurisdictio, quæ cum sit penes dispositionem Ecclesiæ, potest ab ea restringi, negari, & subtrahi.

Quæst. I. *Quænam requiruntur, ut peccatum censeatur reservatum*.

Resp. Ex praxi Ecclesiæ tria requiruntur. 1. Ut sit mortale; nam venialia non reservantur, cum non sint materia confessionis. 2. Ut sit externum: nam licet peccata mere interna possint absolute reservari, cum ad ea remittenda requiratur jurisdictio, quæ potest a Prælatis Ecclesiæ restringi & denegari, tamen reipsa sola externa communiter reservantur: quia hæc reservatio ordinarie sufficit ad bonum regimen animarum. Ut autem peccatum externum censeatur reservatum, non sufficit quod habeat mortalem malitiam ex actu interno; sed insuper requiritur, ut ipsa actio externa habeat malitiæ gravitatem. Nam reservatio præcipue cadit in actum externum malum, ac proinde requirit actum externum mortaliter malum ex objecto. Et sicut sola voluntas interna non reservatur, ita nec quando non procedit in actum externum habentem ex se gravem malitiam. Hinc si furtum in loco sacro esset reservatum, & aliquis aliquid leve haud sufficiens ad mortale surripuisset, ex voluntate aliquid notabile surripiendi, si occurrisset, tale furtum etsi mortale, reservatum non esset. 3. Ut peccatum sit consummatum, nisi aliud in statuto exprimatur. Quia reservatio, cum sit quid odiosum seu onerosum, est strictæ interpretationis. Hinc reservata fornicatione, vel homicidio, non reservatur voluntas interna fornicandi, etiam adhibito externo conatu, nisi fuerit copula carnalis; nec percussio gravis ex animo occidendi, nisi sequatur mors. Dixi, *nisi aliud exprimatur*. Nam aliquando reservantur etiam actus non consummati: sic sola provocatio ad duellum, & ejusdem acceptatio expresse reservantur, etiamsi non sequatur conflictus.

Sunt qui docent, peccata impuberum non esse reservata, nisi exprimantur; quia in ipsis non reperitur necessitas Episcopalis correctionis. Hoc tamen pendet ab Episcoporum arbitrio: quare eorum intentio ab ipsis exquirenda est: nam cum impuberes possint esse subjecti censuris, quidni & reservationi? Porro contrahitur reservatio etiam invincibiliter ignorata: nam non est proprie pœna, nec contumaciam requirit, ut censura.

Quæst. II. *An peccata dubia censentur reservata?*

Resp. Negant plurimi, in dubio facti. Quia reservatio cum sit odiosa, debet restringi ad casus certos, non extendi ad dubios. Idque reservata ebrietate, intelligi debet ebrietas certa, quæ sola est ebrietas simpliciter & absolute. Hinc qui admisit peccatum ex suo genere reservatum, sed dubitat, an cum advertentia vel consensu sufficienti ad mortale, non incurrit in reservationem.

At in dubio juris, cum nempe dubitatur, an peccatum mortale pœnitentis sit reservatum, confessarius non potest ab eo absolvere, nisi superior expresserit, se nolle in tali dubio reservare. Nam hoc ipso quod constat, peccatum esse materiam reservationis, sed dubitatur an superior illud reservavit, tunc dubium est de potestate ab eo absolvendi; non licet autem absolvere cum potestate dubia. Adde quod Clemens VIII. prohibuerit omnibus confessariis etiam privilegiatis in Italia degentibus, *ne quis eorum sub prætextu privilegiorum, ab ullo ex casibus clare vel dubie & quomodocumque Sedi Apostolicæ reservatis vel reservandis absolvat*.

Quæst. III *Quinam absolvere possunt a reservatis?*

Resp. 1. Ipse reservans, vel ejus successor, aut superior in hoc foro erga eosdem subditos, & quivis alius, qui ab illis hanc facultatem obtinuit. Nam reservans reservando retinuit pro se jurisdictionem, & successor habet eamdem cum illo potestatem; superior vero potest id omne, quod potest inferior.

Resp. 2. Ex Concil. Trid. sess. 24. c. 6. Episcopi possunt suos subditos in foro conscientiæ absolvere ab omnibus peccatis Papæ reservatis occultis, nec ad forum contentiosum deductis. Possunt etiam ab aliis, quando subditi propter legitimum impedimentum non possunt Papam adire, ex c. 6. *de sent. excomm.* ne videlicet ex dilatione absolutionis periculum immineat animarum.

Resp. 3. Quilibet Sacerdos etiam non approbatus, & excommunicatus, saltem toleratus, potest quoslibet in articulo mortis absolvere a quibusvis peccatis & censuris, in defectum Sacerdotis approbati. Constat ex praxi Ecclesiæ, & ex Rituali Romano, quod sic habet. *Si periculum mortis immineat, approbatusque desit confessarius, quilibet Sacerdos potest a quibuscumque censuris & peccatis absolvere*. Nam tunc Ecclesia hanc potestatem omnibus sacerdotibus, etiam excommunicatis, saltem toleratis, censetur concedere, & revera concedit, ne pereant animæ defectu absolutionis validæ, tunc præsertim adeo necessariæ.

Dixi *in defectum &c.* Nam si facile haberi possit Sacerdos approbatus, alter non poterit absolvere, ut docet S. Carolus in Instruct. confess. quia hæc potestas concessa est ob necessitatem moribundi; nec est periculum, dum facile absolvi potest a Sacerdote approbato, & habente jurisdictionem expeditam. Quare Rituale Romanum præter periculum mortis ad hoc requirit defectum Sacerdotis approbati.

Porro omnes Sacerdotes approbati tunc æque possunt de omnibus mortalibus absolvere, & sic per se loquendo quoad valorem absolutionis nullus est inter illos ordo servandus, quia in articulo mortis nulla est reservatio, ut docet Conc. Trid. sess. 14. cap. 7. his verbis: *Pie admodum, ne hac ipsa occasione aliquis pereat, in Ecclesia Dei custoditum semper fuit, ut nulla sit reservatio in articulo mortis, atque ideo omnes Sacerdotes quoslibet pœnitentes a quibusvis peccatis & censuris absolvere possunt*.

Circa hoc observandi sunt sequentia.

1. Multi docent, posse tunc moribundum absolvi a Sa-

a Sacerdote excommunicato non tolerato, & hæretico, in defectum alterius; quia Conc. Trident. dicit, *omnes Sacerdotes posse*. Sed hoc negant alii cum Fagnano, qui in cap. *Non est vobis*, de sponsal. testatur Sacram Congregationem Cardinalium Concil. Trident. interpretum, inter quos caput fuit Cardinal Moronus, qui paullo ante fuerat legatus Apostolicus in Concilio, cujus proinde mentem probe notat, declarasse verba Concilii restringi ad Sacerdotes in unitate Ecclesiæ viventes, & habiles ac capaces jurisdictionis exercendæ, quales non sunt excommunicati non tolerati, & hæretici ac schismatici notorii. Et vero, inquit, in Ecclesia Dei non fuit semper custoditum, ut præcisi ab unitate Ecclesiæ possint absolvere in casu necessitatis; cum immo potius certum sit, ex communi sententia eorum, qui ante Concilium scripserunt, non potuisse. Toletus docet, hæreticos & schismaticos, supple notorios, id non posse secundum communem sententiam, quia Ecclesia noluit eis dare jurisdictionem ob periculum perversionis fidelium, sed putat alios posse.

2. Articulum mortis hic intelligitur grave ac mortale mortis periculum. Nam ista ex usu Ecclesiæ in hac materia pro eodem usurpantur, ut constat ex Rit. Rom. Quia pia mater Ecclesia non censetur velle quemquam exponi periculo probabili damnationis. Et in articulo stricto mortis, quando jam vita desperata est, sæpe, immo fere semper fieri nequit confessio.

3. Absolutus a peccatis reservatis non tenetur postea, si convaluerit, adire superiorem, vel ejus delegatum. Quia, cum in illo articulo nulla sit reservatio, quivis Sacerdos habet tunc potestatem a quibuslibet peccatis etiam alioqui reservatis absolvendi directe, & sine onere illa confitendi superiore. Secus de censuris.

Quæst. IV. *An Regulares privilegiati habentes potestatem absolvendi a casibus Papæ reservatis, possunt ideo absolvere a casibus Episcopo reservatis, sine facultate Episcopi?*

Resp. Neg. Ita expresse declaravit Clemens X. Const. *Superna*. Et Alex. VII. oppositum damnavit.

Quæst. V. *An Sacerdos approbatus carens potestate absolvendi a reservatis, potest aliquando directe absolvere a non reservatis, & indirecte a reservatis?*

Resp. Circa hoc duplex est sententia. Prima, quæ est communis, docet id posse in duobus casibus. 1. Si pœnitens inculpate oblitus est aliquod reservatum, vel si bona fide illud confiteatur Sacerdoti non advertenti esse reservatum. Quia alioqui, si illud in perpetuum oblivisceretur, vel semper uteretur eodem confessario, nunquam accepturus esset absolutionem extra articulum mortis: & sic posset perire occasione reservationis, cum multi moriantur sine absolutione accepta in articulo mortis. Unde merito censetur Ecclesia tunc dare potestatem absolvendi directe a non reservatis, & indirecte a reservatis, cum onere postea reservata confitendi Sacerdoti habenti potestatem in illa. Quam sententiam S. Carolus tenendam proponit in sua diœcesi, in qua proinde dat hanc potestatem. Volunt autem, Episcopos censeri eamdem potestatem concedere hoc ipso quod non contradicunt sententiæ communi ad asserenti, quam ignorare nequeunt. 2. Si Sacerdos habens reservata nequeat omittere celebrationem Sacri sine gravi scandalo, nec adsit Confessor habens potestatem in reservata. Quia cum quilibet sibi peccati mortalis conscius teneatur confessionem præmittere Communioni, credibile non est, Ecclesiam sic instituisse reservationem, ut tunc a peccatis absolvi nequeat, directe quidem a non reservatis, & indirecte a reservatis, malleque eum cum incerta contritione non confessum celebrare, quam confessionem Communioni præmittere. Tunc autem docent, necessariam esse confessionem peccatorum omnium etiam reservatorum, quia scilicet sine illa status pœnitentis nequit sufficienter innotescere confessario, ut satisfactionem debitam imponat, & opportuna remedia suggerat. Item remanere obligationem peccata reservata iterum confitendi alteri confessario habenti potestatem in illa.

Secunda sententia negat, in ullo casu extra mortis periculum posse. Quia peccata non reservata remitti nequeunt sine reservato: nam unum mortale sine alio remitti non potest. At in nullo casu extra mortis articulum peccatum reservatum potest per confessarium carentem potestate in reservata remitti etiam indirecte. Quia 1. Conc. Trid sess. 14. cap. 7. ait, Sacerdotes extra articulum mortis nihil posse in casibus reservatis. 2. Si Confessor carens potestate in reservata posset in aliquo casu extra articulum mortis indirecte ab illis absolvere, potest a fortiori in articulo mortis, & ita absque ratione Concil. Tridentinum declarat, nullam esse reservationem in articulo mortis, ne quis occasione illius pereat: manente enim reservatione etiam pro articulo mortis, poterit adhuc pœnitens absolvi ab omnibus peccatis a quovis Sacerdote, directe quidem a non reservatis, & indirecte a reservatis; atque ita reservatio nulli poterit esse occasio pereundi. Unde ulterius satis erit reservationem manere, quam tolli pro articulo mortis; sic enim melius prospicitur vigor disciplinæ sine periculo salutis animarum. 3 Cum adest peccatum reservatum, tota caussa ad superiorem judicem devolvitur: ergo nihil in ea potest inferior.

Jam vero fatentur, pœnitentem, qui reservatum aliquod peccatum in perpetuum oblitus est, nunquam accepturum absolutionem peccatorum a Sacerdote carente potestate in reservata, posse tamen in articulo mortis a quocumque absolvi; quia tunc cessat omnis reservatio. Non ideo tamen timendum esse de ejus salute, quia si bona fide faciat quod in se est cum auxilio gratiæ, benignitas divina ei prospiciet, aut procurando ei confessarium habentem potestatem in reservata, aut ei impertiendo gratiam contritionis, & charitatis perfectæ. Dicunt autem, Sacerdotem, qui in necessitate celebrandi nequit confiteri, nisi carenti potestate circa reservata, censeri non habere copiam Confessoris: ideoque teneri tunc elicere solum contritionem perfectam; & postea confiteri habenti potestatem absolvendi a reservatis.

Porro consentiunt omnes, inferiorem non posse licite, sine necessitate cogente, absolvere a non reservatis, remittendo pœnitentem ad superiorem pro reservatis. Quia integritas est de jure divino, & non debet prætermitti sine cogente necessitate.

Quæst. VI. *An si quis confessus habenti potestatem cir-*

circa reservata, omiserit ex oblivione inculpabili peccatum aliquod reservatum, hoc ipso sublata sit reservatio peccati illius, ita ut possit postea directe ab eo absolvi per quemvis confessarium approbatum?

Resp. Cum non sit certum, tunc reservationem tolli, in praxi debet pœnitens peccatum reservatum oblivione omissum confiteri habenti potestatem in reservata, ut ab eo directe, seu secundum se absolvatur. Idque videtur exigere finis reservationis, qui est, ut conveniens medicina, & satisfactio a superiore vel ejus delegato pro tali peccato imponatur. Excipe, si tempore Jubilæi omnia præstituisset, quæ illud ad consequendam præscribuntur: nam tunc Papa Jubilæi gratia tollit omnem reservationem respectu illorum, qui volunt illud lucrari, & vere contriti ac valide confessi sunt.

Quæst. VII. *An si quis reservata cum aliis integre confessus habenti potestatem in illa, ab eo absolvatur, licet invalide quoad remissionem peccatorum ob suam indispositionem, tamen liberatur a reservatione, ita ut absolvi possit a quovis approbato?*

Resp. Nego, etiamsi confiteatur superiori ordinario. Quia superior intra Sacramentum non intendit absolvere a reservatis, nisi per absolutionem Sacramentalem, quæ cum sit nulla, nihil efficit. Quod si confiteatur habenti potestatem tantum delegatam, adhuc certius est, tunc non tolli reservationem. Quia delegatus non potest reservationem tollere, nisi intra Sacramentum, ac proinde per solam absolutionem Sacramentalem validam; non enim potest illam tollere dando pœnitenti facultatem confitenti reservata Sacerdoti carenti potestate circa illa, quia hoc faciendo subdelegaret, at delegatus nequit subdelegare.

Quæst. VIII. *An superior potest audire sola reservata, & absolvere ab illis pœnitentem, eum remittendo ad alium, ut absolvatur a non reservatis?*

Resp. Neg. Quia confessio omnium mortalium, quæ pœnitens potest hic & nunc confiteri, est præcepta jure divino ad absolutionem, & a Conc. Trid. sess. 14. c. 5. Ergo non est in potestate superioris, ut dimidietur. Quod si ei non vacat omnia audire, potest auditis solis reservatis remittere pœnitentem ad inferiorem de omnibus ab eo absolvendum, & taxare, si velit, pro iis pœnitentiam, & præscribere remedia adhibenda. Quo casu non absolvit proprie, sed tollit reservationem. Valeret tamen talis absolutio a solis reservatis, si pœnitens sit recte dispositus & in bona fide, quia tunc adsunt materia & forma Sacramenti, & aliunde defectus integritatis confessionis non est culpabilis ex parte pœnitentis, ut suppono. Ergo tunc nihil deest ad veritatem, & effectum Sacramenti.

Recensentur casus Romano Pontifici reservati, quorum index in Auctore desideratur.

Sex casus extra Urbem, & intra Italiam Summo Pontifici reservati.

1. Violatio immunitatis Ecclesiasticæ circa confugientes ad Ecclesias.
2. Violatio clausuræ Monialium ad malum finem.
3. Injectio manus violentæ in Clericum, Intellige dummodo percussio non sit levis duntaxat, aut mediocris: hæc enim reservatur solis Episcopis. Vide tract. de Censuris c. 2. in fine.
4. Provocatio, & pugna in duello.
5. Simonia realis scienter contracta.
6. Confidentia beneficialis.

His accedunt casus a S. M. Benedicto XIV. Romano Pontifici reservati, quos nos ex ipsis Const. propriis in locis indicavimus.

ADDITIO.

Quoad casus reservatos statuit Bened. XIV. præter decisiones Sac. Congreg. litteris suis incip. *Pias Christifidelium*, Societates quasdam ex vi suorum Privilegiorum non posse ullo modo in quibusdam anni solemnitatibus eligere sibi Confessarium, a quo a casibus Episcopo reservatis, sine Episcopi licentia absolvantur. Vid. etiam *De Syn. Diœces.* lib. 5. 9. *Nov. Edit.*

Item: accedentes in fraudem ad aliam Diœcesim, ut absolvantur a reservatis suæ Diœcesis, absolvi non possunt ex Bulla Clementis X. *Superna magni. Ibid.*

Item: Canonicus Pœnitentiarius vi sui muneris nullam habet facultatem absolvendi peccata Episcopo reservata, ut a Sac. Congr. Concil. decisum est. *Ibid.* §. 8.

ARTICULUS III.

De obligationibus Confessarii.

Ejus dotes comprehenduntur his versibus. *Sit probus, & fortis confessor, sitque peritus, Discretus, patiens, mitis, pius atque fidelis.*

De quibus consule libros de officiis confessarii, & præsertim S. Carolum de Instruct. Confessarii, Loart. Fornarium &c.

Quæst. I. *Quænam scientia requiritur in confessario?*

Nota. Agitur hic de scientia requisita ex parte confessarii ad licitam absolutionem. Ad validam autem requiritur secundum omnes, teste Suarez, ut sciat absolutionem proferre, & cognoscere regulariter moralem actum, saltem sub communi ratione peccati mortalis aut venialis, secundum generalem eorum rationem ac distinctionem. Quia sine tali scientia homo non potest humano modo exercere hoc judicium. Sed addit Suarez, ignorantiam horum rarissimam esse, & fere impossibilem in eo, qui ratione utitur, & in Ecclesia versatur, vultque confessiones audire.

Resp. 1. Generatim, cum triplex sit confessoris munus, Judicis, medici, & doctoris animarum, tenetur sub mortali scire ea, quæ ad hæc munera recte obeunda requiruntur. Nam qui tenetur graviter ad finem, tenetur etiam graviter ad media necessaria. Confessor autem tenetur graviter munus suum, utpote gravissimum, & in quo agitur de offensa Dei vindicanda, de reconciliandis Deo peccatoribus, de justificatione, ac salute hominum procuranda, de curandis animæ morbis, & vitiis emendandis, recte exequi. Ergo tenetur etiam sub gravi scientiam ad id necessariam habere. *In primis* (inquit Rituale Roman.) *meminerit confessarius, se judicis pariter & medici personam sustinere, ac divinæ justitiæ simul & misericordiæ ministrum a Deo constitutum esse, ut tamquam arbiter inter Deum, & homines, honori divino, & animarum saluti consulat.*

Quæ-

Quare juxta omnes mortaliter peccat, qui sine debita scientia munus audiendi confessiones, etiam ex sola charitate, vel obedientia suscipiat. Nam jure divino naturali quisque tenetur habere scientiam muneris, quod suscipit exercendum, præsertim erga alios.

Præterea talis se exponit (Vid. N. 141.) periculo evidenti male fungendi tanto munere cum injuria Sacramenti, & damno proximi ac detrimento animarum. *Si quis autem ignorat, ignorabitur.* 1. Cor. 14. Neque enim obedientia, aut Episcopi approbatio, etsi bona fide per examen facta, excusat; quia non dat scientiam ex natura rei debitam, nec supplet ejus defectum. Neque ignorantia eum excusare potest: quia nemo debet suscipere & exercere officium, cujus nequit omnia munia recte obire: alias se exponit periculo errandi, & male obeundi cum damno aliorum. *Væ vobis, duces cæci,* Matth. 23. *Nulla ars doceri præsumitur, nisi intenta prius meditatione discatur. Ab imperitis ergo magisterium pastorale suscipitur in magna temeritate; quoniam ars est artium regimen animarum,* ait S. Greg. pastor. cur. p. 1. c. 1.

Hinc etiam qui ignarum confessarium scienter eligit, peccat mortaliter, cum cooperetur ejus peccato, & malæ administrationi Sacramenti; ideoque ejus confessio est invalida. *Cæcus si cæco ducatum præstet, ambo in foveam cadunt.* Matth. 5.

Resp. 2. Confessor, ut apud omnes, & ex dictis constat, tenetur scire, 1. Ea omnia quæ ad valorem, substantiam, integritatem & effectum hujus Sacramenti, ejus licitam administrationem, tam ex parte sui, quam ex parte pœnitentis requiruntur. 2. Præcepta Dei & Ecclesiæ, obligationes communes, & proprias statuum, varias peccatorum species, multipilcationem numericam, circumstantias, quæ mutant speciem, vel notabiliter aggravant, & principia discernendi inter mortalia & venialia: immo quænam sunt peccata mortalia, & venialia in singulis præceptis, saltem communi & ordinario modo. Item quinam sunt actus invalidi, & solum illiciti: *Oportet enim ut sciat cognoscere quidquid debet judicare; judiciaria enim potestas hoc postulat; ut quod debet judicare, discernat,* c. 2. dist. 6. *de pœnit.* Alioqui non posset esse debita judicii æquitas. 3. Casus reservatos, censuras & excommunicationes, quæ vigent, impedimenta matrimonii, conditiones contractuum, caussas restitutionis, radices, & occasiones peccatorum, remedia peccatis vitandis, & vitiis emendandis apta, & satisfactiones salutares ac convenientes. 4. *Nulli Sacerdotum liceat canones ignorare; nec quidquam facere, quod Patrum possit regulis obviare,* ait Cælest. Papa, cap. *Nulli* dist. 38. Non tamen tenetur tam perfectam istorum omnium notitiam habere, ut possit semper ex tempore, & per se ipsum omnes occurrentes dubitationes solvere; sed sufficit, ut id possit in communiter accidentibus, & sciat communia, & de difficilioribus sciat saltem dubitare; intelligatque principia decisionum generalia, & legendo, aut peritiores consulendo investigare possit, quid facto opus sit. Neque etiam tenetur de singulis peccatis, quæ declarantur, positive judicare esse mortalia vel non; hoc enim in multis difficile est, & controversum; sed sufficit ut singula audiat, prout gesta sunt, & de illis judicet secundum principia communia certa, & remedium idoneum apponat, ne iterentur peccata quæ dubitat esse mortalia. Uno verbo, confessor debet habere scientiam Theologiæ Moralis, saltem mediocrem & competentem.

Porro major scientia requiritur pro uno loco, quam pro alio, pro Urbe mercatoria, aulica &c. quam pro pago: major pro audiendis viris, judicibus, hominibus forensibus, aliisque habentibus casus magis implicatos, quam pro fœminis, pueris &c. Hinc Confessarii, qui quoslibet pœnitentes audire sunt parati, majore, quam alii, scientia pollere debent.

Ex dictis recte colligit Filliucius, peccare mortaliter non solum Confessarium, qui prædicta scientia caret, sed etiam superiorem, qui ei tribuit facultatem Confessiones audiendi, atque etiam ipsum pœnitentem, qui scienter eligit Confessorem ignorantem respectu ipsius, cum consentiat & cooperetur peccato Confessarii; ideoque talem pœnitentem esse indispositum, & teneri confessiones iterare. Confessio tamen bona fide facta Sacerdoti ignaro, est valida; quia ex parte pœnitentis intervenit integra confessio, & debita dispositio, & ex parte Sacerdotis intervenit aliqua cognitio & perceptio illius, quæ licet non sit accurata, tamen sufficit, ut cognoscat illam esse sufficientem materiam hujus Sacramenti. Ità Suarez. (1)

Quæst. II.

---

(1) Benedict. XIV. (*Instit. Eccl.* 32.) ubi asseruit *moralis doctrinæ necessitatem in illis, qui ad Sacramentum Pœnitentiæ ministrandum eliguntur,* opportune juxta monitum Spiritus Sancti (Prov. cap. 24.) *Præpara opus tuum, & diligenter exerce agrum tuum;* Sacris Ministris insinuat necessitatem etiam jugis studii, erumpendo in istam querimoniam; „Utinam non contingeret, quod tamen frequentissime videmus, aliquos nempe Sacerdotes, qui initio præclarissime Confessarii munus susceperunt, inde post diuturnum tempus omni studiorum cura neglecta pristinam Moralis Theologiæ scientiam amittere, ita ut qui in ejusmodi arte peritissimi fuerant, tandem exigua solum, confusaque ipsius artis scientia, primisque rudimentis instructi vix inter tyrones adnumerentur. Card. Feder. Borromæus, qui S. Caroli propinqui sui virtutes, & sedem occupavit, hanc calamitatem deploravit; & opportune perpendit, eos Confessarios & Ecclesiæ Ministros in magno discrimine versari, qui postquam ad excipiendas Fidelium confessiones ab Episcopo probati fuerunt, omnem studiorum exercitationem prætermittunt. *Quare idem Pontifex Confessariis maxime auctor fuit, ut morales Collationes seu Conventus* (N. 75.) *sedulo frequentarent.* Certe ex D. *Thom.* (*Opusc.* 65. de Off. Sacerd. cap. 4.) cum videamus Medicos corporum revolvere quotidie, & legere libros physicales, & medicinales, in quibus docentur corpora moritura; magna stultitia est non legere libros Sanctorum medicinales animarum, in quibus docemur curare animas in æternum victuras. Majus est damnum unius animæ, quam de morte innumerabilium corporum; *ut can.* 24. *q.* 4. *cap.* Si habeat. “

Quæst. II. *An & quomodo tenetur Confessor pœnitentem examinare?*

Resp. Tenetur examinare de specie, numero, circumstantiis peccatorum, eorumque caussis, habitu & occasionibus proximis, quoties rationabiliter præsumit ista non sufficienter declarari, vel de hoc dubitat. Item debet interrogare, an sciat res fidei, præcepta Dei & Ecclesiæ, & status sui obligationes, quoties dubitat, an pœnitens ista calleat: demum scrutari dispositiones, & conscientiam pœnitentis *quasi medicus vulnus, & judex caussas*, ait S. Th. in 4. dist. 19. *Prob.* 1. Ex Conc. Later. gener. IV. c. 21. *Sacerdos autem sit discretus & cautus: diligenter inquirens & peccatoris circumstantias & peccati.* 2. Ut minister Sacramenti tenetur curare, ut integritas materiæ Sacramenti a Christo requisita ponatur, quantum moraliter potest; & ut judex ac medicus tenetur sibi comparare cognitionem necessariam ad ferendum rectum ac integrum judicium de peccatis, & statu pœnitentis ad illum cum Deo reconciliandum, ad imponendam satisfactionem peccatis, & ejus facultati congruentem, & ad præscribenda remedia curationi ac emendationi pœnitentis apta. Et vero judex non potest licite proferre sententiam, nisi prius plene cognoscat totum statum caussæ, & personæ quam debet absolvere. Hæc autem inquisitio debet esse (1) discreta & moderata, ne sit vana, curiosa, periculosa, reddatque Sacramentum nimis grave & odiosum. Pro quo

Observa. 1. Non omnes eodem modo interrogandi sunt, sed modo cuique accommodato. Sic ceteris paribus, magis examinandi sunt minus periti, quam periti ac timorati; item qui raro confitentur, quam qui frequentius.

2. Sæpe necesse est interrogare pœnitentes de statu, officio, tempore ultimæ confessionis, & omissione obligationum iis propriarum, de consuetudine, occasione, & caussis ac motivis peccatorum, de impletione pœnitentiæ injunctæ. Non sunt autem interrogandi, nisi de peccatis, quæ potuerunt verisimiliter ab illis committi; ideo prius intelligat confessor ætatem, sexum, conditionem, statum, munus pœnitentis, & prudenter ac moderate eum interroget de peccatis, quæ a personis talis ætatis, sexus, conditionis, status, professionis admitti solent. De nomine non percunctetur, nec utilia quærat unquam, nec narrari patiatur.

3. Debet curare, ut pœnitens in confessione generali exprimat, quænam mortalia necdum confessus sit: nam alias nec posset discernere materiam necessariam ab alia, nec imponere, ut tenetur, satisfactionem proportionatam ac debitam pro illis, pro quibus nondum imposita est; sed daret justo leviorem, falso putans jam pro illis debitam injunctam fuisse.

4. Cautio magna adhiberi debet in inquisitione de peccatis luxuriæ, ne scandalizetur pœnitens; & mala, quæ ignorat, doceatur cum periculo ea deinde patrandi. Quare quærendum est generaliter, num menti irrepserint turpis aliqua cognitio, num opere vel voluntate aliquid contra castitatem admiserit, num circa aliquid conscientia ipsum exstimulet? Si affirmet, ulterius interrogetur, a generalibus gradatim descendendo ad particularia: secus si neget.

5. Confessarius confitentem non objurget, nisi finita confessione; neque interpellet, nisi opus fuerit aliquid melius intelligere. Ita Rituale Rom. addens: *Audita confessione, perpendens peccatorum magnitudinem ac multitudinem, pro eorum gravitate ac pœnitentis conditione, opportunas correptiones ac monitiones, prout opus esse videris, paterna charitate adhibebis, & ad dolorem & contritionem efficacibus verbis adducere conabitur, atque ad vitam emendandam, ac melius instituendam inducet, remediaque peccatorum tradet. Postrema salutarem & convenientem satisfactionem, quantum spiritus & prudentia suggesserit, injungat, habita ratione status, conditionis, sexus, & ætatis, & item dispositionis pœnitentium, videatque ne pro peccatis gravibus levissimas pœnitentias imponat &c.*

Quare confessarius debet habere in promptu varia motiva, ex Scriptura præsertim & Patribus depromi-

---

(1) De interrogationibus a Confessario faciendis Rituale Romanum hæc tradit. (Tit. de Sac. Pœnit.) *Si Pœnitens numerum, & species, & circumstantias peccatorum explicatu necessarias non expresserit, eum Sacerdos prudenter interroget. Sed caveat, ne curiosis aut inutilibus interrogationibus quemquam detineat, præsertim juniores utriusque sexus, vel alios, de eo quod ignorant, imprudenter interrogans: ne scandalum patiantur, indeque peccare discant.* Audiatur hac ipsa de re S. Bonaven. qui proposita sibi objectione ista: *Ex peccatorum ruminatione frequenter fœtor oritur concupiscentiæ in quærente, & generatur cognitio mali in audiente; propter quod etiam frequenter contingit eum titillari ad sciendum scientia experimentali: ergo videtur, quod ad Confessorem non pertinet perscrutari conscientiam alienam;* ita respondet (in 4. Sent. dist. 19. dub. 5.) *Dicendum, quod absque dubio oportet ipsum Confessorem diligentem esse in investigando. Et ratio hujus est, quia ipse judex est, & judex diligenter inquirere debet caussæ veritatem, maxime quando dubia apparet, secundum quod dicitur Job. 29. Caussam, quam nesciebam, diligentissime investigabam. In talibus autem inquisitionibus cavenda est superflua curiositas, & diligentia. Quædam enim sunt, quæ non debet inquirere in speciali Confessor, sicut sunt peccata inconsueta, & enormia, & contra naturam,* (Vid. N. 291.) *& de talibus intelligitur illud Prov. 1. Investigator malorum opprimetur ab eis. Et ratio hujus est, quia frequenter addiscit pœnitens, quod non noverat, & contingit ipsum Confessorem in talibus tentari. Et ideo non debet talia quærere nisi in generali, & quasi de longinquo per quasdam circumlocutiones, ut si fecit, qui confitetur, intelligat; si non fecit, non addiscat. Alia vero sunt inquirenda, scilicet transgressio decem præceptorum, commissio septem capitalium, abusio quinque sensuum: & de his potest quærere, quando videt negligentem, vel ignorantem esse ipsum pœnitentem. Hoc autem semper est attendendum, ut inquisitio conferat statui pœnitentis. Et ideo dicitur Prov. 18. Justus in principio accusator est sui, venit amicus ejus, & investigavit eum. Et cum magna prudentia oportet hoc facere, & ideo necesse est Confessores esse discretos.*

prompta, ad excitandum in pœnitentibus peccatorum dolorem, ac odium efficax, vitæ christianæ propositum, & amorem Dei, secundum pœnitentium dispositiones, proposita peccati fœditate, gravitate pœnarum æternarum, & præsertim Dei bonitate, magnitudine, ac amabilitate infinita &c. Et pœnitentes ad perfectam contritionem eliciendam verbis efficacibus adducat.

Sed an pœnitens confessario interroganti tenetur aperire pravam consuetudinem, malos habitus, cupiditates, tentationes, occasiones peccati, dispositiones, obligationes proprias, statum, conditionem, munus?

Resp. Affirm. Ita communiter. Quia confessarius, cum sit judex & medicus, habet jus cognoscendi, & inquirendi ea omnia, quorum notitia necessaria est ad recte judicandum de peccatis, statu, morbis, necessitate, ac dispositione pœnitentis, & ad præscribenda remedia ejus emendationi ac curationi apta, qualis est prædictorum & similium notitia. Ac proinde pœnitens tenetur ad ista sincere & clare respondere: nullum enim esset jus in confessario interrogandi, si non esset in pœnitente obligatio ad interrogata respondendi. Et vero confessarius est judex proferens sententiam non solum circa illa peccata, quæ audit, sed etiam circa personam, quam dum sacramentaliter absolvit, judicat, illam debere reconciliari cum Deo, & quantum ex se est, reconciliat: ad hoc autem oportet, ut cognoscat plane totum statum conscientiæ pœnitentis, ad videndum, an sit aliquid, quod obstet ejusmodi reconciliationi. Hinc Innoc. XI. damnavit hanc propositionem: *Non tenemur confessario interroganti fateri peccati alicujus consuetudinem.*

Quæst. III. *An confessarius tenetur admonere pœnitentem de ejus erroribus, & eum docere?* (1)

Resp. 1. Si error seu ignorantia sit vincibilis & culpabilis, tenetur confessarius eum docere id quod culpabiliter ignorat. Quia quamdiu talis ignorantia perseverat, pœnitens est indispositus; cum ipsa sit peccatum, & caussa peccati. Confessor autem ut doctor tenetur erudire pœnitentem, & ut medicus tollere caussam & occasionem peccandi, veritatem docendo. Idque etiamsi tunc non speretur fructus; quia ea admonitio proderit, ut pœnitens edoctus cognoscat malum statum, in quo est, & forte aliquando resipiscet, & exstimulabitur conscientia. Item tenetur corrigere errorem, qui est pœnitenti perniciosus, & caussa peccandi, puta si putet esse illicitum, quod ei reipsa licitum est.

Resp. 2. Si error, vel ignorantia sit inculpabilis ac invincibilis, docendus est pœnitens. 1. Si ex eo sequatur aliquod grave malum vel scandalum publicum, etiamsi inde timeatur malum pœnitentis: nam malum privatum permitti debet, ut vitetur publicum. 2. Si error vergat in damnum injustum proximi. Quod si pœnitens restituere, aut abstinere a contractu aut opere injusto nolit, non debet absolvi, quia est indispositus; cum nolit obligationem sibi notam exequi, vel nolit intelligere, ut bene agat. 3. Si pœnitens dubitet de suo errore, vel interroget Confessarium: nam tunc taciturnitas esset tacita erroris approbatio, & confirmaret pœnitentem in errore. 4. Si ex errore sequatur malum occultum inculpate ignotum, ut si putat matrimonium suum esse validum, & tale publice habeatur, quod tamen invalidum est ob impedimentum occultum, notum ipsi Confessario; modo monitio profutura videatur, nec ex ea scandalum timeatur. Quia Confessor est Dei minister, & judex, doctor, ac medicus pœnitentis. Ergo tenetur curare, ut leges serventur, instruere pœnitentem, & impedire peccatum etiam materiale, dum nullum majus malum timeatur: nam error per se quoddam malum est, & plerumque alia mala invehit. Si tamen probabile periculum sit, nec ex admonitione sequatur peccatum formale pœnitentis, vel grave scandalum, & damnum innocentibus, puta liberis, differenda est monitio, donec hoc periculum sit sublatum, & petenda dispensatio, ex c. 9. *de consang. & affinit.* ubi Innocent III. consultus de matrimonio invalido contracto, respondet; *Dissimulare poteris, ut remaneat in copula sic contracta, cum ex separatione, sicut asseris, grave videas scandalum imminere.* Nam cum Dei offensio per ignorantiam invincibilem videtur, illud materiale malum recte permittitur ad impedienda graviora mala.

Quæst. IV.

(1) Haud paucos humanæ salutis Ministros reperire est, qui in Pœnitentibus arguendis, obsecrandis, increpandis, ab errore maloque vivendi ratione revocandis, atque ad justitiam erudiendis, sunt propemodum muti & elingues, ea potissimum ratione, seu rectius præjudicio ducti, quod ad Pœnitentes ipsos pertineat sibimetipsis prospicere: *ipsi videant, ipsi videant*. Unde totum quod in Sacro Tribunali ministerium exercent, non aliud fere videtur, quam audita peccatorum Confessione illico Pœnitentibus imponere pensum nonnullarum precum, & absolutionem elargiri, sicque illos in pace dimittere. Utinam hæc vera sit pax, quam misericors Christus nobis reliquit! Namque spectata serie eorum, quæ Auctor in præf. quæst. tradit juxta sanioris doctrinæ regulas, maxime vereor, ne in ejuscemodi Confessarios quadret suo modo, quod olim S. Thom. de Villan. (Serm. in fer. IV. post Dom. IV. Quadrag.) protulit de aliis plus nimio indulgentibus ac minus recte consulentibus. „ O miseri animarum, non curatores, sed interfectores, non consultores, sed deceptores! Quid respondit Domino pro grege, quem vestris blanditiis decepistis? vestris consiliis jugulastis? quid Ecclesiam Domini hodie perdit, nisi Confessariorum & Pastorum blandiens adulatio? deliniens, demulcensque assentatio? Væ miseris! non ægritudinem, sed contritionem ad confessionem peccatorum curant. quam augere debuissent, promittentes pacem, quibus non est pax, & veniam, quibus æterna damnatio parata est .... Cui comparabimus adulatores istos? Similes sunt hominibus, qui a ripa pereuntibus a flumine manum porrigunt, & violentia fluminis ipsi cum aliis demerguntur .... Hæc contra quosdam Confessarios nostri temporis pie impios, & impie pios dicta sint, qui ne confitentem aliquantisper contristent, illam in sua nequitia manere permittunt. At quanto melius esset ad modicum contristare, quam in æternum damnare? “ Confessariis a S. Præsule exagitatis pares videntur fuisse ii Morales Theologi, quos diu post Exim. P. Albertis de Albertis (N. 59.) descripsit, sugillavitque.

Quæst. IV. *An confessor potest se conformare sententiæ pœnitentis minus probabili, & minus tutæ contra propriam probabiliorem & tutiorem?*

Resp. Neg. Quia confessarius in tribunali pœnitentiæ est superior, doctor, & Judex; pœnitens vero inferior, & reus. Ac proinde confessarius debet judicare secundum propriam sententiam prudentem, & conscientiam, non ad arbitrium rei, quem tunc docere debet. Præterea non licet sequi opinionem minus probabilem & minus tutam. Quare pœnitens volens eam in praxi sequi, est indispositus. Potest tamen absolvi pœnitens eruditus, volens sequi opinionem suam, quam bona fide post diligentem veritatis inquisitionem putat esse mutuo probabiliorem, si confessarius sciat multis aliis talem videri, nec sit evidens esse minus probabilem. Quia pœnitenti licet agere secundum conscientiam prudenter formatam; ideoque tunc censetur bene dispositus.

Quæst. V. *An, & quibus Confessor tenetur denegare, vel differre absolutionem?*

Resp. 1. Tenetur denegare iis omnibus, quos cognoscit carere contritione ac dispositione debita; alioqui grave sacrilegium admitteret: nam ex communi sententia faceret Sacramentum nullum, dando absolutionem invalidam & inutilem defectu materiæ debitæ. Et secundum Scotistas faceret Sacramentum inutile, utpote destitutum effectu suo, ob defectum dispositionis necessario requisitæ ad illum. Quare Rit. Rom. ait. *Videat diligenter Sacerdos, quando, & quibus conferenda, vel neganda, vel differenda sit absolutio: ne absolvat eos, qui talis beneficii sunt incapaces: quales sunt, qui nulla dant signa doloris, qui odia & inimicitias deponere, aut aliena, si possunt, restituere, aut proximam peccandi occasionem deserere, aut alio modo peccata derelinquere, & vitam in melius emendare nolunt, aut qui publicum scandalum dederunt, nisi publice satisfaciant, & scandalum tollant &c.* Igitur secundum hoc principium certum, & doctrinam Patrum, Canonum, & S. Caroli in instruct. Confessar. absolutio denegari debet.

1. Iis, qui nolunt rem alienam restituere, debita solvere, vel honorem aut famam læsam, aut quodlibet aliud damnum illatum resarcire, cum possunt, aut dare operam, ut facultatem ista præstandi, si non habeant, comparent.

2. Qui non curant tollere habitum peccandi, ut si non adhibeant remedia necessaria a Confessario alias præscripta, vel aliunde cognita. Nam carent proposito efficaci emendationis, quod exigit destructionem caussarum peccati: nulla autem proprior est habitu.

3. Qui uti renuunt remediis, quæ a Confessario judicantur necessaria ad emendationem, vel impositas pœnas meritas, & eorum facultati accommodatas persolvere nolunt.

4. Qui retinent voluntatem, duellum, data occasione, offerendi vel acceptandi, aut aliud peccatum mortale admittendi.

5. Qui inimicitias & odia deponere, injuriam acceptam condonare, vel reconciliari nolunt, offensorem sincere propter Deum non amant, nec parati sunt pro illo orare, ei benevolentiæ signa communia exhibere, & in necessitate subvenire. *Falsa est pœnitentia si odium in corde gestetur, aut si offenso cuilibet non satisfaciat, aut si offendendi offensus non indulgeat*, ait Conc. gen. Later. II. can. 22.

6. Qui nolunt corrigere luxum, & sumptus superfluos in cibo, potu, vestitu, ornatu, conviviis, famulatu &c. qui ad mortale pertingant: ut si propter illos contrahantur debita, quæ solvi nequeant; si stipendia famulorum, aut operariorum, vel alia debita non solvantur; si eleemosynæ debitæ omittantur &c. vel si inde scandalum oriatur.

7. Qui occasionem proximam peccandi deserere nolunt. Unde Innocen. XI. damnavit hanc propositionem: *Potest aliquando absolvi, qui in proxima occasione peccandi versatur, quam potest, & non vult omittere, quinimo directe, & ex proposito quærit, aut ei se ingerit.* Hinc S. Carolus, in instruct. cit. monet, non esse absolvendos eos, qui vitam in otio agunt; vel malorum consortium, aut cauponam frequentant, vel choreas (vulgo *Balli*) adeunt, nisi habeant firmum propositum ab his deinceps abstinendi. Idem dic de comœdiis amatoriis, & aliis spectaculis periculosis. (1)

8. Ii, qui occasionem peccandi aliis præbent, nisi efficaciter desistere statuerint, quales sunt, qui componunt, imprimunt, dant, vel vendunt libros amatorios; vel contra fidem, aut bonos mores: qui domum aleatoribus præbent: qui comœdias periculosas exhibent; item fœminæ, quæ pectus nudum (2) gestant,

---

(1) De choreis, comœdiis, aliisque spectaculis, hæc notanda ex D. Bonav. (in 4. sent. dist. 55. dub. 13.) „ Dicendum quod sicut dicitur 1. ad Cor. 10. in Gloss. Ludus est gesticulatio libidinosa, cujusmodi est in choreis. Spectacula sunt (sicut dicit August.) cithara, venatio & hujusmodi. Dico igitur, quod ludus chorearum non est malus secundum se, sicut patet de sorore Moysis; sed fit malus quadruplici de caussa; 1. Propter modum, quando est modus lascivus. 2. Propter finem, quando fit ad provocandam libidinem. 3. Propter tempora, ut si fiat tempore tristitiæ. 4. Propter personam, ut si fiat a persona Religiosa (*adde.* aut Clerico Sæculari, *juxta Notam quam alibi inseruimus*). His remotis potest fieri .. . Similiter judicandum est de Spectaculis. His enim quatuor de caussis possunt male fieri, & fiunt: his exclusis bene possunt fieri. „ Vid. N. 81.

(2) Vid. N. 139. 140. Ex Ægydio Romano (*de Regim. Princip.* par. 1. l. 2. c. 12.) *Quantum malum ingruat civitati, & regno ex fœminis non virtuosis, nec appetentibus licita, sed illicita, ostendit Philos. 2. Rhetor. 5. qui loquens de Lacedæmoniis ait, eos esse infelices secundum dimidiam, eo quod uxoribus suis illicita permittebant.* Nunquid ergo felices, & consulti quarumdam Italicarum regionum mariti, qui passim uxores suas ornari sinunt, aut etiam jubent, adeo immodeste & inverecunde, ut eas atribilem commoveant quibus sanum est sinciput? Mirum? Si uxores ita comptæ extraneum aliquem comiter adspiciant, aut salutent, mariti haud raro zelotypia mox cientur, & excandescunt; ubi vero eadem tamquam animantia campi, quod pudor tegi postulat, propalam ostentant, tunc ipsi minime succensent. Sed quidnam dicendum de Sacris illis Ministris, qui cum sciant

Apo-

stant, nec excusantur ob consuetudinem: nam (ut ait S. Antoninus) *Valde turpis & impudicus est talis usus; & ideo non servandus. Non sequaris turbam ad faciendum malum.* Exod. 23. &c. Item qui comœdias periculosas exhibent, *de Theatricis placuit eos, quamdiu agunt, a communione separari*, ait Conc. Arelatense II. an. 453. can. 20. Ergo tamdiu absolvi non debent &c.

9. Qui nolunt abstinere ab usura, superstitionibus, artibus, commerciis, aut contractibus illicitis, aut a quovis alio opere malo. Ratio horum omnium est, quia ejusmodi homines carent proposito efficaci servandi omnia mandata, & vitandi peccatum mortale ejusque occasiones proximas, ideoque contritione.

10. Qui ignorant (Vid. N. 12.) res necessarias ad salutem necessitate medii, ut mysteria SS. Trinitatis & Incarnationis, beatitudinem æternam justis perseverantibus rependendam, pœnas æternas peccatoribus paratas. Nam sine horum fide explicita nemo adultus justificari potest. Hinc Innocent. XI. damnavit hanc propositionem: *Absolutionis capax est homo, quantumvis laboret ignorantia mysteriorum fidei; etiamsi per ignorantiam culpabilem nesciat mysterium SS. Trinitatis, & Incarnationis Domini:* Hinc nequeunt valide absolvi, nisi prius ista didicerint. Idem dic de actu contritionis, cum sit de necessitate Sacramenti.

Qui autem ignorant ea, quæ sunt solum necessaria necessitate præcepti, ut aliqua alia fidei dogmata, vel mandata aliqua Dei aut Ecclesiæ, vel obligationes sui status, ac conditionis proprias, debet hæc doceri ante absolutionem, si pauca horum ignorent, quæ brevi tempore discere queant; sin minus, differenda est absolutio, donec ea omnia didicerint, si jam moniti neglexerunt discere, quia sunt in habitu negligentiæ culpabili, cum teneantur graviter ista scire, & tamdiu actu peccant, quamdiu ea non adiscunt, cum possunt. Nec Confessarius potest prudenter credere, eos hanc obligationem postea impleturos, eo quod id promittant, cum jam fidem datam fefellerint. Quod si nondum fuerint moniti, poterunt, si nihil aliud impediat, absolvi præmissa instructione de his saltem rebus, quæ sunt de necessitate medii & Sacramenti; & imposita obligatione alias quamprimum addiscendi. Ita S. Carolus in instruct. Confessar. addens neque absolvi debere Patres & Matres familias, & qui liberos suos aut domesticos horum notitia imbuere per se vel per alios non curant; vel non invigilant, ut iidem Dei & Ecclesiæ præcepta observent, aut (quod pejus est) eorum observationem impediunt, vel retinent domesticos, qui sunt aliis scandalo, ne se emendant. Si tamen spondeant, ista se præstituros, & nondum de iis moniti fuerint, poterunt absolvi: secus, si jam moniti omiserunt, donec emendationem operibus probaverint.

Resp. 2. Extra articulum mortis, Confessarius tenetur generatim differre absolutionem iis, quorum dubia ei apparet contritio ac dispositio debita, & quos non potest prudenter judicare, habere debitum dolorem, ac propositum efficax ac universale non peccandi, donec adsint sufficientia conversionis veræ, ac contritionis debitæ signa. Nam alioqui sine necessitate & temere exponeret Sacramentum periculo nullitatis, & privationis effectus, applicando formam materiæ dubiæ, nec moraliter certæ, & subjecto dubie disposito; & si committeret grave sacrilegium. Nam vera contritio ex communi sententia, est materia proxima, & per se essentialis Sacramenti; & ex Scotistis est saltem dispositio necessaria ad ejus effectum. *Confessor* (inquit Suarez disp. 32. sect. 2.) *tenetur justitiam & Religionem in ejus administratione servare; quia & judicium & actionem sacram exercet. Cui muneri ut satisfaciat, unum ex præcipuis est, ut dispositionem conscientiæ pœnitentis sufficienter agnoscat.* Est-

Apostolum (1. ad Cor. c. 11.) etiam atque etiam olim contendisse, ut mulier in Ecclesia velato capite oraret Deum, malesanas hujusmodi fœminas etiam pectore denudatas nullatenus reprehendunt, atque ad participanda tremenda Mysteria fidenter accedere permittunt? Legant, quæso, gravissima monita hac de re Confessariis data a D. Carolo Borromæo (in instruct. Confess.) Audiant præterea, quæ opposite observavit Constantinus Roncaglia, mitis ceteroquin Theologus (tract. *de Fide, Spe, & Char.* cap. 6. q. 7. reg. 3.): Proh dolor! Non desunt Confessarii, qui facillime absolvunt mulieres non tegentes pectus, ut par est, vel ita traspareutibus velis tegentes, ut ea tegumenti species magis fortasse ad libidinem incitent. Si nolint tot Synodis esse sapientiores, si nollnt ipsam experientiam negare, fateri debebunt hujusmodi fœminas scandali esse culpabiles, adeoque Sacramentorum incapaces. At quando speculativis aliorum rationibus nollent acquiescere; ne has fœminas contristarentur, saltem quæ subjungo præ oculis habeant. Istæ fœminæ in mane se ita ornando, ut in laxiori loquor opinione, saltem peccaverunt venialiter ex levitate, vanitate &c. & postea ita immodeste in publicum procedendo, continuaverunt in tali peccato & ante Confessionem, & in ipsa actuali Confessione; quid ergo judicandum de ipsarum dolore, & proposito? Scio dari posse dolorem de peccatis gravioribus, etsi non doleat quis de aliqua levi culpa. At in praxi puto difficillimum esse, istas mulieres vere de ceteris culpis dolere, dum actu culpabiles sunt de peccato in sententia quidem multorum levi, sed quod in veriori, & omnino meo videri, tenenda sententia, grave est, adeoque Præsules judicarunt inter reservata accensendum. Si & ipsæ verum fateri vellint, bene agnoverunt, non raro juvenes in ipsarum pectus indecenter detectum oculos intendisse, non raro ex hac caussa impudicas audivisse æquivocationes, & fortasse sermones aperte obscænos. Et credere deben, eas vere hic & nunc de propriis culpis dolere, quando nolunt derelinquere, quod sciunt graviter ad libidinem provocare? *Ast timeo, ne surdis auribus canamus odam, dum mulieres hanc ob rem arguimus. Siquidem, ut apud P. Gavellum (Resol. clas. 83.) advertit D. Bernardinus longa experientia edoctus:* Si Angelus de cælo descenderet, vel Paulus, forte vel Christus, & contra hæc talia vestimenta prædicaret, credo, quod victoriam non haberent. Pro talibus amovendis quæ & quot multiplicata sunt? Nullum remedium relinquitur, nisi Dei flagellum, sicut in pluribus Civitatibus expertus sum.

Est enim præcipuum hujus materiæ fundamentum, non posse Confessorem licite pœnitentem absolvere, nisi ille sit bene dispositus ad absolutionem suscipiendam: Primo, quia non potest ipse absolvere, nisi quem Christus etiam absolvit: geris enim vices Christi, & quæ ipse solvit in terris, debent soluta manere & in cælis; alias clavis errabit, & minister illa abutetur, & peccabit. Secundo, quia tenetur minister Sacramentorum non dare illa indignis. Tertio, quia est judex, & tenetur justum judicium facere. Ex quo fit, priusquam absolvat, necesse esse, ut prudenter judicet, pœnitentem esse dispositum: quia alias se exponeret periculo errandi, & sine sufficienti cognitione operaretur. Præterea Confessarius debet esse dispensator fidelis ac prudens applicationis meritorum Christi, & Sacramentum gratiæ collativum prudenter & sancte administrare. Ergo citra necessitatem seu articulum mortis, non ei licet administrare hoc Sacramentum cum materia vel dispositione, quæ prudenter judicari nequeat vera, ac sufficiens ad valorem, & effectum Sacramenti. Contritio autem dubia, aut quæ non est probabilius vera, quam falsa, non potest prudenter judicari vera ac sufficiens. Et quamvis pœnitenti credi debeat in iis, de quibus se accusat, cum Confessarius nequeat ejus peccata nisi ex ipso cognoscere; non sufficit tamen testimonium pœnitentis, asserentis se esse contritum, dum aliunde adest ratio dubitandi de veritate ejus contritionis, & debitæ dispositionis; nam ipse & seipsum, & Confessarium decipere potest, ut notat S. Gregorius pastor. cur. p. 1. cap. 9. ibi: *Sæpe sibi de se mens ipsa mentitur, & fingit se de bono opere amare, quod non amat; de mundi autem gloria non amare, quod amat*: & in 1. reg. cap. 6. ait: *In fructu, non in foliis, aut ramis pœnitentia cognoscenda est. Quasi arbor bona voluntas bona: Confessionis ergo verba, quid sunt aliud nisi folia?* Quare S. Carolus, in instruct. Confessar. quæ Clerus Gallicanus præcipit, ut ab omnibus Sacerdotibus accurate serventur, ait: *Absolutio, donec emendatio perspiciatur, differri debet iis, qui licet se peccatum dimissuros pollicentur, ab illo tamen non separandos Confessarius probabiliter judicabit.*

Resp. 3. Extra periculum mortis, juxta principia tradita, & doctrinam S. Caroli, in instruct. Confessar. tenetur Confessarius speciatim differre absolutionem, præsertim.

I. Implicatis consuetudine (V. N. 240. usq. ad 259.) peccandi mortaliter, qui nondum efficaciter conati sunt eam emendare, licet emendationem promittant, donec vitiosum habitum sic vicerint, ut periculum proximum seu probabile peccandi sublatum sit. Quia 1. vera conversio consuetudinarii est valde rara ac perdifficilis, nec brevi tempore fieri solet, ut constat ex Patribus, & experientia: ergo prius operibus probari debet, ut possit prudenter credi. 2. Prava consuetudo est occasio proxima peccandi, & eo pejus quod interna est. 3. Dilatio absolutionis est medium moraliter necessarium ad pravi habitus emendationem, cum experientia constet, cum sine dilatione illa communiter non emendari. Confessarius autem, ut medicus spiritualis, tenetur adhibere remedia ad pœnitentis emendationem apta & moraliter necessaria. 4. Gratia Sacramentalis exponeretur morali periculo proximæ destructionis, cum graviori damno pœnitentis: nam dum durat malus habitus, homo est in periculo proximo statim & sæpe peccandi, cum habitus ille propensionem maximam, & necessitatem moralem peccandi pariat. Confessarius autem, ut minister Sacramenti, circa necessitatem non debet conferre gratiam, quam prudenter judicat brevi amittendam, nisi eam differat; & ut medicus, debet curare, ut sanitas, quam offert, non tam cito amittatur, sed sit moraliter saltem stabilis: imprudenter enim ageret medicus, qui statim daret remedium, quod prudenter judicaret allaturum sanitatem, brevi cum majore damno amittendam, si statim detur, cum moraliter stabilem afferre, & morbum curare possit, si differatur. *Quod facile sanatur, non multum cavetur: ex difficultate autem sanationum erit diligentior custodia recepta sanitatis*, ait S. August. in Psal. 6. Hinc Innocent. XI. damnavit hanc propositionem: *Pœnitenti habenti consuetudinem peccandi contra legem Dei, naturæ, aut Ecclesiæ, etsi emendationis spes nulla appareat, nec est neganda, nec differenda absolutio, dummodo ore proferat, se dolere, & proponere, emendationem.*

II. Recidivis, seu iis, qui post plures Confessiones pluries relapsi sunt in eadem peccata. Tum quia qui pluries fidem datam fefellerunt, non possunt nisi ex operibus prudenter judicari, habere verum, & efficax propositum: tum quia recidivorum pœnitentiæ semper a Patribus existimatæ sunt saltem valde suspectæ, & dubiæ. Quare S. Isidorus, in c. 11. *de pœnit.* dist. 3. ait: *Irrisor est, non pœnitens, qui adhuc agit, quod pœnitet.* At (ut docet Delugo disp. 14. sect. 10.) *certum est, quando dilatio necessaria est ad explorandum firmum propositum pœnitentis, de quo non satis constat, debere differri absolutionem.* Præterea recidivi sine absolutionis dilatione emendari non solent, adeoque dilatio est remedium ipsis moraliter necessarium. *Non esset tanta facilitas peccandi, si non esset tanta facilitas absolvendi*, ait Bellarm. serm. 8. de Adventu. Rituale Trullense excipit eos, qui relapsi sunt raro, & solum ex vi tentationis, vel occasionis urgentis non quæsitæ, nec prævisæ.

III. Iis, qui aliena retinent, vel injuriam in fama, honore, vel aliis bonis intulere, donec satisfecerint, si possunt, quamvis promittant, se statim satisfacturos: si jam semel admoniti id omiserunt. Ita S. Carolus, in Instruct. Confess. & Conc. Mediolan. Item iis, qui commercia illicita, vel artes prohibitas, aut occasionem peccandi voluntariam non dimisere, donec deseruerint: & generatim iis, qui obligationem aliquam gravem, & urgentem non impleverunt ex negligentia, donec impleverint, si jam semel aut bis moniti fuerint, vel id promiserint. Quia propositum, quod nunc faciunt, non potest prudenter judicare magis efficax esse, quam prius factum. Et alias relinquerentur in probabili periculo peccandi ut antea; cujus probabilitatem facit fidei prius datæ violatio, & difficultas ista præstandi. Immo si res restituenda gravissimi sit momenti, non debet ordinarie absolvi pœnitens, donec restituerit, si potest, quamvis antea monitus non fuerit: nam alioqui relinqueretur in gravi periculo non restituendi, ob difficultatem talis restitutionis, & propensionem magnam differendi.

IV. Qui inveteratas inimicitias exercent cum proximo,

ximo, donec se ei reconciliaverint; vel etiamsi inveteratæ non sint, contra fidem datam nondum redierunt cum eo in gratiam, nec publica dederunt signa reconciliationis, ad tollendum publicæ inimicitiæ scandalum: vel qui primi proximum offenderunt, & nolunt primi eum adire, & ei satisfacere, ut tenentur.

V. Qui publicum scandalum dederunt, donec illud sustulerint, ut docet Rit. Rom. Quare is, cujus peccata publica fuerint, non est absolvendus, antequam publice appareat emendatus: alias absolutio esset scandalosa.

VI. Adolescentibus, qui vitam otiosam agunt, vel studia notabiliter negligere solent, donec emendati appareant. Idem dic de omnibus, qui munus suum graviter negligere consueverunt.

VII. Qui in examinanda conscientia (1) graviter negligentes fuerint, donec melius examinarint, & se ad contritionem melius excitarint. S. Carolus. Nam talis negligentia indicat defectum debitæ contritionis, ad quam obtinendam indigent tempore aliquo, precibus, & aliis mediis. Si tamen diligentiam bona fide adhibuerint, sed non sufficientem, charitas postulat, ut Confessarius interrogando, hunc defectum suppleat, & pœnitentem adjuvet, ac disponat ad veram contritionem, præsertim si sint rustici & rudes, qui in primis adjuvandi sunt; nam de iis præsumitur, licet millies se examinent, non fore magis paratos, quam si ab ipso Confessario breviter examinentur.

VIII. Versantibus in peccati occasione proxima, infra dicam.

Nota 1. Pœnitens non debet ordinarie remitti ultra xv. dies. Nam æger non debet a medico diu derelinqui, sed sæpius adjuvari; & alias periculum esset, ne pœnitens animo cadat, ac desperet. Quod si post tale tempus nondum sufficienter dispositus inveniatur, adhuc remittetur cum solatio, hortatione, & suggestione mediorum magis efficacium, donec talis judicetur.

Nota 2. Consuetudinariis & recidivis præscribenda sunt remedia suæ emendationi apta; qualia sunt oratio quotidiana, matutina ac serotina, crebra opera misericordiæ, auditio Missæ, opera virtutum vitiis ac propensionibus pravis contrariarum, sui demissio ac diffidentia, fiducia in Deum, frequens confessio apud eumdem confessarium pium & prudentem, meditatio motivorum vitandi peccatum, lectio piorum librorum, celeris repulsio pravæ cogitationis, aut motionis, aliqua punitio quoties tale peccatum committitur, ut jejunium, largitio eleemosynæ, aliqua oratio &c. examen conscientiæ quotidianum, & præsertim particulare, hoc modo: Mane eliciatur propositum vitandi tale peccatum, & Deo offeratur cum petitione gratiæ. Quoties commissum fuerit illud peccatum, statim eliciatur contritio cum aliqua punitione; & saltem sero examinetur conscientia de illo. Quod si fuerit commissum, eliciatur contritio, fiatque aliqua satisfactio; sin minus, Deo gratiæ agantur.

Quæst. IX. *Quomodo confessarius se gerere debet erga eos, qui versantur in occasione proxima peccati?*

Nota 1. Occasio peccati est id omne, quod ad peccatum allicit, sive ex natura sua, sive ex parte pœnitentis fragilis. Dividitur in proximam & remotam. Proxima est ea, quæ affert morale, seu probabile periculum peccandi, sive est ea, in qua quis verisimiliter est peccaturus. Remota, quæ non affert tale periculum. Remotam non tenemur fugere, alioqui deberemus omnes de mundo exire, ex 2. Corint. 5. *Quoniam creaturæ Dei in odium factæ sunt, & in tentationem animabus hominum, & in muscipulam pedibus insipientium*, Sap. 14.

Nota. 2 Occasio proxima peccati duplex est, nempe per se, & per accidens. Occasio proxima per se est ea, quæ per se sic est apta inducere homines in peccatum mortale, ut spectata communi hominum fragilitate ac corruptione, multi in ea verisimiliter peccaturi sint; aut quia in ea multi sæpe peccant: cujusmodi sunt, cum ea persona habitare, cum qua soleas peccare; familiaritas inter adolescentes & puellas, aspectus minus pudici &c. Occasio proxima per accidens est, quæ non habet vim inducendi communiter homines in peccatum, sed tantum aliquos ratione specialis illorum fragilitatis & dispositionis, ita ut prudenter timeatur, ne in ea peccent.

Nota 3. Utraque occasio proxima peccati subdividitur in voluntariam, & involuntariam. Voluntaria est ea, quæ deseri potest etiam sine gravissimo incommodo. Involuntaria seu necessaria est ea, quæ vel physice, vel moraliter deseri non potest. Et sic alia est involuntaria seu necessaria physice, quæ nullo

---

(1) Valde gravis suspicio prætermissi legitimi examinis in eos cadit, qui annuatim tantummodo confiteri solent. Nam ex D. Th. de Villan. (Serm. in Domin. iv. Quadrag.) „Quomodo potest bene examinari conscientia ad annum? Ecce, quod hodie facimus, cras obliviscimur; & eorum, quæ gessi anno præterito, nunc recordabor? Quod si crimina opere perpetrata in memoria fuerint, de his tamen, quæ perperam cogitavi, & desideravi, quomodo reminiscar? Propter hoc qui ad annum differunt Confessionem, vix decimam suorum peccatorum partem recordantur. Quod si dixeris, peccata, quæ in memoriam non veniunt, Deus ignoscit: Fateor, ita est, si debitam in peccatis rememorandis diligentiam adhibueris, alias peccatum per negligentiam & incuriam oblitum, per pœnitentiæ Sacramentum non deletur. Unde autem scis, si sufficientem & debitam pro tempore reminiscendorum peccatorum diligentiam adhibuisti? Quis novit, quando examine opus sit, ut recorderis ad annum? Inde ergo timor, & scrupulus non modicus remanet in conscientia Confessionem differentis, qui in frequentibus locum non habet, ac propterea non est ita securus de venia, qui Confessionem differt, sicut qui frequentat. “ Alios quoque plures, tametsi non ita alienos ab usu tam salutiferi Sacramenti, in discutienda conscientia misere excutire, turpiterque deficere, ostendit egregie Catalanus (Com. ad §. 11. Tit. 3. *de Sacr. Pænit.* Ritual. Rom.) qui in audiendis Sacris Confessionibus spatio 30. fere annorum fatetur se expertum sæpe, quod PP. Concil. vi. Benevent. (Tit. 6. cap. 6.) referunt multos ejus ævi dicere consuevisse, cum essent coram Confessore: *Domine, dicatis pro me confessionem, quia ego ignoro*. Idque, ut laudati PP. monebant, *utinam non proveniat ex negligentia, & ignorantia Curatorum, de quorum manibus animæ illorum requirentur*.

lo modo pendet a voluntate, ut deseratur: ut si quis in carcere aut triremi vinctus sit cum flagitioso; & alia involuntaria, seu necessaria moraliter, quæ deseri nequit sine peccato, vel damno temporali gravissimo; ut militia respectu militis in ea frequenter peccantis, cui abeundi facultas recusatur; non enim potest deserere militiam invito duce, cui ex justitia obstrictus est; vel munus seu officium, quod quidem sine peccato dimitti potest, se non sine damno gravissimo, v. g. jactura sui status, vel bonorum, vel famæ.

Resp. 2. Confessarius non potest licite, nec valide absolvere pœnitentem, qui non vult statim removere, & fugere occasionem proximam, etiam per accidens, si possit licite & sine gravi suo damno. Ita omnes cum S. Carolo. Quia talis caret proposito efficaci non amplius peccandi, & servandi mandata omnia: nam hoc propositum includit voluntatem destruendi, & fugiendi caussas ac pericula peccati. Immo talis actu peccat mortaliter; nam secundum omnes quisque tenetur sub mortali removere & vitare occasionem proximam, seu probabile periculum peccandi mortaliter, cum potest. Quia 1. Eccl. 3. *Qui amat periculum, in illo peribit*. Sed qui non removet, nec fugit probabile periculum peccandi, eum potest, illud amat, seu eligit. 2. Qui non removet, nec fugit probabile periculum peccandi, cum potest moraliter, is vult saltem virtualiter, implicite, & interpretative ipsum peccatum. 3. Præceptum prohibens peccatum, simul vetat velle id quod proxime ac moraliter conjunctum est cum peccato, & id ex quo verisimiliter judicatur secuturum peccatum; nam præceptum debet esse efficax per se. Ergo qui non vitat, cum potest, probabile periculum peccati, peccat contra præceptum prohibens illud peccatum. Quare, ut ait *Delugo*, in moralibus se exponere periculo peccandi, & peccare, sunt idem. 4. Dei amicitiam, & animæ salutem contemnit, qui ejus perdendæ periculum, probabile non vitat cum potest, sed voluntarie subit. 5. Innoc. XI. damnavit has propositiones 62. *Proxima occasio peccati non est fugienda, quando caussa aliqua utilis, aut honesta non fugiendi occurrit. 63. Licitum est quærere directe caussam proximam peccandi pro bono spirituali vel temporali nostro, vel proximi*. Et Alexander VII. damnavit istam: *Non est obligandus concubinarius ad ejiciendam concubinam, si hæc nimis utilis esset ad delectamentum concubinarii, vulgo regalo, dum deficiente illa, nimis ægre ageret vitam, & aliæ epulæ tædio magno concubinarium afficerent, & alia famula nimis difficile inveniretur*. 6. Ex S. Greg. hom. 24. in Evang. *Quæ ad peccatum implicant, ad hæc necesse est, ut post conversionem animus non recurrat*.

Porro ut quis teneatur vitare occasionem peccandi, necesse non est, ut in ea frequenter peccaverit; sed sufficit ut verisimiliter in ea sit peccaturus. Nam peccat, qui se probabili seu verisimili periculo peccandi exponit. Unde S. Carolus in instruct. Confessar. occasiones vitandas dicit *esse ea facta, quæ etiamsi per se liceant, tamen probabiliter timetur, ne is qui confitetur, in eadem ipsa, quæ olim admisit, peccata relapsurus sit, si in iis remaneat*. Et Tolet. lib. 3. cap. 18. ait: *Probabiles occasiones peccandi sunt omnino extirpandæ*. Enimvero ut effectus malus censeatur indirecte, & interpretative voluntarius in caussa, necesse non est, ut ex ea frequenter sequatur; sed satis est, quod cognoscatur, vel cognosci possit, & debeat, secuturus verisimiliter, ut constat ex cap. ult. *de injur.* ubi Gregorius IX. docet, imputari damnum ei, qui fecit aliquid, ex quo probabiliter illud sequi posse, scire potuit ac debuit: *Nec ignorantia*, inquit, *te excusat, si scire debuisti ex facto tuo injuriam verisimiliter posse contingere, vel jacturam*.

Resp. 2. Si pœnitens promittit se quamprimum relicturum talem occasionem, ei differri debet absolutio extra periculum mortis, donec eam deseruerit, si jam monitus non dimiserit, vel si diu in ea permanserit & peccaverit, vel si occasio illa urgens sit, & multum ad peccatum alliciat; nisi confessarius prudenter judicet, se posse fidem adhibere pœnitenti. Nam pœnitentis infirmitas & instabilitas adjuvanda est absolutionis dilatione, qua sæpe pœnitentes magis moventur, quam aliis motivis, & alias relinqueretur in periculo eam non deserendi. Ita S. Carolus in Instruct. Confessar. ibi: „ Pœnitentem in aliqua ex his occasionibus aut similibus, si urgens sit illa occasio, ut qui concubinam, v. gr. aleret, non debet sine dubio confessarius absolvere, nisi hanc occasionem antea sustulerit. Pro aliis vero occasionibus, quales sunt aleæ vacatio, aspectus minus pudici, colloquia &c. non absolvatur, nisi eas dimittere pœnitens polliceatur: quod si jam alias id pollicitus sit, nec emendatus fuerit, absolutio tamdiu differatur, donec emendationem agnoverit. *Deinde sic monet confessarium*. Oportet eum severiorem esse, rigidioremque circa eas actiones & exercitia, quæ reipsa inutilia sunt, dant tamen propensionem ad malum, & sæpe ad facile pertrahunt ad diversa peccata. Hujusmodi sunt choreis interesse, cum blasphemis versari sæpius, aut rixæ deditis, popinas frequentare, indulgere otio, & id genus alia, quæ consuetudinem afferunt peccandi mortaliter. Nam absolutionem non debet impertiri, quin his omnibus renuntiet pœnitens, spondeatque ab iis abstinere diligenter. Si tamen confessarius prudenter judicet, se posse fidem adhibere pœnitenti promittenti eorum fugam, semel iterumque poterit absolutionem indulgere, ea tamen semper lege, ut si in iis diutius immoretur, eam postea differat, donec certis & evidentibus indiciis constet illum ab his occasionibus esse segregatum."

Resp. 3. Si pœnitens versetur in occasione proxima, quam non potest omnino, aut saltem sine peccato dimittere, quamvis appareat contritus, ei ordinarie differenda est absolutio, donec sublatum sit periculum proximum, seu probabile in ea peccandi, atque ita occasio ex proxima facta sit remota. Nam sine absolutionis dilatione pœnitentes in tali occasione a relapsu efficaciter averti non solent, & alias exponerentur periculo amittendi brevi gratiam Sacramentalem. Interea autem præscribenda sunt media contra relapsum idonea, quæ tollant proximitatem occasionis, seu periculi peccandi, vel detrahendo objecto vim proximam alliciendi ad peccatum, vel opponendo impedimentum casualitatis ejus. Ut si famulus, v. gr. qui non potest ab hero facultatem abeundi obtinere, peccaret sæpe cum ancilla, debet ei præscribi, ut quantum fieri potest, nunquam solus.

solus cum illa versetur, colloquatur, nec in eam oculos figat, nulla ei amicitiæ signa det; ut se bonis cogitationibus armet, oret &c.

Resp. 4. Si pœnitens versetur in occasione proxima etiam per accidens, quæ deseri nequeat sine gravissimo damno temporali; ei ordinarie differenda est absolutio; præscriptis mediis contra relapsum aptis, donec emendatus appareat, occasio ille deserit esse respectu illius periculum proximum peccandi, si remediis adhibitis putetur non peccaturus. Prius itaque tentanda est emendatio absolutionis dilatione, qua pœnitentes efficaciter moveri solent ad præscripta remedia diligenter adhibenda. Ita S. Carolus in Instruct. Confess. addens: „Si vero absolutionem differre „non possit, quin pœnitentem exponat gravi infamiæ „periculo; tum si contritum certis quibusdam notis „videat, aut ita mente affectum, ut ad omnia reme„dia paratus sit, quæ ad illius emendationem necessaria „judicaverit prudens Sacerdos; tunc aptiora præscri„bet & utiliora: puta, ut solus cum sola nunquam „conveniat: imponet & preces, & corporis macera„tionem aliquam, & in primis frequentem confessio„nis usum, similiaque exercitia, quæ si in se recipiat, „tunc debebit eum confessarius absolvere.

Quod si mediis ad emendationem adhibitis adhuc peccet, ut antea, tunc per negationem absolutionis cogendus erit pœnitens ad deserendam illam occasionem cum quantocumque damno temporali. Ita S. Carolus, ibid. Nam tunc ipse pœnitens tenetur sub mortali eam dimittere, etiam cum bonorum, famæ, & status jactura, juxta illud Christi præceptum tunc urgens: *Si oculus tuus dexter scandalizat te, erue eum, & projice abs te; expedit enim tibi ut pereat unum membrorum tuorum, quam totum corpus tuum mittatur in gehennam. Et si dextera manus tua scandalizat te, abscinde eam, & projice abs te &c.* Idest, res carissimæ & utilissimæ dimittendæ sunt ad vitandam occasionem proximam peccati. Et vero peccatorem tam fragilem, & remedia adversus relapsum præscripta sæpius frustra expertum, velle adhuc permanere in tali occasione, est moraliter illum velle peccare; etenim vult aliquid cum peccato moraliter conjunctum, etsi solum respective ad se ipsum, censetur velle ipsum peccatum. Unde Concil. general. Lateran. II. can. 22. *Falsa enim est pœnitentia, cum pœnitens ab officio vel curiali vel negotiali non recedit, quod sine peccato agi nulla ratione prævidet.* Igitur tunc dimitti debet officium, munus, res, mercatura &c. si perseveret esse occasio peccandi.

Quæst. VII. *An Confessarius tenetur absolvere eum, quem prudenter judicat esse contritum, & recte dispositum.*

Resp. Tenetur, nisi aliunde sit justa caussa differendi absolutionem. Nam nisi adsit aliunde talis caussa, pœnitens vere contritus & integre confessus habet jus ad absolutionem. Idque exigit ratio judicii justi reconciliativi, & æquitas, ac pactum implicitum inter confessorem & pœnitentem; debet enim judex audita caussa judicare, & absolvere reum absolutione dignum, nisi adsit justa caussa differendi. Præterea sine justa causa exponeretur pœnitens periculo remanendi in statu peccati mortalis, cum incertum sit, an elicuerit perfectam contritionem; & sic subiret periculum jacturæ operum meritoriorum.

Dixi: *Nisi sit aliunde justa caussa &c.*

Nam si confessarius ex speciali pœnitentis infirmitate, & circumstantiis occasionum, quas vitare nequit, vel aliunde prudenter timeat, ne brevi relabatur, vel ne non satisfaciat alicui obligationi urgenti, nisi dilatione absolutionis efficacius a relapsu avertatur, exciteturque ad citius satisfaciendum suis obligationibus, potest & debet differre absolutionem. Confessarius quippe, ut minister Sacramenti, debet non solum valide illud administrare, sed etiam providere, ut gratia per illud collata conservetur, nec statim amittatur; & ut medicus, tenetur adhibere media ad sanitatem stabilem procurandam ac conservandam apta. Nec pœnitens est tunc rationabiliter invitus, cum id cedat in ejus bonum, & absolutio ei statim non expediat. Ita *Delugo*, disp. 14. sect. 10. ubi docet, veram & communiorem sententiam esse, quod possit esse caussa rationabilis aliquando differendi absolutionem absque consensu pœnitentis; licet ipse aliunde credatur probabiliter esse nunc dispositus: *Nam licet*, inquit, *pœnitens legitime dispositus, confessione facta, habeat jus ad absolutionem, non tamen habet jus ad hoc, ut statim proferatur sententia: potest enim judex arbitrari quomodo & quando debeat utilius proferri sententia ... Ergo quando merito timet, pœnitentem nunc absolutum facile relapsurum statim in eadem crimina, nisi ipsa difficultate & dilatione absolutionis melius agnoscat gravitatem peccati, & necessitatem emendationis; poterit differre absolutionem, ut pœnitens admonitus non maneat in tanto periculo reincidentiæ, quantum alias subiret ... Ratio a priori est, quod confessarius est non solum judex, sed etiam medicus. Unde sicut in pœnitentia imponenda ita exercet officium judicis punientis, ut debeat simul exercere officium medici curantis, atque adeo procurare, quod impositio pœnitentiæ sit in utilitatem, & medicinam pœnitentis, quod reddatur magis cautus, & fortis contra tentationes; sic in proferenda absolutione, licet principaliter exerceat munus judicis absolventis pœnitentem dispositum, debet tamen simul procurare, ut medicus, in ipsa absolutione curationem pœnitentis, eo videlicet modo absolvendo, qui magis cedat in utilitatem & remedium ægroti: ad utrumque enim habet jus confessarius, nec potest prohiberi a pœnitente, ne in ipsa absolutione utrumque exerceat.* Et addit, sententiæ huic communi adstipulari experientiam multorum pœnitentiam, qui hoc remedio brevi tempore solent curari.

Non tamen diu differri debet absolutio contrito. Nam hoc esset contra finem Sacramenti, quippe quod institutum est non solum ad remissionem peccatorum commissorum, sed etiam ad futurorum vitationem per gratias actuales, quæ intuitu Sacramenti suscepti dantur in hunc finem.

Quæst. VII. *Quomodo confessarius debet se gerere erga moribundos?*

Resp. 1. Si moribundus usu rationis & sensuum sit præditus, debet Sacerdos curare, ut integre, quantum potest moraliter, confiteatur, & vere conteratur; ut eliciat actus fidei, & charitatis perfectæ, qui tunc obligant; ut satisfaciat suis omnibus obligationibus, præsertim justitiæ & charitatis erga proximum &c. & ad hæc omnia excitare atque adjuvare. Item debet dare illi pœnitentiam, quam tunc implere facile

cile possit, ut actus patientiæ, & indicare aliam peccatis proportionatam, quam implere teneatur, si convaluerit, ut docet Rituale Rom.

Resp. 2. Quivis moribundus, qui absente Sacerdote, absolutionem petiit, vel signa doloris aut voluntatis confitendi dedit; & postea adveniente Sacerdote omnia sensuum usu destituitur, debet absolvi. Constat 1. Ex praxi Ecclesiæ. 2. Ex Concilio Carthagin. IV. can. 76. & Arausf. I. can. 12. & ex Rituali Romano auctoritate Pauli V. edito, & ab eo toti Ecclesiæ proposito, tamquam continente *sinceros Ecclesiæ Catholicæ ritus*, quod sic habet: *Si inter confitendum, vel etiam antequam incipiat confiteri, vox & loquela ægrum deficiat, nutibus & signis conetur Sacerdos, quoad ejus fieri poterit, peccata pœnitentis cognoscere, quibus utcumque, vel in genere, vel in specie cognitis, vel etiam si confitendi desiderium sive per se, sive per alios ostenderit, absolvendus est*: 3. Quia voluntas confitendi exterius significata, est confessio, seu accusatio sui generica & sensibilis, quæ in extrema necessitate sufficit. Nam qui significat, se velle confiteri, vel petit confessarium, hoc ipso exterius confitetur se esse peccatorem, & velle absolvi, ideoque etiam præsumitur esse contritus. Signum autem doloris, quod in periculo mortis editur, censeri debet ad Sacramentalem absolutionem directum, cum in tali statu fideles optimum animæ suæ remedium exoptare soleant: ideoque etiam voluntatem confitendi implicite significant. Ratio est voluntas Christi, qui noluit hoc Sacramentum ad salutem necessarium, sæpe impossibile esse tum, cum est maxime necessarium, scilicet in articulo mortis.

Sed pro praxi, Sacerdos a tali moribundo conetur elicere aliquod peccatum in specie, & signum doloris. Quod si id fieri nequeat, curet ut in moribundi præsentia aliquis testetur, eum dedisse signa doloris, vel desiderii confitendi. Quod si neque hoc fieri possit, tenetur illum absolvere, si ab aliquo audierit, ante adventum suum eum dedisse signum doloris, aut petiisse confessorem; nam dum non agitur de damno tertii, creditur uni testi. Nec obstant Concilia & Rituale Rom. utentia numero plurali, quia intelligi debent in sensu distributivo, non collectivo: sic cum dicunt, animarum defuncti posse juvari aliorum fidelium suffragiis, sensus est distributivus, quod singulorum suffragiis possit juvari.

Idem dic, si testis hoc tantum scierit relatione alterius. Nam notitia mediata, notitia est, & sufficit ad alios effectus, in quibus major certitudo requiritur, v. g. in Baptismo. Item quamvis signa illa moribundi dubia sint, ut si visus sit tundere pectus, oculos ad cælum tollere, aliquam imaginem devote respicere, absolvendus est; nam ista censeri debent relata ad absolutionem Sacramentalem, cum quilibet in articulo mortis censeatur, optimum animæ suæ remedium optare. Præterea in extrema necessitate proximi tenemur ei subvenire meliori modo, quo fieri potest. Et cum Sacramentum sit ad salutem hominum institutum, satius est illud exponere periculo nullitatis, quam hominem periculo æternæ damnationis; nec hoc est contra ejus reverentiam, sed secundum ejus finem, si prout potest, conferatur in extremo periculo salutis.

Resp. 3. Magna controversia est, an absolvi possit moribundus omni sensuum, & rationis usu destitutus, qui nulla signa externa doloris, vel desiderii confitendi dedit coram aliquo.

Plurimi docent, eum non posse valide absolvi; nec proinde etiam licite, quamvis constet, ipsum christiane vixisse. Quia 1. S. Leo, Concilia Carthag. & Arausf. cit. & Rituale Rom. dum statuunt moribundum absolvendum esse, expresse addunt hanc conditionem: Si aliqua signa pœnitentiæ dederit. Ergo eo ipso significant, non esse absolvendum, deficiente tali signo. 2. Nullum est Sacramentum Pœnitentiæ, sine confessione Sacramentali, cum hæc confessio sit ejus pars essentialis; sed in hac hypothesi nulla est confessio Sacramentalis: Ergo. *Probant min.* Confessio Sacramentalis est sensibilis accusatio peccati admissi, ordinata ad absolutionem Sacerdotis. Nam hoc Sacramentum est Judicium sensibile, quod proinde includere debet accusationem externam ac sensibilem, quæ reddat sensibilem dolorem internum; & materia Sacramenti debet esse sensibilis, cum Sacramentum sit quoddam totum sensibile. At in hac hypothesi deest accusatio sensibilis, & ordinata ad absolutionem: nempe enim vita prius christiane transacta, est moribundo hic & nunc accusatio sui ad absolutionem ordinata post peccatum commissum. Requiritur autem ex parte pœnitentis post peccatum commissum aliqua voluntas sensibiliter manifestata, qua se accuset, vel certe imploret officium judicis; alioqui proferretur sententia sine ullo processu. Dico. *Post peccatum*. Non ridiculum esset, quod quis hodie se vellet accusare de peccato cras committendo, ut cras ab eo absolvatur vi hujus accusationis?

Alii vero non pauci, & tota Facultas Lovaniensis, teste Havermanno, contendunt, talem moribundum absolvi posse sub conditione, ideoque debere, modo christiane vixerit, vel post peccatum pœnitentiæ agendæ tempus habuerit: si enim in ipso actu criminis, v. gr. in ebrietate, vel duello sensuum usu privetur, facile concedunt, non esse absolvendum, cum constet esse indispositum. *Probant* 1. ex S. August lib. 1. de adulter. conjug. c. 28. ubi ait: *Ego non solum alios catechumenos, verum etiam ipsos, qui viventium conjugiis copulati retinent adulterina consortia, cum salvo corpore in his permanentes non admittamus ad Baptismum; tamen si desperati, & intra se pœnitentes jacuerint, nec pro se respondere potuerint, baptizandos puto, ut etiam hoc peccatum cum ceteris lavacro regenerationis abluatur. Qui enim novit, utrum fortassis adulterinæ carnis illecebras usque ad baptismum statuerant detinere? . . . . Quæ autem baptismatis, eadem reconciliationis est caussa, si forte pœnitentem finiendæ vitæ periculum præoccupaverit. Nec ipsos enim ex hac vita sine arrha suæ pacis exire velle debet Mater Ecclesia*. Sed priores respondent, S. Doctorem supponere, moribundum petiisse prius pœnitentiam, sicut catechumenos Baptismum, unde eum vocat pœnitentem; & catechumenos dedisse aliquod doloris signum, v. gr. nutu, percussione pectoris &c. Alioqui frustra dixisset: *Si intra pœnitentes jacuerit*: nam si nullum pœnitentiæ signum præbuerint, unde intra se pœnitentes esse noscemus? *Probant* 2. ex Sacerdotali Romano Venetiis anno 1560. excuso, ubi dicitur, talem moribundum esse absolven-

vendum, *si bene vivebat, & frequentabat confessionem & communionem.* Item ex statutis synodalibus Ecclesiæ Lemovicensis, & ex memoriali confessorum, edito Bononiæ jussu Archiepiscopi Bononiensis, qui postea factus Summus Pontifex Gregorius XV. opinionem non mutavit, sed etiam in suo quondam Archiepiscopatu in praxim redigi permisit. *Probant* 3. Quia quoties est materia dubia, vel probabiliter præsumpta in moribundo sensibus destituto, hic potest absolvi saltem sub conditione: nam tunc nulla irrogatur irreverentia Sacramento ob necessitatem proximi. At in tali moribundo reperitur talis materia, nempe contritio & confessio generica ac confusa, probabiliter ex aliquo signo externo præsumpta, vel dubia. Nam vita christiane acta, est signum externum probabile, vel saltem dubium doloris, & voluntatis confitendi saltem paullo ante privationem usus sensuum elicitæ, & ad absolutionem sufficienter directum in tali necessitate; cum enim fidelis quisque ideo christiane vivat, ut pie ac christiane moriatur; implicite saltem vitam suam christianam dirigit ad suscipienda in mortis articulo Sacramenta. Item vita christiane transacta est ratio præsumendi, istum moribundum revera dedisse in hoc morbo aliquod signum externum doloris in ordine ad absolutionem, v. gr. pectus tutudisse, oculos in cælum sustulisse, Deum orasse &c. immo etiamnum internam contritionem ac voluntatem confitendi elicere, & conari manifestare omnibus, quibus potest, signis externis, omnibus videlicet motibus corporis sui; aut certe contrarium non constat. Unde inferunt, tunc haberi signum externum contritionis, & voluntatis confitendi saltem probabiliter præsumptum aut dubium, ideoque sufficiens ad absolutionem conditionatam in tali necessitate.

Jam vero si talis potest absolvi, eum absolvere tenetur Sacerdos. Nam quisque ex lege charitatis tenetur proximo in extremo periculo subvenire meliori modo, quo potest, afferendo saltem opem dubiam, quæ melior est nulla, si certam afferre nequit.

Ad id quod objicitur, nempe duo Concilia supra citata, & Rituale Romanum exigere signum aliquod pœnitentiæ, respondent, ea loqui de eo, quod certum erat, & haberi debet quantum fieri potest. Præterea in hoc casu præsumitur signum externum pœnitentiæ.

Circa hoc Rituale Tullense hæc ait: Donec Ecclesia de hac difficultate deciderit, poterunt confessarii sequi in praxi id quod favorabilius est saluti ejusmodi moribundorum, & eos absolvere, si semper christiane vixerint.

Quæst. IX. *Ad quid tenetur Confessarius propter defectum Sacramento admissum?*

Resp. Si invalide absolvit pœnitentem a censuris vel peccatis reservatis, tenetur saltem, si commode potest, illum monere, ut sibi quærat remedium ab alio; vel obtenta a superiore facultate illum absolvendi, pœnitentem præsentem post iteratam contritionem absolvere. Si vero pœnitentem induxit in aliquem errorem, ex quo sequitur violatio præcepti alicujus, dicendo non extare tale præceptum, tenetur monere pœnitentem: alioqui esset caussa, cur is præceptum violaret, & quisque tenetur tollere caussam mali, quam posuit etiam inculpate. Item si ex omissione monitionis, & silentio confessarii, moveatur pœnitens ad credendum licitum id, quod est illicitum, tenetur confessarius postea eum monere; quia quisque tenetur curare, ne alii ex sua actione, vel etiam ex sua omissione scandalum accipiant, & ne moveantur ad violandum etiam materialiter præcepta. *Delugo.* Et quia reparari debet omissio, periculosa rei ex officio debitæ. Non potest autem confessarius pœnitentem monere extra tribunal pœnitentiæ sine ejus facultate expressa.

Quæst. X. *Ad quid tenetur confessarius propter defectum circa restitutionem?*

Resp. 1. Si sine culpa deobligasti pœnitentem a restitutione, ad quam tenebatur, vel obligasti, ad quam non tenebatur, teneris ex justitia errorem dedocere. Nam quisque tenetur ex justitia impedire, ne sua actione etiam inculpabili pariat alteri damnum: alioqui cognito errore, tenetur de damno: proximus enim jus habet, ne damnum a quoquam quovis modo patiatur.

Resp. 2. Si ex malitia, vel ignorantia vincibili, aut gravi negligentia considerandi, dixisti pœnitenti, eum non teneri ad restitutionem, ad quam reipsa tenetur; teneris errorem dedocere. Quod si non dedoces vel si pœnitens interea factus est impotens ad restituendum, qui alioqui restituisset, teneris ipse restituere illi tertio. Nam violasti jus, quod ille habebat, ne impedires restitutionem ei debitam, & consilio tuo es caussa efficax ejus damni. Si vero pœnitens possit adhuc restituere, sufficit, quod eum moneas de ejus obligatione, nam tua monitione sufficienter tollis caussam damni inferendi, quam posueras; unde si pœnitens non restituat ex malitia, id tibi imputari nequit, cum jam non sis caussa damni.

Resp. 3. Si ex ignorantia vel negligentia culpabili omisisti solum admonere pœnitentem de obligatione restituendi, teneris eum postea admonere. Sed juxta multos non teneris ipse restituere, si pœnitens sit interea factus impotens ad restituendum, immo etiamsi non moneas eum de restitutione facienda, saltem nisi ex officio habeas curam animarum. Quia confessarius præcise, ut confessarius, non tenetur ex justitia impedire damnum ejus, cui debetur restitutio, ac proinde omittendo monitionem non peccat contra jus creditoris, sed tantum contra bonum spirituale pœnitentis; confessarius enim nullam justitiæ obligationem, nec officium habet in ordine ad creditorem, sed tantum in ordine ad pœnitentem; nec tenetur ex officio procurare bonum temporale aliorum, sed solum spirituale bonum pœnitentis, nec est hujus caput politicum, sicut prælatus respectu suorum subditorum. Omittens autem, aut tacens non tenetur de damno impedito, nisi ei, cujus damnum tenetur ex justitia impedire. Itaque hac in re non est par ratio confessarii, & judicis profani: nam hic tenetur ex officio bonum aliorum spectantem servare jus omnium, tamquam persona publica constituta ad procurandum bonum temporale, & jus aliorum; confessarius autem obligatur soli pœnitenti in foro pœnitentiæ, quia hoc forum ac judicium privatum est, & institutum in bonum pœnitentis.

Dixi: *saltem nisi ex officio habeas curam animarum*, ut sunt Episcopi & Parochi, quos teneri tunc ad restitutionem valde probabile esse censet Lessius; quia

quia cum isti sint superiores, ex officio tenentur regere subditos, & pro modo suæ gubernationis impedire, ne aliis damnum inferant, ac proinde tenentur curare, si commode possint, ut restitutionem faciant. Ejusdem enim rationis est damnum inferre, & illarum nolle resarcire.

Resp. 4. Si pœnitentem culpabiliter, hoc est ex malitia, vel ignorantia vincibili, vel gravi negligentia considerandi, obligasti ad restitutionem, ad quam non tenebatur, teneris ex justitia errorem retractare. Quod si jam restituit, teneris damnum illud ipsi resarcire. Nam illius fuisti caussa efficax & injusta tuo falso consilio, ex cap. ult. *de injur.* Item teneris pœnitenti de damno, si tua omissione culpabili fuisti caussa, cur ipse restitueret id, ad quod non tenebatur: nam tale damnum oritur ex omissione monitionis ei debitæ ex officio erga eum, ideoque ex justitia debitæ.

Quæst. XI. *An Sacerdotes non habentes curam animarum tenentur audire confessiones, si sint idonei, & approbati?*

Resp. 1. Tenentur ex charitate sub mortali, etiam cum periculo vitæ, audire confessiones cujuslibet existentis in extrema necessitate salutis, qui scilicet salvari nequeat sine opera confessoris. Nam quisque tenetur ex charitate salutem æternam proximi præferre vitæ suæ corporali; tenentur enim vitæ suæ corporali præferre salutem propriam; ergo salutem proximi, quem sicut seipsum diligere tenentur.

Resp. 2. Tenentur etiam ex charitate sub mortali audire confessiones hominum in gravi necessitate spirituali existentium, ut in periculo mortis, si alius desit, & id possint saltem sine gravi damno & vitæ periculo. Nam charitas obligat ad succurrendum proximo in gravi necessitate, cum id fieri potest, saltem sine gravi incommodo & damno. Immo *Suarez* hic disp. 32. sect. 1. docet, quemlibet Sacerdotem teneri ex charitate, audire confessiones etiam cum periculo propriæ vitæ corporalis, si vita spiritualis, seu salus proximi periclitetur, & non sit alius qui subveniat: nam licet in rigore possit proximus per contritionem perfectam salvari, tamen magno morali periculo exponitur, quando sine alio medio relinquitur;

Certe secundum communem sententiam, in necessitate gravi spirituali communitatis, ut si peste grassante, ob carentiam Sacerdotis morerentur communiter absque confessione, Sacerdos privatus tenetur sub mortali, etiam cum periculo vitæ, audire confessiones, si alii non subveniant. Quia gravis necessitas spiritualis communitatis, licet non extrema, est per se gravissimum malum, cui merito succurri debet cum jactura vitæ privati, & quia vix fieri potest, ut talis necessitas non sit conjuncta cum necessitate extrema aliquorum. *Delugo*.

Resp. 3. Extra necessitatem gravem tenentur, quando facile possunt, & utilitas proximi magna id exigit, ex 1. Petr. 4. *Unusquisque, sicut accepit gratiam, in alterutrum illam administrantes, sicut boni dispensatores multiformis gratiæ Dei*. Nam sine culpa non possunt ex negligentia inutilem reddere potestatem absolvendi, in utilitatem proximi acceptam.

CAPUT IV.

De Sigillo Confessionis.

Sigillum illud est religiosa obligatio servandi in quovis casu secretum circa ea, quæ ex confessione Sacramentali cognita sunt.

Quæst. I. *Quæ & quanta est obligatio Sigilli Confessionis?*

Resp. 1. Secretum confessionis obligat: 1. Jure naturali, quo generatim tenemur, non revelare secretum commissum, & promissum etiam implicite, præsertim cum damno aut infamia alterius. In confessione autem intercedit tacita pactio inter Confessorem & pœnitentem: nam hic peccata sua declarat sub conditione tacita secreti, quod Confessarius tacite spondet hoc ipso, quod audit confessionem. 2. Lege divina speciali positiva, immo & naturali, supposita institutione confessionis Sacramentalis, quam ex natura rei consequitur, ne scilicet revelatione secreti confessio reddatur onerosa & odiosa, & sic ab illa homines avertantur. 3. Lege Ecclesiastica vetante revelationem sigilli sub gravissimis pœnis lata in Concil. gener. Later. IV. c. 21. ibi: *Caveat omnino, ne verbo, vel signo, vel alio quovis modo prodat aliquatenus peccatorem: sed si prudentiori consilio indiguerit, illud absque ulla expressione personæ caute requirat: quoniam qui peccatum in pœnitentiali judicio sibi detectum præsumpserit revelare, non solum a Sacerdotali officio deponendum decernimus; verum etiam ad agendam perpetuam pœnitentiam in arctum monasterium detrudendum.*

Hinc in violatione sigilli reperitur malitia injustitiæ erga pœnitentem, & sacrilegii ob irreverentiam in Sacramentum, quæ malitia sacrilegii semper est ex se mortalis, nec potest esse venialis ex levitate materiæ; ita ut sit mortale, vel unum veniale in particulari revelare. Nam minima infractio sigilli graviter injuriosa est Sacramento, cum illud reddat odiosum, & avertat a confessione, & revelatio venialis culpæ a confessione venialium deterret.

Resp. 2. Hæc obligatio tanta est, ut nullo prorsus casu, vel ad tormenta qualibet, & mortem vitandam, liceat secretum confessionis revelare, sine expresso consensu pœnitentis, ut constat ex sensu & praxi Ecclesiæ. Quia Christus dum hoc Sacramentum instituit, & pœnitentes obligavit ad confitendum omnia mortalia, simul obligavit confessarium ad confessionis secretum nunquam violandum quavis de caussa. Nam si liceret aliquo casu detegere cognita ex confessione, confessio liceret odiosa, & ab ea homines averterentur: quod est maximum malum commune, gravius damno vitæ, cum confessio sit medium salutis non solum utilissimum, sed etiam necessarium. Semper enim pœnitens timeret, ne occurreret ille casus, vel ne confessarius eam necessitatem apprehenderet, & revelaret ejus peccatum, præsertim cum multi hac licentia ex imprudentia facile abuti possent. Hinc c. *de pœnit.* dist. 6. dicitur, nefas esse aliquid revelare etiam pro aliquo scandalo vitando. Quare obligatio servandi secretum confessionis longe major est & arctior, quam obligatio secreti naturalis, quod aliquando aperiri debet, dum ejus

rere-

revelatio necessaria est ad impediendum malum innocentis, vel reipublicæ.

Dixi 1. *Sine consensu pœnitentis*. Nam eo sponte dato, licet justa de caussa uti notitia in confessione acquisita. Quia cum obligatio sigilli sit in favorem pœnitentis, potest is juri suo cedere, & dare facultatem revelandi aliquid in confessione declaratum; potestque per alium facere, quod potest per se ipsum. Et aliquando ad id tenetur, v. gr. ad avertendum damnum reip. vel tertii; ac proinde si eam deneget, non debet absolvi, cum sit indispositus.

Dixi. 2. *Expresso*. Nam non sufficit consensus præsumptus, vel interpretativus, ut cum confessarius judicat, pœnitentem facultatem concessurum, si peteretur. Quia si non requiritur expressus consensus, confessio redderetur valde odiosa & onerosa: sæpe enim multi confessarii ex imprudentia putarent, ejusmodi revelationem esse gratam pœnitenti, cum tamen valde displiceret; sicque merito timerent pœnitentes, ne aliquo casu ex simili præsumptione peccata sua proderentur. Unde graviter peccat confessarius contra sigillum, si plura peccata, aut pluribus aperiat, quam pœnitens expresse consensit, vel si facultatem illam injuria aut fraude ab eo extorquet, falso ei persuadendo, illum teneri hanc concedere, aut quid simile. Item non sufficit, quod teneatur concedere, si reipsa non concedat; nam nihilominus redderetur confessio odiosa.

Quæst. II. *Quænam sigilli secreto continentur?*

Resp. Ea omnia, quæ per Confessionem deteguntur, scilicet omnia peccata tum mortalia, tum venialia, tam interna & occulta, quam externa & publica, eorumque circumstantiæ: item tentationes, vitia, cupiditates, indispositio, imperfectiones, defectus naturales etiam inculpabiles, scrupulositas, & ignorantia pœnitentis; defectus natalium, peccatum complicis, materia ac objectum peccati; persona quæ est objectum, caussa, circumstantia, vel occasio peccati, aut aliter; item quæcumque a pœnitente dicta sunt ad pleniorem peccatorum, conscientiæ ac dispositionis suæ manifestationem, sive reipsa sive ex falsa ejus opinione ad eam manifestationem pertineant, vel utilia sint, etiamsi ad alios spectent; & alia quælibet, quæ pœnitens non vult, ut detegantur. Ratio est, quia revelatio quorumvis istorum redderet Confessionem odiosam, cum molestiam, vel infamiam, vel dedecus inferre nata sit pœnitenti, præsertim cum multi nesciant discernere, quæ sunt, ac debeant dici, aut omitti in Confessione. Immo juxta Conink, & alios, pœnitentis defectus, quos Confessarius ex ipso modo confitendi colligere potest, cadunt sub sigillum, ita ut illud violat, si dicat pœnitentem esse scrupulosum, impertinentiis, & næniis tempus conterere, esse morosum, & his similia. Nam hoc apertum est reddere Confessionem odiosam, ideoque in praxi vitandum.

Quæst. III. *Quomodo violatur sigillum Confessionis?*

Resp. Dupliciter. 1. Directe, revelando expresse, aliquid ex sola Confessione cognitum. 2. Indirecte aliquid dicendo aut faciendo, ex quo quis cognoscere vel suspicari possit, peccatum vel defectum pœnitentis aut aliorum, aut quævis per confessionem cognita, quibus pœnitenti, aut aliis pudor, molestia, dedecus, damnum, vel quodlibet gravamen sequi posset; etiamsi audiens id aliunde sciat. Quæ omnia reddunt Confessionem odiosam.

Hinc secretum Confessionis violat. 1. Qui dicit de aliquo etiam mortuo, quod commiserit aliquod mortale, vel plura venialia, vel tale veniale in particulari, v. gr. mendacium. Non tamen qui dicit præcise: Petrum sibi confessum esse aliquod veniale indeterminate; nam hoc ex ipso actu Confessionis patet; qui enim confitetur, hoc ipso attestatur, se aliquando saltem veniale admisisse. Sed ne hoc quidem dicendum est ob periculum scandali. Dixi: *Etiam mortuo*. Nam revelatio cognitorum ex Confessione, etiam post mortem pœnitentis, redderet Confessionem valde onerosam, ac odiosam, cum homines sint valde solliciti, ne etiam post mortem infamentur.

2. Qui unum præ aliis, quos audivit, laudans dixit, eum sola venialia admisisse: nam inde alii facile in suspicionem culpæ mortalis adducuntur.

3. Qui dicto vel facto peccatum pœnitentis aliis etsi jam aliunde scientibus manifestat.

4. Qui dicit aliquod grave peccatum committi in tali Monasterio, vel Capitulo. Nam hoc parit infamiam communitati, redditque Confessionem odiosam. Item qui dicit in loco illo, præsertim angusto, ubi Confessiones audivit, esse multos fures, adulteros, luxuriosos, aut injustos &c. vel in tali loco (1) talia, & talia committi solere, & præsertim si hoc aliunde non constet; nec sit publicum. Nam hoc infamiam loci, seu communitatis parit, quæ in singulos redundat.

5. Qui auditis paucorum Confessionibus, dicit, se tale peccatum audivisse, non nominata persona. Jam enim singuli ex illa relatione aliquid suspicionis contra se patiuntur; vel qui peccata per Confessionem cognita, ita narrant, ut audientes possint aliquo modo conjicere vel suspicari, quinam ea commiserint.

6. Qui dicit se non absolvisse talem, remisisse ad tale tempus, vel ei dedisse talem pœnitentiam, ex qua colligitur peccatum mortale saltem in genere; vel qui de Titio fure notorio dicit, eum sua furta contritione magna sibi confessum esse.

7. Duo Confessarii, qui inter se colloquuntur de pec-

(1) Declaratur id ex Bened. XIV. hæc referente (lib. 5. de Syn. c. 4. num. 3.) *Cum olim Vicarius Generalis Tridentinus rogaverit Regulares oppidi Bulganensis, ut sibi, adjecta ceteroquin severa lege secreti, quod se religiose servaturum promittebat, manifestarent, quænam in genere essent graviora peccata, quæ eo in loco magis communiter committerentur; & Regulares Vicario morem gerere abnuerint, quos tamen Vicarius urgere non desinebat; re delata ad Sacram Congregationem Concilii; hæc die 19. Augusti 1763. dixit: Regulares ad id cogi non posse, & monendum Vicarium, ut ab ejusmodi interrogationibus abstineret.*

peccatis pœnitentis, etiamsi is utrique eadem peccata confessus fuerit.

8. Qui alta voce, vel alio modo a circumstantibus intelligibili, arguit pœnitentem: nam hoc ipso indicat gravitatem materiæ quam audit.

9. Utendo notitia per Confessionem parta sine licentia, & cum gravamine pœnitentis, vel cum ejus licentia, sed exorta, nec sponte data. Porro potest violari sigillum non solum verbis, sed etiam factis, & aliis signis, ut constat ex Conc. Later. cit.

Nota. 1. Quamvis non violet sigillum, qui præcise refert peccata in Confessione audita, personam & locum nullo modo designando, sic ut audientes ne leviter quidem suspicari possint, quinam ea commiserint: tamen recte monens non esse dicendum: *Hæc peccata audivi in Confessione*. Quia audientes præsertim Laici, facile scandalizantur, suspicantes violari sigillum, & quandoque periculum est, ne ex imprudentia lædatur sigillum, & deveniatur in suspicionem personæ. Immo hoc prohibitum esse a Concil. Lateran. cap. *Omnis*, nisi in necessitate petendi consilium, docet Fagnanus. Quia Concilium solum permittit de peccato audito, absque ulla expressione personæ, & caute consulere sub hac conditione: *Si prudentiori consilio indiguerit*: ergo extra hanc indigentiam id non licet.

Nota 2. Quamvis liceat Confessario loqui de rebus, quas aliunde novit, quia nihil cadit sub sigillum, nisi quod cognitum est ex Sacramentali Confessione, & ut ex ea cognitum sive immediate, sive mediate: violat tamen sigillum, si aliquid amplius vel certius affirmet, quam extra Confessionem novit.

Nota 3. In consilio captando omittendæ sunt circumstantiæ loci, temporis, & aliæ inutiles, ne facile innotescat pœnitens. Quod si sine periculo revelationis consilium peti nequeat, tunc non licet petere sine venia expressa pœnitentis.

Quæst. IV. *An licet Confessario loqui cum ipso pœnitente de auditis in Confessione?*

Resp. Non licet extra Confessionem absque ejus expressa licentia, quam pœnitens tenetur dare, cum id necesse est supplendum aliquem defectum, vel errorem deducendum. Ita S. Carolus in instruct. Confess. Quia alias hoc molestam, & odiosam redderet Confessionem: nam pudorem injicit, & exprobrationem quamdam continere solet. At id omne, quod Confessionem odiosam ac molestam reddere potest, est graviter a Christo prohibitum.

Hanc licentiam censeri dari a pœnitente docet Delugo, quando ipse interrogat, vel loquitur cum Confessario de aliquo, quod dixit in Confessione. Immo si statim post impositam satisfactionem, ac datam absolutionem Confessarius judicet aliquid addendum circa dicta in Confessione, potest id facere, quamdiu pœnitens est in Confessionario. Quia id spectat ad complementum judicii Sacramentalis, quod adhuc censetur durare, & cujus actus sunt absolvere, punire, consulere, monere, corrigere, ligare, & similia, & quia moraliter non censetur extra Confessionem, quod in continenti dicitur in Confessionario. Item potest sequentibus Confessionibus pœnitentem admonere de defectu aliquo in prioribus admisso, de negligentia se emendandi, de frequentia relapsuum &c., & uti notitia per priores Confessiones parta ad specialia monita, ac fortiora remedia suggerenda. Quia loquitur in eodem foro Sacramentali, in quo Sacerdos ad bene curandum pœnitentem debet considerare etiam peccata præterita, quæ indicant passionem vehementem, vel consuetudinem, vel aliquid aliud consideratione dignum, ad melius cognoscendum statum pœnitentis: idque pertinet ad officium judicis, ac medici, quod tunc exercet. Et tunc agit, ut Dei vicarius, ac proinde potest uti notitia, quam ut talis habet.

Quod si pœnitens extra tribunal facultatem loquendi de re necessaria ad Confessionem pertinente denegat Confessario, juxta multos non licet eum monere. Nam tunc Confessarius revera loqueretur extra Confessionem, cum Judicium jam moraliter finitum sit. At est regula generalis, quod Confessarius de Confessione sine licentia pœnitentis loqui non potest extra Confessionem. Et vero si sigillum non obligaret ad non loquendum cum pœnitente in eo casu, non esset necessitas petendi licentiam: nam licentia pœnitentis non requiritur, nisi propter sigillum; quam tamen necessitatem petitionis nemo negat. Quare licentia negata tacere debet Confessarius, & jam satisfecit suo muneri.

Quæst. V. *An licet extra Confessionem uti notitia per Confessionem acquisita?*

Resp. 1. Licet uti cum licentia expressa pœnitentis sponte ab ipso in ipsius vel alterius utilitatem data. Quia ratio sigilli est, ne Confessio reddatur odiosa: at tunc non potest inde Confessio reddi odiosa, cum quisque sciat, suam sibi relinqui libertatem concedendi, vel negandi licentiam, & eam pro arbitrio limitandi. Et tunc pœnitens ponit conditionem, qua posita, præceptum divinum non obligat: nam solum erat præceptum non revelandi, nec utendi notitia illa sine licentia expressa pœnitentis. Tenetur autem pœnitens permittere usum istius notitiæ, quoties necessarius est ad bonum commune, ad tollendam occasionem peccati, ad avertendum grave damnum spirituale vel temporale alicujus privati, & alia, quæ justitia vel charitas exigit: alioqui absolutione indignus est.

Resp. 2. Nunquam licet sine expressa licentia uti tali notitia, cum quavis directa aut indirecta revelatione cognitorum in Confessione, & ex qua oriri possit suspicio usus talis notitiæ. Quia quælibet revelatio etiam indirecta sine expressa venia pœnitentis est violatio secreti Confessionis, & reddit Confessionem odiosam, & onerosam.

Resp. 3. Neque licet sine expressa licentia uti tali notitia, cum qualicumque pœnitentis gravamine etiam temporali, etsi aliunde non injusto, & seclusa quacumque revelatione, quamvis multo majus gravamen ejusdem pœnitentis ex non usu sequeretur. *Prob*. 1. Ex decreto a Sac. Congreg. generalis Inquisitionis auctoritate Innocentii XI. edito, & Romæ affixo 2. ann. 1682. quo prohibetur hæc propositio, & ejus praxis. *Scientia ex Confessione acquisita uti licet, modo fiat sine directa aut indirecta revelatione, & gravamine pœnitentis, nisi aliud multo gravius ex non usu sequatur, in cujus comparatione prius merito contemnatur. Addita deinde explicatione sive limitatione, quod sit intelligenda de usu scientiæ ex Confessione acquisitæ cum gravamine pœnitentis*, seclusa

se quacumque revelatione, atque in casu, quo multo gravius gravamen ejusdem pœnitentis ex non usu sequeretur. Hanc dictam propositionem, quatenus admittit usum dictæ scientiæ cum gravamine pœnitentis, etiam cum dicta explicatione sive limitatione, præsenti decreto prohibent &c. 2. Clemens VIII. & Urbanus VIII. prohibuerunt Regularibus, ne hac notitia utantur ad exteriorem gubernationem. 3. Quia ille omnis usus notitiæ per Confessionem partæ illicitus est, qui si cognosceretur a pœnitente esse licitus, redderet illi Confessionem odiosam: nam talis usus a Sacramento avertit, & Christus vetuit ne unquam redderetur odiosa. At si pœnitentes scirent, licere Confessario, ipsis non advertentibus, uti notitia Confessionis ad aliquid ipsis grave ac molestum, redderetur illis Confessio odiosa, & semper id timerent. Et vero si non licet uti notitia cum gravamine aliquo pœnitentis, advertentis talem usum, nec etiam licet, quamvis is non advertat: si enim antecedenter pœnitens sciret, posse Confessorem uti occulte illa notitia contra pœnitentem, hic avocaretur non minus, sed potius magis a Confessione peccati, quam si sciret, non posse tale quid facere, advertente ipso pœnitente. Nam magis lædunt illa, quorum causa ignoratur, quam illa quorum caussas scimus, quibus facilius possumus adhibere remedium per caussam contrariam, ut notat Delugo.

Nec obstat, quod tum nulla esset revelatio Confessionis. Quia sigillum obligat Confessorem non solum ad non revelandum peccatum pœnitentis; sed etiam ad vitandum id omne extra Confessionem, quod eam redderet odiosam, & difficilem pœnitentibus; & ad continendam taliter notitiam illam, ut nunquam possit adhiberi contra ipsum pœnitentem expresse non consentientem. Sic peccat contra sigillum, qui cum pœnitente loquitur de peccato ejus, licet nihil prorsus revelet. Ratio enim, & obligatio sigilli est, ne confessio difficilior, gravior ac molestior reddatur, & sic odiosa fiat, & homines ab ea deterreantur. Unde scientia ex Confessione parta perinde se habet, ac si non esset, in ordine ad omnem usum, qui Confessionem difficiliorem, seu molestiorem redderet.

Hinc non licet Confessario pœnitentem secreto punire, male habere &c. Item Rituale Tullense monet, ne Parochus deneget testimonium bonæ vitæ, & probitatis ei, cujus vita exterius est recte instituta, sed quem ex Confessione scit esse improbum, vel benedictionem nuptialem iis, quos ex sola Confessione scit contraxisse impedimentum dirimens ob crimen: ut moneat parentes, ut diligenter invigilent filiæ, cujus libidinem ex sola Confessione novit; ne amoveat Vicarium, ludi magistrum &c. a suo munere ob crimina ex sola Confessione nota.

Resp. 4. Ex communi sententia, licitus est usus notitiæ ex Confessione acquisitæ, qui fit sine ullo pœnitentis gravamine, & sine qualicumque revelatione tum directa, tum indirecta cognitorum in Confessione, nec potest reddere Confessionem difficiliorem, & odiosam. Quia Christus illum solum usum prohibuit, qui redderet Confessionem magis onerosam ac difficilem pœnitenti, & ab illa fideles averteret, cum obligatio sigilli a Christo imposita sit, ne Confessio redderetur magis gravis ac molesta pœnitentibus, quam per se sit.

Hinc licet Confessario sæpius orare pro pœnitente, consulere libros, immo & doctores super peccatis Confessione auditis, emendare suam negligentiam, vel nimiam severitatem, quam ex Confessione intelligit aliis nocere &c. modo non detur occasio suspicandi pœnitenti, vel aliis. Item licet fugere locum, ubi insidias sibi parari, & abstinere a sacrificio, in quo necandum se veneno didicit ex Confessione, modo præter pœnitentem nemo advertere possit, id fieri ex usu notitiæ per Confessionem partæ. Quia hoc non potest ullum gravamen afferre pœnitenti, nec reddere Sacramentum odiosum, nec revelare Confessionem. Secus, si alter inde colligat, pœnitentem ista declarasse, ac ideo ei succenseat, & noceat.

Resp. 5. Confessarius cum licentia expressa pœnitentis debet uti notitia peccati complicis vel alterius, ex sola Confessione parta, quando necesse est ad impediendum grave damnum spirituale, vel etiam temporale injustum pœnitentis, vel ipsius complicis, vel aliorum, ita ut nequeat impediri, nisi Confessarius moneat prudenter ipsum reum, vel superiorem tamquam patrem. Nam tunc nec violatur sigillum, nec fit injuria complici, & tenemur ex caritate impedire malum proximi, cum sine peccato, & gravi incommodo possumus. Sed tunc Confessarius hortetur pœnitentem, ut extra Confessionem alienum peccatum ei aperiat, ut tanto liberius peccati notitia uti possit, & dicere correpto se illud extra Sacramentum accepisse, ne illi id odiosum fiat.

Porro nec Confessarius facile pœnitenti alios accusanti, præsertim feminæ, credat, nec onus monendi in se suscipiat sine necessitate. Nam sæpe vel ex malitia, vel ex errore innocentes accusantur.

Quæst. VI. *Quid respondere debet Confessarius, dum interrogatur de cognitis in confessione?*

Resp. 1. Confessarius de his interrogatus etiam a judice, debet secundum aliquos dicere, quæstionem esse injustam & sacrilegam, ad quam nefas sit respondere. Sed quia id plerumque non sufficit ad tollendam omnem suspicionem, alii docent, eum debere simpliciter affirmare, etiam cum juramento, si opus sit, se nescire pœnitentem tale scelus commisisse. Nec tunc utitur æquivocatione, aut restrictione, nec mentitur, quia respondet in sensu interrogationis, inquit Delugo: interrogatio enim est, aut debet esse, an sciat peccatum ea scientia, quæ humani convictus legibus subjiciatur, & deservire possit ad illud dicendum, de qua scientia interrogant homines, & de illa intelligi potest responsio. *Homo* (inquit S. Th. in 4. dist. 21. q. 3. art. 1. ad 3.) *non adducitur in testimonium, nisi ut homo; & ideo absque læsione conscientiæ potest jurare, se nescire, quod scit tantum ut Deus*, id est, ut Dei vices specialiter agens. Et S. Anton. 3. par. tit. 17. cap. 22. ait: *Si non potest alio modo declinare iniquum judicium; potest respondere; Nihil inde scio, quia subintelligitur, ut homo; & nihil scio etiam per confessionem, quod intelligitur tibi revelandum.* Alii dicunt, illam responsionem, *Nescio*, in talibus circumstantiis apud prudentes nihil aliud significare, quam me nihil scire, quod subjiciatur humani convictus legibus. Nam notitia rerum ex confessione sacramentali hausta, non est scientia naturalis ordinis, quam quis habeat ut homo, & quæ pertineat ad usum humani convictus ac societatis, quæ

inter homines per mutuum sermonem foventur; quare humanæ societatis legibus nullatenus subjicitur. Malitia autem propria mendacii in eo potissimum posita est, quod per illud peccetur contra leges humanas, seu rationalis societatis.

Si autem judex quærat, num confessionem Petri audieris: respondere debes te audivisse. At si quærat, num tale peccatum confessus fuerit, respondere debes, secundum aliquos, istam interrogationem esse injustam, impiam, & responso indignam: secundum alios, te nihil tale audivisse, scilicet auditione eorum, quæ licet revelare, velut hominem.

Resp. 2. Confessarius interrogatus an pœnitentes absolverit, respondere debet, se officio functum esse; non autem absolvisse; alioqui enim id affirmans de uno & non de altero, indicaret denegatam absolutionem; & sic indirecte revelaret pœnitentis indispositionem, aut peccatum reservatum; quare eadem debet esse responsio pro omnibus pœnitentibus, quos absolvit, & quos non absolvit. Hinc dum danda sunt testimonia confessionis auditæ, debet Confessarius testari solum se audivisse confessionem talis.

Porro etsi regulariter ita respondendum sit, non potest tamen damnari confessarius, qui dicit, se aliquem absolvisse, quando nullum est periculum pro aliis; quia hoc nullo modo est contra sigillum, nec potest reddere confessionem odiosam. Quod si Sacerdos vocetur in jus a pœnitente, ut rationem reddat denegatæ absolutionis, testari debet, se nullum in hac exigenda ratione superiorem agnoscere præter Deum.

Quæst. VII. *Ex qua confessione contrahitur obligatio sigilli?*

Resp. Contrahitur ex omni & sola confessione Sacramentali. Confessio autem censetur sacramentalis in ordine ad inducendam obligationem sigilli: quæ ex intentione se accusandi secundum institutionem Christi, in ordine ad absolutionem aliquando obtinendam, fit ei, qui bona fide creditur judex legitimus, etiamsi non sequatur vero absolutio, quavis de caussa. Hoc enim necessarium est ad securitatem Sacramenti.

Hinc sigillum obligat, 1. Etiamsi confessio facta sit Laico, vel Sacerdoti non approbato, quem pœnitens bona fide putat esse Sacerdotem, & legitimum judicem. Nam defectus hujus obligationis cederet in detrimentum confessionis validæ, quæ inde minus secura redderetur propter periculum, ne quis malitiose fingat se Sacerdotem approbatum, aut se esse putet, cum non sit. 2. Etiamsi Sacerdos non habeat intentionem conficiendi Sacramentum & absolvendi. Alioqui pœnitentes possent facile decipi, & metus hujus deceptionis multos deterreret a confessione, obesset que securitati Sacramenti. 3 Etiamsi pœnitens confiteatur sine contritione, & voluntate recipiendi absolutionem: sed tamen cum intentione se Sacerdoti tamquam Dei ministro subjiciendi, & accusandi, vel ut ab eo aliquo modo adjuvetur, & dirigatur in ordine ad id quod deesse judicat, ut possit absolutionem aliquando obtinere. Nam ex communi sententia, talis confessio quoad effectum inducendi sigillum, est Sacramentalis, licet non sufficiat ad valorem Sacramenti.

E contra non contrahitur obligatio sigilli ex confessione, quæ fit solum ex intentione irridendi, decipiendi, vel inducendi confessarium in peccatum; aut si extra tribunal quis dicat, se id quod narraturus est, committere sigillo confessionis. Quia obligatio sigilli est annexa soli confessioni institutæ a Christo, vel ei cujus revelatio in confessionis a Christo institutæ detrimentum cederet.

Hinc oritur solum obligatio secreti naturalis ex eo quod aliquis committens secretum Sacerdoti, dicat se illud ei committere sub secreto confessionis, & Sacerdos sic admittat. S. Tho in 4. dist. 32. qu. 3. art. 1. q. 3. ad 2. Nam secretum confessionis religiosum, soli confessioni proprium est. Addit Sylvius, hanc admissionem non carere irreverentia Sacramenti, cum nullum arcanum possit secreto confessionis æquiparari.

Quæst. VII. *Quinam contrahunt obligationem sigilli?*

Resp. Ii omnes, qui immediate vel mediate, licite vel illicite habent ex confessione Sacramentali notitiam rei cadentis sub sigillum. Nam ii omnes tenentur secreta servare ea, quorum revelatio redderet confessionem onerosam ac odiosam, & ab ea homines deterreret. At si homines scirent, aliquos tales posse aliqua ex confessione cognita revelare, aversarentur confessionem, & ab eo averterentur. Prætera *cum quid prohibetur, prohibentur omnia quæ sequuntur ex illo*, regul. jur. 39. in 6. & res cum onere suo transit, ad quoscumque pervenit. Igitur securitas ac reverentia Sacramento debita exigit, ut quævis notitia per confessionem solam quovis modo partam nunquam possit communicari sine expressa licentia pœnitentis, ne Sacramentum reddatur difficilius & odiosum.

Hinc obligatione sigilli tenentur, 1. Ipse confessarius etiam fictus, sed per errorem legitimus existimatus: nam confessio tunc ex intentione pœnitentis est sacramentalis. 2. Ii omnes, qui peccatum pœnitentis, dum confitetur, audierunt, sive culpabiliter, propius accedendo animo audiendi (quod est mortale ob injuriam gravem illatam Sacramento & pœnitenti) sive inculpate & præter voluntatem. 3. Superior, a quo extra Sacramentum petitur facultas absolvendi a casu reservato. 4. Interpres, ut organum medium, per quod facta est confessio. 5. Qui per examen disponit alium ad confessionem, & qui consulitur, an quomodo hoc vel illud teneatur confiteri, quamvis alteri fiat confessio. 6. Is qui consulitur a Confessario, etiam cum licentia pœnitentis: alioqui valde odiosum & grave esset pœnitentibus concedere facultatem consulendi alium, (quod sæpe necessarium est ad bonum pœnitentis, & rectam Sacramenti administrationem,) si ille alius non obligaretur sigillo. Item is, cui Confessarius pœnitentem manifestavit ex consensu pœnitentis. 7. Ii omnes, qui aliquid didicerunt etiam mediate ab ipso Confessario, aut quovis alio ad sigillum obligato. 8. Qui peccata pœnitentis in charta descripta legit, dum pœnitens ex scripto confitetur: is enim se habet, ut ille qui furtim audit confitentem. Qui autem ante, vel post, & extra confessionem chartam peccata continentem reperit, peccat graviter si legat; & secundum multos obligatur sigillo: quia peccata in charta scripta ordinantur ad confessionem sacra-

cramentalem rite perficiendam: idque ut favorabilius Sacramentum tenendum est.

Quæst. IX. *An pœnitens etiam obligatur sigillo respectu Confessarii?*

Resp. Neg. Quia obligatio sigilli est solum in favorem pœnitentis, ut secure ac confidenter peccata sua & conscientiam aperiat, sicut tenetur secundum institutionem Christi: non autem in favorem Confessarii, qui non tenetur ex institutione Christi peccata sua pœnitenti aperire; & sic non eget obligatione sigilli circa ea, quæ debet dicere pœnitenti.

Pœnitens tamen habet obligationem secreti naturalis circa ea, quæ revelare nequit sine injusto damno Confessarii; aut contra rationabilem ejus voluntatem: *Propter quod peccant*, inquit Gerson. in Regul. moral. regul. 134. *si non excusat eos ignorantia, illi, qui pœnitentias suas, & ea quæ Sacerdos eis dixit, passim dicunt, & qui etiam super hoc inquirunt, quoniam talia per indirectum caussant aliquando irrisionem Sacerdotis, aut confessi culpam*. At si Confessarius aliquid dixerit, vel fecerit, quod vergat in damnum commune, vel privatum, ut si hæresim doceat, si sollicitet ad turpia, vel si existat aliud grave periculum ruinæ spiritualis, sive Confessarii, sive alterius, pœnitens tenetur ex lege caritatis ista denuntiare Prælato, si aliter malum certo impedire nequit. Immo Gregor. XV. Bulla 34. præcipit pœnitentibus, ut denuntient Inquisitoribus, vel locorum Ordinariis Confessarios, qui personas quascumque *ad inhonesta, sive inter se, sive cum aliis quomodolibet perpetranda, in actu sacramentalis confessionis, sive antea, vel post immediate, seu occasione, vel prætextu confessionis hujusmodi, etiam ipsa confessione non secuta, sive extra occasionem confessionis in confessionario, aut in loco quocumque, ubi confessiones sacramentales audiantur, seu ad confessionem audiendam electo, simulantes ibidem confessiones audire, sollicitare, vel provocare tentaverint, aut cum eis illicitos & inhonestos sermones, sive tractatus habuerint*. Mandatque omnibus Confessariis, ut pœnitentes, quos noverint fuisse ab aliis modo supra dicto sollicitatos, moneant de obligatione eos denunciandi. Unde ad hoc tenentur omnes, ubi hoc decretum viget; immo & alii, si alias isti nefarii Confessarii prævideantur non emendandi; nam tunc lex caritatis erga illos & alios seducendos obligat ad tale crimen impediendum hac denuntiatione, si non adsit alia via efficax.

APPENDIX

De Sollicitatione.

IN tractatu de Pœnitentia nihil Auctor habet de pœnis, quibus Confessarii subjiciuntur, qui pœnitentes ad inhonesta, & turpia sollicitaverint, deque obligatione pœnitentium, qua tenentur Confessarios sollicitantes denuntiare Inquisitoribus, vel Ordinariis, sive eorumdem Vicariis. Quamobrem, cum editæ hac de re a Romanis Pontificibus Constitutiones, a SS. D. N. Benedicto XIV. confirmatæ, & ampliatæ sint, Const. quæ incipit, *Sacramentum Pœnitentiæ* vol. 1. Bullar. pag. 50. cumque hæc Constitutio regula esse debeat Confessariis in hujusmodi materia, integram referemus. Quo autem clarior res sit, & ut facilius Sacerdotes, quæ sunt ibi constituta, memoriæ mandare, iisque uti valeant, ad dignoscendum, quibus in casibus Confessarii sollicitationis sint rei, ac pœnitentes ad denuntiandum obligentur; Notas eidem Constitutioni subjiciemus, particulas singulas distincte exponemus, atque ad particulares casus applicabimus.

CONSTITUTIO

BENEDICTUS EPISCOPUS &c.

SAcramentum Pœnitentiæ, secundam post naufragium deperditæ gratiæ, tabulam Sancti Patres apte nuncuparunt. Nos licet immerentes ad universi Dominici gregis curam superna dispositione vocati, omne studium, & Pastoralem sollicitudinem adhibere tenemur, ne quod post amissam Baptismi innocentiam datum est divina benignitate perfugium, per Dæmonum fraudem, & hominum Dei beneficiis perverse utentium malitiam, naufragis, ac miseris peccatoribus luctuosum evadat exitium; & quod in salutem, & curationem Animarum, a Deo, qui dives est in misericordia, institutum est, execrabili scelestorum quorumdam Sacerdotum improbitate, in eorum perniciem, atque interitum vertatur.

§. I. Dudum quidem a fel. record. Gregorio Papa XV. Prædecessore nostro per suas litteras in forma Brevium sub datum Romæ apud S. Mariam Majorem die xxx. August. MDCVXII. Pontificatus sui anno secundo, sapienter provisum fuit contra quoscumque Sacerdotes audiendis confessionibus deputatos, ad turpia, & inhonesta sollicitantes: & deinceps successivis temporibus, ad earum litterarum interpretationem, ac declarationem, plura subinde a Congreg. Venerabilium Fratrum Nostrorum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium adversus hæreticam pravitatem generalium Inquisitorum sub die xi. mensis Februarii Anni Domini MDCLXI. prodierunt Decreta; & a record. mem. Alexand. PP. VII. pariter Prædecessore Nostro in Congreg. Generali Sanctæ Romanæ Universalis Inquisitionis die xxiv. Septem. MDCLXV. coram eo habita inter alias ab Evangelica veritate, & Sanctorum Patrum doctrina alienas, & dissonas propositiones, sexta videlicet, & septima, huc revocanda, damnatæ, & prohibitæ fuerunt. Nos itaque mature perpendentes quanti momenti sit ad æternam animarum salutem ea ubique exacte observari; & quanti ad infirmas oves curandas, & decorem Sanctæ Ecclesiæ Dei retinendum, intersit, ne aliqui Sacerdotes Pœnitentiæ Sacramento nefarie abutentes, Pœnitentibus pro curatione vulnus, pro pane lapidem, pro pisce serpentem, pro medicina venenum porrigant, sed animo secum recolentes se a Christo Domino Præsides, & Judices animarum constitutos, ea sanctitate, quæ sublimitati, & dignitati muneris convenit, tam venerandum Sacramentum administrent: Motu proprio, & ex certa scientia, ac matura deliberatione Nostra, præfatas litteras hujusmodi, ac omnia, & singula decreta prædicta ad illarum interpretationem, & declarationem emanata, Apostolico tenore præsentium approbamus, & confirmamus, illisque omnibus, & singulis inviolabilis Apostolicæ firmitatis robur adjicimus: Atque etiam, quatenus opus

 sit,

sit, denuo committimus, & mandamus omnibus hæreticæ pravitatis Inquisitoribus, & Locorum Ordinariis omnium Regnorum, Provinciarum, Civitatum, Dominiorum, & Locorum universi Orbis Christiani, in suis respective Diœcesibus, ut diligenter, omnique humano respectu postposito, inquirant, & procedant contra omnes, & singulos Sacerdotes tam Sæculares, quam Regulares quomodolibet exemptos, ac Sedi Apostolicæ immediate subjectos, quorumcumque Ordinum, Institutorum, Societatum, & Congregationum, & cujuscumque Dignitatis, & Præeminentiæ, aut quovis Privilegio, & Indulto munitos, qui aliquem Pœnitentem, quæcumque persona illa sit, vel in actu Sacramentalis Confessionis, vel ante vel immediate post confessionem, vel occasione, aut prætextu confessionis, vel etiam extra occasionem confessionis in Confessionali, sive in alio loco ad confessiones audiendas destinato, aut electo, cum similitudine audiendi ibidem confessionem, ad inhonesta, & turpia sollicitare, vel provocare, sive verbis, sive signis, sive nutibus, sive tactu, sive per scripturam, aut tunc, aut post legendam, tentaverint, aut cum eis illicitos, & inhonestos sermones, vel tractatus temerario ausu habuerint; & quos in aliquo ex hujusmodi nefariis excessibus culpabiliter repererint, in eos pro criminum qualitate, & circumstantiis severe animadvertant, per condignas pœnas, juxta memoratam Gregorii Prædecessoris Nostri Constitutionem, quam hic de verbo ad verbum pro inserta haberi volumus: Dantes etiam, si opus sit, & rursus concedentes facultatem, ne delictum tam enorme, & Ecclesiæ Dei injuriosum remaneat, ob probationum defectum, impunitum, jam alias in præfata Constitutione tributam, procedendi cum Testibus etiam singularibus, dummodo præsumptiones, indicia, & alia adminicula concurrant.

§. 2. *Meminerint præterea omnes, & singuli Sacerdotes ad confessiones audiendas constituti, teneri se ac obligari, suos Pœnitentes, quos noverint fuisse ab aliis, ut supra, sollicitatos, sedulo monere, juxta occurrentium casuum circumstantias, de obligatione denunciandi Inquisitoribus, sive Locorum Ordinariis prædictis, Personam, quæ sollicitationem commiserit, etiamsi Sacerdos sit, qui jurisdictione ad absolutionem valide impertiendam careat, aut sollicitatio inter Confessarium, & Pœnitentem mutua fuerit, sive sollicitationi pœnitens consenserit, sive consensum minime præstiterit, vel longum tempus post ipsam sollicitationem jam effluxerit, aut sollicitatio a Confessario, non pro se ipso, sed pro alia persona peracta fuerit. Caveant insuper diligenter Confessarii, ne Pœnitentibus, quos noverint jam ab alio sollicitatos, sacramentalem absolutionem impertiant, nisi prius denunciationem prædictam ad effectum perducentes, delinquentem indicaverint competenti judici, vel saltem se, cum primum poterunt, delaturos spondeant, ac promittant.*

§. 3. *Et quoniam improbi quidam homines reperiuntur, qui vel odio, vel ira, vel alia indigna caussa commoti, vel aliorum impiis suasionibus, aut promissis, aut blanditiis, aut minis, aut alio quovis modo incitati, tremendo Dei judicio posthabito, & Ecclesiæ auctoritate contempta, innoxios Sacerdotes apud Ecclesiasticos Judices falsæ sollicitationis insimulant: Ut igitur tam nefaria audacia, & tam detestabile facinus metu magnitudinis pœnæ coerceatur, quæcumque persona, quæ execrabili hujusmodi flagitio se inquinaverit, vel per se ipsam innocentes Confessarios impie calumniando, vel scelesta procurando, ut id ab aliis fiat, a quocumque Sacerdote quovis privilegio, auctoritate, & dignitate munito, præterquam a Nobis, Nostrisque Successoribus, nisi in fine vitæ, & excepto mortis articulo, spe absolutionis obtinendæ, quam Nobis, & Successoribus prædictis reservamus, perpetuo careat.*

§. 4. *Demum magnopere cupientes a Sacerdotalis Judicii, & Sacri Tribunalis sanctitate omnem turpitudinis occasionem, & Sacramentorum contemptum, & Ecclesiæ injuriam longe submovere, & tam exitiosa hujusmodi mala prorsus eliminare, & quantum in Domino possumus, animarum periculis occurrere, quas sacrilegi quidam dæmonis potius, quam Dei Ministri, loco eas per Sacramentum Creatori suo, ac nostro reconciliandi, majori peccatorum mole onerantes, in profundum iniquitatis barathrum nefarie submergunt, nonnullorum Venerabilium Fratrum Nostrorum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, & aliquorum in Theologia Magistrorum consilio desuper adhibito, accedentibus quoque iteratis plurium Episcoporum supplicationibus, hac Nostra in perpetuum valitura sanctione, quemadmodum a pluribus Episcopis per Synodales suas Constitutiones jam factum esse novimus, omnibus, & singulis Sacerdotibus, tam Sæcularibus quam Regularibus cujuscumque Ordinis, ac Dignitatis, tametsi alioquin ad confessiones excipiendas approbatis, & quovis Privilegio & Indulto, etiam speciali expressione, & specialissima nota, & mentione digno, suffultis, Auctoritate Apostolica, & Nostræ potestatis plenitudine interdicimus, & prohibemus, ne aliquis eorum extra casum extremæ necessitatis, nimirum in ipsius mortis periculo, & deficiente tunc quocumque alio Sacerdote, qui confessarii munus obire possit, Confessionem Sacramentalem personæ complicis in peccato turpi, atque inhonesto, contra sextum Decalogi præceptum commisso, excipere audeat, sublata propterea illi ipso jure quacumque auctoritate, & jurisdictione ad qualemcumque personam ab hujusmodi culpa absolvendam, adeo quidem, ut absolutio, si quam impertierit, nulla, atque irrita omnino sit, tamquam impertita a Sacerdote, qui jurisdictione ac facultate ad valide absolvendum necessaria privatus existit, quam ei per præsentes has nostras adimere intendimus; & nihilominus, si quis Confessarius secus facere ausus fuerit, majoris quoque excommunicationis pœnam, a qua absolvendi potestatem Nobis solis, Nostrisque Successoribus dumtaxat reservamus, ipso facto incurrat.*

§. 5. *Declarantes etiam, & decernentes, quod nec etiam in vim cujuscumque Jubilæi, aut etiam Bullæ, quæ appellatur Cruciatæ Sanctæ, aut alterius cujuslibet Indulti, confessionem dicti complicis hujusmodi quisquam valeat excipere, eique sacramentale absolutionem elargiri; cum ad hunc effectum, & in hoc casu, nullus Confessarius, utpote qui in hujusmodi peccato, & Pœnitentiæ genere, jurisdictione, ut præfertur, careat, & absolvendi facultate a Nobis privatus existat, habendus sit pro Confessario legitimo, & approbato. Non obstantibus Constitutionibus Apostolicis, præsertim, quæ nuncupantur Cruciatæ Sanctæ, vel Jubilæi Universalis, & plenarii; necnon quibusvis Ecclesiarum, & Monasteriorum, & Ordinum quorumlibet, quo-*

quorum ipsi Sacerdotes fuerint, etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, Statutis, & Consuetudinibus, Privilegiis quoque, Indultis, & Litteris Apostolicis sub quibuscumque tenoribus, & formis, ac cum quibusvis clausulis, & decretis, etiam motu proprio, aut alias quomodolibet concessis, etiam iteratis vicibus approbatis, & innovatis, quibus omnibus, eorum tenores præsentibus pro expressis habentes hac vice dumtaxat specialiter, & expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque.

§. 6. Volumus demum, ac præcipimus, ut omnes Locorum Ordinarii, tam præsentes, quam futuri pro tempore existentes, in approbatione Confessariorum, tam prædictam Constitutionem Gregorii Prædecessoris, quam præsentem hanc Nostram, ab omnibus Sacerdotibus approbandis attente legi, & accurate observari curent, moneantque eos in Domino, atque hortentur, ut Sacrum Ministerium ipsorum fidei commissum summa animi innocentia, morum puritate, judicii integritate peragant, exhibeantque semetipsos, ut Ministros Christi, & dispensatores Mysteriorum Dei; Memores prætera sint, se locum tenere, ac vices obire Summi, atque æterni Sacerdotis, qui sanctus, innocens, impollutus per Spiritum sanctum, semetipsum obtulit immaculatum Deo, ut emundaret conscientiam nostram ab operibus mortuis, ad serviendum Deo viventi. Sedulo igitur studeant diligenterque caveant, ne quærentibus, & pulsantibus eorum culpa Cælum claudatur, ne deperditæ oves ad Ovile Dominicum redire properantes, eorum manibus ferarum dentibus dilaniandæ tradantur; ne prodigi Filii egentes, & saucii ad cælestem Patrem revertentes, nefaria eorum improbitate, gravioribus peccatorum vulneribus, dum adhuc in via sunt, confodiantur.

§. 7. Ut autem præsentes Litteræ ad omnium notitiam facilius deveniant, & nemo illarum ignorantiam allegare valeat, volumus illas, seu earum exempla ad valvas Ecclesiæ Lateranensis, & Basilicæ Principis Apostolorum, necnon Cancellariæ Apostolicæ, Curiæque Generalis in Monte Citatorio, ac in Acie Campi Floræ de Urbe, ut moris est, affigi, & publicari, sicque publicatas, & affixas, omnes, & singulos, quos illæ concernunt, perinde arctare, & afficere, ac si unicuique eorum nominatim, & personaliter intimatæ fuissent, utque ipsarum præsentium Litterarum transumptis, seu exemplis etiam impressis, manu alicujus Notarii publici subscriptis, & sigillo alicujus Personæ in Ecclesiastica Dignitate constitutæ munitis, eadem prorsus fides, tam in judicio, quam extra illud, ubique adhibeatur, quæ ipsis præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ vel ostensæ.

§. 8. Nulli ergo omnino hominum liceat paginam hanc Nostræ voluntatis, sanctionis, præcepti, mandati, & derogationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Romæ apud S. Mar. Majorem anno Incarnationis Dominicæ 1741. Kalendis Junii, Pontificatus Nostri an. 1.

NOTÆ.

1. In hac Const. n. 1. approbantur, & confirmantur, cum aliorum Romanor. Pontificum litteræ, tum etiam & singula decreta ad illorum interpretationem, & declarationem emanata.

2. Confessarios vero pœnitentes ad inhonesta sollicitantes Inquisitoribus Hæreticæ pravitatis, tanquam Hæreseos suspectos denuntiandos esse, statuere Paulus IV. 16. Ap. 1561. Pius IV. 6. Apr. 1564. Clem. VIII 3. Dec. 1592. & Paulus V. 1608. Horum vero Pontificum Constit. quæ pro Regnis duntaxat Hispaniæ, Portugalliæ, & Algarbiorum editæ fuerunt, Gregor. XV. ea, quæ incipit: Universi Dominici Gregis, ad fideles omnes extendit, atque ampliavit; quippe constituit, denuntiare quoque oportere Sacerdotes, qui sive in Confessionali, sive in loco ad Confessiones audiendas destinato, Confessionem simulantes, ad inhonesta sollicitaverint, sive inhonestos sermones habuerint, vel turpia tractaverint; præcepitque, ut Confessarii pœnitentes de denuntiandi obligatione monerent.

3. Decreta supremæ Inquisitionis, quæ Benedictina Constitutione confirmantur, & quæ regulas certas exhibent pro solvendis in hujusmodi materiæ casibus, referuntur a Laurentio Cozza in dubiis selectis circa sollicitationem. Is itaque pag. 19. ait, Paulum V. sub die 29. Novemb. 1612. declarasse, quod etiam ex vi Constitutionis Pii IV. comprehenderentur sollicitantes masculos: & ita rescripsisse Cardinalem Merlinum an. 1613. sub die 28. Februarii ad Petrum Castillo Inquisitorem Generalem Lusitaniæ. Pag. 40. in Congreg. Generali Supremæ Inquisit. die 11. Februarii 1662. declaratam fuisse improbabilem opinionem, quæ asserit, denuntiandum non esse Confessarium, qui chartam ad venerem provocantem mulieri domi legendam tradiderit. Pag. 62. in eadem Congregatione improbatam fuisse opinionem, quæ ab onere denuntiandi pœnitentem eximit, si cum Confessario convenerit in simulatione confessionis, ut liberius de rebus inhonestis tractarent. Pag. 65. ex decreto ejusdem Congreg. 25. Julii 1624. mulierem quæ sollicitanti Sacerdoti consenserit, non teneri in denuntiatione ad consensum suum aperiendum; teneri tamen ad denuntiandum, etiamsi ipsa prius sollicitaverit, & ad consensum ipsa traxerit Confessarium. Pag. 32. die 25. Februarii 1661 improbatam fuisse opinionem illorum, qui contendebant, non esse denuntiandos Sacerdotes, qui propter alterius sollicitationem abjuraverint. Pag. 174. decisum fuisse 17. Novembris 1624. Confessarios sollicitatos non esse cogendos ad denuntiandos seipsos. Iis addimus sequens Pauli V. decretum 10. Julii 1614. In Generali Congr. S. R. Inq habita in Palatio Apostolico coram SS. D. N. Paulo providentia divina Papa V. &c. facta relatione, quod multi Confessarii tractant cum mulieribus in Confessionali, extra occasionem confessionis, de rebus inhonestis; SS. decrevit, ut contra hujusmodi Confessarios procedatur in Sancto officio: & aliud coram Alexandro VII. 8. Julii 1660. quo decernitur, teneri pœnitentem ad denuntiandum, etiamsi nulla fraterna correctio, vel alia monitio præmissa fuerit: atque etiam illud, quo 26. Julii 1628. definitum fuit mulierem sollicitatam te-

neri ad denunciandum, etiam si sciret sponte sollicitantem comparuisse. Rursus die 22. Januarii 1727. Sac. Congr. S Offic. respondens dubiis propositis a P. Carolo Josepho Spediæ Præfecto Missionum in America, decrevit, mulieres sollicitatas non teneri ad denuntiationem, si Ministri Inquisitionis, & Vicarii Episcopi in longinquis Regionibus degentes, sine gravi incommodo, adiri nequeant. Die 11. Maji 1707. eadem S Cong. ait, Puella sollicitata, in simplicitate constituta, & absque notitia inhonestatis, tenetur denuntiare Confessarium sollicitantem, postquam compos effecta fuerit, & notitiam præteritæ sollicitationis acquisierit.

Denique Fer. 5. die 5. Augusti 1745. = In Generali Congregatione Sanctæ Romanæ, Universalis Inquisitionis habita in palatio Apostolico Quirinali coram S. M. Benedicto XIV. & Eminentiss. ac Reverendiss. DD. R. E. Cardin. adversus hæreticam pravitatem Inquisitor. Gener. a S. Sede Apost. specialiter deputatis.

„ Santissimus D. N. sollicite animadvertens, quam „ grave sit delictum illorum perditorum hominum, „ qui Sacrosanctæ Missæ Sacrificio, ac salutaris Pœnitentiæ Sacramento ad Animarum reparationem a „ Christo Domino institutis, in illarum perniciem, „ & damnationem abutuntur, decrevit, quod in posterum Sacerdotes tam Sæculares, quam Regulares „ cujuscumque Ordinis, Instituti, Congregationis, „ & Societatis etiam de necessitate exprimendæ, vel „ in actu Sacramentalis Confessionis, sive illius occasione, aut prætextu, ad turpia sollicitantes, vel „ Sacrificio Missæ abutentes ad sortilegia, præter pœnas a Jure, & Apostolicis Constitutionibus, ac „ signanter S. Mem. Sixti V. & Gregorii XV. contra „ eosdem inflictas perpetuam etiam inhabilitationem „ incurrant ad præfati Sacrificii celebrationem: Quodque ejusmodi Decretum significetur singulis cujuscumque Ordinis Superioribus, ac Præpositis, ad „ hoc ut de illo, sicuti & de prædictis, aliisque „ Summorum Pontificum Constitutionibus, juxta „ præscriptum in generali Decreto Supremæ Inquisitionis diei 15. Decemb. 1633. semel saltem in Anno, idest Feria sexta post Octavam Assumptionis „ B. M. Virg. in publica Mensa, vel in Capitulo ad „ hoc specialiter convocato, ac insuper in quocumque Generali, vel Provinciali Capitulo, vel alio „ quovis nomine nuncupato Capitulari Congressu „ suos Subditos, ac Religiosos commonendo curent, „ ejusdemque commonitionis coram Suprema Congregatione juratum Testimonium exhibeant. „

4. Constitutiones hæ contra Sollicitantes in confessione editæ *in singulas Nationes universim vires suas extendunt, ac Latinos æque, ac Græcos sua amplitudine comprehendunt*; Const. *Etsi Pastoralis*.

5. Hæ sunt propositiones ab Alexan. VII. 24. Septembris 1665. damnatæ. 1. *Confessarius, qui in Sacramentali confessione tribuit pœnitenti chartam postea legendam, in qua ad venerem incitat, non censetur sollicitasse in Confessione, ac proinde non denunciandus*. 2. *Modus evadendæ obligationis denunciandæ sollicitationis est, si sollicitatus confiteatur cum sollicitante, hic potest ipsum absolvere absque onere denunciandi*.

6. Atque hæc sunt, ex quibus certæ, tutæque regulæ sunt deducendæ, quibus indicatur, qui denunciandi sunt, quas ob caussas, quando, & qua ratione denunciare oporteat. Esto itaque.

Prima Regula. *Denuntiandi sunt omnes, & singuli Sacerdotes sive absolvendi jurisdictione, & auctoritate polleant, sive careant*.

Hujusmodi regula expressa legitur n. 2. & 2. Constitutionis. Quamobrem dubitari amplius non potest, quin simplex Sacerdos, is scilicet, qui ad valide absolvendum jurisdictione careat, denuntiandus sit, confessionem simulando, vel prætextu, aut occasione confessionis, modo infra explicando, sollicitaverit, vel inhonesta atque turpia tractaverit. Sed, quum nihil, sive in hac, sive in aliorum Pontificum Constitutionibus, vel Supremæ Inquisitionis Decretis, statuatur, de denuntiandis vel Clericis, vel Laicis, qui sollicitandi caussa confessionem simulaverint, vel confessionis prætextu sollicitaverint, non videtur probanda, quæ Gipsio tribuitur opinio, qui ut refert Cozza pag. 153. Clericos etiam Laicosque denuntiandos esse concedebat harumce legum virtute. Nam si juxta reg. 15. juris, *odia restringi, & favores convenit ampliari*, atque juxta reg. 49. *in pœnis benignior est interpretatio facienda*, manifestum est, pœnis subjiciendos non esse, qui in lege non designantur, sed excludi videntur. In iis ergo Constitutionibus, cum soli Sacerdotes nominentur, ac denuntiationis pœnis subdantur, Clerici, Laicique præsumuntur exclusi. At si ii Missam celebrarent, & sacramentalem confessionem audirent, ob alias Const. inquisitorum judicio, ac pœnis gravissimis supponuntur, atque hanc ob rem denuntiandi essent, ut debitas pœnas subirent.

Secunda. *Qui aliquem pœnitentem, quæcumque persona illa sit, sive pro se ipso, sive pro alia persona sollicitaverit*.

Habes hic clare definitum: Primo, denuntiandum esse Confessarium, sive sollicitaverit feminam sive masculum, ut liquet tum ex super relato supremæ Inquisitionis Decreto, tum etiam ex Const. verbis, nam *τὸ* aliquem pœnitentem, quæcumque persona sit, innuit vel masculum, vel feminam. Deinde denuntiandum quoque esse, qui non pro se, sed pro alia persona pœnitentem incitaverit, seu ad turpia provocaverit, ut in Const. n. 2. expressum est.

Tertia. *In actu sacramentalis Confessionis, vel ante, vel immediate post*.

Qui eo temporis spatio ad turpia provocet, quod inter confessionis initium, & absolutionem intercedit, is sollicitare dicitur in actu confessionis. At quid sit sollicitare vel immediate ante, aut immediate post confessionem, non convenit inter Auctores, ut videre est apud Cozzam dub. 21. pag. 95. Communior autem opinio, quæ meo judicio vera est, atque fini legis omnino consentanea, asserit vocabulum istud *immediate*, non pro physico, sed pro morali significato esse usurpandum, scilicet, non pro momento, quod, nullo interjecto medio, vel præcedit, vel subsequitur confessionem; sed pro brevi illo temporis spatio, in quo, si quidpiam fiat, attentis circumstantiis, secundum communem loquendi modum, ac prudentum judicium, sive immediate ante, vel immediate post confessionem, factum dicatur. Quare qui mulierem petentem confessionem, sive ad confes-

sionem

sionem paratam, & quam paullo post ad confessionem accessuram noverit, ad inhonesta incitaret, is immediate ante confessionem sollicitare diceretur, licet breve temporis intervallum inter provocantem actionem, confessionemque intercederet. Atque eamdem ob caussam, immediate post confessionem sollicitare diceretur, qui vel illico post absolutionem, vel in Ecclesia, cum primum e confessionali egreditur, mulierem ad turpia provocaret; sive chartam ei traderet ad venerem incitantem domi legendam. Immo communior opinio est, hac quoque lege comprehendi, qui pœnitentem deinceps sequatur, eamque vel in itinere aut domi sollicitet. Is enim secundum prudentum judicium statim post confessionem sollicitasse diceretur: quia, cum primum potuit, præconceptum in confessionem de sollicitando desiderium executioni demandavit. Sed indicati casus clarius comprehenduntur sub regula, quam subjicimus.

Quarta. *Vel occasione, aut prætextu confessionis.*

Occasio, & prætextus duo hic exprimunt, quæ sunt invicem distincta, atque omnino diversa. Nam confessionis occasione sollicitare, est ex confessione provocandi motivum sumere: prætextu vero confessionis sollicitat, qui confessionem prætexit, sive fingit, ac simulat, ut liberius vel inhonesta tractet, vel ad venerem incitet. Occasione confessionis tribus modis Confessarius sollicitare posse videtur. Primo: Dum ex expressa aut tacita confessionis petitione sollicitandi motivum sumit. Tum enim medicinam petenti, venenum; atque panem expetenti, scorpionem porrigit; juxta Constit. allegorias; atque veneratione, demissione animi, confidentia, aliisque pœnitentis affectibus erga Sacramentum ac Christi Ministrum abutitur, quo facilius ad inhonesta incitet, adeoque denuntiandus est. Secundo: ex confessione ipsa, hoc est, dum intelligendo, quæ cum aliis egit, vel facere optavit, aut ad veneream proclivitatem &c. occasionem nanciscitur, vel verbis, vel signis ad inhonesta provocandi. Tertio demum, quum notitia utitur, quam ex confessione habuit, ad incitandum, & facilius movendum ad assensum. Ab hac enim notitia motum ad sollicitandum, manifestum est, ex ipsa confessione incitandi occasionem desumere. Sed ut pœnitens hanc ob caussam denuntiare teneatur, habeat necesse est certa indicia, quibus prudenter judicare possit, ex hujusmodi scientia sollicitandi motivum accepisse, nam si indicia hujusmodi desint, præsumi potest aliis ex caussis motum fuisse ad sollicitandum. Suppetunt vero pœnitenti hujusmodi indicia, si confessarius brevi post confessionem tempore pœnitentem sollicitet; veluti personam, quæ facile acquiescere soleat, vel natura sua ad hujusmodi actus propensa sit, & si aut generalibus verbis, aut nutibus in sollicitando utatur, quibus indicare videatur, se scire, vel quid cum aliis egerit, vel quam alias ad hæc propensa fuerit, aut quidpiam iis simile, quod ex confessione noverit.

Quinta. *Vel etiam extra occasionem confessionis in Confessionali:*

Hac regula ii designantur, qui denuntiandi sint ratione loci, in quo ad inhonesta aliquem provocent. Scilicet ii, qui in loco destinato ad sacri Pœnitentiæ ministerii exercitium, & ad absolvendos fideles a peccatis, etiam extra quamcumque confessionis occasionem, & simulationem, ad turpia sollicitant, vel inhonesta tractant. Constat id primum ex decreto Supremæ Inquisit. sub Paulo V. quod una cum aliis a S. M. Bened. XIV. approbatum, & confirmatum fuit: deinde ex eo, quod finis legis videatur hujusmodi pœnis Sacerdotes subjicere; quia in loco, ex quo fideles solutionem a culpis, ac animæ salutem quærunt, novis culpis ligare, atque perditionem, & mortem æternam ducere student.

Sexta. *Sive in alio loco ad confessiones audiendas destinato, aut electo, cum simulatione audiendi ibidem Confessionem.*

Tria locorum genera distinguuntur, in quibus confessiones audiri solent. *Primus*, inquit Felix Potest. rom. II. p. 3. cap. 9. *est confessionale ordinarium, quod confici solet ex ligno habens laminam ferream cum parvis foraminibus, quodque in Ecclesia collocatur.* Atque hujusmodi est, quod in superiori regula indicatur. *Secundus est locus quicumque ab illo distinctus, ubi confessiones audiuntur: tales sunt in domibus Religiosis Cellulæ quædam in primo claustro, aut in Sacristia*, atque hujusmodi confessionis locus designari ait verbis illis, *sive in alio loco ad confessiones audiendas destinato*. At si hujusmodi cellulis confessionale, ut supra dictum est, constructum adsit, quod *formam habeat tribunalis ordinarii sacramentalis judicii*, tunc ad locum prioris generis pertinebit; ac sollicitans, sola loci circumstantia inspecta, denuntiandus erit. Tertius locus est, quem Confessarius ad confessionem audiendam, pro suo arbitrio eligit: *Ita potest esse in ecclesia, in foro, in domo, in agro, ubique:* atque hunc locum designant illa verba, *ad confessiones audiendas electo.*

Qui in prioris generis loco sollicitant, sunt juxta quintam regulam denuntiandi; qui vero in locis secundi, & tertii generis, quæ loca destinata, aut electa dicuntur ad confessionem, sollicitaverint, tum tantum sunt denuntiandi, cum vel confessiones audiunt, aut audire simulant: Hinc confessarius a confessionali provocans mulierem, vel ante sedentem, vel transeuntem, vel rem aliquam indifferentem secum tractantem, aut cum ea inhonestos ibi sermones habens, denuntiandus esset; non vero, si extra occasionem confessionis, vel ejusdem simulationis, in loco secundi, & tertii generis, eadem, vel similia agere.

Septima. *Ad inhonesta, & turpia, sive verbis, sive signis, sive nutibus, sive tactu, sive per scripturam, tunc, aut postea legendam tentaverint.*

Quamquam omnia peccata inhonesta sint, & turpia, quod in unoquoque finis honestus desideraretur, ac turpido illa insit, quæ in deformitate ad regulam morum continetur; tamen juxta communem loquendi modum, cum inhonesta, & turpia dicimus, venereos actus indicamus. Atque hoc sensu inhonesta, & turpia in Pontificiis Constitutionibus usurpantur, ut cum Theologi omnes fatentur, tum etiam constat ex eo, quod hujusmodi peccata legibus pœnisque illis statuendis motivum dederint, atque demum ex ipsa Inquisitionis praxi. Igitur harumce legum virtute denuntiandi non sunt, ad furtum, vel alia facinora pœnitentes provocantes. At ob Sacramenti abusum, atque hæreseos suspicionem, ii quoque legibus in hæreseos suspectos latis, Inquisitorum judicio subjiciun-

jiciuntur; quamobrem auctores bene multi denuntiandos esse tuentur, licet non denuntiantes pœnas in hac Const. stabilitas non subeant.

Aliis Constitutionum particulis indicatur, denuntiandos esse, qui provocant, incitant, sive alliciunt, verbis, ut signis &c. quæ vel ex se, aut ex loci consuetudine, sive ad venereum conciliandum amorem, sive ad venereos actus inducant. *Signa sunt*, inquit Felix Potest. cap. 4. *Oscula, tactus impudici etiam sui ipsius Confessarii, tactus manus pœnitentis sine caussa, missio osculi manibus, studiosa compressio pedis, aut oculi, & similia signa amatoria, quibus amantes uti solent ad invitandum, aut alliciendum aliquam personam ad sui amorem. Quod est verum, etiamsi sollicitatio fiat per signa venialiter inhonesta, nempe leviter indicativa amoris lascivi, quia licet tales actus sint ex se leves, ex circumstantia tamen Sacramenti, cum qua sunt conjuncti, sunt graves, & mortales.*

Litteræ quoque amatoriæ traditæ etiam ut domi legantur, sufficiens denuntiandi motivum præbent, ut verbis Constitutionis liquet. Sufficit autem litteras hujusmodi tales esse, quæ ad profanum amorem alliciant.

Octava. *Aut cum eis illicitos, & inhonestos sermones, vel tractatus temerario ausu habuerint.*

Quemadmodum superioribus verbis eos denuntiandos præcipitur, qui vel in actu Sacramentalis confessionis, vel ante, aut immediate post, sive in Confessionali extra occasionem confessionis, vel alio in loco confessionem simulando, sollicitare, & provocare tentaverint; ita, hac regula, denuntiandos esse præscribitur, qui in iisdem circumstantiis, cum pœnitentibus, sive cum iis, quibuscum confessionem simulaverint, illicitos, & inhonestos sermones aut tractatus habuerint. Ex quo apparet, non solum eos denuntiare oportere, qui illicitis, inhonestisque sermonibus, ac tractatibus ad turpia sollicitaverint, seu provocare tentaverint; sed etiam illos, qui vel turpia verba proferant, vel illicitos, aut castitati contrarios sermones habeant, sive de rebus tractent, quæ vel turpes sint, aut pudori, honestatique adversentur, licet hujusmodi verbis aut tractatibus, nec sollicitare seu provocare intendant, nec ex parte pœnitentis sollicitatio, & provocatio sequatur ulla. Rem ita ostendit Potest. cit. tom. III. cap. II. *sub his verbis comprehenduntur etiam sermones inhonesti sine provocatione: nam hæc clausula est distincta a priori* „ sollicitare, vel provocare tentaverint " *& additur disjunctiva*, aut, *quod non esset verum, immo clausula hæc esset superflua, si solum comprehenderet sermones inhonestos cum provocatione.*

Nona. *Denuntiare oportet, etiamsi sollicitatio inter Confessarium, & Pœnitentem mutua fuerit.*

Quum mutua sollicitatio sit, sive a pœnitente incipiat, sive a confessario, ut est manifestum, ex hac regula clare deducitur, falsam, & improbatam omnino esse ab Apostolica Sede illorum opinionem, qui denuntiandum non esse tuentur Confessarium, sollicitanti feminæ consentientem.

Decima. *Sive sollicitationi Pœnitens consenserit, sive consensum minime præstiterit.*

Horum verborum sensus, atque regulæ hujusmodi usus ex supra dictis abunde patet. Hinc vero in memoriam revocandum est supremæ Inquisitionis decretum *Nota* 2. indicatum, quo decernitur, pœnitentem teneri ad denuntiandum, non vero ad aperiendum præstitum sollicitationi consensum; ac decretum aliud ejusdem Congregationis sub die 27. Januarii 1613. *ubi decretum fuisse volunt nonnulli* inquit Cozza pag. 91. *quod Confessarius, qui mulierem pœnitentem, ante ejus pedes signo crucis munitam, sollicitat, dicens ei, nolle se suam confessionem audire pro tunc, ut commodius sollicitet, sit denuntiandus.*

Undecima. *Vel longum tempus post ipsam sollicitationem jam refluxerit.*

Non solum hic illorum proscribitur opinio, qui contendunt post triennium denuntiandi obligationem cessare; sed innuitur etiam tamdiu in pœnitente denuntiandi onus manere, quoad usque satisfecerit, immo & eos quoque denuntiare debere, qui vel ob ignorationem legis de denuntiandis sollicitantibus; vel, quod non illico ob simplicitatem, sollicitantis verba, aut nutus intellexerint, nonnisi post longum tempus agnoscunt, aut teneri ad denuntiandum, vel sollicitatos fuisse.

Duodecima. *Aut sollicitatio a confessario, non pro seipso, sed pro alia persona peracta fuerit.*

Regula ex iis, quæ supra sunt explicata, clara est. Addimus autem hæc alia verba, quæ in Gregoriana Constitutione habentur, *qui ad inhonesta, sive inter se, sive cum aliis perpetranda sollicitaverint*; ut confessarii intelligant, denuntiandos esse sollicitantes cum pro se ipsis, tum pro aliis personis, tum etiam per alias personas.

Iis præmissis, monentur Confessarii, ut *caveant diligenter, ne pœnitentibus, quos noverint jam ab alios sollicitatos, Sacramentalem absolutionem impertiant, nisi prius denuntiationem prædictam ad effectum perducentes, delinquentem indicaverint competenti Judici, vel saltem se, cum primum poterunt, delaturos spondeant, ac promittant.*

Ex iis manifestum est, omnes pœnitentes gravi præcepto obligatos esse ad denuntiandos sollicitantes Confessarios, nec sine gravi culpa id omittere posse. Agitur enim de re gravi, cujusmodi est Sacramenti abusus, ac de crimine, quod præ se suspicionem fert hæreseos.

Neque solum pœnitens, sed ii quoque, qui vel sollicitantem Confessarium casu viderunt, vel audierunt, vel immediate, aut ab ipso sollicitante Confessario, sive ex sollicitato pœnitente sollicitationis scientiam habuerunt. Id universim Theologi ostendunt ex eo, quod hujusmodi Confessarii sint hæreseos suspecti, quodque testes quoque de immediato auditu, per inquisitionis edicta suspectos de hæresi denuntiare præcipiantur.

Quæstio dumtaxat est, num denuntiare teneantur, qui idem ex levibus, ac suspectis personis audierint; tutior vero, & communior opinio est, hos quoque denuntiare debere. Quia in caussis ad sanctum Officium spectantibus admittuntur etiam testes inhabiles excommunicati, perjuri, infames &c. nec privati est, sed Inquisitoris investigare, & decernere, num persona, ex qua audita fuit facta a Confessario sollicitatio, fide sit digna. Cujus quidem rei ratio est, quod hæreseos, aut hæreseos suspicionis crimen ita Christianæ reipublicæ perniciosum sit, ut ad illud extirpandum omnia adhibere oporteat media, atque adeo

adeo cujuscumque generis testes. Ad cohibendum vero hac in re calumniatores S. M. Bened. XIV. in superiori Const. in 3. pœnas in calumniatores, sive falsos delatores constituit, ut ibi legere est.

Igitur omnes pœnitentes, vel ex pœnitentibus audientes sollicitantem confessarium denuntiare tenentur. Idque etiam si delictum occultum sit, ac sollicitans vir bonæ famæ ex decreto Alexandri VII. die 24. Sept. 1665. & etiamsi sciat sub sigillo naturali, jurejurando quoque confirmato, quia hoc ad privatum bonum, denuntiatio vero hujus criminis ad publicum reipublicæ Christianæ bonum spectat; ac publicum bonum privato anteponendum est, neque juramentum de re mala tenet, ut ex Bord. argumentatur Felix Potest. c. 12.

Persona sollicitata tenetur per seipsam denuntiare, quia hæc obligatio est personalis; & si per alium denuntiaret, denuntiatio esset ex auditu alterius. Qui per Epistolam denuntiant, nisi subscribant proprium nomen & cognomen, non satisfaciunt, ac sunt deinceps ab Inquisitore vocandi, ut iterum juridice deponant.

Si Mulieres nobiles sint, aut Puellæ, quæ denuntiare debeant, ac vereantur ad Inquisitionis Tribunal accedere, monere debent per internuntium Inquisitorum, ut domum Notarium mittat ad suscipiendam denuntiationem. Aptior vero internuncius est Confessarius, cui Inquisitor de sollicitatione jam monitus committere potest, ut recipiat in scriptis juramento firmatam denuntiationem, ex decreto Inquisit. Rom. jussu Urbani VIII. 27. Sept. 1624. qui quidem modus servari maxime debet in recipienda Monialis denuntiatione, ne res aliis Monialibus manifestetur. Reliqua patent ex ipsa Const. in qua pœnæ quoque in delinquentes statutæ leguntur.

Nota. Qui in partibus Schismaticorum, Hæreticorum, & Mahumetanorum degunt, licet subjecti sint Constitutionibus contra sollicitantes, tamen in iis locorum circumstantiis, in quibus nulla spes adsit punitionis denuntiati, atque mulieres sine periculo, & infamia denuntiare nequeant, denuntiatos vero facile pœnam declinare posse credatur, recurrendo, vel ad Episcopos schismaticos, vel ad Laicos Judices infideles, ex decreto Sacræ Congr. S. Offic. die 21. Febr. 1630. attentis supradictis caussis absolvendi sunt, & liberandi ab hujusmodi onere denuntiandi; moneri tamen debent, *ut cessantibus supranarratis periculis, & impedimentis, teneantur denuntiare.*

DECLARATIO

Super Constitutione præcedenti contra sollicitantes.

„ *Pro formidando mortis articulo Sapientissimus, ac*
„ *Prudentissimus Pontifex præcedenti Constitutione*
„ *non intendit Sacerdoti criminis socio ab eo quo-*
„ *que crimine absolutionem impertiendi necessariam*
„ *jurisdictionem auferre. Verum pœnas in dicta*
„ *Constitutione latas non effugiet, si absque gravi*
„ *necessitate cogente ad excipiendam complicis con-*
„ *fessionem se ingerat.*

BENEDICTUS PAPA XIV.

Ad futuram rei memoriam.

Apostolici muneris partes in procuranda præcipua rerum sacrarum pura illibataque penitus administratione versari debere intelligentes, non modo & assiduis hortationibus, & justa, ubi res postulat, legum severitate, ut ab Ecclesiasticis quibusque Ministris sancta sancte tractentur, quantum cum Domino possumus, providere studemus; verum etiam leges ipsas ne forte sinistris interpretationibus in alterutram extremam partem, aut immoderati rigoris, aut detestabilis laxitatis perperam detorqueantur, opportune communire ac roborare pro eorumdem tuendo vigore, cum occasio poposcerit, non prætermittimus.

§. 1. Sane cum nos alias quamdam nostram Constitutionem, cujus initium est, *Sacramentum Pœnitentiæ*, anno Incarnationis Dominicæ 1714. Kalendas Junii, Pontificatus Nostri Anno primo editam, omnibus, & singulis Sacerdotibus tam sæcularibus, quam regularibus interdiximus & prohibuimus, ne aliquis eorum, extra casum extremæ necessitatis, nimirum in ipsius mortis articulo, & deficiente tunc quocumque alio Sacerdote, qui Confessarii munus obire possit, Confessionem Sacramentalem personæ complicis in peccato turpi, atque inhonesto, contra sextum Decalogi præceptum commisso, excipere auderet; ita ut absolutio, si quam impertivisset, nulla, atque irrita omnino esset tamquam impertita a Sacerdote, qui jurisdictione & facultate ad valide absolvendum necessaria ipsi per nos vigore ejusdem Constitutionis adempta privatus existeret, & alias prout in memorata Constitutione, cujus tenorem præsentibus pro plene & sufficienter expresso, & inserto haberi volumus, uberius dicitur contineri. Cum nos subinde super ea dictæ Constitutionis parte, quæ mortis articulum respicit, dubitationes quasdam exortas fuisse accipimus, quantum resolutionem privato cujusque judicio relinquendam minime existimamus, ne lex incertis conjecturis & opinionibus jactata in sensus a mente nostra alienos forsitan distrahatur, ejusque vigor paullatim langueat, atque enervetur.

§. 2. Hinc est, quod nos omnem dubitandi rationem, quantum cum Domino possumus, de medio auferre cupientes, motu proprio, ac ex certa scientia, & matura deliberatione nostris, deque Apostolicæ potestatis plenitudine memoratam Constitutionem nostram omnibus & singulis in ea contentis tenore præsentium, quatenus opus sit, confirmamus, illamque integre penitus, & omnino, atque ab illis, ad quos spectat, & pro tempore quandocumque spectabit, & inviolabiliter, & inconcusse observari præcipimus, & mandamus. Præterea habita super his cum venerabili Fratre Nostro Vincentio Episcopo Prænestino Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinali, Petra nuncupato, Pœnitentiario Nostro Majori, ac dilectis Filiis Officii Pœnitentiariæ Apostolicæ Ministris, qui rem jussu nostro mature perpenderunt, deliberatione, motu, scientia, & potestatis plenitudine paribus edicimus, ac declaramus eadem Constitutione singulis, ut supra, Sacerdotibus, quemadmodum interdictum non est in mortis articulo personam in prædicto turpi peccato com-

complicem confitentem audire, atque ab hujusmodi quoque culpa rite contritum absolvere, deficiente tunc quocumque alio Sacerdote, qui confessarii munus obire possit; ita interdici reipsa & prohiberi prædicto modo tunc audire, & absolvere, ut si alius aliquis Sacerdos non defuerit, etiam si forte iste alius simplex tantummodo Sacerdos fuerit, sive alias ad confessiones audiendas non approbatus, possit nihilominus ipse Sacerdos simplex Confessionem excipere ac absolutionem impertire.

§. 3. Porro, si casus urgentis qualitas, & concurrentes circumstantiæ, quæ vitari non possint, ejusmodi fuerint, ut alius Sacerdos ad audiendam constitutæ in dicto articulo personæ confessionem vocari, aut accedere sine gravi aliqua exoritura infamia, vel scandalo nequeat: tunc alium Sacerdotem perinde haberi, censerique posse, ac si revera abesset, atque deficeret, ac proinde in eo rerum statu non prohiberi socio criminis Sacerdoti absolutionem pœnitenti ab eo quoque crimine impertiri. Sciat autem complex ejusmodi Sacerdos, & serio animadvertat, fore reipsa coram Deo, qui irrideri non potest, reum gravis adversus prædictam nostram Constitutionem inobedientiæ, latisque in ea pœnis obnoxium, si prædictæ infamiæ, aut scandali pericula sibi ultro ipse confingat, ubi non sunt: immo intelligat teneri se graviter hujusmodi pericula, quantum in se erit, antevertere, vel removere opportunis adhibitis mediis, unde fiat, ut alteri cuivis Sacerdoti locus pateat illius confessionis absque ullius infamia, vel scandalo audiendæ. Ita enim ipsum teneri vigore memoratæ nostræ Constitutionis declaramus, & nunc quoque ita ipsi faciendum esse destricte mandamus, & præcipimus.

§. 4. Quod si idem Sacerdos aut quovis modo sese nulla gravi necessitate compulsus ingesserit, aut ubi infamiæ vel scandali periculum timeatur, si alterius Sacerdotis opera requirenda sit, ipse ad id periculum avertendum congrua media adhibere de industria neglexerit, atque ita personæ in dicto crimine complicis, eoque in articulo mortis, ut præfertur, constitutæ sacramentalem Confessionem excipere, ab eoque crimine absolutionem largiri, nulla, sicut præmittitur, necessaria caussa cogente præsumpserit, quamvis hujusmodi absolutio valida futura sit, dummodo ex parte pœnitentis dispositiones a Christo Domino ad Sacramenti Pœnitentiæ valorem requisitæ non defuerint; (non intendimus autem pro formidando mortis articulo eidem Sacerdoti quantumvis indigno necessariam jurisdictionem auferre, ne hac ipsa occasione aliquis pereat) nihilominus Sacerdos ipse violatæ ausu ejusmodi temerario Legis pœnas nequaquam effugiet, ac propterea latam in dicta Constitutione majorem excommunicationem, eodemque plane modo, quo ibidem decernitur, Nobis, & huic Sanctæ Sedi reservatam incurrat, prout illum eo ipso incurrere declaramus, volumus, atque statuimus. Non obstantibus omnibus & singulis illis, quæ in præfata nostra Constitutione voluimus non obstare, ceterisque contrariis quibuscumque.

§. 5. Volumus autem ut earumdem præsentium litterarum transumptis seu exemplis etiam impressis manu alicujus Notarii publici, & sigillo personæ in Ecclesiastica dignitate constitutæ munitis eadem prorsus fides in judicio, & extra illud ubique locorum habeatur, quæ haberetur ipsis præsentibus, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die Octava Februarii millesimo septingentesimo quadragesimo quinto, Pontificatus nostri Anno Quinto.

D. Cardinalis Passioneus.

DECRETUM.

Contra sollicitantes, & sacrificio Missæ abutentes ad Sortilegia.

Feria 5. Die 5. Augusti 1745.

IN Generali congregatione Sanctæ Romanæ & Universalis Inquisitionis habita in Palatio Apostolico Quirinali coram SS. D. N. Benedicto Divina Providentia Papa XIV. & Eminentissimi, ac Reverendissimi DD. S. R. Cardinalibus adversus hæreticam pravitatem Inquisitoribus Generalibus, a Sancta Sede Apostolica specialiter deputatis.

Sanctissimus D. N. sollicite animadvertens, quam grave sit delictum illorum perditorum hominum, qui Sacrosancto Missæ Sacrificio, ac Salutaris Pœnitentiæ Sacramento, ad Animarum reparationem a Christo Domino institutis, in illarum perniciem, & damnationem abutuntur, decrevit, quod in posterum Sacerdotes tam Sæculares, quam Regulares cujuscumque Ordinis, Instituti, Congregationis, & Societatis etiam de necessitate exprimendæ, vel in actu Sacramentalis Confessionis, sive illius occasione, aut prætextu, ad turpia sollicitantes, vel Sacrificio Missæ abutentes ad Sortilegia, præter pœnas a jure, & Apostolicis Constitutionibus ac signanter S. Mem. Sixti V. & Gregorii XV. contra eosdem inflictas, perpetuam etiam inhabilitationem incurrant ad præfati Sacrificii celebrationem, quodque ejusmodi Decretum significetur singulis cujuscumque Ordinis Superioribus, ac Præpositis, ad hoc ut de illo, sicuti & de prædictis, aliisque Summorum Pontificum Constitutionibus, juxta præscriptum in generali Decreto Supremæ Inquisitionis die 15. Decemb. 1733 semel saltem in Anno, ideo Feria VI. post Octavam Assumpt. B. M. Virg. in publica Mensa, vel in Capitulo ad hoc specialiter convocato, ac insuper in quocumque Generali, vel Provinciali Capitulo, vel alio quovis nomine nuncupato Capitulari congressu suos subditos, ac Religiosos commonendos curent, ejusdemque commonitionis coram suprema Congregatione juratum testimonium exhibeant.

Paulus Antonius Capellanus S. Romanæ, & Universalis Inquisit. Not.

Loco ✠ Sigilli.

Die 21. Augusti 1745. supradictum Decretum affixum, & publicatum fuit ad valvas Basilicæ Principis Apostolorum Palatii Sancti Officii, ac aliis locis solitis, & consuetis Urbis per me Petrum Romolatium Sanctissimæ Inquisitionis Cursorem.

A P-

APPENDIX.

De Indulgentiis.

Quæst. I. *Quid & quotuplex sit Indulgentia?*

Resp. 1. Indulgentia est remissio pœnæ temporalis peccati quoad culpam remissis debitæ, facta extra sacramenta & sacrificium per applicationem satisfactionum Christi & Sanctorum. Fide constat ex Concil. Trid. sess. 25. Indulgentiarum usum fidelibus maxime salutarem esse, easque concedendi potestatem in Ecclesia extare.

Resp. 2. Indulgentia alia est totalis seu plenaria, qua tota pœna temporalis remittitur: & alia partialis seu non plenaria, qua pars tantum pœnæ remittitur. Hæc dicitur aliquando Indulgentia unius anni, vel plurium, vel xl. dierum; per quam scilicet tantum de pœnis remittitur, quantum remitteret pœnitentia austera unius anni, vel plurium, aut xl. dierum, secundum antiquos canones facta.

Quæst. II. *Quinam habent potestatem concedendi Indulgentias?*

Resp. Papa potest jure divino Indulgentias qualescumque in tota Ecclesia concedere; cum supremus sit Vicarius Christi, & supremum caput visibile Ecclesiæ. Supremo autem Principi competit potestas dispensandi thesaurum communem fine limitatione. Episcopi vero in sua diœcesi, & Archiepiscopi in tota sua provincia possunt jure communi concedere tantum indulgentias unius anni in dedicatione Ecclesiæ; & in anniversario dedicationis, vel alia ex caussa, dierum dumtaxat xl. ex Conc. gen. Later. IV. c 62. Cardinales etiam non Episcopi dicuntur concedere Indulgentias 100. dierum, ex concessione Papæ, saltem tacita.

Nota. Hæc potestas est jurisdictionis, non ordinis. Hinc 1. potest competere, & delegari clerico non Sacerdoti. 2. Indulgentiæ non possunt concedi nisi subditis *c. 4. de pœnit. & remiss.* ubi ratio datur, quia sicuti a judice non suo ligari nemo potest, ita neque absolvi. Possunt tamen exempti lucrari indulgentias episcopales, cum in ea re favorabili possint se subjicere jurisdictioni Ordinarii, ne quod in gratiam concessum est privilegium, in eorumdem dispendium cedat ex reg. 61. jur. in 6. ibi: *Quod in gratiam alicujus conceditur, non est in ejus dispendium retorquendum.*

Quæst. III. *Quænam requiruntur ad lucrandam Indulgentiam?*

Resp. Sequentia. I. Status gratiæ, saltem cum ultimum opus completur. Quia tunc applicatur indulgentia, quæ illum exigit; nam inimico Dei, quamdiu in peccato existit, nulla fit remissio, etiam quoad pœnam temporalem. Inimicus enim Dei, & reus pœnæ æternæ non est subjectum aptum, cui remittatur aliqua pœna; & nulla est remissio nisi pro justo. Unde indulgentia nunquam conceditur, nisi contritis & confessis, aut vere pœnitentibus. Immo aliqui putant necesse esse, ut omnia opera in Bulla injuncta perficiantur in statu gratiæ. Sed alii communius docent sufficere, quod bene fiant animo vere pœnitenti, & sine affectu ad mortale. Quia Pontifex in concessione non exigit, ut omnia opera præscripta fiant in statu gratiæ, & sine illo possunt esse utilia ad finem indulgentiæ. Requiritur tamen status gratiæ eo instanti, quo ultimum ex operibus per Bullam injunctis perficitur. Nam requiritur status gratiæ eo instanti, quo indulgentia applicatur. At indulgentia applicatur eo instanti, quo ultima conditio ponitur, seu instanti consummationis operum. Ergo eo instanti requiritur status gratiæ.

II. Omnia opera injuncta impleri debent integre, in loco, & tempore, & ordine præscriptis, & propter finem præscriptum. Quia indulgentia non conceditur, nisi sub hac conditione, qua proinde non impleta, simpliciter nihil obtinetur. Et indulgentia solum operatur secundum intentionem concedentis expressam per verba concessionis. Hinc qui opus aliquod injunctum, vel partem ejus notabilem omittit, quamvis ex ignorantia aut oblivione invincibili, vel impotentia, nihil consequitur, quia simpliciter non implet conditionem, cui adstricta est indulgentia.

III. Ad consequendam indulgentiam plenariam omnium peccatorum, etiam venialium, requiritur detestatio omnium illorum, & depositio affectus ad quodlibet. Nam pœna peccato debita non remittitur sine culpa: nullum autem peccatum etiam veniale remittitur quoad culpam, sine detestatione seu displicentia saltem virtuali, & depositione affectus ad illud. Quam pauci ergo indulgentiam plenariam integre consequuntur.

Præter supradicta, Cajetanus, Navarrus, Reginaldus, & alii docent, ad Indulgentiam integre consequendam requiri propositum, & sollicitudinem satisfaciendi Deo per satisfactiones congruas, & peccatis, ac facultati pœnitentis proportionatas: ita ut proportione hujus sollicitudinis tamquam dispositionis ad indulgentiæ effectum necessariæ percipiatur major vel minor indulgentiæ fructus. *Prob.* Quia 1. Extat divinum præceptum faciendi dignos fructus pœnitentiæ, a quo præcepto Ecclesia dispensare nequit. Et Conc. Trid. sess. 6. c. 14. docet, generaliter pœnitentiam christiani lapsi, necessario præter contritionem & confessionem, continere satisfactionem per jejunia, eleemosynas, orationes &c. At, inquiunt, valde enervaretur, & fere tolleretur satisfactio illa congrua, si indulgentia plenaria plurimorum peccatorum obtineretur præcise per opera aliqua pauca non valde gravia, ut per visitationem Ecclesiæ, triduum jejunii, aliquam eleemosynam, & confessionem ac communionem. 2. Thesaurus indulgentiarum a Christo concessus est, non ad tollenda opera satisfactoria, cum ea præceperit, aut ad fovendam negligentiam ac torporem fidelium, sed ad supplendam eorum impotentiam ac infirmitatem; alias, inquiunt, indulgentia redundaret non in ædificationem, sed in destructionem, fovendo negligentiam ac torporem in satisfaciendo pro peccatis, & minueret horrorem peccati. 3. Ex Greg. VII. qui Linconiensi Episcopo indulgentiam petenti concessit ea lege, ut pro viribus satisfaceret: *Absolutionem præterea peccatorum tuorum*, inquit, *sicut rogasti auctoritate Principum Apostolorum Petri & Pauli fulti, tibi mittere dignum duximus, si tamen bonis operibus inhærendo, commissos excessus plangendo, quantum valueris, corporis tui habitaculum Deo mundum templum exhibueris;* ut apparet, inquit Baronius hæc referens ad an. 1073.

Sedis

Sedis Apostolicæ indulgentiam illis communicari, qui quantum suppetunt vires, bene operari non prætermittunt; non autem ignavis, otiosis, ac negligentia torpescentibus. De his qui ita sentiunt, sic loquitur S. Antoninus 1. part. tit. 10. cap. 3. §. 2. *Nec credunt, quod propter has indulgentias generales minus teneantur agere pœnitentiam in hac vita: & horum dictum satis videtur concordare æquitati, ut notat Innocentius*.

Quæst. IV. *Quænam notanda sunt circa opera præscribi solita?*

Resp. Sequentia. 1. Dum in Bulla conceditur indulgentia *contritis & confessis*. (1), ad eam lucrandam secundum multos confessio non est necessaria habenti sola venialia: quia putant eam designari tantum ut medium ad gratiam & remissionem culpæ. Sed alii multi dissentiunt, quia tunc confessio requiritur tamquam unum ex operibus præscriptis. Quare tutius est confiteri, idque consentaneum est praxi fidelium, præsertim tempore Jubilæi.

2. Oratio fieri debet per aliquod tempus in loco, tempore, & ex intentione designatis. Locus est ordinarie, ubi est Indulgentia. Tempus est inter utrasque vesperas. Intentio est pax inter principes christianos, conversio infidelium, extirpatio hæresum, exaltatio S. Matris Ecclesiæ, bonum spirituale Papæ, nisi alia addantur. Secundum multos debet esse vocalis, nec valet, si fiat cum distractione voluntaria: nam talis oratio non est religiosa, nec apta ad impetrandum id quod Papa intendit.

3. Modus servandi jejunium est ille, quem singulæ provinciæ servant tali tempore in aliis jejuniis.

4. Elemosyna, si non determinetur per Bullam, fieri debet juxta regulas prudentiæ, & dictamen internum: ita ut non detur quid minimum, spectata facultate dantis, nam minima non sunt in consideratione.

5. Non satisfit per communionem sacrilegam; nam communio præscribitur, ut opus bonum, vivum & operativum gratiæ.

Quæst. V. *Quænam requiruntur ut Indulgentiæ prosint Defunctis?*

Resp. Necesse est. 1. Ut pro illis in Bulla specialiter concedantur. Nam indulgentiæ non prosunt pluribus, nec aliis, quantum prima concessio; & tantum valent, quantum sonant. Nomine autem fidelium simpliciter in Bullis intelliguntur soli viventes, ut patet ex usu; quare quoties indulgentiæ ad mortuos extenduntur, expresse additur: *Fidelibus vivis & defunctis*. 2. Ut Fidelis vivens omnia opera injuncta rite perficiat ea intentione lucrandi indulgentiam pro mortuo, sitque in statu gratiæ, saltem cum ultimum opus impletur, atque indulgentiam applicet defuncto.

DECRETUM.

Sacræ Congregationis Indulgentiis, & Sacris Reliquiis præpositæ.

Qum Sacra Congregatio Indulgentiis, & Sacris Reliquiis præposita die 31. mensis Martii anno 1759. fuerit in voto, Confessionem Sacramentalem, quando in Brevibus apponitur pro Indulgentiæ consecutione, peragi omnino debere, etiam ab his, qui sibi lethalis peccati conscii non sunt, nec non præfatam Confessionem suffragari etiam posse, si in vigilia Festivitatis expleatur, Votumque Congregationis Sanctissimus Dominus noster CLEMENS PP. XIII. benigne approbaverit, illudque typis publicari sub data 19. Maji prædicti anni mandaverit; quam plures supplices libelli tum Regularium Communitatum, & præsertim Monialium, tum etiam Parochorum, & nonnullorum Episcoporum pro suis Diœcesibus porrecti sunt, quibus maxima exponebatur difficultas, quæ interdum, immo persæpe incidit pro Sacramentali Confessione, sive in Festo, vel ad minus in vigilia peragenda. Quamobrem, ut adeo proficuus Indulgentiarum Thesaurus reddatur Fidelibus accommode comparandus, enixis precibus supplicabant Sanctitati Suæ, ut opportuno aliquo remedio de Apostolica benignitate providere dignaretur: quibus precibus ad prædictam Sacram Congregationem remissis, propositum in ea fuit Dubium: An, & quomodo sit consulendum Sanctissimo super præfati Decreti executione, vel declaratione in casu &c. *Responsum fuit:* Consulendum Sanctissimo Domino Nostro, ut concedere dignetur Indultum omnibus Christifidelibus, qui frequenti peccatorum confessione animam studentes expiare, semel saltem in hebdomada ad Sacramentum Pœnitentiæ accedere, nisi legitime impediantur, consueverunt; & nullius lethalis culpæ a se post peractam ultimam Confessionem commissæ sibi conscii sunt, ut omnes, & quascumque Indulgentias consequi possint, etiam sine actuali Confessione, quæ ceteroquin juxta præfati Decreti definitionem ad eas lucrandas necessaria esset. Nihil tamen innovando circa Indulgentias Jubilæi, tam ordinarii, quam extraordinarii, aliasque ad instar Jubilæi concessas, pro quibus assequendis, sicut & alia opera injuncta, ita & Sacramentalis Confessio, tempore in earum concessione præscripto, peragantur. *Et facta per me infrascriptum ejusdem Sacræ Congregationis Secretarium de præmissis omnibus Sanctissimo Domino Nostro relatione, Sanctitas Sua piis Bonorum desideriis, ac votis satisfacere, & Ingentiarum gratias, iis potissimum, qui pie sancteque vivendo, donis Divinæ Misericordiæ digniores efficiuntur, elargiri quam maxime cupiens, benigne annuit, & præ-*

(1) Quid spectat ad necessitatem *Confessionis Sacramentalis* in negotio Indulgentiarum, apertissime Sac. Congr. SS. D. N. Clem. XIII. auctoritate suffulta Decretum edidit sapientiæ plenum, & quo nimirum Fideles, dum ab onere levantur peragendæ Confessionis statis diebus, ut facilius indulgentiis potiri queant, simul exstimulantur ad ipsam Confessionem assidue frequentandam in vitæ decursu. Qua quidem ex re quantum emolumenti regenitis animabus deinceps obventurum sit, nemo non videt. Cum igitur maximopere intersit, ut tam excellens, atque laudabile Decretum innotescat universo Orbi Christiano, ac jugi memoria servetur; idcirco illud hic e vestigio inferendum putavi.

præfatum Indultum in forma suprascripta expediri & publicari mandavit, quibuscumque in contrarium non obstantibus.

Datum ex Secretaria Sacræ Congregationis Indulgentiarum die nona Decemb. MDCCLXIII.

N. Cardinalis Antonellus Præfectus.

F. de Comitibus Sacr. Indulg. Segr.

APPENDIX.

De Orientalis Ecclesiæ circa Pœnitentiam disciplina.

ORientalis Ecclesia orthodoxam fidem servavit, tum circa pœnitentiæ virtutem, tum circa Sacramentum. Tres esse pœnitentiæ partes, inter quas non solum cordis contritio, & oris confessio, sed etiam operis satisfactio recensetur, fatentur Gregorius Hieromonachus in Synopsi *Interrogatione de partibus pœnitentiæ & quid sit satisfactio*: Gabriel Philadelphiensis de Sacramento Pœnitentiæ, ubi agit *de ejus partibus, & satisfactione*: Simeon Thessalonicensis in Opere *de septem Ecclesiæ Sacramentis*: Hieremias Patriarcha Constantinopolitanus in primo ad Lutheranos responso, & Confessio orthodoxa a quatuor Græcis Patriarchis adversus Lutheranos edita *p. 1. interrogatione* 103. Et cum ii, tum alii Græci etiam Schismatici fatentur omnia peccata mortalia speciatim Patri spirituali esse confitenda.

Chaldæos quoque, ac Syros Nestorianos censuisse semper pœnitentiam Sacramentum esse, eamque peccatorum præ se confessionem ferre, debitamque satisfactionem, facile patet. Nam Abdjesus Sobensis *in libro Margaritæ p. 4. cap.* 1. inter Sacramenta recenset remissionem peccatorum: Josephus Indus *Navigatione novi Orbis* c. 134. apud Nestorianos in usu fuisse testatur *Confessionem auricularem*; *confitentur*, inquiens, *ut nos*. Jesujabus Adjabenus Patriarcha Ordinem Pœnitentiæ composuit, eodem Sobensi teste, illumque commentariis illustravit. Timotheus II. Patriarcha in lib. *de Sacramentis cap. 7. sect. 6.* ut legere est apud Assem. tom. 1. Bib. Orient. part. 2. pag. 287. Res vero clarior fit ex eo, quod dum quidam Patriarcha Nestorianus, quem Assemannus ait, fuisse Simeonem Barmamam, auferre vellet peccatorum confessionem, contentio magna, atque cædes orta sit. *Erat quidem apud nos*, inquiunt Sulaka, & Josephus II. *consuetudo, ut revelaremus peccata nostra inter nos: sed surrexit violentus Tyrannus, & abolevit eam; orta est cædes & contentio, & cessare fecit illam*. Galanus vero de Sacramento pœnit. sect. 1. scribit, decrevisse Nestorianos, „ ne quispiam deinceps alteri „ quam soli Deo peccata sua confiteretur, propterea „ quod ex revelatione cujusdam confessionis, cujus „ secretum Spahanensis nescio quis aperuerat, multæ „ inter ipsos Syros dissensiones, & homicidia venissent". Confessionem in primis restituere studuit laudatus Sulaka, ejusque in Patriarchatu successor Abdjesus: deinde Missionarii Apostolici tam in Chaldæa & Perside, quam in Indiis; Episcopi enim Doctoresque, qui in Chaldæa a Patriarcha Babylonico in Indias destinabantur, inter ceteros Nestorianorum errores, hunc etiam, confessionis scilicet auricularis horrorem, populis illis stillabant, ut scribit Antonius de Gouvea in Actis Alexii Menezii Archiepiscopi Goensis lib. 1. c. 13. idemque Menerius testatur in Synodo Diamperiensi sess. 6. can. 1. Ita Assem. loc. cit.

Syri quoque Jacobitæ, Cophti, & Æthiopes Sacramentum pœnitentiæ a primis temporibus agnoverunt omnes, ac etiam nunc eorum plerique servant. Licet enim in Ægypto circa XII. sæculum tres Patriarchæ pœnitentiæ Sacramentum abrogare constituerint, tamen semper suos habuit etiam ibi defensores. Nam adversus illam novitatem restitisse, ait Renaudotius, Marcum filium Elçonbari, qui se se Marco opposuit filio Zaraæ, & postea Abmassalos fratres duos, & alios non paucos: Atque eodem tempore Antiochenus Jacobitarum Patriarcha Michael necessitatem confessionis Sacramentalis, & Canonis, seu pœnitentiæ canonicæ multis argumentis stabilivit *in tractatu de præparatione ad Communionem*. Hanc autem mutationem ita factam fuisse scribit laudatus Renaudotius in commentario *ad Liturgiam CophticamS. Basilii*. Tum Sacerdos postquam Patriarchæ, Episcopis, Sacerdotibus, & Clero thus dedisset, Laicos circuitu per Ecclesiam facto incensaret, solebant Cophtæ ejus precibus commendare se, simulque confiteri se peccatores, & confessionem quamdam verbis generalibus pronunciare, illi non absimilem, quam in Missa recitat Ecclesia Latina. Cum interea Sacerdos orationem diceret, quæ ad remissionem peccatorum pertinere videbatur, existimaverunt, eam non frustra pronunciari, & similes absolutiones valere judicatæ sunt ad abolenda peccata, quæ per fragilitatem humanam, a piis etiam quotidie committuntur; atque hinc superstitio cœpit, quam ita subsequuta est pœnitentiæ subversio. Sæculo undecimo, & sequenti ad sacrorum mysteriorum communionem admitti cœperunt gravissimorum criminum rei, qui ea Sacerdotibus confiteri, & *Canonem*, seu pœnitentiam subire negligebant, cum, si disciplinam Ecclesiasticam erga eos exercuissent, timerent, ne calumniam ipsis aliquam obdurati peccatores apud Mahumetanos impingerent, aut fidem abnegarent. Sed alii longius progressi, ut inter alios Joannes filius Abugaleb Patriarcha Cophtarum, & Marcus filius Zaraæ, confessionem, ut supra dixi, penitus substulerunt, atque illo Alexandrinorum Sedem occupante, Michael Damiatensis opusculum insulsissimum edidit, quod tamen ex parte servatum est in collectione canonum Alexandrina, laudaturque ab Abulbricat, & Auctore scientiæ Ecclesiasticæ. Summa illius doctrinæ hæc fuit: Christus vetuit, ne magistros nobis constituamus super terram, cum unus sit ipse magister noster, neque Marcus Alexandrinæ Ecclesiæ fundator simile quidquam instituit; ex quo ineptus ille doctor firmissimum argumentum habere existimavit ad avertendam pœnitentialem omnem disciplinam. *Itaque ex pessima illa institutione multi existimare cœperunt, sufficere ad expianda peccata, ut cum Sacerdos thuribulum circumferret, inclamareturque a populo* Kyrie eleison, *adjicerentur hæc verba post illud*, Domine miserere, *quod Arabice quoque dicitur multoties*. Suscipe Domine hoc incensum, quod offertur tibi a Sacerdote tuo pro peccatis nostris. *Tunc unusquis-*

quisque animo revolvens peccata sua, ea secrete coram Deo confitebatur; atque ita illa sibi remissi fuisse existimabat. Neque illis constitit superstitio; sed tandem fuerunt, qui posito coram se thuribulo domi, absque Sacerdotis ministerio, thus injicientes & fumo peccata sua immurmurantes illa sibi plene remissa crederent: quod ab Æthiopibus factum testatur Abuselah, & a Nestorianis Malabarensibus Historia Alexii Menezii Goensis Archiepiscopi illam brevem formulam agnoscendi se peccatores coram Deo, confessionem vocarunt.

Quæ hactenus exposita sunt, perspicuum faciunt, Sacramentum pœnitentiæ agnitum fuisse, ac servatum a primis sæculis in universa Orientali Ecclesia, eosque, qui illud rejecere, habitos fuisse a reliquis tamquam Novatores, sive Hæreticos. Superest ergo ut videamus, quænam sit in hujusmodi Sacramenti administratione eorumdem disciplina.

§. I.

De his, quæ ad materiam spectant.

PŒnitentia in publicam dividi solet, & privatam. Publica pœnitentia est, quæ Episcopo, vel Presbytero pœnitentiario ad canonum normam decernente, publice a confessis peccatoribus fit; privata vero, quæ a Confessario pœnitentis fidei, & conscientiæ privatim ac secreto peragenda committitur. Cum de Orientalibus dicturi simus, actiones, quibus publica pœnitentia continebatur, ex Gabriele Philadelphiensi Græco Auctore describere placuit. Iis c. 10. *de Sacrament. Pœnit.* loca varia, in quibus peccatores pœnitentiam agerent, per actiones designans ait, *Hæc sunt: Fletus, Auditio, Substratio, Consistentia, & Participatio.*

Fletus inquit: *locus est extra portam Oratorii, in quo stant flentes, & peccatorum suorum veniam a fidelibus intervenientibus, & exeuntibus postulant.*

Auditionis locus est intra portam Templi, videlicet in Narthece, in quo stant Audientes, & hymnorum sanctarumque scripturarum lectionem, & doctrinam audiunt.

Substrationis locus est intra Templum, in quo stant, qui substernuntur, qui cum Catechumenis exeunt e Templo, cum illud: quicumque Catechumeni discedite, *a Diacono promulgatur.*

Consistentia locus est, in quo ii, qui pœnitentiam egerunt, idoneumque Canonem executi sunt, consistunt & fidelibus comprecantur.

Participationis locus est, in quo stant, qui fructus pœnitentiæ dignos fecerunt, & divinæ participant communioni cum reliquis, qui ea digni sunt.

Hæ sunt diversæ stationes, diversique pœnitentium gradus, in quibus pluribus etiam annis stare jubebantur, qui publicæ pœnitentiæ subjicerentur. Non solum autem publica, sed etiam privata, si gravia essent crimina, Episcopo vel presbytero Pœnitentiario juxta præscriptum Canonum decernente, publica pœnitentia expiabantur. Ex arbitrio vero & voluntate Episcoporum pendebat, ut pœnitens per omnes, aut pauciores transiret pœnitentiæ gradus. Et Sacri Canones præcipiebant, ut Episcopi, sive Presbyteri pœnitentiarii hac œconomia uterentur, ne ex pœnitentiæ gradu, in quo peccatores stare juberentur, occulta illa crimina manifestarentur, quæ pœnitentibus infamiæ, & maximo damno esse possent. Hujusmodi usus adhuc octavo exeunte sæculo purus, & integer perseverabat in Ecclesia Latina, ut constat ex Caroli Magni, & Ludovici Pii capitularibus, præsertim lib. v. c. 136. Post medium sæculum nonum regnante Carolo Calvo tertius pœnitentiæ gradus antiquari cœpit: id patet ex variis Summorum Pontificum Epistolis, & Conciliorum decretis, in quibus, ubi de publica pœnitentia agitur, fletus, auditio, & consistentia commemorantur. Immo & quartus est tunc nonnihil relaxatus, concessa solemnibus saltem diebus pœnitentibus communione. Sequentibus vero sæculis sensim publica pœnitentia in Latina Ecclesia antiquum rigorem amisit, ac penitus sublata fuit.

In Orientali vero Ecclesia longe antea publicæ pœnitentiæ disciplina immutata ac sublata fuerat, Nectarius enim Constantinopolit. Episcopus renunciatus ann. 381. quem Episcopatum ad ann. usque 397. tenuit, publicam pœnitentiam in Constantin. Ecclesia e medio sustulit, ejusque morem deinceps imitatæ sunt aliæ Orientis Ecclesiæ: quæ autem ab antiqua consuetudine detraxit, sive in ea abrogavit, ad sex summa capita revocari possunt, inquit Morinus lib. VI. de pœnit. cap. 22. 1. Presbyterum confessionibus, & pœnitentiis publicis præfectum sustulit. 2. Morem antiquum publice enunciandi quædam crimina, quæ Presbyter ille monuerat, abrogavit. 3. Quotidianas manuum impositiones, & orationes super pœnitentes, ab Apostolorum ætate fieri solitas, in quibus universum fere substrationis mysterium consistebat, interdixit. 4. Pœnitentiarum, sive pœnarum in confessione secreta impositarum executionem pœnitentium fidei commisit, ut eas quisque in seipso pro contritionis zelo, & ardore, nemine conscio aut judice, exequeretur. 5. Hinc accusationes criminum a proximis commissorum apud Episcopum ex præcepto religionis factæ, & judicium pœnitentiæ de iis licet occultis publice redditum, obsoleverunt. Unde præterea obsolevit, seipsum de occultis criminibus accusandi festinatio & acceleratio, ne reus præventus & convictus multo severiori pœna plecteretur. Denique pœnitentiæ publicæ de criminibus occultis penitus abolitæ sunt.

Post hanc disciplinæ variationem hæc fuit, ac viget etiam apud plerasque Orientales Ecclesias disciplina. 1. Diligentissima, & minutissima peccatorum omnium secreta confessio. Hæc autem confessio, ut Allatius & Goarius scribunt, ita a Græcis fit, ut non genuflectant, sed sedeant cum reverentia, & capite operto peccata confitentes. Nec quemque movere debet hæc praxis, quæ viguit olim apud Latinos, ut antiquus Romanus Ordo, Alcuinus, aliique Rituales libri non pauci, Martene teste, describunt, quæque viget etiam apud Æthyopes, ut ex Joannis Boteri ad Antonium Cardinalem Carafam epistola liquet. 2. Diligens & accurata Sacerdotis interrogatio de his omnibus pœnitenti facta, ut præscribunt Pœnitentiales libri Joannis Jejunatoris Patriarchæ Constantinopolitani, qui Gregorii I. Pontificis coætaneus erat, & Joannis Monachi, quem ajunt S. Basilii discipulum, eo tamen tempore multo posterioris, atque Libelli Simeonis Archiepiscopi Thessalonicensis, & Gabrielis Philadel-

phiæ

phiæ Metropolitæ de Sacramento Pœnitentiæ scripti. 3. Pœnitentiarum & pœnarum unicuique peccato secreta impositio, vel secundum Canones, vel saltem juxta approbatos Pœnitentiales libros, qui de Canonum severitate non admodum remittebant. 4. Absolutionis post confessionem, aut etiam pœnitentiæ impositionem concessio, sed Communionis Eucharisticæ, pro ratione criminum & pœnitentium ad agendam pœnitentiam fervore & zelo, in longum breviusve tempus dilatio. Observat etiam idem Morinus, duo ex antiquo rigore, publica pœnitentia sublata, in Oriente remansisse, scilicet, humilitatem, cum qua pœnitens quacumque dignitate fulgeret, ad Sacerdotem accedere tenebatur; & morem, quo pœnitentes ob nonnulla crimina, ac ob inquinamenta etiam nonnulla in foro tantum conscientiæ obligabantur a Templo secedere, atque in Narthece subsistere, dum Missæ Sacrificium celebraretur, licet aliis concederetur interesse officiis.

Pœnitentiam juxta Canones imponi solere a plerisque Orientalibus præsertim Græcis facile est demonstrare. Primum constat Gregorii Magni ætate Joannem Jejunatorem Pœnitentialem librum edidisse, quem refert Morinus in fine Operis de Pœnitentia. Is Pœnitentiæ canonicæ rigorem mitigavit, quamobrem nimiæ accusatus ac reprehensus fuit indulgentiæ a Concilio Constantinopolitano circa finem undecimi sæculi celebrato, ab Harmenopulo qui eodem sæculo aut paullo post scripsit: & Leo Allatius lib. 3. de Conc. Eccl. Orient. cum Occident. c. 9. *pœnæ*, inquit, *pœnitentibus impositæ, mitiores multo nunc sunt, quam erant antea. A Joanne enim Nesteuta antiquus ille pœnarum rigor remissus est, licet id alii inter eos non probent*. Pœnitentiam juxta Canones imponendam esse docent Nicephorus Cartophylax epist. 3. quæ est de ligandi solvendique potestate, Simeon Thessalonicensis, qui inquit, *videant ne præter Canones dijudicent*, *ne quis præter Canones agat*: Germanus Amathuntis Episcopus in litteris, quibus Sacerdoti dat confessionem audiendi auctoritatem, ubi ait; Sacerdotem *juxta opera, in quibus peccaverunt, Canonem pœnitentibus imponere debere*: Gabriel Philadelphiensis Græcus recentissimus satisfactionem, c. 8. libri de Sacramentis, vocat *adimpletionem, & perfectionem Canonis, quem Pater spiritualis dedit peccatori secundum spiritualem sacrorum canonum pœnam*. Neophytus Rodinus Cyprius in libro quem de confessione lingua Græca vulgari edidit, ait, *satisfactio est, ut faciat aliquis id quod sufficit, hoc est, illum canonem, quem ei dederit Pater spirituali &c.* Hieremias Patriarcha CP. in primo responso ad Tubigenses Lutheranos ad c. 11. testatur, pœnam seu medicinam peccatis dandam juxta canones: denique, missis Allatii, & Arcudii testimoniis, ita Goarius pag. 697. Græcorum disciplinam describit: „ Patres spirituales „ sedentes, pœnitentes pro Exomologesi audiunt. Si „ leves & venia dignas pœnitentibus culpas deprehenderint, nullam adhibent solutionem, sed de pio, „ devotoque quodam opere exercendo monitum amice remittunt: si lethifera crimina detegunt, illa „ in Nomocanone juxta se posito examinant, censurarumque districtioni, prout legunt, cuncta subjiciunt, & tandem pœnitenti bene precantur, his „ atque aliis orationibus, aut in remedium præteriti delicti, vel in cautelam futuri impositis. Peccata tandem cuncta ad canonum rigorem examinata, pœnis in eis perlectis castigant, & emendant. „ Proptereaque pœnitentiam impositam, ut canonibus „ præscriptam, solent ipsi κανόνα vocitare. *Et infra*, „ publica pœnitentia nulli licet amplius imponatur; „ aliqui tamen confessione expiatos a sacra communione per annum vel plures quandoque arcent. Hi „ non plane reconciliati privationem Eucharistiæ panis Eulogici communionis vices supplentis sumptione solantur: & sanguinis dominici sumendi loco, „ aquam in Theophaniis benedictam, diacono eam „ porrigente, communionis diebus, Paschatis scilicet, Apostolorum Petri & Pauli, Assumptionis, & „ Christi Natalitiorum, summa cum religione hauriunt, & tandem oratione super eis recitata ex integro Ecclesiæ reconciliantur“. Pœnitentiæ Canonicæ Dionysius Barsalibi, Michael Antiochenus Patriarcha, aliique Syri, atque etiam Cophtici scriptores meminere, eamdemque inculcaverunt.

Ubi disciplina hæc variata sit, ac mos obtinuerit, ut pro Sacerdotum arbitrio pœnitentiæ Latinorum more imponantur, certum est, teneri confessarios ad normam illorum canonum pœnitentias præscribere: sed ubi vigeat adhuc canonum observantia, nefas esse censeo Confessariis, aliam pœnitentiam injungere præter eam quam canones, sive Pœnitentiales libri præscribant, nisi ii eamdem confessariorum arbitrio imponendam pœnitentiam committant. Nam absolvendi facultatem sive jurisdictionem, quam ex Ecclesia, & ab Episcopis habent, ita exercere tenentur, ut Ecclesiæ lege obligati sint ad indicandam pœnitentibus quos absolvunt, pœnam ab eadem Ecclesia determinatis criminibus designatam; & ut in Ecclesia Latina iis, qui ex occulto delicto in pœnam incidunt irregularitatis vel suspensionis ab Ecclesia præscriptam, confessarius declarare debet pœnam, in quam incidit; ita in Ecclesiis, in quibus pœnæ canonicæ in usu sunt, confessarius absolvendo pœnitentes pœnas his declarare debet, quas canones statuant pro peccatis, quæ confessi sint, subire oportere. En verba Hieremiæ Patriarchæ, *Resp.* 1. ad Lutheranos c. 12. *Quod attinet ad potestatem dimittendi peccata, ea non absolute data est, sed ea conditione, ut peccati pœnitens obediat, & consentiat illi, qui animæ suæ curam gerit, & veram pœnitentiam demonstret*.

Operum pœnitentialium præcepta in tres generales species dividunt. In ea, quæ communionis Eucharisticæ privationem spectant, & ad istam privationem referuntur unius, vel plurium annorum mulctæ; unicum enim canonum pœnitentialium studium, idque vehementissimum in id incumbere videtur, ne cui indigne Eucharistia præbeatur; & ideo post absolutionem communionem diutissime differunt: deinde in ea, quæ jejuniorum & ciborum abstinentiam; ubi explicant quibus diebus abstinendum sit, quibus remissius agendum quibus non abstinendum: denique in ea, quæ preces, & orationes singulis diebus recitandas. Episcoporum est pœnitentias canonicas augere, vel minuere, qui solent etiam *diplomata quædam concedere a pœnis, & canonibus non plene adimpletis pœnitentes eximentia, quæ chartæ condonativæ indulgentiarum vices apud Græcos obtinent*, inquit Goarius pag. 682.

Ha-

Hactenus de pœnitentia generatim egimus, & quoad Laicos homines: in Clericorum vero pœnitentia tria sunt speciatim observanda. 1. Sacerdotem Clerici confessionem auditurum ab eo promissionem exigere ab officio cessaturum si crimina confiteatur, quæ canones depositione, aut suspensione condemnant. 2. Clericum propter crimen sic secreto in confessionis auricularis tribunali depositum, aut suspensum, communione Eucharistica non privari pœna priore juxta canones crimini sufficiente. 3. Quoniam Clerici conjugati, etiam presbyteri ordinari solent, si rescive-rint uxores suas adulterio pollutas, eas dimittere tenentur; aut si iis commisceantur, ab officio Ecclesiastico cessare. Quæ ex iis emergant dubia, infra proponen us. Hæc ad pœnitentiæ materiam spectant: nunc dicendum.

§. II.

De forma.

Latina Ecclesia pro Sacramenti pœnitentiæ forma habet hæc verba: *Ego te absolvo ab omnibus peccatis*: eamdem usurpandam proposuit Eugen. IV. Armenis in decreto, quod pro eorumdem instructione in Florentina Synodo edidit, voluitque Clem. VII. ut Græci in Italia Insulisque adjacentibus degentes, eadem uterentur, dum necessitate cogente, Latinos absolverent: hanc vero, vel ei valde similem Græcorum plerique, dum pœnitentem statim ac confessus est, absolvunt, usurpant: Græci, Calabri, Apuli & Siculi, in orationibus, quas pœnitentes absolvendo proferunt, habent; „Ego vero condono tibi omnia peccata tua; „ In nomine Patris &c. *vel*, insuper ego absolvo te „ ab omnibus peccatis tuis quæcumque coram Deo, „ & mea indignitate confessus es: In nomine Patris &c. „ *Acceptaverunt quoque illas* Orientales nonnulli, & „ ut an usum actas memini quondam mihi ab ipsis „ ostensas; transcriptas vero & quasi laudata, & re„ceptas a quibusdam cum plerisque sui ritus oratio„nibus recenter ad me misit multa mihi necessitudi„ne conjunctus Gregor. Coresius Ecclesiæ C. P. Theo„logus", inquit Goarius pag. 340. edit. Venetæ. Ruthenos hanc adhibere consuevisse formulam refert Arcutius lib. 4. c. 3. *Divina gratia S. Spiritus per me peccatorem, & minimum servum suum habet condonata quæcumque peccasti*, in Rituali vero Metropolitæ Chioviensis post deprecationem, Sacerdotem verba hæc pronunciare narrat: *Ego quoque Pater tuus spiritualis, potestate mihi a Deo, & a superioribus meis concessa, te absolvo ab omnibus peccatis tuis*. Nunciatum vero est a Monachis nonnullis Ruthenis, hac nostra ætate Ruthenos fere omnes indicativam Latinorum formulam adhibere. Eadem forma universim utuntur Armeni, teste Galano, & Syri Maronitæ, Chaldæi, aliique Orientales. Ex quo patet, totam fere Orientalem Ecclesiam præscriptam in decreto pro Armenis a Conc. Florent. edito absolutionis formam usurpare.

Quamquam hæc forma Romanæ Ecclesiæ maxime probatur, & laudato pro Armenis decreto præscripta est: tamen non adeo facile irritum, vel dubium declarandum est Pœnitentiæ Sacramentum formula deprecativa a Græcis nonnullis, & ab aliis paucis Orientalibus usurpata. Hujusmodi formæ ita exprimuntur a Gabriele Philadelphiensi de Sacram. Pœnit. cap. 8. *Gratia sanctissimi Spiritus per humilitatem meam habet te condonatum, & absolutum*. In officio eorum, qui peccata confitentur, a Goario latine reddito, Pœnitentiarium pœnitentem circa varia peccata interrogare præscribitur, ac deinde subditur: *Postquam minutim interrogaveris de singulis, assume indicem, & quale sit peccatum inquire, & cum hoc libro confer, ut quale sit peccatum dignoscas, & ista deinde subjunge*. Duæ deinceps recensentur Orationes, in quarum prima Sacerdos ait; *Quæcumque tenuissimæ humilitati meæ narrasti, & quæcumque minus ex ignorantia, vel oblivione, qualiacumque sint, exprimere non valuisti, condonet tibi Deus in præsenti, & in futuro*. In altera vero: *Ipse Deus, per me peccatorem in præsenti, & in futuro sæculo tibi parcat*. Aliæ vero formæ habent, *absolvat te Deus &c. vel condonet, dimittat, remittat tibi Deus quæcumque peccasti*. Iis autem formis facile patet, ratum fieri Pœnitentiæ Sacramentum. Primum, quia licet Græci aliique Orientales iis uterentur etiam Concilii Florentini tempore, ut ex eorumdem libris liquet, tamen Græcis, quos Patres ita absolvere notant, nihil dixere, eosque nihil de hac Sacramenti formula monitos abire permiserunt: quod argumentum est, nihil ab iis desiderandum, aut castigandum indicasse. Deinde Clem. VIII. & Bened. XIV. præcepere quidem Græcis sub Latinis Episcopis degentibus, ut dum Latinos in casu necessitatis absolvunt, indicativa Latinorum formula utantur, sed nec deprecativam usurpare vetantur, dum Græcos absolvunt, nec indicativam adhibere jusserunt. Id vero nunquam præteriissent, si ratum non habuissent, vel censuissent suspectam Sacramentum formula deprecantibus verbis expressa administratum; denique in antea indicatis formulis absolventis Sacerdotis actio satis exprimitur: Id enim exprimi, dum Sacerdos ait: „ Deus, „ vel gratia Sancti Spiritus dimittat, vel condonet „ tibi per me &c. *nemo negabit Quamvis hæc formu„la inquit Goarius*, deprecativa prima fronte appa„reat, absoluta nihilominus his dictionibus *διὰ ἐμοῦ „per me*, redditur, auctoritatem a Deo acceptam, „ quam prius Minister memorabat, reo pœnitenti „ applicat, & indulgentiæ divinæ instrumentum, „ & caussam subordinatam se prædicat". Si vero Sacerdos non dicat *per me*, id subauditur: nam si dum Sacerdos Græcus baptizans, ait, baptizatur talis, subauditur *a me*, cur non subaudiemus Sacerdotis actionem, dum potestatem sese prius a Deo accepisse ait, ut revera dicit in quacumque oratione supra Pœnitentem pronunciata, ac deinde subdit *absolvat te Deus*? Quis est, qui non subintelligat *per me*? Ministerium enim ipsum, quod cum Sacerdos exercet, satis superque denotat, eum ita sese exprimere, Deus per me Ministrum suum absolvat te ab omnibus peccatis. Igitur formulæ deprecativæ exprimunt Sacerdotis actionem, atque eam ita indicant, ut humilem submissumque eorumdem animum designent, quod Deum rogant, ut Sacramentum, quod ipse instituit, quodque nonnisi divina ipsius promissione, & virtute fit, perficiat. Atque hac de caussa ab Irenæo, Justino, aliisque Patribus Sacramentorum formulæ passim preces, orationes, invocationesque appellantur.

Nota. 1. Etsi deprecativa forma satis est ad perficiendum Sacramentum Pœnitentiæ; tamen dum Græci aliique Orientales Latinorum Confessionem excipiunt, eosque absolvunt, ex Clementis VIII. & Benedicti XIV. Constitutionibus tenentur formam in Florentina Synodo præscriptam adhibere; ac laude digni habentur omnes Orientales, qui præter preces, quas juxta proprium ritum proferunt, eamdem quoque formam pronunciant.

Nota 2. Refert Galanus loco sup. cit. Armenos nonnullos, dum pœnitentes confitentur, ad singula peccata dicere: *Deus dimittit*, ac pro formula habere verba hæc: *Deus remittit peccata tua*, ubi advertit, & quidem optime, tolerari non posse morem pronunciandi formulam ad singula peccata; cum ea Sacramentum fiat, quod integram confessionem pro materia habet. Ad formam vero quod spectat, non dubito, quin ea vere perficiatur Sacramentum, subaudiatur *per me*, ac absolventis Sacerdotis actio designetur: teneri vero arbitror Armenos ad eam usurpandam, quam iisdem Florentina Synod. proposuit, & inculcavit.

§. III.

De Ministro Pœnitentiæ.

HUjus Sacramenti Minister etiam juxta Orientalis Ecclesiæ canones est Episcopus, vel Presbyter, cui Episcopus absolvendi facultatem fecerit; hoc est, cui animarum curam commiserit, atque adeo subditos designaverit, in quos jurisdictionem absolvendo a peccatis exerceat. Atque in iisdem canonibus statutum est præsertim XLVI. Carthaginiensi, & XIV. Neocesariensi, posse Sacerdotem quemque, absente Episcopo, vel alio ab Episcopo probato Presbytero, in mortis periculo constitutum absolvere. Reprehensione vero digni sunt Græci, teste Goario, quod *raros, eosque e Monasteriis, maxime selectos πνευματικοὺς Patres spirituales ad hoc onus admissos, litterisque ἐνταλτηρίοις institutos exponant, quia Laicos Sacerdotes quamvis erronee, non ita confidenter conveniunt, prout subindicat Balsamonis responsum XIX.* Huic errori occurrere voluisse videntur Clem. VIII. & Bened. XIV. qui in Const. *Etsi Pastoralis*, quod Clemens statuerat, per hæc verba inculcavit: *Sacerdotes quoque conjugati, aliique, quibus Parochiarum cura, vel Ecclesiarum Parochialium regimen per Episcopos suos committitur, licite, & libere possint Parochianorum suorum confessiones audire, ipsisque pœnitentiam injungere pro peccatis: quia cui licet, vel conceditur quod est majus, competit quoque, nec negari convenit quod est minus.*

Ad Confessariorum dotes, quod spectat, eædem sunt, quæ in Orientalibus ac in Latinis desiderantur, scilicet probitas morum, sufficiens scientia, prudentia &c. quæ ab Auctore nostro recensentur. Hic vero notamus ab Apostolica Sede statutum esse, ne ulli *per Sacerdotes vel confessarios, pro satisfactione pœnitentiæ, unctio aliqua solummodo injungatur.* Atque tollendum esse abusum, ubi fit, *ut vir atque uxor simul, & eodem tempore eidem Presbytero confiteantur.* Nec fieri potest abusus, qui apud Photianos plerosque viget, de exigendo tamquam necessario confessarii testimonio, dum aliquis ad sacros ordines sit promovendus; non enim potest confessarius de iis quæ in confessione novit quidpiam testari, ut universa tum Orientis, tum Occidentis Ecclesia semper docuit: Vide hac de re Papadopoli *respons.* VI. *sect.* VIII. in qua n. 5. ostendit: 1. *Jure Græcæ gentis Sacerdotem a confessionibus ad testimonium neque pro filio spirituali, neque contra eumdem recipi*; 2. *Secretum sacræ Exhomologesis violari nullam ob caussam posse*; 3. *Testimonium hujusmodi exitiosum ac stultum esse.* His præmissis, ac statuto etiam, Orientalis ad Sacramentalem confessionem semel saltem in anno faciendam obligari ex Ecclesiæ præcepto, nonnullas circa hanc materiam quæstiones examinandas suscipio.

Quæst. I. *Utrum in Diœcesi, ubi permixti sunt Latini cum Græcis, vel Græci cum aliis diversi ritus, possit Latinus Græco, & Græcus vicissim Latino, aut alterius Ritus Sacerdoti confiteri.*

Resp. 1. In casu necessitatis posse Presbyterum quemque hominem etiam diversi ritus absolvere. Immo sentiunt Viri docti, inquit Melchior Canus, licitum esse etiam ab hæretico recipere pœnitentiam in artic. mortis, ut Petrus Paludanus 4. *dist.* 25. *q.* 1. Sylvester in verbo *Confess.* 1. §. & Joannes Major. *dist.* 17. & Glossa *Extrav. de sponsal. cap. Non nobis.* Primum quia probabilissimum est, quemlibet Sacerdotem in mortis articulo habere auctoritatem absolvendi jure divino. Deinde, quod si jure divino quilibet Sacerdos hanc potestatem non habeat, Ecclesia, cujus providentiæ commissum est consulere animarum saluti, cum pia mater sit, non est credendum filiis suis in articulo mortis deesse; adeoque eos cujuslibet Sacerdotis potestati subjicere, nec ulli voluisse in hoc necessitatis casu absolvendi facultatem adimere. Igitur dubitari non potest, quin quisque, necessitate urgente, possit cujusvis ritus Presbyteris peccata sua confiteri. Græci autem, aliique Orientales, si qui sint, qui deprecativa forma absolvant, Apostolicæ Sedis præcepto tenentur præter preces, quas juxta proprium ritum adhibent, etiam formam absolutionis a Florentina Synodo præscriptam, & a Latina Ecclesia usurpatam, adhibere. En verba Constitutionis *Etsi Pastoralis* §. V. de Sacram. Pœnit. n. 5. *In casu necessitatis Presbyteri Græci catholici possunt Latinos absolvere; utantur tamen forma absolutionis in Conc. Gener. Flor. præscripta; postea vero si voluerint, dicant orationem illam deprecativam, quam pro forma hujusmodi absolutionis dicere tantum consueverunt.*

Resp. 1. Missionariis Latinis quisque licite confitetur, cujuscumque sit ritus, cum ii ab Apostolica Sede auctoritatem habeant in locis Missionum, atque in Episcoporum adjutorium, & levamen mittantur; neque Episcopi prohibere possunt subditos, ne ad eosdem accedant. Hinc Sac. Congreg. de P. F. 5. Decret. 1644. *Mandavit, moneri Patriarcham Maronitarum, cum non potuisse, nec debuisse, in præjudicium jurisdictionis Apostolicæ Sedis ferre excommunicationem in Maronitas, qui Sacramenta recipere voluerint a Missionariis ejusdem Sanctæ Sedis; & propterea teneri eam revocare, & de caussis ob quas Maronitæ non debent a Missionariis recipere Sacramenta, Sac. Congregat. certiorem facere,* quæ

quæ si opus fuerit, indemnitati Presbyterorum providebit. Licet Missionarii possint horum confessiones excipere, non possunt tamen eos casibus Episcopo reservatis absolvere, nisi obtenta ab eodem Episcopo facultate, ut pluries a Sacr. Congr. decretum est.

Resp. 3. Episcopus Latinus, si in sua Diœcesi habeat Sacerdotes Græcos, vel alterius ritus Orientalis, potest eos probare, ac destinare ad confessiones etiam Latinorum audiendas; liquet id ex supra citata Const. *n.* 6. in qua habetur: „ Extra vero casum necessitatis, si quos ex Presbyteris Albanensibus peritos, & ad confessiones omnium audiendas idoneos Ordinarius Latinus judicaverit, ut non solum Græcos, sed etiam Latinos ad se accedentes possint absolvere, id eorumdem Ordinariorum prudentiæ, & arbitrio relinquitur. *Et n.* 1. Presbyteri Sæculares Græci ex Albania, vel aliis Orientis partibus advenientes, abjuratis schismate, & erroribus, atque in fide Catholica bene instructi, in Parochialibus, seu Curatis Ecclesiis Græcorum institui possunt. “ Sicut Latini Episcopi Græcos in suis Diœcesibus degentes Sacerdotes possunt ad confessiones audiendas Latinorum destinare, ita Græci, aliique Orientales Latinorum Presbyteros, si qui sint in eorum Diœcesi: atque ex hoc patet, falli omnino a Breno, qui *lib.* III. *cap.* 2. *qu.* 20. censet, præceptum de servando proprio ritu violare Latinum, si Græco presbytero confiteatur a Diœcesano Catholico Episcopo ad confessiones omnium audiendas approbato; nam si Græcus ritum non mutat, dum Latino Sacerdoti peccata sua confitetur, cur Latinus ritum mutabit? Deinde si Græci, ut supra statui, dum Latinos absolvunt, utuntur, ac uti debent forma a Florentina Synodo præscripta, ubi est rituum diversitas? Ergo commentitia est ritus variatio.

Resp. 4. Si in Diœcesi alicujus Episcopi plures sint homines diversi ritus, licite confitentur Presbyteris ab Episcopo ad confessiones audiendas approbatis, etiamsi pœnitentes diversum a confessario ritum servent. Id liquet, primum ex consuetudine veteri usu comprobata, quæ tum Romæ, tum in aliis locis viget; ubi Græci, Rutheni, Armeni, Syrii, & si qui alii occurrunt diversi a Latino ritu, presbyteris Latinis ab Episcopo approbatis confitentur. Deinde quod hæc eadem consuetudo vigeat etiam apud Maronitas, quos tamen Supremæ Inquisitionis Decreto definitum est, *non esse inquietandos*, ut ex solutione dubii, quod sequitur, manifestum est; „ An Sacerdotes Maronitæ approbati ab eorum Ordinariis ad audiendas confessiones possint indifferenter audire confessiones omnium Personarum cujuscumque Nationis, & ritus Orientalis, quæ reperiuntur in illis partibus Eminentissimi, audito voto DD. Consultorum dixerunt: Maronitas non esse inquietandos. “ S. C. S. O. die 5. Decembris 1715. Accedit etiam Decretum Congr. de Prop. Fide ann 1630. quo referente Cardinale Bandino, statutum fuit, „ non debere Latinos Episcopos prohibere subditos suos, ut confessiones faciant cum Sacerdotibus Ruthenis unitis ab Ordinariis locorum approbatis: nec e contra Episcopos Ruthenos unitos subditos suos simili prohibitione ligare, ne Confessarios Latinos approbatos ad expianda peccata sua adeant; nam cum Rutheni uniti sint vere Catholici, ubi ritus diversitas non repugnat, discordias, & dissidia inter eos excitantes, vel nutrientes introducere inconveniens, & damnosum est. “ Denique, quia in administratione Sacramenti Pœnitentiæ, dum Orientales antedictam formulam usurpant, nulla est rituum diversitas, ac Ecclesia pia mater libertati favet Pœnitentium, quo facilius eos ad peccatorum per confessionem expiationem alliciat. Difficultas major est circa Orientales, quorum plures sunt in eadem civitate Episcopi, qui in solos homines proprii ritus jurisdictionem habent, ver. gr. Aleppi Græcus Græcis, Syrus Syriacis, Maronita Maronitis, & Armenus antistes Armenis præest. In iis si Episcopus facultatem Presbyteris limitatam concedat ad audiendas confessiones hominis proprii ritus, certum est non posse confessarium absolvere diversi ritus homines: sicut approbatus ab Episcopo Latino ad audiendas confessiones Græcorum, vel Latinorum, tantum aut solum virorum, non potest eos, ad quos concessa facultas non se extendit, absolvere. At si limitata non sit facultas, & si lex non adsit particularis, vel consuetudo, quæ vim legis obtineat, qua pro conservanda inter homines diversi ritus pace, obligentur omnes proprii ritus confessarium adire, non video, cur quisque non possit Sacerdoti a proprio Episcopo approbato confiteri. Cum enim circa administrationem Sacramenti Pœnitentiæ, nulla sit rituum diversitas, subditi illorum Episcoporum se habent, ut subditi Episcoporum, qui in diversis locis jurisdictionem exercent; subditi vero unius Episcopi licite accedunt ad Sacerdotes alterius Episcopi subditos, & in alia Diœcesi degentes, atque rite ab iis absolutionem accipiunt.

Quæst. II. *Utrum, & quomodo confessio fieri possit, & debeat per interpretem?*

Resp. I. Explorata res est, extra casum necessitatis solum ob præceptum de quotanni confessione, neminem teneri ad confitendum per interpretem; cum soli Sacerdoti peccata nostra aperire teneamur, *Omnia sua solus peccata confiteatur proprio Sacerdoti*, inquit Innoc. in cap. *Omnis utriusque sexus, tit. de pœnitentia*; videlicet insinuans, quod si solus confiteri nequit, confiteri non teneatur. Posse vero pœnitentem, si velit, per interpretem confiteri nemo negat. Immo in articulo mortis non auderem omittere confessionem, si haberem interpretem, ait Canus *in Relectionibus de pœnit. par.* 4. Hæc responsio Sacrarum Urbis Congregationum decretis consentanea est. In Congregatione particulari de P. F. decretum fuit: „ Quamvis docente Conc. Trid. nullo sit divino præcepto mandatum, nec satis consulto lege aliqua humana præcipi possit, ut delicta præsertim secreta, publica confessione aperiantur; tamen visum est Patribus deputatis eidem sacræ Synodo inhærentibus, eos, qui volent sponte per interpretem confiteri, non debere per Vicarium Apostolicum Constantinopolitanum prohiberi, cum sufficiat præcavere abusus, & scandala, & curare, ut interpretes admoneantur de obligatione, quam habent servandi naturalis secreti. *Et proposito an.* 1633. *sequenti dubio*. Qua ratione se gerere debent Missionarii cum pœnitentibus, quorum idioma ignorant? Sac. Cong. die 10. Feb. 1668. respondit, Missionarii hortentur pœnitentes ignaros idiomatis Missionariorum ad adhibendum interpretem, per quem confiteantur omnia peccata; quod si hoc

hoc nolint, saltem confiteantur aliqua per interpretem, & reliqua per nutus & signa quantum possunt: quod si nulla velint per interpretem confiteri, confiteantur per signa & nutus omni meliori modo, sicut fit cum mutis; sed Missionarii curent addiscere ex unaquaque lingua ibi usuali illa pauca verba quæ sunt necessaria ad explicanda præcipua peccata contra Decalogum, & contra quinque præcepta Ecclesiæ. "

Nota. Dum ignorans Confessarii idioma renuat confiteri interpretem, petat vero a Missionariis peccatorum absolutionem ob confessionem nutibus, & signis dumtaxat factam vel faciendam, absolvi licite potest, ut Theologi docent, & ut ex solutione patet dubii, quod sequitur: „ Utrum in regionibus longinquis Catholicus multis annis inconfessus, & signis dumtaxat ob defectum idiomatis petens absolutionem peccatorum, possit absolvi absque ope interpretis? Emin. approbarunt vota PP. Theologorum, videlicet, non esse opus interprete in casu proposito, sicut etiam posse & debere absolutionem peccatorum impertiri exhibenti signa, quæ potest, dummodo sufficiant ad exprimendum aliquod peccatum in specie. In casu vero, quo quis conatur, quantum potest exhibere signa peccatorum in specie, nequeat autem omnino intelligi, absolvi posse per solam manifestationem peccatorum in genere. " Sac. Cong. Sup. Inq. 28. Feb. 1633.

Quæst. III. *Utrum Græci confessarii possint ac debeant pænitentibus juxta canones pænitentiam injungere, & an eam pænitentiam teneantur pænitentes acceptare, aut acceptatam exequi?*

Quæstio hæc a Verricello de solo presbytero Græco proponitur, qui fornicationis, vel adulterii crimen confessus sit, cuique a Confessario pro pœnitentia injungatur, ut perpetuo a sacro altari abstineat. Censet vir doctus hoc in caussa esse, ut Græci ac etiam Mengrellenses presbyteri nunquam fere confiteantur; atque ut impedimentum hujusmodi amoveat, facilemque iis reddat ad pœnitentiæ Sacramentum accessum, statuit Confessarios hanc non posse presbyteris pœnitentiam injungere presbyterosque pœnitentes posse eamdem recusare, & etiam acceptatam non exequi. Nos vero rem hanc, quæ magni momenti est, paullo diligentius expendere atque explicare decrevimus.

Censet itaque, Græcorum canones, quibus ob fornicationem, & alia crimina Sacerdotes a sacris abstinere jubentur; non de infligenda in secreta confessione pœnitentia, sed de pœna illa esse intelligendos, quæ ab Ecclesiastico judice decernenda sit, dum crimen ad externum ipsius forum delatum sit. Primum, quia canones illi depositionis pœnam constituunt, quæ a solo judice in foro externo decernente imponi potest: deinde, quod lapsos deponendos, non vero excommunicandos esse decernant; quod argumentum est, de eo tribunali verba fieri, quod excommunicationis sententiam ferre possit, quæ in solo exteriori foro ferri potest. Præterea, quia, ut ex can. 3. S. Basilii liquet, in constituenda, ac decernenda pœnitentibus pœnitentia, recepta consuetudo servanda est: consuetudo vero nunc viget in universa Ecclesia, ut in confessione secreta peccatorum, arbitrio Confessarii pœnæ decernantur; quæ consuetudo decretis Concilii Flor. ac Trid. ac jure canonico comprobata est. Demum, quia absurdissimum est, Sacerdotem ex gr. fornicarium abstinendo ab altari, sese hujus criminis reum prodere.

At hæc tanti momenti non sunt, ut moveant me ad Verricellianæ opinioni subscribendum. Principio vero in memoriam sunt revocanda, quæ de Græcorum administrandæ pœnitentiæ disciplina §. 1. declaravi. Ex iis facile patet, Græcos sublata publica pœnitentia, ita pœnitentiæ Sacramentum administrare consuevisse, ac eorum plerosque solere adhuc, ut Sacerdotes juxta canones pro determinatis criminibus pœnitentias decernere jubeantur; hac unice eis concessa potestate, ut Pœnæ, quæ in genuflexionibus, jejuniis, & orationibus consistunt, pro pœnitentium majori, vel minori dispositione temperare, vel augere valeant. Nam facultas concedendi ante præscriptum a canonibus tempus Eucharisticam communionem solis Episcopis reservata est, qui solent litteras condonativas concedere, ut ibi ex Goario adnotavi.

Deinde, fac ab Ecclesia ita concessam esse Presbyteris absolvendi facultatem, ut iis pro peccatorum qualitate indicaverint tempus, quo post receptam absolutionem pœnitentes abstinere debeant ab Eucharistica communione, ut melius cognita peccatorum gravitate, pœnitentia debita rite ad eam disponantur: atque etiam præcepisse, ut Confessarii pœnitentibus declararent, sese ob commissa crimina in pœnam illam incurrisse, qua obligantur statuto tempore a communione abstinere: quis neget Confessarios posse, ac debere ita pœnam decernere? Hæc enim est veluti censura Ecclesiæ auctoritate præscripta, atque a Confessario ex ipsius Ecclesiæ præcepto pœnitentibus declaranda. Ubi esset in pœnitente rejiciendæ canonicæ pœnæ a Confessario declaratæ, & inculcatæ libertas? Confessarius enim non arbitrio suo id decerneret, sed censuram indicaret, quam Ecclesia pro certis criminibus etiam occultis stabilivit, eaque designaret, quibus eadem Ecclesia probari, & disponi voluit homines post nonnulla crimina ad Eucharisticam communionem. Atque hæc est disciplina, quæ in nonnullis Græcæ gentis Ecclesiis viget, in quibus ea lege facultas absolvendi Presbyteris conceditur, *ut juxta opera, in quibus homines peccaverunt, canonem ipsis imponant*. ut legere est in litteris, quibus Presbytero hæc facultas conceditur a Germano Amathuntis Episcopo, quas refert Morinus in fine Operis de pœnitentia pag. 136. & ut liquet etiam, ex Hieremiæ Patriarchæ ad Luteranos responso; ubi ait, facultas absolvendi *non absolute concessa est, sed ea conditione, ut peccati pænitens obediat, & consentiat illi, qui animæ suæ curam gerit, & veram penitentiam demonstret*; atque hæc quoad pœnitentiam canonicam generatim.

Venio nunc ad eam, quam Clerici Presbyterique subire coguntur, de qua Verricellus unice disserit. In ordine circa eos qui peccata confitentur, observando, a Joanne Patriarcha Jejunatore nuncupato conscripto, de quo §. 1. diximus, quod a suis nimiæ sit indulgentiæ accusatus, hæc habentur: *Sacerdotes & Episcopi, & Diaconi, qui in gradu sunt, ad confessionem suscipiendi non sunt, nisi secundum Deum securitatem eorum Confessoribus fecerint; quod si alicujus criminis rei sunt, quod eos a sacris ordinibus exercendis prohibeat, non amplius sacris ministrare audebunt. Ejusmodi enim non datur pænitentia, qualiscumque ea sit, sive cibi, sive potus, nequidem omnino a communione abstinentia; sed a sacro ministerio cessatio. Nihil autem abdicat Sacerdo-*

nem Sacerdotii functione, nisi alteri mulieri praeterquam suae misceatur. Hæc erat Græcæ Ecclesiæ disciplina initio septimi sæculi, quæ deinceps viguit, ac viget etiam nunc in Ecclesiis nonnullis, licet canonum rigor sit Episcoporum Indulgentia aliqua ex parte temperatus. Archiepiscopus enim Trapezuntinus, vir prope septuagenarius, interrogatus a Morino, dum Parisiis versaretur, *de praxi hodierna in Clericum vel Monachum in carnis vitium lapsum*, respondit: *Si crimen publicum est, aut publice probatum, licet semel tantum perpetratum fuerit, Clericus ille deponitur. Si accusatus, sed non convictus, se se super res sacras jurejurando purgat, & innocentiam suam confirmat, publicatque, tum communione fruitur. Si crimen occultum confessione secreta Sacerdoti aperit, semel bisve condonatur. Tertia vice a sacro Ministerio ut cesset, severe injungit spiritualis Pater, nec aliter, quam si cessaturum promiserit, absolutionem concedit*. Igitur Canonica pœnitentia erga Presbyteros Clericosque, quæ a sacris cessare jubeat, viguit semper, ac etiam nunc viget penes plerosque Græcos: ergo si consuetudo in decernenda pœnitentia servanda sit, ut ex S. Basilio Verricellus probat, Presbyteri eam subeant pœnam necesse est, quam juxta canones decernere solent; neque enim jure Ecclesiastico Latinorum, & a Conciliis pro Latinis editis decretis, consuetudo hæc dici potest abrogata; quippe nec bonis moribus, & fidei, nec Clericorum honestati adversatur, quo unice sensu Græcorum mores improbantur.

Hæc cum ita se habeant, en propositæ responsionis demonstratio: Græci habent jus canonicum, quod collectione canonum, qua ipsi utuntur, continetur, & cui tamquam Ecclesiæ legi subjiciuntur: ergo in pœnas peccando incidunt, quas hujusmodi jus præscribit, & quas subire oportere ab antiquis temporibus ad hanc usque ætatem eorumdem Ecclesia docuit. At canones præscribunt, eos Presbyteros, vel Diaconos, qui vel propriæ misceantur uxori, postquam norint hanc cum alio peccasse, idque ob similitudinariam etiam, in quam tum incidunt, bigamiam; vel propriam uxorem habentes cum alia peccant, ut ex ordine Joannis Jejunatoris liquet, perpetuo a sacris cessare debere; nec eorum confessionem posse Patrem spiritualem excipere, nisi spondeant paratos se esse ad obtemperandum Canonibus, si in peccata ceciderint, ob quæ a Sacris cessatio decreta sit. Ergo Græci presbyteri, ubi hæc consuetudo vigeat, non possunt hujusmodi pœnitentias rejicere; pœnæ enim sunt, in quas illico, postquam peccaverunt, inciderunt; non secus ac clericus, vel presbyter Latinus secreto etiam occidendo in irregularitatem incidit, qua a sacro ministerio cessare obligatur: ergo ut Latinus confessarius hanc indicere deberet presbytero Latino, nec eum posset absolvere nisi sponderet a sacro abstinere, quoad usque ab illa sit censura legitima auctoritate solutus; ita Græci &c. Et ut Latini ob occultum istud crimen absolutionem petere solent, ac spiritualis pœnæ commutationem ab Apostolica Sede, ne per pœnam, quam publice subeant, se se homicidii reos prodant; ita Græci, dum timeretur ex pœna, secreto a confessario juxta canones inflicta, occulti criminis manifestatio, deberent ad proprios Episcopos recurrere, quibus canones hanc potestatem facere videntur; vel ut tutius agerent, aut ad Apostolicam Sedem, vel ad eos, quibus ab Apostolica Sede facultas ab hujusmodi censuris absolvendi concessa sit. Hujusmodi autem ad Apostolicam Sedem recursus necessarius videtur, quod Canones, ut apud Jejunatorem legere est, statuant numquam presbyteris ita peccantibus fieri debere sacrificandi potestatem; quibus verbis Episcopis absolvendi facultas adempta quodammodo videtur.

Nota. Quæ hactenus dixi, locum unice habent in iis Ecclesiis, in quibus canonica pœnitentia vigeat, ac contraria consuetudine antea dicti canones abrogati non sint. Aboliti autem sunt in iis locis, in quibus Latinorum more pœnitentiæ Sacramentum administretur; vel consuetudine jam comprobata, sint pœnæ supradictæ, & quæ in fornicarios Clericos decernuntur in foro interno, immutatæ. De iis vero criminibus, ob quæ Clerici uxorati in bigamiam incidere videntur similitudinariam, dicam infra. Hic enim ea unice explicanda suscepi, quæ obligationem ostendunt, quam pœnitentes habent acceptandæ canonicæ juxta propriæ Ecclesiæ morem pœnitentiæ a Patre spirituali demonstratæ.

TRACTATUS

DE EXTREMA UNCTIONE.

Extrema Unctio est Sacramentum a Christo institutum ad conferendam ægroto de vita periclitanti gratiam ad resistendum tentationibus, ferendum patienter dolores, & peccati reliquias abstergendas, atque etiam ad corporis sanitatem, si expediat, restituendam, per unctionem olei benedicti, & orationem Sacerdotis.

Quæst. I. *Quænam est materia & forma hujus Sacramenti?*

Resp. 1. Materia remota est oleum olivarum ab Episcopo benedictum. Conc. Trid. sess. 14. c. 1 Renovari debet singulis annis, veteri exusto. Quod si periculum sit, ne intra annum deficiat, neque possit haberi aliud benedictum, benedicto admisceatur non benedictum in minori quantitate. *Ita Rituale Romanum*. Materia vero proxima est Unctio. Hæc ex usu Ecclesiæ & præcepto Ritualium, debet fieri in forma crucis, quod tamen non est essentiale, sicut neque ut fiat immediate pollice Sacerdotis; nam pestis tempore unctio fieri potest bacillo.

Vide SS. D. N. Tract. DE SYNODO DIŒCESANA, in quo plura de Extrema Unctione scitu digna explicantur, quorum nonnulla brevius indicamus. lib. VII. c. 16. num. 3. de materia, ait: *Materia hujus Sacramenti est oleum simplex, saltem ex Ecclesiæ præcepto. Validitati tamen non obstat aliquid balsami admixtum, quod antiquitus factum quidam opinantur* Et n. 4. *Oleum debet esse ab Episcopo benedictum, Dubitatur vero, num ex Christi institutione, an ex præcepto Ecclesiæ? De commissione Romani Pontificis potest a simplici Sacerdote præparari ut fit apud Orientales.*

Resp. 2.

Resp. 2. Forma est hæc deprecativa : *Per istam sanctam Unctionem, & suam piissimam misericordiam indulgeat tibi Dominus quidquid per visum deliquisti. Amen.* Et sic de aliis sensibus. Ex Conc. Flor. & Trident. & Rit. Rom. Sunt qui putant hæc sola verba, *Per istam Unctionem indulgeat tibi Deus*, esse essentialia, eo quod effectus Sacramenti sufficienter exprimunt, quamvis cetera ex præcepto sint addenda.

Cap. 17. De Synodo cit. Pontifex, ait : „ Formam hujus Sacramenti non esse certis verbis a Christo præscriptam, ac deprecativa uti apud Latinos, & Græcos; sed in controversia esse, num sufficiat indicativa, & absoluta : quare cum nihil de ea definitum habeamus ab Ecclesia, non licere, *concludit*, in Synodo vel Synodali instructione, ejusmodi quæstionem commemorare, sed dumtaxat injungendum esse Parochis, ut formam adhibeant in Rituali præscriptam, quæ certe sine gravi flagitio non potest privata auctoritate immutari. "

Quæst. II. *An essentiales sint Unctiones quinque sensuum?*

Resp. 1. Multi cum S. Tho. affirmant, & in Ecclesia Latina servantur: ac proinde in praxi adhiberi debent, quantum fieri potest, præsertim cum constet ea requiri ex præcepto. Non pauci tamen contendunt, ad valorem Sacramenti sufficere unicam in quacumque corporis parte; & Rituale Mechliniense a Facultate Lovaniensi adprobatum præscribit : „ In morbis contagiosis, & peste grassante, ut periculum vitetur, sufficere inungi sensus organum magis ad unctionem expositum, aut detectum, dicendo: Per istam sanctam Unctionem, & suam piissimam misericordiam indulgeat tibi Dominus quidquid deliquisti per visum, auditum, odoratum, gustum, & gressum. *Rituale vero Parisiense sic habet*: Si non possit super infirmum fieri nisi unica unctio, ungatur oculus; vel aliud sensuum organum, & ceteris precibus prætermissis dicatur: Per istam sacri olei Unctionem & suam piissimam misericordiam indulgeat tibi Deus quidquid peccasti per sensus. " Sed utut sit, certum est id non licere extra necessitatem.

Porro non est absolute necessarium, ut utrumque organum ejusdem sensus specifice sumpti, v. gr. uterque oculus ungatur (quamvis ob receptam consuetudinem id fieri debeat) quia unctio dicitur applicata alicui sensui, puta visui, cum facta fuerit in parte corporis, in quo sensus ille residet.

Pro praxi observa, 1. Ex præcepto saltem quinque corporis partes inungi debent, quæ sunt sensuum organa, nempe oculi, aures, os, nares, & manus, quibus secundum usum communem & Rit. Rom. adduntur pedes, licet pedum unctio non sit essentialis; unde in quibusdam locis ommititur. *Renum vero unctio in mulieribus, honestatis gratia semper omittitur, atque etiam in viris, quando infirmus commode moveri non potest. Sed sive in mulieribus, sive in viris, alia corporis pars pro renibus ungi non debet.* Ita Rituale Rom.

2. Si quis careat aliqua parte corporis ex iis, quæ inungi debent, *pars loco illi proxima inungatur eadem verborum forma*. Rituale Romanum. Ut si manibus careret, ungenda esset pars brachii proxima. Quod si omnino careret sensu aliquo, puta visu, debet tamen inungi secundum sensum illum, cum forma ei respondente: quia potuit appetere actus malos qui per sensum illum perficiuntur.

3. „ Dum oculos, aures, & alia corporis membra, quæ paria sunt, Sacerdos ungit, caveat ne alterum ipsorum inungendo, Sacramenti formam prius absolvat, quam ambo hujusmodi paria membra perunxerit. " Ritual. Rom.

4. „ Si dum inungitur infirmus, decedat, Presbyter ultra non procedat. Quod si dubitet an vivat adhuc, unctionem prosequatur, sub conditione pronunciando formam dicens: Si vivis, per istam sanctam Unctionem &c. " Ritual. Rom.

5. „ In pestiferis uti licebit virga oblonga, oleo uncta, quæ deinde comburatur, aut servanda purgetur, " ait Manuale Cameracen.

Cum de Unctionibus plura scitu digna, & necessaria habeantur, quæ in Auctore nostro desunt, integrum cap. 18. referimus: *Sed quoniam in decreto Eugenii, pro instructione Armenorum, in hujusce Sacramenti administratione septem unctiones fieri jubentur, videlicet*; In oculis propter visum; in auribus propter auditum; in naribus propter odoratum; in ore propter gustum, vel locutionem; in manibus propter tactum; in pedibus propter gressum; in renibus propter delectationem ibidem vigentem: *earumque singulis respondere debeat forma, tunc a Ministro pronuncianda, hoc est*: „ Per istam sanctam unctionem, & suam piissimam misericordiam, indulgeat tibi Dominus quidquid per visum deliquisti " *cum inunguntur oculi* „ quidquid per auditum deliquisti, *cum inunguntur aures*, *& sic deinceps, quemadmodum fuse exponitur in Rituali Romano: hinc alia gravis suboritur controversia; utrum omnes prædictæ unctiones, & formæ prolationes sint de Sacramenti substantia, de qua controversia multa habentur in citata dissertatione* de suprema Unctione *Benedicti de Gaetanis* cap. 8.

2. *Ultro Doctores omnes fatentur cum Suarez* tom. IV. in 3. par. disp. 40. sect. 2. n. 6. *duas postremas unctiones, pedum scilicet, & renum, necessarias non esse ad validam Sacramenti confectionem: tum quia non sunt in usu apud omnes Ecclesias, tum quia illa renum, honestatis, pudorisque caussa, semper omittitur in feminis, & interdum etiam in viris, qui propter labefactas corporis vires, morbique languores, dimoveri nequeunt sine gravi incommodo, quod adnotatur a Rituali Romano, atque a Cardinali Sanctorio* in suo Rituali pag. 325. *Haud difficulter quoque iidem admittunt, ceteras quinque sensuum unctiones necessarias esse necessitate præcepti, sed dissentiunt & disputant, num etiam necessariæ sint necessitate Sacramenti. Antiquiores Scholastici existimarunt, omnes pertinere ad substantiam, & integritatem Sacramenti, quod ex singulis, tamquam ex suis partibus essentialibus consistit, atque integrari, sunt opinati.* Ita in 4. dist. 23. *docuerunt S. Bonaventura, Richardus, Paludanus, Sotus, quibus subscripsere Bellarminus* in extrem. unction. lcg. unic. cap. 20. *Gregorius de Valentia* tomo VI. disp. 4. quæst. 1. punct. 2. paragr. Secundo asserimus, *Gonetus* tom. 4. pag. 466. *aliique plurimi, præcipue ex Theologis moralibus; citatur etiam pro hac sententia Sanctus Thomas. Sed Auctor Supplement.* 3. parte quæst. 32. art. 6. *exponens*

nens Angelici Præceptoris mentem, dubitanter loquitur, inquiens: „ Illa unctio ab omnibus observatur, „ quæ fit ad quinque sensus, quasi de necessitate „ Sacramenti “; *& dubitanter quoque loquitur Suarez* cit. disput. 41. section. 3. num. 16. *quamvis sequenti* disput. 51. section. 1. in fin. *videtur in sententiam propendere, tunc temporis fere communiter a Scholasticis receptam.*

3. *Alii ex adverso validum censent Extremæ Unctionis Sacramentum, si vel una tantum inungatur corporis pars, unica prolata, mox referenda forma universali omnes sensus complectente; ita Sylvius* in Supplem. quæst. 32. art. 6. quæst. 2. *Nicolaus Cerarius* tract. de extrem. unction. cap. 7. *Becanus* in Summ. Theolog. de Sacrament. in specie cap. 27. quæst. 7. *Estius* in 4. distinct. 23. paragrapho 15. *Natalis Alexander* Theolog. dogmat. & moral. tomo v. lib. 2. cap. 5. regul. 6. *Juvenin.* citat. dissert. 7. quæst. 3. cap. 2. *Tournely* cit. quæst. 2. artic. 1. in fin. *Vanroy* in sua Theol. moral. part. 4. tomo 2. de Sacrament. tractat. de extrem. unction. quæst. 3. *Piette* quæst. Theolog. part. 6. quæst. 3. vers. Dico septimo, *aliique recentiores passim. Huic opinioni validissimum fundamentum præbet diversa in unctionum numero disciplina, quam in diversis Ecclesiis sua ætate viguisse affirmat Albertus Magnus* in 4. distinct. 23. art. 16. *inquiens:* „ Diversarum Ecclesiarum, & Ordinum „ diversus est usus, quia in quibusdam Ecclesiis unguntur loca plura, in quibusdam pauciora “. *Atque exordiendo ab Ecclesia Orientali, licet Græci, teste Arcudio* Concord. lib. v. c. 7. *nunc inungent frontem, mentum, ambas genas, pectus, manus, & pedes; attamen ineunte sæculo* IX. *tres tantum unctiones, ab iisdem fieri consuevisse, asserit Theodulphus Aurelian. Episcopus,* c. 2. apud Balutium tom. VII. miscellan. *In Ecclesia vero Occidentali, invenimus quidem in Sancti Gregorii Sacramentario, edito a Menardo, præscriptas unctiones quinque sensuum: ac in codice Abbatis Rotaldi, illis additas legimus unctiones colli, pectoris, & scapularum; in veteri Pontificali Prudentii Episcopi Tricassini; imperatam insuper reperimus* unctionem umbelici, seu loci, ubi plus dolor imminet; *antiquitus codex Turonensis, unctionem fieri mandat,* in genibus quoque, & in cruribus, suris, pedibus, ac plantis, & pene in omnibus membris, seu in loco, ubi plus dolor imminet “ *quæ omnia videre possunt apud Morinum* in append. ad tractat. de Pœnit. & *Martene* de antiq. Ecclesiæ ritib. tom. 1. lib. 1. cap. 7. art. 8. num. 8. *Tanta autem in unctionum numero difformitas non fuisset singularum Ecclesiarum arbitrio permissa, si certum earumdem numerum Sacramenti validitas exposceret.*

4. *Majus adhuc argumentum huic eidem opinioni suppeditant recentiora peculiarium Ecclesiarum Ritualia, unicam unctionem fieri permittentia, si omnes perfici nequeant. Siquidem Pastorale Mechliniense, cujus non levis est auctoritas, tum quia ab Academia Lovaniensi, anno 1588. approbatum; tum quia ab Octavio Frangipanio Episcopo Tricariensi, per Germaniam, ac Belgium Nuntio Apostolico, ad Diœcesis quoque Coloniensis usum protractum, hæc de extrema Unctione statuit:* „ In morbis contagiosis, & peste grassante, ut periculum videtur, sufficit inungi sensus organum magis ad unctionem expositum, ac detectum, dicendo: Per istam sanctam unctionem, & piissimam suam misericordiam, indulgeat tibi Deus quidquid deliquisti per visum, auditum, odoratum, gustum, & tactum. „ *In antiquo codice a Remigio Rhemensi a Sambovio laudato, legitur ritus* abbreviatus *conferendi hujus Sacramenti, ubi unius pariter unctionis fit mentio. In Rituali Parisiensi, prælato a Tournely* cit, art. 1. *dicitur;* „ Si non possit super infirmum fieri, nisi unica unctio, ungatur oculus, vel aliud sensuum organum, & ceteris precibus prætermissis, dicatur: Per istam sacri Olei unctionem, & suam piissimam misericordiam, indulgeat tibi Deus quidquid peccasti per sensus; *eamdemque praxim approbant Cameracensis, Atrebatensis, aliarumque Ecclesiarum Mannalia, apud citatum Natalem Alexandrum.*

5. *Sed quoniam neque de hac quæstione, quæ sane gravissima est, alia hactenus ab Apostolica Sede prodit sententia, non debet Episcopus in sua Synodo aliquid de illa decernere, sed dumtaxat Parochos monebit, ut cum prudenter timent, ægrotum decessurum, priusquam omnes absolvantur quinque sensuum unctiones, unicum sensum inungant, formam universalem pronuntiando, quam ab allegatis Ritualibus audivimus. Quinimmo in prædicto eventu consultius esse, ut caput, e quo omnium sensuum nervi descendunt, sub eadem forma universali inungatur, non immerito advertit Conink* de Sacram. disp. 19. dub. 3. n. 2. *Ne vero Parochi hac libertate abutantur expedit ut Episcopus simul serio eosdem admoneat, a gravis culpæ reatu non excusari, qui extra casum veræ necessitatis, vel unam ex quinque sensuum unctionibus prætermittit.*

Quæst. III. *Quis potest & debet ministrare hoc Sacramentum?*

Resp. 1. Fide constat, solum Sacerdotem esse illius ministrum, ex Conc. Trid. sess. 14. can. 4. Valide autem conferri potest a quolibet Sacerdote. Quia in tali ministerio jurisdictio non est essentialis Sacramento, nec illius principium; sed est solum conditio necessaria, ut licite fiat. At licite ministratur a solo pastore proprio, vel alio de ejus licentia: nam administratio Sacramenti est officium pastoris, quod usurpare propria auctoritate in materia gravi gravis culpa est; cum id ei injuriosum sit, & repugnet recto regimini ac debito ordini. In casu tamen necessitatis, quo aliquis infirmus sine Sacramento moriturus esset, quilibet Sacerdos potest & debet ex charitate illud ministrare; nam tunc Ecclesia hanc facultatem concedere censetur. Neque in Clement. *de privileg.* ubi excommunicantur religiosi, qui sine licentia parochi, illud sæcularibus conferunt, hic casus necessitatis comprehenditur, alioqui esset in destructionem.

In citato lib. VII. DE SYNODO cap. 19. plura de hujus Sacramenti ministro tractantur, ac statuuntur. Primo, administrationem solis esse commissam Sacerdotibus; atque unum sufficere ex definitione Alexandri III. *in cap. Quæsivit de verb. signif.* Secundo, quamquam unus sufficit, tamen plures olim in Ecclesia Latina adhibitos fuisse, constare ex pluribus

tibus antiquis Ritualibus, ac neminem ambigere, quin etiam nunc ratum sit, a pluribus Sacerdotibus simul administretur, modo singuli diversos inungant infirmi sensus, ac quilibet congruentem unctioni formam pronunciet. Tertio, etiam spectata hodierna Ecclesiæ disciplina, nedum licitum, sed valde laudabile esse, ut uni Sacramentum administranti, alii plures assistant Sacerdotes, ob rationem, quam adducit S. Thom. cap. 75. *lib.* 4. *contra Gent.* ubi ait: *Quia hoc Sacramentum perfectæ curationis effectum habet, & in eo requiritur copia gratiæ, competit huic Sacramento, ut multi Sacerdotes intersint, & ut oratio totius Ecclesiæ ad effectum hujus Sacramenti coadjuvet.* Quarto, refertur Græcorum consuetudo, qui septem afferunt Sacerdotes; ac si septem præsto non sint, tres: quæ quidem consuetudo ab Ecclesia non improbatur, dummodo Græci nobiscum credant, sufficere unum Sacerdotem ad valide conferendum, ut videre est in ejusdem Sanctissimi Domini Nostri Constitutione, quæ in vol. 1. Bullarii est num. 57. ubi habetur: *Nec refert, utrum eadem Extrema Unctio per unum, vel plures Presbyteros fiat, ubi ejusmodi viget consuetudo, dummodo credant, & asserant, illud Sacramentum, servata debita materia & forma, valide, & licite confici ab uno presbytero. Idem Sacerdos materiam adhibere, formamque pronunciare respective debet, ac præterea qui ungit, idem dicat formam respondentem, nec alius ungat, & alius formam pronunciet.*

Resp. 2. Parochus, item superior Regularium tenetur ex justitia sub mortali Extremam Unctionem administrare per se vel per alium subditis suis. Quia tenetur ex officio fidelibus suæ curæ commissis ordinaria media salutis a Christo instituta, & in communi usu Ecclesiæ posita subministrare. Idque etiam cum vitæ periculo, si subditus pœnitentiam non receperit, nec possit recipere; quia fieri potest, ut Extrema unctio ei tunc ad salutem necessaria sit, si nimirum habeat tantum attritionem cum imperfecto Dei amore. *Qui autem peste affectus non est confessus, nec potest confiteri, pastor teneatur illi Extremam unctionem, etiam cum periculo vitæ, dare*, ait Synod. Namurcensis, an. 1639. tit. 14. c. 10.

Quæst. IV. *Quinam sunt effectus hujus Sacramenti?*

Resp. Ex Jacob. 5. & Conc. Trid. sess. 14. c. 2. multiplex est. Primus ac præcipuus est gratia sanctificans, ut connotans gratias actuales ad alleviandum seu confortandum animam contra morbi molestias, & tentationes diaboli.

Secundus est absterſio reliquiarum peccati, quæ sunt non solum pœnæ peccatis debitæ, sed etiam anxietates, infirmitates, torpor seu languor ad bonum, angor, & timor, quæ ex peccatis commissis contrahuntur. Plus autem aut minus abstergit pro dispositione recipientis.

Tertius est peccatorum tum mortalium, tum venialium remissio. Nam si quæ supersint remittenda, remittit etiam quoad culpam: venialia quidem primario & per se, mortalia vero secundario, & per accidens in certis casibus. *Prob.* 1. Ex Jacob. 5. *Et si in peccatis sit, remittuntur ei.* 2. Ex Conc. Trid. sess. 14. c. 2. *Res etenim hæc gratia est Spiritus Sancti, cujus unctio delicta, si quæ sunt adhuc expianda, ac peccati reliquias abstergit.* Ubi delicta distinguuntur a reliquiis peccati, & supponuntur non semper adesse in infirmo. 3. Ex forma ipsa, *Indulgeat tibi Deus quidquid deliquisti*, quæ importat remissionem peccatorum, etiam quoad culpam.

Non tamen ideo Extrema unctio est Sacramentum mortuorum, nisi secundario, secundum quid, & cum addito restringente ad certos casus, in quibus solis remittit mortalia; nempe quando vel peccata non fuerint remissa per Sacramentum Pœnitentiæ propter occultum aliquem defectum; vel post confessionem commissa sunt, sed memoria exciderunt; vel homo propter privationem usus rationis, & sensuum, factus est incapax confessionis, nec antea habuit contritionem perfectam, sed tantum attritionem cum Dei amore imperfecto. Enimvero ex institutione Christi ad remissionem mortalium Pœnitentiæ Sacramentum præmitti debet Extremæ Unctioni, si possit; quod si non possit, elicienda est contritio perfecta. Sed quia hæc difficilis est, & non raro abest, utriusque defectum supplet Extrema unctio: modo adsit attritio cum aliquo Dei amore, qualis requiritur in Sacramento Pœnitentiæ. Ex quo patet, quanti sit momenti Extremam unctionem recipere, cum illius ope salvari possit, qui alioqui fuisset damnatus; ut docet S. Carolus in instruct. de hoc Sacramento.

4. Sanitatem corporis interdum, ubi saluti animæ expedierit, confert; Con. Trid. loco citato: quod etiam intellige secundum divinam providentiam, secundum quam non semper expedit turbari naturalem rerum ordinem, & caussarum naturalium exigentiam frustrari. Quare hunc effectum impediunt, qui hoc Sacramentum non percipiunt, nisi cum morbus ita invaluit, ut jam sine miraculo sanari nequeat.

Quæst. V. *Quænam ad recipiendum valide, & cum fructu hoc Sacramentum requiritur?*

Resp. Sufficit in homine justo generalis illa voluntas recipiendi, qua unusquisque pœnitens, & bene dispositus vult frui omnibus remediis ad salutem suam necessariis vel utilibus a Christo institutis, quamdiu scilicet non est retractata. Constat ex Rituali Romano, & praxi Ecclesiæ illud conferentis improviso aliquo morbo oppressis, & sensuum ac rationis usu destitutis. Hanc autem voluntatem habere omnes Christiani præsumuntur. Ut tamen omnium venialium remissionem obtineat, requiritur saltem depositio affectus ad illa. Sed quia nemo scit an sit in statu gratiæ, & multa peccata occulta ex ignorantia aut inadvertentia culpabili committuntur, elicienda est ab omnibus contritio quam potest perfectissima.

Adde quod ab homine rationis compote recipi debet magna cum fide, fiducia, humilitate, conformitate cum voluntate divina, & reverentia.

Homo vero sibi mortalis culpæ conscius præter voluntatem recipiendi Sacramentum, saltem illam generalem, & habitualem præmittere debet confessionem, si potest: vel si non potest, contritionem perfectam. *In quo illud in primis ex generali Ecclesiæ consuetudine observandum est, ut si tempus, & infirmi conditio permittat, ante Extremam unctionem, Pœnitentiæ, & Eucharistiæ Sacramenta infirmis præbeantur*, ait Rituale Rom.

Vide hac de re cap. 23. de Synodo &c. in quo de or-

de ordine agitur, quo Extrema unctio infirmis sit administranda, & de reiteratione administrationis ejusdem Sacramenti. Et ad ordinem quod spectat, apud veteres, *inquit*, aliquando consuetudinem fuisse, ut post pœnitentiam, & reconciliationem infirmorum, Extrema prius unctio, & deinde sacra Communio exhiberetur, ut ex antiquis Ritualibus constat: postea tamen ex generali consuetudine, quæ & hodie universim in latina, & occidentali Ecclesia viget, factum esse, ut prius sacra Communio, postmodum vero Extremæ unctionis Sacramentum infirmis exhibeatur. Addit vero, nonnulla Ritualia permittere, ut Extrema unctio ante Viaticum conferatur, si ægrotus, ex pio desiderio, se melius ad Eucharistiam præparandi, ita secum fieri expostulet; „ Sed quamquam hanc permissionem, inquit, non improbemus, nihilominus in locis, in quibus hæc non obsolevit, vigetque disciplina a Concilii Tridentini Catechismo præscripta, non facile permitteremus ab hac recedi solum ad indulgendum privatæ, & peculiari infirmi devotioni, sed potius Parochis injungeremus, ut Extremam unctionem petentibus ante Viaticum suaderent, tutius, & utilius fore, Ecclesiæ Romanæ ritui, & usui a majori parte Ecclesiæ Catholicæ jam recepto, se accommodare. "

Quod spectat ad reiterationem, decernit, pluries in diversis infirmitatibus ab eodem rite suscipi, ac administrari debere; in eadem vero infirmitate, non esse reiterandum, nisi forte infirmitate remissa, iterum deinceps ingravescat, ac novum vitæ periculum accedat: immo Parochos monet, ne nimium scrupulose in hoc se gerant; sed si dubitent, an revera morbi status sit mutatus, seu num idem, vel diversum sit vitæ periculum, in quo ægrotus versetur, ut ad Sacramenti iterationem propendant, eo quod hæc iteratio conformior sit veteri Ecclesiæ consuetudini, & per eam novum spirituale subsidium, & levamen infirmo obveniat.

Quæst. VI. *Quibusnam potest, & debet conferri Extrema unctio?*

Resp. Iis solis, qui versantur in mortis periculo, orto ex aliqua corporis infirmitate. Ex Jacob. 5. *Infirmatur quis, &c.* Ex Concil. Florent. & Trident. sess. 14. c. 3. Item iis solis, qui habuerunt aliquando usum rationis, ita ut dari non possit nec debeat infantibus, & nec perpetuo amentibus, ut constat ex praxi Ecclesiæ. Quia in istis locum habere non potest forma hujus Sacramenti: *Indulgeat tibi Deus quidquid deliquisti*; cum fuerint incapaces peccati personalis. Et quia cum hoc Sacramentum sit consummativum pœnitentiæ, supponit, eum cui confertur, esse capacem pœnitentiæ, tentationum, & peccatorum actualium: in remedium enim horum institutum est. Hinc Rit. Rom. ait: „ Debet hoc Sacramentum infirmis præberi, qui cum ad usum rationis pervenerint, tam graviter laborant, ut mortis periculum imminere videatur: & iis, qui præ senio deficiunt, & indiem videantur morituri, etiam sine alia infirmitate (*cum hæc sit gravis infirmitas*).... impœnitentibus vero, & qui in manifesto peccato mortali moriuntur, & excommunicatis, & nondum baptizatis penitus denegetur. Non ministretur etiam prælium inituris, aut navigationem, aut peregrinationem, aut alia pericula subituris, aut reis ultimo supplicio mox afficiendis, aut pueris rationis usum non habentibus. " *At dari debet* vulneratis lethaliter, aut iis, qui potarunt venenum: nam hi habent intra se caussam proximam mortis, & sunt infirmi revera, undecumque infirmitas orta sit.

Observa 1. Non est expectandum donec infirmus sit morti proximus; sed dari debet Extrema unctio dum adhuc ratione utitur, ut majore cum reverentia, & utilitate recipiatur, unde Catechism. Rom. dicit, Parochos peccare mortaliter, dum eam differunt, donec infirmus privatur usu sensuum, & rationis quamvis supposita dilatione teneantur dare infirmis usu rationis destitutis.

2. Debet dari infirmis petere non valentibus ob privationem usus sensuum vel rationis. Quia sufficit habitualis voluntas generalis recipiendi media salutis a Christo instituta, quam habent Christiani, dum alia Sacramenta suscipiunt, vel actus amoris aut spei eliciunt; nam talis voluntas est voluntas implicita recipiendi hoc Sacramentum; & tunc præsumendi sunt contriti, vel saltem attriti, nisi oppositum constet.

2. Extrema unctio, cum non imprimat characterem, iterari potest, & debet in diversis morbis periculosis, non tamen in eodem, nisi infirmus convaluerit, & postea in novum periculum mortis relabatur. Concil. Tridentin. c. cit. & Rituale Romanum.

De subjecto Extremæ Unctionis tria capita habentur in cit. lib. VII. de Synodo; in primo, quod ordine est 20., statuitur solos infirmos esse hujus Sacramenti capaces: *Quod quidem licet clare, & expresse non sit a Conciliis definitum, ex eorumdem tamen definitionibus legitime infertur, quoniam Eugenius IV. definiens*, nisi infirmis, de quorum morte timetur, dari non debere, *sanos profecto exclusit. Et idem, quod Eugenius, sibi voluit Tridentinum, cum dixit, esse hanc Unctionem infirmis adhibendam*. Quamobrem, jure atque merito gravis erroris insimulari concludit Græcos, si sanos sacro ungendo oleo, hujusmodi Sacramentum conficere contendunt; ac monet Episcopos, ut severe interdicant, ne Græci, si qui sint in eorum diœcesibus, eam Unctionem loco satisfactionis per Confessarios imponendæ, pœnitentibus injungat, quod Const. 57. §. 5. vetitum sit hujusmodi verbis: *Nulli per Sacerdotes, vel Confessarios pro satisfactione pœnitentiæ Unctio aliqua solummodo injungatur; infirmis vero, juxta verbum Jacobi Apostoli, Unctio exhibeatur Extrema*. In duobus sequentibus capit. ea confirmat, & fusius probat, quæ sunt a nostro Auctore explicata; monet vero Episcopos, ut ex nonnullorum rudium hominum mente errorem evellere studeant, quo credunt, actum esse de vita illius, qui sit Sancto Oleo inunctus, ac solum ei superesse sepulcrum; quod inter ceteros, quos Sacra Unctio producit effectus, conferat etiam corporis valetudinem, si hæc conferat ad animæ salutem.

Quæst. VI. *An est obligatio recipiendi hoc Sacramentum?*

Resp. Constat esse grave peccatum, si omittatur cum scandalo aliorum, vel ex contemptu. *Nec vero tanti Sacramenti contemptus absque ingenti scelere, & ipsius Spiritus Sancti injuria esse posset*. Conc. Trid.

Trid. sess. 14. c. 3. Sed controversia est de præcepto, præsertim divino, illud recipiendi. Hoc multi negant; at non pauci cum Toleto affirmant, & probant. 1. Ex Jac. 5. *Infirmatur quis in vobis? Inducat presbyteros Ecclesiæ &c.* Quæ vox videtur præceptum sonare, & Concilium Tridentinum sess. 14. cap. 3. ex iis verbis infert, hanc unctionem mandatum Dei, & promissionem gratiæ habere. 2. Ex Concilio Cabillon. II cap. 28. *Secundum beati Apostoli Jacobi documentum, cui etiam documenta Patrum consonant, infirmi oleo, quod ab Episcopis benedicitur, a presbyteris ungi debent.* Vox *debent* non exprimit merum consilium. Et ex Conc. Coloniensi anno 1539. *Est autem unctio impendenda cum expositione mandati Apostolici.* 3. Ex praxi Ecclesiæ, quæ summa sollicitudine semper curavit, & curat, ut ab omnibus infirmis suscipiatur. Item ex fidelium consuetudine, & sensu: nam magnum scandalum paterentur, si viderent aliquem hoc Sacramentum recusare; quod certe non fieret, si nullam obligationem illius recipiendi agnoscerent. 4. Quia est contra curam debitam salutis propriæ omittere sine justa caussa medium per se certum, & ordinarium, & *præsidium firmissimum* (ut ait Conc. Trid.) a Christo institutum ad roborandum contra diaboli tentationes, quæ graviores sunt sub finem vitæ, ut idem docet, & ad liberandum animam ab æternæ damnationis periculo, in quo tunc maxime versatur.

APPENDIX.

De Orientalis Ecclesiæ circa Extremam Unctionem disciplina.

Utraque Ecclesia Extremam Unctionem, sive, ut Græci vocant, sacrum oleum, vel oleum infirmorum, ut Sacramentum a Christo Domino institutum, habuit semper, ac venerata est. Et sicut apud Latinos tamquam hæretici damnati sunt, qui unctionem hanc e Sacramentorum numero exploserunt; ita apud Orientales Armenorum nonnulli, qui Varteni susceperunt errores, ac alii plerique ex Syris Nestorianis tamquam Novatores habiti sunt, quod contra traditionem Majorum inter Sacramenta oleum infirmorum non recensuerint. Horum errores a Theologis nostris perspicue refutantur. Nos vero hic ea tantum exponemus, quæ ad disciplinam Orientalis Ecclesiæ pertinent, ac primo agemus de materia. 2. De forma. 3. De Ministro. 4. Tandem de hujus Sacramenti subjecto.

§. I.

De Materia.

Sicut in aliis, ita & in hoc Sacramento Theologi duplicem materiam distinguunt, scilicet, remotam, & proximam. Remota materia est oleum: Proxima vero unctio. Tridentina Synodus materiam, formam, ac ministrum hujus Sacramenti ex Jacobi Epistolæ verbis deduxit, quæ habentur c. v. „ Infirmatur quis in vobis? inducat presbyteros Ecclesiæ, & orent super eum, ungentes eum oleo in nomine Domini, & oratio fidei salvabit infirmum, & alleviabit eum Dominus, & si in peccatis sit, dimittetur ei. Quibus verbis, *inquit Synodus*, ut ex Apostolica traditione per manus accepta, Ecclesia didicit, docet materiam, formam, proprium Ministrum, & effectum hujus Sacramenti: intellexit enim Ecclesia, materiam esse oleum ab Episcopo benedictum; nam unctio aptissime Sancti Spiritus gratiam, qua invisibiliter anima ægrotantis inungitur, repræsentat: formam deinde esse illa verba: Per istam &c. " Quod Tridentina Synodus decrevit de materia hujus Sacramenti in oleo ab Episcopo benedicto constituta, antea in Florentina Synodo ab Eugenio IV. in Armenorum instructione, & ab Innocentio I. in sæpe citata ad Decentium Eugubinum Epistola circa v. sæculi initium definitum fuisse legimus. Monet vero Benedictus XIV. in tractatu *de Synodo Diœcesana* lib. VII. cap. 16. non obesse hujus Sacramenti valori factam huic oleo parum balsami admixtionem, *modo admixtio tanta non sit, ut destruat exteriorem olei speciem, itaut non amplius oleum, sed potius unguentum, aut alterius generis mixtum artificiale censeatur.* Quamobrem injuria Galanos Armenos ob parvam balsami admixtionem erroris arguit; excusarem vero virum de Orthodoxa religione optime meritum, si nil aliud vellet, nisi satius esse purum juxta antiquum Ecclesiæ morem, ac Sacramenti institutionem, adhibendum esse oleum. Gravis vero est Syrorum Nestorianorum error, qui sublato hoc, quod antiquitus cum universa Ecclesia recipiebant, Sacramento, „ loco olei olivæ, quod pro infirmis olim benedicebant, quum pro iis orare, manusque supra eos imponere decrevissent; nunc massam quamdam componunt ex oleo, & aqua, & pulvere, seu reliquiis alicujus Sancti, quam vocant *Hanana*, *seu Taibutha*, idest Gratiam talis Sancti, eamque in cornu seu vase quodam conservant in Ecclesia pro infirmis usurpandam. Synodus Diamperien. sess. 8. cap. 17. loco hujus olei, aquam benedictam in Ecclesiis Malabaricis retinendam præscribit. " Ita Assemannus.

Quamquam oleum hujusmodi ab Episcopo debeat esse benedictum, tamen nec irritum dicendum est Sacramentum a Græcis presbyteris cum oleo ab ipsis benedicto collatum, neque ea de caussa reprehendi debent. Tum quod de Episcopi licentia, & conniventia, & tolerantia Sedis Apostolicæ id fieri possit, ut celebriores Theologi docent: Tum quod consuetudo hæc a mille & amplius annis in Græca Ecclesia obtineat, ut ex eorumdem Ritualibus probant Arcudius, & Goarius, vigueritque etiam apud Armenos, ut ex Epistola liquet Joannis XXII. ad Osinium eorumdem Regem: Tum demum quia a Clemente VIII. & Benedicto XIV. Const. *Etsi Pastoralis* pro Græcis qui Episcopis Latinis subsunt, decretum est *Non sunt cogendi presbyteri Græci olea sancta præter Chrisma ab Episcopis Latinis Diœcesanis accipere, cum hujusmodi olea ab eis in ipsa oleorum, & Sacramenti exhibitione, ex veteri ritu conficiantur, & benedicantur.*

Unctio, quæ hujus Sacramenti proxima materia est, ex sæpe laudato Eugenii decreto fieri oportet in oculis propter visum, in auribus propter auditum in naribus propter odoratum, in ore propter gustum

vel

vel locutionem, in manibus propter tactum, in pedibus propter gressum, in renibus propter delectationem, ibidem vigentem, ita ut eorum singulis respondere debeat forma, tunc a Ministro pronuncianda, scilicet: *Per istam Sanctam unctionem, & suam piissimam misericordiam indulgeat tibi Dominus quidquid per visum deliquisti &c.*

Unctio pedum, & renum ad hujus Sacramenti essentiam non pertinet, ut omnes Theologi fatentur, & docet Benedictus XIV. in citato tractatu de Synodo Diœcesana. Immo licet non ulli contendere videantur, quinque sensuum unctiones ad hoc Sacramentum esse necessarias; tamen Summus Pontifex in opere citato unicam unctionem sufficere sub generali forma adhibitam, hoc est, *quidquid per sensus deliquisti &c.* ex eo ostendit, quia in quamplurimis Ritualibus unius duntaxat unctionis fit mentio, cui forma ipsa respondet; atque ita in Ritualibus nonnullis Extremam Unctionem peste laborantibus administrandam esse præscribitur. Licet ab Ecclesia nihil hac de re definitum sit; tamen nullo modo dubitari posse videtur, quin vere hoc Sacramentum perficiatur unica hac unctione, si forma illa adhibeatur, ac si rite serventur reliqua.

At sine necessitate tot unctiones in hujus Sacramenti administratione sunt adhibendæ, quot probata Ritualia præscribunt, ob præceptum de quo pluries diximus. Atque hinc patet, Græcos aliosque Orientales tot unctionibus hujusmodi Sacramentum administrare debere, quot recepta ab eorum Ecclesiis Euchologia præcipiunt; nec a Latinis improbari posse, aut reprehendi, quod numerum modumque unctionum non servent quem Latinus ritus designat. *Quas vero partes Græci ungant*, ait Goarius, *nusquam Euchologium aperit: frontem tamen, mentum, genas, & manus, hac sacra Unctione liniri, iisque tactis, sensus omnes liniri, asserit Arcudius, cui adstipulatur Simeon Thessalonicensis, inquiens*; ungit Sacerdos in crucis modum ægri frontem, ob contentas in ea cogitationes; faciem quoque inungit ob sensuum organa, & postremo manus, a pravis cogitationibus & operibus expians, sanctoque oleo muniens illum, & perfecte justificans. *De pectore unde exeunt pravæ cogitationes, & infandæ cupidines, & de pedibus ad iniquitatem attingendam velocibus, mentionem non egit Thessalonicensis Antistes: illorum tamen Unctionem hoc tempore non omitti affirmat Arcudius, lib. V. cap. 7.*

§. II.

De Forma.

QUæ nunc in Ecclesia Latina sit adhibenda forma, jam supra ex Synodis Florentina, & Tridentina indicavi. Ea est deprecativa. Græca etiam Ecclesia deprecativam adhibet, ut ajunt Gabriel Philadelphiensis in suo de Sacramentis opere, Arcudius *lib. V.* c. 5. & Neophytus Rhodinus *in Synopsi vernacula*, & ut liquet ex hac, quam eorum Euchologium *in Officio olei Sancti* præscribit: *Pater sancte, animarum, & corporum medice, qui Filium tuum unigenitum Dominum nostrum Jesum Christum omnem morbum curantem, & ex morte nos liberantem misisti: sana quoque servum tuum N. a detinente corporis infirmitate, & vivifica illum per Christi tui gratiam, intercessionibus &c.* Hæc oratio dicitur ab unoquoque Sacerdotum, postquam Evangelium dixerit & orationem, cum videlicet infirmum oleo perungit. Oratio hæc præcipuos Sacramenti effectus explicat, peccatorum videlicet remissionem, & infirmitatis levamen; estque conjuncta cum unctione, quæ materia proxima est, quæque licet appositi olei unctionem aperte non exprimat, abunde tamen in antea recitatis precibus est patefacta, quarum præsens unctio consecutio est, & corollarium, ut ait Goarius. Armeni Vartani erroribus imbuti, ut initio monui, Sacramentum hoc contra majorum traditionem respuunt, locoque unctionis infirmorum, inepta superstitione defunctorum Sacerdotum corpora ungunt, ut ii cum pravis spiritibus aeris decertare valeant. Hæc vero, ungendo, proferuntur verba: *Benedicitur, ungitur, sanctificatur manus, frons, vertex hujus Sacerdotis, per signum istius sanctæ Crucis, per hoc Evangelium, & sanctum Chrisma, in nomine Patris &c.* Si animadvertamus inter alios hujus Sacramenti effectus nonnullos credidisse, eum quoque reperiri, quo homo munitur, ut more militis unctus, præparatus ad certamen, aereas possit superare potestates, ut in Ambrosiana hujus Sacramenti formula legi refert Goarius, *velut si forte hinc unctus discesseris, ad illas mansiones facile conscendere possis, aeris immundis spiritibus ad eum accedere non valentibus*, licet ait Philadelphiensis, facile erit intelligere, superstitionem ante dictam Armenorum Hæreticorum ex hujus doctrinæ abusu originem trahere. Notat Galanus, supra indicata verba haberi non posse pro hujus Sacramenti forma, cujus effectus non manus, vel verticis, sed hominis, & animæ sanctificatio est; tolerari vero posse si dicant: *Benedicatur &c. hic servus Dei per hanc sanctam Unctionem.*

Nota. Nihil hujus Sacramenti substantiæ detrahitur, si per formam, modo absoluto, non deprecativo prolatam, conferatur, dummodo per eam significetur, unctionem fieri in nomine Domini; cum plures formæ occurrant modo absoluto prolatæ in probatis Ritualibus Latinorum, quas nunquam Apostolica Sedes improbavit, ut videre est in laudato *libro octavo de Synodo Diœcesana capite XVI.*

§. III.

De Ministro.

GRæci aliique Orientales, qui Græcorum mores imitantur, in hujus Sacramenti administratione septem adhibent Sacerdotes, & si septem non adsint, saltem tres. Septenarii Sacerdotum numeri plures affert Thessalonicensis rationes, qui in ternario quoque Sacerdotum numero, quem sufficere putat, dum modica sit eorum copia, mystica detegit. Non reprehendimus Græcos, quod tres, vel septem Sacerdotes adhibeant: tanti enim Sacramenti reverentia, & antiquorum morum imitatio plures Sacerdotes expetere videtur; immo & olim apud Latinos quoque adfuisse constat, tum ex S. Gregorii Sacramentario, tum ex antiquis aliis ab Hugone Menardo

do editis Ordinibus, tum denique ex Gregorii III. c. 9. ubi, *cum magna reverentia*, inquit, *deferatur oleum ad infirmos, & eos ungant Sacerdotes cum magno honore, & orationum celebritate, quæ ad hæc sunt ordinatæ*. At reprehensione maxima digni sunt, si superstitiose credant, septenarium, vel ternarium numerum mystica significatione, quam habet, suscipienti Sacramentum magis prodesse, quam si plures, vel pauciores adhibeantur, & si cum Simone Thessalonicensi impie assererent, Sacramentum hoc ab uno solum Sacerdote, absque aliorum ope, & societate non posse conferri. Nam dum unus hoc Sacramentum administret Sacerdos, is ut Ecclesiæ minister se gerit, ideoque totius Ecclesiæ virtute, cujus ministerium exercet, Sacramentum perficit. Id norunt Græci omnes Orthodoxi, & qui inter Photianos doctiores habiti sunt. En definitio Ruthenorum Synodi ann. 1720. Zamosciæ celebratæ, & a Benedicto XIII. ann. 1724. confirmatæ, in qua suscepta ex antiqua Græcæ Ecclesiæ traditione fides ita declaratur: *Si septem aut tres haberi commode non possint Sacerdotes, ab uno conferatur, qui totius Ecclesiæ personam gerens, ejusque virtute hoc Sacramentum perficiens infirmo conferat, atque ministret*. A Benedicto XIV. Constitut. *Etsi Pastoralis*, circa hujusmodi Sacramentum hæc pro Græcis statuta leguntur §. V. n. 2. *Infirmis juxta verbum Jacobi unctio exhibeatur Extrema*, n. 3. *nec refert utrum eadem Extrema unctio per unum, vel plures Presbyteros fiat, ubi hujusmodi viget consuetudo, dummodo credant, & asserant, illud Sacramentum, servata debita forma, ab uno presbytero valide & licite confici*. Et num. 4. *Idem Sacerdos materiam adhibere, formamque pronunciare respective debet, ac propterea qui ungit, idem dicat formam respondentem, nec alius ungat, & alius formam pronunciet*.

Nota. 1. Quamquam per unum Sacerdotem valide ac licite Sacramentum illud perficitur; tamen rem laude dignam, atque debitæ huic Sacramento reverentiæ maxime consentaneam faciunt, qui plures Sacerdotes adhibeant; aut si Sacerdotes desint, clericos sive etiam laicos religione & pietate præstantes, qui pro uugendo orent infirmo; id enim est juxta Jacobi monitum, & consuetudinem antiquam, quæ etiam nunc in plerisque Ecclesiis viget.

Nota. 2. Est in more positum apud plerosque Græcos, ut plures, immo septem qui hoc administrant Sacramentum Sacerdotes, infirmum successive ungant sacro Oleo, formamque pronuntient. Repetitio hæc unctionis, ac formulæ a singulis Sacerdotibus septies facta, visa est Arcudio Sacramenti absque necessitate ulla iteratio; atque unus ex nævis, quibus passim Græcorum ritus obscurantur. Negat vero Goarius consuetudinem hanc abusum dici posse. Immo contendit, id esse Jacobi monito consentaneum, qui concessit, hortatusque est, plures advocandos esse Sacerdotes, ut *orent* pro infirmo, *ungentes eum oleo*; atque inculcatum olim Latinis a Gregorio III. qui loco supra citato, ait, *cum reverentia deferatur oleum ad infirmos, & eos ungant Sacerdotes*. Neque asseri posse putat, iterari tunc Sacramentum, tum quia licet hoc Sacramentum unica perfici possit unctione, cum forma eidem respondente; tamen plurimarum partium unctiones, repetitis etiam verborum formulis, eum invicem servant ordinem, ut ad unum perficiendum Sacramentum referantur. Eccur ergo unctiones repetitæ a pluribus Sacerdotibus tam congruum, aptumque non possunt invicem habere ordinem, ut nonnisi unius totius partes, membraque, morali quadam conjunctione inter se cooptatæ computentur? Tum etiam quia possunt plures Sacerdotes eo animo omnes infirmum ungere, formulamque pronunciare, ut omnes simul velint unicum tantum Sacramentum perficere, quo casu unicum duntaxat Sacramentum esset; non secus ac unicum Eucharistiæ Sacramentum perficitur, dum plures Sacerdotes simul consecrationis verba proferant. Accedit etiam, morem hunc indicari, ac probari quodammodo in supra citata Ruthenorum Synodo a Benedicto XIII. approbata, per hæc verba. *Quamquam in Græca Ecclesia receptum fuerit, prout aliquando etiam in Latina, ut septem Sacerdotes, hisque deficientibus, tres saltem advocarentur ad ministrandum hoc Sacramentum, hique omnes materiam administrarent, & formam proferrent; sciant autem Ecclesiæ Pastores, plures ea de caussa adhiberi solitos Sacerdotes, cum ob reverentiam ejusdem, & gratiæ copiam, quam confert, tum ut plurium Sacerdotum preces effectum Sacramenti coadjuvent*. Nolo contra Goarii opinionem Græcos reprehendere, abususque in hujus Sacramenti administratione insimulare. Cavendum vero est, ne hujusmodi consuetudo occasionem præbeat existimandi contra Ecclesiæ definitionem, plures esse necessarios presbyteros ad Sacramentum istud conficiendum; aut damnandi eos, qui per unicum Sacerdotem conferant, juxta Ecclesiæ suæ morem, ac si minus recte administrent.

§. IV.

De Extremæ Unctionis subjecto.

Subjectum hujus Sacramenti homo est; pro cujus salute a Deo institutum fuit. At non quicumque homo, sed qui Christianus sit, qui sit infirmus, ac etiam peccati capax; quamobrem pueri ante usum rationis, & qui nunquam rationis usum exercuerunt amentes, quod per visum, auditum &c. non potuerint peccare, hujus Sacramenti incapaces habeantur. Græci præter infirmos, etiam sanos & bene valentes ungere solent in remissionem peccatorum, quod liquet ex eorumdem Euchologio, asseruntque Hieremias Patriarcha Constantinopolitanus, *in censur adversus Augustanam Lutheranorum Confessionem lib. 1. cap. 7.* Leo Allatius *de consensu Ecclesiæ Occident. & Oriental. lib. 9. cap. 16.* & Arcudius *lib. 5. c. 4.* Quinimo ipsemet Episcopus, postquam feria 5. majoris hebdomadæ, Infirmorum Oleum sollemni ritu consecravit, non jubet illud asservari ad ægrotos suo tempore deferendum, sed totum statim insumit, omnes inungendo adstantes, ut Goarius ait, in suis ad Euchologium notis. Narrant etiam Joannes Nathanael presbyter, ac magnus Œconomus Cretensis in responsione ad quæsita sibi facta a Viviano Episcopo Anagnino circa mores Græcorum, Græcos Sacerdotes, loco satisfactionis, in Sacramentali confessione pœnitentibus imponendæ, solitos fuisse in nonnullis locis, haud exigua tamen accepta

pta mercede, eosdem Sancto oleo inungere ut tali pacto a peccatorum reliquiis, pœnisque pro iis subeundis, absolverentur; quem abusum post Nathanselem improbavit etiam Arcudius *lib. 5. c. 4.* Arcudius in ea fuit sententia, ut Græci presbyteri hac unctione verum Sacramentum perficere contendant, cujus capaces esse non solum infirmos, sed etiam sanos ac vegetos corpore homines, plures docere ait eorumdem Auctores. Sed quod mirum est, etiam apud Latinos illa Græcorum opinio suos est nacta patronos. Nam Juveninus *de Sacrament. dissert. 7. q. 7. cap. 3.* & Saintebeure *de Sacrament. Extrem. Unction. disput. 5. art. 1.* & Cyrillus Jurisconsultus Neapolitanus in sua *institutione Canonica*, ex illa Græcorum consuetudine quæ licet antiqua sit, nunquam tamen ab Ecclesia, ne quidem in Florentina Synodo, ubi Græcorum errores abususque examinati fuere, improbata fuit; concludunt, sanos quoque ac bene valentes homines hujus esse Sacramenti capaces. At errant viri cæteroquin docti. Jacobus enim infirmos ungendos præscripsit: *Infirmatur quis in vobis &c.* Quæ verba ita Theologi unanimi consensu sunt interpretati, ut inde plane confici existimarint, solum infirmum esse capax hujus Sacramenti subjectum; unanimis vero Theologorum consensus efficax est ad dogma Catholicum constabiliendum argumentum. Accedit etiam, quod in Florentinæ Synodi decreto statuatur. „ Hoc Sacramentum, nisi infirmo, de cujus morte timetur, dari non debet; *& a Tridentino Concilio* sess. 14. c. 3. declaratur etiam, esse hanc Unctionem infirmis adhibendam, illis vero præsertim, qui tam periculose decumbunt, ut in exitu vitæ constituti videantur; unde & Sacramentum exeuntium nuncupatur. “

Goarius vero, ut Græcos ab errore vindicet, quod compertum habeat, esse a communi Ecclesiæ fide alienum asserere, sanos, beneque valentes homines aptum esse hujus Sacramenti subjectum, ait Græcos non adhibere sanis hominibus unctionem hanc, tamquam Sacramentum, sed veluti cæremoniam, ac sacramentalem quamdam benedictionem. Goarii opinionem probare visus est Sanct. Mem. Benedictus XIV. *de Synodo Diœcesana lib. 7. cap. 20.* per hæc verba, quibus adversariorum diluit sophismata: „ A silentio Concilii Florentini rectius deducimus, sapientissimis illis Patribus fuisse persuasum, sanctam Unctionem a Græcis Sacerdotibus non adhiberi hominibus bene valentibus, tamquam Sacramentum, sed veluti meram cæremoniam, & sacramentalem quamdam benedictionem: Græci enim, qui de singulis suis ritibus coacti sunt rationem reddere, gravem utique reprehensionem non evasissent, si comperti fuissent, hac in re a communi, & constanti Ecclesiæ Latinæ traditione, & praxi aberrare. “ Quamobrem jure meritoque, ait, Græcorum morem, juxta Arcudii explicationem, pravi fuisse erroris insimulatum, atque damnatum a Raynaudo, Gonzalez, aliisque. „ Quocirca, *subdit*, Episcopi Latini, in quorum potissimum commodum hanc materiam prolixius tractavimus, Diœcesibus præsidentes, quas Fideles incolunt ritus Græci, diligenter invigilent, ne iidem in eo versentur errores, ut credant per unctionem, de qua loquimur, Sacramentum conferri; & severe interdicant, ne ea unctio loco satisfactionis per confessarios imponenda, Pœnitentibus injungatur; “ id illis vetitum est etiam Constit. sup. cit.

Nota. Quamquam Goarius probare videatur, tolerari posse in Græcis hujusmodi unctionem, quæ præ se meram ferat cæremoniam; tamen non adeo facile ab omni posse abusu vindicari crediderim. Primum, quod ferri nullo modo posse videatur, ut institutum a Christo Domino Sacramentum pro arbitraria cæremonia adhibeatur. Quodque difficile non sit hujusce abusus originem detegere. Ex Innocentii I. ad Decentium epistola, nonnulli Scriptores deducunt, in more fuisse positum etiam apud Latinos, ut ad medendos corporis languores, unctio aliqua a Sacerdotibus fieret sacro Oleo, quæ Sacramentalis non esset, & a Jacobo indicata, sed mere cæremonialis, eique, de qua Marcus c. 6. loquitur, respondens. Verisimile est hanc etiam apud Græcos in usu fuisse, qui progressu temporis loco precum quas ex arbitrio fortasse Sacerdotes recitabant, Extremæ Unctionis formulam adhibere cœperunt. Deinde sæpe a nobis citatus Hieremias Patriarcha, aliique Græci scriptores unctionem hanc verum esse Sacramentum docent: nec desunt presbyteri apud eos, qui dum hanc adhibent, sese Sacramentum administrare velle asserunt: atque eorum plerique, qui unguntur, Sacramentum se suscipere credunt. Hæc vero, vel ipso Goario teste, manifeste præseferunt abusum. Denique Nathanael supracitatus frequentes hujusmodi unctiones ex presbyterorum avaritia desumere videtur, qui solent ab ungendis pecuniam accipere. Hujusmodi abusus cæremoniam suspectam faciunt, quæ sane, si ab iis separari non possit, videtur potius tollenda. Neque certo constat, a PP. Florentinæ Synodi hac de re Græcos fuisse interrogatos, ut inde confici possit, ab eis fuisse approbatam cæremoniam, quam loquimur. In supra vero citatis tractatus *de Synodo Diœcesana* verbis, Summus Pontifex supponit cum Adversariis, quos refellit, hanc fuisse in Synodo controversiam expendendam, ac statuit, præmisso examine non potuisse, nisi ut meram cæremoniam permitti. Et sane sublatis abusibus ut cæremonia tolerari antea potuisset, cum nullum de ea esset Ecclesiæ judicium; at modo adest Summi Pontificis sententia, verbis mox indicandis expressa.

Disputatum est sub Urbano VIII. & deinceps anno 1747., num ex Græcorum Euchologio delenda essent quædam verba, quæ innuere videntur, licitum esse, hoc Sacramentum etiam bene valentibus administrare; sed in consessu habito anno supra indicato die 3. Septembris definitum est, approbante etiam ipso Pontifice Maximo Benedicto XIV., *nihil ex textu immutandum esse, sed quæ necessario servari debent, adnotari oportere in Monito, initio Euchologii præponendo*. Prodit vero Euchologio præfixum monitum, in quo declaratur, *solis esse infirmis hujusmodi Sacramentum administrandum*; *nihil vero*, inquit sapientissimus Pontifex in Epistola de Nova Euchologii editione, *nihil necesse visum est Euchologii textum hic mutare, propterea quod illius verbis undequaque perpensis, apparuit, rectum illis sensum, sanamque interpretationem, tribui posse. Neque enim ibi dicitur, ut Sacramentum ministratur iis, qui bene valent; sed ut ii quoque inunguntur,*

qui

qui ad Ecclesiam se conferunt; id quod percommode intelligi potest de iis etiam, qui gravi morbo afflicti, possunt nihilominus ad Ecclesiam vel pedibus suis accedere, vel aliorum ope deferri; ibique ut propriæ devotioni magis satisfaciant, Extremæ unctionis Sacramentum sibi ministrari postulant; cujusmodi exempla in ipsa quoque Occidentali Ecclesia non desunt, uti videre licet apud Martene de Antiquis Ecclesiæ Ritibus lib. 11. cap. 7. art. 2. num. 7. & 8. & pen.s Mabillonium in præfatione ad sæculum primum in Actis Sanctorum Ordinis Benedictini §. 9. num. 101. Addit Præterea Pontifex, *quod quamvis Graecis diserte vetitum fuerit, Extremæ Unctionis Sacramentum aliis conferre, præterquam agrotis, & quidem gravi morbo laborantibus; iisdem nihilominus interdictum non est, quominus oleo lampadis, quod ad sanandas infirmitates in Ecclesia asservatur, inungant energumenos, aliosque, qui vel devotionis gratia, vel ut aliquo incommodo liberentur, hujusmodi unctionem petunt; quum oleum in ea lampade asservatum, nequaquam ab Episcopo, aut Sacerdote consecratum sit, ad effectum utendi eo in Extremæ Unctionis administratione.* Addit præterea nec licere extra gravis infirmitatis casum, unctionem hanc, vel una cum forma, aut etiam omissa Sacramenti forma, adhibere, *cum minime liceat Sacramentum a Christo Domino institutum, in arbitrariam quamdam, licet piam, cæremoniam converte-re*, ut nos supra exposuimus. Nec licere Parochis, oleum hujusmodi ad ægrotos, aliosque petentes mittere, ad hoc ut eo in suis infirmitatibus se liniant; & contra facientes a Tribunali Ecclesiastico puniendos declarat, *vel tamquam abutentes Sacramento Ecclesiæ, vel tamquem suspectos non rectæ fidei circa hujusmodi Sacramentum.*

Denique, Unctionem pro Pœnitentia, sive satisfactione a confessario imponi Pœnitenti non posse decernit; hujusmodi vero abusum ex eo apud Græcos nonnullos ortum existimat, quia in Canone 74. ex iis, qui in versione Arabica Nicæno Concilio tribuuntur, statutum legitur, ut si quis Fidelis cum Infideli muliere impudice versatus fuerit, post diuturnam peractam pœnitentiam, Ecclesiæ reconcilia-retur *per Aquam benedictam, & Oleum Infirmorum.* Ex quo, si fides habenda sit Joanni Nathanaeli in responsione de moribus Græcorum, & Francisco Riccardo de Expeditione sacra cap 12. abusus ille inductus est, ut pœnitentibus divitibus, pro Sacramentali pœnitentia, hujusmodi unctio imponeretur. Improbatus autem fuit hujusmodi abusus ab Innocentio IV. Clemente VIII., aliisque Romanis Pontificibus, ac etiam ab eodem S. Mem. Benedicto XIV. const. *Etsi Pastoralis.*

Armeni, ut testatur Galanus feria 5. majoris hebdomadæ, non oleum Græcorum more, sed butyrum, post lotionem pedum consecrare, sive benedicere solent, per hæc verba: *Sanctifica Domine hoc butyrum, ut medicamentum omnium ægritudinum, & sanitatem afferat animabus, corporibusque illorum quibus applicatur in memoriam illius unctionis, quæ in Christi pedibus a Magdalena facta fuit.* Atque hoc deinde ungere solent omnes. Unctio hæc eo fine adhibita, ut in memoriam revocetur ea, qua Magdalena pedes unxit Jesu, remissionemque peccatorum obtinuit, non videtur improbanda. Nec refert, quod Galanus opponit, unctionem hanc alias Ecclesias non usurpare: nam particularis Ecclesiæ ritus, qui fidei, & morum honestati contrarii non sint, in Orientalibus Ecclesiis ab Apostolica Sede tolerantur, ut pluries dictum est. Idque præsertim dum aliquam Christi Domini actionem in memoriam revocent. Jure vero reprehenditur oratio illa, quam in hujusmodi usurpant unctione, quaque asseritur universam Ecclesiam ab Apostolis accepisse unguenti hujusmodi benedictionem, *ut veniens Spiritus Sanctus sanctificet illud in remedium omnium ægritudinum &c.* Nam falsum est, ut discurrenti per antiquorum Patrum traditionem liquet, universam Ecclesiam hanc accepisse ab Apostolis consuetudinem, ac butyri benedicendi rationem: ex qua falsa præsumptione, qua putant ex Apostolis ortum ducere hujusmodi preces, vana in iis fides atque spes consurgit, qua putant, vim huic unguento inditam esse, qua ægritudines omnes curari possint (1).

TRACTATUS
DE
ORDINE.

Ordo sumitur dupliciter. 1. Pro speciali quadam potestate stabili exercendi aliquod officium relate ad conficiendam Eucharistiam, certo ritu sacro solemni collata. Et hoc sensu est quid permanens. 2. Pro ipsa Ordinatione seu ritu sacro, quo potestas illa confertur. Et hoc sensu est quid transiens, & Sacramentum, definiturque: Sacramentum novæ legis, quo stabiliter confertur potestas ad consecrandam Eucharistiam, & ad alia Ecclesiastica ministeria, ad eam aliquo modo spectantia rite obeunda.

Quæst. I. *Quot sunt Ordines?*

Resp. Septem, scilicet Sacerdotium, Diaconatus, Subdiaconatus, Acolythatus, Exorcistatus, Lectoratus,

(1) Quod Extremam Unctionem hæc addemus ex Ben XIV. *Inst. Eccl.* 82. Ait enim *ibid.* §. 2. Ex can. *si quis de alio de Consecr.* dist. 4. colligi vetitum esse Parochis aliud chrisma quam ab Episcopo suo consecratum adhibere, omni quacumque exemptione exclusa, ut ex Passerino.

Ibidem §. 4. habetur, quod cum novum benedicitur chrisma, vetus comburi debeat, nec liceat absque necessitate veteri chrismate uti ad Extremam Unctionem, cum novum haberi possit, ut ex can. 122. distinct. 4. *de Consecratione* colligunt Doctores. Licet porro oleo consecrato admiscere aliquid olei non consecrati, quod tamen sit in minori quantitate, quam consecratum; sed nec fas, nec ratio permittit, ut vetus oleum, cum potest novum haberi, ea admistione perpetuetur.

Item §. 6. ait non licere deferre sacra Olea nisi Subdiaconis, vel Diaconis, vel Sacerdotibus.

tus Ostiariatus. Ex Concil. Flor. & Trid. sess. 23. c. 2. Tres priores dicuntur majores, & sacri, tum ob votum solemne castitatis annexum, tum quia propius pertinent ad Eucharistiam. Primus Ordo seu Sacerdotium subdividitur in duos Ordines tamquam in duas species; nempe in Sacerdotium majus, seu Episcopatum, & Sacerdotium minus, seu Presbyteratum.

Prima Tonsura non est stricte Ordo, sed prima dispositio ad Ordines; nam per eam non traditur potestas ad ullum ministerium pertinens ad Missæ sacrificium: sed solum confertur aliqua dignitas, qua homo constituitur in statu clericali, fitque capax recipiendi beneficia Ecclesiastica, & Ordines. Unde cum c. 22. *de ætat. præf.* dicitur per eam conferri Ordinem clericalem. Ordo ibi sumitur late pro statu clericali, seu nota, per quam quis ex statu Laicorum evehitur ad statum clericalem.

Quæst. II. *Sunt ne singuli Ordines Sacramentum?*

Resp. Est de fide quod Ordo generatim sumptus, sive Ordinatio aliqua, sit vere & proprie Sacramentum. Ex Conc. Trid. sess. 23. can. 3. Secundum omnes Catholicos Presbyteratus est verum Sacramentum. Idem sentiunt plerique de Episcopatu, ut distinctio a Presbyteratu. Certum etiam multis videtur, Diaconatum esse verum Sacramentum. Idem multis paucis exceptis, docent de Subdiaconatu. Sed non pauci id negant de Minoribus. (1).

Vid. c. 24. *De Synod. Diœcef.* in quo fusim hæc controversia tractatur, & monentur Episcopi, non posse indubitanter sacrilegii damnari, qui cum conscientia peccati lethalis Ordines, Diaconatui inferiores, suscipere non reformidant, ne tali pacto, controversiam ignorare aut illam videantur decidere.

Quæst. III. *Quænam est materia & forma Ordinum?*

Resp. Certum est, illorum formam esse verba prolata ab Episcopo illorum ministro, dum materiam essentialem applicat. Sed Theologi dissentiunt circa essentiam materiæ Presbyteratus, & Diaconatus. In praxi diligenter observanda sunt ea omnia, quæ in Pontificali Rom. præscribuntur: tum quia id tutius est ad valorem; tum quia ritus integer necessarius est saltem ex præcepto. Hinc si quid forte omissum fuerit, illud caute supplendum est ex c. 1. & ult. *de Sacrament. non iterandis*.

Eodem lib. 7. cap. 26. plura hæc de re explicantur, & n. 1. 12. & 13, legitur Sacr. Cong. Conc. aliquando respondisse, iterandam sub conditione Ordinationem presbyteri, in qua ordinandus non accessit ad porrectionem Calicis cum vino, & Patenæ cum Hostia.

Quæst. IV. *An ad validam ordinationem requiritur contactus physicus instrumentorum?*

Resp. Quamvis multi putent, sufficere contactum morale patenæ, quo quis calicem tangens censetur & patenam superpositam tangere; tamen quia hoc non est omnino certum, in praxi curandum est, ut semper immediate, ac physice tangantur & Calix, & Patena cum Hostia. Idem dic de aliis; nam circa Sacramentorum valorem tenemur sequi in praxi partem tutiorem, relicta incerta, licet probabiliore.

Quæst. V. *Quisnam est Minister Ordinis?*

Resp. Solus Episcopus est minister ordinarius omnium Ordinum ex Concil. Flor. & Trid. sess. 23. cap. 4. can. 7. Ex commissione tamen Papæ simplex Sacerdos conferre potest. 1. Tonsuram & minores Ordines; ex Concil. Trid. c. 10. id aperte supponente, & ex praxi recepta. Nam Cardinales in propriis Ecclesiis, & Abbates eos de facto conferunt. 2. Subdiaconatum, ut fatentur omnes, & de facto hoc privilegium Abbatibus pluribus concessum est. De Diaconatu negant multi.

Episcopatum vero & Sacerdotium nunquam conferri nisi ab Episcopo constat ex Traditione, & perpetua praxi Ecclesiæ, in qua nunquam ab alio collata sunt.

Quæst. VI. *Quosnam Episcopus potest licite ordinare?*

Resp. Solos suos subditos, vel habentes dimissorias, vel speciale ad id privilegium, ex Conc. Trid. sess. 23 cap. 8. ubi ordinans subditum alienum sine consensu & testimonio proprii Ordinarii de probitate & moribus ordinandi, suspenditur ad annum a collatione Ordinum: ordinatus vero ab executione Ordinis suscepti quamdiu videbitur proprio Ordinario. Item non licet Episcopo ordinare etiam suos in diœcesi alterius sine hujus consensu.

Porro ex triplici capite quis censetur subditus alicujus Episcopi, ut possit ab eo ordinari. 1. Ratione originis, quia nempe in ejus diœcesi natus est: *Dummodo tamen ibi natus non fuerit ex accidenti, occasione nimirum itineris, officii, legationis, mercaturæ, vel cujusvis alterius temporalis moræ, seu permanentiæ ejus patris in illo loco; quo casu nullatenus ejusmodi fortuita nativitas, sed vera tantum & naturalis patris origo erit attendenda.* Ita Innoc. XII. const. *Speculatores*. 2. Ratione domicilii, qui in ejus diœcesi habitat animo ibi perpetuo.

(1) Ordinem verum esse novæ Legis Sacramentum ex consensu Theologorum omnium, & Concil. Trid. definitione *sess.* 23. *cap.* 3. certum est. Id vero Sacerdotio convenire una est omnium Theologorum Catholicorum vox, nec sine periculo gravis erroris id negaretur de Episcopatu; quamvis diversum non esse Ordinem a Sacerdotio, sed ejus extensionem, perfectionem, complementum teneretur. De Diaconatu quanquam certum non sit de fide ex sensu quorumdam Theologorum; attamen ex Tridentini definitione inferri posse videtur.

De cæteris singularibus Ordinibus disceptant Theologi, quamvis de Subdiaconatu aliquanto minor sit quæstio, præ cæteris inferioribus. Hanc definiendam Pontifex nequaquam se assumpsisse profitetur. Quare vetat Episcopis, ne Sacrilegii crimine in suis Synodis eos damnent, qui cum conscientia peccati lethalis Ordines Diaconatu inferiores susciperent. Quamvis alio nomine sacrilegii gravis reos statuerent, cum sacra Ordinatio fieri plerumque non soleat, nec possit extra Missarum solemnia, in quibus recens initiati sacra Eucharistia participant, cui irreverentiam gravem irrogaret ille, qui cum conscientia gravis peccati ad eam suscipiendam accederet. Benedict. XIV. *De Synodo Diœcesano libro* VII. *cap.* XXIV. *per totum*.

petuo manendi. 3. Ratione beneficii, quod in ejus diœcesi possidet, ex c. 3. *de tempor. ordin. in* 6. In Gallia tamen haberi solet ratio solius originis.

Nota. Omnis & solus mas baptizatus potest valde ordinari, non tamen invitus.

Nota. Ex c. 26. citati libri DE SYNODO, Episcopus Ordines collaturus laudabiliter sub censuris præcipit, ne quis canonico impedimento irretitus; aut sine legitimo patrimonio ad Sacros ordines accedat. Sed improbatur Episcopi protestatio, se non habendi intentionem ordinandi irregulares, censuris innodatos, legitimo patrimonio, aut beneficio &c. carentes *n*. 1. Si quis aliquo ex iis impedimentis detentus, ordinetur sub tali protestatione, cui alligata fuerit Episcopi intentio, erit iterum absolute ordinandus; si dubia sit Episcopi intentio, Ordinatio sub conditione erit iteranda.

Quæst. VII. *An servanda sunt interstitia?*

Resp. Conc. Trid. sess. 23. c. 11. statuit, ut Minores ordines per temporum interstitia conferantur, *nisi aliud Episcopo expedire magis videretur*. Inter ultimum autem Ordinem minorem usque ad sacros Ordines annus interjiciatur: *Nisi necessitas, aut Ecclesiæ utilitas judicio Episcopi aliud exposcat*, ibid. A Subdiaconatu ad Diaconatum, & ab hoc ad Sacerdotium similiter annus interjici debet, ex cap. 13. & 14. Circa quæ interstitia Episcopus dispensare potest ob Ecclesiæ necessitatem, vel utilitatem. Sed non potest sine dispensatione Papæ duos majores Ordines una die conferre, ex cap. 13. & cap. *Litteras de tempor. Ordin.*

Porro minores Ordines conferri possunt Dominicis, & aliis festivis diebus. Sacri vero solum quatuor temporibus, aut Sabbato Sancto, vel Sabbato de Passione, c. 3. *de tempor. Ordin.* Tonsura autem clericali quocumque die & hora.

Lib. 7. c. 63. num. 5. refert, Sac. Congr. Conc. respondisse, Ordines minores, & Subdiaconatum eodem die non esse conferendos.

Quæst VII. *Quænam requiruntur, ut quis licite ordinetur?*

Resp. Sequentia, 1. Confirmatio, & Tonsura quæ ex Conc. Trid. sess. 13. c. 4. non debet conferri nisi iis, qui fidei rudimenta callent, & sciunt legere ac scribere, & de quibus probabilis conjectura sit, eos clericatum elegisse, ut Deo Fidelem cultum præstent.

2. Certa ætas. Pro Minoribus nulla a jure definitur; sed Concil. Trid. statuit solum, ut non conferantur, nisi iis, qui saltem linguam latinam calleant, c. 11. Pro Subdiaconatu requiruntur anni XXII. pro Diaconatu XXIII. pro Presbyteratu XXV. Ex Conc. Trid. c. 11. sufficit ex usu recepto, ut hi anni sint inchoati. Pro Episcopatu requiruntur anni XXX. completi, c. 7. *de elect.* in Gallia sufficit annus XXVII. inchoatus, ex Concordat.

3. Immunitas ab omni censura, & irregularitate.

4. Status gratiæ, morum probitas, bona fama, vocatio divina, intentio gloriæ Dei promovendæ serviendo Ecclesiæ.

5. Certa scientia. Conc. Trid. requirit, ut suscepturi Subdiaconatum & Diaconatum sint litteris, & eis, quæ ad Ordinem exercendum pertinent, instructi, ut suscepturi Sacerdotium possint populum docere necessaria ad salutem, & sciant necessaria ad sacramenta rite administranda, sess. 33. cap. 13. & 14. Item ex Patribus & Conciliis debent Scripturas sacras & Canones ediscere & scire.

6. Sæcularis non potest licite ordinari, nisi titulum substentationis habeat ex beneficio, vel patrimonio, vel pensione sufficienti ad victum honestum: ita ut si quis fingat titulum, aut pactum ineat de restituendo, vel non exigendo eo, quod datur illi in titulum, peccet mortaliter, & suspensus sit, ex Conc. Trid. sess. 21. cap. 2. ubi antiquorum canonum pœnas super his innovat, & ex Urbano VIII. const. *Secretis*. Idque reste Fagnano declaravit Sac. Congr. Card. Nec obstat cap. *Cum secundum de præbend.* Nam ibi agitur solum de iis, qui nullo requisito titulo ordinati sunt; non autem de iis, qui titulum finxerunt, quibus fraus patrocinari non debet. Nec ordinato licet sine licentia Episcopi resignare, aut alienare titulum, ad quem promotus est, nisi aliunde habeat unde commode vivat, ex Conc. Trid. c. 2. cit. Quod si quem Episcopus absque titulo ordinaret, teneretur ei necessaria ad sustentationem suppeditare, c. 4. & 16. *de præbend.*

Nota. Qui ordinatur per saltum, hoc est qui suscepit Ordinem superiorem, inferiore prius non recepto, peccat mortaliter, & manet suspensus ab usu Ordinis sic suscepti, cap. unic. *de cleric. per saltum promoto*. Si tamen non ministraverit, potest Episcopus ex legitima caussa cum eo dispensare, Concil. Trid. sess. 23. cap. 13.

APPENDIX.

De Universæ Orientalis Ecclesiæ circa Ordinem disciplina.

UNiversa Orientis Ecclesia circa Ordinem, ac Ecclesiasticam Hierarchiam cum Romana Ecclesia Orthodoxam fidem conservat. Sed circa disciplinam Orientales Ecclesiæ, tum a Latina, tum invicem dissident; atque earum nonnullæ post separationem a Romana, & Apostolica Ecclesia, abusus plerosque, contra antiquæ Ecclesiæ morem, ac veterum Patrum traditionem habent, & fovent. Ut paucis, quæ magis præcipua sunt, complectamur, traditionem hanc in quatuor §§. distribuemus: In primo agemus de Ordinum numero, juxta cujuscumque Ecclesiæ Orientalis morem. In altero de Ordinis materia, & forma: In tertio de ordinandorum ætate, aliisque, quæ ad rite suscipiendos Ordines desiderantur, libri etiam de obligatione Clericorum. In quarto vero, de Ministro ordinario hujus Sacramenti.

§. I. *De numero Ordinum, quos Orientales admittunt.*

ECclesia semper præter Sacerdotium alios Ordines habuit majores, minoresve, per quos veluti per gradus quosdam homines in Sacerdotium tenderent. In Latina Ecclesia minores sunt, Ostiariatus, Exorcistatus, Lectoratus, & Acolythatus; majores vero præter Sacerdotium, Diaconatus, & Subdiaconatus; qui Ordinum numerus non novus, sed antiquus est, atque a primis deductus Ecclesiæ tempo-

po-

poribus. Totidem enim Ordines numeravit Cornelius Papa tertio Ecclesiæ sæculo in Epist. ad Fabium Antiochenum, ut legere est apud Eusebium *lib.* 1. *hist. Eccl. cap.* 33. ac Concil. Carthagin. II. De hoc vero Ordinum numero ita loquuntur, ut non recenter excogitatum, sed ex majorum traditione ab Ecclesia accersitum designet. Ex Orientalibus cum Latinis consentiunt Armeni, qui, teste Galano, Ordinationis ritum, postquam a Græcis separati sunt, ex Sacramentario, quod Gregorio Magno tribuitur, accepere. Hinc Minores Ordines habent, conferuntque Latinorum more, eamdemque ac illi habent administrandi Subdiaconatus, Diaconatusque rationem; licet in Presbyteratu conferendo solam manuum impositionem pro materia habeant. Qua de re injuria reprehendi videntur a Galano: nam in Gregorii Sacramentario sola manuum impositio veluti Presbyteratus materia designatur; habetur enim: *Presbyter cum ordinatur, Episcopo eum benedicente, & manum super caput ejus tenente, etiam omnes Presbyteri, qui præsentes sunt, manus suas juxta manum Episcopi super caput ejus teneant*: atque oratio illa, quæ, Episcopo manus imponente, recitanda præscribitur, ea dicitur, qua Presbyter consecratur. Accedit etiam, nunquam Ecclesiam, collatam hoc modo Armenis, aliisque Orientalibus Ordinationem habuisse irritam, aut suspectam, ut infra dicemus.

Orientales reliqui, licet omnes in Clerum homines cooptare soleant Tonsura, eosque ita ad ordines disponere Latinorum more; tamen circa Ordinum numerum a Latinis dissident. Incipiam a Græcis: Gregorius Hieromonachus in Synopsi de Sacramento Ordinis: *Septem*, ait, *erant antiqui Ordines*, quos ita recenset Gabriel Philadelphiensis cap. 3. quod est, *de quantitate & numero Ordinis. Septem sunt Ordines Sacerdotii*: 1. *Est Janitorum, & Acolythorum*. 2. *Exorcistarum*. 3. *Lectoris*. 4. *Subdiaconorum*. 5. *Sacrorum Diaconorum*. 6. *Sacerdotum*. 7. *Principum Sacerdotum Episcoporum*. Confessio denique Orientalis Ecclesiæ contra Lutheranos responsione III. habet: *Sacerdotium complectitur omnes gradus: oportet nihilominus, ut detur per ordinem. Hoc est Lector, Cantor, Lampadarius, Subdiaconus, Diaconus, de quibus latius tractant Ritualia Pontificum, quæ dicitur Taxina* censet Emmanuel Schelstrate in nota ad hunc locum, Græcos olim habuisse etiam Ostiarios & Exorcistas; sed si Ordinem secernamus a quibusdam Officiis Ecclesiasticis, nulla sacri characteris nota conspicuis facile comperiemus, Græcos præter Lectoratum, & Subdiaconatum, quem inter minores Ordines recensent, alios non habuisse Ordines. In Ecclesia enim per plura sæcula, præter Clericos sacro Ordinis charactere insignitos qui a Græcis semper per manuum impositionem initiari consueverunt, quippe in gradu constituti dicebantur, fuere alii ministri, qui sine ulla ordinatione officiis nonnullis Ecclesiasticis deputabantur, quæ Christianorum quisque, Episcopo mandante, exercere poterat; quousque inter Clericos, sive potius homines divino servitio addictos Patres recensent. Sic Ignatius *in epist. ad Antiochenos*, recensens eos, qui Ecclesiæ essent addicti, numerat, *Lectores, Cantores, Janitores, Laborantes, Exorcistas, & Confessores*: Et Epiphanius *in fidei expositione*, post Episcopum, ait, esse *Presbyterum, Diaconum, Subdiaconum, & Lectorem; post hos vero venire Exorcistas, linguarum interpretes in sacris Lectionibus, & Concionibus, quos Laborantes sequuntur, qui mortuorum corpora curant*. Colligitur hæc distinctio ex Epist. Sancti Basilii *ad Amphilochium*, *canone* 51. ubi habetur, *quod adversus Clericos statutum est, canones indefinite ediderunt unum in iis, qui lapsi sunt, supplicium decerni jubentes, a ministeriis scilicet motionem, sive sint in gradu, sive etiam in ministerio, quod non impositis manibus datur, perseverent*. Id etiam non obscure indicavit Epiphanius distinguens a Lectoribus Exorcistas, interpretes, aliosque; liquet præterea ex eo, quod Exorcistæ, quos Latina Ecclesia pro initiatis clericis habet, non ordinarentur in Orientali Ecclesia; *Exorcista*, inquit Auctor Constit. Apostol. lib. 8. cap. 26. *Non ordinatur: hoc enim est spontanea concessio divinæ erga homines benevolentiæ & gratiæ*: Et quod Græca Ecclesia a mille & amplius annis præter Lectoratum, & Hypodiaconatum alios inferiores sive minores Ordines non agnoverit, quin novitatis ab aliquo insimulatam fuisse sciamus. Hos tantum Ordines recensent Euchologia a mille & amplius annis exarata: Et Joann. VIII. Romanus Pontifex, ubi pacem iniit cum Photio, hæc scripsit ad Imperatorem: *Volumus autem secundum Canones, ut talis promoveatur per singulos gradus Ecclesiasticos probatus, ut sit primum Lector, deinde Acolythus* (Acolythum Subdiaconum vocat) *postea Diaconus, tum Presbyter, post Episcopus*. Damascenus denique in Dialogo contra Manichæos, ait: *Primus gradus Lectoris est, deinde Subdiaconi, tum Diaconi, postea Presbyteri, ac tandem Episcopi*; atque iis similia longe antea PP. Concilii Sardicensis asseruerunt *can.* 10.

Atque hinc facile patet, nunquam in Græca Ecclesia alios fuisse minores Ordines præter Lectoratum, & Subdiaconatum, in quibus Clerici sacro charactere insigniti essent; sed habuisse ac etiam nunc nonnullas Ecclesias habere homines ecclesiæ servitio addictos, & ad Ecclesiastica quædam officia sine Ordinis collatione a Pontificibus deputatos: ut de Exorcistis loquitur Auctor Const. Apostolicarum loco supra citato, & Euchologia nonnulla asserunt de *Cantoribus, OEconomis, Templi Custodibus, Diaconis secundis* & aliis quos Pontifices officiis deputare, sive in Ecclesiasticum ordinem instituere solent, per hæc verba, *Gratia Sancti Spiritus te instituit in OEconomum, in Templi Custodem, in Diaconum secundum &c.* Quæ verba iis respondere videntur, quibus Exorcistæ antiquitus initiabantur: ut ex supra citatis ex Auct. Const. verbis liquet.

Nota. Christophorus Campanas Canonarcha Chius apud Papadopoli *resp.* 1. *pag.* 3. ait, *Janitorum, Deputatorum seu Ceroferariorum, & Camisiatorum, aliorumque sacræ dignitates, quas non ordines, sed officia vocat Simeon Thessalonicensis, mihi videntur Ordines esse, non sane distincti, quemadmodum penes Latinos, sed immixti, adnexique Lectoris ordinationi*. Sed ex iis, quæ sunt supra explicata, palam fit, officia illa nec Ordines esse, nec Lectoris ordinatione conferri, cum distincta ab ordinatione cæremonia ad eadem homines deputari debeant. Accedit etiam, quod Summus Pontifex Benedict. XIV. Const. *Etsi Pastoralis*, ut infra referemus

remus, aperte negat, Lectoratus Ordinem alios tres minores Latinorum Ordines complecti; asserit vero, Subdiaconatum Græcorum more collatum, Acolythatum & Ostiariatum involvere.

Quod spectat ad alios Orientales, parum ii a Græcis dissident. Tonsuram Lectoratui præmittunt, ut Græci, ita Cophti, Syri Nestoriani, & Maronitæ, qui Ordines suos hinc incipiunt, Syri vero Jacobitæ Cantoratui, quem cum Maronitis veluti gradum habent ad Lectoratum, Tonsuram neutiquam præmittunt, etsi in compendio ordinationem per Morinum edito pag. 479. ordinandi Diaconi caput in crucis modum tonderi ab Episcopo præcipiuntur.

Apud Cophtos, ut ex eorumdem Pontificali a Kirkerio latine verso, & a Morino edito colligitur, hæ sunt ordinationes: 1. *Anagnostæ* sive *Lectoris*. 2. *Subdiaconi*. 3. *Diaconi*. 4. *Presbyteri*. 5. *Hegumeni* seu Archipresbyteri, qui a Kirkerio redditur *Prælatus, sive is, qui curam subditorum, dictus Abigumenos, animarum habet*. 6. *Archidiaconi*. In eo vero, quod nuper ad Sacr. Congr. de prop. Fide transmissum, & ab eadem in Vaticanam Bibliothecam illatum est: extant præterea ordinationes *Episcopi, & Metropolitani*, quo ritu & Patriarcham Alexandrinum consecrari posse, ac solere adnotatur. Ita Assem. tom. III. part. 2. pag. 789.

Syri Nestoriani hos conferunt peculiari consecratione, vel benedictione Ordines. *Lectoris*. 2. *Hipodiaconi*. 3. *Diaconi*. 4. *Archidiaconi*. 5. *Presbyteri*. 6. *Chorepiscopi, & Periodevtæ seu Visitatoris*. 7. *Episcopi*. 8. *Metropolitani*. 9. *Patriarchæ*. Sed Episcopi, & Metropolitani, si pauca excipias, una eademque ordinatio est. At Timotheus II. Patriarcha, rejectis Periodevta & Chorepiscopo, eorum loco Cantorem, & Exorcistam posuit.

Maronitæ has habent ordinationes: 1. *Cantoris*, seu Psaltæ: 2. *Lectoris*: 3. *Subdiaconi*: 4. *Diaconi*: 5. *Archidiaconi*: 6 *Presbyteri*: 7. *Periodevtæ seu Visitatoris*: 8. *Archipresbyteri, quem Churi* vocant: 9. *Chorepiscopi*: 10. *Episcopi, & Metropolitani*: 11. *Patriarchæ*. Syri vero Jacobitæ uno eodemque ritu ordinant *Episcopum, Metropolitam, & Patriarcham*: item uno eodemque ritu consecrant *Chorepiscopum, Periodevtam, Hegumenum, Abbatissam, & Diaconissam*; ceteras *Cantoris, Lectoris, Subdiaconi, Diaconi, Archidiaconi, & Presbyteri* ordinationes communes habent cum Syris Maronitis, Assem. loc. citat.

Nota 1. Ut in nonnullis Euchologiis Græcorum, præter Ordines, quos supra diximus, recensentur *Cantores, Ceroferarii, Deputati, Archidiaconi*, & alii, qui sine vera ordinatione ad officia quædam deputantur; ita de iis dicendum est, quæ ex Cophtis, Syrisque retulimus. Nam Archidiaconi, Archipresbyteri, Chorepiscopi, Visitatores non sacro charactere insigniti, sed deputatione quadam ad certa officia destinantur. Idem de Cantore dici posse videtur, quem ante Lectoratum Maronitæ, Syrique Jacobitæ, & Græcorum nonnulli instituunt.

Nota. 2. Renaudotius *tom.* II. *Liturg. Orient. dissertat. de Patriarcha Alexandrino* pag. 412. ait: Nestorianos, Syrosque Jacobitas a gravissimo iteratæ ordinationis crimine excusari non posse, qui Patriarchas, vel Metropolitas, qui antea Episcopi consecrati essent, ita promovent, consecrantque, ut Episcoporum manuum impositionem suscipiant, iisdemque precibus ordinentur, quibus Episcopi consecrari solent. Non ita Maronitæ, nec Cophti; sed ii, inquit, in aliud incidunt contra canones ac universæ Ecclesiæ disciplinam vitium: Nam dum Patriarcham, sive Episcopum consecrant, si Monachum assumant, qui nullum antea susceperit Ordinem, Minorum Ordinum nullam rationem habent, sed a Diaconatu ordinationem incipiunt, hac servata interstitiorum ratione, ut primo die Diaconum, altero Presbyterum, tertio *Komas*, hoc est Hegumenum sive Archipresbyterum ordinent, expectaturque deinceps Dominicus dies, ut Episcoporum manuum impositione Patriarcha consecretur. Semper vero Ecclesia universa vetuit sacros Ordines conferre, quin minores antea fuerint collati, ordinationesque secus factas, quas per saltum vocant, tamquam illicitas habuit, ac reprobavit.

Nota 3. Quod non sint reprehendendi Orientales, quod solum Diaconatum, & Presbyteratum inter sacros majoresque Ordines habeant: nam etiam in Latina Ecclesia Diaconatu inferiores Ordines per plura sæcula omnes inter minores habiti sunt. Subdiaconatum enim inter sacros Ordines primum recensuit, vel Urbanus II. in Conc. Benevent. anni 1091. ubi permisit, ut interdum, *sed rarissime opportunitate exigente, & non sine Romani Pontificis vel Metropolitani licentia*, Subdiaconus eligi posset in Episcopum, quem ex solo cœtu eorum, qui sunt in sacris constituti, assumendum veteres canones sanciverant; vel, ut alii cum Thomassino malunt, Innoc. III. Nam, ut alios omittam, Urbanus laudatus in Can. 1. antedicti Concilii ait, *nullus deinceps in Episcopum eligatur, nisi qui in sacris Ordinibus constitutus religiose vivens inventus est. Sacros autem Ordines dicimus Diaconatum, ac Presbyteratum, hos siquidem solos primitiva legitur Ecclesia habuisse, super his solum præceptum habemus Apostoli &c.*

Neque iis vitio verti potest, si Diaconatu inferiores Ordines inter Sacramenta non habeant a Christo Domino instituta, sed inter gradus ab Ecclesia stabilitos, in quibus Ordinis Sacramento initiandi probarentur quodammodo, & ad digne Sacerdotium suscipiendum disponerentur: hæc enim opinio est, quam doctissimi inter Latinos Theologi tuentur, quæque non solum ab Ecclesia non improbatur, sed etiam probari videtur a Bened XIV. *de Syn. Diœc. lib.* VII. *cap.* 24. Nos vero supra dum Ordines ab officiis distinximus, ac diximus Ordines præ se characterem ferre, communiorem opinionem sequuti sumus, quæ iis Græcis Patribus consentanea haberi potest, qui distinguentes inter officia, & gradus sive Ordines, Sacerdotii gradus constituere Lectoratum, Subdiaconatum, Diaconatum, & Præsbyteratum.

Nota. Quod ab Apost. Sede in Const. *Etsi Pastoralis* pro Græcis hac de re decretum fuit, ad alios quoque Orientales pertinet, qui proprium, non secus ac Græci servare tenentur ritum. Hæc ibi leguntur §. VII. numer. 6. „ Episcopi Græci in Ordinibus „ conferendis ritum proprium Græcum in Euchologio descriptum servent, in quo etsi nonnulli de minoribus Ordinibus prætermissi videantur, eos ta- „ men vel nunquam habuisse, vel eorum exercitium „ aliis

„ aliis Ordinibus esse adnexum iidem Græci affirmant. „ *Et n.* 7. Inde tamen dubitationes quandoque oriri „ solent, quinam nimirum Ordines supplendi sint ab „ eo qui primum ritu Græco aliquibus Ordinibus „ fuit initiatus, deinde ritu Latino ad reliquos est „ promovendus. Quas controversias ut de medio pe„ nitus tollamus, certamque tradamus regulam in po„ sterum servandam, ita decernimus; qui ritu Græco „ clericus, & Lector tantum fuit initiatus, atque ex „ benignitate Sedis Apostolicæ obtinuit, ut majores „ Ordines Latinis cæremoniis sibi conferantur, is „ antequam Subdiaconus ordinetur, tres minores Or„ dines omissos debet ritu Latino suscipere. Si vero, „ præter Lectoris Ordinem, ad Subdiaconatum etiam „ Græco ritu ascendit, & ex dispensatione itidem „ Apostolica facultas sibi facta sit ceteros Ordines „ ritu Latino suscipiendi, antequam inter Diaconos „ cooptetur, ex minoribus Exorcistatum tantummodo „ supplere cogitur: cum per Subdiaconatum Græco „ ritu collatum, Acolythatum, Ostiariatum recepis„ se censeatur. Idem dicendum de eo, qui una cum „ reliquis inferioribus Ordinibus, Diaconatum, aut „ etiam Presbyteratum Græce suscepit, & Latino po„ stea ritu ad sacrum Presbyteratus respective Ordi„ nem, aut Episcopatum promovendus sit ex Apo„ stolica concessione; nimirum Exorcistatus Ordi„ nem in ipso, antequam Presbyter ordinetur, aut „ Episcopus consecretur, esse supplendum.

§. II.

De materia, & forma.

De materia, & forma hujus Sacramenti non levis controversia est inter Theologos. Nos rem paucis expediemus, eaque unice explicabimus, quæ ad tuto riteque hujusmodi Sacramentum recipiendum desiderantur. Eugenius IV. in sæpe citato decreto pro Armenorum instructione, hæc habet: „ Sextum Sacramentum est Ordinis, cujus materia est illud, per cujus traditionem confertur Ordo: sicut Presbyteratus traditur pro Calicis cum vino, & Patenæ cum pane porrectionem. Diaconatus vero per libri Evangeliorum dationem. Subdiaconatus vero per Calicis vacui cum Patena vacua traditionem, & similiter de aliis, per rerum ad ministeria sua pertinentium assignationem. Forma Sacerdotis talis est: Accipe potestatem offerendi sacrificium in Ecclesia pro vivis, & mortuis: in nomine Patris &c. & sic de aliorum Ordinum formis, prout in Pontificali Romano late continetur. „

Scholasticorum plerique Eugenii decretum præ oculis habentes rati sunt, nullum irritumque esse Ordinis Sacramentum, si ea materia & forma non administretur, quæ in dicto decreto indicantur. Nostrum non est hanc nunc controversiam expendere, sed satis est indicare, Ecclesiam Romanam ratam habere ordinationem Orientalium sine ulla instrumentorum porrectione, collatam per sola Episcopi manuum impositionem, perque preces huic manuum impositioni respondentes, sive quod Eugenius de materia tantum, & forma integrante atque accessoria loquutus sit, quam optavit ab Armenis superaddi manuum impositioni jamdiu ab illis adhibitæ, ut Ecclesiæ Latinæ moribus se prorsus accommodarent, ac rituum uniformitate firmius eidem adhærerent, quod bene ponderunt Menardus, Becanus, & Morinus, ut ait BENEDICTUS XIV. *de Syn. Diœces. lib.* 7. *c.* 25. sive etiam ut alii malunt, quod in Latina Ecclesia forma & materia, de quibus Eugenius loquitur, Ecclesia auctoritate eidem a Christo Domino concessa, ut necessariæ determinatæ sint ad hujus Sacramenti valorem. „ Quum de forma loquimur, *inquit Morinus c.* 6. §. 2. *pag.* 3. *exercit.* 5. ut quum loquuti sumus de materia his verbis *Instrumentorum porrectionem non esse materiam*, addidimus de industria; *perpetuam* si enim quis contenderet, ea instrumenta postquam ab Ecclesia communiter usurpata sunt, veram cum precibus, quæ cum priore manuum impositione concipiuntur, materiam & formam constituere, utque etiamsi velit, cum verbis, quæ cum posteriore manuum impositione recitantur; nec id inficiarem, nec assererem. Quamobrem enim non poterit Ecclesia Sacramento Ordinis, ut sæpe fecit Sacramento Matrimonii, novas pro materia & forma conditione apponere, quarum prævaricatio Sacramentum reddat irritum & nullum, cum Christus nullam materiam aut formam hujus Sacramenti non secus ac Matrimonii in specie definiverit? Sane supra vidimus Ordinationes sæpe irritas & inanes antiquitus declaratas, eo quod regulæ a Canonibus pro ordinationis materia præscriptæ, observatæ non fuissent. Atque hinc patet, jure meritoque Sac. Congr. Concilii aliquando respondisse, sub conditione iterandam ordinationem Latini Presbyteri, in qua ordinandus, qui manuum impositionem receperat, non accessit ad porrectionem Calicis cum Vino, & Patenæ cum Hostia; ut notat Bened. XIV. cap. sup. cit. Ac etiam recte docere Carolum Franciscum a Breno *lib.* 3. *c.* 3. *q.* 3. §. *dicendum primo*; Missionarium consultum a Latino, qui a Græco Episcopo Sacerdotium susceperat, respondere oportere, petendam esse ab Episcopo Latino iterationem Presbyteratus, saltem sub conditione.

Sed quamquam ad Latinos quod spectat, res ita se habet, tamen certum est, Apostolicam Sedem ratas habuisse semper, ac etiam nunc habere Græcorum aliorumque Orientalium Ordinationes, quæ sola manuum impositione, precibusque eidem respondentibus, modo mox indicando, conferuntur. De iis enim Ordinationibus, non solum nihil dubitatum fuit in Conciliis Lugdunensi, & Florentino, quibus Græci cum latinis adfuere, sed nihil præterea dubitavit Clemens VIII. qui Russorum Episcopos, Presbyteros, & Diaconos, ad Catholicam unitatem admisit cum Ordinibus, quibus, secundum ritum Græcorum, insigniti fuerant in suo Schismate: Immo Apostolica Sedes præcepit, Episcopos Græcos in ordinibus conferendis ritum proprium Græcum in Euchologio descriptum servare, ut supra ex Const. *Etsi Pastoralis*, retulimus. Sed videamus, quid ipsi in singulis Ordinibus pro materia, & forma habeant.

Clerici institutio apud Græcos, terna crucis consignatione, capillorum tonsione, & Sanctæ Trinitatis invocatione perficitur, eaque Tonsura continetur. Lectoratus materia apud Græcos, in manus impositione super ordinando ab Episcopo facta, constituenda videtur: quæ manus impositio, de qua sermo occurrit *lib.* 8. *c.* 22. *Const. Apost. & can.* 14. septimæ Synodi, hodie ea Episcopi actione, quæ ordinandum Lectorem cruce manu expressa obsignare solet, contine-

tinetur, ut ex Balsamone Thessalonicensi, aliisque Goarius ostendit. Forma vero sunt verba illa, quæ tunc Episcopus pronunciat, *Domine Deus Omnipotens elige servum tuum hunc, & eum sanctifica &c.* Atque hinc patet, traditionem Codicis Apostolici, quæ post hanc orationem ab Episcopo Lectori fit, pro materia haberi non posse, cum tunc ordinatio peracta jam sit; cumque hæc porrectio, nonnisi ad indicandum fiat munus, quod ob susceptam ordinationem exercere debet. Manus impositionem, cum precibus Græcorum similibus eidem respondentibus pro hujusce Ordinis materia, & forma, habent etiam Syri Nestoriani, Jacobitæ, Maronitæ, & Cophti, ut ex eorumdem libris ostendit Assemannus *Tom.* xx. 1. *part.* 800. *& seqq.*

Ex iis, quæ a Græcis, Cophtis, & Syris in ordinatione Subdiaconi observantur, facile patet, consecrationis illius formam consistere in illa precatione quæ paucis mutatis apud omnes eadem est, cujus quidem initium apud Græcos est: *Domine Deus noster*: apud Syros, Maronitas, & Jacobitas, *Deus æterne, qui reges unxisti*; apud Cophtos, *Domine Deus omnipotens*: Ibi enim manus Ordinando imponitur, quæ pro materia habetur, eaque impositio, sive capiti, sive temporibus ejus fit, ac simul imploratur Deus, *ut dignum faciat illum gradu Subdiaconatus, concedatque ei donum Spiritus sancti, ut contrectet vasa ministerii Ecclesiæ, amet decorem domus Dei, adsit januis templi, accendat lampades, sitque veluti oliva uberes justitiæ fructus referens in Sancta Ecclesia.* In ritu vero Nestorianorum, inquit Asseman. loco cit. pag. 804, nec ita expressa est ordinationis forma, nec manus ordinando imponitur, dum ea recitatur, sed postquam pronunciata fuerit, signare dicitur Episcopus ordinati caput, hoc est, Crucis signum manu formare, contra communem Ecclesiæ Orientalis morem in Constitutionibus Apostolicis fundatum, quibus ita sancitur: *Subdiaconum ordinaturus Episcopus, manus super illum imponens*; & in omnibus Euchologiis præscriptum, in quibus manus impositio sive capiti juxta Græcos, sive temporibus juxta Syros, & Cophtos, in ordinatione Subdiaconi præcipitur. Sed cum impositio manus, quæ Subdiacono fit, ut Goario aliisque videtur, qui Subdiaconatum non a Christo, sed ab Ecclesia institutum esse contendunt, sit mera cæremonia; non vero sacra, vera, & Ordinis effectiva manus impositio ex divina institutione: cumque Concil. Carthaginense IV., & Gregorii Magni Sacramentarium, ac vetus ordo Romanus Subdiacono manus impositionem denegent, benedictionem tamen, sine manus licet attactu quocumque, concedant; non adeo facile dubitandum est de Subdiaconi ordinatione modo supra indicato a Nestorianis facta, præsertim cum in ea precatione, quam Pontifex Nestorianus recitat, læsi non videatur ordinationis substantia: dicitur enim: *Elige eos electione sancta secundum multitudinem gratiæ tuæ, eosque in misericordia tua redde dignos, qui defectus suppleant in Ecclesia tua sancta, & da eis Domine benignitate tua, ut sine macula, cum puro corde, & conscientia bona tibi ministrent*, quibus verbis quidquid ad Subdiaconos pertinet, includitur: Subdiaconus enim nihil aliud est, quam Ecclesiæ Minister Diacono inferior; & defectus in Ecclesia supplere, est omnia, quæ supra sunt enumerata officia, in Ecclesia obire.

Diaconi materia apud Orientales Græcos, Syros sive Nestorianos, sive Jacobitas, sive Maronitas, & Cophtos Episcopi manus impositione tota continetur: forma vero in verbis illis sita est, quæ apud Græcos incipitur, *Domine Deus noster*; apud Cophtos, *Domine Deus Omnipotens*: apud Nestorianos, *Deus noster bone*: apud Maronitas vero & Jacobitas, *Deus qui Ecclesiam tuam ædificas*, ut fuse ostendit Morinus exercit. 2. cap. 3. & 4., & ut aliæ preces ad formam non spectant, ita traditio *Flabelli*, seu *veli Calicis*, apud Græcos; *Flabelli*, & *Thuribuli* apud Syros Jacobitas; & *libri Apostolorum* apud Nestorianos, atque iis similia, quæ post manuum impositionem, ac forma jam pronunciata, fiunt, ad substantiam hujus Ordinis non pertinent.

Presbyteratus materia apud Orientales omnes, ne Armenis quidem exceptis, ut §. 1. adnotavi, est manuum impositio. Huic respondens forma, apud Græcos oratio est, quæ incipit, *Deus in virtute magnus*; apud Nestorianos, *Domine Deus fortis, omnipotens*; apud Cophtos, *Domine Deus Omnipotens, qui omnia creasti*: apud Syros Jacobitas, & Maronitas est ea, cujus initium est, *Deus magne, & admirabilis*. Aliæ orationes non ad formam referuntur, sed ad implorandam a Deo gratiam, & Sacramenti effectum; & quæ deinceps Presbytero tradi solent, indicant suscepti Ordinis usum, atque ad materiam non pertinent.

§. III.

De Ordinandorum ætate, de aliis quæ ad rite suscipiendos Ordines desiderantur, deque obligationibus Ordinibus adnexis.

VArii Ordines, qui sunt veluti gradus per quos homines ad Sacerdotium adscendunt, & in quibus probari debeant, num hoc digni sint Ordine, atque ita exerceri, ut digni fiant, semper determinata ætate ab Ecclesia conferri consueverunt. Latina vero in Tridentino Concilio statuit, ut qui prima Tonsura initiandi sint, rationis usu polleant, qui in septennio ætatis anno præsumitur, & licet pro minoribus Ordinibus definitum tempus non designaverit, tamen a septimo ad decimum quartum annum conferri solent, concurrentibus in ordinandis qualitatibus a Concilio prædicto desideratis. Subdiaconi ætatem voluit esse ann. 22. Diaconi 23 Presbyteri 25. & Episcopi 30. Apud Græcos, ut habet can. 4. Synodi Quinisextæ, ad Lectoratum desiderantur octodecim anni; ad Subdiaconatum vero requiruntur anni 20. ad Diaconatum 25. ad Presbyteratum denique anni triginta. Sed Græcis & Albanensibus, quia in Italia, eique adjacentibus Insulis sub Latinis Episcopis degunt, ab Apostolica Sede Concilii Tridentini decretum inculcatum est Constit. *Etsi Pastoralis*, ubi hæc habentur; *Quod tamen de ætate Ordinandorum a Sacrosancto Tridentino Concilio præscriptum est, omnino servari volumus. Nullus proinde ex prædictis Græcis, seu Albanensibus ad Subdiaconatus Ordinem ante vicesimum secundum, ad Diaconatus ante vicesimum tertium, ad Presbyteratus ante vicesimum quintum suæ ætatis annum absque Apostolica dispenspensatione promoveatur.*

Quamquam omnes canones Ecclesiæ Orientalis a Patribus editis Subdiaconi, Diaconi, Presbyterique ætatem, qua ratione de Græcis diximus, præscribunt; tamen apud Syros Nestorianos, Cophtosque a multis annis nulla in ordinandis ætatis ratio haberi solet. Nestoriani enim Diaconos septennes, vel octennes ordinant, Presbyteros vero XVI. XVII. & XX. annorum, qui non solum antiquis canonibus, sed etiam suorum hac de re majorum statutis repugnant. Nam Sobensis ab Assemanno relatus in Epitome canonum par. 6. c. 4. de ætate Lectorum, Hypodiaconorum, & Diaconorum, & Presbyterorum hæc decernit: „Qui ætate pueri sunt, etsi scientiam habeant, & scripturas legere didicerint, non est dextera manus illis imponenda, dum pueri sunt, sed Lectores tantummodo fiant. Quum vero ad adolescentiam pervenerint, Hypodiaconi ordinentur. Diaconi vero, qui adolescentiam superant, & juvenem ætatem attingunt, veluti qui ad annum undecimum octavum & ultra pervenerunt, manus impositionem suscipiant. Presbyteri vero, qui ad virilem ætatem pervenerunt, & prudentiam naturæ convenientem sunt assequuti: Si autem sunt, qui quintum supra vicesimum annum ætatis & ultra attigerunt, isti Presbyteratus Ordinem suscipiant. At vero juxta antiquum mandatum ante annum trigesimum Presbyter non ordinetur.“

De Cophtis hæc habentur Constit. *Eo quamvis tempore. Præmaturam hujusmodi ordinationem apud Cophtos veteri usu, & disciplina invaluisse testatur P. Thomas a Jesu* de Convers. Gent. lib. VII. pag. 361. Conferuntur, *inquit*, Ordines, excepto Presbyteratu, etiam immediate post Baptismum parvulis, simulque dantur Tonsura, & quatuor gradus, & Diaconatus, & Subdiaconatus; nec hisce conferendis interstitia, vel tempora particularia determinata sunt. Ubi sacros Ordines recipiunt, castitatem, & abstinentiam pollicentur, jejunare videlicet diebus mercurii & veneris, & tempore Adventus, & Quadragesimæ &c. Insuper etiam Quadragesimas Apostolorum Petri & Pauli, & Assumptionis. Quando autem infantulis, aut pueris sacri Ordines conferuntur, pro eis spondent, & hæc vota observant ipsorum parentes, donec decimum sextum ætatis annum, aut circiter exegerint. Additur præterea, vigentem hanc consuetudinem asserere Franciscum a Breno, & Patrem Bervart Societatis Jesu Missionarium: deinceps testati sunt Missionarii in responsionibus ad eumdem Pontificem, qui eorum hac super re relationem exquisierat.

Collatam hoc modo in infantili ætate ordinationem, *concordi*, ait idem Pontifex, *Theologorum & Canonistarum suffragio definitum esse*, validam, *sed illicitam censeri, dummodo nullo laboret substantiali defectu materiæ, formæ, & intentionis in Episcopo ordinante; non attenta contraria sententia, quæ raros habet asseclas, & quæ supremis Tribunalibus, & Congregationibus Urbis nunquam arrisit*. Dubia, quæ ex hoc oriuntur, resolventur infra.

Etiam apud Græcos circa Ordinandorum ætatem contra Canonum statuta, ac constantem majorum usum, post medium elapsi sæculi abusus irrepsit, ob pravam Margunii doctrinam, qui in notis ad Nomocanonem docuit, nullam in ordinationibus habendam esse ætatis rationem, ac vanam esse omnem de ætate quæstionem, ex quo apud nonnullos abusus invaluit, ut Presbyter, Diaconi, & Hypodiaconi longe ante ætatem a canonibus præscriptam ordinentur.

1. Itaque ad licite suscipiendos Ordines præter Confirmationem, & Tonsuram, serviendi Ecclesiæ voluntatem, ac statum gratiæ, & alia, de quibus Auctor disserit, ætas requiritur Ecclesiæ lege præscripta, vel juxta Ecclesiæ Orientalis canones, ubi sunt in usu; vel secundum Tridentini decretum, hac in parte etiam Græcis in Italia degentibus ab Apostolica Sede inculcatum. Ab hujusmodi lege soli Romani Pontifices, vel ii, qui ab istis dispensandi facultatem habuerint, dispensare possunt.

2. Requiritur sufficiens scientia, ea scilicet, quæ ad exercitium Ordinis suscipiendi est necessaria; decet enim, ut ad Officium Ordinemque promoveantur, qui illius administrandi sint incapaces. Hinc Ecclesiæ lege statutum est, ut Ordinandi prius examinentur. Const. *Etsi Pastoralis num.* 19. Græcorum præsulum conscientia oneratur; „Ut dignos duntaxat, & quos litteris, & his quæ ad Ordines exercendos pertinent, bene instructos esse noverint, ad sacra ministeria assumant; *& n. 4. habetur*, promovendi ad Sacerdotium, & Presbyteri, qui præficiendi fuerint Ecclesiarum regimini, examinentur antea diligenter, si præcipue de Horis canonicis, & Missarum officiis secundum distinctionem temporum exequendis sint sufficienter instructi, ut ad hæc nonnisi digni admittantur. “Hujusmodi examen jure ad Episcopos spectat, qui Ecclesiis præsunt; possunt vero etiam Presbyteros examinatores constituere, ac debent etiam, dum eorum hac in re consilium prudenter credant esse necessarium; *Etsi* enim *non erit necessitatis*, inquit Papadopoli resp. 1. sect. 10. *æquitatis certe, atque modestiæ erit, si sapientes, peritosque Ecclesiæ Sacerdotes Episcopus ad tantum opus ac necessariam inquisitionem admittat*.

3. Etiam apud Orientales immunitas desideratur ab omni censura, & irregularitate; ii enim nisi ex Apostolicæ Sedis dispensatione ordinari non possunt; ordinatique ab Ordinis exercitio suspensi manent. Quod Latinis irregularitas, Græcis dicitur *ἀνακτίας*, & ut irregularitas Latinorum jure non solum usum, sed etiam Ordinum susceptionem impedit, ita jure Græcorum, atque Orientalis Ecclesiæ. Hæc etiam jure spectato Orientali, vel ex defectu oritur, vel ex delicto; ex defectu irregulares habentur ex Græcæ Ecclesiæ Canonibus. 1. Qui ætatem præscriptam non habent. 2. Qui necessaria destituuntur scientia. 3. Qui ex legitimo non sint matrimonio. 4. Servi. 5. Bigami; sive bigamia sit vera, ut in eo qui duas successive duxit uxores; sive interpretativa, quæ in eo est, qui duxit unicam, sed viduam, aut quomodocumque ab altero vitiatam; aut cum quis virginem quidem duxit, sed post matrimonium adulterata est, si post adulterium maritus eam vel semel cognoverit; si vero non cognovit post ejus adulterium, nulla irregularitas habetur: sicut non fit irregularis vir conjugatus si adulteretur, vel si eam duxerit, quam antea defloraverit. 6. Qui publicis ratiociniis obligati sunt, hoc est calculatores, hypothecis publicis, thesaurisque præpositi; addicti curiæ jurejurando stipendiove, ut Judices, Advocati, Fiscales, & qui in matriculas militum relati sunt. Hi enim, donec his negotiis, & obligationibus civilibus implicantur, rejiciuntur; recipiendi tunc, cum aut relictis officiis ratio-

tionem administrationis reddidere, aut missione quacumque sive honesta, sive caussaria, sive etiam turpi, cingulum militiæ resolventes, milites esse desiere. Ita Papadopoli. 7. Qui vitium habeant corporis, en verba Theodori Prodromi in canon. 76 Apostolorum: *Animo & corpore sanum, eum, qui neque cæcus, neque claudus, neque abscissis naribus, neque surdus est; denique non vitiatum, & maculatum, vel semiputridum corpore, Canon ceteroqui dignum jubet Ordinibus admoveri*. Addit Alexius Aristenus: *neque gibbosum, neque insanabili laborantem morbo, vel aspectu horridum, aut ridiculum conditione corporis ad sacra fas provehi*. 8. Amentes, animi morbo laborantes. 9. Neophyti. 10. Infames. *infamem vero & inhonestum dicimus*, inquit citatus Prodromus in interpretatione ad Trullanam Synodum, *quandoque male audientem penes sanctiores, & venerabiliores, quandoque eum, qui facto vel constitutione legis ad infamiam adigitur. Atque hæc Legulejis usitata: at canonibus infamis est, quisquis in crimine sordescit. Quare lex quidem infamiam dividit: Canon vero divisam per legem circumplexus, unam agnoscit infamiam quæ ex delicto est, quæque infamias a lege constitutas penitus penitusque complectitur*. Utraque infamia, Papadopoli teste, etiam apud Græcos hominem ab Ordinibus arcet. 11. Lenitatis defectus etiam jure Orientali excludit ab Ordine. Irregularitatem hanc parit apud nos homicidium voluntarium, aut membri mutilatio, si sine facientis culpa fit, qualem facit Judex, Apparitor, Carnifex, dum suo justo funguntur officio, & accusatores, & testes in caussa criminis, si mors aut mutilatio sequatur, & milites in bello justo, vulnerantes, & occidentes, hæc locum habere in jure Orientali patet ex Chiliareno Patriarcha *Jur. Græc. lib. III. sent. Synodi l. 2. tit. de homicid. Latron.* ajente: *Clerici etiam quomodocumque occidentes, deponuntur, nulla habita differentia hostium, vel latronum, vel aliquorum aliorum*; & ex Prodromo *ad can. lxxvi. Ap.* dicente: *& Judices ad mortem damnantes rejiciuntur a Clero, & Sacerdotio; nam hi homicidæ censentur, sin minus opere, certe jussu & sententia*. Atque hinc liquet, eamdem circa irregularitatem ex defectu esse Orientalis ac Latinæ Ecclesiæ doctrinam, ut abunde Papadopoli demonstravit.

Ex delicto irregulares sunt, 1. In hæresim, vel apostasiam a fide incidentes, 2. Voluntarie occidentes, vel mutilantes hominem membro, quod distinctum, & completum in corpore officium habeat, ut sunt manus, & pes &c. ac etiam mandantes. 3. Indebite Ordines suscipientes, vel exercentes, ut qui censura irretiti Ordines suscipiunt, vel exercent; Hinc Constitutione, quæ est pro Italo-Græcis, irregulares declarantur qui Ordinem exercuerint, quem sine proprii Episcopi dimissoriis, vel a Schismatico Episcopo susceperint, quod suspensi a Jure Ordinem exerceant. 4. Jure Græcorum ab Ordine repelluntur incesti, bestialitatis, ac sodomiæ rei, & Simoniaci, ac Fœneratores. Notat vero Papadopoli, quod horum rei ab Ordinibus abstinentur post legitimam criminum probationem, quocumque modo crimen delatum sit: cum occultum crimen hominem ab Ordinibus rejicere nequeat, idque contra Margunium. Id verum est in foro exteriori, sed si canones eos, qui in hujusmodi crimina inciderint, irregularitatem subire decernant, non video, cur confessarius hos secreto monere non debeat proprio delicto sese incapaces Ordinis constituisse, atque etiam hortari, ut, si ex contritione eorumdem eos Ordinibus dignos credat, dispensationem petant. Si vero crimen fit juxta Orientalis Ecclesiæ Canones, quod nonnisi ad forum externum deductum ex Ordinibus rejiciat, veram puto hac in parte Papadopoli sententiam. 5. Eunuchos, quibus non sponte cæsa virilitas, jus Græcorum ab Ordine non repellit, Can. 1. Nicænæ Synodi: quibus vero volentibus, & consentientibus secta sit virilitas, ii irregulares habentur, ex eodem Canone 6. Ad licitam Ordinis susceptionem servanda præscripta ab Ecclesia interstitiorum lex. Quod spectat ad Græcos, Concilium Constantinopolitanum ultimum, quod est 8. Œcumenicum, sic statuit: *Canon est, qui dicit, non oportere quemquam ex Neophyto, sive sit Neophytus in fide Christiana, sive in Ordine Clericorum, Episcopum renunciari, ne, ut ait Apostolus, inflatus incidat in judicium, & laqueum diaboli. Hinc ergo convenienter dicimus, neminem ex Ordine Senatorio, & Laico gradu recens eo dumtaxat animo, & consilio in Clericum, vel monachum attonsum, ut Episcopi, vel Patriarchæ dignitatem assequatur, honoris gradum oportere conscendere, etiamsi in unoquoque gradu divini Sacerdotii longiori tempore versatus probetur. Neque enim ætatis caussa, sed ambitionis attonsus est. Quod si quis nulla suspicione ambitionis, vel honoris spe tactus, sed recta honestaque Christi disciplina inductus in clericum, vel monachum attonsus est, perque omnes gradus Ecclesiasticos definitis temporibus vitam agendo inculpatam transiisse reperiatur, ad Episcopatus honorem evehatur, ita ut in Lectoris munere annum, in Subdiaconi duos, in Diaconi tres, in Sacerdotis quatuor annos expleat. Pie vero, diuque in Clero versatis, vel monachorum Ordine, tempus ab Episcopis, qui pro tempore fuerint, contrahi potest. Si quis præter sanctionem ad supremum Episcopatus honorem provectus fuerit, rejiciatur*. Hinc standum Græcis, ait Papadopoli, non vero Balsamoni, qui trium mensium intervallum inter suscipiendos Ordines statuit: nec Alexio Aristenio, qui annum integrum moræ unicuique Ordini præfixit, licet id cum Tridentino decreto conveniat.

De interstitiorum lege cit. Constit. hæc leguntur: „ Cum ex Ecclesiæ disciplina a Græcis olim recepta promoti ad aliquem Ordinem sacrum, si per aliquod temporis intervallum in eo non fuerint versati, ad altiorem gradum ascendere non possint, quo nimirum Ordinandorum fides, morumque probitas eo temporis spatio cognosci valeat; qua lege Græci, seu Albanenses in Italia, & Insulis adjiacentibus commorantes dubio procul tenentur. Nihilominus cum prædicti Græci seu Albanenses Ordinarios suos quibus subjiciuntur, habeant Latinos, a quibus tamquam alieni ritus sacris Ordinibus initiari prohibentur, ac proinde cum Romam, vel in Calabriam, ubi sunt Episcopi a S. Sede Apostolica ad Ordinationes ritu Græco exercendas deputati, repetitis vicibus, non sine quamplurimis incommodis, & expensis, ad Sacros Ordines juxta temporum intervalla suscipiendos sese conferre deberent. Nos eosdem Græcos, seu Albanenses gratiis, & favoribus prosequi, eorumque incommodi consulere volentes, de Apostolicæ plenitudine

dine potestatis, præfatis Episcopis Græcis Romæ & in Calabria pro tempore degentibus licentiam, & facultatem impertimur, ut Græci, seu Albanenses hujusmodi ex longinquis regionibus accedentes, qui minoribus, sive majoribus Ordinibus initiari cupiunt, ad omnes Ordines promoveri valeat tribus diebus festivis, non autem continuis, sed aliquo temporis intervallo Antistitis ordinantis arbitrio separatis, non servata interstitiorum lege, nec requisita ad hoc ab iis, qui initiantur, suorum respective Ordinariorum Latinorum licentia, *sive* dispensatione ". Declarat vero ab hac interstitiorum lege non solvere, sive dispensare, qui domicilium habent, vel commorantur in eadem Provincia, in qua Græci ritus Episcopi sacras soleant Ordinationes exercere, exceptis tamen Alumnis, & Convictoribus ritus Græci, qui in Collegiis Urbis Calabriæ, & Siciliæ degunt, quos concedit tribus diebus festivis ordinari posse ,, arbitrio Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis Administratoris, vel Protectoris, sive Episcopi Præsidentis, seu Rectoris utriusque Collegii Italo Albanensium pro tempore existentium, si eorumdem Collegiorum necessitas, & utilitas exigat ". Denique dispensat cum iis, qui hactenus hac non servata lege bona fide ordinati sunt, ut in susceptis Ordinibus ministrare, & ad majores ascendere valeant servatis servandis.

4. Clericus sæcularis ritus Græci, qui in Italia degat, ,, quamvis alias sit idoneus moribus, scientia, & ætate, ad sacros Ordines promoveri prohibetur, nisi prius legitime constiterit, eum Ecclesiasticum beneficium, vel Patrimonium, quod sibi ad vitam honestam sufficiat, pacifice possidere, ac proinde deficiente titulo beneficii, per legitima documenta Ordinarium certiorem facere præcipitur de sufficienti Patrimonio, ut valeat sacris Ordinibus initiari: Loco autem dicti Patrimonii, nec Clericus uxoris suæ dotem assignare præsumat, nec Ordinarius eam acceptare valeat ". Const. sup. cit.

Summus Pontifex in Italo-Græcis, si Beneficium desit, patrimonium proponit, ut sufficiens ad Ordines suscipiendos titulus, juxta Tridentini decretum, quo statuitur, ne quis absque titulo Patrimonii, ubi titulus Beneficii desit, sacris initietur. Sed cum de aliis Græcis, Orientalibusque reliquis agitur, penes quos antiqua illa disciplina viget, ut nonnisi semel in die ab unico sacerdote in una Ecclesia celebretur, cessat, inquit Papd. *Resp.* 2. *sect.* 3. §. 20. hæc de Patrimonio quæstio, cum penes hos nemo sine titulo Beneficii possit ad sacros Ordines provehi. Ita Aristenus *ad can.* 6. *Conc. Calced.* Macharius Hieromonachus *in* 2. *coll. can. c.* 22. Prodromus *de interpret. ad sept. Synod.* & alii Juris Græcor. Interpretes, inter quos Hier. *de ritibus Eccles. ad Germ.* Ep. 3. hæc habet; ,, Oportet autem desiderantem ad sacra provehi primum quidem interrogare, an velit in Ecclesia, cui per titulum addictus est, permanere, & nunquam discedere sine commendatitiis Episcopi litteris: & si juratus promiserit, initietur. Nam sine titulo neminem licet initiare, ne quando error fiat, Ecclesiamque dedecoret ". Rationem hanc affert, quia cum semel dumtaxat in Ecclesia Greca quolibet die sacrificium celebretur, quilibet Sacerdos aut Minister Ecclesiam habeat oportet, in qua vel ipse solus sacris inserviat, vel vicissim cum aliis eidem addictis Ecclesiæ Sacerdotibus Numini sacra faciat, facientibusque ministret.

Hactenus de iis, quæ ad rite suscipiendos Ordines desiderantur. Tractandum superest de obligatione quam subeunt. Ex iis, quæ sunt ab Auctore exposita in tractatu de obligationibus, facile patet, quænam sint etiam Orientalium Clericorum obligationes. Ubi lex, vel consuetudo vigeat, vestibus propriis uti debent: a culpa vero excusari posse videntur Syrii Nestoriani, qui ob motam in Ecclesiasticos persecutionem in Perside usum omisere distinctarum vestium, ac a multo tempore adhibere non solent; nam hæc vestium distinctio per plura sæcula nequidem apud Latinos omnes obtinuit, ut viri docti observarunt: debent illud Ecclesiæ servitium præstare, quod sit Ordini adnexum: in sacris constituti more suo canonicas horas recitare debent, nec possunt post sacros Ordines conjugia celebrare. Hic duo examinanda supersunt, primum circa obligationem eorum qui in infantili ordinati sint ætate apud Cophtos, & Syros Nestorianos; alterum circa eorum clericorum conjugium, qui post sacros Ordines iniere matrimonium vel ad secundas, & tertias quoque nuptias contra canonum statuta transierunt, ut ex abusu fieri a Cophtis, Syrisque Nestorianis res est omnino explorata.

Quod spectat ad primum, Sacræ Congregationis decretum adest, quod Const. confirmavit sua Bened. XIV. ,, Diaconi in ætate pucrili ordinati, licet ante decimumsextum ætatis annum ministraverint in Ordine suscepto, & in statu cælibi, tamen non censentur ante nuptias Ordinationem ratam habuisse, eo quod nihil faciendi sint actus illi, quos in ætate puerili, & ante sextumdecimum ætatis annum exercuerint. *Const. cujus initium* Anno vertente, *confirmatur decretum, ac deinceps subditur*: Ut vero quæ decreta sunt, plenius intelligantur, opus est aliquantum digredi; hac enim ratione procedendo via munietur, ut ad propositum finem veniamus ".

,, Nemo est, *qui ignoret* duobus modis religiosam professionem fieri, vel, ut melius dicamus: duplicem esse professionem religiosam, unam expressam, alteram vero tacitam. Expressa fit, cum debitis servatis sollemnitatibus tria vota castitatis, paupertatis, & obedientiæ conceptis verbis emittuntur, quæ in Constitutionibus Ordinis, in quo quis se velle vivere profitetur, præscripta sunt: Tacita autem in eo posita est, cum quis ea exercet, & operatur, ex quibus arguitur, ad vivendum in aliqua religione se obligare voluisse, etsi solemniter, & expresse eam professus non fuerit ".

,, Tacita professio a sacro Trid. Conc. juxta communiorem sententiam sublata non est, ut late testantur Navarrus, Azorius, Sanchez, Fagnanus. Sed cum in eodem Concilio decretum fuerit, nullas ac irritas esse professiones, quæ in quacumque Religione fiunt antequam integer annus probationis expletus fuerit, hinc recte deducitur, etiamsi a Concilio tacita professio sublata non sit, eam tamen locum non habere, si actus, ex quibus illa inducitur, peracti non fuerint post annum decimumsextum ætatis profitentis, & postquam annus probationis completus est, ita ut a Conc. Trid. magna ex parte temperata sit dispositio Epist. decretalis: *Is qui de regularibus in* 6. & Clementinæ 2. sub eodem titulo *de Regularibus* ".

,, Ad instar Conciliaris dispositionis a nobis constitutum est, ut Diaconi Cophti in infantili ætate ordinati, ubi ad annum decimumsextum ætatis suæ pervene-

venerint, a Præfecto Missionum interrogentur, num velint, nec ne, perseverare in Ordine suscepto, & obligationes omnes Ordini adnexas implere, ne inde statui possit, quid in futurum in reliqua eorum vita ab ipsis servandum sit. Itaque quemadmodum stabilita per Concilium ætate anni decimisexti ad professionem Regularem emittendam, tacita locum non habet, etiamsi ante prædictam ætatem actus illi expleantur, ex quibus secundum Canonicas dispositiones tacita professio inducitur; sed omnes illi nullo in numero, & pro nihilo habentur ad tacitam professionem Regularem inducendam, nisi expleti fuerint post annum ætatis decimumsextum, & postquam anno probationis evoluto expressa professio emissa non est: ita constituto a Nobis anno decimosexto, quo, ut dictum est, Præfectus Missionum Diaconos in puerili ætate Ordinatos interrogare debet, velint ne, an secus, perseverare in Ordine suscepto, & obligationibus Ordini conjunctis satisfacere, ex Ordinis exercitio ante annum decimumsextum eorum ætatis peracto nulla tacita ratihabitio argui debet: cum ad summam hujusmodi actus tacitam ratihabitionem importare possint, si gesti fuerint post annum XVI. in casu, quo Præfectus Missionum anno XVI. eorum ætatis ipsos interrogare, quemadmodum ab illo fieri debere sæpe monitum est, neglexerit ".

Ad alterum caput quod spectat, hæc pro Italo-Græcis statuta sunt §. VII. nu. 16. & 17. sæpe cit. Constit. „ Etsi expetendum quam maxime esset, ut Græci, qui sunt in sacris Ordinibus constituti, castitatem, non secus ac Latini servarent: nihilominus, ut eorum Clerici, Subdiaconi, Diaconi, & Presbyteri uxores in eorum ministerio retineant, dummodo ante sacros Ordines Virgines, non Viduas, neque corruptas duxerint, Romana non prohibet Ecclesia: Eos autem, qui Viduam, vel corruptam duxerunt, vel ad secunda vota, prima uxore mortua, convolarunt, ad Subdiaconatum, Diaconatum, & Presbyteratum promoveri omnino prohibemus. Præterea si quis Subdiaconus, vel Presbyter, post sacram Ordinationem, uxore mortua, aliam duxerit, vel si uxorem non habeat, ducere præsumpserit, nedum excommunicationis latæ sententiæ pœna, aliisque, nostro & Successorum nostrorum Romanorum Pontificum arbitrio infligendis, severissime punietur, verum etiam statim ab Ordine erit deponendus, & ab illegitima uxore separandus. Matrimonium enim post recensitos Ordines contractum, nullum irritumque declaramus ". Hæc quoad Græcos, & Albanenses In Italia, eique adjacentibus Insulis degentes.

Ad Cophtos, aliosque Orientales quod spectat, en Summi Pontificis verba ex altera pro Cophtorum instructione edita Constitutione deprompta; „ Præmissa in præcedenti instructione Ecclesiæ Orientalis consuetudine retinendi cum Ordine sacro uxorem, quæ tamen ante Ordinis susceptionem accepta sit, atque indicata etiam controversia, an matrimonium ab Orientalibus initum post Ordinem sacrum irritum sit, an potius dumtaxat illicitum, transitus factus est ad aliam quæstionem: an rectum probeque factum, ac utile videretur, an potius scandalo esse posset, aliquem dispensare, qui uxorem post Ordinem sacrum duxerit, ut eam retineat, ac simul sacro Ordine perfungi, & sacra munia exercere possit, quia hujusmodi dispensationes interdum a Sede Apostolica concessæ fuerunt. Cum autem quæ ad quæstionem definiendam necessaria videbantur, non satis nota, ac perspecta essent, placuit rem differre, & interim exquirere, quæ opus erant, ut plenius de re tota instrueremur. Cum autem ad nostram cognitionem, quæ expectabamus, relata sunt, auditis Congregatorum suffragiis in ea fuimus sententia, ut nemini facultas dispensandi concederetur, sed Sedi Apostolicæ reservaretur, ut cum casus contigerit, & dispensatio postuletur, mature expendantur, quæ necesse est considerare, ut vel concedatur, vel denegetur dispensatio, cum de re gravissima, ac magni momenti agatur. Decretum autem conditum est in hæc verba ": Recurrant ad Apostolicam Sedem in casibus particularibus, in quibus, si ob graves caussas dispensatio super matrimonio inito post Ordines sacros concedenda videbitur, tunc nullum verbum fiat de renovatione consensus: „ Haud ignotum est, quanta difficultas occurrat, quoties super matrimonio ex impedimento dirimenti nullo dispensatio conceditur, solita conditione, ut inter conjuges consensus renovetur: cum accidere possit, & nonnumquam contigerit, ut mulier haud contenta viro, vel vir uxorem fastidiens, ut se in libertatem vindicet, eorum alter, vel uterque novum consensum præbere renuat. In decreto mox relato haud mens nostra fuit, renovationem consensus excludere, cum matrimonium extra dubitationem nullum est: sed cum gravis illa controversia, ut dictum est, adhuc vigeat, an matrimonium in Ecclesia Orientali post Ordinem sacrum contractum, perinde nullum sit, ac in Ecclesia Occidentali, an potius sit solummodo illicitum; Et cum hujusmodi controversia (exceptis Italo-Græcis, quorum matrimonia post Ordinem sacrum inita, statutum est, nulla, & irrita esse, ut in nostra Constitutione, quæ incipit: *Etsi Pastoralis* §. 7. *n.* 28. quæ quinquagesimaseptima in ordine Bullarii nostri tom. 1.) quod ceteros Orientales Græcos nullo adhuc Decreto Apostolico definita fuerit, licet Tribunalia hujus Almæ Urbis opinioni eorum adhæreant, qui hæc Matrimonia nulla existimant; nihilominus satius visum est, ut adveniente casu concedendi dispensationem, conditio renovationis consensus non exprimatur. Decretum autem, de quo agitur, nunc etiam a nobis solemniter confirmatur ".

Nota. Quod attinet ad Clericorum privilegia, Orientalis Ecclesiæ clerici iisdem gaudent, quæ Latini habent. Hinc Sac. Congr. de P. F. 4. Febr. *1676.* referente Eminentiss. Nerlio, declaravit, „ Percutientes Clericos Ruthenos unitos incurrere in excommunicationem, cum Clerici prædicti eisdem omnibus privilegiis canonis, & fori immunitatis, & libertatis gaudeant, quibus clerici Latini potiuntur ".

§. IV. *De Ministro*.

DE Ministro Ordinis eadem est Orientalium, ac Latinorum sententia; Nobis vero nonnulla notanda erunt, quæ vel ob rituum varietatem, vel ob schismata, & abusus, qui in Oriente sunt, peculiari indigent examine. Rem vero exordiar ab iis qui in Italia degunt Græci sub Latinis Episcopis. De iis itaque in sæpe cit. Constitut. habetur. Primo ad tollendam omnino in ordine conferendo rituum commixtionem, sub pœna perpetuæ suspensionis a divinis prohibetur, „ ne Latinus quicumque Episcopus etiam subjectos

jectos suæ jurisdictioni Græcos, neque Græcus quilibet Antistes Latinos quovis prætextu, sine speciali Sedis Apostolicæ licentia, ad primam Tonsuram, vel ullum Ordinem sive majorem, sive minorem promovere præsumat; alioquin tam Ordinans, quam Ordinatus perpetuam, ut præfertur, suspensionem se subdituros intelligant". 2. Prohibetur Latinos ex Latinis progenitos ac Latino ritu educatos, juxta ritum Græcum sub spe retinendi uxores, ad sacros Ordines promoveri, etiam in locis, ubi Græcus ritus servatur. 3. Dispensatur cum Italo-Græcis, qui ad hunc diem a Latino Episcopo sunt ordinati, cum animo tamen in Græco ritu permanendi, ut possint in eodem ritu permanere, & ad majores etiam Ordines a Græco Episcopo cum dimissoriis tamen Latini Ordinarii, græce promoveri, cum clausula, ne id in posterum inconsulta Sede Apostolica attentetur. 4. Decernitur Italo-Græcos cum dispensatione Apostolica ad aliquos Ordines ob defectum Græcorum Præsulum promotos, posse sine alia dispensatione cum dimissoriis Ordinarii ad majores Ordines græce a Græco Antistite promoveri: ordinatos vero a Latino Episcopo sine hac dispensatione, debere in Latino ritu manere, nec posse amplius Latinum Episcopum eum ad Græcum Antistitem mittere cum dimissoriis, ut Ordines reliquos Græco more recipiat sine dispensatione Apostolica; maxime si post susceptos a Latino Antistite Ordines, latine vixerit, cum Latinus ritus semel assumptus sine Apostolicæ Sedis dispensatione deseri nequeat. 5. Non esse ordinandos Græcos sine dimissoriis Latini Diœcesani ad Tonsuram, vel aliquem Ordinem, atque ita ordinatos manere suspensos, fierique si ministraverint, irregulares, sicut Latini, a quibus censuris sola Apostolica Sedes dispensare potest. „ 6. Non esse admittendos Episcopos Schismaticos sive pro Ordinibus sive pro aliis Sacramentis conferendis, sed impediendos, quod S. Apostolica Sedes desuper consulatur, & responsum habeatur; quos vero communionem S. R. E. habere constiterit, eis Pontificalia exercendi facultatem Ordinarios Latinos in suis Diœcesibus libere concedere posse". 7. Ordinatos a Schismaticis etsi rite dum servetur debita forma, recipere quidem Ordinem, sed non executionem; hos vero correctos, & emendatos, reconciliandos esse cum pœnitentia salutari, „ dummodo errores, si quos amplexi fuerint, sin minus schisma abjurent in judicio, vel publice, vel secreto pro qualitate facti, 8. Sed in Ordinibus per eos alias rite susceptis ministrare *permittendos non esse*, nisi cum ipsi super irregularitate, hujusmodi occasione contracta, auctoritate Sedis Apostolicæ fuerit dispensatum".

Atque hinc quoad Orientales reliquos patet. 1. Hominem unius ritus non posse licite ab alterius ritus Episcopo ordinari, ordinatumque suspensum manere, ac ita ministrantem fieri irregularem. 2. Idem dicendum, si sine proprii Episcopi dimissoriis ordinetur. 3. Requiri dispensationem ab Apostolica Sede, ut quis rite ab alieni ritus Episcopo ordinetur. 4. Ordinatos ab Hæreticis, & Schismaticis servata debita materia & forma, valide esse ordinatos, sed manere ab Ordinum exercitio suspensos; nec posse, dum in Orthodoxæ Ecclesiæ communionem recipiantur, ordines exercere, nisi antea ab irregularitate absolvantur. 5. Demum, Apostatas, & in hæresim lapsos, dum ad Ecclesiam redeant, non esse iterum ordinandos; quippe ex hæresi, vel Apostasia non amittitur ordo, qui præ se indelebilem fert characterem. Quamobrem in errore maximo sunt Syri Nestoriani, qui Diaconos, Presbyterosque Apostatas iterum ordinant, juxta canonem centesimum decimum Synodi habitæ a Josue Barnan Patriarcha an. 810: quo statuitur, Diaconis & Presbyteris, qui Christum abnegaverint, iterum ab Episcopo manus imponendas esse, si ex tota virtute sua pœnitentiam exhibuerint.

Nota. Ex dubiis propositis Sac. Congr. a Fr. Josepho de Hierusalem Ord. Min. Strict. Observ. Præf. Missionum in Æthiopia, constat Archiepiscopum illius nationis non solere Ordines conferre, nisi dum octo aut decem mille ordinandi sint ex diversis partibus congregati: eos vero ita ordinare solere. Dispositis per Ecclesiam Ordinandis, Archiepiscopus per eam celeriter discurrendo, manus imponendo singulis Presbyteris, dicit, *accipe Spiritum sanctum*: Diaconis vero non manus, sed Crucem Patriarchalem super caput imponit. Ad hæc Supremæ Inquis. Consultores 10. Aprilis 1704. ita responderunt: „ Ordinatio presbyteri cum manuum impositione, & formæ prolatione, prout in dubio, est valida; sed Diaconi ordinatio cum simplici Crucis Patriarchalis impositione omnino invalida est: quo vero ad praxim admittendi Presbyteros, & Diaconos ad exercitium suorum Ordinum postquam Catholicam fidem susceperint, sequentia observanda sunt".

„ Si Sacerdos absolute dicat, se ordinatum fuisse cum manuum impositione, ac verborum prolatione, & nihil aliud obstet, poterit Missionarius, postquam cum illo super irregularitate dispensaverit, eumque ab excommunicatione absolverit, eumdem ad exercitium suorum Ordinum admittere juxta ritum approbatum, & expurgatum, in quo fuit ordinatus".

„ Si vero idem Sacerdos ingenue fateatur, se non recordari de materia, & forma suæ Ordinationis, vel de una, aut altera dubitare, non potest admitti ad exercitium suorum Ordinum, donec sub conditione fuerit reordinatus".

„ Tandem si absolute asserat, vel manuum impositionem, vel formæ prolationem, sive utramque omissam fuisse, reordinandus erit absolute, antequam ad exercitium suorum Ordinum admittatur: quia vero quilibet Sacerdos etiam valide ad Sacerdotium ordinatus, fuit invalide ad Diaconatum promotus: idcirco ut possit suos Ordines exercere, debet, si Sanctissimo placuerit, facultatem dispensandi Missionariis impertiri, cum illo tamquam per saltum ordinato, ac jam suspenso propter subsequens suorum Ordinum exercitium super irregularitate dispensari, & ab officio cessare, quousque per Episcopum Catholicum ad Diaconatus Ordinem promoveatur". Si hæc facultas Missionariis concessa non sit, in hujusmodi casibus tenentur recurrere ad Apostolicam Sedem.

FINIS TOMI QUINTI.